

ԵՃԿՏՈՒՄՆԻ ԳՆԺՄՈՒՅԺՆԵՐ - 2016

ԸՆԴՀԱՆՈՒՄՆԵՐ ԶԱՐ
ԵՂՄՅԵԿՆԵՐ ՀՄԵՀԱՄՆԵՐ
"ԵՃՈՒՄՆԵՐ"

Ճ
Մ
Ճ
Ճ
Կ
Ե
Ն

პროექტის ავტორი და მთავარი რედაქტორი

ირაკლი შამათავა

პროექტის კოორდინატორი

ნატა აბრამაშვილი

დიზაინერ-დამკაბადონებელი

თამარ ტყაბლაძე

ISBN 978-9941-0-8563-5

ნოვატია ქართულ სალიტერატურო და სახელოვნებო სივრცეში

ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსი „თბილისი“, თავისი ფორმატით, ქართულ სახელოვნებო სივრცეში ერთგვარ ნოვაციას წარმოადგენს და ხელოვნების არაერთ სფეროს აერთიანებს.

სხვა კონკურსებისგან განსხვავებით, თბილისის საკრებულოს ეგიდით გამოცხადებულ კონკურსში მონაწილეობა ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს შეეძლო, ყოველგვარი ასაკობრივი შეზღუდვის გარეშე.

ნიშანდობლივია, რომ ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში განიხილებოდა ბოლო ერთი წლის განმავლობაში შექმნილი საავტორო ნაწარმოები, რაც თავისთავად უზრუნველყოფდა ახალი ნაწარმოებებისა და ნიჭიერი ავტორების აღმოჩენასა და გამოვლენას. კონკურსსანტს ნებისმიერ თემატიკაზე, თითო ნომინაციაში, მხოლოდ ერთი ნაწარმოების წარდგენა შეეძლო. სწორედ ბარიერების არარსებობა აძლევდა ხელოვანს კონკურსში მონაწილეობის შესაძლებლობას.

კონკურსის გამარჯვებულებს გადაეცათ კონკურსის პრიზი (სიმბოლო, XII საუკუნის არტიფაქტის - ხოხბის - გამოსახულების სტილიზებული ვარიანტი), რომელიც სპეციალურად „თბილისისთვის“ მოქანდაკე გია ჯაფარიძემ შექმნა.

გამარჯვებული ავტორებისთვის თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულომ დააწესა ფულადი პრემია, ხოლო მხარდამჭერმა სპონსორებმა გამოჰყვეს მრავალფეროვანი საჩუქრები.

ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსი „თბილისი“ ქართულ სახელოვნებო სივრცეში, თავისი არსით, მართლაც, უმნიშვნელოვანესი წამონწყებაა. ვფიქრობთ, მისი ყოველწლიურობიდან გამომდინარე, გავზარდოთ ნომინაციები, რაც მის მასშტაბურობას მეტად შეუწყობს ხელს.

კრებულში გთავაზობთ ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის „თბილისი“ 2016 წლის ნომინირებულ და გამარჯვებულ ნაწარმოებებს.

გიორგი ალიბეგაშვილი
თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე

ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსი „თბილისი“ - ახალი სიტყვა თანამედროვე სახელოვნებო სივრცეში

ყველაფერი ერთი პატარა იდეით დაიწყო, თბილისს ჰქონოდა მრავალდარგოვანი კონკურსი, რომელიც არა მხოლოდ ლიტერატურას, არამედ ფოტოგრაფიას, არქიტექტურას, ფერწერას, მუსიკას, ქანდაკებასა და სხვა სახელოვნებო სივრცეს მოიცავდა.

სწორედ ამ მიზნით, 2015 წლის დასაწყისში, თბილისის საკრებულოს ინიციატივით, ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსი “თბილისი” დავაარსეთ, რაც განაპირობა ადგილობრივი ხელისუფლების სურვილმა გავაძლიეროთ - თბილისის, როგორც კულტურის ცენტრის როლი.

უნდა აღინიშნოს, რომ კონკურსი „თბილისი“ დედაქალაქის კულტურულ ცხოვრებაში ერთგვარ სიახლეს წარმოადგენს და მისი მიზანია შემოქმედებითი აქტივობის ხელშეწყობა, ხელოვანთა

შორის ჯანსაღი, კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბება, ინტელექტუალური პოტენციალის გამოვლენა და წახალისება, ეროვნული და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებების დანერგვა და საზოგადოებაში სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლება.

თავდაპირველი იდეის ხორცშესხმისთვის მაქსიმალურად ვიშრომეთ და შედეგმაც არ დააყოვნა. კონკურსი, თავისი მასშტაბითა და მრავალფეროვანი ნომინაციებით, დღესდღეობით მართლაც უპრეცედენტოა. ესაა მცდელობა, ერთიან სახელოვნებო-სალიტერატურო დისკურსში გავაერთიანოთ კულტურის სხვადასხვა მიმართულება და პროფესიონალი ყიურის მეშვეობით გამოვავლინოთ ტალანტები.

კონკურსის დადებით მხარეს წარმოადგენს ბარიერების არარსებობა. ვცდილობთ საკონკურსო წინადადებით დავაინტერესოთ აფხაზი და ოსი თანამემამულეები და შევქმნათ დამატებითი წამახალისებელი პრიზები ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენლებისთვისაც.

2016 წელს, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან, ასევე კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსთან და დიასპორის სამინისტროსთან გავაფორმეთ ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი, რათა შესაბამისმა სამინისტროებმა უზრუნველყონ სკოლის მოსწავლეების, მწერლების, მხატვრების, მოქანდაკეების, არქიტექტორებისა და ქვეყნის გარეთ მცხოვრები შემოქმედი ადამიანების კონკურსით დაინტერესება.

ამდენად, ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურს „თბილისის“ უმთავრესი დანიშნულება ის არის, რომ ერთ კულტურულ-შემოქმედებით ფორმატში მოხდეს ძველი და ახალი თაობის იდეოლოგიური გაერთიანება.

თამარ ტალიაშვილი
თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს
განათლებისა და კულტურის კომისიის თავმჯდომარე

პ რ ო ზ ა

ბაჩო კვიციანი.....	8
თეა თოფურია.....	16
გურამ მეგრელიშვილი.....	30
მაკა ლდოკონენი.....	50
ვანო ჩხიკვაძე.....	76
ცირა ყურაშვილი.....	100
მირიან რჩეულიშვილი.....	120
ნატო დავითაშვილი.....	144
რუსუდან რუხაძე.....	166

ქ ი უ რ ი ს ს ა ვ ე ც ი ა ლ უ რ ი პ რ ი ზ ი

შორენა ლებანიძე.....	178
----------------------	-----

ე ს ე

ლიზი ბუდალაშვილი.....	198
ელიზაბედ ფირცხალავა.....	200
სოფიო ქელიძე.....	203

პ ო ე ზ ი ა

ბათუ დანელია.....	206
როინ აბუსელიძე.....	208
გენრი დოლიძე.....	210
ნინო სადლობელაშვილი.....	211
მანანა ჩიტიშვილი.....	214
ეკა ქევანიშვილი.....	220
ლელა ცუცქერიძე.....	222

სიმღერა

- 224 ნინო ჩაჩავა
- 226 გიორგი ვარსიმაშვილი
- 228 ეკა კახიანი, ნინი ბადურაშვილი

ფერწერა

- 230 ლიკა შხვაცაბაია
- 231 დიმიტრი დუმბაძე

ქანდაკება

- 233 გენადი ზაქარაია

ფოტოხელოვნება

- 234 სალომე ბენდელიანი
- 235 ანი ნიქაბაძე
- 236 ლიზა ოსეფაიშვილი-ნემცოვა

არქიტექტურა

- 238 გიორგი მოსულიშვილი
- 240 გოგა ჩხეტია
- 242 ლევან მუშკუდიანი, გაგა კიკნაძე
- 244 ავტორთა შესახებ

ავტორთა შესახებ

ფოტოკოლაჟი

ბაბუის ნამცეცი

31 დეკემბერია. სალამო. მე მზად ვარ. ნუცას ველოდები – ჩემს ცოლს. გვერდით ოთახში ბებიჩემი და ბაბუაჩემი სხედან დივანზე. ისინი მე მელოდებიან. ერთად უნდა წავიდეთ. ერთმანეთს რაღაცებს უყვებიან. ბებიჩემი პატარა გოგოსავით კისკისებს. ბაბუაჩემი დროდადრო ჩემკენ გამოაპარებს თვალს. რაღაცნაირად მიყურებს. ვერ ვხსნი, რანაირად. გარეთ ბარდნის. საოცრად თოვს. მესამე დღეა უკვე ტემპერატურა მინუს 10-დან მინუს 12-მდეა. აქ ასეთი ყინვა არავის ახსოვს დღემდე. თოვლი კი განუწყვეტლად მოდის. არაამქვეყნიურად. ზღაპრულად. სიცვიც ეგეთია – ზღაპრული და თითქოს მითიური. გაუნძრევლად ვდგავარ. ველოდები ნუცას. უნდა წავიდე. შორს ვარ წასასვლელი, მაგრამ ისე მიმეჩქარება, რომ თოვლი და ყინვა კი არა, ქვეყნიერება რომ თავზე მემხობოდეს, ვერაფერი შემაჩერებს. საითაც უნდა წავიდე, ვისთვისაც უნდა წავიდე, ვისთანაც უნდა მივიდე, ის მაძლევს ძალას, რომ ყინვასაც გავუძლო, თოვლის ბარდნასაც, ჩემს დაღლილობასაც და კიდევ ბევრ რამეს, რომელიც გზადაგზა ამედევნება, მოსვენებას

დამიკარგავს, სულმთლად გამასავათებს. მაგრამ არა უშავს... აი, ახლა გამოვა ნუცა და ჩვენც წავალთ. თბილი პალტო მაცვია. ქუდი ხელში მაქვს ჩაბლუჯული და ფანჯარას ვუყურებ. ყვითლად განათებულ ქუჩაში თოვია. გასაოცარი. შეუსვენებელი. ჩემთვის უზომოდ სევდიანი, თორემ ისე ძალიან მხიარული. ეზო ბავშვებს აქვთ აკლებული. ახალ წლამდე რამდენიმე საათი რჩება. შორიდან გოგო-ბიჭების ჟრიამული აღწევს. გვერდითა ოთახისკენ ვიხედები – ბებია და ბაბუა ჩუმად სხედან. მე მიყურებენ. მelloდებიან. ხმას არ იღებენ. მალე წავალთ-მეთქი, ხმადაბლა ვეუბნები. მიყურებენ, ნაკვთი არ უტოკდებათ სახეზე. ნუცა გამოდის საძინებლიდან. ნელი ნაბიჯით მიახლოვდება. თვალები ამოლამებული აქვს. თითქოს წვეთი სიცოცხლე არ შერჩენია სხეულში. იმას, რაც უნდა გამატანოს, ხელსახოცებში გადახვეულს მიწვდის. ვართმევ და პალტოს გულის ჯიბეში ვიდებ. გულს ქვემოთ, ნეკნთან, ადგილი მითბება.

- საბა სად არის? – ხმადაბლა ვეკითხები.
- ტელევიზორს უყურებს...
- ეზოში არ უნდა ჩასვლა? არ უთხოვია?..
- არა. აქ იყოს. გაცივდება. შენ რას იზამ?..
- მე?..
- ხო.
- მე... ალბათ დავრჩები... შენ როგორ გირჩევენია?
- არ ვიცი...
- არ იცი?.. კარგი, კარგი... ნუცა... საბა გაიგებს, ცოდოა... მოდი ჩემთან... ნუ ტირი, გთხოვ... თუ გინდა, არ დავრჩები და დავბრუნდები, თორმეტამდე. გინდა?..
- არა. დარჩი. შენ არ გინდა, რომ დარჩე?..
- მინდა. ძალიან მინდა! მაგრამ თქვენთანაც მინდა. არა! კარგი, დავრჩები. ხვალ დილით დავბრუნდები. ახლა წავალ. კარგი?
- წადი.
- დამპირდი, რომ აღარ... საბა ცოდოა... თან ახალი ნელი მოდის... მპირდები?..
- წადი. დაგაგვიანდება.
- მპირდები?..
- წადი. ველარაფერს გაყვები. დაგაგვიანდება.

* * *

წვივებამდე თოვლში მივდივართ: მე, ბებიაჩემი და ბაბუაჩემი. ჩემი შარვალის მუხლებამდე თოვლითაა გათეთრებული. ფქვილივით მშრალი თოვლით. მივდივართ. ჩუმად. წინ მე მივდივარ, ფეხქვეშ თოვლი ქრატუნობს. უკან ბებია და ბაბუა მომყვებიან. ბაბუას ბებიასთვის ხელი ჩაუჭიდა. ერთმანეთს ეხმარებიან. ახლა უკვე თან ყინავს, თან თოვს, და თან ქარბუქია. სუნთქვას არ გაცდის – პირდაპირ სახეში გაყრის ცივ და მსუსხავ ფიფქებს. დროადრო უკან ვიხედები – რამე ხომ არ უჭირთ-მეთქი. მაშინვე იჭერენ ჩემს მზერას და ორთავე გაბადრული ამომხედავს – ნუ გეშინია, ჩვენ არაფერი გვიჭირს, მოგყვებითო.

* * *

გურამი. ბაბუას გურამი ერქვა. გურო. აპრილის შუა რიცხვები იყო, აღდგომამდე ათიოდე დღით ადრე. ჩავაკითხე თავის სახლში. თბილისთან ახლოს, საბაღე დასახლებაში ცხოვრობდა. საკუთარი ხელით აშენებულ სახლში. ნაკვეთის დაბარვაში დამეხმარეო, შემომითვალა და ჩავედი. ახლაც თვალწინ მიდგას, იმ დღეს, მოსალამოებულზე, უეცრად როგორ გაფუჭდა ამინდი, გადაშავდა ცა, ამოვარდა ქარიშხალი და თავსხმა წვიმა დაუშვა. დავეყარეთ ბარები, გამოვავლოთ ხნულეებში, გამოვვარდით ორლობეში და სულ კისრისტეხით გამოვიქეციით სახლისკენ. ბაბუა მიყვიროდა ტელეგრიეკა წამოიფარე თავზეო. მერე ორთავე ვიდექით მეორე სართულის გადახურულ პარმალზე, სიგარეტს ვაბოლებდით და წვიმას ვუყურებდით. კიბის ქვეშ, საქათმეში შეყუჟული ვარიების კუთვა ისმოდა. აბრიალებულ ღუმელზე დადგმულ ტაფაზე კარტოფილი ინვებოდა, ჩაიდანში წყალი დუღდა. ქარი გლეჯდა და წენავდა ყველაფერს. ბაბუა ნუხდა, სულ დააყრევინა ამ შობელქაღალმა ხეებს ყვავილებიო. მერე ისევ ვიდექით გადახურულ პარმალზე და ისევ ვაბოლებდით – ოლონდ, უკვე მთვრალეები. ღამდებოდა. აღარ წვიმდა, მაგრამ ქარიშხალი ისევ ანგრევდა ირგვლივ ყველაფერს. ქალი როდის უნდა მოიყვანო, – უეცრად მკითხა გურომ. მე რა ვიცი-მეთქი... საკუთარი სიმთვრალით, სიგარეტით და ცუდი ამინდით ვტკბებოდი. მა ვინ იცის? მე ვიციო?! არ უნა დააგვიანო ქალის მოყვანაო. ჩემი ოქრო იყო გურო... ახლა აგერ მომყვება, ბებიაჩემზე ხელჩაკიდებული. ამ მუხლამდე თოვლსა და ყინვაში თხელი შარვალ-პიჯაკი აცვია, ფეხზეც თხელი, საშემოდგომო ფეხსაცმელები, და მოდის ეგრე. გაოცებული ვარ, მაგრამ არაფერს ვეუბნები.

* * *

ლილი. ბებიაჩემი. სკოლიდან შინ მოვყავარ. თავის სახლში. მე პატარა ვარ – მეორე ან მესამე კლასში. კინოთეატრია ლილის სახლთან ახლოს. უნდა ჩავუაროთ. დარბაზის შენობას გვერდზე ჰაერგამწოვის უზარმაზარი თუნუქის მილი ჰქონდა. როცა გამწოვის აგრეგატი ჩართული იყო, დიდი ხმა ჰქონდა. ამ ხმის მეშინოდა და რომელიღაც ცხოველს ვადარებდი ხმას. ლილის უყვარდა, როცა ამაზე ვლაპარაკობდი – შეშინებული და აღტაცებული, ერთდროულად. მზე და

მთვარე ამოსდოდა ჩემზე, ისე ვუყვარდი. ახლა ჩემ უკან მოდის. ამ თოვალში, ყინვაში, ქარბუქში, თხელი საზაფხულო კაბა და ღია სანდლები აცვია. მოდის, მომყვება. ბაბუასთან ერთად, გზას მოიკვლევს წვივებამდე თოვლში და ხმას არ იღებს. არც მე ვეუბნები არაფერს. რა უნდა ვუთხრა?.. არ ვიცი. ნუცას გამოტანებული – ის, რაც გულისჯიბში მიღვეს, გაცივდა. აღარ არის თბილი. წამდაუნუმ ვისინჯავ გულისჯიბეს – ხომ არ ამომივარდა... ლილის ჩემს შეყვარებულებზე ვუყვებოდი. ყველა შეყვარებულის ისტორია იცოდა – საბავშვო ბაღიდან უნივერსიტეტის პირველ კურსამდე. ლილის ისეთი შარმი ჰქონდა, იმდენი წიგნი ჰქონდა ნაკითხული, და ისე მიყვარდა... ახლა უკან მომყვება, და საოცარი თვალეები აქვს. შეგეშინდება, ისეთი სხვანაირად ლამაზი. ამიტომ ვერ ვუყურებ. უბრალოდ ვიცი, რომ თავისი საზაფხულო სანდლებით, გუროსთან ერთად, თოვლში გზას მოიკვლევს. უფრო სწორად – ჩემს გაკვალულზე მომდევს. ლილი სიგიჟემდე მიყვარს!

* * *

ნუცა ოთხთვალა საკაცზე წევს და ჰოსპიტლის დერეფნის ლუმინესცენციურ ნათურას უყურებს. როგორ ხარ-მეთქი, – ყოველ წამს ვეკითხები. ვგრძნობ, რომ სისხლისგან ვიცლებიო. მეძინებო. მორიგე ექთანი უყვირის, არ გაბედო დაძინებო. მე მორიგე ექთანს ვუყვირი, რაღას ელოდებით, რატომ არ შეგყავთ საოპერაციოში, კვდება გოგო-მეთქი. სისხლს და ანესთეზიოლოგს ველოდებითო. საბა სად არისო? – ნუცა ჩუმად მეკითხება. უკვე მეასედ. დედაშენთან არის-მეთქი. ხო, კარგიაო. მერე მიღიმის. უხმოდ. ნუ იღიმი-მეთქი, ვცოფდები. რატომო? იცი თვითონაც-მეთქი. რა უნდა ვიცოდე, უბრალოდ გიღიმიო. არ არის ეგ მარტო ღიმილი და ნუ იღიმი-მეთქი, – ლამისაა მაჯები დავიჭამო. უეცრად კარი მჭახედ იღება და განყოფილების დერეფანში გიჟივით შემორბის მორიგე ანესთეზიოლოგი, უკან ექთნები მოყვებიან სისხლით სავსე პოლიეთილენის პაკეტებით ხელში. საკაცეს ჩააფრინდებიან და ადგილიდან მოწყვეტით ნუცას საოპერაციოსკენ მიაგორიალებენ. დერეფნიდან გასვლისას, კარის ჩარჩოს საშინლად ეჯახებიან. ვაიმე! – ყვირის ნუცა. ფრთხილად!!! ფრთხილად!!! ფრთხილად!!! – ნუცასკენ გავრბივარ, მაგრამ ისინი მასწრებენ – ნუცა გაჰყავთ. იქვე ვიკეცები, კედელთან: ფრთხილად, ფრთხილად, ფრთხილად, ფრთხილად, ფრთხილად, ფრთხილად, ფრთხილად... ღმერთო... ნუცა...

* * *

გურო ისე გარდაიცვალა, ისე იტირა ლილიმ და ისე დაკრძალეს, რომ ვერ ვნახე. ვერ ჩამოვედი. 2008-ის აგვისტოს იმ მძიმე დღეებში ხდებოდა ეს ყველაფერი. მე ომში ვიყავი. იქაურობა ვერ დავტოვე, ვერ წამოვედი. გუროს დაკრძალვაზე ძალიან ცოტა ხალხი მოსულა. ვის ეცალა გუროს დასაფლავებისთვის – ხალხი დაზაფრული ისხდა სახლებში და ტელევიზორს იყო მიჩერებული. გარეთ გამოსვლის ყველას ეშინოდა. დაკრძალვისას, იმ მომენტში, კუბო რომ უნდა ჩაესვენებინათ სამარეში, რუსულ თვითმფრინავს გადაუფრენია ზედ სასაფლაოს თავზე. ამომხტარან საფლავიდან მესაფლავები

და უკანმოუხედავად გაქცეულან. მეზობლის ბიჭებს ჩაუსვენებიათ საწყალი გურო, და მიწაც იმათ მიუყრიათ. უკან მივიხედავ თუ არა, მაშინათვე დაიჭერს ჩემს მზერას და მიყურებს – სხვანაირად. ვერ ავხსნი, როგორ... მიცვალებულისთვის ჩემი ხელით არჩეული შარვალ-პიჯაკი და ფეხსაცმელი ჩაუცმევიათ, რომელიც ჩემი ქორწილისთვის ვუყიდე გუროს.

* * *

ყინავს. თავზე მათოვს. ჰოსპიტლის გაჩახჩახებულ შენობას ვუყურებ. ვუახლოვდები. ახალ წლამდე ორიოდე საათი რჩება. უკან ვიხედები – გურო და ლილი მომყვებიან, მიყურებენ. ისევ წინ ვიყურები, მივდივარ. ლილი გუროს სიკვდილის შემდეგ, სამ წელიწადში გარდაიცვალა. ისიც ზაფხულში. მე და ნუცამ შევმოსეთ მიცვალებული. თხელი, საზაფხულო კაბა და ღია სანდლები ჩავაცვით. ცოტაც, და ჰოსპიტალში შევალ. ორივე ხელში ტკბილეულით, საჩუქრებით სავსე პარკები მიჭირავს – ექიმებისთვის, ექთნებისთვის. დღეს ხომ 31 დეკემბერია... უკან ვიხედები... გურო და ლილი აღარ მომყვებიან... ადგილზე ვშეშდები. გული ისე მიცემს, ლამისაა ამომივარდეს. წამოდით!.. რატომ გაჩერდით?! ხმას არ მცემენ. დგანან გაუნძრევლად და ათოვთ. არ ვიცი, რა ვქნა... მივბრუნდები და გზას ვაგრძელებ. ისევ ვჩერდები. ვტრიალდები. ისევ დგანან. ოღონდ უფრო შორს არიან. ათოვთ. ქარბუქი ლილის ზაფხულის კაბას უფრიალებს. მიყურებენ. სიცივისგან და მღელვარებისგან მთელი სხეული მიკანკალებს. გზას ვაგრძელებ. ისევ ვჩერდები და ვტრიალდები. აღარ დგანან... აღარსად ჩანან. თავისით გადმოცვენით ცრემლებს პარკებიანი მუჭით ვიშორებ, გულისჯიბეში იმას ვისინჯავ, რაც ნუცამ გამომატანა და ჰოსპიტლის შენობაში შევდივარ. ლიფტთან დაცვის თანამშრომელი მაჩერებს.

- სად მიბრძანდებით?

- მეოთხეზე.

- რომელზე?

- მეოთხეზე.

ლიფტის კარი იღება. ვიღაცები გამოდიან.

- არ შეიძლება.

- რატომ არ შეიძლება?

- დამთავრდა უკვე პაციენტების ნახვის საათები.

- გამორიცხულია რომ არ ვნახო. თან, აი...

ტკბილეულით და საჩუქრებით სავსე პარკებს მის ცხვირამდე ვწევ.

- ეს რა არის?..

- საჩუქრები და ტკბილეული გოგოებისთვის. ექიმებისთვის, ექთნებისთვის. დღეს ხომ ოცდათერთმეტია...

- მომეცით და მე გადავცემ.

- არა. თქვენ არ გადასცემთ. მე უნდა გადავცე. და ამის გარდა, ესეც უნდა შევიტანო...

გულისჯიბიდან ნუცას გამოტანებულს ვიღებ, ხელსახოცებს ვაშორებ და ვაჩვენებ. დაცვის თანამშრომელი მაში-ნათვე უკან იხევს.

- მიბრძანდით. ოღონდ დიდხანს არ გაჩერდეთ.

* * *

პერინატალურ განყოფილებაში გოგოებს – ექთნებს და ექიმებს სულ ფერად-ფერადი წვიმებით, ქალღმერთებით, საახალწლო სათამაშოებით მოურთავთ კედლები, კარადები, კუფეზებიც კი, სადაც უდღეური ახალშობილები წვანან. ზოგს სძინავს, ზოგს ექთანის აჭმევს, ზოგი ტირის, და ახალშობილის ხმა ინკუბატორიდან ყრუდ მოისმის. ზოგი კარგად სუნთქავს, ზოგი – ჩქარა. წრიპინებს ან ტონალურ სიგნალს გამოსცემს უამრავი აპარატი, დანადგარი. ხათუნა – ჩემი პატარა ლილის ექიმი ერთ-ერთი კუვეზისკენ მიმიძღვის, სადაც ყველაზე მეტი აპარატი მუშაობს. ვჩერდები. მძინარე, ციციქნა ახალშობილს დავყურებ. ცრემლები თავისით მცვივა. ლოყაზეც კი არ ჩერდება – პირდაპირ იატაკზე ცვივა. თითქოს თვალებიდან ხტებიან.

- ძალიან გთხოვთ, ნუ ნერვიულობთ.

- არ ვნერვიულობ...

ცრემლებს კი არ ვინმენდ, ვიგლეჯ სახიდან.

- ისეთი სანერვიულო აღარაფერია. დღევანდელმა გამოკვლევამ აჩვენა, რომ გულზე ბოტალის სარქველი დაიხურა. მარჯვენა ფილტვი გაშლა დაიწყო და მუცლის ღრუში პერიტონიტის ნიშნები აილაგა. გადაეცით თქვენს მეუღლეს, რომ არ ინერვიულოს, და თქვენც აღარ ინერვიულოთ ასე ძალიან.

- აი, ეს გამომატანა ნუცამ...

პალტოს გულისჯიბიდან ბავშვის საჭმლის ბოთლს ვიღებ. ბოთლში ორასიოდე გრამი რძეა.

- მეტი ვერ შეძლო...

- არა უშავს. დღეს დიდხანს ჰქონდა თვალეზი გახელილი. მერე ნეკა თითზე ხელი მომიჭირა. ისეთი მოშვეებული და მისავათებული აღარ არის, როგორც პირველ დღეებში იყო. ნუ გეშინიათ, ყველაფერი კარგად იქნება. ახლა ცოტა ხანი დაგტოვებთ. მერე კი, უნდა ნაბრძანდეთ, არ შეიძლება...

- რომ დავრჩე, ხათუნა ექიმო?..

- სად?!

- დერეფანში ვიქნები, ან კიბის უჯრედში დავდგები...

- რატომ? რა საჭიროა?..

- იმიტომ, რომ... არ მინდა, რომ...

- რა არ გინდათ?..

ხათუნა ექიმს სახეზე ღიმილი გადაურბენს.

- არ მინდა, რომ ახალ წელს მარტო შეხვდეს... არც მე და არც ნუცას!

ახლა უფრო თავდაჯერებული ვარ.

- თქვენ იცით, ჩვენ აქ როგორ ვხვდებით ახალ წელს?

- როგორ?..

- როგორ?.. ყველანი ერთად!..

ხათუნა ექიმს თვალები უწყლიანდება. მე თვალს ვარიდებ, გვერდზე ვიხედები.

- ახლა ცოტა ხანი დარჩით, შემდეგ კი ნაბრძანდით. ძალიან გთხოვთ. ოჯახში გელოდებიან.

ხათუნა შებრუნდება და მიდის. ვხედავ, როგორ იწმენდს ხელსახოცით ცრემლებს.

ლილის ვუყურებ, ვუყურებ, ვუყურებ. სძინავს. ძალიან ციციქნაა. ერთი ბენო თითზე პულისის და წნევის მარეგულირებელი სარჭი უკეთია. გულმკერდზე, მუცელზე, რალაცები აქვს დანებებული, კაბელით რომ გრძელდება და სხვადასხვა, მონრიპინე, მოციმციმე აპარატს უერთდება. პანანინა მკლავზე დრენაჟი აქვს ვენაში შეერთებული. ველოდები, იქნებ გამიმართლოს და თვალი გაახილოს. არ ახელს. ჩუმად პირველ ახალ წელს ვულოცავ და ვშორდები. მორიგე ექტნებს და ექიმებს წინასწარ ვულოცავ ახალ წელს და გასასვლელისკენ მივდივარ. ყველანი მაცილებენ, საჩუქრებისთვის მადლობას მიხდიან. კარში გასვლისას, ხათუნა ექიმი მრავალმნიშვნელოვნად თავს დამიქნევს, მეც იგივეთი ვპასუხობ და გამოვდივარ...

გარეთ ისევ ქარბუქია. უარესად თოვს და ყინავს. ვჩერდები. ირგვლივ მიდამოს ვათვალიერებ. ლილი და გურო არსად ჩანან.

- „ღმერთო...“

- „ნუცა, მოვდივარ! და რომ იცოდე, რამდენი რამე უნდა მოგიყვე!..“

- „და რომ იცოდე, რა მომაქვს შენთვის...“

ტაქსიში ვზივარ. შინ მივდივარ. ჯიბიდან გადაკეცილ ხელსახოცს ვიღებ. ვხსნი. ბამბის პანანინა ნამცეცს დავყურებ. კარში გამოსვლისას, ხათუნა ექიმმა ჩამჩურჩულა, დღეს მთელი დღე მარჯვენა ხელში ჰქონდა ლილის ჩაბლუჯული... მის ციციქნა ხელს აჰყვა საიდანლაც და ეჭირაო. მერე გაუვარდაო. შეგინახეთო. როგორ მოიფიქრა?..

ბამბის პატარა ნამცეცი...

- ახალ წელს ხომ სახლში შეხვდები, ოქროკაცო?..

მძლოლს მხარზე ხელს ვადებ.

- არა, ჩემო ძმაო. ვერა. ტაქსოკომპანიის მანქანაზე ვზივარ და მორიგე ვარ...

- მორიგე ხარ?.. აი, ახლა ხომ მივალთ ჩემს სახლთან...

- დიახ?..

- ჰოდა, რომ მივალთ, ამოდი ჩემთან და ერთად შეხვდეთ ახალ წელს. მერე ისევ გააგრძელებ მუშაობა.

- ვაიმე, ვაიმე! ღმერთმა ამრავლოს თქვენნაირი ხალხი! დიდი მადლობა, შენი ჭირიმე! რას ამბობთ?!

- მე სერიოზულად გეუბნები. დააყენე მანქანა და ავიდეთ ჩემთან...

- ჩათვალე, რომ ამოვედი! დიდი მადლობა, ჩემო ძმაო! გაიხარე და გამრავლდი!

მანქანას ჩემს კორპუსთან აჩერებს.

- ესე იგი, არ ამოხვალ?..

- ვერ ამოვალ, შენი ჭირიმე, მაგრამ ჩათვალე, რომ ვიყავი და დამილოცნია შენი ოჯახი, სულით და გულით!

- რა გქვია, მეგობარო?

- თამაზი. თაზო.

- თაზო, მე იცი ახლა რა მიმაქვს სახლში?..

- არ ვიცი?..

მძლოლი დაბნეული მიყურებს.

- აი...

პალტოს ჯიბიდან გადაკეცილ ხელსახოცს ვიღებ.

- რა არის ესა?..

მძლოლი მიამიტურად მეკითხება.

- ბამბის პატარა ნამცეცი...

მძლოლი დაბნეული მიყურებს. ოდნავ შემკრთალიც. ვეხვევი, ვკოცნი, ახალ წელს ვულოცავ და მანქანიდან გამოვდივარ. სადარბაზოსკენ მივრბივარ. ტაქსი ადგილიდან არ იძვრის. ზურგსუკან, ტანით ვგრძნობ, ვხედავ, თაზოს გაოცებულ სახეს.

- ხო, თაზო. ბამბის პატარა, ციცქნა ნამცეცი...

თავ თოფურია

მამლუქი

- ალი ბეგ, ალი, ალი ბეგ...
- ისკანდერი მანჯღრევს. მერე ფეხმორთხმით ჯდება. ჩაფიქრებულია.
- ხომ გითხარი, თუ ვინმე არ მოკვდა, არ გამალვიძო-მეთქი.
 - მოკვდა, ალი ბეგ.
 - ვინ?
 - ჯემალ ხანის ბავშვი, პატარა.
 - რომელი ძიძა მე მნახე. მეომარი თუ მოკვდა ვინმე?
 - დიდი ფრინველი მოვიდა და ბავშვი თავის ბუდეში წაიღო.
 -
 - ფაშა ამბობს, დემონი იყო. ამბობს, რომ დემონები გვებრძვიან.
 - კიდევ რას ამბობს ფაშა?
 - ფაშას შენი ნახვა უნდა, ალი ბეგ.
- დიდი დარბაზი მწვანე აბრეშუმით აქვთ მორთული, ხალიჩები

ერთმანეთზეა გაფენილი. სარკმლიდან სამი ვარსკვლავი იყურება, პატარაა, სამ ვარსკვლავზე მეტი არასდროს ჩანს. აბრეშუმს ადუღებულ წყალში ღებავენ.

— ოსმალებს მოვერიეთ, ალაჰი შეგვეცნია. მაგრამ ახლა გულმოსულია ალაჰი, დემონები მეომრებს გვიხოცავენ, გუშინ დემონმა ბავშვი წაიღო.

მე უცნაური სენი მჭირს, ერთდროულად ბევრი სხვადასხვა ნივთის აღქმა არ შემეძლია. აზრი გამირბის. ჩემს ოთახში სანოლიც არ მიდგას, მხოლოდ ყველაზე აუცილებელს ვტოვებ. ფაშას ვუსმენ და თან თვალში მწვანე აბრეშუმი მეჩხირება. ფაშა მეუბნება, რომ მეომრების გახშირებული სიკვდილი და სხვა უცნაურობები ალაჰის რისხვის ნიშანია. მე ვფიქრობ, რომ აბრეშუმი ცხელ წყალში გამოყავთ. როდესაც აბრეშუმს აკეთებენ, ყველაფერი იორთქლება. ძაფები გავარვარებულია. აბრეშუმის ხელოსნები დიდხანს ვერ ცოცხლობენ.

— ალი ბეგ, დემონი უნდა მოძებნო.

— უსხეულო სულთან მე რას გავაწყობ?

— ადამიანების რომ არ ეშინოდეს, არც დახოცავდა.

მერე ამ ძაფებს ღებავენ და ზოგიერთისგან ხალიჩებს ქსოვენ. მუსლიმი ქალის ხასიათს მისი მოქსოვილი ხალიჩით იცნობ. მუსლიმი ქალი მთელი დღე ქსოვს, მთელ თავის ვნებას ხალიჩაში დებს. ამ იატაკზე ხუთი ხალიჩაა გაფენილი, არჩევა რომ შემეძლოს, იმ ქალთან დავწვებოდი, რომელმაც მეორე მოქსოვა, მოიისფრო, პატარა ხაზებითა და ფიგურებით. ასეთი ხალიჩის მქსოვ ქალებს ალერსიც ასეთი აქვთ, ყველა ნაკვეთს გითვლიან.

* * *

ისკანდერი ისევ ჩემს ოთახში ზის. ხან იატაკს უყურებს, ხან — მე. მზერა არ ეცვლება. როცა მე მიყურებს, გეგონება, ისევ იატაკსაა მიჩერებული.

— შენ რომ უსხეულო იყო, ისკანდერ, ჩემი რატომ შეგეშინდებოდა?

— მე არც ახლა მეშინია შენი, ალი ბეგ.

— დემონებთან ომს გვავალეხს ფაშა. გათენდება და გავიდეთ მეჩეთში. ვინმე ჩვენზე ჭკვიანს ვკითხოთ.

— ახლავე გავიდეთ, ხალხს თვალში არ შევეჩხირებოთ.

— გათენდეს, ისკანდერ.

— რადგან დემონებს ღამე უყვართ?

— არა, მე მიყვარს, როცა თენდება.

* * *

ისკანდერს ჯერ კიდევ სტამბოლის ბაზრობიდან ვიცნობ. ბოძზე მიბმული პატარა ბიჭი ხალხს დასიცხული თვალებით ვათვალიერებდი, როცა მუშტარი მომიახლოვდა. ისკანდერი უკვე ნაყიდი ყავდა. აქლემზე გადაკიდულ ხურჯინში იჯდა და ორი კვირის დაუბანელი ხელებით ხმიადს ლოღნიდა. ისკანდერს ვუყურებდი და არც გამიგია, ჩემში რამდენი გადაიხადეს. ახალმა პატრონმა ხურჯინის მეორე თვალში ჩამსვა, უცნობ ენაზე ლაპარაკობდა და აქლემს მიერეკებოდა.

— შენზე ამბობს, ამისგან კარგი მამლუქი დადგებაო, — მითხრა ისკანდერმა.

მე ხურჯინში მოვიკუნტე და ჩემეძინა.

* * *

დიდ წიგნებს ტყავის სუნი ასდის. მოლა ზის და არაფერზე ფიქრობს. მისი მზერა ისეთივეა, როგორც ისკანდერის, როდესაც ის იატაკს უყურებს. ადამიანის ფიქრების გამოცნობა ძალიან ადვილად შეიძლება, უბრალოდ უნდა დააკვირდე მის გამომეტყველებას, სახის ნაკვეთებს, ხელების მოძრაობას და ეს ყველაფერი ნაცნობ და გულწრფელ ადამიანზე გადაიტანო. მე როგორც წესი, ისკანდერზე გადამაქვს, რადგან ისკანდერი ან არასოდეს მატყუებს, ან არასოდეს ყოფნის იმის მოხერხება, რომ მომატყუოს. ისკანდერს კარგად ვიცნობ.

— დემონს ლოცვის ეშინია, ჩვენ ვილოცებთ, ღამითაც. ადრე თუ გვიან დაგვტოვებენ. არაფერი იდარდოთ, ალი ბეგ.

მოლას გაშეშებული სახე აქვს და ჩემს მიღმა იყურება. როცა ისკანდერს ასეთი სახე აქვს, უბრალოდ უნდა, შიში არ შეიმჩნიოს. მოლასაც ალბათ ეშინია.

— არა მგონია, ღამე ლოცვა კარგი იყოს, მაინც ყველა გაიგებს და ყველას ეცოდინება, რომ რაღაც საფრთხეს ვგრძნობთ.

— ისედაც ყველამ იცის, რომ ხალხი იხოცება. დემონს ლოცვის მეტი არაფერი დააფრთხობს. ეშმაკს ხელი და ფეხი არა აქვს, აიღე წყალი და ქვას დაასხი, დასველდება და ისევ გაშრება.

რატომღაც ჩემი ცხენი მიდგას თვალწინ. ფიქრების გასაფანტად თავს ვაქნევ და მეჩეთიდან გამოვდივარ.

სისულელეა ეს ყველაფერი.

კედელი სანოლიდან სამ მეტრშია. მურით ორი წერტილი მაქვს მონიშნული. როდესაც ვფიქრობ, მათ ვუყურებ, აზრების მოკრებაში მეხმარება. ერთი წერტილი მაღლაა თვალის სიმაღლეზე, მეორე უფრო დაბლა, ისიც თვალის სიმაღლეზე, მაგრამ იმ შემთხვევაში თუ ვზივარ.

ახლა ვზივარ და დაძაბული მივჩერებივარ. ისკანდერი ჩემს უკან ზის, თვალეში რომ არ გამებლანდოს.

— დემონების მოხმობა მარტო ძალიან ძლიერ ჯადოქრებს შეუძლიათ, — მესმის ზურგსუკან. ისკანდერმა იცის, რომ დემონების და მსგავსი სულების მაინცდამაინც არ მჯერა. ისკანდერი ხშირად ამბობს, რომ ურწმუნო ვარ, — ნაგიბ ხანი თავად ვერ მოუხმობდა დემონებს, უნდა გავიგოთ, ვის დაავალეს.

— და როგორ უნდა გავიგოთ? — ირონიულად ვამბობ. ისკანდერი მართალია, არ მჯერა დემონების. მეომრებს, როგორც წესი, ისევ მეომრები ხოცავენ.

ისკანდერი ჩუმდება. უდაბნოდან ლომის ღრიალი ისმის.

* * *

შარშან ანტილოპების მთელი ჯოგი უდაბნოდან გადაიხვეწა, ლომები დაიმშენ და სოფლებში ხალხს ესხმოდნენ თავს. ფაშამ მასაების ორი ჯგუფი დაიქირავა, თითო მკვდარ ლომში ლეოპარდის სამი ტყავს და მეოთხედ ტომარა მარილს იძლეოდა. ათი ლომი მოკლეს და ჯუნგლებში დაბრუნდნენ, მეტი ტყავი და მარილი აღარ უნდოდათ. გაძვალ-ტყავებული ლომები ისევ სოფლებს უვლიდნენ გარშემო...

— ალი ბეგ, შენ ნახვალ და ლომებს დახოცავ.

— ჯობს, ისევ მასაებს შევადლიოთ რამე ძვირფასი, მე ლომებზე ნადირობის არაფერი ვიცი.

— მასაებს ვერცხლი და ფარჩა რად უნდათ, აღარც მარილი. ვერ დავხარჯავთ და აგვიორთქლდებაო. მასაები უკვე გაბრუნდნენ.

ერთი სოფელი მთლიანად იყო დაცლილი. ყველა სახლში რიგ-რიგობით ვათევდი ღამეს იმ ფიქრით, რომ ლომები თავს დამესხმებოდნენ. ხმალი და დანა მუდმივად თან მქონდა. ორი მოვკალი.

იასმინი მეოთხე ღამეს მოვიდა. ღამის თენდებოდა, გაღებულ კარში ქალი რომ ჩადგა.

— ვინ ხარ?

— ეს ჩემი სახლია.

ჩადრი არ ეფარა, არც ჩემს დანახვაზე აუფარებია. ზიზლით მიყურებდა.

— ქურდი ხარ?

— ლომებს ვხოცავ. რატომ დაბრუნდი? აქ სახიფათოა.

დაჯდა, კარგად შემათვალეირა და მერე გაიცინა.

— რატომ ხოცავ ლომებს, ისინი ხომ ქრისტიანები არ არიან!

იასმინი არ ქსოვდა ხალიჩებს. არ მიკითხავს, მაგრამ ალბათ არასდროს მოუქსოვია. მის სახლში ხალიჩები არ ეფინა. იასმინს მე ვუყვარდი, თითქმის მეც მიყვარდა და სანამ ჩვენ გვიყვარდა, სოფლები ლომებმა აიკლეს.

- უნდა ნავიდე.
- არ ნახვიდე, ალი ბეგ.
- შენც ნადი. აქ სახიფათოა. ან საერთოდ რატომ დაბრუნდი?
- სახლში დავბრუნდი.
- ამ სახლში? აქ თავგების ნაცვლად ლომები და მორიელები დარბიან.
- ყველა ბრუნდება სახლში. შენც დაბრუნდები.
- ჰოდა, მივდივარ კიდეც, ოღონდ შენც ნადი.
- ალი ბეგ, რამე თუა ისეთი, რაც ძალიან გიყვარს?
- როგორ არ არის.
- მეც ასე მიყვარხარ.
- ვიცი, მაგრამ...
- რატომ მომკალი, ალი ბეგ, მე ხომ ლომი არ ვიყავი...

* * *

ისკანდერი სადღაცასაა გადაკარგული, რამდენიმე დღეა არ გამოჩენილა. ჯემალ ხანის სახლიდან უცნაური ხმები აღწევს. მკვდარი ბავშვის დედას, ლატიფანს შინ ვეღარ აკავებენ.

ისკანდერი შუადღისას მოვიდა, პატარა თვალები აქვს, ჩაისფერი.

— ლატიფან ხანუმი სახლიდან ეპარებათ ხოლმე, ხეებზე მიძვრება და ბუდეებში ბავშვის ჩონჩხს ეძებს. ბანგით აბრუებენ, თუ გრძნობაზე მოვიდა, მაშინვე გარბის. ალბათ, მასაც დემონი შეუჩნდა.

— რაღა დემონი გინდა, თუ შვილს ფრინველები დაგიძიძენიან, — ვეუბნები ზიზლით.

ისკანდერი გაჩუმებულია.

- სად იყავი?
- ვფიქრობდი, ალი ბეგ.
- მერე, რა მოიფიქრე?
- ტყვეები უნდა ვნახოთ, მათ ეცოდინებათ, ვინ ყავს ნაგიბ ხანს ასეთი სასწაულმოქმედი.
- ჩვენ არა გყვავს ტყვეები, ისკანდერ, დაგავინყდა? ყველა დავხოცეთ.
- ჩვენ დავხოცეთ, მაგრამ სხვებს არ დაუხოცავთ.

მე გულსგარეთ ვუსმენ. ხმები დადის, რომ ფაშა სადღაცას ორმოცდაათამდე ტუსალს მალავს. სინამდვილე არავინ იცის, არც — მე.

— ასეც რომ იყოს, ფაშა მაინც არ გვეტყვის.

— ფაშას არც უნდა ვკითხოთ.

— აბა, სად გინდა ამ ხალხის ნახვა?

— ხალხი იქაა, სადაც საქმელია.

— სამზარეულოში, ისკანდერ?

— დემონივით დამცინავი ხარ, ალი ბეგ. მე იმის თქმა მინდა, რომ თუ ტუსალები მართლა სადმე არიან, ვილაც ისეთიციქნება, ვინც მათ პურს და წყალს აწვდით.

ისკანდერი ისევ რამდენიმე დღით გადაიკარგა.

— ჯემალ ხანს შენი ნახვა უნდა, — მითხრა წასვლამდე.

* * *

ჯემალ ხანი ახალგაზრდა ბიჭია, თვრამეტი წლის. წინ და უკან დადის და თავის მალლა აწევს ეშინია.

— ლატიფანი ისევ გაიპარა. საჭურისები გავაგზავნე, ვერ პოულობენ. დემონი დაეუფლა მის სულს.

საცოდავი ქალი ალბათ ჭკუიდან შეცდა, სადმე უდაბნოში ტანსაცმელშემოფხრენილი დარბის. საჭურისებიც იმიტომ გააგზავნა, რომ მისი სახე კაცმა არავინ დაინახოს.

— მოძებნე, ალი ბეგ, — ჯემალ ხანი ერთიანად წითლდება. მე თავს ვუხრი და მივდივარ.

* * *

ლატიფანს მესამე დღეს გადავანყდი. ერთ მალალ ხეზე იჯდა განწილი. უკან ვერ ჩამოდიოდა. ასე კატებს ემართებათ ხოლმე.

— საჭურისი ვარ, ხანუმ, — ვიცრუე.

ხმა არ ამოუღია.

მალლა აძრომა დავინყე. როგორც იქნა მივალნიე ქალამდე. ცახცახებდა და ცდილობდა, დაბლა არ ჩაეხედა.

— კისერზე ხელები მომხვიე და თვალები დახუჭე.

ზურგზე ამეკრო, მთელი ტანით ვიგრძენი ახალგაზრდა გოგოს შიშისგან გაოფლილი სხეული. ხელები დამიბუჟდა. ნელა ჩამოვედი ხიდან.

მინაზე დადგა ფეხი თუ არა დაბარბაცდა. როგორც ჩანს, უკვე რამდენიმე დღე იყო, რაც ხეზე იჯდა. ლამაზი სახე ქონდა. ალბათ უყვარდა ჯემალ ხანს. ალბათ გაუჭირდა ჩემი გამოგზავნა.

— ხომ მართლა საჭურისი ხარ? — კიდეც იკითხა, როცა დაინახა, რომ ვაკვირდებოდი, მერე წელს ქვევით გაექცა თვალი.

— კი, — ისევ ვიცრუე.

— წყალი მომეცი.

წყალი და პური მივეცი. ხარბად ჭამდა. მერე უცებ წამოვარდა და გაიქცა. მკლავები მოვხვიე, რომ როგორმე გამეკავებინა.

ცხენზე შევაგდე და თვითონაც შევჯექი.

ღამემ გზაში მოგვისწრო. ჩამოვედი. ცხენი და გოგო ორივე ხეზე მყავდა მიბმული. არ გამძალიანებია. სანამ დამეძინებოდა, ლატიფანის ჩუმი ლილინი ჩამესმა:

„რაც მოიტანა აღმოსავლეთის ქარმა,

გავატანე აღმოსავლეთის ქარს.

რაც მოიტანა დასავლეთის ქარმა, დავიტოვე.

ჩემი ბავშვი ჩიტებმა გაიყვეს.

თივის ბუდე და თიხის ბუდე ჩემი შვილის ზეწრებია.

ჩემი ბავშვი ჩიტებმა გაიყვეს და ერთად გაფრინდნენ“...

* * *

ისკანდერი რამდენიმე დღის შემდეგ დაბრუნდა და ხის ქერქი მოიტანა.

— ფაშას მზარეული ამ ხის ქერქებს ყოველდღე ამზადებს და სადღაც მიაქვს. ვის შეიძლება ასეთი საზიზღრობა აჭამო?

— მტერს, — დავუდასტურე მე, — ერთხელ მაინც გაყევი უკან, სად მიდის?

ისკანდერმა თავი დააქნია და მერე სარკმელში გაიხედა.

— იქ, — კლდეზე მანიშნა.

— კლდეზე კაცი როგორ უნდა დამალო?

— სამი დღეა მანდ დავდივარ, არავინ დამინახავს. ალბათ, გამოქვაბულია შიგნით. ალი ბეგ, გახსოვს იმ კლდიდან წყარო გამოდიოდა, ახლა აღარ გამოდის.

— ცხელი ზაფხულია, დაშრებოდა.

— ალბათ, იყენებენ ამ წყალს.

— თუ ასე გგონია, მაშინ იმასაც დააკვირდი, მზარეული სად შედის.

ისკანდერი ახლა ორი დღის მერე მოვიდა.

— კლდის მარცხენა ფერდობზე გამოქვაბულის ყელია. თოკის გარეშე ვერ ჩავალთ.

— ის სპილოსავით მზარეული თოკით ჩადის?

— საჭმელს აწვდის თოკით.

შუალამისას გავედით...

* * *

აუტანელმა თავის ტკივილმა გამაღვიძა. ასე ხშირად მემართება. მგონია, თავში რაღაც მიზის. ერთხელ, უდაბნოში თითისტოლა, ყავისფერი მწერი დავინახე, ბევრი ფეხებით. მაშინვე ეს საოცარი ტკივილი გამახსენდა. მეც რაღაც ამდაგვარი მაქვს თავში, უამრავი ფეხი აქვს. ხან გაჩერებულია, ხან ტვინის ერთი ადგილიდან მეორემდე გადაირბენს. იმდენად მტკივნეული არაა, რამდენადაც ამაზრზენი, მწერის საცეცებს თითოეული უჯრედით ვგრძნობ და ერთიანად მაკანკალებს. უამრავი ნახარში მაქვს დალეული. არაფერს უშველია. დარწმუნებული ვარ, რომ როდისღაც, როცა მინაზე მეძინა, ის მწერი თავში შემიძვრა და მას შემდეგ იქაა. ვერ გამოდის. რაზა მეუბნებოდა, რომ შეუძლებელია ადამიანის სხეულში რომელიმე მწერი გაჩერდეს. რაზა ექიმბაშია, ომებში თან დაგვყვება და დაჭრილებს უვლის. ამას რომ მეუბნებოდა, მე ცხენიდან ჩამოვარდნილი, მინაზე ვიკლაკნებოდი ტკივილისგან, ის კი თავზე მადგა. შორიახლო ჯერ კიდევ იბრძოდნენ.

— დაჭრილი ხარ, ალი ბეგ?

— თავში მწერმა გაირბინა.

— ადამიანის სხეულში მწერი ვერ ჩერდება.

— ჭიები ხომ ჩნდებიან მუცელში.

— მუცელი ეშმაკისაა, თავი — ღმერთის. როგორია ის მწერი?

— ცერისსიმსხო და ბევრი ფეხებით.

— ტვინია თვითონ ეგეთი, ალი ბეგ, წვრილად დაქსაქსული. სისხლი აწვება და მაგას გრძნობ.

— ამ მწერის გამო არ შემიძლია ყველაფერი ერთად დავინახო.

რაზამ შემომხედა.

— შენ ხომ გხედავ, შენს გვერდით ცხენია. ორივეს ერთად ვერ გხედავთ, ან — შენ, ან — ცხენს.

* * *

— ნაგიბ ხანს ძლიერი ჯადოქარი ყავს, სალილი. დედამისი ორი წელი იყო მასზე ორსულად. პირველი სამი თვე მარტო ბალახს ჭამდა, მომდევნო სამი თვე — მარტო ხარის ხორცს, სამი თვე — ფრინველის ხორცს, სამი თვე — წყალში ჩაღობილ პურს, სამი თვე — უმ ქერს... სალილი ძალიან ძლიერია. სალილს თუ უნდა, ერთი შელოცვით ისე დაგვაცლის ხელ-ფეხს, როგორც კიბორჩხალას აცლიან საცეცებს, სანამ იხარშება.

მოხუცი ძლივს ლაპარაკობდა. ისკანდერმა წყალი მისცა. გამოქვაბულში სამოცამდე ტყვე ჰყავდათ დაბმული, რკინის ჯაჭვებს აჩხარუნებდნენ და თვალებით გვჭამდნენ. მოხუცი სალილზე ლაპარაკობდა: სალილმა მკვდრები გააცოცხლა და ისევ დახოცა; სალილმა ქარს დაუძახა, სალილს ორმოცი ცოლი ჰყავს, ოთხმოცამდე შვილი და ყველა მისი ბავშვი მუნჯია.

რამდენჯერმე დამესიზმრა ის გამოქვაბული...

— სულწარმეული იყო, — თქვა ისკანდერმა, როცა ისევ კლდეზე ამოვედით.

მე შევხედე.

— გონზე არ იყო, ალი ბეგ. არ იცოდა, რას ლაპარაკობდა.

თავიდან მეგონა, რომ საჭმელი აგიჟებდათ. ორი დღე ხის ქერქებს ვხარშავდი ჩემს ოთახში და ვჭამდი. საშინელება იყო, მაგრამ ჭკუისთვის არაფერი დაუკლია, უბრალოდ, ბოროტდებოდი.

— შეიძლება მართლაც არსებობს სალილი. თუ ადამიანი ასეთი ცნობილია, ორმოცი ცოლი და ოთხმოცი ბავშვი ჰყავს, ადვილად ვერ დაიმალება.

ისკანდერი აიმრიზა, სალილის ძებნა დროის კარგვად ეჩვენებოდა.

* * *

ისევ მოლასთან ვზივართ, იგივე ტყავის სუნში. მოლა ფიქრობს. როდესაც ისკანდერს თავი ასე გვერდულად აქვს ჩაქინდრული, მას უბრალოდ უნდა, მოშორდნენ.

— ჯადოქრები ალაჰის ძალასთან ვერაფერს გაანყობენ, ალი ბეგ. ჩვენ ვილოცებთ.

რატომ მახსენდება ჩემი ცხენი რამდენჯერაც აქ შემოვალ? ალბათ ტყავის სუნზე, უნაგირიც ტყავისაა და მასაც ასეთი სუნი ასდის, როდესაც მთელი დღის ჭენების შემდეგ ოფლისგან სველდება.

ოთახში ვბრუნდები და ვცდილობ, აზრები მოვიკრიბო. ისკანდერმა ერთი ქალი მოძებნა, სალილის სახლში მსახურად იყო.

ქალი ერთიანად ჩადრშია შეფუთული, მარტო თვალები უჩანს.

— სალილი დიდი ბატონია, ალი ბეგ. მდიდარი და გავლენიანი. ბევრი ამბობს, რომ დიდი ძალაც აქვს, მე არ ვიცი. არ მინახავს, ბატონს რამე უჩვეულო გაეკეთებინოს, არც სხვებს უნახავთ. მე მგონია, რომ ბატონი ავადა და ყველა მისი ბავშვიც ავადა.

— თუ სალილი ჯადოქარი არ არის, მასზე ასეთი ხმები რატომ დადის?

— არ ვიცი, ალი ბეგ, ალბათ, შიშისგან. ხალხს ეშინია სალილის, მისი სასახლის...

— რა ხდება სასახლეში?

— სიჩუმეა. ოთხმოცი ბავშვი ცხოვრობს და ბგერაც არ ისმის. როცა ბავშვებს რაღაცა უნდათ, მოდიან და გიყურებენ. ხალხს ძალიან ეშინია.

ისკანდერი ქალს აკვირდება. ის მიდის.

— ხომ ვამბობდი, რომ სალილის ძებნა არც ღირდა.

* * *

პარასკევს ორმოცდაათამდე ადამიანი გარდაიცვალა. გვამები დარბაზში ესვენა. ჭრილობები არ ეტყობოდათ. თითქოს, ყველას ერთდროულად გული წაუვიდაო.

— მოკვდა მორიელი? — თქვა ჩემს უკან ვიღაცამ.

რაზა იყო.

— იმ დღესვე.

გარეთ გამოვედი და მდინარეს გავუყევი. ჭალაში ბეჭემოტი იდგა. პატარა თვალეზით დამაკვირდა, მერე მდინარეში შეტოპა და ჩანვა.

* * *

თავი! სანამ ტკივილი არ გადავა, გონს ვერ მოვდივარ ხოლმე, მაგრამ როცა მოვდივარ, ისკანდერს ყოველთვის ძალიან შემფოთებული სახე აქვს.

— უკეთ ვარ, — ვეუბნები და ფეხზე ადგომას ვცდილობ.

— წყალს ადამიანის ძვლები მოყვება, ალი ბეგ.

იატაკზე დაბჯენილი ხელი მიშეშდება. ისკანდერი შუშის თვალეზით მიყურებს, ხელში ძვალი უჭირავს, ნეკნს გავს.

— ჭაში იყო.

გარეთ გავდივართ. ქალაქში სულ რამდენიმე ჭაა და ყველა ერთი და იგივე მინისქვეშა წყაროდან ივსება. სათლით ამოღებულ წყალს ძველები, ჭუჭყი და ტანსაცმლის ნაფლეთები ამოჰყვა. ახლა წვიმების სეზონია. წყალს ალბათ რალაც შეერიო, მაგრამ ასეთ სიღრმეში არასოდეს არავის ვმარხავთ.

— ჭებს არ გაეკაროთ, — ვამბობ ხალხის გასაგონად, — წყალი სხვა ქალაქის ვაჭრებისგან იყიდეთ, ვისაც ყიდვა არ შეგიძლიათ ორჯერ აადუღეთ დალევამდე.

ხალხი უკმაყოფილოდ დუდუნებს.

სახლში ვბრუნდები. ჭები თუ ვერ გავასუფთავებთ ყველას აყრა მოგვინევს, ამას მერჩივნა მართლა დემონების ხროვას გადავწყდომოდი.

— სალამოს წყაროს სათავესთან ავიდეთ. — ვეუბნები ისკანდერს.

თავს მიქნევს, უგუნებოდაა, თვითონაც ხვდება დიდ უბედურებას ვართ გადაყრილნი.

ჰაერი აგრილდა თუ არა გარეთ გამოვედით. დაახლოებით ვიცი, მინისქვეშა წყარო სად იწყება. წვიმამ ისევ დასცხო. მუხლამდე ტბორში ვდგავარ და აქეთ-იქით ვიყურები. ჩემი საქმე ხმალი და ცხენია, რა გავიგო მინის ქვეშ რა ხდება.

— შეხედე, ალი ბეგ!

ჰორიზონტს გავყურებ, ჩვენსკენ ვილაც ქალი მორბის, როგორც ჩანს, ჯერ კიდევ ქალაქიდან აგვეკიდა. აქოშინებული გვიახლოვდება და ხელისგულზე დადებულ ძვირფას საყურეს გვაჩვენებს.

— ეს ჩემს ქალიშვილს ეკეთა, როცა დავმარხეთ. დღეს წყალს ამოჰყვა.

— სად მარხია შენი ქალიშვილი?

— სასონარკვეთის მინაზე, სულ განაპირას.

* * *

სასონარკვეთის მინა უდაბნოს კლდინი ნაწილია. ასე ქვია, რადგან აქ თუ დაიკარგე, ვერავინ გშველის. აქ ხშირად მოდიან თვითმკვლელები და დილით მათ მორიელებისგან დაკბენილს ან ნადირისგან დაძენძილს პოულობენ. ვინც აქ კვდება, აქვე მარხავენ. ხალხს სჯერა, რომ თვითმკვლელის საფლავი სახიფათოა.

სასონარკვეთის მინაზე წასასვლელად ისკანდერი საგულდაგულოდ ემზადება. შორს არაა, მაგრამ აუცილებლად შეიარაღებული უნდა იყო, ხელნაწერი რუკები და ტანსაცმელი, საკვები უნდა გქონდეს. წყალიც. წყლის საყიდლად ერთი ქისა ფული გავატანე. ვაჭრებსაც უთავდებათ და ოქროს ფასი ადევს.

დილით აქლემებით გავედით.

ამ მიწას საფლავები არ ეტყობა, თუმცა ზუსტად ვიცი, სადაც ახლა ვდგავარ, იქ აუცილებლად ვინმე იქნება ჩამარხული. რამდენიმე ჩონჩხი აქა-იქ არის გაბნეული. მიწა სველია. წვიმებმა ალბათ მთელი ეს ქვიშა ბამბასავით გაჟღინთა და დააღბო. წყაროს სათავედან აქამდე საკმაოდ შორი მანძილია, მაგრამ როგორც ჩანს, მიწისქვეშა ნაკადმა მიმართულე-ბა მართლაც შეიცვალა. ისკანდერი თავს ურწმუნოდ აქნევს.

— მიმართულება რომ შეეცვალა, ჭებში წყალი დაშრებოდა. მე მგონია, რომ აქ რაღაც სხვა წყარო გაჩნდა, ის ძველ წყაროს უერთდება და მთელი ეს სანამლავი ქალაქში ჩააქვს.

იქაურობას გონებაარეული ვუყურებ. არ მინდა შეტევა დამენყოს. აქლემზე ვჯდები და ისკანდერს ვანიშნებ, უკან მომყვეს. მზის ჩასვლის მიმართულებით მივიდვარ. ამ მიწებიდან ქალაქამდე ეს ყველაზე მოკლე გზაა. შარშან ანტი-ლოპების ჯოგი უდაბნოდან გადაიხვეწა და გაძვალტყავებული ლომები ცარიელ სოფლებს ანიოკებდნენ... იასმინი აქ ვიპოვე ორი დღის ძებნის შემდეგ. აქვე დავმარხე. წესი არ არის თვითმკვლელების ხალხთან ახლოს დამარხვა. თვითმ-კვლელის საფლავი სახიფათოა, მისგან დარდი და სასონარკვეთა, ბოღმა და ბრაზი მოდის. თვითმკვლელი მამლუქივი-თაა, ის საკუთარ თავს კარგავს და ცივისსხლიანი მკვლელი ხდება.

— თვითმკვლელის საფლავი ხალხს წამლავს, — ამბობს ისკანდერი.

* * *

ფაშა წინ და უკან დადის თავის მწვანე აბრეშუმებში. შეშლილს ჰგავს. მე ნახევრად გაღებული თვალებით ვიყურები. როდესაც ისკანდერი ასე იყურება, მას უბრალოდ ჩემი ეშინია. მეც ახლა საკუთარი თავის მეშინია.

— ოსმალებმა უკვე იციან, რომ ნახევარი ქალაქი წყლისგანაა მოწამლული, მეორე ნახევარი უწყლოდ იხრჩობა. დღეს თუ არა ხვალ დაგვეცემიან.

არ დაგვეცემიან, — გულში ვფიქრობ, — უბრალოდ ალყაში მოგვაქცევენ და დაგვიცდიან, სანამ ჩვენით არ ამოვწყდებით.

— გალავნები უნდა გავამაგროთ, — ვამბობ ხმამაღლა.

ფაშა ხელს იქნევს და მიშვებს.

* * *

მთავარი კარიბჭე სამი თვის შემდეგ, ღამე შემოანგრიეს. ბევრნი იყვნენ, უფრო სწორედ, ზუსტად იმდენი რამდენსაც ვვარაუდობდი. ოთხი საათი გაუჩერებლად ვიბრძოდით. შემდეგ ისკანდერმა სადღაც შენობაში შემათრია. დაჭრილი ვიყავი. სანამ ხალიჩაზე ვეგდე გლეხის ტანსაცმელი შემომამჩერა.

- გადაიცვი, ალი ბეგ. ქალაქს არაფერი ეშველება. თუ გლეხი ეგონები, შეიძლება არ მოგკლან.
- დატოვე და ნადი, ისკანდერ. ჩავიცმევ.
- მოგეხმარები, ალი ბეგ.
- გაიქეცი, ისკანდერ, აქ დარჩენა სახიფათოა.

ისკანდერი მიდის. მე გონება მებინდება. ხალიჩა ერთიანად სისხლითაა გაჟღენთილი, თითქოს ზედ ხარი დაუკლავთო. ტანსაცმლის გამოცვლა მოვახერხე და კედელს ხელის ფათურით გავყევი. დიდხანს არ მივლია, თავში რაღაც ფეხსახსრიანი გამოცოცდა. ფაშა ალბათ მოკლეს, თუ გადავრჩი, შემეძლება სახლში დავბრუნდე, ნამდვილ სახლში, იქ ავად აღარ ვიქნები, — გავიფიქრე სანამ გონებას დავკარგავდი.

* * *

- ვინ ხარ?
 - ალი.
- რამდენიმე ოსმალი თავზე მადგას და მათვალიერებს.
- დაჭრილი გლეხია, ბაზარზე ერთ ოქროსაც არ მოგვცემენ.
 - არ ღირს თრევად, — უდასტურებს მეორე.
 - რას ფიქრობდი, ცოცხალს რომ ტოვებდი? — ვილაც მესამეს ეკითხებიან.
 - ვუმკურნალებ და კარგ ფასად გავყიდი, — დარწმუნებით პასუხობს ის. შემდეგ ჩემთან მოდის და ბეჭებს მიმონ-მებს. ტკივილისგან ღმუილს ვინწყებ.
 - ამისგან კარგი მამლუქი დადგება.

გურამ მეგრელიშვილი

ალტერნატიული საქართველოს ამბები

(ნაწყვეტი)

მედას ცრემლები

ონაუს გუჩიევიჩუსი სვანეთში, ნაშთქოლში გავიცანი იმ წელს, მსოფლიო ფოლკლორიადა რომ ჩატარდა მესტიაში. როგორც ყველა ბალტიისპირელი, იუნაუსიც ვიკინგების შთამომავლებისთვის დამახასიათებელი ფლეგმატურობით მიყვებოდა თავისი ოჯახის ამბავს. მარტოხელა მამა იყო და უკუწინებელი სენით დაავადებულ შვილს უვლიდა. ქალიშვილი ჰყავდა, რვა წლის ოქროსფერთმიანი ინგრიდე, რომელიც სვანეთში მოგზაურობისას თან ახლდა. მოგზაურობა არც ერქვა მის მშვიდად გაშმაგებულ ხეტიალს ბეროდან უშგულამდე. ძველი Land Rover უქირავებია ზუგდიდში და მერვე თვე იყო ყველა სოფელი ფეხდაფეხ მოეარა საიდუმლოს ძიებაში, როგორც თავად ეძახდა ამ ამბავს.

სანამ მთავარ სათქმელს მოვყვებოდე, ფოლკლორიადაზეც შეიძლება ცოტას თქმა. 2016 წელს არასამთავრობო ორგანიზაცია „მო-

მავლის სოფელი“ მსოფლიო ფოლკლორიადის ოფიციალური პარტნიორი გახდა, იმ წელს კი, მე რომ იუნაუსს შევხვდი, საპატიო მასპინძელი ქვეყნის სტატუსით უსმენდა ხმელეთის დანარჩენი ნაწილის ფოლკლორულ მუსიკას. ფოლკლორიადა, ეს ოლიმპიადის მსგავსი მუსიკალური ტურნირი იყო, სადაც გამარჯვებული მხოლოდ მსმენელია. თავის დროზე, საქართველოდან პირველები ანსამბლი „შავნაბადა“ – მიშო ჯავახიშვილი, გაგა აბაშიძე, გიორგი ნარმანია, კოტე ამაშუკელი, ლაშა ბედენაშვილი, ავთო მეგრელიშვილი, ბაჩო ნიკლაური, ირაკლი კოპალიანი, გიორგი კანანაძე, გიორგი სვანიძე, დავით მაზიაშვილი, საბა კემულარია და დათო ცინცაძე იყვნენ, ვინც ქართული ხალხური მუსიკის მთელი სიმშვენიერე მსოფლიოს მოასმენინეს. პერუში, Estadio Nacional De Lima-ს მწვანე ბალახზე ფეხშიშველები გამოვიდნენ ქართველი მომღერლები და როცა სიმღერა დაამთავრეს, მთელი მოედანი ფეხსაცმლით ხელში იდგა და ბრავოს ყვიროდა.

წელს მასპინძელი ქვეყნის სტატუსით ვიყავით და სვანეთში იმაზე მეტი ტურისტის იყო, ვიდრე ეს ერთ პატარა კუთხეს შეუძლია დაიტოს.

მახსოვს, 2015 წელს, ლატალიდან თბილისში მოვდიოდით, მღვდელმონაზონი დაგვემგზავრა, ფეხით დადიოდა ქართული ეკლესია-მონასტრების მოსალოცად, გზაში ასეთი რამე თქვა: სვანეთში მილიონი ადამიანი ცხოვრობდა სტრახონის აღწერით. შევეკამათე, მილიონი კაცი როგორ დაეტეოდა ადგილას, სადაც ციხე-კოშკი დგას სულ რაღაც 1000-მდე-მეტე. მხრები აჩჩეჩა, ასე წამიკითხავსო.

ახლა კი სვანეთში კარტოფილის დასათესი ადგილი აღარ იყო, მხარე ერთი თვით მხოლოდ იმ ტურისტებისთვის დარჩა გასწილი, ფესტივალისთვის რომ ჩამოდიოდნენ მსოფლიოს ყველა ნაცნობი თუ უცნობი კუთხიდან.

მე ჩემ მეგობართან, ლევან ხორგუანთან დავრჩი. ნაშთქოლში მამაპაპისეულ მიწაზე ისეთ კარგ ადგილას ედგა კოხტა სამი სახლი, უკეთესს ვერც ინატრებდი, უშბის გამთენიისას შეთვალეიერების მსურველი, ადამიანი.

ხეობა კერძო მანქანებისთვის დილის 8 საათიდან საღამოს 11-მდე დაკეტილი იყო, მხოლოდ საზოგადოებრივი ტრანსპორტი მოძრაობდა. ეს გავითვალისწინე და სვანეთში გადავფრინდი. იუნაუსი სწორედ მაშინ გავიცანი, ლევანმა საკუთარ ეზოში რომ მანქანა გააჩერებინა.

ჭადარეშერეული კაცი იყო, ალბათ ერთი ხნის ვიყავით. ისეთი გამოხედვა ჰქონდა, როგორც მხოლოდ ფანატიკოსებს და რაიმე დიდი იდეით შეყრობილ ადამიანებს აქვთ. მოკლედ, ოქროს სანმისის ლეგენდას მიყვებოდა.

ბევრნაირი ვერსია მომისმენია ოქროს სანმისის მითზე, კოლხეთის დაბლობიდან დაწყებული, შორაპნის ციხით გაგრძელებული და ყაზახეთის რომელიღაც სოფლით დამთავრებული, მაგრამ იუნაუსის მონაყოლმა კი მაინც გამაოცა. გუჩიევიჩის ლატვიაში იშვიათი წიგნების მაღაზიის გამყიდველი ყოფილა. როგორც ყველა ბიბლიოფილი, ისიც შანსს არ უშვებდა ხელიდან უნიკალური გამოცემა არ დაეგემოვნებინა, ასე წაუკითხავს National Academy of Sciences 1956 წლის გამოცემა, სადაც მედეას მითის სამეცნიერო კვლევის შესახებ იყო მოთხრობილი. კვლევის ავტორები მაქს ბირნშტაილი (Max L. Birnstiel) და კენიჩი ფუკუი (Kenichi Fukui) იყვნენ. ერთი უჯრედისა და განვითარების ბიოლოგიის მეცნიერებათა პროფესორი, მეორე კი ფუნდამენტური ქიმიის დოქტორი გახლდნენ. იუნაუსს ეს კვლევის ადამიანურ ენაზე

ჰქონდა გადაწერილი და ჩემისთანა ყოვლადარასამეცნიერო ენით მეტყველ კაცსაც კი არ გაუჭირდებოდა წაკითხვა იმ ვერსიისა, რასაც ზემოთხსენებული პატიოსანი გვამები გვთავაზობდნენ.

იუნაუსი აღტკინებული გვიყვებოდა მე და ლევანს კვლევის ინოვაციურობასა და უნიკალურობაზე, უკვირდა საქართველოში რატომ არავინ ინტერესდება მედეას ფენომენითა და ოქროს საწმისის რაობით. ისეთი გათავისებული ჰქონდა საკითხი, ისეთი ნიუანსები იცოდა, სასიამოვნოდ გაკვირვებულები დავრჩით. რომ შეგვატყო ცალი ყურით არ ვუსმენდით, თავისი ჩანაწერების გაზიარებას დაგვპირდა. შევთანხმდით, რომ სალამოს E-mail-ით გამომიგზავნიდა ნაშრომის „კონსპექტს“ და ორი დღის მერე, როცა ის ჟაბეშიდან გუჯეჯიანებთან სტუმრობის შემდეგ დაბრუნდებოდა, მაზერში, კაფეში „სამი სავარძელი“ შევხვდებოდით და ყველა კითხვაზე გაგვცემდა პასუხს.

ჩანაწერები მართლაც შეთანხმებულ დროს გამომიგზავნა. რუსული ინგლისურით იყო დაწერილი. ასეთ ინგლისურს ვეძახი წინადადებების სპეციფიკურ წყობას, რაც რუსულენოვან ადამიანებს ახასიათებთ ხოლმე.

ტექსტის შესავალი ნაწილი იბერიაზე, კავკასიურ რასაზე და საქართველოს ტერიტორიის ლანდშაფტურ თავისებურებებზე იყო. სწორედ აქ წავიკითხე პირველად, რომ კავკასიის ამ ნაწილში იმაზე მეტი ენდემური ჯიში და სამკურნალო მცენარეა, ვიდრე მთელ ევროპაში ერთად აღებული. ავტორები ჰავისა და ადგილობრივი მოსახლეობის ხასიათის ურთიერთკავშირზეც წერდნენ. წყაროებში მოყვანილი ჰქონდათ არა მხოლოდ სტრაბონის ან იოსებ ფლავიუსის, არამედ მოვსეს ხორენაცისა და ალა ალ-დინ ათა მალიქ იბნ მუჰამად ჯუჯეინის ნაშრომები თუ ჩანაწერები, მეტიც, ყველაზე საინტერესო იყო 1979 წელს, ედუარდ შევარდნაძის დაკვეთით, მაშინდელი КГБ СССР (საბჭოთა სუკი)-ის ოფიცრების მიერ ჩატარებული კვლევა, რაც ფორმალურად მიზნად ისახავდა შეესწავლათ დანაშაულთა სტატისტიკა საქართველოს ყველა კუთხეში და ამის საფუძველზე დაედგინათ და დაეხარისხებინათ დანაშაულის ტიპობრივი რისკები აღნიშნული მხარეების მიხედვით. რეალურად, ამ უკანასკნელ ნაშრომს (წიგნის ავტორების ვარაუდით) მიზანი ჰქონია კიდევ ერთხელ და საფუძვლიანად გამოეკვლიათ ის ფუნდამენტური განსხვავებები, რაც 80 000 კვადრატული კილომეტრის ტერიტორიაზე მცხოვრებ ადამიანებს შორის იყო (იუნაუსს გამუქებული ჰქონდა ყველა წინადადება, სადაც სვანები იყვნენ მოხსენიებულნი).

ნაშრომის შემდეგი ნაწილი სამეფოს აღწერა იყო. განსაკუთრებით საინტერესო იყო მოსახლეობის ჩაცმულობა ჭამის თავისებურება (ნახსენები იყო ბავშვთა მსხვერპლად შეწირვის რიტუალებზეც). მეცნიერები ამტკიცებდნენ, კოლხიდას ტერიტორიაზე ოთხ სხვადასხვა ენაზე მოსაუბრე ტომები ცხოვრობდნენო.

საინტერესო იყო მეფის საზაფხულო, ზამთრის და მთავარი სასახლეების აღწერა.

ყველგან, სადაც სამეფო დარბაზებს ახსენებდნენ, მინიშნება იყო განსაკუთრებულ ბალებზეც - მედეას ბალებზე, რომლებშიც, ისტორიკოსების მონაყოლზე დაყრდნობით, იმდენი სახის სურნელი ტრიალებდა, რომ გამოუცდელი ადამიანი შეიძლება ტრანსში ჩავარდნილიყო და შიმშილისგან სული ამოხდოდა.

აღწერილი იყო სამეფო კარიც, რომელიც მეტად უცნაური მმართველობის სისტემით გამოირჩეოდა - მეფეს და დედოფალს თავისი უშუალო ქვეშევრდომები ჰყოლიათ, რომლებიც მხოლოდ მათ მმართველს ექვემდებარებოდნენ, მაგრამ მთლიან სახელმწიფოს მაინც მეფე, მამაკაცი მართავდა.

სამეფო კარის სიმდიდრე ზღაპრულად იყო დახასიათებული. ქალაქებში ღვთაებების უზარმაზარი ოქროს ქანდაკებები იდგა. ისტორიკოსების აღწერით, ქალაქის წყალმომარაგების სისტემა და გარე აბანოები ყველა დიდ და მცირე ქალაქში მოიპოვებოდა, მდიდარ მოქალაქეებს კი მცირე აბანოები მდიდრული სახლის შიგნითაც ჰქონიათ, სადაც მედეას ცნობილ ბალებში დაკრეფილ სამკურნალო მცენარეებს წყალში ურევდნენ და მათი წყალობით, ახალგაზრდობას ინარჩუნებდნენ.

ის ნაწილი, სადაც მედეას ბალების შესახებ იყო მოთხრობილი, იუნაუსს ასევე გაემუქებინა. წარმოვიდგინე მის პირად ბლოკნოტში რა ჩანაწერებს გააკეთებდა. როგორც სჩანს, ხალხური მედიცინით იყო გატაცებული.

თავიდან ჰამაკში წამონოლილმა გასართობად დავინწყე ნაშრომის კონსპექტის კითხვა, მაგრამ გასაოცარი სიმდიდრის აღწერამ შემიყოლია. ისე დაბნელდა ვერც შევამჩნიე. ლევანი საკუთარ სასტუმროში იყო წასული, ტურისტები წყლის ტემპერატურას უჩიოდნენ და ხელოსნებთან დასალაპარაკებლად თავადვე წავიდა. სვანების ეს თვისება პიროვნულად იურთიერთონ ადამიანებთან, ყოველთვის მომწონდა.

მოსაღამოვებულზე მახერში ლუდის დასალევად წავედი. უშბის ძირში, კაფეების ქუჩაზე ქურასბედიანების საოჯახო რესტორანი „ოქროს 10“ თითქმის ცარიელი იყო. მენიუს გადავხედე, თბილისი გამახსენდა, მათი პირველი რესტორანი „ბარბარესთან“, სუფთა ჰაერით რომ შემოვიდნენ დედაქალაქში. მენიუში ლუდი ვერ ვიპოვნე და მერელა გამახსენდა, სვანეთში სოლიდარობის მისაბაძი სტანდარტი რომ იყო დამკვიდრებული. რესტორნებში ლუდს ვერ დალევდი, ლუდხანაში ყავას. გამახსენდა როგორ მიმითითა ქუჩის მეორე მხარეს ერთმა სვანმა გოგომ ღიმილით, აი იქ აკეთებენ მაგარ ყავას და ფუნთუშებიც ძალიან მაგარი აქვთო. მაშინ გამიკვირდა, ცოტა გავბრაზდი კიდეც, მერე მივხვდი, რომ ეს ურთიერთსოლიდარობის აქტი იყო მიზეზი, ზღვის დონიდან 1700 მეტრზე კაფეების ქუჩაზე რომ ვიჯექი და ვერ გადამენწყვიტა, ლუდის დასალევად გადავსულიყავი ქუჩის მეორე მხარეს, თუ გამერისკა და ერთი მაგრად მეჭამა.

ბოლოს მაინც შევუკვეთე. შემწვარი ქვირითი წინაკით და 1 ჭიქა ხიხვი.

ღვინო მალევე შემომელია, ოფიცინანტმა თავადვე მირჩია, გეტყობათ ისეთ რამეს კითხულობთ, ჭიქებით დალევთ ძვირი სიამოვნება იქნება, ბოთლი შეგვიკვეთეთო. ვერ შეედავებოდი.

იუნასს არგონავტების ვინაობა და მარშრუტი უცნაურად, მოკლე წინადადებებით, ან მინიშნებებით ჰქონდა დაკონსპექტებული. მაგალითად: 28 კაცი. კოლხეთამდე 22-ნი მივიდნენ. იასონი - სახელი ნიშნავს მკურნალს. დავალებაზე მიდის არა მამის, არამედ მისი ტყუპისცალის პელიუსის დავალებით? რატომ? (იხ. ილიადა და ოდისეა XII, 72). საინტერესოა რომ, პირველად მასწავლებელმა ქირონმა მოუთხრო მას კოლხეთის შესახებ. ნუთუ მედეა არ იყო პირველი? პელიუსი ავალებს იასონს დააბრუნოს(!!!) კოლხეთიდან ოქროს საწმისი. რას ნიშნავს ეს? ჰიპსიპილას ფენომენი. ორი

შვილი. პარალელები. აქ დარჩა ის 6 კაცი? ჰიპსიპილას ამბავიც ტრაგიკულია. იასონს დასდევს ეს წყევლა გააუბედუროს საკუთარი ქალები?

რატომ თანხმდება აიეტი ოქროს საწმისის მიცემას (პირობით, მაგრამ მაინც)? რატომ არ დახოცა არგონავტები? სად ცხოვრობდა იასონი? რატომ ღალატობს მედეა მამას და ძმას?

აღწერილი იყო ასევე ქვაბული, სადაც ოქროს საწმისი ინახებოდა. როგორც მივხვდი, ეს იყო ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი იუნასისთვის, რადგან ყოველი სიტყვა გამუქებული ჰქონდა და მიწერილი იყო უამრავი კომენტარი). აღწერის მიხედვით, ქვაბული სატახტო ქალაქიდან შორს, მაღალ მთაში იყო გამოკვეთილი. კომენტატორი რამდენიმე ვერსიას ასახელებდა: სვანეთი, ხვამლის მთა და ხევსურეთი. ბოლო ვარიანტს თავადვე გამორიცხავდა, როგორც ჩანს მოინახულა ეს მხარე და დაადგინა, რომ იმ დროინდელ ეპოქაში, ძლევა მოსილ აიეტსაც კი გაუჭირდებოდა კოლხეთიდან დაეცვა ხევსურეთის მხარე. ხვამლის მთის ამბავი დეტალურად იყო განხილული, მეტიც, ჩანართებში მთის ფოტოები, ტოპოლოგიური რუკა და ნიადაგის კვლევაც გვხვდებოდა. იუნასი წიგნის ავტორებს ეთანხმებოდა, რომ ხვამლის მთაც გამოსარიცხი ვერსია იყო, სულ მცირე იმიტომ, რომ დაცულობის თვალსაზრისით, ნაკლებად სანდო იქნებოდა, ასევე, მნიშვნელოვანი საბუთი იყო ხვამლის მთის ბართან სიახლოვე, რაც ისტორიკოსების წყაროების დეტალური შესწავლით, გამორიცხული იყო - გველეშაპის მიერ დაცულ ქვაბულამდე მისასვლელად, იასონმა 10 დღე იარა!

როგორც იტყვიან, ყველა გზა სვანეთის მაღალ მთებამდე მიდიოდა და ალბათ იუნასიც ამიტომ გამოუყვა ამ მხარეს, მაგრამ რას ეძებდა? მძიმედ დაავადებული შვილის თანხლებით? უკურნებელი სენის წამალს? 21-ე საუკუნეში, მსგავსი პრიმიტიული არქეტიპული შეხედულებები სასაცილოდ ჩანდა, მითუფრო, რომ ლატვიელი ჭკვიანი კაცი ჩანდა და არც ფსიქიკური აშლილობის ნიშნები ეტყობოდა, მაინცდამაინც.

ჩანაწერებმა, თავისი არაორდინალურობის გამო ისე ჩამითრია, შემწვარი ქვირითი ხელუხლებლად გაცივდა. მიმტანი გულწრფელად შეწუხდა, როცა თეფშის გამოსაცვლელად მოსულმა ლამაზად გაფორმებული კერძი ფერშეცვლილი ნახა. „არ მოგეწონათ, ბატონო?“ – მკითხა და როცა გულწრფელად ვუპასუხე, უბრალოდ ვერ მოვიცალე-მეთქი, დამიჯერა, კერძის გამოცვლა მირჩია და ამჯერად უფრო მსუბუქი, გამომცხვარი ხახვის ბურთულების მოტანას დამპირდა. გამიჭირდა მეპასუხა, რომ წასვლას ვაპირებდი, ამასობაში რესტორანი ხალხით გავსებულეიყო და კითხვაზე კონცენტრირება გამიჭირდებოდა. არ ვანყენინე და ახალი კერძი თვალმოუხუჭავად გადავსანსლე.

გამოსული ფეხით დავუყევი ნაშთქოლისკენ მიმავალ გზას. ისევ არგონავტებზე ვფიქრობდი. რა არის მითოლოგიის მთავარი სახესიმბოლოები? გველეშაპი, ძლევა მოსილი მეფე, რაინდი, მასზე შეყვარებული ქალწული. თავად ოქროს საწმისი რას ნიშნავს? მომისმენია ვარაუდი, რომ არაფერი განსაკუთრებული საიდუმლო ამ ცხვრის ტყავში არ ყოფილა, კოლხებმა ოქროს მოპოვების უძველესი ტექნოლოგია იცოდნენ და ამიტომაც იყვნენ მდიდრები. და სად გაქრა ეს ოქრო? თუ იაზონმა საწმისი წაიღო, ოქრო ხომ დაგვრჩა? იქნებ შუასაუკუნეების ალქიმიკოსების მითის არ იყოს, რკინის გადაქცევა ვიცოდით ოქროდ და ესაა მთელი საიდუმლო? და რა შუაშია აქ საწმისი? ტყავი?

მაზერიდან ნაშთქოლამდე 10 წუთის სავალია, მე კი ბევრი რამ გამახსენდა, ოდესღაც აფეთქებული საყდრისის მალა-როც და ოთარ ჭილაძის რომანიც. ვინ იყო ფრიქსე, ვინ იყო აიეტი, მზის შვილი თუ ხალხის ცრურწმენებითა და გაუნათ-ლებლობით ღვთაების დონემდე აყვანილი მეფეკაცი?

ლევანი დაბრუნებულიყო. ცხელი კუბდარი, ან როგორც სვანები გამოთქვამენ „კუბდა(ა)რი“ დამახვედრა. უარის თქმა მომერიდა და სულის შებერვიდან შებერვამდე, მოკლედ ვუყვებოდი ნაკითხულზე. ლევანი, როგორც ყველა სვანი, მაგარი მომსმენია. დიდი სისულელეც რომ უთხრა, აზრს არ გაგანყვეტინებს. არასოდეს მომისმენია სვანეთის კავ-შირზე არგონავტებთან, სერიოზული სახით მითხრა, როცა ამბავი მოკლედ მოვუყევი.

გვიან ლამემდე იუნაუსზე ვლაპარაკობდით. ის, რაც შვილებს ეხება, ლევანისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ამ-ბავია, ადამიანურად, გულთან მიიტანა სასონარკვეთილი მამის ბოლო ცდა უკურნებელი სენით დაავადებული ქალიშ-ვილის წამალი აქ, საქართველოს მთიან კუთხეში ეპოვნა. მე ვუთხარი, რომ ვაპირებდი, მეორე დღეს, როცა ლატვიელს ვნახავდი, პირდაპირ მეთქვა, რომ მისი ძიება წყლის ნაყვასა და დაფუძნებულია ორი, იქნებ არცთუ ისე კვალიფიციუ-რი მეცნიერის თეორიაზე. ვიცი ასეთი წიგნები როგორც იწერება. როდესაც ადამიანი რაიმე ხელჩასაჭიდასა და მნიშ-ვნელოვანს ვერ ქმნის, იწყებს შეთქმულების თეორიებისა და მეტაფიზიკური ვერსიების დამაჯერებელ პლატფორმაზე გადაყვანას. ასეთ გამონაგონს ხომ უფრო მეტი მკითხველი და მოამაგე ყავს ხშირად, ვიდრე რეალურს? იუნასი ტიპური ბიბლიოფილი იყო, ასეთ ადამიანებს ხომ რეალობის გამონაგონისგან გარჩევა ძალიან უჭირთ. საკმარისია საინტერესო და ახალი ნაკითხონ, რომ მთელი არსებით ამ ნაკითხულით ტკობას მიეცემიან ხოლმე და ძნელია მათი დაბრუნება რეალურ გარემოში. გუჩიევიჩუსი სწორედ ასეთი „მსხვერპლი“ იყო. განწყობის ცნობილ თეორიას თუ მოვუხმობთ, ის საკუთარი მშობლის ინსტიქტის მონა გახდა, როდესაც სასონარკვეთილმა შვილის გადარჩენის უკანასკნელი, დამარ-ცხებისთვის განწირული იმედის ძიება დაიწყო საქართველოში.

ლევანმა მთხოვა ლატვიელისთვის მსგავსი არაფერი მეთქვა და მთხოვა ისეთი სახით, მივხვდი, რომ დიდი უნამუ-სობის ჩადენას ვაპირებდი. ცხადია დავეთანხმე. სამ დღეში დედაქალაქში ვბრუნდებოდი და ამ ამბავთან ჩემი შინაგანი ბმაც წამიერად დამთავრდებოდა, რატომ მეთქვა „ელიოზისთვის“, რომ ის ტყუილად ეძებს ნატვრის ხეს? განა თავად ხეა ამ ამბავში მთავარი?

ისე დავიძინე, გადწყვეტილი მქონდა კითხვა აღარ განმეგრძო, მაგრამ ვისაც წიგნი მტრად არ მიაჩნია, დამეთანხ-მება, რომ დაწყებული ნაწერის ხელიდან გაგდება ისეთივე რთულია, როგორც მისი აღება. დილის ქაფქაფა რძისა და ცხელი ფუნთუშების მერე, პირველი რაც გავაკეთე ლეპტოპი გავხსენი და კითხვა განვაგრძე.

ბირნშტაილსა და ფუკუის ევსტათი თესალონიკელის, იოანე ანტიოქიელის და სხვა მოაზროვნეების ვერსიებიც დე-ტალურად ჰქონდათ განხილული. ოქროს მოპოვების უძველეს ტექნოლოგიებთან ერთად, ვარაუდი, რომ სანმისი ეს იყო მსოფლიოს პირველი დამწერლობა, ან მსოფლიოს უძველესი რუკა დედამიწის ზედა და ქვედა შრეების შესახებო, მცდარად მიაჩნდათ და ამაზე (შესაძლოა ორიგინალში ვრცლად აქ კი) მხოლოდ გაკვრით ეწერა.

შემდეგი საფეხური აიეტი იყო. დეტალურად იყო აღწერილი მისი წარმომავლობაც და გარეგნობაც. წიგნის ავტორები განსაკუთრებული ინტერესით იმ რიტუალებს განიხილავდნენ, რომელიც არგონავტიკაშიც წერია - გველეშაპის კბილების დათესვა და იქიდან ჯარისკაცების აღმოცენება, ადამანტის გუთანის, მოხვნის რიტუალური სიმღერა და სხვა. იუნაიუსს აქაც, გამუქებული მხოლოდ ის სიტყვები ჰქონდა, რომელიც აღმოცენებას, ხელახალ დაბადებას უკავშირდებოდა (მინანქრებში ვედურ სახესიმბოლოებთან კავშირი იყო ხაზგასმული). მხატვრულად იყო აღწერილი ვაზის ფორმის ოთხი წყარო, რომლიდანაც ღვინო, ზეთი, რძე და წყალი მოედინებოდა (იუნაიუსის კომენტარი სასაცილოდ მომეჩვენა, ხარჯი ნაკლები იქნებოდა, ოქრო ბევრი ჰქონდათ და ტურისტებს კი მეფე აიეტის ბრძანებით უბრალოდ მსხვერპლად სწირავდნენ).

შემდეგი თავი უშუალოდ მედეას ეძღვნებოდა. აქ ავტორების აზრი ორად გაყოფილიყო (რაც თავისთავად უცნაური და საინტერესო მომეჩვენა საგამომცემლო თვალსაზრისით), ფუკუი მედეას უკიდევანო სიმშვენიერზე წერდა, ბირნშტაინი კი მის გარეგნულ სიმახინჯეზე. (ეს განსხვავება სქოლიოში იყო გამოტანილი, როგორც მივხვდი) გუჩევიჩუს მედეას გარეგნობა იმდენად არ აინტერესებდა, როგორც მისი ასაკი, რომელზეც წიგნის ორივე ავტორი თანხმდებოდა, რომ 90 წელზე მეტი იყო. ამ ფაქტზე ლატვიელს რამდენიმე ცნობილი ისტორიული თუ თანამედროვე ადამიანის შესახებ არსებული ინფორმაცია მიენერა და ხაზგასმით ჩაენიშნა თავისთვის გადაემონებინა მედიკოსებთან რამდენად რეალური შეიძლება ყოფილიყო ეს ამბავი. როგორც ჩანს, უჯრედზე მომუშავე მეცნიერებს ეს საკითხი არ აკვირვებდათ, უბრალოდ ისინი ცდილობდნენ ვერსიების დონეზე ემსჯელათ რა იყო მედეას უშრეტი ახალგაზრდობის მიზეზი, მისივე ბალებში მოკრეფილი საოცარი, ჯადოსნური მცენარეების ნაყენი თუ რაიმე სხვა.

მოულოდნელად თხრობა მიმართულებას სრულიად იცვლიდა და ავტორები ყოვლად უინტერესო რამეზე წერდნენ (უცნაურად, იუნაიუსს ესეც დეტალურად აღწერა). დაწყებული შუასაუკუნეების ალქიმიკოსებით, ოქროს საწმისის კვალს რომ სხვადასხვა დროს შემოყოლიან ვაჭრებისა თუ მოგზაურების საბურველში გახვეულნი, დამთავრებული ჰიტლერისა და თავად საბჭოთა კავშირის მეცნიერების ცხოველი ინტერესით მიეკვლიათ იმ ადგილისთვის, სადაც საწმისის შეიძლება ყოფილიყო. ქართველებისთვის კარგად ნაცნობ ტიმ სევერინზე მხოლოდ გაკვრით ეწერა, დაინტერესებულ პირთა სიაში იყო მისი სახელი და გვარი.

ვრცლად და ამომწურავად იყო აღწერილი ყველა მარშრუტი, რაც სხვადასხვა მეცნიერთა ჩანაწერებიდან თუ დღიურებიდან შემონახულა და საკითხით დაინტერესებულ პირთა სია იყო მხოლოდ 12 გვერდი.

სალამოს ფოლკლორიადის დასკვნითი კონცერტი იყო, გაცდენა უხერხულიც კი იქნებოდა, ჩემთვის ძალიან ახლობელი ადამიანები მღეროდნენ. ნაწერის კითხვა აქ შევწყვიტე და ლევანთან ერთად მესტიაში გავეყვი ავტობუსს.

კაი ხნის დაწყებული იყო. უშუალოდ სცენასთან მისვლა შეუძლებელი იქნებოდა და მოშორებით დამონტაჟებულ მონიტორთან გავჩერდით. რუსი ტურისტები იდგნენ და ცეკვავდნენ. ეკრანზე სლოვენური ანსამბლი მღეროდა. ადრე

ვერასოდეს ვარჩევდი სლოვაკეთს სლოვენისგან, როგორც ლიტვას ლატვიისგან, უკრაინას რუსეთისგან და ყირგიზეთს ყაზახეთისგან, მას მერე რაც ყველა ამ ქვეყანაში ყოფნა მომიწია, მეტ-ნაკლებად გავერკვიე კიდეც.

სლოვენიელები ქართველმა მოცეკვავეებმა შეცვალეს. „შავნაბადა“ ბოლოს გამოდიოდა, ჯერ ცეკვის „შეჯიბრი“ იყო და დასასრულამდე კაი სამი საათი იყო წინ. ერთი ხანობა ვინანე კიდეც, ლეპტოპი რომ არ წამომიღია, სადმე კაფეში დავჯდებოდი ჩემთვის წყნარად და წავიკითხავდი სანმისის ამბებს. ისტორიაზე მეტად, ინტერესი იუნაიუსის ჩამოსვლის მიზანმა აღმიძრა. ხომ არის ასე? გადაეკვეთები რამეს და ეს რამე შენი ცხოვრების წამიერი, მაგრამ მაინც ნაწილი ხდება.

მოუსვენრობამ გამაღიზიანა, გაღიზიანებული ადამიანი კი ძალიან კრიტიკულია. არ მომეწონა ქართული ანსამბლის ცეკვა, მომეჩვენა, რომ სოლისტი გოგო ნაკლებად გახსნილი იყო რაჭული ცეკვისთვის ვაჟი კი ზედმეტად აქტიური. ქართული ცეკვის მთავარი ღირსება მიმიკებასა და შეძახილებში არაა, ორივე მხოლოდ დანამატი და შემავსებელია მთავარის - მოძრაობისა, სადაც პლასტიკა და დინამიკა ერთმანეთს ორგანულად ავსებს. როგორც ვთქვი, გოგო ზედმეტად დაძაბული იყო, მივხვდი, რომ აქ ეჭვიანობის ამბავი იყო. სავარაუდოდ, მისი ქმარი ან შეყვარებული კულისებში ან მუსიკოსებს შორის იდგა. რაც უფრო აქტიურად იკლავებოდა სოლისტი ბიჭი, მით უფრო იკეტებოდა სოლისტი გოგო. რაჭული ცეკვა, სხვა ქართული ცეკვებისგან განსხვავებით, არა ქალის და კაცის თანასწორობაზე, არამედ ქალის შეფარულ დომინანტიზმზეც კი მიუთითებს. ამას იქნებ ისტორიული საფუძვლები აქვს (ცნობილია, რომ რაჭულ ოჯახში ოჯახის თავი ქალი უფროა, ვიდრე კაცი) ან უბრალოდ ასე მოხდა, ასე ცეკვავენ რაჭულს?

მომდევნო ნომერი „ხორუმი“ იყო და შემოვარდნილმა ტალღამ რამდენიმე წუთით სრულიად დამავინცა „ოქროს სანმისიც“ და საკუთარი თავის არსებობაც. „სუხიშვილები“ ცეკვავენ. ამ ანსამბლისა და „ერისიონის“ დაპირისპირებაზე კარგი ხუმრობა დადიოდა ადრე - „Coca Cola“-“Pepsi“-ვით არიან, საკმარისი ერთმა ნაიბორძიკოს, ბაზარს უმაღლვე მეორე დაეპატრონებაო. ეს ადრე იყო ასე, დღეს უკვე ამ ორთან ერთად რამდენიმე ძალიან მაგარი ანსამბლი ქმნიდა ამინდს. ორგანიზატორებს ყველა მოწვეული ვერ ეყოლებოდათ და დღეს სწორედ „სუხიშვილები“ წარმოადგენდნენ საქართველოს.

„ჯდომსასვენოზე“ ალტკინებული რუსი ტურისტებიც კი გაჩერდნენ, ხოლო როცა ხორუმმა „ჩოქმალულა“ გააკეთა, ერთ-ერთს Мама дарагая ისე გულწრფელად აღმოხდა, რომ მეც და ლევანმაც ერთდროულად გავხედეთ. „ხტომგასმურა“, „ბუქნბრუნი“, „ხლართულა“,

„წანოლა“, „წიხლურა“, საზვერავი“, „შვილდსაკრავი“ და ეს ჩვენი ძვირფასი ტურისტები გახელდნენ. ისევ ცეკვა, უფრო სწორად კი, როკვა დაინყეს და ჩემმა ცნობიერებამ, ერთმანეთში აზელილი ნასვამი ადამიანებიდან ისევ აიეტის დროში გადამაგდო.

ფერხული დასრულდა თუ არა, უგანდელი მოცეკვავეები გამოვიდნენ და მიზეზი მომეცა ლევანისთვის სახლის გასაღები გამომერთმია. შეწუხდა, მეც წამოვალო, მაგრამ ვთხოვე დარჩენილიყო, დაძინება მინდა და მარტო ყოფნა მირჩევნია-მეთქი.

უკანა გზაზე მიმავალ ავტობუსს ნახევარი საათი ველოდე და როგორც იქნა ნაშთქოლში დავბრუნდი.

საკუთარი თავი რომ დამერწმუნებინა, თითქოს წასაკითხად კი არა, დაღლილობის გამო დავტოვე კონცერტი, გადავწყვიტე იმ დღეს არ გამეხსნა ლეპტოპი და დავწოლილიყავი. ასეც მოვიქეცი, მაგრამ ძილს ვერაფრით დავუმეგობრდი და ორი საათის წრიალის მერე ისევ კითხვა გადავწყვიტე.

იაზონისა და მედეას უცვარი შეყვარების ამბავს წიგნის ავტორები ასე აღწერდნენ - ეს არ იყო არანაირი ზებუნებრივი „ღმერთების დახმარება“, ეროსს აქ არ უაქტიურია. იაზონს ჰქონდა რაღაც სითხე, რომლის ტანზე წასმისას, ქალები მასზე ჭკუას კარგავდნენ. ეს მოხდა ლემნოსზეც, ეს იყო იაზონის მთავარი იარაღი, რითაც ის ქალებზე ძალაუფლებას მოიპოვებდა.

ამის შემდეგ, წიგნის ავტორები პირდაპირ აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკის“ ციტირებას ახდენდნენ, იუნაუსსაც ციტატა მოყავდა:

„როცა საზარელმა გველეშაპმა დაუძინარი თვალებით იხილა მომავალნი, გრძელი კისერი წინ წამოსწია და შემადრწუნებლად მორთო შხივილი; მდინარის გრძელმა ნაპირმა და ვრცელმა ჭალამაც გამოსცეს ხმა. იგი გაიგონეს იმთავაც, ვინც ტიტანური აიადან ძალზე შორს ცხოვრობდნენ, კოლხეთის მიწაზე, ლიკეს (ძირულას) შესართავთან. [ლიკე], როცა ხმაურა მდინარე არაქსს დაშორდება, წმინდა ტალღებს ფაზისს უერთებს, შემდეგ კი ეს ორი მდინარე, უკვე გაერთიანებული, კავკასიის ზღვას შეედინება. შიშისაგან გაიღვიძეს მეძუძურმა დედებმა და შეშფოთებულებმა ხელები მოხვიეს შხივილის გამო აკანკალებულ ჩვილებს, რომელთაც არტახებში გაკრულთ ეძინათ, ვით ცეცხლწაქიდილი ტყის თავზე იკლანება კვამლის ურიცხვი გრაგნილები, რომლებიც მრგვალ წრეებად შეკრულნი განუწყვეტლივ მიემართებიან ზემოთ ერთმანეთზე მიყოლებით, ისე დაკლანა მაშინ ურჩხულმა გამხმარი ქერცლით მოფენილი უთვალავი რგოლი“ (თარგმანი აკაკი ურუშადისა) შემზარაობა ადგილისა, სადაც გველეშაპი ვერძის ტყავს იცავდა, თვალწინ დამიდგა.

ციტატა კი გრძელდებოდა: „იასონი შიშით მიყვებოდა ქალწულს. [მედეამ] უთხრა ჭაბუკს არ მიახლებოდა გველეშაპს, სანამ ახლად მოჭრილ ღვიის შტოს შეურეველ ჯადო-წამალში არ ამოავლებდა, მაგრამ იასონმა ვერ მოითმინა მუხაზე ჩამოკიდებული ვერძის ტყავის დანახვაზე და საბედისწერო ნაბიჯი გადადგა...“

„და ესვენა უსულო იასონი მიწაზე. გველეშაპი კი ცეცხლოვან ენას ჰყოფდა და ჰაერს სიმყრალით ავსებდა...“

კონსპექტი ამით თავდებოდა. ეს არ იყო ვერსია, რომელიც წაგვიკითხავს, ეს საერთოდ არ იყო ვერსია. იაზონი მოკვდა. თუ იაზონი მოკვდა, არგონავტების მითს აზრი ეკარგებოდა, თუ არგონავტების მითს აზრი ეკარგებოდა, გაუგებარი ხდებოდა ლატვიელის მონაყოლი ამბავი მედეას ცხოვრებაზე კორინთოზე, სადაც ეჭვიანობით დაბრმავებულმა ქმრის, იაზონის გასამწარებლად შვილები დახოცა. როდესაც ნაშთქოლში, ორი მუხის შორის გაბმულ ჰამაკში ვიჯექი, იუნაიუსი კი ხის სავარძელში მოკალათებულიყო, სწორედ იმას მიმტკიცებდა, რომ მედეას შვილები კორინთელებს არ დაუხოცავთ და რომ ევრიპიდეს, სინამდვილეში არაფერი გამოუგონებია, მხოლოდ სიმართლის ნაწილი დამალაო.

აზრთა თავმოყრა რთული გამიხდა. ახლა მჭირდებოდა ვინმე, ვისაც დაველაპარაკებოდი, მაგრამ ლევანი გვიან დაბრუნდებოდა, სამეზობლოში კი არავის ვიცნობდი. ჯერ მაზერში, ყავის დასალევად წასვლა გადავწყვიტე, მერე ესეც დამეზარა, დედაქალაქში დავრეკე მეგობართან და სრულიად უაზრო საუბარი გავუბი საფეხბურთო მატჩზე, რომელიც წინა თვეში გაიმართა. ერთი სიტყვა არ მიხსენებია არგონავტებზე, ოქროს სანმისზე. ნახევარი საათი ვისაუბრეთ და დავემშვიდობე.

ლამით შვილების მკვლელი ყველაზე ცნობილი კოლხი ქალი დამესიზმრა. სიზმარი არც იყო ალბათ, ჩემმა არაცნობიერმა აზროვნებითა და ფიქრით დატვირთული დღის ემოციები სიზმარში გაშალა. ტვინმა მედგა საშუალო სიმაღლის შავგრემან ქალად მომივლინა (ალბათ ეს მარია კალასის რემინისცენცია უფრო იყო). მახსოვს, რატომღაც ჩემთვის გავიფიქრე, რომ ამ უბედური ქალის ზოდიაქოს ნიშანი უეჭველად მორიელი იქნებოდა და ის დაიბადებოდა ოქტომბრის თვეში. მამის, ძმის, სამშობლოს, შვილების ღალატი სიყვარულის გამო, სიყვარულის, რომელმაც საბოლოოდ მიანც უღალატა, განა რა შეიძლება იყოს ამაზე მეტად ტრაგიკული?

მერე პელიასის სასახლე დამესიზმრა, სადაც კოლხი ქალი მეფის ასულებს არწმუნებს ქალღმერთი ვარ, ადამიანის მკვდრეთით აღდგენა შემიძლიაო. მდულარე წყალში ბებერ ცხვარს აგდებს და ბატკანი ამოყავს. შვილები მამას დანით ანაკუნებენ და მედგა ყინულივით ცივი, შურისმაძიებელი სახით უყურებს მისი საყვარელი კაცის ბოროტმოქმედ ბიძას.

სიცივემ გამაღვიძა. ტანსაცმლიანს მეძინა ღია ფანჯარაში. სვანეთში ზაფხულშიც კი ცივა ღამით, განსაკუთრებით, როცა დღეს კაბა დაუგრძელდება.

უთენია ავდექი. უშბის წვერზე მზე თამაშობდა. რა შეიძლება იყოს იმაზე მშვენიერი, ვიდრე უშბაა? ამაყი, ცივი ქალწული. იქნებ სულაც არაა ქალწული და პირიქით, სვანური შუასაუკუნეების კომპიუტერით ფალოსური სიმბოლოა, მასკულანური ძალისა და კულტურისთვის საფუძვლის მიმცემი? ღმერთმა იცის.

ამოდ ველოდე იუნაუსს. აღარ გამოჩენილა. საერთოდ აღარ გამოჩენილა, რადგან მისი დატოვებული მანქანა გამქირავებელი კომპანიის თანამშრომელს ნაუყვანია აგვისტოს ბოლოს.

მას მერე რამდენჯერმე ვიყავი სვანეთში. თეთნულდიდან შხარამდე მოვიარე სოფლები.

ყველგან ვკითხულობდი უცნაურ ლატვიელ კაცს, სასიკვდილო სენით დაავადებულ ქალიშვილთან ერთად რომ მოგზაურობდა. ყველგან იცნობდნენ ამ უცნაურ ადამიანს, მაგრამ ბოლოს როდის ნახეს და სად, ვერ იხსენებდნენ.

რა არის საინტერესო წიგნის ბოლო ამოხეულ გვერდებზე საშინელი?

იმედგაცრუება!

იპნანა ლელქაშეხის სიღრმიდან 1 ღლი: ჩაღრი

სტუმრებს აეროპორტში ვხვდებით. ჩემი აეროპორტში მისვლა ყოველთვის გინებასთან ასოცირდება, რადგან ყოველთვის ვიგინები. და ვიგინები იმიტომ, საერთაშორისო ფრენები ყოველთვის შუალამითაა. არ ვიცი რამდენი ბარგი ექნებათ, ამიტომ მანქანით მივდივარ ახალი აეროპორტის სადგომზე. ყურადღებით ვინიშნავ სადგომის სართულს და მონიშნული ადგილის ნომერს „სართული მინუს 4, ადგილი 212“, მას მერე, რაც ორი თვის წინ ჩემ მანქანას სამი საათი ვეძებდი, ჭკუა ვიხმარე და შოთა რუსთაველის სახელობის რეკონსტრუირებულ აეროპორტში ლამისაა ჯიპიესით მოვნიშნო ხოლმე ადგილი, სადაც მანქანას ვაჩერებ.

აეროპორტს ჯვრის ფორმა აქვს როდესაც ზევიდან გადმოხედავ და ყველა ჩამოსული ტურისტი ამას აღნიშნავს, ვიცი ეს ბალდადელი გადამღები ჯგუფიც იმავეს მკითხავს.

ჩვენი თარჯიმანი, სოფო მესხი გამუდმებით ამთქნარებს. არაფერი მეჯავრება იმაზე მეტად, როცა ქალი ამთქნარებს და პირზე ხელს არ იფარებს. ფრენა იგვიანებს და აეროპორტის წიგნის მაღაზიაში შევდივარ. აეროპორტზე და ზოგადად ქვეყანაზე საუკეთესოდ სწორედ წიგნის მაღაზიის არსებობა და ზომა მეტყველებს. ამ მხრივ განსაკუთრებული გერმანული აეროპორტებია.

ახალი გამოცემების სტენდს ვათვალიერებ. რა უფრო სამწუხაროა ნეტავ, როცა წიგნის მაღაზიაში შენ წიგნს ვერ ნახავ თუ ყოველთვის ნახავ?

ტურისტულ გაიდებს ვყიდულობ და სტუმრებიც გამოდიან 18 Gate-დან.

ორი ოპერატორი, რეჟისორი და ორიც ქალია, ალბათ მსახიობები. ერთ-ერთს ჩაღრი უკეთია. ჩაღრიდან შავი აღმოსავლური თვალები მათვალიერებს. ქალების გარდა ყველას ხელს ვართმევ. სოფო გამოცოცხლდა, აღარ ამთქნარებს. ბარგი მანქანასთან მიგვაქვს და ველოდები როდის იკითხავენ „ამ აეროპორტს მართლა ჯვრის ფორმა აქვს თუ მოგვეჩვენა?“

ვთავაზობ მსუბუქად წავიხემსოთ, მაგრამ ყველანი უარზე არიან. რეისი ძალიან გაინელა და ძილი ურჩევნიათ, დიდიდან ქართლში, ქარელის რაიონში, მდინარე ძამას ხეობაში მივდივართ.

ეროვნული კინოცენტრიდან დამირეკეს და მთხოვეს ბალდადელ სტუმრებს დაეხვედროდი, რალაც სამდღიანი გადაღება აქვთ.

სასტუმრო მცხეთის გასასვლელშია. ყველას ვაბინავებ და სახლში ვბრუნდები შხაპის მისაღებად. როცა საათს ვნახულობ, ძილს აზრი აღარც აქვს. ჩაღრიანი ქალი მახსენდება და რატომღაც წარმომიდგენია, რომ სქელი ტუჩები და დიდი თეთრი კბილები ექნება.

სოფო მესხს ვაღვიძებ და ჩვენ ბალდადელ გადამღებ ჯგუფს ვაკითხავ.

როგორც ჩანს მათაც არ დაუძინიათ.

დილის 7 საათია. მცხეთის გასასვლელში Rombouts-ის Cofee Bean-თან ვჩერდებით. იქვე ადგილობრივი გლეხი ქალი ცოცხალ ყვავილებს ყიდის. რამდენიმეს ვყიდულობ და სოფოს ვანვდი - დანარჩენებსაც გადაეცი, ვამბობ. ჩემგან სო-

ფოსტვის ყვავილების ყიდვა ირანის გაქრისტიანებაზე დიდი სასწაულია, მაგრამ ამჯერად ეს ყვავილები ჩადრიან გოგოს ეკუთვნის.

რეჟისორი რალაც საინტერესო ამბავს გვიყვება თავისი ქვეყნის ისტორიიდან და გზა უცბად მოკლდება. ქარელში ხალხმრავლობაა. მახსენდება, რომ ამ დღეს „ქარელობაა“. ქუჩები სავსეა ინდური ტანსაცმლით. მას მერე, რაც ქალაქის ერთ ნაწილში ინდუსები დასახლდნენ, ქარელი უფრო ჭრელი გახდა, ვგულისხმობ, ჩაცმულობას. ინდუსებმა ენა ადვილად აითვისეს და თავდაპირველი მტკიცენული დაპირისპირებების მიუხედავად, ახლა მეტნაკლებად მშვიდად თანაცხოვრობენ ადგილობრივებთან. მათი ჩასახლება დოპინგით აღმოჩნდა - ქარელელები გამოფხიზლდნენ და მუშაობაში ეჯიბრებოდნენ ინდუსებს, რამაც საბოლოოდ ქვეყანა ახიერა.

ქალაქის გასასვლელში, ძამას ხეობის გზაზე ძერას ქანდაკება, ქალაქის სიმბოლო დგას. საინტერესოა რატომ დგას ქალაქის სიმბოლო გასასვლელში და არა შესასვლელში? იქნებ ადგილობრივებისთვის შესასვლელი სწორედ მეორე მხარეა?

ქარელის ცენტრში რამდენიმე სპეც ფორმაში გამონყობილ ადამიანს ვხედავ. ისინი სისუფთავის დამცველები, თუ რალაც ამდგვარი არიან. ეს სამსახური თავის დროზე ზესტაფონის გამგებელმა შექმნა, იდეა იმაში მდგომარეობდა, რომ ყველა ზესტაფონელს, იყო ის პოლიციის უფროსი თუ სკოლის მასწავლებელი, რამდენიმე თვეში ერთხელ საზოგადოებრივი ადგილის სისუფთავის კონტროლი (იგულისხმება დალაგებაც და სხვისი გაკონტროლებაც) ევალებოდათ. ამ სამსახურის შექმნა, პრინციპში ვალიართ, მოტყუებით, რეფერენდუმის საფუძველზე მოხდა, სანამ მოსახლეობა გაერკვა ხმა რას მისცეს, ქალაქის სისუფთავის დაცვაზე ზრუნვა მოუწიათ, ისინი, ვინც უარს იტყოდნენ სამსახურზე, ხელფასის 22 % ეჭრებოდათ მთელი წლის მანძილზე და ეს თანხა ისევ ქალაქის კეთილმოწყობას ხმარდებოდა. მახსოვს, ერთხელ სიგარეტის ნამწვი გადააგდეს ჩემი მანქანიდან და როგორ დაგვედევნა სამი ზესტაფონელი, სანამ საკუთარი ხელით არ ააღებინეს „დამნაშავეს“ ნამწვი, არ მოგვეშვენ.

ვვარაუდობ, რომ ზესტაფონის გამგებელმა სამსახურის ადგილი შეიცვალა, ქარელელებს ადგილი დღე არ დაადგებათ.

ძამას ხეობის დასაწყისში უზარმაზარი ბანერი დგას, რომელიც გვაუწყებს, რომ შევდივართ დაცულ ტერიტორიაზე. ხეობის უკანა ნაწილი ჩაკეტილია, საქართველოს სამოციქულო ეკლესიამ ეს მიწები რუის-ურბნისის ეპარქიას გადასცა და 12 მონასტერი ახლა ქალებისთვის ხელმიუწვდომელია, მეექვსეა ჩვენ სტუმრებს მონასტრების ნახვა სურდეთ, ჩვენი მარშრუტი ბატეთის ტბისკენაა.

გზა იდეალურად სწორია. აქ თოვლის ჩამოყრა ადრეულ შემოდგომასაც იცის ხოლმე. ახლა მშვენიერი ამინდია. ხეები ალისფრად ანთია და სოფლებში ალაგ-ალაგ კვამლი ამოდის. ინფრასტრუქტურის და რელიგიური ტურიზმის განვითარებამ სოფლის მთელი მულამი გააქრო. გაზიფიკაციის შედეგად ადგილობრივები ცეცხლს იშვიათად ანთებენ, ისიც ძირითადად მცირე საოჯახო სასტუმროებისა და რესტორნების მეპატრონეები.

მას შემდეგ, რაც ხეობის ნაწილი სამონასტრო დაცულ ტერიტორიად გამოცხადდა, რელიგიური ტურიზმით დაინტერესებული ადამიანები აქაურობას მოაწყდნენ. ეპარქიის სურვილის მიუხედავად (მთლიანი ხეობა დახურულ ტერიტორიად გამოცხადებინათ), მოსახლეობამ არ დატოვა მშობლიური სოფლები, მეტიც, ბევრი ვისაც აქაურ მხარეში ძირი ჰქონდა, დაბრუნდა და მცირე საოჯახო სასტუმრო სასაუზმე ან რესტორანი გახსნა.

სოფელ ზღუდერში ვჩერდებით. რესტორნის მეპატრონე შორიდან მიქნევს ხელს. მანქანიდან გადმოვდივარ და ვეძახი „დარაისომ ხორზ!“

ხაბიძგინები და ნახარაჯინები ისეთი ცხელია, ზამთარში ერთოთახიან ბინას გაათბობს. რესტორნის მეპატრონე ბოდიშობს ცუდი Wi-Fi-ს გამო, მაგრამ ინტერნეტისთვის არავის სცხელა. ყურადღებით ვაკვირდები ჩადრიანს, ჭამისას მაინც დავინახავ მის პირისსახეს. გოგო მშვიდად ზის, თავი ოდნავ დაუხრია და თეფშზე დადებულ ხაბიძგინას დასცქერის. რამდენიმე წუთი ვაკვირდები, მერე ლაპარაკში ვერთობი და ჩადრიანის სახე ისევ დამალული რჩება ჩემთვის. სოფელ გვერდძინეთთან რამდენიმე წუთით ვჩერდები, მდინარის მეორე ნაპირზე ლამაზი მონასტერი დგას, მონასტრის ირგვლივ კი პატარა ორსართულიანი კოტეჯებიანი მცირე დასახლებაა. „ეს ადგილი ახლახანს ააშენეს!“ - ვეუბნები რეჟისორს, „აქ ადრე ნასოფლარი იყო, ახლა სულიერი აშლილობის მქონე ადამიანების სანატორიუმია. ის ტაძარი, რასაც ხედავთ, ასევე ძველი ტაძარია, მანდ ახლა დედათა მონასტერია და ძირითადად სწორედ მონაზვნები უვლიან ავადმყოფებს.“

ოპერატორი კამერას რთავს და შორი ხედით იღებს მიდამოებს.

„ჩვენი დანიშნულების ადგილამდე შორია?“, - მეკითხება უჩადრო გოგო.

„არა, შვიდ-რვა კილომეტრში გადავუხვევთ და მერე ახლოსაა“, - ვპასუხობ.

ეს შვიდი-რვა კილომეტრი ძალიან ინელება. გზაში რამდენჯერმე ვჩერდებით. ოპერატორი დეტალურად იღებს მიდამოებს. მე ვცდილობ ტყუილ-მართალი ერთმანეთში შევავაზო და რაც კი ლეგენდა გამიგონია, ისტორიულ ფაქტებად ვასაღებ.

„აქეთ ერთი სოფელია, ამ სოფელში ეკლესია დგას. თურმე სადღაც სხვა სოფელში და-ძმას ერთმანეთი შეუყვარდათ, მაგრამ გამხელის შიშით გაიქცნენ და ამ მიდამოებში ჩამოვიდნენ, ნახეს ტაძრის მოძღვარი და სთხოვეს მათთვის ჯვარი დაენერათ, რომ ღმერთის წინაშე მაინც გამართლებულიყვნენ. როცა ხუცესმა ჯვრის წერა დაიწყო, საკურთხეველი შეტრიალდა და მას მერე ამ ეკლესიას უკუღმა ტაძარი ეწოდება!“

„საკურთხეველი რა არის?“ - ოპერატორი კითხულობს. სოფო საკუთარი ინიციატივით უხსნის, სახეზე ირონიული ღიმილი აქვს. არაფერს ვიმჩნევ და გზას განვაგრძობთ.

გადასახვევთან ნიშანი დგას. ნიშანზე წერია, რომ აქედან სამონასტრო ტერიტორია იწყება, რომელიც სახელმწიფოს მიერაა დაცული და რომ ამ ტერიტორიაზე ქალების შესვლა იკრძალება. სოფო კმაყოფილი სახით კითხულობს და თარგმნის. მახსენდება სინას მთა, სადაც ერთად ვიყავით გადამღები ჯგუფი. მაშინ იქაურმა გიძმა აღტაცებით მოყვა, რომ სწორედ ამ მთაზე გადასცა ღმერთმა ათი მცნება მოსეს. სოფომ სიცილი დაიწყო. ერთმა მუსლიმმა ტურისტმა ძალიან იწყინა: „თუ თქვენ არ გჯერათ, სასაცილო არაფერია იმაში, რისიც ბევრს სწამს!“ მაშინ ეს რეპლიკა სალაპარაკოდ იქცა, განიხილავდნენ ისლამურ რადიკალიზმსა და ფუნდამენტალიზმს. ველოდები, რომ სოფო ახლაც რამეს ჩაიქირქილებს, მაგრამ კომენტარს არ აკეთებს, ეტყობა სინას გამოცდილებამ თავისი შედეგი გამოიღო. ქვათეთრიდან მომლოცველ-ტურისტთა ავტობუსი ჩამოდის. ძირითადად სლავური გარეგნობის ხალხია. ხელს გვიქნევენ. ხელს ვუქნევთ.

ბატეთის ტბამდე გზა ისევ ალაგ-ალაგ გაფუჭებულია (ეს გზა სამჯერ გაკეთდა ბოლო ორი წლის განმავლობაში, მაგრამ უშედეგოდ. მცოცავი მიწის გამო, უზარმაზარი ნახეთქები ჩნდებოდა), მაგრამ ეს ხელს არ უშლის უამრავ დამ-

სვენებელს რამდენიმე დღე სრულ სიმყუდროვეში გაატაროს. ტბასთან მობილური კავშირიც კი შეგნებულად ჩახშობილია. გარე სამყაროსთან წვდომა მხოლოდ ხაზის ტელეფონით შეიძლება, რომელიც კომპლექსის დარაჯთან, კობასთანაა. (კობა ცალკე ფენომენია, მას წლებია ვიცნობ, ბოლო ორი წელი კლასელები ვიყავით. ამ გადაკარგულ ადგილას სამუშაოდ წავიდა მხოლოდ იმიტომ, რომ წიგნების საკითხავად მეტი დრო დარჩენოდა და რაც მთავარია, უოლდენით, სახელმწიფოსთვის გადასახადების გადახდაზე უარი ეთქვა).

ჩვენ წინასწარ დაჯავშნილ ორ კოტეჯში ვთავსდებით. ორივე დასახლების განაპირასაა, სამხრეთ აღმოსავლეთის მხარეს, სადაც ჭაობის ნაწილია.

ადრე ბნელდება და ყველა ჩვენ-ჩვენ ოთახებში ვიკეტებით. რომელიღაც ოპერატორი საშინლად ხვრინავს. გარეთ გავდივარ და კობას ჯიხურში ვატარებ ორ საათს. მპირდება, რომ ხვალისთვის კარავს მათხოვებს - სადმე ტყის სიღრმეში დავიძინებ.

2 დღე: ბავშვი

ღამე თითქმის არ მეძინა. უთენია ვდგები და ტბაში ვბანაობ. წყალი იმაზე თბილია, ვიდრე ოქტომბერში უნდა იყოს, მაგრამ იმაზე ცივი, ვიდრე ჩემი სხეულია მიჩვეული. კობას ჯიხურში არაყს ვსვამ და ცოტა აზრზე მოვდივარ.

კოტეჯებიდან ხალხი გამოდის. ზოგი ვარჯიშობს, ზოგი კაფეში კრუასანს და ყავას მიირთმევს, ზოგი ჩადრს არ იშორებს აქაც.

რეჟისორი და ოპერატორები ტყიდან გამოდიან. როგორც ჩანს, ისინიც ადრე ადგნენ.

კობას ჯიხურიდან გამოვდივარ და ხელს ვუქნევ. ცივმა წყალმა და არაყმა თავისი ქნეს, ორი ღამის უძილობა სადღაც გაქრა. სოფო არ ჩანს, დარწმუნებული ვარ სძინავს. შენიშვნის მიცემას აზრი არ აქვს. ვცდილობ ჩემი და მათი ინგლისურის მარაგით რაღაც გასაგები გამოვადნო. ვთანხმდებით, რომ საუზმის მერე დახურულ სამონასტრო ტერიტორიას დავათვალიერებთ. სოფო არ მჭირდება - იქ ქალებს არ უშვებენ.

საუზმისას პატარა გოგონა მოდის ჩვენ მაგიდასთან და მთხოვს მუხლებზე დავისვა. თავზე ხელს ვუსმევ - ამერიკაში ცხოვრების მერე, უცხო ბავშვების მოფერებას გადავეჩვიე. მეგუნა ჰქვია და დედასთან და დეიდასთან ერთად ისვენებს, ასე ამბობს. ცოცხალი ბავშვია. დარბაზს ვათვალიერებ და დედამისს ვეძებ თვალებით. მხოლოდ ჩვენ და ორი მხცოვანი წყვილია. ალბათ ვერანდაზე თუ სვამენ ყავას.

პირველად ძამას ციხეს ვნახულობთ. ციხე საბოლოოდ რესტავრირებულია. მახსოვს არასამთავრობო ორგანიზაციების პროტესტი, როცა ბერებმა თვითნებურად გადააკეთეს ციხე-სიმაგრე. ახლა აქ დიდი სამონასტრო კომპლექსია ევროპული ტრადიციების დარად. ვუყურებთ ამ უზარმაზარ ციხე-მონასტერს და რეჟისორი ამბობს „უმბერტო ეკოს რომანები მახსენდება“. მე კი მახსენდება გადმოცემა, როგორ იგერიებდა ჯიუტი გიორგი მეშვიდე თემურ ლენგს 7 დღე ამ ციხიდან, რომელსაც ახლა მძოვრეთის ციხე ქვია. ანუ მზოვრეთის ციხე. საზვერე. ძველმა ქართველებმა ეს ადგილი საზვერეების გავლას დაუკავშირეს.

ბერები გადაღების უფლებას არ აძლევენ ოპერატორს. რეჟისორი საოცრად მორჩილი ადამიანია, არც ცდილობს გააპროტესტოს, ითხოვოს ან რაიმე გზა გამოიხატოს გადასაღებად. უკან ვბრუნდებით ხელცარიელები. მე ვთავაზობ შორიდან მაინც გადაიღონ ციხე. რეჟისორი უარს ამბობს.

აბუხალოს სკიტეში ორი ბერი ცხოვრობს. ერთმა გერმანული იცის, როგორც ჩანს ერთ-ერთმა ოპერატორმაც. მასა-ლას ბლომად აგროვებენ. “Are you satisfied?” - ვეკითხები რეჟისორს და აღმართულ ცერა თითს მაჩვენებს.

ძაძვის მონასტერი ჩემზეც დიდ შთაბეჭდილებას ახდენს. აქამდე არასოდეს მინახავს ეს ადგილი. სანამ ოპერატო-რები იქაურობას იღებენ, ადგილობრივი ბერები საკუთარ საკალმახეშივე დაჭერილ კალმახს გვინვავენ. ასე, ფეხზე მდგომარე ვჭამთ უსიტყვოდ. ერთ-ერთი მორჩილი მეკითხება „ესენი მართლა მუსლიმები არიან?“ „რა ვიცი, იმედია არ იტყუებიან!“ - ვპასუხობ სიცილით. „აქ ერთხელ იყო ერთი მუსლიმი“ - ამბობს მონასტრის კეთილმონესე, ჟღალთმიანი ბერი ისე, თითქოს რაიმე განსაკუთრებული მომხდარიყო. რეჟისორი კითხვის თვალებით მიყურებს, მაგრამ მე სულ სხვა რამეს ვუთარგმნი. გამობრუნებულები გვიანლა ვხვდებით, რომ ვილაც გვაკლია. ეს ერთი ოპერატორია. მონასტ-რისკენ მიტრიალებულებს მორჩილი და ოპერატორი გზაზე გვხვდებიან. არ ვიცი რა ენაზე, მაგრამ საუბრობენ. რო-გორც აღმოჩნდა, ოპერატორი მცირე ტაძარში დაგვრჩა გარედან ჩაკეტილი.

ქოზიფაში დაბინდებამდე მისვლას ვასწრებთ. აქაურობაც მომლოცველი ტურისტებითაა სავსე. პირველივე ამბა-ვი ცუდი გვხვდება - ქოზიფას ცნობილი ბიბლიოთეკა დამწვარა. წიგნების დიდი ნაწილი ვერ გადაარჩინეს. მიზეზს არც ვკითხულობ. აქ დაცული უნიკალური საღვთისმეტყველო და საეროც წიგნებს მაინც აღარაფერი ეშველება. რვა წლის წინ, ქოზიფაში სწორედ წიგნის გამო მოხვდით - ჩემმა კლასელმა კობამ მონასტრის ბიბლიოთეკას უნიკალური წიგნი გა-დასცა საჩუქრად. ორი სიტყვით წიგნზეც შეიძლება თქმა: 1766 წელს გამოცემული ტრაქტატი იყო, რომელიც რომში დაი-ბეჭდა „საქრისტიანო მოძღვრება სიმბოლოებით დარიგებული კარდინალ ბელარმინოსაგან და გადმოთარგმნილი პატრი ბერნარდო მარია მისაგან ნეაპოლელისა, კაპუჩინი, მქადაგებელი და მღვთისმეტყველი, იტალიანურის ენისაგან მხედრუ-ლი ქართულითა ენითა.“ ილუსტრაციები საკმაოდ უხარისხო, მაგრამ თავად წიგნი როგორც ჩანს მნიშვნელოვანი იყო.

წიგნს მეტად უცნაური ბედი ჰქონდა - მონასტრის ბიბლიოთეკაში მოხვედრამდე, ის ერთ გადამდგარ გენერალს ეკუთვნოდა. კობა ამ გენერლის სახლის დარაჯი იყო. წლების წინ, როდესაც ქვეყანაში არეულ-დარეულობა სუფევდა. რამდენიმე არალეგალურად მოვაჭრე კოლექციონერს წიგნები და სხვადასხვა ძვირფასი ანტიკვარული ნივთი ჩამო-ართვეს. როგორც ხშირად ხდებოდა ხოლმე, ნივთების დიდი ნაწილი მაღალჩინოსან პოლიციელთა სახლებში აღმოჩ-ნდებოდა. როგორც ჩანს, კახეთის ერთ-ერთ სოფელშიც ასე მოხვდა უზარმაზარი ბიბლიოთეკა, რომელსაც სახლის მეპატრონეები დიდ ყურადღებას არც აქცევდნენ. ჩემი კლასელი დარაჯად მუშობდა დასახლებაში, სადაც გადამდგარი გენერლის სახლიც იყო და სწორედ ამ სახლიდან მოიპარა ეს უნიკალური წიგნი და 1802 წელს, მოსკოვში გამოცემული ქართული ბიბლია. ბიბლია რომელიღაც ტაძარს გადასცა საჩუქრად, პატრი ბერნარდოს წიგნი კი ქოზიფაში ერთად წა-ვიღეთ. მაშინ მქონდა ცდუნება, გაგვეყიდა ეს ძველი და უნიკალური წიგნი, მაგრამ ჩემმა კლასელმა ქვა ააგდო და თავი შეუშვირა, როგორც ჩანს სულ ტყუილად.

წიგნზე წანანერი იყო - დიაკონი ივანე 1832. 1832 სავარაუდოდ წელს ნიშნავდა, დიაკონის ვინაობა კი ვერ დავადგინეთ (ზოგის ვარაუდით ეს ის ივანე იყო, სოლომონ დოდაშვილის თაოსნობით გახსნილ პირველ ქართულ წიგნის მაღაზიას

რომ პატრონობდა). გენერლის სახლიდან ამ ორი წიგნის მოპარვის მესამე დღეს, კახეთი დაისეტყვა. სახლში, სადაც წიგნები ინახებოდა, ჭერი ჩამოიქცა და მთელი ბიბლიოთეკა განადგურდა.

„უბედურების მომტანი ქალებივით, ხომ არსებობენ უბედურების მომტანი წიგნებიც?“ - ვფიქრობ და უკანა გზაზე გუნება მოშხამული ვბრუნდები.

ტბასთან ჩოჩქოლი გვხვდება. სოფო აღვზნებული მიყვება, რომ ტბაში ბავშვი დაიხრჩო. დილით ნანახი პატარა გოგონა მახსენდება და უმისამართოდ ვბრაზდები. როგორც ჩანს სხვა ბავშვი იყო, რადგან ბიჭის სახელს იმეორებენ. დამსვენებლებზე ცუდად მოქმედებს მომხდარი და მათი დიდი ნაწილი იბარგება.

კობა ტბასთან დგას და პოლიციელს ესაუბრება. მე თვალს მარიდებს, თითქოს თავს იდანაშაულებს მომხდარში. ჩადრიანს ვეძებ, მაგრამ არსად ჩანს. ასეთ მძიმე მომენტებში, ყოველთვის მაინტერესებს იმ ქალების რეაქცია, ვინც მომწონს. ლამდება და კოტეჯებში ვნაწილდებით.

გვიან კობასთან შევდივარ. მომხდარზე ხმას არ ვიღებთ არც ერთი. ჩაის მასმევს და განაპირა კოტეჯის გასაღებს მიწვდის: - „დაპატიჟებული ხარ!“

იმედი მაქვს დღეს მაინც დავიძინებ ადამიანურად.

3 დღე: ჩადრი, პავსვი

შუალამით ქალის კვნესა მალვძიებს. ისეთი შეგრძნება მაქვს, თითქოს ხმა გვერდით ოთახიდან მოდის. ფრთხილად ვდგები და თითის წვერებზე შემდგარი ოთახებს ვათვალიერებ. ხმები აღარ ისმის. ვწვები, მაგრამ ველარ ვიძინებ, აივანზე გავდივარ სიგარეტის მოსაწეად. ტბა ვერცხლისფერია და საშიში. არასოდეს მომჩვენებია ეს ტბა საშიში, ახლა კი მეჩვენება.

ლელქაშების მხარეს ქალის ლანდი ჩანს. კარგად ვერ ვარჩევ ვინაა. ასოციაციები მომდის ბავშვობაში, სოფელში მოსმენილ ამბებთან - ალი, როკაპი, კუდიანი, ჭინკა. არც სპილენძისფერი თმა აქვს ვისაც ვხედავ იმას და არც რკინის კბილები. კანი კი უბზინავს და ფეხებთან კაბა უგდია. პატარა, გამობერილი მუცელი აქვს. მუცელზე ხელს ისმევს. თითქოს რალაცის გამოდევნას, გამოფხეკას ლამობს. ისე ვუახლოვდები, ვერც ვხვდები. ქალი აღარ ჩანს. ინტერესი უფრო მიღრმავდება და თითქმის სირბილით ვუახლოვდები ტბას, სადაც ქალი წევს, ფეხები გაჩაჩხული აქვს და თითქოს მშობიარობს. მუცელზე ისევ ხელს იჭერს. ფეხის ხმაზე გამომხედავს და თვალები მეცნობა, მხოლოდ თვალები. უკან გამოვრბივარ. კოტეჯში ვიკეტები და დილამდე ველარ ვიძინებ.

გამთენიისას სოფო მიკაკუნებს კარზე. სტუმრები გველოდებიან, მათი ფრენა შუადღისასაა. საუზმეზე უარს ვამბობ. ყველანი ჩვეულებრივ იქცევიან. მსახიობი გოგო ფოტოსესიაზე ტბის პირას, გვერდით ჩადრიანი უდგას. სამივეს თვალს ვარიდებ და მანქანაში ვჯდები. თბილისამდე კიდევ ორჯერ ვჩერდებით. მე მანქანიდან არ გადმოვდივარ. სასტუმროსთან ვტოვებ სტუმრებს და ადმინისტრატორს ვთხოვ შუადღისას ტაქსი გამოიძახოს მათთვის. ფულს ვუხდი და დაუმშვიდობებლად მივდივარ სახლში. ერთი გამოძინება არ მანყენდა. ჩუქუ-ჩუქი ტური

ეს იმ წელს მოხდა, ჩემმა თანამშრომელმა პროტესტი რომ გამოთქვა, ელტონ ჯონთან ერთად ბორჯომის ახალგარემონტებულ „სერნი ვანებში“ არ ჩავალაო. და რომ იქვე დააპატიმრეს.

მაშინ სომხეთიდან და აზერბაიჯანიდან სტუმრები მყავდა, ბაკურიანში ვიყავით დასასვენებლად, მე ვიყავი დასასვენებლად და წიგნის საკითხავად, თორემ ისინი ციგიდან და თხილამურებიდან არ ჩამოსულან.

ბაკურიანი ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში ძალიან განვითარდა, გაიზარდა და ინფრასტრუქტურულადაც დაიხვეწა. მახსოვს, ადრე, ნორმალური სასტუმრო სანატორელი იყო, ახლა კი საოჯახო “Mini hotel”-ებითა და “Hostel”-ებით გაივსო იქაურობა. სახელმწიფომ იაფი კრედიტის პროგრამა შეიმუშავა, მოსახლეობას შეთავაზა (პრინციპში, აიძულა კიდევ) კომუნისტურ ეპოქაში აშენებული სახლები დაენგრიათ ან თანამედროვე კონსტრუქციაში მოეყვანათ, სახლები ორ ფერში - აგურისფრად ან შავად გადაახურინა, მისცა სამოც წლიანი (1 %-იანი) სესხი და წაუყენა პირობა, უახლოესი ათი წლის განმავლობაში, საქართველოს მოსახლეობაზე ნახევარ ფასად გაექირავებინა სასტუმროები. მახსოვს, მაშინ ამ ამბავს დიდი აჟიოტაჟი მოყვა, არასამთავრობოები პრესკონფერენციებს მართავდნენ - თავისუფალ ბიზნესს ატერორებენ, ბაზარი ასე ვერ განვითარდებაო, მაგრამ ორმა წელმა სხვა შედეგი აჩვენა - შიდა ტურიზმი განვითარდა, საშუალო სოციალური ფენის მოსახლეობამ ბოლო ოცი წლის მანძილზე მგონი პირველად მისცა თავს საშუალება დასასვენებლად კურორტზე წასულიყო. ფულის ამგვარმა შიდა გადანაწილებამ გამოიწვია ის, რომ ბაკურიანის მოსახლეობა 13 ჯერ გაიზარდა, ადგილობრივებმა ფინანსურად ამოისუნთქეს, გაიხსნა წიგნის ორი მაღაზიაც კი (თავისუფალი თანხის არსებობამ საშუალება მისცა ამ ტიპის ბიზნესსაც განვითარებულიყო). თავის მხრივ, ბაკურიანელებს წლიდან წლამდე თავის მხრივ დაგროვილი დანაზოგით, ზღვისპირეთში დასვენება შეეძლოთ და ასე შემდეგ.

ბაკურიანი ის პატარა დაბა აღარ იყო, წლების წინ, საღამოობით ოც წუთში ფეხით რომ შემოვურბენდი ხოლმე, მოსახლეობის მკვეთრმა ზრდამ ბაკურიანს თავის გარეუბნები გაუჩინა - მუხერის დასახლება, ფაბრიკის უბანი, გაზაფხულის ქუჩა, თავტიტველა და ასე შემდეგ. ზოგადად, კურორტებზე დასვენებისას, მე ასეთ გარეუბნებს ვირჩევ ხოლმე, კერძო სასტუმროთი და წყნარი გარემოთი, მაგრამ იმ წელს, სტუმრების ხათრით, სათხილამურო ტრასასთან ახლოს დავბინავდით.

ჩვენი სასტუმრო ავსტრიელებმა ააშენეს, ისევე როგორც ბორჯომის პარკთან „საათის სასტუმრო“, როგორც მას ადგილობრივები ეძახდნენ. თავის დროზე, ეს სასტუმრო („Mukheri Volkano“) აქაური ინფრასტრუქტურიდან ისე იყო ამოვარდნილი, როგორც ჩოხის ქამარზე დაკიდებული I-Phone-ი, მაგრამ მთლიანად ბაკურიანის განვითარებამ ყველაფერი შეცვალა და ახლა, ერთ რიგით, მაგრამ ძალიან გემოვნებიან „Hotel“-ში ვისვენებდით.

სასტუმრო „Mukheri Volkano“ გირჩის მურაბის ქარხნის დირექტორის ვასო ხეთაგაშვილის საკუთრება იყო. წლების წინ ვასოს დახლი ჰქონდა ბაკურიანის ცენტრში და სახლში, ცოლისა და სიდედრის მოხარშულ ოჯახურ გირჩის მურაბას ყიდდა, მერე კაცს ტვინი რომ გაგინათდება თუ რალაც ახალი რომ დაიწყება, მცირე სანარმო გააკეთა, ახლა კი იმხელა ქარხანა ჰქონდა, ცალკე უბანიც კი აშენდა მომსახურე პერსონალისთვის.

ვასო ძირითად დროს სასტუმროში ატარებდა, ძველი ყაიდის კაცი იყო, კილოც კი ისევ ბაკურიანული ჰქონდა და სტუმრებს ყოველთვის თვითონ ემსახურებოდა. დროების ცვლილებამ ის კი ასწავლა, რომ მასპინძლობა მხოლოდ ხაშლამა და მწვადი არ იყო და სერვისს თავისი წესები ჰქონდა, მაგრამ ფამილარობას ვერ გადაეჩვია. ერთხელ ისეთი

დაჰკრა ბეჭებზე ხელი ჩემ იაპონელ კოლეგას, რომ ამ უკანასკნელს სულ დაავინწყდა წერაც, კითხვაც და მგონი საკუთარი ეროვნებაც კი, არადა ბევრი კი არაფერი — ვასოს ვუთხარი, იაპონელი მწერალი მყავს სტუმრად, ბრონქებისა და ფილტვების სამკურნალოდაა ჩამოსული და მოთხრობას წერს ბაკურიანზე-მეთქი.

როცა “Check-in”-ს ვაკეთებდით, ვასო მოვიკითხე. გამიკვირდა სასტუმროში რომ არ იყო. რაც ქარხნის მართვა შვილებს გადააბარა, ცოლთან ერთად სასტუმროს არასოდეს სცილდებოდა. სამწუხაროდ, ცუდი ამბავი დამახვედრეს, ვასო მაისში გარდაცვლილიყო.

ბაკურიანიდან ბორჯომი რაღაა, უფრო ახლოსაა ვიდრე გლდანთან ფონიჭალა, განსაკუთრებით თუ ახალი გზით მიდიხარ, მაგრამ ჩვენ მაინც „კუკუშკით“ ვიმგზავრეთ. „ჩუქუ-ჩუქუ ტური“ ასე ქვია ახლა ელექტრო მატარებელს, რომელიც მხოლოდ ზამთარში აღარ დადის და ბაკურიანიდან ბორჯომამდე 43 წუთი ჭირდება. ამ ელექტრო მატარებელზე ბაკურიანის ერთადერთი ფერადკანიანი მოსახლე - ტაირონ სკოტ ჯეიმსი, მეტსახელად „სიძე“ მუშაობს. ტაირონი ექვსი გოგოს მამაა, მეტსახელიც ამიტომ შეურჩიეს და არა იმის გამო, რომ ბაკურიანელი ცოლი ყავს, როგორც მე მეგონა თავიდან. ტაირონის ცოლიც აფროამერიკელია, რვა წლის წინ საქართველოში დასახლდნენ და შუათანა ქალიშვილის ჯანმრთელობის გამო ბაკურიანში სახლი იყიდეს. ჯესიკას “bakery” აქვს ბაკურიანის ცენტრში და სხვა გემრიელობებთან ერთად ტრადიციულ ამერიკულ „Twinkies“-ებს აცხობს. და უკვე ისეთი პოპულარულია, რომ ამ „Twinkies“ ის დაგემოვნების გარეშე ბაკურიანის დატოვება ეგვიპტიდან სინას მთის ნახვის გარეშე წამოსვლა ან ვევედან ჩაპლინის ქანდაკების უნახავად დაბრუნების ტოლფასია. მეტიც, ჯესიკას „Twinkies“ სასტუმროებს ღირსშესანიშნაობებში შეყავთ და ქალაქის მერი „ბაკურიანობას“ უზარმაზარი „Twinkies“-ის გაჭრით ხსნის (ლამის).

ბორჯომი ზამთარში არ მინახავს და შესაბამისად, არც მიყვარდა. სტერეოტიპული წარმოდგენა, თითქოს მსგავსი კურორტები მხოლოდ ზაფხულობითაა კარგი, წამში იმსხვრევა, როცა „სერნი ვანებისკენ“ მცირე ზომის ელექტრომობილებით მისეირნებ და დათოვლილი ტყის მასივის ქვეშ თავი ძლევამოსილი არარაობა გგონია.

„სერნი ვანები“, როგორც მას დღემდე ქვია, წინა ზაფხულს გაიხსნა საზეიმოდ და ის ერთმა ადგილობრივმა ბიზნესმენმა დააფინანსა. ორი მოზრდილი და ორიც მომცრო ზომის აუზები ბილეთის ფასის მიუხედავად, ზამთარშიც და ზაფხულშიც სულ სავსეა და როგორც ვიცი, მეპატრონემ რამდენჯერმე მიმართა ქალაქის ადმინისტრაციას თხოვნით, ნება დართოს აუზით სარგებლობის ფასი კიდევ გაზარდოს, რომ მომხმარებელთა რაოდენობამ მცირედად დაიკლოს. აუზები ბორჯომის „ჯემალ ქარჩხაძის სახელობის“ სკოლის გახსნას დაემთხვა. ეს სკოლა დღეს-დღეისობით ყველაზე მაღალრეიტინგული და შესაბამისად, ყველაზე მაღალანაზღაურებადი პირველი კერძო სკოლაა, სადაც ბავშვები კვირის ხუთ დღეს სასწავლებლის ტერიტორიაზე ატარებენ და მხოლოდ ორი დღე ბრუნდებიან მშობლებთან. სკოლის გახსნაზე ბორჯომის პარკში მათისიაჰუმ (Matsiyahu) იმღერა და სწორედ ამ დღეს მოხდა, ჩემი თანამშრომელი რომ დაიჭირეს, „სერნი ვანებზე“ ყვირილი ატეხა, ელტონ ჯონთან ერთად აუზში არ ჩავალო. ეს „ელტონ ჯონი“ კი არც მეტი, არც ნაკლები სკარლათის საუკეთესო ცოცხალ შემსრულებლად აღიარებული ვლადიმერ ჰოროვიცის შვილი, კუზმა ჰოროვიცი (მამაზე არანაკლებ ნიჭიერი პიანისტი). რას იზამ, ასეც ხდება ხოლმე - მამა ჰოროვიცი მთელი ცხოვრება

იმას ამტკიცებდა, ჰომოსექსუალი არ ვარო (თუმცა მისი ცნობილი ხუმრობა: „არსებობენ ებრაელი პიანისტები, ჰომოსექსუალი პიანისტები და ცუდი პიანისტები“ გახდა მიზეზი იმისა, რომ ცნობილმა ებრაელმა შემსრულებელმა სამნ-ლიანი ელექტროპოპულარი თერაპიის კურსები გაიარა მიჩიგანის საუნივერსიტეტო კლინიკაში) და შვილ ჰოროვიცთან ერთად კი აუზში ჩასვლაზე უარი თქვა ლექსო ბურდულმა, ვისი თქმითაც: „ელტონ ჯონი ხარ, გოროვიცი თუ თვითონ სკარლატი, თუ პიდარასტი ხარ, პიდარასტი ხარ მაინც“.

მოკლედ, ბორჯომი ზამთარშიც საოცრება ყოფილა. თოვლმა კიდევ უფრო მეტად გამოაჩინა ამ პატარა ქალაქის მთავარი ხიბლი - მეცხრამეტე საუკუნის რუსეთის არქიტექტურის ჰარმონიული შერწყმა მეთვრამეტე საუკუნის დასაწყისის ავსტრიულ დიზაინთან და ეს ყველაფერი ნახევრად ველურ, ჯერ კიდევ მოურჯულეზელ ქართულ ბუნებაში.

ბორჯომი მე მაინც განსაკუთრებულად მიყვარდა ყოველთვის, ჯერ ის რად ღირს ტყეპარკში უნიკალური ქვა რომ აღმოაჩინეს და შტუტგარტში, ნათლობაში ამ ქვის სადღეგრძელო რომ დალიეს გერმანელებმა. ქვა კი ერთი ჩვეულებრივი (ერთი შეხედვით ალბათ) ქვა იყო, მაგრამ ისეთი დაფერილობის, რომ დედამინაზე არსებული ყველა ფერის ყველა ტონალობა ზედ ეტეოდა. ქვა იქით იყოს და ნაღვლის ბუშტის ამოჭრას რომ მიპირებდა ერთი თურქი ექიმი და მერე ექთანმა რომ გადამარჩინა (დაილოცოს იმისი დედაც, მამაც და მონაგარიც), შენო, შვილო, საქართველოდან ხარო, რას დაეხეტები ალთა-ბალთას და წვები სკალპელის ქვეშ, მე თვითონ ნაღვლის ბუშტის მწვავე ანთება მქონდა ისეთი, ხასიათში გადამეზარდა ლამის და თქვენთან რომაა კურორტი „ბაღდაჯანა“ თუ რაღაც ეგეთი, ჩადი და გამორეცხვები გაიკეთე, თუ არ გიშველა შენი ხმალი, ჩემი კისერიო.

ზღაპრებში რომ ხდება ხოლმე, კეთილი ბერიქალები რომ გამოეცხადებიან პროტაგონისტს, ეგრე მოხდა ზუსტად. „ბაღდაჯანაში“, ანუ ბორჯომში, ყოფილ მეოთხე სამმართველოს ტერიტორიაზე ორმა ხელკანკალა კეთილმა ბებომ ისეთი ჯადოქრობა ჩამიტარა, თურქეთის კლინიკებს ორი-სამი ჩემნაირი მოწმე გაკოტრების პირას მიიყვანდა.

მეოთხე სამმართველო ერთი ხანობა საქართველოს არცთუ ისე შორსმჭვრეტელმა მთავრობამ ვიღაც უცხოელს მიყიდა, მერე რაღაც საქველმოქმედო ფონდით გაკეთდა და ხალხმა პირადი შენატანის ხარჯზე დაიბრუნა ტერიტორია. ახლა იქ ბალნეოლოგიური დისპანსერია, გარედან რომანოვების დროინდელი კედლებით, შიგნიდან კი ულტრათანამედროვე დონის აპარატურით. მახსოვს, ამ ძველი შენობის დანგრევას აპირებდნენ და შვეიცარიელმა არქიტექტორმა გაცემით იკითხა, უკეთესის აშენებას რას გეგმავთო. რომ უთხრეს რაღაც შუშებიან, ახალი დიზაინის შენობის დადგმას ვაპირებთო, თურმე სიცილით მოკვდა ქალი - თქვე ოჯახაშენებულებო, ჩვენო, სადმე ძველი ქვა გვაპოვინა, ეგრევე ლეგენდას ვუქმნით რომ პაციენტ-ტურისტს თანხის გადახდა გაუადვილდეს - თავი მომაკვდავად კი არა, დამსვენებლად იგრძნოს და თქვენ რა ჯანდაბა გეტაკათო. მეო, მომტყდეს ორივე ხელი თუ ამ ძველი შენობის დანგრევაზე თანხმობა ვთქვა და ვინმე უნამუსო თქვენში მოძებნეთ, გეყოლებათო. მოკლედ, თავიდან კი იყო-მითქმა-მოთქმა, თავის მატორზე ვერააო, ბებია ყავდა მაგას რუსიო, შურთ შვეიცარიელებს ჩვენიო და იქამდეც კი მივედი - მგონი რომანოვების გადარჩენილი წევრის ანასტასიას და მისი შვეიცარიაში დაბადებული შვილის, ნიკოლაის შვილია ეს ქალიო, ვამბობდით ჭორად თუ მართლად, მაგრამ ფაქტი ფაქტად დარჩა, რომ რუსეთის იმპერატორის დროინდელი შენობები დარჩა, მეტიც, ტერიტორიაზე მსგავსი დიზაინისა და კონსტრუქციის რამდენიმე დამხმარე შენობა ჩაიდგა და ახალი კლინიკა გაიხსნა.

კლინიკა რა დასათვალისწინებელი იყო და სტუმრებს შევთავაზებ ბორჯომის ხეობის უძველეს მონასტრებს განახებთ-მეთქი. ჩემი ჩანაფიქრი კონკრეტული და მზაკვრული კი იყო (ჩემი სომეხი სტუმრისთვის ქვაბისხევის წმინდა მარიამის მიძინების ტაძარი და მასში გამოსახული შოთა რუსთაველის და დედამისის, იას ფრესკები მინდოდა მენახებინა), მაგრამ კეთილშობილური მინარევებიც ჰქონდა, მას შემდეგ რაც საქართველოს სამოციქულო ეკლესიის სინოდის გადაწყვეტილებით, დიდი ქალაქების ყველა ტაძარს დაეკისრა რეგიონებში ე.წ. სამეურნეო ტაძრების შენახვა და მოვლა-პატრონობა (სხვათაშორის, იდეა ჩემ მეგობარს, მღვდელ ლევან ალადაშვილს ეკუთვნოდა და მდგომარეობდა შემდეგში: დიდი ქალაქების ტაძრები ეკონომიკურად და ხშირ შემთხვევაში, მორალურადაც - ნირვა ლოცვების ჩატარებით, ეზო-კარის მოწესრიგებით, სოფლებში და განსაკუთრებით მაღალმთიან რეგიონებში ერთ კონკრეტულ ეკლესიას ეხმარებოდნენ. ეს ე.წ. „მომძე ტაძრების“ ინსტიტუტი ძალიან დიდი დახმარება აღმოჩნდა არა მხოლოდ ეკლესიების, როგორც კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების შენახვა-მოვლის მხრივ, არამედ მიმდებარე სოფლების გამოცოცხლებასაც ხელი შეუწყო, რადგან ნირვის ჩასატარებლად ჩასულ ქალაქელ მღვდელს ხშირად ქალაქელი მრევლიც მიყვებოდა, ნირვის მერე ტრაპეზს კი ამბებისა და ცოდნის გაცვლა-გამოცვლა სდევდა თან), ქვაბისხევის ეკლესია კი ქართველი ავტორებისთვის განსაკუთრებული მოვლის და ზრუნვის ადგილად იქცა. ქრისტიანი თუ მუსლიმი, ბუდისტი თუ ათეისტი მწერლები თავს ვალდებულად ვთვლიდით ხოლმე, წელიწადში ერთელ მაინც დიდი შოთას ფრესკა გვენახა და მცირე შესანიშნავად მონასტერს დავხმარებოდით (ქართველი აზერბაიჯანელი მთარგმნელის ოქტაი ქაზუმოვის იდეა იყო ამ ნესის ტრადიციად გადაქცევა). მოკლედ, ვიფიქრე ორ კურდღელს ერთად დავიჭერ-მეთქი, მაგრამ სტუმრებს დაეზარათ, ზოგს თოვლმავალით სიარულის შეეშინდა, ზოგს შოთა რუსთაველის ფრესკის ნახვის, ზოგსაც უბრალოდ ბაკურიანში დაბრუნება და სრიალი ერჩივნა.

გვიანობამდე ისევ ბორჯომის ქუჩებში ვიხეტივალეთ. ვსვით უზომოდ ბევრი მოცხარის ჩაი და ვჭამეთ დინდგელიანი ჭურჩხელები. ვუსმინეთ ბევრ ფალიაშვილს კლასიკური მუსიკის კაფეში და საერთოდ არ ვუყურეთ ჩემი საყვარელი რეჟისორის ლანს ფონ ტრიერის ახალ ფილმს (ახალი უცხოური ფილმების პრემიერა საქართველოში, ტრადიციულად ჯერ ბორჯომში ტარდებოდა და შემდეგ დანარჩენ კინოთეატრებში).

დარწმუნებული ვარ, მე ჩემს გზაზე რომ წავსულიყავი და ისინი ბაკურიანში მარტოს გამეშვა, პალესტინას ისრაელი მაინც არ აღიარებდა, მაგრამ ასეა ხოლმე, როცა სტუმარი გყავს და ქართველი ხარ, იდაყვზე ვერ იკბენ, უნდა შეეგუო იმას, რომ შეიძლება მოგიწიოს ყველა საქმის გადადება, შეიძლება ფეხმძიმე ცოლი მარტო და ტაქსით გაუშვა სამშობიაროში, გადადო წინა საღამოს ჩასაბარებელი სტატიის საბოლოო ვარიანტი ან სულაც გააცდინო პლენარული სხდომა იმიტომ, რომ სტუმრებს პატივი სცე და კმაყოფილი გაუშვა სახლში, მერე კი მთელი თვე იმართლო თავი ცოლთან, სამსახურში და შეიძლება სახელმწიფოს წინაშეც კი, რომ სხვანაირად არ შეგეძლო, რომ „ასე მოხდა, ასე გამოვიდა“.

მე კი არც ფეხმძიმე ცოლი მყავდა, არც სტატიის ბოლო ვარიანტი მქონდა ჩასაბარებელი და საერთოდაც, დრო მქონდა იმაზე მეტი, ვიდრე ბაბუაჩემის მამას, დიმიტრის აქვს ახლა შორაპნის სასაფლაოზე. დავრაზმე ჩემი აზერბაიჯანელ-სომხური დელეგაცია, ჩავსხი ტაირონ სკოტ ჯეიმსის ელექტრო მატარებლის ბოლო რეისზე და გავუყევით 1982 წელს კარპენტერის ფილმ „რალაც“-ასავით დათოვლილ მთებს უკან, ბაკურიანში.

ზოგი სტუმარი მარგებელიაო, დაჯდები შენთვის თბილ ნომერში და ნაიკითხავ მაინც წიგნებს.

მაკა ლდოკონანი

ოციდან ოცდაათამდე ცხენკუდა

ყოველწლიურად სიმსივნით დაავადებული უამრავი ბავშვი ტოვებს დედამიწას. ჩვენ მათ არ ვიცნობთ, თუმცა, საკმარისია მსგავს ამბავს ყური მოვკრათ, გული გვეწურება, თვალზე ცრემლი გვადგება, მერე კი ვცდილობთ სწრაფად დავივიწყოთ მოსმენილი, ქატოსავით ცხრა მთასა და ცხრა ზღვას იქით ვავგზავნით.

მაგრამ არსებობენ ადამიანები, რომლებიც ცდილობენ უკანასკნელ დღემდე გაალამაზონ ამ ბავშვების ცხოვრება და რას აღარ იგონებენ: სპეციალურ ცენტრებში დონორი გოგონები და ქალები საკუთარ თმას გზავნიან, ქიმიოთერაპიაგავლილი ბავშვებისთვის პარიკები რომ დამზადდეს. თმაგაცვენულ გოგონებს უძნელდებათ სარკეში ყურება და ცვლილებების აღქმა, არ სურთ სხვებს დაენახონ და საკუთარ თავში უფრო მეტად იკეტებიან.

რამდენ რამეზე ფიქრი გვმართებს და რა უმნიშვნელო დეტალებით შეგვიძლია დახმარება.

მინიშნებები სარჩევის მაგივრად:

გაიდსია – უხვნალექიანი, ნვიმიანი-აგურისფერი ქალაქი სუბლიმური ეფექტებით;

დალილა – ქართველი პოეტი დალილა გოგია, ნითელი შუქი ჩვენს რომანში;

სლაიმალი – მთავარი პერსონაჟი;
მეგობარი ქალი – სლაიმალის მეგობარი ქალი ცხრა სექტემბრამდე;
ტასება – ქალი, რომელიც ცხრა სექტემბერს ქალაქმა სლაიმალს გაუგზავნა;
დილა – გოგონა ჰოსპიტალში (სლაიმალის უმცროსი ძმისშვილი);
მისისმოცვისბუჩქი – სკოლის მარადიული მასწავლებელი;
უცება - სლაიმალის რძალი;
ელპი - სლაიმალის უფროსი ძმისშვილი;
ჰიგრომეტრი – ტენიანობის საზომი ხელსაწყო (გაიდსიის სავიზიტო ბარათი);
მალკოვი – სლაიმალის ძმა;
ჰეკი – ცხენკუდების დალაქი.

* * *

ორი და ამინდი ქუჩებს, შენობებსა და მის ბინადრებს პაზლის დეტალივით ზუსტად თუ ერგება, ქალაქის განუყოფელ ატრიბუტებად იქცევა. მაშინ გამვლელი, სტუმარი თუ ადგილობრივი გულითადად აღიარებს, რომ „ნამდვილად აგურისფერია ამ ქალაქისთვის ზედგამოჭრილი და წვიმიანი ამინდი მისაღები,“ - როგორც ამას გაიდსიის შემთხვევაში ამბობდნენ.

გაიდსიის ერთგვარი ახირება შემოდგომის უგულვებელყოფა იყო - დიახ, აგვისტოს პირდაპირ ნომბრის მინურული ებმოდა. „შლოპანციდან ჩექმაზე გადავდივართ!“ - ნუნუნებდა დალილა, უფრო სწორად, ცხრა სექტემბერს, დილაადრიან, სოციალურ ქსელში, საკუთარ კედელზე წერდა. ორიგინალური სტატუსი ძალდაუტანებელ მონონებას იმსხურებდა (სიტყვას „ძალდაუტანებელი“ კი ხაზგასმა სჭირდება, ვინაიდან იმ ეპოქის ცხრა სექტემბერი იდგა, მონონების გამობატვა ადამიანებში თვალის დახამხამებასავით შეუმჩნეველ ქმედებად რომ ქცეულიყო).

დალილას სტატუსი გაიძულებდა თბილი ტანსაცმლის ყუთი ანტრესოლიდან ჩამოგელო და საკუთარ თავს ზამთრის მოახლოებაში გამოსტყდომოდი. და მაინც, შალის პულოვერებთან შეხება ორას ოცი ვოლტის ეფექტით გივლიდა სხეულში. უნებურად გახსენდებოდა დამკრძალავ პროცესიას შეჩვენებული როგორ აუჩქარებ ხოლმე ნაბიჯს და გონებაში ჯიუტად იმეორებ: „ჯერ არა, ჯერ ადრეა!“

დამკრძალავი პროცესიისგან განსხვავებით, შემოდგომის დასაწყისში დაფიქსირებულ თოთხმეტი გრადუს ცელსიუსს ვერავითარი აჩქარების ძალით ვერ გაერიდებოდი. თან, წვიმის გულითადი მასპინძელი გაიდსია ისე მშვენდებოდა, თანამოქალაქეები მოლალატედ ჩავთვლიდნენ ქოლგას მომლიმარი სახით თუ არ გაშლიდი და სველ ქუჩებს აკურატულად ჩაცმული, ენთუზიაზმით სავსე არ გაუყვებოდი.

რაც შეეხება პოეტ დალილას, ამ რომანის პერსონაჟი როდია. დალილა ორიგინალური სტატუსით გაიდსიის კლიმატს, ჟღალი თმით კი მის განწყობას პაზლის მიმანიშნებელი დეტალივით ერგება. დალილა საკუთარი ლექსებითურთ ორიენტირია - წითელი შუქი, რომელიც წესების დარღვევის ხასიათზე გაყენებს და იქ გადაჰყავხარ, სადაც მორჩილად უნდა იდგე. სხვა გზა არ გრჩება, თუ წვიმიანი ქალაქი გაიძულებს მზით გარუჯული სხეული ქემშირის ქსოვილში მაშინ დამალო, როდესაც სიშიშველ სურს.

ფერებს თუ აღარ ემორჩილები, წესები ირღვევა და ესეც გაიდსიის ერთგვარი ახირება გახლდათ.

„ორივეს ერთნაირი ჭოგრიტი აქვს“

სლაიმალის მანქანას ქოქავს, საქარე მინაზე სანმენდების რიტმულ მოძრაობას თვალს ადევნებს. წვიმები დაიწყო, - ფიქრობს და მოდუნებული სხეული სასიამოვნო შვებას ჰგვრის. თავი გაიდსიის ღირსეულ მოქალაქედ თუ მიგაჩნია, სწორედ ასეთი კეთილგანწყობით უნდა შეხვდე წვიმას.

სლაიმალის საქარე მინაზე სანმენდების რიტმულ მოძრაობას თვალს ადევნებს და შეფაქის „სტამბოლელი ნაბიჭვარი“ ახსენდება – ახსენდება წიგნის პირველსავე გვერდზე გალანძღული წვიმის გამო.

- სტამბოლის წვიმა კი არ ჩამორეცხს, ცოდვებით ავსებს ქალაქს. ჩვენ კი წვიმა ფიზიოლოგიური ხსნარით გვასაზრდოებს, წვიმს, ნიშნავს რომ გაიდსია ადგილზეა, მოძრაობს, არ ცხრება! – გონებაში წარმოსთქვამს სლაიმალის და აღელვებისგან ისე წამოიშორება, საქარე მინას შუბლით ეჯახება.

დიახ, წვიმიანი გაიდსია არ ცხრება, როგორც ეს სლაიმალის მეგობარ ქალს დილაობით სჩვევია. ამ ჩვევის დამსახურებით სლაიმალის სხეული ფორმას, ფსიქიკა წონასწორობას, ტესტოსტერონი სათანადო დონეს ინარჩუნებს. ამგვარად დარეგულირებული სტატიკურ-დინამიკური მდგომარეობა სლაიმალს ტოლერანტულს ხდის. საბოლოოდ კი კეთილგანწყობილი სლაიმალის გაღიზიანების გარეშე შესცქერის მეგობარი ქალის ბადისებრი კოლგოტების გამომწვევ, ლაქის პლატფორმიან ფეხაცმელთან უგემოვნო შეხამებას; ამავედროულად, კეთილგანწყობილი სლაიმალის აუღელვებლად გასცქერის ქალაქს, მოხდენილად რომ ატარებს უთავბოლო წვიმას სახურავებსა და ქუჩებში.

მეგობარიქალი ხუთი წელია ჰყავს. თუმცა, ცხრა სექტემბერს, ზმნა „ყოლა“ მეტი სიზუსტით წარსული დროის ფორმაში გაჟღერდება: წვიმა შუქნიშნის ფერებს გადღაბნის, წესებს დაარღვევს, ჟღალთმიანი ტასება დაძრული მანქანის წინ გადაირბენს, სლაიმალის უკანასკნელ მომენტში შეძლებს დამუხრუჭებას, ვინაიდან წვიმასავით გამჭირვალე ქოლგას შეფარებული, აწონილი ქალის თმა გაიდსიის აგურისფერი სახურავების ფონზე თითქმის არ მოსჩანს, ოცდამეხუთე კადრივით ელაგს და სუბლიმურ გზავნილებს ტოვებს.

სლაიმალი მხოლოდ დღის ბოლოს, სახლში დაბრუნებული მიხვდება, რომ წვიმასავით გამჭირვალე ქოლგას შეფარებული, ანონილი ქალის თმა მთელი დღე თვალწინ ედგა.

მთელი დღე.

მთელი დღე კი სლაიმალი მონიტორის წინ საპასუხისმგებლო გამოთვლებში, შესვენებაზე ყავის ეფექტის მოლოდინში, ტელეფონის ყურმილთან რძლის სვედიანი ნაამბობის მოსმენაში გაატარა. საზრუნავითა და წვიმით გაჯერებულ დღეს სლაიმალის ქვეცნობიერმა უცნობი ქალის მისაღებად გასაოცარი მზადყოფნა გამოავლინა. ის, რაც გაიდსიამ ოცდამეხუთე კადრის ეფექტით შესთავაზა, სლაიმალი უყოყმანოდ აირჩია.

„ორივე თევზს ელოდება“

სლაიმალი თვლიდა, რომ ჟღალთმიანსა და ანონილს კვლავ იქ შეხვდებოდა, სადაც ცხრა სექტემბერს დალანდა, ვინაიდან ერთი ღამით თავშექცეულ ქალს არ გავდა, სტაბილურობის განცდას იწვევდა. ალბათ დილაადრიან დგებოდა, ყოველი წამი განერილი ჰქონდა და დაგვიანება მიუღებელ საქციელად მიაჩნდა. მსგავსი განმარტებები არაფრით ესადაგებოდა „ძველ“ მეგობარქალს - სანოლიდან ზღაზვნით წამომდგარს, შუადღეზე ნახევრადჩაცმულს, სალამოხანს ქურაში გაღწეულს, სიგარეტის კვამლით გაჟღენთილი საპარიკმახეროებისა და პაბების ერთგულ კლიენტს. რთული იყო „იმ“ ქალის კანისა და თმის ღამეული გაიდსიიდან გამორჩევა. „ის“ ღამის ქალაქის სარეკლამო რგოლივით დაგორავდა სლაიმალის მოგონებებში.

მეორე დღეს ჟღალთმიან-ანონილი ქალი მართლაც იქ გამოჩნდა, სადაც სლაიმალი ელოდა, „დათქმულ“ დროს საქარე მინაზე მოსრიალე ჯოხებს შორის დალანდა: კაკაოსფერი, კოჭებთან შევინროებული, მაღალქუსლიანი შუზებით, პესკა კოლგოტებით, ყვითელი შიფონის მუხლებამდე გოფირებული, ტრაპეციის ფორმის ქვედაბოლოთი, წელზე ტყავის ქამრით მოჭერილი, ანგორის ძაფით ნაქსოვი ყავისფერი ჟაკეტით, აქეთ-იქით სავარცხლებით აწეული, ხვეული თმით, პოლიეთილენის ქოლგითა და უზარმაზარი ყვითელი ჩანთით, მთელ ცხოვრებას რომ ჩატევ. ზურგსუკან დამუხრუჭებულ საფრთხეებს არაფრად აგდებდა, წინ, მსუბუქად მიჰქროდა, ნითელ სახურავებს სწვდებოდა და ფერებგადღაბნილ ქალაქს ერწყმოდა.

სლაიმალი აგურისფერი თმა გულში ჩაიკრა, თვალდახუჭულმა გამოიცნო სუნამო - „მოსკინოს ჰიპი ფიზი“, ცოტაც და თბილი ფეხსაცმელის მიუხედავად გაყინული, პესკაკოლგოტიანი ტერფი თბილი მტევნებით დაუსრისა - „ქალბატონი ბოვარიდან“ გამოყოლილი ვნებისამშლელი პასაჟი მოირგო. მოუნდა რაღაც ეთქვა, ბაგეები აამოძრავა, თუმცა ჯერ არ იცოდა ქალს ტასება რომ ერქვა, სათქმელი გადაყლაპა და ... მანქანა დროულად დაამუხრუჭა.

თვალი რომ გაახილა, ყვითელი შიფონის, მუხლებამდე გოფრირებული, ტრაპეციის ფორმის ქვედაბოლო ავტობუსის კარში შეფრიალდა.

მანქანაში ოცნება სახიფათოა, - წითელი შუქივით აინთო უცნობი ლექსის სტრიქონი და სლაიმალმა თვალეები მოისრისა. ათი სექტემბერი გაცნობის და ადევნების დღე არ ყოფილა. სლაიმალი ჰოსპიტალში, რძლის სევდიანი ხმით მოყოლილი ამბის მთავარ გმირთან, დილასთან მიიჩქაროდა.

დილა - გაიდსიის წვიმასავით ყურმილიდან გადმოღვრილი ცრემლების მიზეზი იყო. დილას განსაცდელი სლაიმალს დაწყებითი კლასების დამრიგებელს, მისისმოცვისბურქს აგონებდა, თითქოს საჩვენებელი ჯოხით ხელში თავს დასდგომოდა და გამოსწორებისკენ მოუწოდებდა, უკეთესი საქციელისკენ სლაიმალთან ერთად მთელ მის ოჯახს: ძმას, რძალსა და დილას უფროს დაიკო ელპისაც კი უბიძგებდა. ავადმყოფობა არა მხოლოდ პაციენტს, მის გარშემომყოფებსაც გარდასახავს ხოლმე, უკეთეს ადამიანებად აქცევს, უკეთესი ადამიანი კი სამყაროს უხდება.

სლაიმალი მთელი გზა გულში ესაუბრებოდა პატარა დილას: პირობას დებდა, რომ უფრო გულისხმიერი, მოწყალე და დამნდობი გახდებოდა (თავმდაბლობა და სისადავეც არ აწყენდა).

მაგალითისთვის:

A. ამიერიდან ავტობუსით ივლის (მიუხედავად იმისა, რომ სამსახურამდე გზას გაიმრუდებს). გაცილებით ადრე ადგება და ამ ხერხით უფრო დიდხანსაც იცოცხლებს (ბოლო დროს მათ ოჯახში სიცოცხლეს ფასი დაედო). სლაიმალს დიდი ხანია ავტობუსით არ უმგზავრია, დილამ კი ყველაფერი იცის საზოგადოებრივი ტრანსპორტის შესახებ და საყვარელი ბიძისთვის სასარგებლო რჩევებს არ დაიშურებს. თავის მხრივ, სლაიმალი წესებს ზედმინევნით შეასრულებს: ჟღალთმიან, აწონილ ქალს ავტობუსის კიბეზე ასვლის დროს ხელს შეაშველებს, გზას დაუთმობს, გათავისუფლებულ ადგილზე მიუთითებს, დაჯდომას შესთავაზებს ხოლმე. გემოვნებით ჩაცმულ, ნაცრისფერთვალეა სლაიმალს ისიც უსათუოდ შენიშნავს, როგორც დილამ შენიშნა თავის დროზე სლაიმალის აკურატულობა. „ბიძია, შენ დღეს გაიდსიის მოედანზე, დიდ ვიტრინაში გაუნძრევლად იდექი და ვერ დამინახე!“ - სამი წლის დილას მიგნებას ოჯახის წევრები ხარხარით შეხვდნენ (ეს ადრე იყო, ჰოსპიტალამდე, მაშინ დილას ოჯახის წევრებს გულიანი სიცილი არ უჭირდათ).

სლაიმალი წესებს უბრუნდება:

B. მაშასადამე ყოველდღე ავტობუსით ივლის, ჟღალთმიან, აწონილ ქალს ფეხდაფეხ აედევნება, გალანტურად მოიქცევა, მალე ქალიც შენიშნავს, რამდენიმე კვირაში გაუღიმებს კიდევ. ერთხელაც, ნაბახუსევ სლაიმალს გამბედაობა მოემატება და მისალმების ნიშნად თავს დაუკრავს, რამდენიმე დღეც და მის გვერდით, ახლადგათავისუფლებულ სკამზე (რატომაც არა!) ჩამოჯდომასაც შეძლებს. ქალი კი სტანდარტულად, ფანჯარაში ცქერას და გაიდსიის ქუჩებში ახალი აღმოჩენების კეთებას როდი დაიწყებს, თვალეებში გამომცდელად ჩახედავს, მერე კი მუხლებზე ჩამოდებულ თითებს შეუთვალაიერებს.

„გვერდიგვერდ სხედან“

სლაიმალი ახლადგათავისუფლებულ სკამზე ჩამოჯდა, ქალმა ფანჯარაში ცქერას თავი დაანება, თანამგზავრს თვალეში გამომცდელად ჩახედა და მუხლებზე ჩამოდებული თითები შეუთვალა. სლაიმალიმ ავტობუსიდან ჩასულ ჟღალთმიანს თვალი აღარ გააყოლა, ჩაჰყვა და ხელკავი გამოსდო. ტასებას გარუჯული კანის რეცეპტორებმა ტვინის ნახევარსფეროებამდე უმოკლესი ბილიკები გაკვალა და უკანა გზაზე მიკროსკოპულ ბორცვებად მოეფინა სხეულს.

* * *

ქალი მზად არის უზარმაზარი ჩანთა მოისროლოს, ქოლგაც ზედ მიაყოლოს, მობილური გათიშოს, სამსახური დაივიწყოს. ასე იქცევიან ჟღალთმიანები, „მოსკინო ჰიპი ფიზი“ რომ ასხიათ - ფორმალობას მომავლისთვის გადადებენ და სქოლიოში ჩასატან განმარტებას სათაურში თუ არა, პირველსავე აბზაცში გააჟღერებენ.

- მე ტასება მქვია... თქვენ?

- სლაიმალი...როგორც იქნა!

- ანუ?

- თქვენი სახელი და ხმა გავიგე. ხმა ერიკ სატის „ნოსიენივით“ მომაკვდინებელი გაქვთ.

- და სახელი?

- ცოტა არ იყოს, დამაფრთხო.

- მე თქვენ მიყვარხართ, სლაიმალი.

- ...

- დუმილი, ბადე, ლოდინი, თოლიების მშვიერი ხმები, თევზი იქაა!

- კარგი ლექსია და პასუხიც. უფრო სწორად, თქვენი აღიარება ზედმინწევით დროულია. „თქვენს“ უკვე „შენ“ აჯობებს, არა?

-შენ გადანწყვიტი.

- სიმართლე ვთქვა, განვიცდიდი, მეშინოდა, ეს ნუთი რომ მოაღწევდა, გულმა არ მიმტყუნოს-მეთქი, რაც არ უნდა იყოს, ორმოცდაორი წლის მამაკაცი ვარ და რამდენიმე კვირა მოზარდი ბიჭუნასავით დაგდევთ... დაგდევ! რაზე აღარ მიფიქრია ამ ხნის მანძილზე: სტენტზე, შუნტზე...

- სლაიმალი!

- მართალია, ეს ზედმეტია.
- ექიმი ხარ, სლაიმალ?
- თქვენ?.. შენ?
- მე? აჰ, არა, რა სისულელეა, აბა როგორ, ექიმები საზოგადოებრივი ტრანსპორტით დადიან სამსახურში?.. ყოველ შემთხვევაში, გაიდსიაში ასე არ ხდება!
- მე თუ დავდივარ?
- ჩემ გამო დაინყე ავტობუსით მგზავრობა, სლაიმალ?
- დუმილი, ბადე, ლოდინი... მმმ... მეტი ვერ დავიმახსოვრე.
- თოლიების მშიერი ხმები...
- ყველაფერს უსწრაფესად ალაგებ საჭირო ადგილას, ტასება, ვგრძნობ, რომ სისხლის ფორმულაც ნორმაში ჩამიდგა.
- წესით, აი, ახლა უნდა მეთქვა, რომ მიყვარხარ, სლაიმალ, წელან ავჩქარდი.

* * *

სატინის ყვითელ თეთრეულთან ლოყით შეხებისას, სისუფთავისა და სიგრილის ფონზე მეტი სიმძაფრით იგრძნობა „მოსკინო ჰიპი ფიზის“ არომატი, დახვენილი ალერსი კი გიუსტავ ფლობერის გმირებს გახსენებს.

- ერიკ სატის რომელ „ნოსიენს“ გულისხმობდი, სლაიმალ?
 - პირველს. რა თქმა უნდა, ნომერ პირველს. ასე მოგწონს, ტასება?
- ჟღალთმიანი ქალი გრძელი თითებით ქუთუთოებს ეხება. ასე კარგია, თავს აქნევს და თვალის დახამხამებაში მოდის ზამთარი.

„ბადე – გადაგდებული“

რას ნიშნავს „ნოსიენს?“ ეტიმოლოგია უცნობია, უფრო სწორად, ავტორის გამოგონილი სიტყვაა. გამოგონილი სიტყვით დასათაურებული ქმნილება კი, როგორც წესი, ავანგარდულია, დროს უსწრებს, რის გამოც ნებისმიერი ქალაქი სათანადოდ ვერ იღებს და ეს გაიდსიის ახირება არ გეგონოთ.

გაიდსიისგან უგულუბელყოფილი სამი თვე კი ზოგჯერ მთელ ცხოვრებას იტევს. თითებს შორის წვიმასავით გაცრილი დღეები მიწაზე ეშვება, ფეხქვეშ მიედინება და მსოფლიო ოკეანეს ერთვის.

ნოემბრის მიწურულიდან ტასებას ყოველდღე შეეძლო სიყვარული, შეუმჩნევლად ტოვებდა კრიტიკულ დღეებს,

სლაიმალთან ერთად შესრულებული ნებისმიერი კომპოზიცია კადენციით სრულდებოდა, უხვი ნალექი მკერდს უვსებდა, მხოლოდ წითელლაქნასმული ფრჩხილები და ჟღალი თმა გამოვიდა მწყობრიდან.

ფრჩხილები ძირში დაიჭრა, მერე უფრო მოზრდილი მაკრატლით შეიარაღებული სარკესთან მივიდა. სარკემ სლაიმალის სახლის ფანჯრები და აგურისფერი სახურავები აირეკლა. თოვლი ჯერ ალაგ-ალაგ ფარავდა გაიდსის ფერს. გაურკვეველი მიმართულებიდან მოსულმა სუბლიმურმა გზავნილმა ტასება აიძულა თმას არ შეხებოდა, აბუსალათინის ზეთს თალგამის ზეთი შეურია და თმის ძირებში შეიზილა.

თალგამზე ზღაპარი გაახსენდა. დაჯდა, მუხლებზე ხელები დაიწყო, როგორც ბალში სხდებდნენ ხოლმე და პატარა გოგონასავით მოჰყვა:

კატა ძაღლს, ძაღლი გოგონას, გოგონა ბებიას, ბებია ბაბუას, ბაბუა თალგამს, ქაჩეს, ქაჩეს, ვერ მოქაჩეს...

სლაიმალი გვიან დაბრუნდა. ცალყბად ილიმოდა. სამუშაო მაგიდას მიუჯდა, ვარდისფერი კონვერტი დაყნოსა, გაჭრა, წერილი ამოიღო, კითხვა დაიწყო, თვალები გამჭირვალე სითხით ავესო, ტასებამ თვალის მორიდება არჩია და თმის ჩამოსაბანად გასწია.

ქლები, „მოსკინო ჰიპო ფიზის“ არომატით თავს მხოლოდ იმ შემთხვევაში იკავებენ, თუ საქმე მეგობარი მამაკაცის ოჯახის წევრებსა და ახლობლებს ეხება. ისინი მოთმინებით ელიან საშვს, რომელიც შესაძლოა ვერასდროს მიიღონ. ტასება ფოტოსურათებიდან იცნობდა სლაიმალის ძმის ოჯახს. პირველად რომ ნახა, სლაიმალის ძმა ეცნო კიდევ:

- ეს კაცი მანიაკია, სლაიმალ!

-ჩემი ძმა? ის ყველაზე უწყინარი არსებაა დედამინაზე.

- შეიძლება სხვას მივამგვანე. ავტობუსში, სანამ შენ გამორჩნდებოდი, ეს კაცი დამსდევდა, ჰო, რა გაკვირვებული მიყურებ, ამეკიდა! დიახ, შენსავით ამეკიდა, სიყვარულით მიმზერდა, მაგრამ კიდევ რალაც უნდოდა, რაც ვერ გამოვიცანი.

- გამორიცხულია, ეგ მალკოვი არ იქნებოდა.

- შენ რომ გამორჩნდი, თავიდან ის მეგონე, დიახ, მალკოვი მეგონე, არც ვიცოდი შენს ძმას ასეთი სახელი თუ ერქვა, თუმცა მალკოვი იყო თუ სლაიმალი, იგივე თვალებით მიყურებდი. შენ უბრალოდ ტანსაცმელმა გააყიდა, შენ სხვაგვარად გეცვა, იქცეოდი, მოკლედ, არ ვიცი ეს რა იყო.

„როდის გამაცნობ შენი ძმის ოჯახს, სლაიმალ?..“ ნებისმიერი ქალი ასე გააგრძელებდა დიალოგს, მარამ „მოსკინო ჰიპი ფიზის“ არომატი ნებისმიერს არ მოსწონს. თუმცა ახლა, შხაპის ქვეშ, აბუსალათინისა და თალგამის ზეთით გაპოხილ ტასებას, წყლის ჭავლთან შერეული, საყვარელი სუნამოს სურნელი გულს ურევს, გამალებით ფიქრობს ვარდისფერ კონვერტზე, სლაიმალის ამღვრეულ დუმილზე, მკერდზე ქაფიანი ღრუბლის შეხებაზე სხეულში დენი უვლის და მზად არის იკივლოს.

- სლაიმალ! როგორ შემაშინე, სლაიმალ! აქ რას აკეთებ?
 - უნდა გამათბო, ტასება, შხაპი ორივეს გვეყოფა! რამდენი თმაა, რა ხდება?! თმა გცვივა? ამდენ თმას წყალს როგორ აყოლებ?
 - მეც ახლახანს შევამჩნიე.
 - რა უსამართლობაა, რომ იცოდე.
 - რა გჭირს, სლაიმალ?
 - ერთ გოგონაზე ვფიქრობ, დილა ჰქვია. მიტრიალდი, ზურგზე ქაფს წაგისვამ.
 - უცნაური სახელია დი-ლა.
 - დილა რომ გაჩნდა, დილას მამა კავკასიაში მუშაობდა. ერთ-ერთ იქაურ ენაზე დილა განთიადს ნიშნავს და ცოლს შემოუთვალა ეს სახელი დაარქვიო. მგონი, წონაში იმატებ, ტასება.
 - ალბათ ლამაზად თენდება კავკასიაში... ვიმატებ?!
 - შეიძლება მომეჩვენა, მე ასეთი უფრო მომწონხარ, არ იდარდო.
 - მამშვიდებ კიდეც, მაგრად მომიმატია!
 - ყველგან ლამაზად თენდება, ტასება, მხოლოდ დილასთვის ასე აღარ არის. პირსახოცი მომანოდე. თმას რომ გაიშრობ, გამოდი, ჩემი ძმის ოჯახზე გაიმბობ. რას შვრები, „მოსკინოს“ რას ერჩი?
 - გულს მირევს, სლაიმალ, უნდა გადავღვარო.
- საკანალიზაციო სისტემაში მოხვედრილ სუნამოზე ფიქრობს, როგორ ერევა ყვითელი, არომატული სითხე აყროლებულ მილებს, მაინც ვერ იშორებს მის სურნელს, უნიტაზს ისტერიკულად რეცხავს, მოზღვავებულ ნაღველსაც შიგანთხევს, რეცხავს, ჰაერს გამალებით ყნოსავს, მერე ჰიგიენურ პაკეტებს ყუთიდან ყრის, ყუთში სუნამოს ცარიელ შუშას ტენის, ურნაში აგდებს. პირსახოცით სწრაფად იშრობს თმას, სააბაზანოს იატაკის ფილები თმის ღერებით იფარება, გამოცდილი თვალით ადგენს რომელი რამდენინჩიანია, ჰიგრომეტრისთვის რომელი გამოდგება. თითქოს არცერთი. იქნებ მხოლოდ უფარგისი თმისგან თავისუფლდება და არც ისე ცუდად არის საქმე. ამას ხვალ გაარკვევენ, თმის მორიგი პარტიის ჩასაბარებლად რომ გასწევს გაიდსიის გარეუბანში, თმის ჰიგრომეტრების მწარმოებელ ქარხანაში.
- ჰიგრომეტრები გაიდსიის სავიზიტო ბარათია, სწორედ აქ, დედამინის ზურგზე ყველაზე ჭარბნალებიან ქალაქში მზადდება ჰაერის ტენიანობის საზომი საუკეთესო ხელსაწყოები. ნესტის მატებასთან შესაბამისად მეტალის ჩარჩოზე გაჭიმული, გამომშრალი თმის ღერის სიგრძე იცვლება, ისარს ამოძრავებს და ჰიგრომეტრის ციფერბლატზე საჭირო ნიშნულთან აფიქსირებს. ხელსაწყოების გასამართად კი მხოლოდ ჟღალი, რვიდან ათ ინჩამდე სიგრძის თმაა გამოსადეგი, დიახ, ჟღალი თმის ღერი ყველაზე მგრძობიარეა და ხომ წარმოგიდგენიათ, რა დავიდარაბა უნდა ტრიალებდეს იქ, საიდანაც სათავეს იღებს?

ტასება მეათე წელია თმის საუკეთესო მიმწოდებლად ითვლება, სწორედ აქედან მიღებული, დამატებითი შემოსავლით ახერხებს სკოლის ბიბლიოთეკარისთვის ხელმისაწვდომ ფასზე გაცილებით მეტი გადაიხადოს ტანსაცმელში, ძვირფასი სუნამოებითა და აქსესუარებით გაანებივროს საკუთარი თავი. თუმცა, ახლა, როდესაც თვალსა და ხელს შუა თმის უძვირფასეს ღერებს კარგავს, რატომღაც არ დარდობს, ნებისმიერ სუნამოს ოზონით გაჯერებულ ჰაერს ამჯობინებს, რაც შეეხება ტანსაცმელს, სლაიმალის სააბაზანოს ხალათში ყველაზე კომფორტულად გრძნობს თავს, „მგონი მართლა ვსუქდები“, საჩვენებელი თითით ხახას ეხება და სანამ კუჭის წვენს არ ამოიღებს, ისტერიულად რეცხავს უნიტაზს. მერე ტუალეტის მაგიდაზე გაბნეულ ჰიგიენურ პაკეტებს უბრუნდება, ერთად აქუჩებს, მაგრამ ხელიდან უვარდება: „ღმერთო ჩემო, რამდენი ხანია არ დასჭირვებია? რამდენიი? კალენდარი სად არის? ამ დაქცეულ ქალაქში თვეებს ხომ ვერ ენდობი! სლაიმალ! შენ კიდევ იტყვი რომ ექიმი ხარ, ვერაფერს მიხვდი! სლაიმალ?!“

- ტასება, როგორც ვატყობ მანდ ჩაგეძინა. მე გავრბივარ! მალკოვს სასწრაფოდ უნდა შევხვდე!
- სლაიმალ, დაიცადე! მართლა მოვიმატე, სლაიმალ, და ამის მიზეზი ვიცი!
- დავბრუნდები და აგნონი, ძვირფასო, მერე ვისაუბროთ, არ იდარდო, თავს გაუფრთხილდი!
- რას? თმას? თმას გავუფრთხილდე?

მომაკვდინებელი ხმით კივის, ფანჯრებისკენ გარბის და პირსახოცნაკრული თავით მინას ეყრდნობა. სიგრილე აცხრობს, ჰაერში კანტიკუნტად მოფარფატე ფიფქებს მზერას აყოლებს და ცდილობს ბავშვისთვის ახალი, სრულიად უცხო სახელი გამოიგონოს. მაგრამ ღირს კი? გაიდსია როგორ შეხვდება, როგორ მიიღებს? რატომ განიცდის სლაიმალის დილაზე? ნეტავ რა სჭირს დილას? იქნებ მის უცხო სხეულივით სახელში იმალება უბედურების მიზეზი?

ჩვეულებრივ სახელს დაარქმევს, ყველაზე ჩვეულებრივს, არც გაჩენის დღეს დაგვემავს, ექიმებს არც გაუტკივარებაზე დათანხმდება და არც საკეისრო კვეთაზე. წყლებს დაღვრის, ტკივილი რომ მოუვლის, ერიკ სატის ნოტებზე იკივლებს, მენჯებს გახსნის და ამქვეყნად ყველაზე დიდ სიამოვნებას მიიღებს, როდესაც პატარა, ჟღალი ბუსუსებით დაფარული თავი მისი საშოდან გამოაღწევს.

„ერთის ბადე ძალიან ახლოსაა, მეორისა კი ძალიან შორს“

ათ სექტემბერს, ელპის და დილას დედა საყვარელ კაფეში იჯდა. აქ შემოსვლა მისთვის ერთგვარ რიტუალად ქცეულიყო, გაიდსიის რამდენიმე უბანში ეგულებოდა ფილიალები და გულგრილად ვერცერთს ვერ ჩაუვლიდა. დამატობელი სურნელი, მის გემოვნებას მორგებული კერძები, სისუფთავე – საკმარისი არგუმენტები იყო კეთილგანწყობისთვის. იქაური ყავის პირველივე ყლუპი ენთუზიანზმით ავსებდა, იჯერებდა, რომ ცხოვრებას უკეთ გაუმკლავდებოდა და გაცრეცილი იმედის ნაკუნის ახალ-ახალი ფერის ძაფით კემსვას იწყებდა.

დილაადრიან უფროსი ქალიშვილი წარმატებული უფროსკლასელების დაჯილდოების ღონისძიებაზე დატოვა. საყვარელი კაფეც იქვე, ქუჩის გადაღმა აღმოჩნდა. ყავა წინ დაიდგა, არომატი ხარბად შეისუნთქა და თვალები დახუჭა. პატარა დილაზე ფიქრი კატეგორიულად არ უნდოდა, როგორც გამწყრალი დიასახლისი ცელქ კატას, ისე დევნიდა უმცროს ქალიშვილს წარმოსახვიდან. ხანგრძლივი ძალისხმევის შემდეგ თვალწინ ელპი დაუდგა, აკურათული, გემოვნებიანი, მოწესრიგებული, სლაიმალივით პრაგმატული და ამავე დროს მგრძობიარე. დიდი გოგონაა, სულაც არ სჭირდება გაცილება და მიკითხვა, მაგრამ, როდესაც მალკოვი ქალაქში არ არის, მეუღლეს სთხოვს გოგონების მიმართ გაორმაგებული ყურადღება გამოიჩინოს და ისიც თანახმაა, მით უმეტეს მას მერე, რაც ელპი დაქალიშვილდა და მამაკაცები მზერას აყოლებენ ქუჩაში.

კაფეს მოპირდაპირე მხარეს, ქუჩაზე ჩოჩქოლია, აჟიტირებული მშობლები ხმამაღლა საუბრობენ, ერთმანეთში ირევიან. „ძნელი წარმოსადგენია, ასეთი უწესრიგო და უდისციპლინო ადამიანების შვილები როგორ არიან საუკეთესო მოსწავლეები“, - გაიფიქრა უცებამ და შხამიანი ტრიქოცისტი სწრაფად დამალა, ყავის პირველი ყლუპი მოსვა. „რა გაეწყობა, ესოდენ ჯანმრთელ მალკოვს და უცებას ხომ გაუჩნდათ სუსტი და უმწეო დილა. ისეე დილა!“ კიდევ ერთი ყლუპი, ძალისხმევა და წუხელ ნანახი, მაკოტო სინკაის ახალი ანიმე ახსენდება, უყურებდა და ელპის განსხვავებულობაზე ფიქრობდა, იმედი მიეცა, რომ ელპი უსათუოდ იპოვიდა თავისნაირს, ნიგნებისა და გამოთვლების მოყვარულს. ელპის არ გაუჭირდებოდა ცხოვრება. ელპი, ელპი, ელპი!

ელპის წარმატებები იმდენად ჩვეული გახდა, სათანადო ყურადღება მოაკლეს თითქოს. თუნდაც ახლა, მართალია იმ მშობლების გვერდით დგომა ეთაკილება, მაგრამ როგორი სიხარულისა და სიამაყის განცდა ეუფლება, ალბათ ცამდის იფრენდა დილას განსაცდელი ბეკარის ნიშანივით ნახევარი ტონით დაბლა რომ არ აჟღერებდეს მის ემოციებს. კიდევ ერთი ყლუპი და ცრემლები ახრჩობს, გულში მადლობას უხდის და ეფერება ელპის, მალკოვი რომ დაბრუნდება, დეტალურად მოუყვება, როგორი გაულამაზა ათი სექტემბრის უმძიმესი საათები უფროსმა ქალიშვილმა. მოუნდა რამე ეყიდა ელპისთვის ან სულაც სადმე დაეპატიჟა, მერე რა, რომ დღეს „ამის დრო“ არ არის? ელპისთვის განკუთვნილი განცდები რატომ უნდა ჩაახშოს?!

როგორც კი რამდენიმე დაჯილდოებული მოსწავლე გამოვიდა, უცება აჩქარდა. ყავის ჭიქა გამოცალა და მიუხედავად ოპტიმისტური განწყობისა, ახალი ფერის ვერცერთი ძაფი ვერ მოიძია დილასთვის - იმედის უკანასკნელი ნაკუნნი საბოლოოდ შემოერღვა. გაიდსიის აგურისფერ შენობებზე თითქოს მხოლოდ მისთვის გამხელილი სუბლიმური გზავნილი ამოიკითხა, რომელიც აუნყებდა, რომ დილას არაფერი გადაარჩენდა. თავისდა გასაკვირად, მზადყოფნაში აღმოჩნდა და ქალაქის გამოტანილი ვერდიქტი გასაოცარი სიმშვიდით მიიღო. მთავარი იყო, მოზღვავებული კოფეინის ფონზე გაკეთებული აღიარება არავისთვის გაემხილა, იმედებში აპყოლოდა დანარჩენ ოთხს: ქმარს, მამულს, უფროს და პატარა ქალიშვილს.

უცებამ ქუჩა გადაჭრა და მშობლებში გაერია, მალე ელპიც გამოჩნდა, აღელვებულმა გამოარღვია მშობლების კორდონი.

- დედა, აქ ხარ? დედა, კიდეც კარგი იქ, შლაგბაუმთან არ დამხვდი. იცი იქ რა ხდება? არ მესმის რატომ შემომეხვია ამდენი უცნობი, პირდაპირ დამეძგერნენ, მანვებოდნენ, დისტანციის დაცვა მათთვის სრულიად უცხო ცნებაა! მითხარი, მხოლოდ ჩვენთან ხდება ასე? შენ გინახავს აფრიკაში, აცრების რიგში როგორ დგას ხალხი? გინახავს! რა თქმა უნდა, გინახავს და მოხიბლულხარ. ჩვენ რა გვჭირს? „გილოცავ, ჩემო სიცოცხლე, ჩემო სიამაყე, ჩემო სიხარულო!!!“ ამას სახლში ვერ ეტყვიან შვილებს? რა საჭიროა ემოციების აფიშირება? ვერ ვიტან სხვის დასანახად წარმოთქმულ ფამილარულ ტექსტებს. საღამოს სოციალურ ქსელში თავიანთ დიპლომებს გამოფენენ, ლაიქების შეგროვებას დაიწყებენ, მომინონე, მოგინონებ. ნეტავ სინამდვილეში რა მოგვწონს? ვხვდებით კიდეც როგორ გავაუფასურეთ ეს „მონონება“ და მეტი დამაჯერებლობა რომ შევმატოთ ნათქვამს ახალი უაზრო გამოთქმებით ვამტკიცებთ: „ოღონდ მართლა!..“

- ელ-პი-დე!

- ბატონო!

- ყველა შენ გიყურებს.

- ძალიან კარგი, იქნებ რამე გაიგონ! იქნებ აღარ დამალაიქონ, შეიგნონ რომ არ არის აუცილებელი ყველაფერზე ცერის მაღლა აწევა!

- გინდა ტარტზე დაგპატიყო? ტარტი ნაღების კრემით და მოცვის კენკრით არ გინდა?

- რა სისულელეა, რა დროს ტარტია! მერე დილა? საერთოდაც არ მესმის აქ რატომ ხარ, დედა? მე მარტო ვერ წამოვიდოდი? ან სლაიმალი ვერ მომაკითხავდა?

- ელპი, მე... შენი სიხარულის გაზიარება მსურდა. იცი... ასეთ მძიმე წუთებში მოცემული შანსით დაუფიქრებლად ვისარგებლე, იქნებ გაიგო და მაპატიო.

- დედაა! ნამდვილი მონსტრი ვარ, შენ უნდა მაპატიო, ჭკუიდან გადამიყვანეს იქ! მოიცადე... სლაიმალი მირეკავს, მოიცადე. ალოო! ხო, სლაიმალ, კარგი, კარგი... დედა, სლაიმალი უკვე ჰოსპიტალშია, დილა ჯერ არ გადაუყვანიათ პალატაში. მოგაკითხავთ, თუ გინდათო.

- არ შეაწუხო, რა სისულელეა, უკვე ტაქსის ვაჩერებ.

- არა, სლაიმალ, ტაქსიში ვსხდებით, მალე მოვალთ... დილასთან უჩვენოდ არ შეხვდი. მოიცა, დედა, არ გააჩერო, დედა, ტარტი მერე იყოს და აი, იქ, „კოჰინორის“ მაღაზიაში შევიდეთ, მე გიყიდი საჩუქრად აკვარელის ფანქრებს. ახალ ფერებს აგირჩევ.

- კარგი, თანახმა ვარ.

- დედა, რატომ არ ხატავ აკვარელით, ფანქრებს რატომ ამჯობინებ?

- ნაკლები დრო და ადგილი სჭირდება ფანქრებს, ელპი.
- დედა, შენ ყველაზე კომპაქტური ადამიანი ხარ, ვისაც ვიცნობ. სლაიმალის მეუბნება, რომ მალკოვი უცებას გარეშე მთელ ქალაქში ნანო-ნანო მოიფანტებოდაო.
- მთელ სამყაროში.
- ხოლო... მამა ბოლო დროს უშენოდ მოგზაურობს. იცი, ასე მითხრა, არ მეგონა, როდესაც პარიზს ვნახავდი, დედაშენი არ მეყოლებოდა გვერდითო.
- როდის გითხრა?
- დილით მომწერა.
- მე არ შემხმიანებია დღეს.
- შენ მიწერე რამე?
- არა.
- ჰო და, ნუ გწყინს. ისიც შენსავით განიცდის. აი, ამ ორ მწვანე ფანქარს გყიდულობ, და ესეც იყოს, თითქოს მწვანეა და თითქოს არა.
- თეორიკ მინდა.
- თეთრსაც ვამატებ. აგურისფერი აღარ იყიდო, ნაილო ტვინი აგურისფერმა!
- კარგი, გავედით, ტაქსის ვაჩერებ, ელპი!
- დედა, იცი, მინდოდა დღეს მე, შენ, სლაიმალს და მამასაც, აქ რომ ყოფილიყო, ყველას თმა გადაგვეპარსა, მერე ყვავილები დაგვეხატა თავზე და ისე დავხვედროდით ჩვენს თმაგაცვენელ დილას.
- როგორ მოიფიქრე?
- ეს მე არ მოვიფიქრე, არსებობს ასეთი სოციალური ვიდეორგოლი, ქალს ქიმიოთერაპიის კურსის შემდეგ, სოლიდარობის ნიშნად თავგადაპარსული დაქალები ხვდებიან და ... ოოო, დედა, რა გატირებს?.. დედააა!.. გეყო!
- რა საოცარია, რატომ ადრე არ თქვი. ეს უნდა გაგვეკეთებინა.
- ვაპირებდი, მაგრამ დილამ გამოსაშვები სალამოსთვის ვარცხნილობა ამირჩია და მთხოვა, როცა სალონში წახვალ, მეც თან წამიყვანეო. უარს ხომ ვერ ვეტყვოდი, ხომ ვერ მოვატყუებდი! თმა რომ გადამეპარსა, დილას არჩეული ვარცხნილობის სამყოფი გაზაფხულამდე ნამდვილად არ ამომივიდოდა. მოკლედ, რაც არის არის, ასე მოხდა! ისევ სლაიმალის რეკავს... მოვედით, ბიძიაა!
- აქ გააჩერეთ, ნუ მოაბრუნებთ, ჩვენით გადავალთ, მაღლობა. წამოდი ელპი, ცოტა ფეხით გავიაროთ.

უცება თითქოს გზას ძალით იგრძელებს, რამდენიმე ნაბიჯით მეტს გაივლის ჰოსპიტლამდე და მერე მივა. მერე სულ იქ იქნება. დედა-შვილი კაპიუშონებში მალავს თმას, ამას სინქრონულად აკეთებენ, შეთანხმების გარეშე და გაკვირვებულები უყურებენ ერთმანეთს ცრემლიან თვალებში, ორივეს ეუხერხულება გრძელი ცხენკუდეები - ერთს ჟღალი, მეორეს ნაბლისფერი.

- გოგოებო, სად ხართ ამდენ ხანს?

- სლაიმააალ!

- სლაიმალ, როგორ ხარ?

- აბა, თქვენი ამბები მითხარით? რაზე ჭორაობთ? წვიმა შეწყდა და ეს კაპიუშონები რატომ წამოგახურავთ?

- დამაჯილდოვეს, სლაიმალ, დედას ფანქრები ვუყიდე, შენ რა გიყილო, მითხარი? ნუთუ ამქვეყნად არაფერი გინდა? ყველაფერი გაქვს?

- არა, არც ასეა საქმე. მაგალითაად ... ჭოგრიტზე უარს არ ვიტყვოდი.

- ჭოგრიტი?

- სლაიმალ, რას დაეძებ? აღიარე!

- მართლაც, რას დაეძებს სლაიმალი?

- ჭოგრიტს თუ მიყიდით, მივაგნებ და მერე უსათუოდ გაჩვენებთ, გოგონებო.

- სლაიმალ, დღეს შენი და მამას ყოფილი მასწავლებელი შემხვდა, მოიცა, გავიხსენო, სესილიი... გვარი არ მახსოვს.

- მისისმოცვისბუჩქი.

- რა-ა? ასე ეძახდით?

- ცოცხალია?

- ყველაზე მეტად ცოცხალი დედამინის ზურგზე!

- ეტყობა, მოცვის ჩაის დამსახურებაა, ძალიან უყვარდა. დილით ვფიქრობდი მაგ ქალზე, რატომღაც გამახსენდა.

- დაჯილდოვების დროს, ჩემი გვარი გაიგო, მოვიდა და ორივე მოგიკითხათ, შენ და მამა. რომლის შვილი ხარო, მკითხა, მალკოვის-მეთქი, რომ ვუპასუხე, ორივე კარგი ბიჭი იყო, მაგრამ მამაშენის ტვინში სრულიად ამოუხსნელი ქიმიური რეაქციები ხდებოდაო. მე კი პირიქით მეგონა, სლაიმალ, შენ უფრო მაგარი მეგონე.

- რა სისულელეა, ელპი, მე ავანტიურისტი ვიყავი და დავრჩი კიდეც ავანტიურისტად, ისე დავამთავრე სამედიცინო უნივერსიტეტი, ექიმიც ვერ გამოვედი, ჯანდაცვის მართვის მეტი ვერ გავქაჩე. მალკოვს კი, ხომ ხედავ, სად აღარ იწვევენ. მამაშენი საუკეთესო ქიმიკოსია მსოფლიოში.

- ქიმია დღეს აღარ ახსენოთ, რაშიც ქიმია გაერევა, არაფერი ვარგა, არც ჰაერი, არც საკვები, არც ნიადაგი. შიშის-მომგვრელი და შემზარავი ტერმინია. ხომ ხედავთ?! დღეს უსაყვარლეს და უსათნოეს დილასაც მისწვდება და ყველაზე ლამაზ ჟღერს თმას გაუნადგურებს...

- გეყო ელპი, დღეს შეურაცხადივით იქცევი! სლაიმალ, მალკოვი შეგეხმინა?

- არა, უცება, დღეს რა უნდა გვეთქვა ერთმანეთისთვის. არა!.. შენც არ დაელოდო დღეს მისგან არაფერს. შევეშვათ. ჩვენ ერთად მაინც ვართ, ჩვენს ქალაქში ვართ. მალკოვს დღეს ყველაზე მეტად უჭირს.

„ჭოგრიტში სხვადასხვა მხარეს იყურებიან“

გაიდსიაში მალკოვი ორ კვირაში დაბრუნდა.

გაიდსია მალკოვისთვის აგურისფერითა და გადაუღებელი წვიმით ტკბობას დიდი ხანია აღარ ნიშნავდა. სალამოებს ჰოსპიტალში, დილასთან ატარებდა, სამსახურში იშვიათად შეივლიდა, ქალაქში ხეტიალს დაერჩვია, თითქოს, ვიღაცას დაეძებდა, ყველას აკვირდებოდა, გამვლელ-გამომვლელს ლამის ქოლგის ქვეშ უძვრებოდა.

ახალ წლამდე რამდენიმე კვირით ადრე დილამ საახალწლო სურვილები ჩამოწერა, წერილები ვარდისფერ კონვერტებში ჩადო, მერე მამას, დედას, დას და ბიძიას გადასცა.

მამას გლობუსს და ზედ დასამაგრებელ პატარა წითელ დროშებს სთხოვდა. მალკოვი, რა თქმა უნდა, უყიდდა, მაგრამ სრულიად სხვა საჩუქრის მირთმევაზე ოცნებობდა. საქმე მეუღლესა და ქალიშვილებს თუ ეხებოდა, მალკოვი მიზნის მისაღწევად მონდომებას არ იშურებდა და უსათუოდ აღწევდა კიდეც. იყო იშვიათი გამონაკლისებიც, დახმარების გარეშე ფონს რომ ვერ გავიდოდა, ასეთ შემთხვევაში უსათუოდ სლაიმალს ურეკავდა.

ძმები, როგორც წესი, ერთ ამოჩემებულ პაბში ხვდებოდნენ ერთმანეთს. იქ ისეთი ტოსტები ეგულებოდათ, როგორსაც მალკოვის და სლაიმალის დედა საუზმეზე, სკოლაში წასვლის წინ უმზადებდა ბიჭებს. ერთმანეთთან არასდროს უღიარებიათ იქაური ტოსტების სიყვარული, უთქმელადაც ხვდებოდნენ სინქრონული არჩევნის მიზეზს. სამაგიეროდ, პირველივე ლუკმიდან მოყოლებული, კმაყოფილების ისეთ უცნაურ შორისდებულებს გამოსცემდნენ, ისეთი გაურკვეველი ასოთშეთანხმებები ამოსდიოდათ პირიდან, ქალაქზე გადმოტანა რომ შეუძლებელია.

ხვწმას რომ მორჩნენ და ტოსტებს მუსრი გაავლეს, მალკოვმა გულმოდგინედ მოინმინდა პირი და რალაცის თქმა დააპირა. მერე გადაიფიქრა, მეორე ხელსახოცი გაშალა და ოფლიან შუბლზე მიიღო. ისევ გაალო პირი, მაგრამ ვერც ამჯერად თქვა რამე. ახალ ხელსახოცს დასწვდა, თვალეზზე მიიღო და დაასველა.

სლაიმალი გვერდით მიუჯდა და მხარზე მოეფერა. ნაცნობი მიმტანი ძმებს მიუახლოვდა, დამწუხრებული სახით დილას ამბავი იკითხა, ბიჭებმა თავები გააქნიეს და სანამ ის მაგიდას აალაგებდა, ჩუმად ისხდნენ.

- დილასნაირი ჟღალი თმა ელპის გარდა ბევრს არვის აქვს გაიდსიაში, არა, სლაიმალ?

- ალბათ.

- თუმცა დილას კულულები ჰქონდა, ელპის კი დედასავით სწორი თმა აქვს. მოკლედ გაიდსიაში დილასნაირი ჟღალი და ხვეული თმა არავისზე მეგულება. არა, სლაიმალ?

- ალბათ.

- შეულებავი, ბუნებრივი თმა მაქვს მხედველობაში, ჯერ ქალარაც რომ არ გარეგია. ხომ გესმის?

- მესმის.

- იცნობ ვინმეს ეგეთი თმით?

- რა ხდება, მალკოვ, გამოძიებას ატარებ?

-საქმე იმაშია, რომ დილასნაირი თმით გაიდსიაში კიდევ ერთი ქალი მეგულებოდა, სლაიმალ. ავტობუსში ვემგზავრებოდი ხოლმე ერთმანეთს, მაგრამ რაც ქალაქში დავბრუნდი, ველარსად ვნახე, როგორც ჩანს ძველი მარშრუტით აღარ დადის. არადა, სტაბილურობის განცდას ბადებდა, უსათუოდ დილაადრიან დგებოდა, ყოველი წამი განწერილი ჰქონდა, დაგვიანება მიუღებელ საქციელად მიაჩნდა, დროის ფასი იცოდა. ჩემს არყოფნაში, არ ვიცი სად გაქრა, სად აღარ დავეძებ და ვერ ვპოულობ. როგორც ჩანს, უბედურმა შემთხვევამ იმსხვერპლა, აბა სხვა რა უნდა ვიფიქრო?.. დასანანი იქნება ასეთი ძვირფასი თმა ახლა სამარეში თუ დევს.

- შეიშალე ხომ, მალკოვ? საბოლოოდ შეიშალე!

- სლაიმალ, მისმინე, ერთი საიტი ვიცი, კონექტიკუტის შტატის მოხალისეებმა დააარსეს. დილასნაირი ბავშვები, გარდა იმისა, რომ ცუდად არიან, ტკივილი აწუხებთ და თავს ათასი უბედურება ატყდებათ, ქიმიოთერაპიის შემდეგ თავიანთი გარეგნობის გამო დამატებით სტრესში ვარდებიან. ჩვენ გვიჭირს ასეთი დილას ყურება და წარმოიდგინე, თავად როგორ განიცდის.

- მართალია, ეს მშვენივრად მესმის, მაგრამ კონექტიკუტის მოხალისეები რა შუაშია?

- მოკლედ, კონექტიკუტის შტატში არის ორგანიზაცია, რომელსაც საიტზე დილასნაირი ბავშვების ფოტოები უდევს, ამ ბავშვებს დონორი ქალები ან მოზარდები გოგონები თავიანთ თმას უგზავნიან, კონექტიკუტში კი პარიკებს უფასოდ ამზადებენ, უფრო სწორად, ფულს სპონსორები იხდიან. ბავშვებს სტრესის გადალახვაში ეხმარებიან. წარმოიდგინე, სლაიმალ, გოგონას სარკეში ჩახედვა აღარ უნდა, საკუთარ თავს ველარ ცნობს და მისთვის რამხელა საჩუქარი იქნებოდა, ოციდან ოცდაათამდე ცხენის კული...

-ანუ?

-„ოციდან ოცდაათამდე ცხენისკუდა“ ასეთია საიტის დევიზი. ამ რაოდენობის თმის საჭირო ერთი პარიკის დასამზადებლად, ბავშვის ასაკს გააჩნია, დილას ოცდაორი ეყოფა, ჩემი აზრით.

- დილას უკვე უთხარი?

- არა, დილამ არაფერი იცის, ჯერ ის ქალი არ მიპოვია და არც ვიცი სად უნდა ვეძებო. დროც ცოტა მაქვს, როგორც ვატყობ, თუმცა ამაზე ფიქრი არ მინდა. დროის აღრიცხვას აღარ ვანარმოებ. შემეძლო, რა თქმა უნდა, საიტისთვის დილას ფოტო გამეგზავნა, მაგრამ რა გარანტია მაქვს, რომ ასე მალე გამომეხმაურება ვინმე. თან ახალი წელი კარს მოგვადგა, დრო ჩემს სანინალმდეგოდ მიედინება, უცებას არაფერს ვუმხელ, მაგრამ ზუსტად ვიცი, აქ, გულში ვიცი, რომ ბევრი არ დაგვრჩა... სთხოვე, ხელსახოცები მოგვიტანონ... ის ქალი კი, სლაიმალ, ისეთი გულისხმიერი ჩანდა, დარწმუნებული ვარ, უარს არ მეტყოდა. დასანანია ცოცხლი თუ აღარ არის.

- ანუ დილამ პარიკების შესახებ არაფერი იცის? საოცარია! იცი, მალკოვ, საახალწლოდ პარიკი მთხოვა, მე მეგონა გამოიგონა-მეთქი, მომწერა, მეზობელ პალატაში ერთ გოგონას ზუსტად ისეთივე პარიკი გამოუგზავნეს, როგორი თმაც უნინ ჰქონდაო.

- ანუ პარიკი შენ გთხოვა? ჩემგან გლობუსი და წითელი დროშები სურს...არ მიკვირს, მე ხომ გოგონებს მუდამ პრაქტიკულ, საჭიროებიდან გამომდინარე საჩუქრებს ვყიდულობდი, შენ კი ანებივრებდი, სლაიმალ. ასე რომ, ბუნებრივია, პარიკის შოვნას შენგან უფრო ელის, ხომ ხედავ, მეც შენ დაგირეკე საშველად.

- მალკოვ, შენ საუკეთესო მამა ხარ დედამინის ზურგზე, მე კი მეტიჩარა, თავის წარმოჩენის მოყვარული კაცი, ადამიანებს თავგზას რომ ურევს და შეცდომაში შეჰყავს. მსგავსი აზრი თავში არასდროს მომსვლია, არასდროს მიფიქრია თმებზე ამ ასპექტში, არადა, ქალი, რომელსაც შენ დაეძებ, მესამე თვეა სახლში მყავს.

- არ მესმის?

-ახლა წავალ, საშხაპეში დავტოვე, მელოდება და ერთი სული აქვს, ყველაფერს როდის ვუამბობ. შენ არაფერზე იჯავრო, მალკოვ, ყველაფერს მოვაგვარებ. დამშვიდდი, ნუ აღელდი, იმ ქალს ტასება ჰქვია და ჩემი... მოკლედ მალე ყველაფერს გეტყვი. მიმტანს ვთხოვ, პიტნის ჩაი მოგიტანოს, ცოტა დამშვიდდი და მერე წადი, მე გავრბივარ, ძმაო.

„ერთისთვის მიქცევია, მეორესთვის მოქცევა“

- ტასება, ის კაცი, ჩემამდე რომ აგეკიდა ჩემი ძმა ყოფილა და მართლა მანიაკი აღმოჩნდა, ოღონდ კარგი გაგებით.

- როგორ? ანუ შენი ძმა მართლა მანიაკია?

- რალაც ასპექტში მანიაკია, ვინაიდან ის შენი ორგანოთი იყო დაინტერესებული.

- ორგანოთი?

- უფრო სწორად სხეულის რალაც ნაწილით.
- ნუ მაშინებ, სლაიმალ, ჩემთვის არ შეიძლება. წონაში იმის გამო ვიმატებ, რომ...
- ტასება, მე მინდა ჩემი ოჯახი გაგაცნო. ჩაიცვი, ჰოსპიტალში წავიდეთ.
- ოჯახში ყველანი ექიმები ხართ?
- არა, ექიმი არცერთი ჩვენგანი არ არის.
- აბა, ყველა ავადმყოფია?
- არა მხოლოდ დილაა ავად. აი, ნახე, ეს კონვერტი გახსენი და ნაიკითხე. დილა ჩემი ძმისშვილია. კარგი გაგებით მანიაკი ძმის შვილია.
- ...
- დილა უმცროსია ...
- დამაცადე სლაიმალ, ვკითხულობ.
- ვჩემდები ... უფროსს ელპის ვეძახით, დედაჩემს ელპიდე ერქვა და...
- სლაიმალ, ორი წუთი დამაცადე.
- მე შენგან შვილი მინდა, ტასება.
- ...
- ორი შვილი!
- რა საოცარი ბავშვია! რა ფერი თმა ჰქონდა დილას?
- ზუსტად ისეთი, როგორიც შენ, და ამ თმის გამო დაგდევდა თურმე მალკოვი.
- და მერე შენ გადმოგაბარა ეს საქმე?.. სლაიმალ, ჭკუიდან ნუ შემშლით!
- გადმომაბარა? ვერ ვხვდები რას ამბობ... არა, რა სისულელეა, რა გადმომაბარა, ეს დღეს შევიტყვე, საერთოდ არც გვიფიქრია...
- ერთისთვის ძალიან ახლოს,/მეორესთვის ძალიან შორს,/არა ბადეში./ორივემ იცის ერთმანეთზე ჭეშმარიტება./ ორივე თევზს ელოდება...
- სულ მინდა გკითხო, ვის ლექსებს ყვები ხოლმე, ტასება?
- დალილას ლექსებია. კიდევ ერთი ჟღალთმიანი ქალის ატეხილი აურზაურია.
- უნდა დაიჯერო, რომ მალკოვს ჩემთვის არაფერი გადმოუბარებია, სრულიად არაფერი!
- იცი, სლაიმალ, ერთხელ, ერთ პატარა გოგონას ჩემი თმა გავუგზავნე, მისი დონორი გავხდი. მე ვხვდები რასაც

მთხოვთ, „ცხენკუდების“ შესახებ მსმენია, მაგრამ, სლაიმალ, ის გოგონა მალე გარდაიცვალა, ძალიან განვიცადე და მას მერე ამ საქმეს შევეშვი. თუმცა ახლა შენ ხარ...

- ტასება, დილასაც არ უნერია დიდი ხნის სიცოცხლე, მაგრამ ახალი წელს ჩვენთან იქნება და უნდა გავახაროთ. დაგვეხმარე, გთხოვ, ძალიან ცოტა დრო გვაქვს. მალკოვი მთელი სამი თვე ღუმიდა და გაიდსიის ქუჩებში დაგეძებდა. დღეს იმედი გადაენურა და როგორც იქნა სათქმელი ამოლერდა.

- სამი თვე დამეძებდა?.. და მე სად ვიყავი ეს სამი თვე?

- ჩემს სახლში, ჩემს მანქანაში, ჩემს სანოლში.

- მერე კალენდარზე კარგად უნდა დავთვალო, სლაიმალ, ყველაფერი დავთვალო და შენი დახმარება დამჭირდება, მაგრამ ახლა... ზუსტად ვიცი ვისთან უნდა მივიდეთ. ცხენკუდების დამზადებას გამოცდილი სტილისტი სჭირდება, სლაიმალ, გასაგზავნად განკუთვნილი სპეციალური კონვერტი და პოლიეთილენის პარკიც ვიცი სად უნდა შევიძინოთ. სანამ ჩავიცვამ, შენებს დაურეკე, აი, სალონის მისამართი, იქ მოვიდნენ და თმის შეჭრის პროცესს დაესწრონ, ძალიან ამაღლებელი მომენტი იქნება და მათ გაამხნევებს, მერნმუნე. იმედი მაქვს, საკმარის სიგრძეს მოჭრიან, მთავარია დილას ეყოს. დამამშვიდებელი წამომიღე, სლაიმალ, ფეხმძიმეებზე უკუჩვენების გარეშე იყოს, კარგად დააკვირდი.

- კარგი, საყვარელო, ახლავე ელპის დავურეკავ და ის ყველაფერს თავს მოაბამს. დამამშვიდებელიც უნდა მქონდეს, მაგრამ... ფეხმძიმეებისთვის უკუჩვენება „ცხენისკუდებთან“ რა კავშირშია?

- ფეხმძიმობა „ცხენისკუდებთან“ კი არა, შენთან კავშირშია და შვიდ თვეში ბავშვი გვეყოლება.

- ანუ შვიდთვიანის გაჩენას აპირებ?

- არა, უფრო სწორად იმედი მაქვს, ყველაფერი ნორმალურად ჩაივლის... დარეკე შენებთან?.. დროზე უნდა დარეკო, მე მზად ვარ... ასე ნუ მიყურებ, სლაიმალ, გზაში ყველაფერს აგისხნი. მაშინ, ავტობუსიდან რომ ჩამოხვედი, გაცილებით სწრაფად აზროვნებდი. მაგრამ არაფერია, როგორც ჩანს, დილას გამო ხარ ასე, ბუნებრივია, მეც სულ ვცახცახებ, ძვირფასო. დამამშვიდებელი მომეცი.

- უკუჩვენება არ აქვს, აიღე.

- როგორ გამოვიყურები? შენებს ხომ არ დავაფრთხო?

- მშვენივრად, ათასჯერ უფრო მშვენივრად!

- იქ ფოტოები გადავიღოთ ყველამ ერთად, ჩემი თმის სამახსოვროც იქნება. ხომ იცი, მალე მელოტი გავხდები, მზად ხარ ამისთვის?

- მელოტი რატომ გავხდები?

- სლაიმალ, ელპის დაურეკე, გთხოვ, სანამ მთელი თმა გამცვივდა!

„ერთისთვის თეზი ძალიან ახლოსაა, მეორესთვის ძალიან შორს.“

- თითქოს, ერთმანეთი არ გვეოფნის სამყაროში, დავეძებთ უცხოპლანეტელებს. უცხოპლანეტელები დაეძებენ...
- დაგვეძებენ ჩვენ.
- არა, სლაიმალ, უცხოპლანეტელებიც დაეძებენ უცხოპლანეტელებს. მათ არ იციან არავითარი „ჩვენ.“
- მით უარესი მათთვის, - სლაიმალმა ბოკლებში წითელი ღვინო ჩაასხა და ტასებას გვერდით დაჯდა.
- მე ამიერიდან მესამედი ბოკალი დამისხი ხოლმე, „ექიმო!“
- რა მემართება! ვერ ვეგუბი, რომ ფეხმძიმედ ხარ, არაუშავს, თანდათან გამოვსწორდები!
- სლაიმალი ტასებას ახლადდასრულებულ კომპოზიციას დააცქერდა.
- წარმოიდგინე, სლაიმალ, უცხოპლანეტელი დაეძებს უცხოპლანეტელს და აგნებს. ამ შემთხვევაში გვაგნებს ჩვენ! ანუ „ჩვენ“ კი არა, როგორც შენ ამას ამბობ, არამედ, ჩვენ! ხვდები?
- რა თქმა უნდა ვხვდები.
- რას ხვდები, აბა?
- ვხვდები, რომ ცოლი მართლა ფეხმძიმედ მყავს... მძიმედ მყავს!
- სლაიმალ, მისმინე, თორემ ვერ გაიგებ რა დავხატე.
- ანუ, ეს ნახატია?
- აპლიკაციაა, კი ბატონო. ვაგრძელებ: ანუ, უპმ მოგვაგნო ჩვენ.
- უპ რაღაა?
- უცხოპლანეტელი, სლაიმალ, უცხო-პლანეტელი უ.პ. ნახე, აქ, სათაურთან წერია მოკლე აღნიშვნა „უპ“ და ხომალდში ზის ტიპი, ვინც მოგვაგნო. გვაკვირდება! მაგრამ გვაკვირდება უცხო თვალთ. მას არ ესმის ჩვენი ენა, ვერ არჩევს რა არის ჩვენი საკუთარი და რა შეძენილი, ანუ სხეულს ვერ არჩევს ტანსაცმლისგან. ხომ გესმის?
- კი, როგორ არა, მე მესმის, აი შენი უპ კი გონზე არაა.
- მართალია. უპ უბრალოდ ზის თავის ქვაბში თუ თეფშში, რაც გინდა უნოდე, და გვაკვირდება. რას ხედავს?
- რას ხედავს?
- ჰო, რას ხედავს? წარმოიდგინე, შენ ხარ უპ, არ იცი არც ენა, არც სუნი, არც გემო, არაფერი არ იცი და გვაკვირდები ჩვენ.
- ანუ მე არანაირი „ჩვენ“ ან ჩვენ აღარ ვარ?
- არა!
- ვარ უპ და არ ვარ გონზე.
- მართალია!

- გადმოსახი ეგ ორი მესამედი ღვინო ჩემს ბოკალში და დავფიქრდები.
- მიირთვი, ძვირფასო, თუმცა, არ მგონია, ამან გიშველოს. კარგი, მე აგხსნი. უპ ხედავს მხოლოდ ერთ რამეს, ეს ტიპები (ანუ ჩვენ) დავდივართ, დავდივართ და დავდივართ!!!
- ანუ დავდივართ. ეს სულ გზებია?
- ასეა, ეს სულ გზებია და მთავრი სწორედ გზებია ჩვენს ცხოვრებაში!
- გზები და შეხვედრები!
- ბრავო, სლაიმალ, სწორედ შეხვედრები. ჩვენ დავდივართ ამ გზებზე დღე და ღამე, დავდივართ, დავდივართ და ვხვდებით ერთმანეთს, ვხვდებით, ვჩერდებით, ვშორდებით, დავდივართ, ისევ ვხვდებით. ანუ, დავდივართ რომ შევხვდეთ! „ო, რა საოცრებაა!!!“ - ფიქრობს უპ (ნახე, ეს მისი ფიქრებია და ღრუბელში ჩავწერე). მან არ იცის, რომ დედამინა ჰქვია ჩვენს პლანეტას და ის გვარქმევს ახალ სახელს.
- რა სახელს? ანუ შენ უპ-ის ენაც იცი?
- ამას აქ არ აქვს არსებითი მნიშვნელობა. უპ გვარქმევს შეხვედრების პლანეტას!!! ტ-დმ, ლალაა! ხედავ, აქ ცენტრში ბურთი ჩავაკარი, მწვანე-ცისფერი, ეს დედამინაა და ანერიასა... ხედავ რა დავანერე (დავანებე, უფრო სწორად)?
- ჰო, ვხედავ.
- რა არის?
- ცოტა უხამსად ყლერს... შპ
- შეხვედრების პლანეტა - შპ, უხამსობა რა შუაშია? ანუ ეს უპ გვაკვირდება. ამ შემთხვევაში ავიღე ჩვენი თავები. მაკვირდება მაგალითად მე. ხედავ, ეს მე ვარ წითელი თმებით, ქოლგით. მე დავდიოდი, დავდიოდი, დავდიოდი. ეს წითლები ჩემი გზებია, მერე ამედევნა მალკოვი, აი, ხედავ, ეს შენი ძმაა, ხომ გავს?
- მაგრად!
- მერე მალკოვი ქრება, შემხვედრ გზაზე მოდიხარ შენ, ნახე, რა ბიჭი ხარ, ულამაზესი! მერე ჩვენ ვხვდებით, ვხვდებით, ვხვდებით. უპ გვიყურებს და თანდათან მაგრად მოვწონვართ. უფრო და უფრო რწმუნდება, რომ რასაც მიაგნო (ანუ დედამინას) უეჭველად შპ-აა. მერე შენც დადიხარ, ხვდები ელპის, დილას, დილას ექიმებს, უცებას. ნახე, უცება, თავის საყვარელ კაფეში დავსვი!
- მაგარია!
- მერე ისევ ჩნდება მალკოვი, დადის, დადის, დადის მარტო და ვერავის ვერ ხვდება. რაღაც მომენტში უპ-ს ეჭვი ეპარება, დაგვარქვას თუ არა შპ (ხედავ, ახლა კითხვის ნიშანია ღრუბელში)? და აი, ევრიკა, თქვენი შეხვედრა ტოსტების კაფეში, ხედავ, შენ და მალკოვი ხელგადახვეულები ხართ.
- უმაგრესია! ანუ უპი დარწმუნდა, არა?
- თითქმის, ეს გარდატეხის დღე იყო!

- მართლაც რამდენი რამე მოხდა დღეს. მოიცა, ახლა მე გავაგრძელებ, ეს შენ ხარ, ხომ ასეა? ჩემი ხალათი გაცვია, ჰაჰაა! სასწორზე დგახარ, რა აწერია სასწორს? ასიიი? თქვი, რომ მაგარი ვარ. ჰა-ჰააა, ვაგრძელებ: ვარდისფერი პირ-სახოცი გიჭირავს, ეს კი...

- ოოო! რა ვარდისფერი პირსახოცი, სლაიმალ, მოიცა, ეს დილას ვარდისფერი კონვერტია!

- ა, ხო, ხო, რამ გამომამტერა, ეს ხომ დილას ვარდისფერი კონვერტია და ეს რა დაინებე თავზე?

- ეს თმაა, ნახე, უკნიდან რომ მოქაჩავ, ძვრება.

- გცვია ანუ!

- არააა! რა შუაშია ახლა აქ ცვენა, სლაიმალ? ანუ მალე მოვიჭრი (შეხედე, ძვრება) და ამ დიდ კონვერტში ჩავდებ (ხედავ, გადადის).

- ვაუ, რა პერფორმანსია! ბრავო!

- მაცადე, გავასწორო. ავრიე ყველაფერი, შენი სულსწრაფობის გამო. მოკლედ უკან ვბრუნდები. უპ ზის და ფიქრობს ჩვენი პლანეტის სახელზე. აქ შენ ბრუნდები მალკოვისგან, ვხვდებით, მე ვკითხულობ დილას საშობაო სურვილს (ვარდისფერი კონვერტიდან ვიღებ), მერე ვრეკავთ, ვრეკავთ, ვრეკავთ და მერე იწყება სუპერ შეხვედრები: მალკოვი აკითხავს უცებას კაფეში, ერთად სვამენ ყავას და ტირიან.

- რა მაგარია! ეს ელპია?

- ხო, ელპიც მიდის კაფეში და ხვდება მშობლებს. ჩვენ ვყიდულობთ სპეციალურ კონვერტს ცხენკუდებისთვის და მივდივართ ჰეკთან ცხენკუდების საპარიკმახეროში. ნახე ჰეკი?

- ჰეკი დიდად არ მომეწონა.

- შენ სტერეოტიპებით აზროვნებ და იმიტომ. უპ კი გვიყურებს, მისთვის ყველა ერთნაირი ვართ, გიჟდება ჩვენს შეხვედრაზე, იმიტომ რომ ჰეკი ყველას ეხვევა და კოცნის, ვინც მასთან მიდის.

- ზედმეტად ფამილარულია ეგ შენი ჰეკი.

- ჰეკი ყველას კოცნის და ეხვევა, იმიტომ რომ... სლაიმალ, მეტს ნუ დაღევ, გთხოვ... იმიტომ არის ჰეკი ფამილარული, რომ მასთან მიდიან ადამიანები, რომლებმაც სხვა ადამიანების დახმარება გადანყვიტეს და ეს მას აბედნიერებს. და საერთოდაც, მგონი ჰეკისნაირების გამო დაარქმევს უპ ჩვენს პლანეტას შპ-ს!

- ანუ, ჩვენი შეხვედრები წყალში გინდა ჩაყარო?

- შენზეა დამოკიდებული.

- მე გისმენ, ძვირფასო. აი, ბოკალს გვერდით ვდებ და გისმენ.

- გრძელდება სუპერ-შეხვედრები: ჰეკის საპარიკმახეროსკენ მოდიან მალკოვი, უცება და ელპი. საპარიკმახეროში ვხვდებით ჩვენ ოთხნი.

- რატომ ოთხნი? ჩემებს ორნი დავხვდით, მე და შენ.
- ჰეკი?
- ხო, ჰეკი, კი ბატონო, მაშინ სამნი.
- ვერ ხედავ, ხომ? პატარა ბაია ჩემს მუცელში, ნახე, შეხედე, აქ ჩავხატე, ჩავანებე.
- რა მაგარია, ჩემი შვილის პირველი ექო.
- ჩვენი შვილის?
- ხომ, ჩვენი! და ეგ რომელი „ჩვენია“?
- ისე ექოსკობია როდის უნდა გადავიღოთ, კარგი გამახსენე.
- მალე, რაც შეიძლება მალე და მაგ ამბავზე ცალკე აპლიკაციები უნდა გააკეთო, ოღონდ ჰეკების, და უპშპ-ების გარეშე!
- კარგი. ვაგრძელებ: მაშ ასე ვხვდებით ოთხნი, მოდიან სამნი!
- ოთხს პლუს სამი, სუპერ და აქ რა ხდება? ეს მელოტი გოგო ვისია? ვიცით, არ მითხრათ, ჩემი ტასებაა, ჩემი ასი კილო ტასებააა.
- ხო, აქ უკვე მელოტი ვარ, მელოტი, მსუქანი და ფეხმძიმე, შეხედე. და უცებასთან ერთად მივდივარ კაფეში. ცოტა ხანში შენ, მალკოვი და ელპიც მოდიხართ, ვხვდებით (ვხვდებით!) და შამპანურს ვხსნით. ნახე დავანუნე წყალი და გაიდლაბნა წარწერები, ანუ შამპანურის წვეთების ეფექტი შევქმენი! ეს უპ ზემოდანაა, ცეკვავს და გვარქმევს შპ-ს. ეს კიდევ ჰეკია, ეგეც ცეკვავს. ერთად ცეკვავენ რა.
- ანუ ჰეკი იცნობს უპ-ს?
- იცი, ჰეკი თვითონაც უპ-ია უბრალოდ არ იცის.
- გასაგებია! ჰო, მართლა, არ ვხუმრობ, ახლა ყველაფერი გასაგებია. უპ-ს და ჰეკს ერთი გზა აქვთ, ანუ ერთი ხომალ-დი წაიყვანთ ბოლოში, მშვენიერია, მომწონს (სადმე ეგეც მიახატე). და აქ რა ფარდაა (ჩემი ცხვირსახოცის ფაქტურას ვცნობ, არ ვიმჩნევ)?
- აჰაა! ტა-და-და-დააამ! ფარად იხსნება (ხო, შენი ცხვირსახოცი დავჭერი) და მოჩანს მომავალი. შენ მიდიხარ დილასთან და მიგაქვს ეს აპლიკაცია. დილა სანოლზეა წამომჯდარი და როგორ მოსწონს, ხედავ?
- მაგრად! წარმოვიდგინე კიდევ! და ეს თეთრხალათიანი გოგო კარების უკან?
- ეს ექთანია, ნახე, კარი მოძრავია, არ ჩანს, მერე იღება და შემოაქვს ამანათი.
- ამანათი?
- ნახე, უკნიდან მოქაჩე, აი, ასე, ამანათი იხსნება დააა, დ-დმმმ! რა ამოდის?
- აი მესმიის, პარიკი დილასთვის! ეს მართლა შენი თმისგან არის? მინიატურული პარიკი გააკეთე?
- დიახ, დიახ, დაცვენილი თმები მოვაგროვე სახლში!

- საოცრებაა!
- იცი, სლაიმალ, უნდა დავამთხვიოთ და იმ დღეს მიიტანო ეს ნახატი, როცა პარიკი ჩამოვა.
- ხო, აბა რა, რომ ზუსტად ასე მოხდეს ყველაფერი.
- ასეც მოხდა.
- ასე მოხდა და ასე რომ დასრულდეს ყველაფერი. მე მივუტან და ბოლოში რომ გავალთ, დილა ამოიღებს მინი პარიკს და ამანათსაც იქვე მოიტანენ! ბრავო, ტასება, მშვენიერი იდეაა!
- ნეტავ მართლა გვიყურებს უპ, როგორ ფიქრობ?
- მე ვფიქრობ ჩვენზე, ანუ ჩვენ, ადამიანები ვინ ვართ? ვართ არსებები, რომლებიც დადიან იმისთვის რომ შეხვდნენ. ადამიანები ხვდებიან და ეს არის მათი მთავარი დანიშნულება! შენ საოცარი დედა იქნები, ტასება!

„კამათი დიდი ხანია დაასრულეს მანძილსა და დროში“

- გოგონაა.
- ხომ არ ვცდებით? კარგად დავაკვირდეთ.
- გეუბნები, გოგონაა!
- ოდნავ გაადიდე.
- დააკვირდი, როგორი გამოკვეთილი კონტურებია. ნამდვილად გოგონა გეყოლებათ.
- კიდევ ერთხელ უნდა დავრწმუნდე.
- სლაიმალ, ექიმი შეანუხე.
- დიდი ამბავი, ერთ მერხთან ვისხედით ექვსი წელი და მეც ბევრ რამეს ვუძლებდი.
- ჩემო პატარა გოგო, გაიცანი, ეს მამაშენია, ბოლო დროს ნერვებმა უმტყუნა, მაგრამ ასეთი კარგი ბიჭი მეორე არ დადის დედამინის ზურგზე.
- მართლაც გოგოა. ყოჩაღ, ტასება!
- დილას და ელპის უნდა შევატყობინოთ, გაუხარდებათ.
- ახლავე დავურეკავ.
- ნუ ჩქარობ, მე და ელპი დღეს ჰიგრომეტრების ქარხანაში მივდივართ და იქ ვეტყვი, შენ კი დილასთან ჰოსპიტალში წადი და სთხოვე, სახელი შეურჩიოს.
- მშვენიერი აზრია! კი მაგრამ, ჰიგრომეტრების ქარხანაში რა გინდათ?

- ელპის ჩემი „ბიზნესი“ უნდა გადავაბარო. გოგონას საოცარი თმა აქვს და ჩააბარებს ხოლმე, ამიერიდან ტენიანობას მისი თმით გაზომავენ.

სლაიმალმა ტასებას მელოტ თავზე ხელი გადაუსვა და გულში ჩაიკრა.

„ახლა ზრდილობიანი ღიმილით ერთსადამიავეს ფიქრობენ ერთმანეთზე“

ზამთარში გაიდსიაში წვიმის წვეთები ფაფუკ ფიფქებად იქცევა. ზამთარს „შეციებული წვიმის“ ხანად მოიხსენიებენ. წვიმის შხაპუნს მიჩვეულ გაიდსიელებს სინყნარე ეხამუშებათ, ცდილობენ სმენა დაძაბონ, ფიფქების სახურავთან და ფანჯრებთან შეხების ხმა დააფიქსირონ, საფუძვლიანად რომ დარწმუნდნენ „წვიმის“ არსებობაში, ვინაიდან, თუ წვიმს, მხოლოდ იმ შემთხვევაშია გაიდსია ადგილზე, მოძრაობს და არ ცხრება.

არ ცხრება, ისევე როგორც, მშობლების გული შვილების სიყვარულში. ამ დაუცხრომლობის წყალობით კი დაუღალავად ითვლიან დღეებს, კვირებს, თვეებს. ცხრა თვე, ანუ გაიდსიურად ერთი წელი ჩანასახისთვის მთელი ცხოვრებაა, მთელი ჩაყურყუმალავებული ცხოვრება დედის სხეულში. თოვლით შენიღბული წვიმა და აგურისფერი კვლავ პაზლის დეტალივით ესადაგება გაიდსიის უბნებს, მოსახვევებს, ჩიხებს და სასაფლაოსაც კი, სადაც ისე კარგად ისმის ფიფქების დაცემის ხმა, რომ სმენის დაძაბვაც არ გჭირდება.

წინ შავ პალტოებში გამონყობილი სლაიმალი და ტასება მიდიან, ტასებას თავზე ახლად ამონვერილი წითელი თმა მინავლებული ცეცხლივით ანთია, წითელ ნაქსოვ კაბაში გამობერილი მუცელი მხოლოდ ორ ღილზე იძლევა პალტოს შეკვრის საშუალებას.

მათ უკან ელპი მიდის, ცდილობს ფეხი აუბას ბიძას და ბიცოლას. ხან საგრძნობლად ჩამორჩება, ხან ლამის ზედ ემხოზა ორივეს. არეული ნაბიჯი არეულ ფიქრებს მოჰყვება, თუმცა ფეხმძიმე ქალისთვის ფეხის აბმაც არ არის იოლი საქმე. სლაიმალი და ტასება ხშირად ტრიალდებიან ელპისკენ, ხელების გაშვერით სთავაზობენ წინ იარეო, ის კი თათმანიან მტევანს უარის ნიშნად აქეთ-იქით აქნევს და ჯიუტად ჩერდება. ზოგჯერ უნდება გაიქცეს და ტასებას ზურგიდან ჩაეხუტოს. მისი უზომოდ მაღლიერია იმ მაყორული დღიდან მოყოლებული ჰიგრომეტრების ქარხანაში რომ გაატარეს, თითქოს თავიდან გადააფასა ყველა ფერი და გაიდსიურ აგურისფერს კვლავ სათანადო ადგილი მიუჩინა. წარმოიდგენს, გამოსაშვები სადამოსთვის ვარცხნილობის ასარჩევად დილას ნაცვლად ტასება რომ მიჰყავს, თუმცა არა - კარგად უნდა დათვალოს. ცხრა თვე ზუსტად ივნისის ბოლოს გავა და შესაძლოა ბავშვი სწორედ გამოსაშვები სადამოსთვის მზადების პერიოდში გაჩნდეს. რა მოსაბეზრებელია ეს აკვიატებული გამოთვლები, ელპის ნორმალურად ოცნების საშუალებას რომ არ აძლევს! დედასთან ერთად წასვლა აჯობებს, დედა ნებისმიერ საქმეს გადადებს ელპის გულისთვის და იქნებ, ცოტათი გახალისდეს კიდევ. ელპი უკან იხედება, დედა მარტო მოდის, მამა ჩამორჩენილა, მუხ-

ლებიდან თოვლს იფერთხავს, როგორც ჩანს, ცოტა ხნის წინ წაიბორძიკა და დაეცა, ამიტომ არის, რომ დედა სიცილს ძლივს იკავებს, ხელთათმანი აუფარებია პირზე. რა კარგი შესახედები არიან და რა ცუდია, ამ კადრის დაფიქსირება რომ არ შეუძლია ელპის, ეუხერხულეა დილას დაკრძალვაზე მობილურის ამოღება. ეს თითქოს დედას პირველი ღიმილიაო და ელპი ცაში იყურება მადლიერების ნიშნად.

სლაიმალი და ტასება ჩერდებიან, დანარჩენებს ელოდებიან. ელპი პატარა გოგონას წარმოიდგენს მათ გვერდით და მოინონებს – მოინონებს გულითადად, ძალდატანების გარეშე, კიდევ ერთხელ მიაჩერდება ცას და ჯიბეში ცერს მაღლა სწევს.

ყველა დარწმუნებულია, რომ გოგონა იქნება, რას დაარქმევენ, ისიც გადაწყვეტილია. დილას სთხოვეს სახელი მოგვიფიქრეო, ის კი შეჰპირდათ დავნერ და ვარდისფერი კონვერტი გამოგიგზავნითო. დიდხანს ელოდნენ სასურველ გზავნილს, თუმცა ხელმეორედ თხოვნა ვეღარ შეჰბედეს. გუშინ ექთნებმა დილას ლეიბის ქვეშ ვარდისფერი კონვერტი იპოვეს წარწერით სლაიმალს და ტასებას. ფურცელზე მხოლოდ ერთი სიტყვა ეწერა - დილა.

კიდევ ვერ გარკვეულან, რამ უფრო დაწყვიტათ გული, დილას გარდაცვალებამ თუ იმ ფურცელზე დაწერილმა ერთ-მა სიტყვამ, დილას გულში ჩალვრილი განცდები რენტგენის სხივივით რომ გააშუქა.

ცოტა ხანში ყველა ერთ რიგში დგება. ისევ ხუთნი ვართ, ფიქრობს ელპი, ტასებამ გადაგვარჩინა, მერე გამობზეკილი მუცელი თვალში ხვდება და თავიდან ითვლის: ერთი გამოგვაკლდა, ორი დაგვემატა. ლოყები უწითლდება, საკუთარი ფიქრები უხერხულობაში აგდებს: რა სულელი გოგო ვარ, აღარ მინდა ფიქრი, აღარ! აღარ! ნუ ფიქრობ, ელპი! მამას ხელს ჰკიდებს, მაგრად უჭერს, მკლავზე ედება და მალკოვის ბუკლეს პალტოს ბურთულებს ლოყას უხახუნებს.

ტასება დილას შუბლსა და ატლასის ბალიშზე დაფენილ ჟღალ კულულებს დასცქერის, უკვე მეორედ კრძალავს საკუთარ თმას. გაიდსიის აგურისფერი სახურავები თოვლს დაუფარავს, თავადაც არაფერი შერჩენია თავის გამოსადეგბი, არც მსუბუქად სიარულის ძალა შესწევს, შენობებს სიმალლეში რომ გაეჯიბროს, მაგრამ გაზაფხულზე, წყლად რომ დაიღვრება სამყარო, რამდენი რამ მოვა და ამოვა. უბრალოდ, ახლა, გულმოდგინედ დააკვირდება შუქნიშნის ფერებს, ვინაიდან მეტი სიფრთხილე მართებს.

თანხმობის ნიშნად ტასებას მუცელზე ბორცვივით ამოიბერება პატარა კიდური და ეს უჩუმარი მოქმედება უცნაური ძალით მიიზიდავს ოთხივეს თვალს. სლაიმალი, ელპი, ტასება, მალკოვი გარს შემოეხვევიან ტასებას მუცელს და ამ მიკროსკოპულ ბორცვზე ყველასთვის მოიძებნება ხელისშესახები ადგილი.

ციდან კი თეთრ ფონზე ექვსი ლაქა მოჩანს: დედა, მამა, და, ბიძია, ბიცოლა და ბიძაშვილი.

გაიდსია კი ზოგჯერ გაზაფხულსაც ტოვებს და თებერვალს ივნისი ებმის, ასე თუ გაგრძელდა, მისი ბინადრები ასწლამდე თავისუფლად მიაღწევენ და, როგორც ყოველთვის, სიამოვნებით დაემორჩილებიან გაიდსიის ახირებებს.

ტექსტში და ქვესათაურებად გამოყენებულია ნაწყვეტები დალილა გოგიას ლექსიდან „ორინი“

ჰანო ჩხიკვაძე

ქულა

ეგონა ეს ვეებერთელა რკინის ყუთი ადგილზე ზრიალებდა, ხრჭიალებდა, აქეთ-იქით აწყდებოდა, სხვა ყველაფერი კი გარბოდა — ბუჩქები, ხეები, ცაზე მიმოზნეული ღრუბლის ნაფლეთები, ჯერ ნელა, ტაატიტ შორდებოდნენ, მერე აუჩქარეს, გამაყრუებელ დაგადუგში მოკურცხლეს მალალი ძაბვის ბოძებმა... გათავდა ლიანდაგს ადევენებული ბუჩქნარი და ახლა გვალვით გადატრუსული მინდორი გამოჩნდა, მერე გაბერნებული, კუზიანებივით ნახრილი ვაშლის ხეების ბალები... მინდორი და ბალებიც გარბოდნენ, ქარსაცავის, ალაგ-ალაგ, მოჭრას გადარჩენილ ჭადრებსაც და სამანქანე გზისპირებზე მიტოვებულ დამწვარ-დაბუგულ სამხედრო ტექნიკას, ცეცხლის ალით გალოკილ ავტომანქანების ჩონჩხებსაც ფეხი აედგათ... გარბოდნენ, გარბოდნენ და ვერ გაეგო, იქ, იმ უბედურებისაკენ რა უნდოდათ, საიდანაც თვითონ გამოიქცა.

სამეგაგონიანი სექცია მძიმე-მძიმედ შელოლდა მორიგ ბაქანზე, შეყანყალდა და შედგა.

კარი გაიღო. სულ რამდენიმე ხელბარგიანი ქალი და ბავშვიანი კაცი ამოვიდა.

— დედა, რამხელაა! — ხელჩანთა ფერდთან მიიხუტა წინ მომავალმა ქალბატონმა, თითქოს ქულა ჩანთის წასართმევად ებღღვნებოდა.

— რა ლამაზია! — გაუცინა ბავშვმა და მოსაფერებლად ხელი გაიწოდა.

კაცმა, ცოფიანი არ იყოს, ხომ ხედავ სახე როგორ აქვს აფცქვნილიო, გოგო უკან დასნია.

— რატომ, მამა, რატომ?

— რა ვიცი, შეიძლება მძიმე ავადმყოფობა სჭირს.

— მძიმე? — ბავშვს უკან დარჩა თვალი.

ყველა მოერიდა, ტამბურიდან შეილაღლენ ვაგონში და მოზრიალე კარი მიიკეტეს.

ისევ მარტო დარჩა, კუთხეში მიკუნჭული.

არაფერიც არ სჭირს. ჯანმრთელზე ჯანმრთელია. დაფუფქული სახე კი მდუღარე წყლის ბრაღია, მაგრამ ვის უთხრას ან როგორ გააგებინოს.

როგორც ბევრი სხვა რამ, ადამიანებს აღარც მანანნალა ძაღლები უკვირდათ მატარებელში — სოფელი, თავისთავის გამოკვებაც რომ უჭირდა, ნაგაზებს ქალაქს უგზავნიდა. უცხო გარემოში მოხვედრილი, დაბნეული მყეფრები ტამბურში ან ვაგონის სკამებქვეშ გალურსულები ელოდნენ, ვიდრე გამყოლი ჯოხით არ ჩამოივლიდა და ქალაქის სადგურში არ ჩამორეკავდა.

ზოგი თუ ფეხის დაბაკუნებაზეც ძირს ჩამორბოდა, ზოგიც გაჯიუტდებოდა, უკმაყოფილო ღრენით იგერიებდა გამყოლის ჯოხს.

ვაგონებიდან ჩამოყრილები, ალაღბედზე გარბოდნენ, ემატებოდნენ მოხეტიალე, სანაგვე ურნებთან შექუჩებულ ხროვებს.

იქაც არ იყო იოლი ადგილის დამკვიდრება, სანაგვემდე მისვლის უფლება ბრძოლით უნდა მოეპოვებინათ, სუსტი და უგერგილო მანანნალებშიც იჩაგრებოდა.

განსაკუთრებით ოთახის ნაპატიებ, მოფერებაში გაზრდილ ძაღლებს უჭირდათ.

ქულაც, თუ უკანასკნელ ხანებს არ ჩავთვლით, იმ ბედნიერთა შორის უნდა გვეგულისხმბა, მოფერება, ყურადღება და საჭმელი რომ არ აკლდათ.

ახალთვალახელილი ლეკვი იყო, მწყემსებმა, ეკლესიის წინამძღვარს, მამა პავლეს რომ აჩუქეს — მთის სოფელში, წირვის შემდეგ, მანქანაში მჯდომ მღვდელს კალთაში ჩაუსვეს, თეთრი, ღუნღულა, დაბურთული.

— ეს კიდეც ამის „სოსკაა“, — ჩაუდგა თავჩობანმა სანოვარიანი რძის ბოთლი.

— რძეს მიირთმევს?

— მაშა, ჯერჯერობით სხვას არაფერს გეახლებათ, ცოტა ხანში შეიძლება შრატში პურიც ჩაუგულოთ.

— რა ლამაზი და ფუმფულაა!

— მერე ნახეთ, მამაო, რამხელა გახდება, ცხენიდან კაცს ჩამოიღებს... სუფთა ქართული ჯიშია, ჭკვიანი, დამჯერე, პატრონისა და ფარეხის ერთგული.

— როგორ თრთის და კანკალებს, არა, ნამდვილი თეთრი, ქათქათა ბამბის ქულაა, — ხელები მუცელთან ამოუნყო ლეკვს.

— მალე შეგეჩვევათ და თქვენზე მეტად არავინ ეყვარება.

— დაგლოცოთ ღმერთმა, დიდი მადლობა.

— როგორ გეკადრებათ... ცოტა ხანს რძე არ მოაკლოთ და მერე თუ გინდათ ქვას დაღეჭავს! — მხარზე ეამბორა და გამოეთხოვა.

მთელი გზა მღვდელი ლეკვის და ლეკვი მამაოს ხელისგულების სითბოს გრძნობდა. სითბო და თავისებური სურნელი ანაფორის კალთებს, სახელოებს და ხელებს რომ უდიოდათ, მაშინვე ძვალ-რბილში გაუჯდა, განსაკუთრებულ სიამოვნებას მღვდლის კალთაში ხელის ნებზე თავმიდებული გრძნობდა და ამ სურნელით სასიამოვნოდ გაბრუებული იძინებდა ხოლმე.

ცოტა რომ მოიზარდა, მამაოს ურჩიეს, ყურები დააჭერით და უფრო ავი გაიზრდებო.

ამის სიავე რაში მჭირდება, პირიქით, თვინიერი და ყველას მოყვარული მინდა იყოსო. თვითონ აბანავებდა, ვარცხნიდა, გაჩეჩილი მატყლივით რომ აფუფვებოდა, ნახე რა შესაფერისი სახელი მოგიძებნე, მართლაც ქულა ხარო.

ესეც არ სცილდებოდა, თავისებურად ეფერებოდა პატრონს.

ზოგჯერ ეთამაშებოდა, დაემალებოდა, თავს აძებნიებდა.

სადა ხარ, ქულა, დამენახვეო, დაუძახებდა მამა პავლე და როდის, როდის, საწოლის ქვემოდან ან კარადის უკნიდან გამოძვრებოდა, თან უეჭველად რაიმეს გამოათრევდა, დაღრღნილ ჭილობის ნაჭერს თუ ოთახის ფეხსაცმელს.

დატუქსავდა, თითს დაუქნევდა მღვდელი, ახლავე თავის ადგილზე დადეო და ესეც ნადავლს უკან მიათრევდა.

როცა მოიზარდა, მამაოს კელიის წინ, შემოღობილში მიუჩინეს ბინა.

თანდათან დაუმსხვილდა ტორები, უკვე მამაოს ხელისგულს ფარავდნენ და, როცა აეტოტებოდა, შეაბარბაცებდა ხოლმე.

თვალეები შერჩა ძველებური, ნათელი, გულუბრყვილო. საკმარისი იყო მღვდელს შუბლი შეეკრა და ქულაც მოიწყენდა, მკერდზე მიაყუდებდა ხვედასავით თავს და ზურგზე გადასმულ მამა პავლეს ხელს გაუტვირინდებოდა, ნაცნობი სურნელით ტკებოდა.

ქულას ბედნიერება სულ რამდენიმე წუთში დაინგრა.

ჯერ შორიდან, სოფლის განაპირა, ფერმების მხრიდან მოისმა აფეთქებების ხმა, მერე რალაც თითქოს ზედ ყურთან გასკდა და მალლა ბურთივით აისროლა. გონს რომ მოვიდა — ინვოდნენ ჭერჩამოქცეული კელიები, ციდან ისარვივით დაშვებული თეთრი ნათება მიწაზე ცოდვის კითხვას ატრიალებდა, ირგვლივ, თვალის დახამხამებაში, ყველაფერი ნაცარტუტად იქცა...

მტვერში, კვამლსა და ორომტრიალში ვილაცამ შემოღობილის კარი გამოგლიჯა, ჩქარა, გამოდი, თავს უშველე, ქულაო. მამაო იყო.

ქულაც გამოვარდა. გარბოდა ყველა, კვალში მისდევდათ აფეთქებების ხმა და ცეცხლი და ესეც გაიქცა.

კვამლსა და აურზაურში მამაოსკენ გზა ველარ გაიგნო, ველარ დაინახა, დაკარგა კვალი. ეკლესიის ლობესთან რუზე გადებული ბოგირი გადაირბინა და დაღმართზე დაეშვა.

სოფლის სკოლის ფეხბურთის მოედანზე ჭურვებით დათხრილი ორმოები ხრჩოლავდნენ, იქითაც, ერთმანეთს მიბმულ ბალ-ვენახებსა და საყანე მინდვრებში, ცეცხლი ბუგავდა გვალვით ჩამხმარ ბალახს.

გარბოდნენ ადამიანები და ქულაც გარბოდა. თან გაფაციცებული ნაცნობ ანაფორას დაეძებდა, მაგრამ მღვდელს თვალი ველარსად მოჰკრა.

მერე თავზე მოთ გადაიქროლეს შავმა ჩრდილებმა, გადასერეს ველი და ყველანი მიწას დაეფინენ.

ცეცხლის ნიაღვარი გაუთიბავი ბალახიდან ახლა გაფიცხებული, ბოხობივით დამხობილი ბულულებისაკენ გასრიალდა, მარჯვნივ და მარცხნივ გაიშალა, აბობოქრდა, ყველაფერს მოედო. წითელი ალი გაქცეულებს ფეხდაფეხ მოსდევდა და უკან გადაშავებული ველი რჩებოდა.

ნიავის ძვრა არ იყო.

დახუთულ ჰაერში კვამლი გაუნძრევლად იდგა.

ვილაც, მტვერსა და ნაცარში ამოგანგლული, ამაოდ ჩასძახოდა მობილურ ტელეფონს.

გვერდით, კვამლისა და დამწვრის სუნში, კიდევ რალაც გამორჩეულად ყარდა — ქულას სიახლოვეს პირქვე ჩამხობილი კაცი ხაოდა, ფეხზე გადახსნილი არტერიიდან ჯერ კიდევ მოსჩქეფდა სისხლი და მიწაზე მუქად დედდებოდა.

ოხშივარის სუნმა გააღიზიანა.

უკან გახობდა.

შორიახლო ისევ ამოხეთქა წითელმა ნიაღვარმა. აქეთ დარჩენილ საურმე გზისპირა ყამირს მოედო, ატკაცუნდა, რკალივით მოღუნული წამოვიდა, მინდვრის შუაგულისკენ დაიძრა, თითქოს თავზევით მობოროილე ურჩხულების წამოქმედარი უნდა წაეშალა, მიყრილ-მოყრილი ხელბარგი და დაფლეთილი ადამიანების „ნივთმტკიცება“ მოესპო.

ქულა ახლა სანინააღმდეგო მხარეს გაიქცა.

გულის ამოვარდნამდე ირბინა.

მონყურებული დამშრალ არხში ქინქლადახვეულ გუბეს დაენაფა.

ასეთ ამღვრეულ წყალს აკადრებდა მამა პავლე?

არხიდან ამოვიდა.

ხილის ბალში საყარაულო ფიცრული იდგა.

ფიცრულის აღმოსავლეთით, ჩრდილიან კედელთან, ერთი ილია თივა ეყარა.

მინვა და გადაქანცულს მალე ჩაეძინა.

საჭმლის სუნმა გააღვიძა.

გათენებულყო.

სუნს ყნოსვა-ყნოსვით მიჰყვა.

ხილის ბალს პატარა, საყანე მინდვრიდან ფლატე აცალკეებდა.

მინდორზე კარავი გაეშალათ. იქვე საველე სამზარეულოს ქვაბები ქმინავდნენ. ზარფუმიდან ორთქლი ამოდოდა. ამ ქვაბების ამოფშვნილმა სუნმა მიიტყუა ქულა.

ქაფქირიან მზარეულს წინ დაუცუცქდა.

პირი თავისთავად გაეღო და ნერწყვმომდგარს ენა ლაშებზე ჩამოუგრძელდა.

— შენ აქ საიდან გაჩნდი? გშია? — მოხედა უღვაშა მზარეულმა.

ქულამ თვალეხი დაახამხამა.

— ცოტა ხარშვა აკლია, მაგრამ მგონი მაინც არ დაინუნებ, შენი კბილების პატრონს ამ ძვალის დამუშავება არ გაგიჭირდება! — ქაფქირმა ხორციანი კოჭის ძვალი წინ გაუგორა.

საჩუქარი დაითრია და ქულა მუშამბა გადაფარებული, სასადილო მაგიდის ქვეშ შეძვრა.

წამოუნვა. ის იყო წინგაშვერილ თათებში მოქცეულ ძვალს ხორცი აასვლიპა, რომ ირგვლივ ჩოჩქოლი ატყდა და თითქმის ერთდროულად, მის გარეშემო, ჭვინტმალალი, კირზის ბათინკები დამწკრივდნენ.

მაგიდა ახმაურდა, თუნუქის ჯამებს კოვზები შეესივნენ, ვილაცები თავშეუკავებელი ხრუპუნით ნთქავდნენ წვნიანს, მაგიდის ქვეშ კი, ქულას ირგვლივ თავმოყრილი, პატრონების ემოციებს აყოლილი ბათინკები ტოკავდნენ, ცმუკავდნენ, თითქოს ადგილს ვერ პოულობდნენ.

ქულამ ველარ მოითმინა და ძვალს აუტეხა კნანა-კნუნი.

მარილიანმა ძვლის ქონმა სასიამოვნოდ ჩაულბო ყელი.

უცებ მაგიდა გაჩუმდა, მერე მუშამბის გვერდებმა აინიეს და რამდენიმე წყვილმა თვალმა შემოიჭყიტა.

ვაჰ, ამას აქ რა უნდაო, ბათინკებმა ფერდები მოუსინჯეს.

განსაკუთრებით შუათანამ, სხვებთან შედარებით უფრო აგრესიულმა, სხვადასხვა ფერის ზონარიანმა ბათინკის ჭვინტმა ივაჟკაცა, პირდაპირ ცხვირში დაეჯახა და ძვალი გააგდებინა.

დანარჩენებშიც აიჯაგრნენ, მისკენ ინევენენ, ნაყამირალს ამტკერებდნენ.

ბათინკებს და ბათინკის ყელში ჩატანებულ ყვითელ-მწვანე სამხედრო შარვლებს ოფლის, ვაქსის და კიდევ რაღაცის გულისამრევი სუნი ასლიოდათ.

გვიანლა მიხვდა, ამის მსგავსი სუნი იქ, მინდორში შეიგრძნო პირველად, დაფლეთილ კაცს რომ უწვა გვერდით – გადამსკდარი კიდურის ძარღვებიდან სისხლმა და ოხშივარმა რომ იფეთქა.

ბათინკები ყაყანებდნენ, ბრაზდებოდნენ, ილრინებოდნენ, იმუქრებოდნენ. საკბენად ინევდნენ, თითქოს ადამიანები კი არა, ესენი უხათქუნებდნენ მუშტებს — „ჭერი“ ზანზარებდა და დამფრთხალი, მოკუნტული ქულა ლამის მუშტისგოლა გახდა.

აქამდე არ იცოდა, რატომ უნდა შინებოდა ადამიანების. მათგან მოფერების, თბილი ხელისგულებისა და ალერსიანი თვალების მეტი არაფერი ახსოვდა. ახლა კი შემოარტყეს ბულდოგის ცხვირიანი ბათინკების ალყა, რომელიც ხან დავინროვდებოდა, ხან გაიშლებოდა, მერე, ის, აგრესიული ადგილიდან მონყდა და პირდაპირ მუცელში დაეტაკა.

ქულას წკმუტუნი ამოხდა.

სუფრა წამით გაყუჩდა.

ვილაცამ ისევ შემოიჭყიტა, ქულამ მტვრიანი, ბათინკის პატრონის ოფლით გაზინზლული სახე და ვინრო თვალები დაინახა. სახე დაიღმიჭა, ცოტაც და გადასკდებოდა დოლისპირივით პრიალა, კანგადაკრული პროფილე.

კაცმა რაღაც უყვირა.

ქულა გასაქცევად წამოვარდა, მაგრამ საითკენაც მიანყდა, ბათინკები მიეტივნენ, არ გაუშვეს, აბურთავეს. მაგიდასთან მყოფებს ვილაცამ დაუძახა.

ერთხელ, მეორედ.

ბათინკები გარეთ გაცვივდნენ.

ბული თანდათან დაინმინდა.

მალე ჭურჭელი და სკამები ხმაურით წამოკრიფეს, მაგიდაც აკეცეს, სადღაც წაათრიეს.

ქულა, ნაბეგვი და მტვერში ამოგანგლული, ადგილზე დარჩა.

ახლა რომ მამა პავლეს ამ მდგომარეობაში ენახა, იცნობდა?

ქულას მხოლოდ მოფერება შეეძლო.

ეჰ, მამაო, რა იცოდით ღრენა და კბენაც თუ დასჭირდებოდა თორემ სხვანაირად გაზრდიდით.

არ ახსოვს ამ მდგომარეობაში რამდენ ხანს იყო.

— წამოდი, ცუგა! — ვილაცამ ქერო მოუქექა და ასადგომად უბიძგა.

ქულა კაცს აედევნა.

უფრო უხიფათოაო, ჩაილაპარაკა თანამგზავრმა, საყანე გადაიარეს, გაუჟაცრიელებულ სოფლის გზას უგანეს და ხილის ბაღში გადავიდნენ.

კარგა ხანს მიდიოდნენ.

— ეს საიდანლა მომიყვანე?— შეიცხადა ჭიშკარში ჩამდგარმა ქალმა.

— ნახე, როგორი ჯიშინია.

— შენ და შენი ძაღლები!.. ნეტა ჯიშის რა შეატყვე!

— ნახე როგორი კბილები აქვს, ძაღლი კი არა, ლომია, ლომი!.. საპონი და თბილი წყალი მოიტა!..— აიკეცა პერანგის სახელოები.

— ეხლა მაგის ბანაობის დროა? სახლი ლამის თავზე დაგვამხეს... მოცვივდნენ, ყველაფერი გადააქოთეს... ჩამორჩენილ ჯარისკაცებს ეძებენ... აგე, ჩიკორაანთ უბნისკენ ისვრიან!.. — მოტანილი წყლის ქეთლი ხელში შეაცივდა.

კაცმა რალაც ჩაიბურტყუნა და ქულას დაბანას შეუდგა.

მაღე ბაკის მხრიდან ვილაცამ დაიძახა.

ღობესთან წელში მოხრილი, ბავშვური გამომეტყველების ჯარისკაცი იდგა.

შეშინებული თვალებს აცეცებდა, მომდევდნენ და გამოვექეციო.

რეზერვისტი იყო, ხეირიანად ავტომატიც არა მჭერია, მანქანებიდან ხიდის გადასაკეტად რომ ჩამოგვყარეს, გუშინდლამდე აღარავის მოვუკითხივართ.

ვისაც როგორც შეგიძლიათ, თავს უშველეთ, ალყაში ხართო, შემოგვითვალა გუშინ უფროსმა და უთავბოლოდ დავიფანტეთ, გზა ვიცოდით თუ კვალი, აქამდე ხილის ბაღში, ბულულში ვიმალებოდიო...

— აქეთ, შვილო, აქეთ! — ვითომ რას გაილექსე, რა დროს მაგეების მოყოლაო, კაცმა მორყეულ მესერის ფიცარს მუშტი დაჰკრა. ფიცარი ხრჭიალით გაძვრა და ჟანგიანი, ჩატეხილი ლურსმანი თან გაიყოლა, — შემო!

— შემოვეტევი?

— ეგრე ხარ დამფრთხალი, თავგის სოროშიც თალხნად იქნები! — დაიხარა და შემოძრომაში მიეხმარა, - ქალო, მარვალ-ხალათი უნახე, ფორმაში რომ იპოვონ, ხო იცი რასაც უზამენ!.. შედი სათონეში და ტანსაცმელსაც შემოგანვდი!

ბიჭი უკარო სათონეში შევარდა და ალიზის კედლის უკან აიტრუჭა.

— რა გინდა, ადამიანო, აღარ უნდა მოისვენო? აქ რო მოაგნონ, მერე ჩვენ კარგს დაგვყარინ?

— მოსახდენი მოხდება... რა ვქნა, ჩვენი შვილების ტოლაა, იმათ რომ ვინმემ კარი მოუკეტოს...

— ნეტავ სად არიან, მოუკვდეთ დედა! — მუხლები გამოითქვიფა ქალმა და ტანსაცმლის მოსაძებნად შინ შევიდა.

წყალგადავლებულ ქულას წუნები ჩამოეწურა და ბენვი თეთრი მატყლივით აუბზინდა.

ახლა რომ ენახა, უეჭველად იცნობდა მამა პავლე და არც მკერდში ჩასახუტებლად შეეზარებოდა.

თუთის ქვეშ ჩაკუნტულს ქუთუთოები საძილედ დაუმიძიდა, რომ ჭიშკართან ჩორქოლი ატყდა — ჭვინტგამურულმა, ნაცნობმა ბათინკებმა კუტიკარი ლამის შემომატვრიეს.

დერეფანში გამოსულ ქალს შარვალ-ხალათი ხელებში შეაცივდა.

კაცს ფერმა გადაჰკრა, მაგრამ არაფერი შეიმჩნია — არ ეგონა, ხელმეორედ თუ მოვიდოდნენ.

ძალღს მაღლა არ აუხედავს, მხოლოდ გიგანტური ხოჭოებივით დაბორილებულ ბათინკებს მისჩერებოდა, ბათინკები ღრიალებდნენ, იგინებოდნენ, ჰაერში ისროდნენ... მალე კიდევ უფრო დაჩიავებულ-დაპატარავებული ბიჭი სათონედან გამოათრიეს და იქვე, კედელთან მიაყუდეს.

აკი არავინა გვყავსო, ეს იმ სხვადასხვა ზონარიანმა იკითხა, ქულას ფერდები რომ გაუერთიანა და ახლა კაცს დაეტაკა მუცელში, მერე, დაკუნტულს ბათინკის პატრონმა ნიკაბთან მუხლისთავი ამოჰკრა და უკან გადააგდო.

კაცმა რომ წამოიწია, სახე აღარ ეტყობოდა. გადმობრუნებული ქუთუთო მაინც ასწია და კედელთან ჩაკეცილ ბიჭს გახედა.

ბევრი დრო არა გვაქვს, ორივე მივახვრიტოთო.

აივანზე ქალი ხაოდა.

გაჩხაკუნდა საკეტები, კაცს მშვიერი ნადირების კბილის კანკანი ჩაესმა, სისხლის სუნს რომ იკრავენ და ადგილიდან წამოვარდა.

რისთვის, რატომ უნდა დამხვრიტოთ, რა ვიცი, სათონეში როდის დაიმალა, ამ ძალღის ლეკვს რატომ უნდა შემწიროთო, შემოხვეული ფორმიანების წრიდან გამოვარდა, კედელზე მიყუდებული სახრე აიტაცა და კედლის ძირში ჩაქცეულ ბიჭს ზურგზე თეთრი მტვრის ზოლი მიახატა.

ტკივილისა და მასპინძელის გამყიდველი ბუნებისაგან გაოცებულმა ბიჭმა შეჰყვირა.

კაცმა, სახრე, ახლა წვივებში დაუნაცვლა.

სიკვდილის წინ „ლეზგინკა“ მოუხდებო, ხარხარებდნენ ბათინკები, ეზოში დაგუბებულ ქულას ნაბან, ტალახიან წყალში დაჭყაპუნებდნენ, სანახაობით ტკბებოდნენ.

კიდევ, კიდევო, აქეზებდნენ კაცს და ისიც დაუნდობლად ურტყამდა, მერე სახრე მოისროლა, ახლა ყელში წასწვდა დასახრჩობად, ბიჭს სარმა გამოჰკრა და ზემოდან მოაჯდა.

ეზოს „ბეტეერი“ მოადგა.

რა ხდებო, იკითხა ხუფიდან ბიუსტივით ამოსულმა წითურთმიანმა ოფიცერმა.

უთხრეს რაც ხდებოდა.

ოფიცერმა გადმოხედა სისხლსა და მტვერში ამოგანგლულებს.

წამოდით, თავი დაანებეთო.

აბუზლუნდენ უკმაყოფილო ბათინკები.

გაუმეორეს ბრძანება.

რა ექნათ.

ადგილზე დატრიალებულმა „ბეტეერმა“ მტვერი და ნამწვის სუნი დატოვა.

ეზო დაცარიელდა.

ქალმა ხავილი შეწყვიტა.

შეურაცხყოფისაგან კრიჭაშეკრული კაცი წამოჯდა.

ბიჭიც.

მასპინძელმა გულისჯიბედან სიგარეტი ამოიღო.

რეზერვისტსაც მიაწოდა.

არ ვენევიო, ხელი აუკრა ნაწყენმა და ფურთხს სისხლი გადმოაყოლა.

გონსმოსული, დერეფანში მუხლმოკვეთილი ქალი, როგორც იქნა წამოიკაკვა და დოქით წყალი მოიტანა — ღმერთო, ეს რა გადავიტანეთო, დაადევნა დოქიდან გადმოჩქევილ წყალს.

— აბა, რა კაცი ხარ, სროლა შენ არ იცი, არ ენევი, შიშით გული გეპარება... ომში ვინ გამოგაგზავნა, იმ ჩემი ცოდვით სავსემ? — ახლოს მიუჩოჩდა, ხელი მხრებზე მოხვია და თავისკენ მიიზიდა, — ძალიან გატკინე, შვილო?

ბიჭმა ვერ გაიგო, კაცი უცებ რად დაუტკბა, მაგრამ მოფერებამ მაინც გული აუჩუყა, სისხლიანი ნიკაპი და ხელები აუცახცახდა.

— განა მე კი მინდოდა, გული მეგლიჯებოდა, მეგონა საკუთარ შვილსა ვცემდი, მაგრამ ასე რომ არ მოვქცეულიყავი, ხომ იცი, რაც მოხდებოდა... ეს ბანდიტები არ დაგვინდობდნენ!.. — მუხლისთავებზე ამობრუნებულ გაშლილ ხელის-გულებს დახედა, მერე ორივე სახეში ღონივრად შემოირტყა, აქვითინდა.

ქულა ახლოს მიუჩოჩდა, დიდრონი თავი მხარზე თანაგრძნობით ჩამოადო.

ავიშვიშებულმა ქალმა ბიჭს ტანსაცმელი წინ დაუყარა.

— კაცო, რა გინდა, რატომ არ გასვენებს გამჩენი, ჩვენ კიდევ შარი გვინდოდა? — თვითონაც ატირებულმა მუხლისთავები გამოითქვიფა, — რომ შემოუშვი, არ იცოდი სამხედროებს როგორ დასდევენ? გარეთ, სადმე მაინც დაგემალა!

— მაგ ლაპარაკის დროა? — ეს ძალღიშვითი შეიძლება ისევ მობრუნდნენ... აგე, შვილო, ისევ უკან გაძვრები და პირდაპირ დაუყვები... სულ ბალებია... გზაზე არ გახვიდე, სადაც მოძრაობაა...

ბიჭი უაზროდ უქნევდა თავს, ეგრე ვიზამო და ქალის მოტანილ ტანსაცმელს იქვე იცვლიდა.

დიასახლისმა გაზეთში გადახვეული შოთის ნატეხი და ყველი ხელში ჩაუდო.

— წყენა არ გაიყოლო, ბიჭო!

მობრილი რეზერვისტი ამოტეხილ მესერში გაძვრა.

ქულამ ცოტაზე გააცილა და უკან მობრუნდა.

ბიჭი თვალს მოეფარა.

ქალმა და კაცმა ერთმანეთს რალაც გადაულაპარაკეს და აივანზე ასულები შინ შევიდნენ.

სათონის ჩრდილში მიწოლილი ქულა დახურულ კარს მისჩერებოდა.

ქალი და კაცი ცოტა ხანში გამოვიდნენ.

მოზრდილი ხელჩანთები ეჭირათ.

კაცმა ბარგი დადგა და მესერს მიმდგარმა დაიძახა:

— თომა, ჰაი, თომა!

ხეებში ჩამდგარი ბელეტაჟიდან ვილაც გამოეპასუხა.

ჯოხს დაყრდნობილმა მოხუცებულმა ტოტებდაშვებულ ვაშლებქვეშ კოჭლობით გამოიარა.

— მართალი ხარ, უნდა წახვიდეთ! — უთხრა მოახლოებისთანავე.

— რა ვქნათ, ესენი, ხო იცი რა ძუძუნანოვებიც არიან, არ მოგვასვენებენ... ქალმაც, სადაც სხვები ჩვენც იქაო... თვალი აქეთაც გეჭიროს.

— მეჭირება, მაშ რას ვიზამ.

— აბა, კარგად მენახე.

— კეთილად გეველოთ!

გამობრუნებულმა ქულა დაინახა, მომლოდინე თვალებით რომ მისჩერებოდა, თითქოს ეკითხებოდა მე რას მიპირებო.

— ესეც... კეთილშობილი სისხლის ნაგაზია, ცოდვია... სად წავიყვანო, თორემ...

— მაგასაც მივხედავ! — დააიმედა მოხუცებულმა, — მოდი, ცუგა, მოდი!.. მაშ კეთილშობილი, არა? ასეთი ადამიანი აღარ არის და ცხოველი...

— სწორედაც ცხოველებში უფრო შემორჩა ჯიშიც და ჯილაგიც... აბა, ჩვენს პატრონებს რა ეტყობათ ან ერთი ან მეორე!.. ბედის ანაბარად ამ კაციჭამიებს შეგვატოვეს... ფუი...

— მაგათ ნულარ გამახსენებ, სამუდამოდ ჩაენერნენ საქართველოს მტარვალების სიაში... საკენწლაო ბურთებად გვაქციეს... მთელი სიცოცხლე რუსულ ენასა და ლიტერატურას ვასწავლიდი... ამას როგორ ვიფიქრებდი, რომ რუსი ტანკებით შემოგვივარდებოდა! — სათვალთანა მოხუცებულმა ხელი ჩაიქნია და სახლისკენ წაჩანჩალდა.

ვიდრე ეზოდან გავიდოდნენ, კაცმა ქულასთან ჩაიმუხლა.

— რა ვქნა, სხვა გზა არა მაქვს, მარტო გტოვებ! — ყელზე შებმული ტყავის საყელო, სტუმრად მყოფმა უცხოელმა მამა პავლეს რომ აჩუქა, ერთი ნაჭდევიტ მოუხალვათა და წავიდნენ, გაჭრიალდა ეზოს კუტიკარი.

ჩამოვარდა სიჩუმე. დაცლილი სახლების, კარ-მიდამოსი, ბაღებისა და ბაღების, სოფლის სალაყბოების შემაშფოთებელი დუმილი გამეფდა, რომელიც თან თითქოს ხმაურობდა, მოსვენებას უკარგავდა.

ქულას შორიახლო, პურის ნატეხთან მოზრდილი წყლის ჯამი იდგა.

ვერ გაიგო როდის დაუტოვეს.

ან ვინ — ქალმა თუ კაცმა.

იქნებ ორივემ, ერთდროულად, შეთანხმებულად, რომ ერთხანს თავი გაიტანოს, შიმშილით სული არ ამოხდეს.

ქულამ კუტი თათით თავისკენ მიიწია, მაგრამ პირი აღარ დაუკარებია, მონყენილი გვერდით მიუწვა.

მთვლემარეს ეგონა თავი მამა პავლეს ხელისგულზე ედო და მომფერებელ, ენამოჩლექილ სიტყვებს ისმენდა.

ამ სიტყვებს, თავად ვერასოდეს ვერ გაიმეორებდა, მაგრამ რბილი, დამყვავებელი ხმის დუდუნი ყურთასმენიდან არ გამოსდიოდა.

გახსენებამ გული აუჩქროლა, აუტანლად შეანუხა სიჩუმემ და მარტოობამ, იმ ხელისგულებზე მოუნდა ერთხელ კიდევ ჩამოედო თავი და მერე თუნდაც სული დაეღია.

ანკმუტუნდა, მკერდიდან გაბმულმა ყმუილმა ამოხეთქა, მოთქვამდა, მაგრამ ვინ იყო მისი მომსმენი და ჯავრის გამზიარებელი.

როდის-როდის მეზობლად კარი გაჭრიალდა.

ბერიკაცი გამოეხმაურა, რა იყო, ცუგა, რა დაგემართაო.

გაყუჩდა.

ჭრიალზე მიხვდა, რომ კარი დახურეს.

გაბმული ჭრიჭინი ყველა მხრიდან ისმოდა. სიბნელეში კუთავდნენ კალიები. ხან რომელიმე ღამის ფრინველი დაბურული კაკლის ხიდან გადმოიძახებდა.

ხმის ნაწყვეტებს დუმილი შთანთქავდა ხოლმე, საფენივით ცხელი ღამე ისრუტავდა.

დილით, ბერიკაცმა, აგლეჯილი მესერიდან ალუმინის ჯამი გადმოდგა.

ქულამ მაღლიერი თვალები შეანათა და შრატში ჩამბალი პურის ქამას შეუდგა.

ბებრული, დამჭკნარი ხელი ზურგზე ეფერებოდა.

ეზოში ვილაცები შემოვიდნენ.

გაეხარდა, იქნებ პატრონები დაბრუნდნენო.

ბერიკაცს ახედა — სათვალის სქელ ლინზეზე არეკლილმა ზიზლიანმა მზერამ მიახვედრა, რომ სახლს არასასურველი სტუმრები მოადგნენ.

— ჭამე, ცუგა, ჭამე! — ვითომ ყურადღებას ნუ მიაქცევო, თავი ჯამისკენ დაახრევინა.

მოახლოებულმა, ნაცნობმა, სხვადასხვა ფერის ზონრიანი ბათინკების სუნმა ყნოსვა გაულიზიანა.

თვალი ააყოლა მუხლებთან სამხედრო შარვალგამობერილ, დაგვაჯულ ფეხებს, სახელოაკეცილ, წითურბალნიან, გარუჯულ მკლავებს.

მაშ გაგვასწროო, თავი დანანებით გადააქნია, ყვრიმალეზგამოზიდულმა ვინროთვალეზამ, ეზოში გაბმული სარეცხის თოკი ჩამონყვიტა და ქულას საყელოზე შეაბა.

— Куда везете? — ჰკითხა ბერიკაცმა.

— Куда надо!

— Собака наша собственность! — არ ცხრებოდა მოხუცი.

— Была ваша, старик, была! — დაცინვით მიუგდო და ძალღი თავისკენ გაიწია.

ვერ გაგატანთო, მოხუცი დაჭიმულ თოკს ჩაებლაუჭა.

უკან დაინიო, ახლა უკვე ქართულად დაუტია და ხელის ტყვიამფრქვევის საკეტი გააჩხაკუნა:

— ვერ გაიგე, აქურობაც და ეს ძალღიც ახლა ჩოფურასია!

ქულა მოძალადეს მორჩილად გაჰყვა.

ბანაკში მიიყვანეს. დაცემულ მინდორზე კარვები მოემატებინათ და ერთის ნაცვლად ახლა ორი სასადილო მაგიდა დაედგათ.

ჟღალწვერა მზარეულს გაეხარდა ქულას დანახვა, კარვის პალოზე გამობმულს ისევ ხორციანი ძვალი მიართვა.

ამ ძალღთან რალაც გულუხვობო, შებღვირა ჩოფურამ.

ჩემი წილიდან ვუმასპინძლდები, თქვენ არაფერს დაგაკლებთო, ამანაც მიუგდო უკმეხად.

მეორე დღეს, ნასადილევს, ბანაკს სამხედრო მანქანა მოადგა. მანქანიდან ყურებაცქვეტილი ავჩარკა გადმოიყვანეს. ავჩარკის პატრონები ჩოფურასთან ერთად გვერდზე მიდგნენ, ცოტა ხანს ითათბირეს და ვილაც მესამეს ჩააბარეს სანაძლეოზე დადებული ფული.

მავთულხლართების ღობის გაჭიმვაზე მომუშავე ჯარისკაცებმა საქმე აღარ გააგრძელეს, თავი კარვების ბოლოზე მოიყარეს და წრე შეკრეს.

ჩოფურამ ქულა აუშვა, ყურები მოუხეშა, აბა მიდი, ივაჟკაცე, თუ არ გინდა სიცოცხლეს გამოესალმოო.

ძალღები ჯარისკაცების წრეში სტვენით შეაგდეს.

ქსი, ქსიო, ორივეს ჯერ პატრონები აგულიანებდნენ, მერე ისეთი გნისა ატყდა, ყურთასმენა აღარ იყო.

ქულამ ვერ გაიგო, რას თხოულობდნენ მისგან ჩასასტვენად პირში თითებჩადებული, ლოყადაბერილი, თვალეზ-გადმოკარკლული სახეები. ყველანი შეშლილივით გაჰყვიროდნენ, იფიქრებდი, ჭკუიდან გადასულები, ძალღები თუ არაფერს იზამენ, თავად დაერევიან ერთმანეთსო.

სისხლნანახ სამხედროებს თუ არაფორმალ მოხალისეთა ჯგუფებს ომის გაგრძელება, ხორცის გლეჯა და კბენა-ღრენა სწყუროდათ, რადგან ეშხში რომ შევიდნენ და „გემო“ გაუგეს, ომი სწორედ მაშინ შეწყდა. სანახაობა ერთგვარად დაუოკებდათ, დაუცხრობდათ დაუკმაყოფილებელ ჟინს.

როგორც კი ქულას პირისპირ დარჩა, გამოცდილმა, განვრთნილმა ძალღმა უცებ აუღო ალღო შექმნილ სიტუაციას, უკანა ფეხები ღონივრად გაუსვა მიწას და ჯერ გარეშემო შემოურბინა, მერე კბილებდაკრეჭილი ღრენით მიუხტა.

ქულამ უკან დაიხია, წამით ისევ შეათვალღიერა წითელი ბუშტებივით ერთნაირად გაბერილი სახეები და შემოჯარულ სეირის მაყურებლებს მიანყდა.

ვიღაცამ წიხლი უთავაზა, ისევ წრეში შემოაგღო.

წამით გულხელდაკრეფილ, ჟღალწვერა მზარეულს თვღლი მოჰკრა. კაცი რღღაცას აწიშნებდა, მაგრამ ვიდრე მიხვდებოდა, რას, აწჩარკამ ახღა უფრო ღონივრად მოფხოჭნა მიწა, პირღღებული ხელმეორედ ეცა და ქულას ყური ყებებში მოიქცღა.

ტკივიღმა გაამწწრა, მაგრამ მოძღღადე ვერაფრით ვერ მოიციღღა.

გერმანული ნაგაზი გამეტებით თავს მიწაზე ახეთქებინებდა და ბოღოს დააგღო, წამოღღომა არ აცღღა, ახღა მეორე ყურში ეცღ, სული არ მოათქმეწინა, აგორავა, დაასისხღღინა.

გაამვეღღეთ, მოკღღავსო, დაიძახა მზარეულმა.

მოკღღასო, — გამოუტანა განაწჩენი განაწყენებულმა ჩოფურამ.

პატრონებმა აწჩარკა ძირს გართხმულ ქულას ძღღვის მოაციღღეს, — ისევ იწვეღღა, ხელიღდან უსხღტებოდა ჯარისკაცს...

შუამავღღმა ნიძღღავის ფული აწჩარკის პატრონებს გადასცღა და ისინიც ძღღღღინაღღ მანქანისკენ წავიღღნენ.

გაცოფებულ ჩოფურას მზარეულმა გაარიღღა ქულა.

ეჰ, ცუგა, ცუგა, ვერ მოგვივიღღა კარგი საქმე, ღღამაზე ყურები როგორ დაგმიახინჯესო, ჭრიღღობები მოზანა, კარ-ვიღღან მღღამო გამოიციღღანა და ნაიარევეებზე წაუსგღა.

ყოვეღღღე, მოხღღისე „შურისმადიებღღელთან“ ერთად, ჩოფურა ბანაკიღღან გადიოღღა და გვიან ბრუნდებოღღა. პაღღოზე გამოზმულ ქულასთან გავღღისას არ ავიწყდებოღღა ბათინკის ჭვინტი რომ ეთავაზებინა.

ნაგაზს, მის დანახვაზე, გული ყელში ებჯინებოღღა, შეშინებული უკან-უკან იხეღღდა, მაგრამ ყელზე შეზმულ თოკს საღღ გაექციოღღა.

ჭრილობებმა მოშუშება რომ დაინყეს, ჩოფურა ახირდა, კიდეც უნდა შეევაბრძოლო და თუ ისეც წააგებს, შუბლი გავუ-
ხვრიტოვო.

ცოდვავა, მოეშვიო, სთხოვა მზარეულმა.

ჩემია და რასაც მინდა იმას ვუზამო.

სანაძლეოს შუამავალმა ორივე მხრიდან ფული ჩაიბარა.

ქულამ, როცა იგრძნო რამდენიმე დღის წინანდელი ამბავი მეორდებოდა, უკან-უკან დაიხია, მოიკუნტა, ანკმუტუნდა, თითქოს ივედრებოდა, თავი დამანებეთო.

ჩოფურამ თოკიდან ახსნა და წამოსაყვანად საყელოში ხელი ჩაავლო.

ქულა გაუძალიანდა.

ცეცხლზე შემოდგმულ ქვაბებთან გავლისას, გამნარებულმა ჩოფურამ ყურიანი თუნუქის ტოლჩა მდულარეში ჩაა-
ჭყაპუნა და წყალი სახეში შეასხა.

ძაღლის ყმუილი ცას შესწვდა.

რას შვრები, შე უღმერთოვო, დაუტია ვილაცამ.

ქულამ ერთ წამს ვედარაფერი დაინახა.

მზარეულმა ცივი წყალი გადაავლო და კანი ლამის სულ ჩამოეფცქენა.

ქუთუთოები ძლივს ასწია.

ნელ-ნელა დატრიალდნენ კარუსელივით ადამიანების სახეები, მათ შორის მოქცეული წრე და გაავებული, ქულას
მომლოდინე ავჩარკა.

ყველაზე გვიან ჩოფურა დაინახა.

არა, ჯერ ჭვინტები, საცხის და ოფლის სუნად აყროლებული, სხვადასხვა ფერის ზონრიანი ბათინკები, მუხლებთან
გამობერილი შარვალი, გაპრიალებული ნახევარ სახე და ბოლოს ზიზლიანი, ირიბად გაჭრილ ფოსოებში ჩამჯდარი
თვალები.

ბათინკები აქოთებულ, საავკაცო გზაზე ნათრევე ფეხებს რომ ემსახურებოდნენ, ახლაც უღრენდნენ, ემუქრებოდნენ.

ქულასაც თანდათან აემღვრა თვალები, გაახსენდა ყველაფერი, მიძინებულმა ინსტიქტმა მოულოდნელად გაიღვი-
ძა, ზიზღმა ზიზღი შობა, გულმუცელში დაგუბებული მრისხანება მთელ სხეულში გაუჯდა, აჯაგრა, იგრძნო ენერგიით
დაბურთული ვეება თათები, აქამდე ამოუთქმელი ყეფა ტალღასავით ყელში მოაწვა, მოაწვა და ისეთმა ავისმომასწავლ-
ბელმა ბუხუნმა ამოხეთქა, ნახეთ, რეები სცოდნიაო, გაიკვირვეს ჯარისკაცებმა.

ძალის მოზღვავებამ მთელი სხეული შეკრა, შეადულაბა, როგორც ავჩარკამ, ჩამხმარი ყამირი თვითონაც უკანა ფე-
ხების ღონიერი გასმით აამტვერა.

ქულას „მეტამორფოზამ“ ახლო მდგომეხს უკან დაახევირა, მხოლოდ ჩოფურა არ განძრეულა, ხელში გამომწვევად ატრიალებდა საკეც, ორპირად აღესილ დანას.

აბა, ეციო, ნააქეზეს ძალღები აქეთ-იქიდან.

გამარჯვებაში დარწმუნებული ნაგაზი თამამად წამოვიდა.

ქულამაც ნაინია, მაგრამ უცებ გეზი შეიცვალა და, მოულოდნელად, ავჩარკას მაგივრად, ჩოფურას ეცა — ჯერ ერთი ბათინკი გაგლიჯა, მერე წაფორხილებულ კაცს მეორე ბათინკის ყელში ჩააფრინდა, ყბები მაგრად მოუჭირა და კბილებმა კოჭის ძვლები „გაიარეს“.

დაბნეულმა ჩოფურამ დანის დაქნევა ვერ მოასწრო, ქულამ ფეხქვეშ მიწა გამოაცალა.

თითქოს ხელებში ხელყუმბარა აუფეთქდაო, კაცის ყვირილი მოწყვეტით რიყის ქვაზე დარტყმულმა კეფის ხმამ გადაფარა.

ჩოფურამ გონება დაკარგა.

აირია მონასტერი, ვისაც რა მოხვდა, იმას დაავლო ხელი.

ავჩარკა დაადევნეს, გაუქსიეს გამოქცეულ ქულას, ახლადგავლებულ მავთულხლართს რომ გადაევლო და თავდაღმართზე დაემვა.

ღობეს ავჩარკაც გადაახტა.

ქულამ თანდათან სირბილი შეანელა, ახლოს მიუშვა დადევნებული ნაგაზი, მიუშვა და, ნახტომისათვის გამზადებულს, უცებ მიუბრუნდა, ყელში წასწვდა, ჰაერში ატაცებული ავჩარკა ძირს აღარ დაუშვა, ვიდრე ახროტინებულ მდევარს ფეხები მოწყვეტილივით არ მოემჩვარა და თავი გვერდზე არ გადაუვარდა.

მიწაზე როცა დააგდო, ნაგაზი უკვე სასიკვდილოდ ხრიალებდა.

მავთულხლართებს მომდგარი, საკუთარი ხელით აგებულ ბარიერს იქით მომწყვდეულები ბობოქრობდნენ. ვილაცამ ავტომატიც დააგრიალა, მაგრამ ქულა უკვე შორს იყო, ატეხილი ჯაგები და ბურქნარი იფარავდა.

საიდანლაც ექიმიც გამოჩნდა.

არ გაანძრიოთო, სახეზე საფენი დააფარა გონდაკარგულ, ქვა-ლორღში ნათრევ ჩოფურას.

— ქართულ ნაგაზთან ხუმრობა არ შეიძლება! — ჩაილაპარაკა მზარეულმა.

— მაგდენი საიდან იცი, ბიძაჩემო? — გამოსცრა ჩოფურას თანაგუნდელმა.

— ვიცი, ძმისშვილო, ვიცი! — მზარეულის მოხდილი ჩაჩი ისევ თავზე დაიმხო.

ექიმმა, ჯარისკაცების დახმარებით, ჩოფურას დაგლეჯილი ბათინკები გააძრო. მეორე ფეხი რომ აუწიეს, წვივს ქვემოთ, ძვალდამსხვრეული ტერფი უღონოდ დაეკონწიალა.

— რკინის მკვნეტელი ყოფილა! — გაიკვირვა ექიმმა.

ხომ გესმითო, ნიშნის მოგებით გადახედა ჯარისკაცებს მზარეულმა და იქაურობას გაერიდა.

შუაკაცმა უბიდან ფული ამოიღო, ველარ გავიგე, სანაძლეოს თანხა ვის ეკუთვნისო.

მაგას კითხვა უნდა, ამისთანა ძალის მოგვიკლესო, ფულის აჩენჩხილი ბლუჯა ხელიდან წაგლიჯეს ავჩარკას გამ-
ნარებულმა პატრონებმა.

ნარბენმა ქულამ ღამე მიტოვებულ საყარაულოსთან გაათენა.

დაფუფქული თავ-პირი არ აძინებდა, არ აძინებდა აქამდე უჩვეულო განცდა, ფორიაქი.

რა ერქვა ამ ყველაფერს სახელად, იქნებ თავის უმწეობაზე გამარჯვებულის სიამაყე?

ბოლო დღეების სატანჯველმა ხომ ქულა თითქმის თავიდან შობა!

დრო და დრო ვარსკვლავებით გადაჭედებულ ცას შეჰბუხუნებდა ხოლმე და თვალს ისე გაუშტერებდა, თითქოს
იქიდანაც ვიღაც ეპასუხებოდა.

დილით ისევ ალაღბედზე დაადგა გზას.

ბოლოს შამბითა და ნარეკალით დაფარულ, გაუქმებულ მატარებლის ლიანდაგთან აღმოჩნდა.

ბალახგადავლილი ბეტონის განძელები მიწას დაეფარა, ჟანგმოდებული რელსებიც, აგერ უკვე მერამდენე წელი იყო,
უქმად ეყარნენ მზისგულზე, თოვლსა და წვიმაში.

საიდანაც ქულა გამოიქცა, იქით მატარებელი აღარ მიდიოდა, ბოლო გაჩერება, ბაქანითა და ბეტონის ფილებით მო-
მყუდროებული პატარა მოსაცდელით, რამდენიმე ვაგონიანი სექცია რომ ჩამოდგებოდა ხოლმე, აქედან შორს აღარ იყო.

მოსაცდელი და ბაქნის წინა მოედანზე, წყალთა მეურნეობის ადმინისტრაციული, ორსართულიანი შენობა, გადავლი-
ლი ბრძოლების დროს, ყუმბარმტყორცნებს სანახევროდ დანგრიათ.

ქვა-ღორღისაგან განმნდილ ლიანდაგზე ცოტა ხანი იყო, რაც მატარებელს მოძრაობა განეახლებინა — ჩოჩიალ-ჩო-
ჩიალით მოლოდავდა ქალაქიდან, სოფელ-სოფელ მგზავრებს არიგებდა, მერე აქედან აკრეფდა ქალაქში მიმავლებს და
ისევ უკან ბრუნდებოდა.

ქულა მოსაცდელის წინ შეჩერდა. მოსაცდელს და ლიანდაგს ლამიანი, დამშრალი არხი ესაზღვრებოდა. გაღმა სოფ-
ლებიდან ხელკალათებითა და ჩანთებით მომავალი მგზავრები არხზე გადებულ ბოგირზე გადმოდიოდნენ.

რკინიგზის გასწვრივ გვალვას ბუჩქნარზე ფოთოლი მოეჭმუჭნა, ნითლად მარტო ასკილი ღუოდა.

მატარებელი ნელა, გამაფრთხილებელი კივილით შემოდგანდგარდა.

ლიანდაგებზე განოლილი ვაგონების მუხლუხო თითქოს შეიკუმშა და შედგა.

შაოსანმა ქალმა თანამგზავრი ქულასკენ მიახედა, დაცარიელებული სოფლებიდან, ზოგჯერ, მატარებლით ქალაქ-
ისკენ მხოლოდ ძაღლები მგზავრობენო.

ძალღებს მატარებელში რა უნდათო.

ან უპატრონოებია ან პატრონიანი, მაგრამ რომ ვეღარ ინახავენ, დასხამენ ვაგონებში და ქალაქში უშვებენო. იმიტოა, ქუჩაში ვეღარ გაივლი, გაავებულმა ხროვებმა აიკლეს იქაურობაო.

წამოდი, შენ კი არ გინდა ქალაქის ნახვაო, გაეხუმრნენ და ქულაც, მათ კვალდაკვალ, ვაგონის კიბეზე შეხტა. ბინდებოდა, განათებულ, ხალხმრავალ სადგურში როცა შევიდნენ.

ვაგონებიდან მგზავრები ჩამოიკრიფნენ.

აქაც შეუძახეს, ჩამოდი, თორემ მატარებელი უკან წაგიყვანსო და ესეც, სხვებთან ერთად, ფართე, ფილაქნიან ბაქანზე აღმოჩნდა.

ახლა საით წავიდეს — დაიბნა ქულა.

სადღაც ზარი წკრიალებდა. ბაქანის გადახურულ ქერზე ნათურები ბრწყინავდნენ. მოსაცდელიდან გამოსული მგზავრები პირველი ლინდაგის გასწვრივ გროვდებოდნენ. დასავლეთის მხარეს, აწონილი სემაფორები წითელ-მწვანე თვალებს აპაჭუნებდნენ.

აქ რაღაც განსხვავებული ხდებოდა. ადამიანებს სხვადასხვანაირად ეცვათ, არც მძიმე ტექნიკა დაგრუხუნებდა და არც ვინმე ვინმეს ემუქრებოდა, თითქოს სხვა სამყაროში მოხვდა, დაიბნა, აქეთ-იქით მიანყდა, კიდეც უფრო გაუცხოებულმა და მოუხეშავმა ერთბაშად გზა ვერ გაიგნო.

თავისი აღნაგობით ყველას ყურადღება მიიქცია.

„წამდვილი გოლიათია!“

„მეცხვარის ძაღლია!“

„არ იკბინება?“

„არა, მაგრამ ახლა ვილაა თავის ქკუაზე, მაინც მოერიდე!..“

მგზავრები აღტაცებას ვერ მალავდნენ, თან მაინც ფრთხილობდნენ, შორიახლო უვლიდნენ.

„უჩხუბია, თავ-პირი დაფლეთილი აქვს“.

„ეტყობა — ახლა ყველა ჩხუბობს“...

ბოლოს, სადგურის უკან, ჩაბნელებულ მოედანზე აღმოჩნდა.

სწყუროდა, შიოდა, ვერ გარკვეულიყო ამ უცხო გარემოში რა უნდა მოემოქმედა.

იმის გამო, რაც ჩაიდინა, განსაკუთრებული პატივისცემის ღირსი კი იყო, ყვავილებით თუ არა, ორთქლავარდნილი ცხვრის კანჭით მაინც უნდა დახვედროდნენ, მაგრამ ვინ იცოდა, ანდა ვის აინტერესებდა მისი საქმენი საგმირონი.

შორიახლო, პურის საცხობთან სანაგვეს მიესეულ ძაღლებს ვილაც ჯოხით დაერია.

დანიოკებული ფინიები უკან გამოცვივდნენ. მის დანახვაზე შეჯგუფდნენ, ცნობისმოყვარე თვალებით მიაჩერდნენ განსხვავებული აღნაგობის ქულას. მერე გაბედეს, მიუახლოვდნენ, ყნოსავდნენ, გარეშემო უვლიდნენ.

ფინიებს შორის მოქცეული დიდი წყალწყვის ხომალდით დაიძრა და დანარჩენებიც აედევნენ.

მოედნიდან ვინრო ქუჩაზე გავიდნენ. ქუჩისპირზე ჩარიგებული, განათებული ჯიხურები ამაოდ ელოდებოდნენ მუშტარს. ერთ-ერთთან ორნი იდგნენ და ლუდს პირდაპირ ბოთლიდან სვამდნენ.

— ყველაფერს ეშველება და ამ ძაღლებს — არა! — ჩაილაპარაკა უკმაყოფილო გამყიდველმა, — შეხედეთ, ეს გოლიათი აქამდე არ მინახავს, ეტყობა ახალია!

ორივემ ერთდროულად მოხედა ქულას და მის გარეშემო აცმუკებულ მანანნალებს.

— ჰო, ახალია! — გვიან-გვიან გამოეპასუხა მარჯვნივ მდგომი.

ბოთლიანად მიუახლოვდა, ქულასთან დაცუცქდა და კარგად შეათვალიერა.

— რა იყო, ცუგა, რა დაგემართა, საიდან გადმოიხვეწე... ფარას მგლები ხომ არ დაეცნენ, მაგარი ნაომარი ჩანხარ... გშია? თან ამაყი ხარ და არ გინდა გაამჟღავნო, არა?.. სიამაყე კარგია, მაგრამ ღირსება და ცარიელი კუჭი რომ ვერ რიგდებიან? ერთი ეგ ძეხვი ჩამონყვიტე! — დაუძახა გამყიდველს.

— ძეხვი არა!.. მეცა მშია, მაგრამ ვის შეეჩივლო!

— ჩამონყვიტე-მეთქი!.. დაიკარგეთ აქედან! — დაუტია დანარჩენ მანანნალებს.

— მერე საფასურს ვინ გადამიხდის? — აჭაჭყანდა გამყიდველი.

— ვინ და მიქელგაბრიელი... მე, სხვა ვინ გადაგიხდის!

— ეს ლუდიც ნისიაზე მიგაქვს და... კარგი, რა მახო, მაგ მანანნალას თუ ძეხვი არ მიართვი...

— მანანნალა კი არა, შენზე და ჩემზე კეთილშობილია.

— აბა, რას ამბობ, ძაღლი, კაცო?

— ჰო, ძაღლი!.. ერთხელ მაინც, შენს თვალებში, ამისთანა ჭკვიანი გამოხედვა რომ დავიჭირო, მამაძაღლი ვიყო, თუ მაგ ჯიხურის ნაცვლად, ძვირფას მარკეტში არ გამოგჭიმო!.. მოიტა-მეთქი!...

— მერე, როდის გადაიხდი?

— როცა მექნება!.. ხო იცი, ტყუილი არ ვიცი!

— ტყუილი არ იცი, მაგრამ არც იძლევი, და...

— კიდევ რამდენი დამრჩა?

— ოცდათხუთმეტი ლარი...

— ჰოდა, ეგეც მიანერე, დალოცვილო!

— ნუ იცი ვირზე შეჯდომა, მახომ გითხრა, გააკეთე! — დაუტია ახლა მეორემ და კაუჭზე დაკონწიალებული ძეხვი თვითონ ჩამოწყვიტა, — ისე, რაც ჯიხური გახსენი, სულ ასე ჰკიდია და შეიძლება აწყინოს კიდეც, — ისიც ძალთან დაცუცქდა.

— მაშინ ჯერ თვითონ გაასინჯე, — გაეცინა მახოს.

— მაშაყირებთ? — იწყინა გამყიდველმა.

— ჰო, ეგრეა... ცუგა, დანარჩენებს რომ არ ვაყურებინოთ, წამოდი ჩვენთან! — თავიანთი ლუდის ბოთლებიც წამოკრიფეს და ქულას წინ გაუძღვნენ.

— სად მიგყავს, მახო, მაგის შენახვა ადვილი გგონია? შენსავით „კილკასა“ და წინაკის წნილზე კი არ გადაივლის.

— შენ დარდი გაუშვი! — მიაძახა მახომ.

— მე კი გავუშვებ, მაგრამ... — გამყიდველმა თითი საფეთქელთან დაიტრიალა...

სადგურის მოედნიდან ყოფილ უნივერსიტეტის შენობასთან ჩაუხვიეს, კიდეც უფრო ბნელი ქუჩით აღმართი აიარეს და ჩიხში შევიდნენ.

დაბალ, მესერშემორტყმულ ეზოში, ძველი, წაფერდებული ბელეტაჟისკენ რიყის ქვებიანი ბილიკი მიდიოდა.

ბელეტაჟამდე, ხელმარცხნივ, ხარახურით გამოტენილი ფარღალალა ფარდულიც იყო.

მიხომ კარში ჩატოვილი გასაღები გადაატრიალა.

— დაგრჩა, გასაღები?

— ვითომ არ იცი ეს სახლი რომ არ იკეტება... ასე იყო ჩემი მშობლების დროს, ასეა ახლაც...

— მაშინ სხვა დრო იყო, ძმაო, ახლა ხელი რომ დაგრჩეს გარეთ, იმ ხელს მოგაჭამენ.

— თუ მახოს გამძარცვავე ვინმე გამოჩნდება, ღმერთმა შეარგოს.

შუშაბანდში ჩამრთველს ხელი აჰკრა.

იქაურობა განათდა.

ხელმარცხნივ, უკანა ოთახში შესასვლელ კარამდე, ძველებური, კაკლის ხის ვებერთელა მაგიდა გახიდულიყო. კარს იქით ტახტზე, ლოგინი რომ აკოკოლავებულიყო, წესით მახოს უნდა სძინებოდა. ტახტს აქეთ — გაზქურა, კუთხეში ფერადი ტელევიზორი და იმის გვერდით „ზილის“ მარკის ხანდაზმული მაცივარი იდგა, რომელიც, დრო და დრო, ისე ამოიხვნეშებდა, თითქოს რაღაც უსიამოვნო ამბავი გაახსენდაო.

მახომ და მახოს სტუმარმა ბოთლები ხილის ნაფცქვენებიან მაგიდაზე დადგეს.

— ეხლავე, ძმაო ნიკოლოზ, ეტყობა უბნის შალმანის პურისმჭამელი ბიჭები იყვნენ... ნავლენ და გადასაყრელად ნაგავს მე მიტოვებენ... — მაგიდა გადმოსაუფთავა და ტაბურეტზე ჩამოდგმულ ემალის ქვაბს თავი ახადა, — პურის-

ვის ხელი არ უხლიათ... ლოთებს პური რად უნდათ!.. მთლად ახალი არ არის, მაგრამ ამბობენ, კუჭისთვის უკეთესიაო... ესეც ცოტა ყველი... ძეხვს დავჭრი... მგონი, ჩვენი ცუგა ცოტას მაინც გვინილადებს!

— დაჯექი, არ გვინდა.

— თუ არ აითვისეს, აქ შნაფსიც მეგულება, — გამოალო მაცივრის კარი და დანაკლულებულ, მაღლა აწეულ ლიტრიანს სინათლეზე გახედა, — ბიჭებს დაუღვევიათ... უნამუსიათ და ნახევარზე მეტი დაუტოვიათ... ესეც დანა... ცუგა, სადა ხარ, შემოდი!

ქულა კართან იდგა.

მასპინძლის თხოვნაზე, შემოსვლის ნაცვლად უკან დაიხია.

— შემო-მეთქი!.. კეთილი იყოს შენი ფეხი!.. ჩემს ძმაკაცებს არ გავხარ? თავპირისმტვრევით სახლში მიცვივიან... ხე-დავ, როგორი მორიდებულია? წელან არ მიხუმრია, არაკაცი ვიყო, ამის კეთილშობილება თუ ჩვენი ქალაქის მოქალაქეების ოთხმოცდაათ პროცენტს ჰქონდეს.

— ოთხმოცდაათი ნამეტანია.

— ეგრეა და რა ვქნა! აქეთ მობრძანდი, ცუგა!.. სახელის თქმა მაინც შეგეძლოს, — პური და ძეხვის ნაჭრები თეფშზე დაულაგა და შუშაბანდის კუთხეში დაუდგა.

ქულა შემოვიდა.

ჯამში წყალი რომ ჩაუსხა, სინათლეზე მერელა დააკვირდა.

— ნახე, სახე რა დღეში აქვს!

— ჰო, კანი აქვს ამძვრალი, — თავ-პირი დაუთვალეირა ნიკოლოზმაც.

ქულა აუჩქარებლად იღეჭებოდა, პირში გერმანული ნაგაზის სისხლის ამაზრზენი გემო თანდათან უქრებოდა.

— თავშესაფარში ხომ არ წავიყვანო, კარგი კინოლოგი გვყავს, მიხედავენ...

— აბა, აბა, საძალღე არ გამაგონო!

— რა გინდა, რას ერჩი, ხომ აღარ ვხოცავთ, მიგვყავს, ვკურნავთ და ვპატრონობთ... აბა კარგი იყო, მთელი ქალაქი აკლებული რომ ჰქონდათ და თოფებით დასდევდნენ.

— მაგ გაპირადასტებულ საძალღეში რა უნდა... რაც მანდ ხდება, კიდევ თოფებით დევნა სჯობია.

— შენ თუ რამე აიხირე... კვებავენ, უვლიან...

— ყვერებს რომ აცლიან, ეგ არაფერი.

— აბა, როგორ გინდა, იმდენი ძალღია, თუ გამრავლდნენ, ქალაქს წალეკავენ.

— ვითომ კასტრაცია უკეთესია?

— გამოსავალია!

— მერე, ქრისტიანული მორალი?

— ერთი სანყალი ფიზიკოსი ვარ, რომელიც იძულებულია საძალღეში დამხმარე ფერშლად იმუშაოს, შიმშილით სული რომ არ ამოხდეს... მორალისას ვინ რას მეკითხება.

— საქმეც მაგაშია, რომ არ გვეკითხებიან... ხვალ რომ ჩვენც დაგვეკოდონ, ალბათ, აღარც ამაზე გაგვიჩნდება პროტესტის გრძნობა.

— ალბათ...

— მერე, ამიტომ ვინვალეთ? ეს არის დემოკრატიის მონაპოვარი?

— დამისხი, რა, ერთი ჭიქა და უნდა ნავიდე, დილაზე ადრე ვარ ასადგომი.

მახომ ბოთლს საცობი მოხსნა.

— არ დალევ?

— არა, აწრისხევი ვიყავი და მამა პეტრეს პირობა მივეცი, ერთ თვეს მაინც სასმელს არ გავეკარები-მეთქი... წესით ლუდიც არ უნდა დამელია... ნახე, ჩაეძინა! — მიახედა ქულასკენ, ბოლომდე პური და ძეხვიც რომ არ მოეთავებინა, ბომბორა თავი წინგაშვერილ თათებზე ჩამოედო და თვალეზი მაგრად მოეხუჭა, დიდი, უმწეო ბავშვივით არის!.. მაცივარი ტელევიზორისკენ ,ოვნიოთ და ჭილოფს დავუფენ.

ქულას თავისი „კუთხე“ მოუნწყვეს, ნიკოლოზმა ერთი ჭიქა გამოცალა და წამოდგა:

— ნავედი.

— რადგან არ იშლი... ისე, კინოლოგს, ჩაძინებულ ძალს დასაკოდად რომ დაუნვენთ, ნუ იფიქრებთ, რომ მაინცდა-მაინც დიდ სიკეთეს სჩადიხართ... მაგ საკითხზე არის განსხვავებული აზრიც...

— ევროპელ მეგობრებს განსხვავებული აზრი ნაკლებად აინტერესებთ.

— ჰოო, ეგ მინდოდა გეთქვა... ახლა თავისუფალი ხარ ჯარიდან! — დაარტყა მხარზე ხელი და კარისკენ უბიძგა.

— შენს ადგილზე დალევას არ მოვეშვებოდი.

— რატომ?

— მაშინ უფრო საინტერესოდ აზროვნებ.

— შეაყოლე, შეაყოლე!.. ისე, მართალი ხარ, თქვენი გაძლება ფხიზელს გამიჭირდება...

ქულა ძილში შფოთავდა, პატარა ფაჩუნზე წამოჯდებოდა, ყურმიგდებული გაისუსებოდა.

მახოაჭრიალებული ტახტიდან დაუყვავებდა ხოლმე და ქულაც მშვიდდებოდა, ისევე თავმიდებული გაინაბებოდა.

ჩაძინება მასპინძელსაც გაუჭირდა, მარტოხელა, ორმოც წელს გადაცილებული კაცი, კარგა ხანია „დოპინგის“ გარეშე ვეღარ იძინებდა. იფიქრა, ერთ ჭიქას ჩავცხებ და მოვისვენებო, მაგრამ მამა პეტრე დაუდგა თვალწინ და ცდუნებაზე უარი თქვა.

გამთენიისას ჩათვლემილი გააღვიძეს კიდეც.

ეზოში ოთხი თვალმდასიებული უბნელი თანამეინახე იდგა.

შუშაბანდს ქულაც აებლოტა და იმანაც გახედა.

მახოს რაღაც გაახსენდა, ოთახში შევიდა, ძველი, დაფუთფუთებული ალბომი გადაფურცლა, ერთ-ერთი ამ ოთხთაგანის პასპორტის სურათი მოძებნა და შუშაბანდში, სკამზე გადაკიდებულ, გაცრეცილი პიჯაკის მარჯვენა ლაცკანზე ქინძისთავით მიამაგრა.

— რა მოკრძალებულები გამხდარხართ, აღარ შემოდიხართ?

— მერე ეგ თავბოხვერა არ გვიკბენს? — ჰკითხა რობემ.

— მე თუ ვეტყვი — არა...

ფეხაკრეფით შემოლაგდნენ, მაგიდასთან ჩარიგდნენ.

— რამდენჯერ გაგაფრთხილეთ, როცა უჩემოდ შემოხვალთ და დალევთ, ნაგავს ნუ დატოვებთ-მეთქი... აქაურობა ბუზით იყო სავსე.

ეს ერთხელაც გვაპატიე, დავთვერით და დაგვრჩა, სხვამხრივ ხომ ყველაფერი წესრიგში იყოვო.

რაც მაცივარში დავტოვე დაგილევიათ და შეგიჭამიათ...

არაო, ეტყობა სხვებმა დაათოხლავეს, ჩვენ ჩვენი სასმელით და პურმარილით მოვედით, ბოლოს ცოტა არაყის ბოთლს მოვაკელით, საყოვლადმინდაო აღარ დაგვრჩა და მაშ, რა გვექნაო.

— ახლა, ალბათ, რაც დატოვეთ იმის ასათვისებლად მობრძანდით!

— ოო, მახო, რა ხარ, რა ხარ, შენ ხომ ვერაფერს გამოგაპარებთ, მოხალისდნენ და მაცივარს მოწყურებული თვალეები მიანათეს.

— ვიდრე გეგულებათ, ხომ არ მომასვენებთ, ბარემ გამოიღეთ და ჩაცეცხლეთ! — დართო ნება.

— ჯიგარი ხარ, მახო, დაგვცოფავ, გაგვთათხავ, მაგრამ გული აუნონავი ოქრო გაქ, — გახალისდა რობე.

არაყის ბოთლი შეაჯანჯლარა და სინათლეზე გახედა.

— არ გვეტყვი, გუშინ მთელი დღე სად დაგვეკარგე?

— საქმეზე ვიყავი, ერთ ტიპს ფული ჰქონდა ასალები და იმის ამოსალებადა გავყევი გლდანში.

— კარგი ფოდრათი იყო?

- არა უშავს.
- შენი წილი?
- ხუთასი ლარი... კოსტუმის მარჯვენა გულისჯიბეში დევს.
- რობემ ჯიბე მოსინჯა.
- ვაჰ, აქ რომ არა ჩანს?
- სხვა ჯიბეებიც ნახე...
- ყველა ინტერესით მიაჩერდა.
- არც სხვაგან არის, მახოჯან...
- კარგად ნახე!
- აბა შენცა ხარ რა!.. მე და ჯიბეში ფულს ვერ მივაგნო?
- რა ვიცი, ალბათ, მატარებელში ვინმე შენნაირმა მანაკმა ამომაცალა.
- მახოც იქნება ვინმეს ფული ამოაცლევინოს!.. კაცო, ვაი, ვაი, ვაი, — შუბლში ხელი შემოირტყა რობემ, — ეს ახალგაზრდა ვინ არის? — დააკვირდა ლაცკანზე მიმაგრებულ სურათს.
- ახლობელია... გუშინ დავკრძალეთ!
- თბილისში?
- ჰო, თბილისში.
- მერე არ უნდა გეთქვა? წამოვიდოდით, დაგაფასებდით!
- არაყი ჩამოასხეს.
- აბა, ღმერთმა შეინყალოს... რა ერქვა?
- რობერტი, რობე.
- ვაჰ, ჩემი სახელი რქმევია... აცხონოს ღმერთმა! — შუბლზე ხელმეორედ გაინკაპუნა აცახცახებული თითები და ჭიქა ყელში გადაუშვა, — ეგ ცუდი ამბავი მომხდარა... გუშინწინ რატომ არაფერი გვითხარი-მეთქი.
- მაშინ ცოცხალი იყო.
- როგორ, ასე მალე დამარხეს?
- ეგრე მოითხოვა საჭიროებამ.
- აფსუს... რა დაემართა, სვამდა? — ცერი ამოისვა უპესთან.
- არა, წვეთს არ იკარებდა.

აბა, რამ მოკლაო, ოთხივემ ისეთი გაცეებით გაშალეს ხელები, თითქოს მარტო დაღვეის გამო იხოცებოდნენ ადამიანები და მერე ერთხმად ყველა არამსმელს ნიშნი მოუგეს, ხომ შეუდგა თქვენ მცდარ თეორიას წყალი, ყველაფერი ისე ხდება, როგორც დაბადებისთანავე უფალი დაგანერს შუბლზეო.

— ჩვენ ეტყობა არტოს გამოხდელი ლარიანი არაყით სიკვდილი დაგვანერაო, — თქვა ერთმა.

— აბა, აბა, ეგ არაკაცი ნამდვილად კარბიღზე აყენებს... ისე, მაინც გამოვიხედე თვალეში, — რაფაზე მიყუდებულ სარკეს ჩახედა რობემ, — აჰა, ამ ერთსაც დავახურდავებ და გავიმართები წელში... ჰო, ჰო, გააცოცხლა ჯიგარი, ბიჭებო... ერთი აქეთ მოინი, — სთხოვა პიჯაკმოსხმულ მახოს, — კარგად დავაკვირდე... მაშ რობერტი ერქვა, არა, მამის სახელიც ჩემი ხო არ ჰქონდა?.. ეე, ვერან, ვინ შენი ახლობელია... ТЫЧТО, იბიონამატ, ეგ ხო მე ვარ!

— საიდან, შენ ცოცხალი ხარ, ეს კიდევ...

— ახლა არმახებ! — ჩაილაპარაკა ნანყენმა და ისევ დააკვირდა, — ნამდვილად ჩემი ფოტოა, — ჯერ კიდევ გასულ საუკუნეში, ჯეელობაში მეტრიკისთვის თუ რალაც ჯანდაბისთვის გადამაღებინეს, — კიდევ კარგად დააკვირდა, — რა დრო გასულა, პროშლიი ვეკ!.. სად ნახე, მომეცი, შევინახო, როცა დავიბრიდე, უნდა დავიბარო, ეს სურათი გაადიდონ, კარგად გამოვიყურები!

— მაშინ სვამდი?

— მაშინ ვენეოდი!

— პლანსაც?

— პლანს — არა, პაპიროსი კი... დავიბადე თუ არა, აკუმერკამ მაშინვე „კურორტნი“ მგლიჯა ტუჩებში.

წასასვლელად წამოიშალნენ.

ქულა კარის ზღურბლთან უკანა ფეხებში ჩაჯდა, მთელი გასასვლელი ჩაფარა და სტუმრების მსვლელობა გამაფრთხილებელი ყეფით შეაჩერა, თან მასპინძელს გახედა, თვალეებით „ჰკითხა“, როგორ მოვიქცეო.

აქედან გარეთ რომ არ გვიშვებს, მეცხვარის ნაგაზია თუ სამთავიანი ცერბერიო, ერთმანეთს მიანყდნენ დამფრთხალი სტუმრები და მახომ ქულას უთხრა, ამათ ისეთი ცოდნა გამოამჟღავნეს, რომ უნდა გაატაროო.

ქულა მორჩილად გვერდზე გადაა.

ცირა ყურაშვილი

სახვეპელი

(ნოველების კრებულიდან — „ჟამსა თამაშობისასა“)

სი, ქალი, – ამბობს ბიძინა მეფუტკრე, ხბოშუბლას ხვიარე-ბით შემოგარსულ ჭიშკართან შეყოვნებულ ქალებთან. დედა იცინის. ემალის ჩაიდნის ცხვირზე ჩამოცმულ ალუმინის ჭიქაში, რომელიც უფრო მამაკაცის წვერსაპარსი ფუნჯის ასაქაფებელს ჰგავს, წყაროს წყალს ასხამს და ქალებს აწვდის, თან რალაცას ეუბნება ხალისიანი, მკვეთრად მელოდიური ხმით. ეს სიმკვეთრე აქამომდე მაცბუნებს და ვერაფრით შევეჩვიე. ნახევრად სველი კაბა აცვია, ჭალის ბილიკებზე დამნდარი. ოქტომბრის 22 დგას. ჩვენ ცხელ ასფალტზე მზეში გამომშრალტარიან და აფურფუტებულ სახოპავ ბადეს და თევზიან ტომსიკას მივაცანცალებთ ფეხშიშველნი.

ტომსიკით კალმახი მიგვაქვს. დედამ დაიჭირა, ნახეთ როგორ: სათავიდან დაუყვია ჩქერში თევზაობით; ჩვენც უკან მივდევთ ხუთნი. თვითონ გამართული, ჩქერში დაღმა წინწინ მიიწევს, თან ოთკუთხა სახოპავ ბადეს უსვამს. ჩვენ უკან მივყვებით, ალოპიანებულ ლიპებზე ფეხი გვიცურდება, ნიკაპამდე წყალში ჩახრილებს დედის სველი

კაბის ბოლოებთან სრიალა ხავსებით, წვრილ-წვრილი ნიჟარებით და გვერდელა ღორტავებით, ჩვენ რომ ღორტავებს ვეძახით. დაფარული ქვები ხელიდან გვისხლტება. ქვებს ადგილს ვუნაცვლებთ, წყობას ვუცვლით, ამას „ქვების ანგრევას“ ვეძახით. სიცივეში ფეხის თითებმა მოულოდნელი დაკრუნჩხვაც იცის, აქ ხომ გვერდიგვერდ სამი ყინულივით ცივი წყარო ჩამოედინება, თუმცა ოქტომბერია, უნდა შეთბეს, მაინც ყინულივითაა. ამ ელვისებური დაკრუნჩხვის არ გვეშინია, მიჩვეულნი ვართ, ფეხის თითები თავისით აიშვებს. დედა თვითონაც ანგრევს და შლის სილა-ქვის წყობას, რასაც ხან ერთი ფეხით მისწვდება, ხან – მეორით და მოულოდნელად კალმახს ამოზიდავს ბადით. უსწრაფესად აიჭრება ბადეზე დიდი თევზი და მისი წითელი წინწკლები ჩვენს განცვიფრებულ თვალებში გამოცეცხლილ ნაპერწკლებს გაეთამაშება. ავარდება და ისევ სახოპავს დაასკდება, ისევ ავარდება და ბადის ხავსისფრად გახუნებულ ქსელს დაეხეთქება. ეს არის მდინარის “მხეცის” თავგანწირული კვეთება გადარჩენისთვის. გული ამოგვივარდება შიშით, ეს ათასგან დაკერებული და მაინც უამრავგან გახვრეტილდაძონდილი ბადე არ გაგლიჯოს და ისევ ჩქერს არ მისცეს თავი. მერე ვისწავლით, ბიჭები ისწავლიან თევზის სხვაგვარ დაუფლებასაც, ნაპირზე ისვრი, მონყვეტით დააგდებ და დაარეტიანებ... და ვითომ თევზის დარეტიანება გოგოს საქმე არ იყოს... და აი, დედას ცალი ხელით ბადის ტარი მალლა უჭირავს, როგორც დროშის ჯვარედინად მოხრილი ტარი, მეორე ხელით ქვემოდან მიუმწყვდევია ჩამოზნექილი ბადის ხავსისფერ ქსელში გახვეული წითელხალეა დიდი თევზი როგორც დროშის კუდი – ჩვენი ხტომაა და სიხარულია? ენით უთქმელი!

მერე ამ სახოპავ ბადეს, ანთუ საბას თქმით, სახვეპელს მზის გულზე მივაგდებთ და სასადილო მაგიდას მოუთმენლად მივესევით დედის ხელებს მიდარაჯებული თვალებით. ონკანიდან წყალი თქრიალით გადასდის დედის ხელის მტევნებს, წველა ყველს და ჩვენი ნაკვეთის შეწითლებულ პომიდვრებს. კალმახს ვინ მოუცდის, ბავშვები ვართ, უგნურები და ჯერ თევზის ჭამა არ გვიხარია.

დედა იმ სალამოს თავისი ფეხით ნავა საავადმყოფოში, უფულოდ, ერთი კილომეტრის მოშორებით და იმშობიარებს ისე, როგორც ითევზავა, როგორც მორჩავს და აკრავს, როგორც მღერის თავისი მკვეთრად მუსიკალური ხმით, როგორც ლექსებს უთეთრებს დიდ, მუყაოსყდიან რვეულში მამაჩემს, როგორც აიძულებს ძე ღმერთს, გამალოს თავისი დალურსმნულმტევნებიანი მკლავები და მალლიდან აკურთხოს ჩვენი ბავშვური ტერფებით გადატკეპნილი და ამით გადახრიოკებული ეზო, რომელზეც კოლინდარმა ფესვი ვერაფრით მოიდგა.

- აი, ქალი! – მერამდენედ იტყვის ბიძინა მეფუტკრე, ხბოშუბლას მოიისფრო მტევნებით დაძანძულ თავის ჭიშკართან.
- აბა, თქვენ ხართ ქალები, ერთი შვილი ძლივს გაგიჩენიათ?!

ეროდი და დიანოსი

ეროდი და დიანოსი – ასე უწოდებდნენ დედას, როგორც ადრე გაუგონია, როგორც ეძახდნენ ალბათ ძველად. არც იროდონი ან ჰეროდე, არც დიონისე ან რა ვიცი... ასე: ეროდი და დიანოსი. ჩამოსულა რაჭიდან სესიკა ქელიძე, მწარე მუშა, როგორც დღესაც ეძახიან მიწის მოყვარულ, მოჭირნახულე მუშაკს. დასახლებულა ქუთაისის მაზრაში, ბაღდათის საბოქაულო ცენტრში, საირმისაკენ მიმავალი გზის სიახლოვეს. მაშინ მთელი ეს ზედა მხარე გოგოძეებისა ყოფილა, ქვედა მხარე კოპაძეებისა. თავისი შრომით და ოფლით სესიკას შეუსყიდია მიწები გოგოძეებისგან, ცოლად შეურთავს თავად დგებუადის ქალი და დაუსახლება ამ მიწებზე ორი ვაჟიშვილი – ეროდი და დიანოსი. ეროდის ჯერჯერობით ნუ მოვიხსენიებთ, დაე, მისმა დამაშვრალმა სხეულმა წყნარად განისვენოს ჩვენი ნაბლარა ყანის თავზე გაშლილ სასაფლაოზე, ხოლო სულმა კეთილად იმოგზაუროს ნათლის სამეფოში. დიანოსი მოვიხსენიოთ. ისიც არ გამოაკლდეს კურთხეულ ნათელს! ამ დიანოსს ეყოლა შვილები: სილიონი, სიმონი, სამსონი, მიხაკო, აბესალო და დები მათი (დები ასე, უსახელოდ). სილიონს ეყოლა ოლლა. ოლლას ეყოლა თინა, სოსო, მაჩანია, პავლე და მარო. ვეფხვაძეები. პავლეს ეყოლა სოსო, ამირანი და დავითი. სამსონს ეყოლა ლევანი, ვარლამი, გიგლა და სონია. აბესალოს ეყოლა ნინა, ანიკო, თამარი, დავითი, ნიკოლოზი და სეროჟა. მიხაკოს ეყოლა მარუსია, თინა, ბიჭიკო და ოთარი. სიმონს ეყოლა ელენე, ვასილი, ივანიკა (გარდაიცვალა ოთხი-ხუთი წლისა) და პავლე, რომელსაც ეყოლა დედაჩემი; ნავიდა ომში, დაიკარგა. დაკარგულიც არ ეთქმის, ამაზე სხვა დროს. და ამიტომ დედა უმადლის სესიკა ქელიძეს, რომ ჩამოვიდა რაჭიდან ამ ბაღნარ ადგილას, დაესახლა, იშრომა, აქვე გააჩინა ვაჟები: ეროდი და დიანოსი, რომლის ერთ შტოსაც – დიანოსისას ჩამოჰყვა თვითონ (დედაჩემი) და აქვე გვშვა ჩვენც. ჩვენს სახლს ზემოთ მარაოსავით იშლება ქელიძეების ეზო-კარმიდამოები.

– ვარლაამ, ვარლაამ! – ეს დედაჩემია. ისე მკაფიოდ ისმის მისი ხმა ორლობიდან, ჩვენი სახლის მოშორებით, თითქოს ეზოდან იძახდეს.

– შედი, გოგო, შედი, ზედ, ოღონდ არაფერი მოიწიო, – პასუხობს ვარლამ ბიძია დედაჩემს.

მისია გვერდნითელი მსხლის ხე, რომელიც ეზოს ქვემოთ, ორლობეში უდგას. თიბათვის ბოლოს, ქველთობისას ჩატკბება მისი წვენი სავესე, დიდრონი, ყვითელი და გვერდებშენითლებული ნაყოფი. ჩვენ, პატარებს, ხილი-ხმილი-ტკბილი გვაკლია. ეზოს

გვერდით მხოლოდ მცირე ყანა-ვენახი გვაქვს. ზაფხულის ხვატში წყნარად ირხევა სიმინდის ყვავილ-ქოჩოჩი, ყურძენიც შეთვალულია, კიტრებიც არის ხარდნებზე აკრულ-მიკუნტულები, მხოლოდ ხეხილი არ გვაქვს, ხილი-ტკბილიც ხომ გვინდა? და დასტაცებს დედა ხელს ემალის ძრომოჟანგულ ლავინს, მისი სახელურის ღრჭიალ-ღრჭიალით გადავა ორლობეში. მაშინ არ იტყვის და რომც თქვას, რას გავიგებთ, – პატარები ვართ?! გულისკანკალით გავა გვერდნითელი მსხლის ტოტებზე, მსხმოიარე ხის კენწეროში მოექცევა. იქვე, მის თავზე, მაღალი ძაბვის სადენიც გადის, ამიტომ ამ

ხეს არავინ არ ეკარება, ვარლამ ბიძია დარში ჩამოცვენილ ნაყოფს მობოჭავს, სხვა ვინ გაბედავს თავზე ხელი აიღოს და ხეზე ავიდეს? ეს ძაბვა კიდევ გაახმობს ხეს სულ ცოტა ხანში, მოჭრიან, ცეცხლს შეუკეთებენ. ახლა კი ქარი არხევს გვერდნითელ მსხლის ხეს, შრიალებს და ჭრიალებს ხე, დედა საჩქაროდ სწვდება ყვითელ ნაყოფს, ხორცთ ცვარი ასხამს, საჩქაროდ ყრის ემალის ლაგვინში. ფეხქვეშ ტკაცუნით ტყდება ნკირები, ქარი არხევს მაღალი ძაბვის სადენსაც და აჰა, უნდა შეეხოს ხის ტოტს და დედა ასწრებს ქარს ჩამოკრეფას, ასწრებს შიშს, სახელოთი ხვითქის მონმენდას, ასწრებს ჩამოსვლას, ჩვენზე ზრუნვას, ასწრებს სიცოცხლეს. ასწრებს პატარა, სულ პატარა, შვიდი-რვა წლისა, ავადმყოფ და მშიერ დედას ღამის ბნელში, კოპაძეების ვაშლის ხეზე გულისკანკალით დაუკრიფოს მკვახე ნაყოფი და შინ ფრთასხმული გამოექანოს, რომ გადარჩა, რომ ვერავინ დაინახა, ვერ მოჰკრა თვალი. ასწრებს ფრანგული ენის გერმანელ მასწავლებელს, ვერა ჰელცმანს, ანბანის საჩვენებელი ჯოხი – თითა მწარედ ჩაარტყმევენოს თავში, რადგან უპატრონოა, სუსტია და სწავლაშია ჩამორჩენილი. ასწრებს მშიერს გული შეუნუხდეს და გადაიქცეს ზევით, სამსონ ჭელიძისას, მანიჯარ ბებიას მაგიდის ფეხებთან, სადაც ისედაც ათევს ღამეს, რადგან დედამისი, იგივე ჩემი ბებია. ზუგდიდის ბაზარს არის წასული სიმინდის ტარანზე გასაცვლელად და როგორ დატოვა ასე პატარა, ასე უმწეო როგორ დატოვა?! და ის მაინც ასწრებს სიცოცხლეს, რადგან ცხოვრება განა მარტო საწუხარია, ის მანიჯარის დიდი მჭადიდან მოტეხილი ტკბილი და მადლიანი ნატეხიც არის! კი, ვაიეთიც აქ არის და თავს დაჰყურებს ვაიეთის მთა, მაგრამ აქვეა თენებოურის მთაც და თენდება სახალისოდ, ხალისიანად და ახლო-მახლოც სიხალისოურს ეძახდნენ საყდარს, ესაზღებოდა როცა სესიკა, მერე ეროდი და დიანოსი. ჭელიძე-ჭელტვაც – ესე არს კაცი, რა საქმესა ხალისიან, ზედიზედ იქმდეს. გინა ესრეთვე ალერსით შეაყუაროს თავი თვისი უალრესსთა და ზედაზედ იახლოს (საბა) და მიჭელტვაც ეს არის ალბათ, ჭელიძესთან ყოფნა მოგანდომოს. და შენ, მკითხველო, გუნებაში რომ გაგელიმა წმიდა ოთხთავის მსგავს დასაწყისზე და რომ ელოდი ამ ურიცხვი სახელებიდან ორ ხასიათს გამოვძერწავდი – ეროდისას და დიანოსის. და რომ გგონია, ხასიათი თუ არ გამოკვეთე, ცოტას ნიშნავს გახსენება მართალ კაცების. შენ რას დაეძებ, თავს მიიბრუნებ, როცა სულს მომთხოვს მოგონილი ხასიათები და ყველა სიტყვა, რაც არ იყო ჰო, ჰო და არა. და შენ არ იცი, ამ მონათხრობში როგორ ვიშვები ხელახალი და ვიბადები და არც ის იცი, თანაღმობის სევდა შენც რომ გამკობს, შენც რომ გშვენის ჩემო მკითხველო.

სურათები

წითლად ანათებს ნათურა. ეს ძველი ფოტოფარანია. წითელი ნაჭრით ჩამოვბურეთ. ახლა ჟანგით ამოჭმული ნაწიბურებიდან ნათურის სპექტრი ველარ გამოკვესავს, ვერ გადაურბენს ფირებს, ფოტოქალაღდებს. ვერც მამა-შვილის ხასიათს წაახდენს. გრილია გასამჟღავნებელი ხსნარის მომჟავო სუნით გაჟღენთილი პატარა სარდაფი. ახალი ფოტოქალაღდების შეკვრას გამადიდებლის სადგარსა და მაგიდის ზედაპირს შორის ვაცურებთ – გარედან უნებართვოდ

შემოჭრილი სხივებისგან ვიცავთ. მკერდითაც ვეფარებით, ვიცავთ სიცოცხლეს; ის აქ, ამ პლასტმასის ჯამებში უნდა ჩაისახოს. ეს განყოფილება ამ ცოტა ხნის წინ ერთად გაემართეთ, მამამ დინჯად, მე აჩქარებით და სულმოუთქმელად. უკან მამის ძველპალტონამოსხმული სარდაფის კარია, ოღროჩოღრო თალით, მკილისგან სანახევროდ დაფქვილი. სარდაფის ქერი, იგივე სასტუმრო ოთახის იატაკიც მკილისგან არის დაფქვილი. ყვითელი „ფქვილი“ ციურ მანანასავით გვეფრქვევა თავს, ეს – იატაკზე თავგებივით ცქრიალით გადაირბინეს ჩემი პატარა ძმების ფეხებმა. დირესა და დირეს შუა ნამგლის პირია შეცურებული. იატაკის რყევაზე ნამგლის ტარი მოზიდულივით ქანაობს. ქანაობს სამჭედურებიც, იგივე ნილკავები, ისინი დირესა და დირეს შუა არიან გაჩრილები. ღორჯოზე სათევზაო კავი თხილის ტოტისგანაა, ტაფელაზე და ქაშაპზე – ლერწმისა და ბამბუკისა. მათ ჩვენ თავზემოთ ძუაზე გამობმული ნაღვინარი ბოთლის ყელიდან ამოგდებული კორპისგან გათლილი ტივტივები, ტყვიის ბურთულა საძირავები და ნემსკავები უკონწიალებთ. არ ვიფრთხილებთ და, თმებში შეიძლება გაგვებურდოს. ამ ნემსკავებს საბა ანკასებს უწოდებს, ანკასები კი ანკესებია. ნილკავები მათი ტარია. სამჭედურია მთელი ეს ასხმულგამართულობა. სარდაფში მინა მოტკეპნილია. აღმოსავლეთის კედელთან ტყემლით და სანებლით სავსე ბოთლებია ნაფერდებული. მინის სიგრილე ასე უკეთ მოიცავთ. იქვე კომპოტებით მუცელგამოვსილი, თუნუქის სახურავებით დაბეჭდილი მინის დერგებია. აქაც სიფრთხილეა საჭირო, შეიძლება უნებურად ფეხი გაჰკრა – გაბზარო. ბოკა სკამებზე ვსხედვართ. ტანდაბალ მაგიდასთან ფოტოგამადიდებლის თალი კეფებს გვითვალისწინებს, სადგარზე გაფენილ თეთრ ფურცელზე გამოსახულ ნეგატივებს შევხართ. ფირები პატარა, შავი პლასტმასის კასრუკებში გვაქვს ჩახვეული. გამადიდებლის რენტგენგავლილი ფოტოქალაქები გასამჟღავნებელი ხსნარით სანახევროდ დაფარულ პლასტმასის ჯამებშია ჩაცურებული. დავხედავთ – შევაჯანჯღარებთ. დროდადრო პინცეტიტაც ამოვწვავთ ქალაქის სველ, პანია კუთხეს და ჰოი, ღმერთო, მაღალო! ამ დროს ამოინვერება მკრთალად, მსუბუქად, სახე-გამოსახულებად და შევცქერით რა სიხარულით, როგორ ამოდის, როგორ ივსება, რა სრული და გამოხატული ხდება. ჩვენზე სამჯერ მეტად თუ ხარობდა მამა ამ სახეების ბუნებითი გამოკვეთისას. პალტომოხურულ კარს მიღმა სხვა სიცოცხლეა, ზაფხულის ხვატში დედა ჭყინტი სიმინდის ტაროებს არჩევს, მწვანე ფუჩეჩს ფხრინინით აცლის, ჩემი და-ძმები თამაშობენ წყნარად და აუმღვრევლად, ჭრიჭინები რიტმულად და გამოზომილად აჭრაჭუნებენ ფრთებს. მე და მამა კი ვსხედვართ გრილ სარდაფში, ჩემი დის წითელი სატინის პერანგით დაბურული ფარნის შუქზე, დავცქერით ოთხკუთხა, პარალელურად ამობურთული ხაზებით დანაოჭებულ პლასტმასის დიდ ჯამებს და ვხარობთ. უძირო წიდან ამოდიან ნაცნობი და საყვარელი სახეები. მე ვფიქრობ ამ სახეებზე ფაქიზად. აქ ორნი ვართ. მოძღვარი და მონაფე, ოსტატი და შეგირდი, დინჯი და სულმოუთქმელი, მამაჩემი და მე. აქ ჩვენით იბადება სიცოცხლე.

უჯრულა თავპალი

დაგვხვდა სიბერემოვლილი მამიდა გადაპრიალებული სახის კანით, ცისფრად მოჟუჟუნე თვალებით, სუფთა და კრია-ლა ხელ-ფეხის ფრჩხილებით. ეგ იყო მხოლოდ, თითქმის ყველაფერი დავიწყნოდა თავის ცხოვრებიდან. რომ მეკითხა, იქნებ გახსენებოდა კიდევ – უბელო ცხენს რომ აჭენებდა სიყმანვილისას და ეს ამბავი ჟანგმოკიდებულ საკეტებსაც გაუღებდა ბავშვობის სხვა მოგონებებსაც. აი, ზეკრის გოგირდის აბანოები, კვერცხისგულისსუნნიანი აბაზანებით, გოგირდოვანი წყლების ჩქაფუნით, აბაზანაში ნეტარ გალალღალებით, უცაბედი ელდით – ორთქლიანი ნაკადის ნჩქრევა აბაზანაში შემოგლინავს უხსენებელთა. მიგრეხ-მოგრეხა მათი, კლაკვნა, ანდა ლივლივი თან გადაჰყვება ნაკადს ქალთა ნაბან-მნიკულში. აბანოს თავზედ წამოდგმული ხის სასტუმრო, ხის იატაკით, ხის კედლებით, სახურავი – კეცის ლორფინის, აყალო მიწისფრად გახუნებულ, მიჯრით მიწყობილ კრამიტებისა. გადასავლელი იქვე ბოგირზე, ლაშურას თავზე, მერე საცალფეხო გზა, თუ ბილიკი, შეღმართი, ფიჭვის კორომი სისვისფერი ბუმბლით მოსილი. კრიალა ცა, ფიჭვების სუნთქვა, ნაბლი და ძელქვა, განთიადის იალკიალი, მაჩქათელებით მფეთქავი და ტოტიდან ტოტზე მსტომიალა თრითინების ფუმფულა კუდით ატაცებული. ფერდზე ქოხოლა, მათი ქოხოლა, თუ ქოხირა, ქოხზე უფრო ღარიბული რალა იქნება. ქვემოთ, დაბლობში, კაკლის ხეები, ღელე ლაშურა, შქერის ხეებით ჩაკარგული, გადაფარული. ამ ღელეში თავს იხრჩობდა ბებიაჩემი. აქვე, ლაშურას მეორე მხარეს წყარო ბაბუაჩემ მალაქიასი, ასეც იყო ამოკვეთილი, სანამ ლაშურა გადაშლიდა მკლავთა გადასმით. – „მალაქიას წყარო“, „წყარო მალაქიასი“. შემორჩებოდა გარემემოს „მალაქიას ნაყანები“, „მალაქიას ნიგვზები“, „მალაქიას ხეხილი“, პიტუნი, თუ პიტუინი, პიტო ხე და ახალნერგი, აპიტონიკებდა, რგავდა, გადარგავდა, უფრო სწორად, სხვისაში რგავდა სხვისთვის, რგავდა, ტოვებდა, იძენდა – ფანტავდა, პოულობდა – კარგავდა, საკუთარი საზოგადო ეგონა, ბაბუაჩემ მალაქიას, ნიადაგ ბახუსს შეთამაშებულს – საზოგადო კი ისეც საზოგადო იყო. აი, ბებიაჩემი ლაბანია – აქეთ, ოჯინჯარზე დაკიდებულ ქვაბთან მოტრიალე, იქით მაგრობალი დედლებით გარსმობვეული ჯიჯლაყას, ქათანაცერას, სუქანას, თუ მოლოქას მხალს კეპავს ხის მოზრდილ გობზე. თუ ოჯახისთვის, თუ დამსვენებელთა პირის გემოსთვის გახურებულ კეცებზე დაყრილ მუგუზლებზე თვალებამომწვარი. ახლაც თავს გადასდებს და დამსვენებელთა მჭადების ცხოვრით ფულს შეამატებს თავის ზანდუკს, წითლებს, თუმნიანებს. ახალი სახლი უნდა ბებოს, აღარ უნდა ძველი ქოხირა. ამის მერეა, ლაშურას რომ მიაშურებს, მიექანება. რა ერქვა იმ კაცს? ვისზეც ეჭვობსმერე ბებია, დირექტორი და დიდკაცი იქაურობის, ვთქვათ, თვითონ ის არ შეპარულა იმ ქოხირაში ბებოს ფულისთვის, ცოტაა განა, ვინც მონუსხა დიდკაცის სიტყვამ და სხვისი ცოდვით სული დაუნვა? თავს იხრჩობდა ლაშურაში, რას დაიხრჩობდა, ზაფხულში კოჭზე თუ შემოგწვდება. გაზაფხული თუ იყო მაშინ, აბომბორებულს, აბორგებულს გამოსტაცეს ბებიაჩემი. და მერეუსამართლო სასამართლო, მეთაკილე მოსამართლით, თანამშრომლებით, რას იპოვიდა იქ სამართალს მართალი ქალი? მხოლოდ ზეცაა, ჩვენი კოპკი სადაც იდგმება. და აი, მამა, პატარა, სახემოთხუპნული, შავთვალა ბიჭი, აბანოს სარკმელს აბლოტებული, მოჭვრიტინე ცხელი წყლის ორთქლში გახვეული დედაკაცი-

ბის. აი, მამიდაც, მაღალი და ჭრელთვალა გოგო, მკერდზე ნანწავით, მუქარანარეგ დაძახილით: „ძირს ჩამოდი, ბიჭო, გუჯია!“ და მერე მისი მონაყოლი: „ვერ ჩამოვსხი, აბანოს კარნიზს ვერ ჩამოვფხიკე გუჯიეი!“ და იქნებ დედას ეძებდა ბავშვი, ბებიაჩემი ლაბანიაც მოიცლიდა, თბილ აბაზანას მიაკითხავდა. არც მას აწყენდა გოგირდოვან წყალში ქანება, დამსვენებელთა მჭადების ცხოვრებას სიცოცხლეს ხომ არ ანაცვალავდა? ზეკრის ცხოვრება, აბანოების კვერცხის-გულისსუნინანი წყლების ჩქაფუნში, ნიფლიხეების, ფიჭვების და ნიგვზების სუნში. ხმელ შამბკაჭაჭში, თუ კაჭახუნში. თბილად ჩაცმულ, ნებიერად მოსეირნე დამსვენებლებთან, ფიჭვის ხეებქვეშ „ჩაკარტიჩკების“ მსურველთათვის ერთი „აბრაშკა ფოტოგრაფი“ ხომ აქაცა ჰყავთ, გრძელფეხებიან, ბორდოსპი ფერ პლუმით მოფუთვნილ ყუთში თავმერგული, რომ თითო ჩიტი გამოუფრინოს. და პარჭუკებით მოფუთვუთე დამსვენებლებთან, ცეცხლზე შეხუნხვლულ ხორცის სუნში, ირგვლივ გაფანტულ, კეცზე დამწვარ ნაბლისა და ნიგვზის ნემოში, ვინ და საიდან არ იყრიდა თავს გოგირდის აბანოებზე და ინტერესსაც რა გამოლევდა მათდამი მკვიდრი გოგონას მიერ! დაბადებული აბანოებთან, გათხოვილი იქვე, მაღალმთიან სოფელში, როცა ჩვენსას ჩამოვიდოდა, მთის მკაცრ ცხოვრებას დაგვიხატავდა, კლდის ტინებიდან როგორ ცვიოდა, იჩხებოდა ხეობაში მათი ხარ-ძროხა. აქედან მახსოვს სიტყვა – „ზარალი“ და მერე ჩვენს წარმოსახვებში, დაღრღნილ კლდეებზე, კლდეზანარაზე თუ კოლოფებზე (ამ მხარეში ხომ კლდოვან მთას კოლოფიასაც უწოდებენ) დაბაკუნობდნენ მისი თხები კუნტრუმ-იბეკნით და სასანაულით მაინც კოლოფებზე რჩებოდნენ, მსხვილფეხა კი ღრეში ცვიოდა. მიკითხვ-მოკითხვის, ბარგის ამოლაგების შემდეგ მამიდას ყველანი აბანოში მივყავდით. უგოგირდო აბანოში. და ეს „აბანო“ ბავშვის ისეთ მონინებულ გრძნობას აღძრავდა, როგორც „კანტორა“, ანდა სიტყვა „კოპერატივი“. იქ, ვინრო, მაღალ, ორთქლით დანამულ კარადებქვეშ ქოშები ეწყო, სააბანოვე ხის ქოშები, აქა-იქ ზონარანყვეტილიც, უნდა გეპოვნა სალი ქოში, სიხარულით აღმოგეჩინა, რომ საზოგადო აბანოს ნამდვილ წევრად გეგულვა თავი და დამტკბარიყავ იმ სურნელით, აქაფებულ მარწყვის საპონს რომ სდიოდა მამიდის ხელში და წლების მერე აღმოგეჩინა, მეზობელი ქალიშვილის ხელში დანახულ პანია ბალიშს (ის არ ისვამდა მარწყვის საპონს, ბალიშს ხვრეტდა და გამონურულ სურნელოვან, აქაფებულ სითხეს თავზე ისხამდა?!). ერქვა საუცხოო სიტყვა „შამპუნი“. დაგხსომებოდა იმ თაღებში საუბრის ექო, ცხელი წყლის ორთქლში მკრთალად მჩანი თეთრი ქალები. რომ ვბრუნდებოდით აბანოდან ნითელ ლოყებით და მის შავნითელმწვანე თავშალს ქარი არხევდა, ვხვდებოდი, აბანო იყო ბევრად მეტი მამიდასათვის, ვიდრე უბრალოდ ტანის დაბანა. ასე იყო მთელი ბავშვობა. კიდევ გაშლიდა თავის რვეულებს, დედას მისცემდა – ეს ცოცხორეის ნააკითხეო და ვკითხულობდი მამიდის ნაჯაფ თითებით შექმნილ მიამიტობას. მას ხომ უფრო მეტი უნდოდა, ვიდრე ხვნა, თესვა, მთის სოფელში ძროხების მწყემსვა. და გავაგრძელებ: „თბილი წინდები, სვიტრი ვუყიდოთ, მოვინახულოთ, აჰა, ფული, კიდევ რა უყვარს მამიდას, თუ გაიხსენებ?“ – მითხრა ჩემმა ძმამ. ლამდებოდა, როცა „ცივები“ ავიარეთ. დათოვლილი იყო გზა, ხოლო ის ადგილი, რომლისთვისაც „ცივები“ შეერქმია მთის სოფლის მოსახლეობას, მოყინული. ხეობაში მდინარე ხანისწყალი მოსჩქეფდა. ძველ მანქანაში ბენზინის მძაფრი სუნი იდგა, მთის სოფლის გზებზე საჯაყჯაყოდ მართლაც გამძლე ავტომობილი გვექირავა. საბარგულში ტომარა ფქვილი, ზეთიანი ბიდონები, მაკარონები და ვერ-

მიშელი, შაქარი და ტკბილეული, თბილი ჩასაცმელი გველაგა. მამიდის მოსანახულებლად ხელდამშვენებული მივდი-
ოდით. ვფიქრობდით, ასე ერთჯერადად გადაგვებადა სიკეთე ჩვენი ბავშვობის იმ უთვალავი დღეებისათვის, როცა მა-
მიდა მტვრიან შარაზე ჯაყჯაყა ავტობუსიდან ჩვენთვის ბარგს ჩამოდგამდა. ამ ბარგს ქიშკრიდან სახლამდე ნელ-ნელა
აკლდებოდა სიმძიმე: ტყის შავ, თუ მაზუთნასმით საგანგებოდ გაშავებულ გოჭს სალორეში უთავისუფლდებოდა ადგი-
ლი, აკრიახებულ, ფეხებგაკრულ ქათმებს საქათმეში. კვახებიანი ტომარა სარდაფში რჩებოდა, დანარჩენ ბარგს – პარკი
ლობიოს, ხმელ ლობიოს, თაფლიან ქილებს, სულუგუნს, მჭადის ფქვილს ჩემი და ჩემიდედმამიშვილების მრავლობითი
მზერა ზვერაგვდა. მამიდის სიკეთემ ხომ მთელი ბავშვობა სული ჩაგვიდგა, ავდრიანი დღეები მოგვიმზიანა. მაგრამ მას
უკვე დავინწყნოდა ეს ყველაფერი, მხოლოდ მცირეოდენი რამ ახსოვდა ჩვენი და მისი ბავშვობიდან. იჯდა საწოლზე ვარ-
დისფრად აღუებული, ლამის უნაოჭო ღანვებით, და მაინც ისე, როგორც პატარა, მოხუცი ჩიტი, სუფთა, კრიალა ხელ-
ფეხ-ფრჩხილებით, სიბერისმომვლელ შვილრძალნაგრამდახვეული. მეხსიერების ძველ ზანდუკიდან გაუჩხრეკლად
ამოჰქონდა ჩვენი სახელწართაულები, მამის მიერ შერქმეული და მამიდისვე მომგვანებული: ჩემთვის – ცოცორეი და
პაატასთვის – პატატული. მას უკვე აღარ ადარდებდა ფქვილი, ზეთი და შაქარი, არც რამ ქვეყნის სიდუხჭირე, გულში
იხუტებდა ჩვენგან მიძღვნილ უჯრულა თავშალს, გვიყურებდა და მღეროდა.

წყალდიდი

ხელისგულისსიფართე ეზო გვაქვს, ხომ ვთქვი, ხრიოკი, მწირი და მყარად დატკეპნილი. არა, არ გვყოფნის, განვრ-
ცობა სჭირდება ჩვენს სახტომ-სათამაშო ადგილს და აი, წყალჭალაც აქვია, ჩვენი ბავშვობის მდინარით. ვინრო ბილი-
კით დავეშვებით ჭალაში, ჯერ გვირილიან მინდორზე გავიკუნტრუმებთ, მერე დამრეც ფერდს ჩაუყვებით და თხმელის
ბუჩქნართან მოვიჩრდილებთ. თხმელა ამოყრილა მდინარის ნაპირას, ნაცრისფერი ლიპების ახლო-მახლო, სილაქვაში
და მის სუსტ, თხელ, დრეკად ტოტებს მობანავეთა სველი პირსახოცები, პატარა საცვლები გადაჰფენია. ნიავი არხევს
ამ სუსტ ტოტებს და ქანაობენ მასზე საცვლები, როგორც სიცოცხლის ჩუმი დროშები. ნაცრისფერ ლიპებზე მდინარის
პანია კაპილარები გადმონანილებულა, ამ კაპილარებში ჟრუანტელივით გაირბენენ ლიფსიტები და მზის გულზე გამთ-
ბარ ლიპე-გუბეში ვერცხლის გლინივით ჩაიპნევიან. ამ თბილ ნიაღში სხვა არსებებიც იჩეკებიან – ნერტილთავა კუდიან-
ნები, ეს ნერტილები გუბეებში დაქრიან და კუდებს იქნევენ. ჩემი პატარა ძმები მათზე თითს იშვერენ და ამბობენ: ე,
ე, თავკომბალები! უფრო პანანინები დედის კალამსაც ამოჰყვებიან ლურჯ მელნით სავსე თეთრ სამელნიდან, ლექსის
პნკარებში ალაგ-ალაგ ტოვებენ კუდებს, ამ დროს დედა ლექსებს „უთეთრებს“ მამას მაღალ ჟურნალში. მიჯრით ჩაწყო-
ბილ, ბასრი ნატეხებით ამონვერილ ნაცრისფერი ლიპებიდან ხის ბოგა-ხიდია გადაებული. ჩვენ გადავირბენთ ამ ნატეხ-
ებზე ფეხშიშველნი, ბოგა-ხიდზეც გადავიცანცალებთ. წყლის ჩქერში დედა ჩამდგარა, ხის ბოგა-ხიდს ხელებით ეჭიდება,
სველი თხელი თმა თავზე მიჰკვრია, ჩქერი აქანავებს, არბილებს და თევზივით მოქნილს აჩენს მის ტანს და კაბას. და

აჰა, ხიდიდან ჩვენც ჩავხტებით მის სიახლოვეს, შეშინებულნი სველ კაბაზე დავეკიდებით, რომ ჩქერმა შორს არ გაგვის-როლოს და გაგვიტაცოს. დედა ცალი ხელით ბოგას ეჭიდება, მეორე მაჯა ჩვენი წყალმაშველია, ტანს წყალში აცურებს თევზივით. მისი კაბა წყალში იზმორება, როგორც მძინარე გაღვიძებისას. ქარი იტაცებს წყლის შხეფებს, სველ კაბის სუნსაც და ბრუვდება ჰაერი ამ გრილი სუნთქვით. ხიდქვემოთ ჩქერი ჩქარია, ძალზე ჩქარია ჩქერი, სხლტება, მიფრინავს. თუ დაყვინთავ, ხიდქვეშ გაძვრები. მაგრამ ხიდქვეშ ძრომიალს ჩვენ ჯერ რას შევძლებთ? ჯერ დედის მაჯას და მის კალთას ვებლაუჭებით. ეს ხიდი, ჩემი სიზმრების შტრიხი, ოდესმე ბენვის ხიდად ქცეული. მასზე გადავივლი, თუკი შევძლებ, ამ სამყაროდან თავდაღწეული. გაღმა ხის სახერხი ქარხანაა, ფიცრით ფარლალადად შეჭედილი. ქარხნის მუშები ხიდის ბოლოს, ნაპირთან პურმარილს შლიან იშვიათად, უფრო საღამოს, ნამუშევარზე, ნახერხშეფრქვეულ, ჩახუჭუჭებულ მკერდს ჯერ წყალზე ჩამოიბანენ, მერე გაღვანღვალდებიან კიდევ მდინარეში ნაცრისფერი, თითქმის მუხლამდე დაშვებული ფარფალია საცვლებით, სწრაფად გასცურ-გამოსცურავენ, რადგან ქალთა საბანაოა, თუმც ხიდი მათი ნამუშავეია... მოვა წყალდიდი, გაიტაცებს ამ ბოგა-ხიდს და მეტად აღარც გააკეთებენ, დაენანებათ შრომა წყალ-ნასაღებად. ქარხანაში ლიანდაგებია, მასზე ვაგონეტები დგას მოჭრილ ხეთა გადასაზიდად. ასე გადააქვთ დასახერხი ფიჭვი და ნაძვი. ეს ხეები ფიცრად იქცევა, სიცხეში შრება, მზე აცხუნებს, საკმევლის სუნი ეფინება მდინარის ნაპირს. საკმევლის სუნი და თევზის სუნი. მერე მივხვდებით, ქრისტეს მდინარეა ეს მდინარე, მან შეგვითვისა, ის გვიფარავს თავის წიაღში. უქმე დღეებში, როცა მუშები ისვენებენ, ვაგონეტებს ჩვენ მოვახტებით, ერთ-ერთი ზურგიდან მოგვანვება, გრიხინით გარბის ვაგონი მოკლე ლიანდაგებზე – სახერხი ქარხნის ერთი თავიდან მეორემდე. ქარხნის ირგვლივ, ღია ცის ქვეშ ფიჭვის და ნაძვის შორითანა ხეები წვანან, ვითარც მაღალი ქალიშვილები. ჯერ ბავშვი ვარ და მაინც ასე ტრაგიკულად ვიაზრებ მოჭრილ ხეთა

ბედს. ქარხნის მუშები ფიცრებად ხერხავენ ქალიშვილებს, მდინარის ნაპირს გაღმოსწვდება ნახერხის ზვინი. ძველს ახალი ემატება, მზე, წვიმა სწვავს, გადაანითლებს ამ მაღალ ზვინს, ძველს ახალი ემატება. მონითალო-აგურისფერს მოთეთრო-კრემისფერი დაათოვს, მსუბუქი, საკმევლის სუნით გაჟღენთილი. ჩვენ ვხტებით ამ ნახერხში, გამოვექანებით ქარხნის ეზოდან ხუთნი, მორიგეობით დავიკრავთ ფეხს ეზოს ნაპირას, მდინარის უკბილო პირით ჩამოკბეჩილ კბოდეზე და ჩავემვებით ფუმფულა ჭურში. ტანზე ხოჭოც მოგვეტანება, მსუქანი, შავი ლაფნიჭამია, ფუნაგორიად რომ სახელსდებენ შინაურები. ფუნაში არა, ნახერხში უყვარს მასაც გორვა თუ კოტრიალი, ან ლაფნის ნამცეცებს თუ მისტირის, ხმამაღალი ბზუილით რომ დააცხრება ნახერხის გროვას. ნახერხადქცეულ მაღალ ქალიშვილების გვერდით, ჩვენს დიდ ქვასთან, სანახევროდ რომ წყალში ჩაფლულა, ბაბო ბებოს შვილიშვილი წევს, მშრალ ლიპეზე ქათქათა პირსახოც-გაფენილი, პირისახეც თეთრი ქსოვილით შეუბურავს, მზეს ეფიცხება. მას ნანა ჰქვია, სანახევროდ თბილისელია. ისე მაღალი და ჩამონაკვთულია მისი ტან-ფეხი, ბავშვის უნებურ მონინებას იწვევს. ის ხომ მაღალი ქალიშვილია. და თუ მოჭრილ ნაძვებს, ფიჭვებს არ შევადარებ, პირველად ვხედავ მზისგულზე ასე მწოლ გოგოს. სხვა გოგონები არასოდეს წვანან ნაპირზე, მორიდებულად სხედან თხმელისქვეშ, ან ლიპებიდან პინკად ჩაჰყოფენ ფეხს მდინარეში. ფეხის წვერით

აქაფებენ ტალღებს, იცინიან და მალულად მზერას ელიან. მერე გამოვლენ ქარხნის მუშები და იმ ადგილას, სადაც ნანა ინვა, პურმარილს გაშლიან. მანამ კი ნახერხს ჩამოიბერტყენ გულმკერდის ნაცრისფერი ხავსიდან, წინ ნაშვერილი ხელებით, ნაცრისფერი, ფარფალია საცვლებით, წყალში შეცურდებიან. მათ ნამუშავევ ბოგა-ხიდსაც მოეჭიდებიან შეძახილებით, ყვინთვითა და წყალში დგაფუნით. წყალდიდი მოვა, მაინც მოვა მერე წყალდიდი და გაიტაცებს ამ ბოგა-ხიდს, მეტად აღარც გააკეთებენ, დაენანებათ შრომა წყალწასაღებად. გათქემდება და წყალდიდი მოვა, ნაცრისფერ ფლატეს მოადგება გულამღვრეული, ღრიალით მოაქვს. მაღალ სოფლიდან, მთებიდან დაშვებისას მოხელთებული, ოფლით და ჯაფით ნაწყობი და ნაგროვები მთელი ხე და ტყე, ზოგჯერ თავთხელშიც შემოადგებს, დაატრიალებს და აქ უნდა იმარჯვოს ვინმემ, კაუჭი მოსდოს, ნაპირისკენ შემოითრიოს მორი, როგორც ვეება ლოქო. შეშა გვჭირდება, ჯერ ცისფერი ალი არ ანთებულა ამ ქალისპირზე, გზების გასწვრივ მხოლოდ ლამპიონები ანათებენ. ძველი, ათასგან სპირალგადაბმული ელექტროქურა – დიასახლისის ჯოჯოხეთი და ისიც, ალუმინის მოკაუჭებული სათბურა, წყლით სავსე ემალის ლაგვის რომ აცხელებს, სახიფათოა, თითს მიაკარებ – დაგაჟრუალებს. ამას ბუხარი სჯობს, ვინ დაინუნებს ბუხარში ნამზადს, ახლაც კეცში არ ხაფხაფობს დედის ხელით დაკრული ხაჭაპური? მეორე კეცში წინილაა შენითლებული და მაგიდაზეც ნივრის, მკვახე ყურძენ-ისრიმის და მაყვლის წვენი სახანხვროდ მომთავრული თასია, შემწვარი წინილა რომ ჩაარბილოს, ჩააბუჭბუჭოს. არც სტუმარია, არც არაფერი, მაგიდის გვერდით მდგომი ტაბლის სტუმრებიც ჩვენ ვართ და მასპინძლებიც. მაგრამ ვჩქარობთ, ნებისად და გუნებისად არაფერს არ ვჭამთ, ვჩქარობთ ჭამისას, რადგან ათასი საქმე გვიცდის გარეთ: კოლოფების და ჭიების ძებნა ანკესებისთვის, ერთი ჩვენგანი ტყემლის ხეზეც უნდა აცოცდეს, იქიდან ჩანს მდინარის ფერი, ამღვრეულია თუ დაინმინდა? ამღვრეულია? და იყოს, მერე ამღვრეული, ჩვენ რას შეგვიშლის? ნაპირზე მაინც შეიძლება თამაში, ცქერა, როგორ აგორებს ხანისწყალი აყალოფერად შეღებილ ტალღებს და მერე ერთხელ, დიდობაში ეს მდინარე დამესიზმრება, ოღონდ ფართო, ზღვადქცეული, მასზე წვრილ ხიდით, უნდა გადვიდე ამ ხიდზე გულისკანკალით. უნდა გადვიდე და გადავალ... დანმენდილზე, კი სულ ტაატით ჩამოივლიან კამერებით დიდი ბიჭები, ტრაქტორის საბურავებიდან გამოხსნილ შავ, გახეთქვამდე დაბერილ კამერებზე მეფეებივით ნებიერად მიწოლილები, ოღონდ მათ „ტახტრევენებს“ სული რომ არ გამოეპაროთ, დაზიანებულ ადგილებზე რეზინის ოთკუთხა ნაჭრები აქვთ გადანებილი და მუზეუმის დაყოლებიდან „კოპაძეების საბანაოს“ მოიზომავენ, „სვანიძეების ორემსა“ და სათავესაც ჩამოსცდებიან, შემდეგ წყაროებს, სადაც დედაჩემი პომიდვრებს რეცხავს ჩვენთვის, რომ ყველსა და პურს მივატანოთ მდინარეზე მოშობულთა. ყოველ საღამოს ემალის ყვითელ ჩაიდანსაც ავსებს წყაროს წყლით... რეზინის მრგვალ, გასკდომამდე გაბერილ „ტახტრევენებზე“ ნებიერად მიწობილებს ჩამოატარებს მდინარის წყალი „ქალთა საბანაოზეც“, სადაც ჩვენ ვართ, ჩვენგან „ბიჭების საბანაოს“ ჩაცურდებიან, მეტზე არ სწვდება თვალსაწიერი, იქით რა ხდება, ჩვენ აღარ ვიცით, იქით მიდის, შორს მიდის და თვალთაგან იკარგება ჩვენი მდინარე.

მენამული მაგნოლია

წითელი ხიდის თავში, ხიდს ქვემოთ, ფისონის პირას, გაბაშვილის გორას გადმოსახედზე, ბარქაიების ეზოში მენამული მაგნოლია ამოზრდილა, ფესვებით მდინარის გულს ჩასჭიდებია, სიმაღლით ხიდსაც ამოსცდენია და კიარ დგას, სიცოცხლის ხედ მკვიდრად ბინადრობს. გაზაფხულზე, სითბო და ტენი ერთად მოეძალევა თუ არა, ის მოგროძო ყვავილები მენამული სისხლ-ხორციით დაიტენება, საკმევლის სურნელით აივსება, გაიშლებ-გაბუჟუჟდება და ხე კი არ ჰყვავის, თითქოს მთელი ქალაქის თვალწინ მენამულვარსკვლავიანი კარავი დასცა პირველმქმნელმა-მოსავანებლად. ისე მფეთქავი, ალერსიანად მოყვავილე ხდება ამ მზისქვეშ, როგორც სულის მობერვა ლუთისა მიერ კაცთა მომართ. ფისონიც ხომ ამასვე ნიშნავს, ამ მადლფენას, ანაც სხვაგვარად, სტუმართ საჭურვლის დაცვა-შენახვას. ბარქაიების სახლის მეორე სართულიდან ქალი ჩამოდის – ქრისტინე და მენამული მაგნოლიის ქვეშ გაბმულ მავთულზე თოვლივით უმტვერო თეთრეულს აფენს. საბნის თეთრ საპირეთა გაღელილი გულები მდინარის გრილ სუნთქვას ისრუტავენ, მუცელში იმწყვდევენ, კვიტაისის ქარებით ორსულდებიან, დაკუნულ-ბოლომოფცქვნილ დედლების ყრუ კუთვასა და გაბმულ კაკანში ქარებს ასდევ-ჩასდევენ მარადისი ფრიალ-ფრიალით. ეზოში ონკანი დგას, ვითარც იაკობის ჭა, თუმც ლითონის მილია უბრალოდ მიწიდან ამომართულ-ჩამოკაუჭებული, ინდაურის თავ-ნისკარტ-ჩიჩახვივით. თუ უწყლობაა და ეს ხშირად ხდება, მთელი უბანი ამ ონკანით სულდგმულობს, აქ გამუდმებით არის წყალი და ოფლმოდენილ, მონყურებულ მგზავრს შეუძლია ითხოვოს – „მასუთ მე წყალი...“ აქ იყრიან თავს საშინაო ხალათებით, თუ პიჟამებით, ფოსტლების ნელი ფლატუნით, მასლაათით და ემალის სათლების რაკუნ-რაკუნით. საჩქარო არაფერია, ხვალინდელი დღეც ამ კვირისაა და ონკანიდან კარგა მოცილებით, ნაბიჯზე მაინც იჭიმება მწყურვალთა რიგი, რადგან ყველაფერს მოიკლებს ადამიანი, წყალს ვერ მოიკლებს თუმც „ყოველი, რომელი სუმიდეს წყლისა ამისგან, სწყუროდის კვალად“... წითელ ხიდს აქეთ, ყოფილ ბერიას ქუჩის დასაწყისში ეგუდიელ თავდიდიშვილის სახლია, ტანდაბალი, მკვირცხლი იერის რკინის ხელოსნის, ნიკელის საწოლების ხარატის. გასაბჭოების ტალღას ქვედა სართული ხელიდან გამოუცლია ხელოსნისთვის და იქ დასუფთავების ტრესტისთვის მიუჩინიათ ბინა, მეორე სართულზე, კი ცხენი გაჭენდება, ხუთი ოთახის ბარიერი რომ არ აკავებდეს. ეზოც დიდია, უამრავი სათავსოთი და რკინის მასალა – იარაღით. ქუჩას ეგუდის ვაჟის, მაისე თავდიდიშვილის ოთახის ფანჯრები გადაჰყურებს. 21 წლის მაისე ფრონტზეა დაღუპული, მაგრამ მამას არ სჯერა მისი გარდაცვალების ამბავი, ამიტომ ათწლეულებია, მაისეს ოთახს არავის აკარებს. ოთახის მოსახმარისად აქ კარს ვერავინ შეხსნის, ხელუხლებელია, ისევეა განყოფილი, როგორც მაისეს ომში განწვევამდე იყო: მის შუაგულში დათვისფეხებიანი ძველებური სანერი მაგიდა დგას, მაგიდაზე თეთრხელსახოცგადაფარებული საბეჭდი მანქანაა, აღმოსავლეთით, კედლის გასწვრივ ეგუდის მიერ გამოხარატებული ორი ნიკელის საწოლი დგას, იქვე თავით ძველებური „შიფანერკა“ – კაკლის ხის მოჩუქურთმებული, მუქი ყავისფერი კარადაა, რომლის თარო-საკიდებზე ეგუდის ცოლს – მირიამ-დებორას ათწლეულობით მზეუნახავ-გამოუმზებელი შიფონის კაბები, თუ სხვა პენიანი ტანთსაცმელი მოუთავსებია, პირადი

ნივთებისთვის მიუჩენია ადგილი. 14 წლამდე იერუსალიმში გაზრდილი, ივრითის კარგად მცოდნე, განათლებული ქალის გემოვნებით აღბეჭდილა ეს ნივთები, თუმც მათი სიღბო და ფერადოვნება ფრონტზე წასულ და ვერ დაბრუნებულ შვილზე მგლოვიარე ქალისთვის სამუდამოდ გახუნებულა. დასავლეთის კედელთან მონუმობის კიდობნის მსგავსი, კაკლის ხისგან დამზადებული და სპილენძის ფირფიტებით შემკულ-მოჩუქურთმებული კიდობანი დევს, რომელშიც მაისეს საკონცერტო ტანსაცმელი ინახება. კიდობანს დიდი გასაღები აქვს, გადაატრიალებ თუ არა, მელოდია ახმიანდება, ამიტომ მას „მომღერალ კიდობანს“ არქმევენ ოთახში ჩუმიად შეპარული ეგუდის შვილიშვილები. მასზე მწვანე ხავერდის-ყდიანი დიდი საოჯახო ფოტოალბომი დევს. აი, მაისეც, ქუთაისის ფილარმონიის ადმინისტრატორი, კონფერანსიეც – საჭიროებისას – უდრტვინველ თვალთა მზერით, დატეხილი წარბებით, წითური, ტალღისებურად გადავარცხნილი ქორჩითა და მოკლედ დაყენებული წითურივე უღვაშით. კიდობანში მისი ან უკვე დაუქმებული სამოსი ინახება: თეთრი პერანგები, თეთრი ხელთათმანები, მეზღვაურის „მატროსკა“, ფრაკი, ბაბთა, ცილინდრი, ხელჯოხი... და ამ ყველაფერს ზემოდან უზარმაზარი ჩინური ლამფა გადმოჰყურებს. ასე უნდა იყოს, ასეც არის... მაგრამ ახლა ვილაც დახრილა დათვისფეხებიან საწერ მაგიდასთან და ხელნაწერს უკირკიტებს, დროდადრო საბეჭდ მანქანასაც უკაკუნებს. პატარა გოგონები კარის ღრიჭიმალოდან გაფაციცებით ადევნებენ თვალს უცხო კაცს ხელის მოძრაობებზე, მის წერაბეჭდვას, იმასაც, ხელის ერთი მოსმით როგორ მოხვეტმოკუჭავს ნაწერ ფურცლებს და სანაგვე ყუთში ჩაუშვებს. გოგონები ბებია-ბაბუის საუბარსაც აყურადებენ უნებლიეთ. – ბორიას ოთახი ნახევრად სარდაფია, მირიამ, მზე არსაიდან უდგება, ისედაც არ აქვს კარგი ჯანმრთელობა, აქ იმუშავებს, ხოლმე, მაისეს ოთახში, თან ივრითის სრულყოფილად შესწავლაშიც დაეხმარები, „ვეფხისტყაოსანს“ ისე ვერ თარგმნის, ხელშეწყობა სჭირდება. სალამოა. ღია სარკმლიდან მენამული მაგნოლიის სუნთქვა მოაქვს კვიტაისისოს, საწერ მაგიდაზე „ვეფხისტყაოსნის“ ფურცლებს და თარგმანის ხელნაწერებს აშრილებს, წინასწარმეტყველთა და მახარებელთა პირისპირ გარინდულ მთარგმნელს ჰყოფს და აშორებს ხილულისგან, მენამულ კარავში აბინადრებს. – ბორის გაპონოვი ყოფილა, ეს კაცი! – კარის ჭუჭრუტანასთან ეჩურჩულება უფროსი გოგონა დაიკოს. ბულვარს გადმოღმა, არქივთან, „მსახიობთა ტირიფის“ ქვეშ, სპექტაკლიდან თავისუფალი მესხიშვილის თეატრის მსახიობი ქალები – მარი, თინათინი, შურა, ნინა და თამარა „ტაბურეტებზე“ ჩამომსხდარან, საუბრობენ, ტკარცალებენ, აქვეა მაისეს დაც-რუთი, თოჯინების თეატრის მსახიობი, სხვებიც ნელ-ნელა ემატებიან, აქეთ მოიჩქარიან განზე დაჭერილი, თუ ილღიაში ამოღებული თავთავიანთი „ტაბურეტებით“. ხანგადასულ ტირიფს გრძელი თმები დაუშვია და სანახევროდ უმაღლავს კიდეც ტაბურეტებზე მსხდარ ქალებს გამვლელ-გამომვლელთა მზერას. თეატრის უკანა მხარეს, კულტურის სახლიდან დოლ-აკორდეონის ხმა ყრუდ გამოისმის. ოპერის მხრიდან მოცეკვავე და ქორეოგრაფი დავით უშვერიძე გამოდის ქალების თანხლებით აზიაცკებსა და ბლუზაში გამონკეპილი, ხელში ბოხობით, ხანჯალი აკლია, ცერებზე რონინით კი ისედაც მოდის. კვიტაისქარი აშრილებს მენამულ მაგნოლიას. სისხლხორციტ დატენილი მენამული ყვავილები მკრთალდებიან, ილევიან, იშრიტებიან და სტრიქონებად, ფოტოსურათებად, მოძრავ და ხმოვან კადრებად სხეულდებიან. ფისონი გამოედინება ღვთის ბალიდან, რწყავს ფესვებს მენამული მაგნოლიისას; ფერავს, აპრილებს, ინახავს სტუმართ საჭურველს და სტოვებს სევდას გადაყვავილებულ თაობებზე.

საცურაო აუზი

მიცურავს ვითომ. მხარულთ. ჯერ ერთ მკლავს მოუსვამს ატალახებულ წყალს, მერე მეორეს. ფეხის თითებით აუზის ფსკერს ებლაუჭება და წყალტალახში იზიზნება, უფრო იმღვრევა აუზის წყალი, მაინც მიდის, მკერდით მიარღვევს ამ წყალ-ტალახს. მკლავებს კი უსვამს, მივცურავო. აუზი, ასე, ლამაზად რომ წარმოვთქვათ, იმისია, თორემ განიერი და გრძელი წელიანი ორმოა უფრო. წყალზემთ მხოლოდ თავი უჩანს. მიდის, მიარღვევს შეჯიბრებისთვის ამ სახელდახელოდ მოწყობილ აუზის ტალახიან ტალღებს. გვიანი გაზაფხულია, სპორტული და კულტურულ-შემოქმედებითი დათვალეიერებების სეზონი იხსნება ჩვენს დაბაში. სხვა სოფლებიდანაც ჩამოსულან აქ შეჯიბრის მონაწილენი. თავზე ვადგავართ ყველანი აუზს, სხვა უკეთესი შესაქცევარი რა უნდა იყოს გვიან გაზაფხულს, ცივ დღეს, ცივ დღეს, რალაცნაირ ცივს. და ცურავენ შეჯიბრების მონაწილენი. აიღვრა, ატალახდა აუზის წყალი, ის ხომ სახელდახელოდ გათხრილ-მოუპირკეთებელია, პირდაპირ მინა-ტალახზე დაასხეს წყალი. ამ ტალახში უნდა იცურონ, იქვე მდინარე კი სუფთა არის. და მიდის კაცი, ღრმა ორმოში მიაპობს ტალღებს, მიცურავს ვითომ... და სანამ ვითომ მიცურავს კაცი... აი, ყანიდან დავბრუნებულვართ შინ, გრძელი გზიდან, ლაფიანი ორლობიდან მშობლებს მოვყევით. ჩვენზე უფრო პატარები – პატა და ვარაზი, შინ დატოვეს, ამ ლაფიანში მხოლოდ მოზრდილები წაგვიყვანეს. იქ რა შეგვეძლო? ძროხას მოვქაჩავთ, წკეპლას მოვცხებთ, როცა ყანაში ხვატი დადგება და მშობლებს წყალი მოსწყურდებათ, წყაროდან წყალს მოვარბენინებთ, ყავისფერ ნებოვანს ჩამოვნიკნით რამდენიმე ბარისპირ მინას. დიდი საქმის შემამსუბუქებელია რამდენიმე პატარა ხელი, ეკალას დუყებს გამოიყოლებს გზისპირებიდან ნაჭრის ჩანთებით, ჯიჯლაყას და ქათანაცერასაც – დედის ხელით დაკრეფილს, პომიდვრების ჩითილებისთვის რამდენიმე ხარდანსაც წამოვაფორთხებთ, პატარა ილღებით დავიჭერთ. აკაციის ხარდნებს წვრილი კუდები ლაფოში დასთრევთ, მერე ეს ლაფოც შრება ნელ-ნელა, აკაციის ყვავილებით მოიფინება და რჩება, როგორც ნაფეხურთა მუზეუმი, მუზეუმ-ქალაქი, დიდპატარა ნაფეხურთა, ნაწლიქარების. მზე აქვავებს ნაფეხურთ სიღრმეს. და ხსოვნაში რჩება მხოლოდ ნაფეხურთა მუზეუმქალაქი, თიხის ქალაქი. მერე ორლობე ძაღლების შეღავლავებით და სახლში ვართ უკვე. ამ პატარებს კი ეს რა გული ამოუსკვნიათ? აჰაჰაჰაჰა და ამოისვრიან ჰაერს მუცლიდან ქუთუთოებჩანითლებულნი. ჰაიმე, კოკორინები დაუკლავს ვირთხას. ან ვირთხას, ან სინდიოფალას! კვაცის ჭუჭულით, კოკორინებით, ყვითელი ღრუბლის ფთილებით, ყელგამოჭრილ ღრუბლის ფთილებით მოფენილია, დათოვლილია მინა სახლუკან, ტირიან როგორ, გულს იგლეჯენ ჭუჭულებისთვის და ეს გულებია მერე – ერთი დაკლული კომანში და ერთიც აქვე, დიმნას ციხის ფერდობქვეშ ფეთქავს. თუმც უფროს ქალებს ხელად გვავენწყდება პატარათ ცრემლი, ტყემლის ხეებზე ანაგროვებ თავლისფერი ნებოს ბურთებით უძაფო კოჭებს მივინებებთ ტიტველ ქუსლებზე; ამ ხის კოჭებით, თავმობრტყელებულ, თავბოლოერთნაირადგამოყვანილ ხის კოჭებით გავივლიდით სულ პრანკა-პრუნკით, ქუსლებზე რომ გვამაგრდებოდეს, ჩვენ ხომ ერთი სული გვაქვს, თუნდ რამდენიმე სანტიმეტრით ავცილდეთ მინას! და მიდის კაცი, ღრმა ორმოში მიაპობს ტალღებს, მიცურავს ვითომ... აბრეშუმის მური გვყავს

სახლში, წვრილი, წვრილი, როგორც ქვირითი. მალე ჭიებად იქცევიან, ჩელტებზე გავლენ და მალე თეთრად დააბარდნის გვიმრის ჩელტებზე, ბუოლის ფოთლებს დავეძებთ ყველგან მეზობლებში, ყანებში თუ ჭალისპირებზე, სულ მალეა, რამდენიმე კვირა სჭირდება და გადავსხამთ ოთახებიდან, თეთრად მიბარდნილ პარკს გამოვართმევთ გამხმარ გვიმრებს, ტომრებს გავავსებთ ამ საშუალი, თეთრი პარკებით, დომფალებიც აქვს გამორეული, მათაც შევკრებთ სხვა ტომსიკაში, ამ შენითლებულ გვიმრებს კი დავწვავთ. დედის სურათი – უამრავი თეთრი პარკი წინ გორად უდგას, პარკის ჩაბარების პუნქტში მამა თუ უღებს. დედას თმა აქვს მოკლე, გადაპარსულზე წამოსული, ეკლებივით წამოწვეტილი. შინ კი ბებიას უჭირს დგომა, იატაკზე მორებივით ჩააცურებს ფეხს და ჩაჯდება, ღია კარიდან ეზოს გასცქერს. „ერფუთი“ არის თურმე ერთი, მასში წერია, ოცი წლის მერე ეს ქვეყანა გადაბრუნდება, სუ, ჭიმკრიდან ვილაც იძახის, ვებლაუჭებით, ვეპანკურებით ბებიას მკლავებს, ვიქაჩებით, ვიძარღვებით, ჭიებივით ვინელებით, რომ წამოვმართოთ, მუხასავით წამოვაცენოთ. პენსიის დამტარებელია, მალალი და გამხდარი კაცი და ბებია გაზეთებში მოხუც კაცის ვეება და ლოყებგაფუყუნებული სურათი როა, მასზე ეტყვის ამ პენსიის დამტარებელს: „ეს ლეონიდე კაი კაცია“ და ყავისფერი თითებით, მეზობლების ყანა-ბოსტანში ირემასათვის ბალახკალამასთხრით გადასერილ თითებით უწყისების უხეშ, მოყავისფრო ფურცელზე, სადაც წაქცეული, უფრო კი გვერდზე გადაყანთრული მარგილებივით მიწყობილია ასობგერები: – მარიამ შალამბერიძე – 18 მანეთი – მას ბოლოში ჯვარს დაუსვამს გაუბედავად. სალამოა და დედა მოსულა. მერე ირემას მიაბამენ ბოსლის კოჭებზე, ასე წველიან ის და დედა გაჭირვებულად, აინყვეტს მერე ირემა და უიმე, დედაია, რძეს დააქცევს წიხლისკვრით და გაგიჟებული აქეთ-იქით ეხეთქება. რა უცნაური ძროხები გვყავს ჩვენს ბავშვობაში, რა ერთმანეთზე უარესები?! და მიდის კაცი, ღრმა ორმოში მიაპობს ტალღებს, მიცურავს ვითომ. ტაძარი არა, ეკლესია კარმიგდულია, კლუბია, კლუბი და ის ღვთაებრივ ნაგებობად წარმოგვიდგება. მონაწილენი ანგელოზურ იერს იძენენ, არამინიერ სახეებით როცა დასჭექენ: „პარტიააა, პარტია..., დი-დე-ბა პარტიაას! და ეს სცენა, დარბაზი მალღდება, როგორც ეკლესია, როგორც ტაძარი. მერე ყოველი წარდგენილი გუნდი გვერდითა კარიდან თავის ნაკადს გამოშლის ეზოში. მე მამიდაშვილს ვეძებ, ის სოფლის გუნდის ხელმძღვანელია. უკვე წარმოადგინა კონფერანსიემ მჟღერი, არტისტული ხმით: „წითელიხევის ქალთა გუნდი“, ხელმძღვანელი ნარგიზა ხეცურიანი. ეს ჩემი მამიდაშვილია, იგი გუნდის ხელმძღვანელიც არის, სოლისტიც, ფანდურზეც უკრავს, პიანინოზეც. და დათვალიერების ამ დღეებში ეს პატარა ტანის ქალუკა სხვაგვარი შარავანდით იმოსება ჩემს თვალში. ეკლესია ამ დროს, როგორც ვთქვი კარმიგდულია. მერე მოგვიანებით დავინათლებით ყველანი, პაატა მიგვიძღვება მამა დავითთან, ბურჯანაძესთან. მოგვნათლავს მამა დავითი წყნარ და მლოცველების გარეშე არსებულ ტაძარში და დავემშვებით ბონდის ხიდზე განათლულები. ზესთა სოფელთან მოკავშირე ჩვენს ბონდის ხიდზე, ხანისწყლისა და საკრაულას შერთვის ადგილას, ნაცრისფერი ლიპების თავზე. ჯერ კი, მირონი არა გვცხია, რა ერქვა იმ მღვდელს? კირილე. ჯერ კირილეს განათლულნი ვართ მირონუცხებლად. თვითონ კირილეს ხელდაუსხმელი მღვდელი არის ჯერ. ჯერ პური გვაქვს და მჭადი, კონცერტები გვაქვს, აბანო გვაქვს, სპორტული ჭიდილები იმართება ჩვენს სტადიონზე, სხვა რაღა უნდა გვინდოდეს, აბა! მიცურავს კაცი, ვითომ. ფეხით მიდის და მიაღრვევს ტალახიან

წყალს, ნიკაპამდე რომ შემოსწვდენია. გადაღმით კი გოგონების ფეხბურთია სტადიონზე, ჩემი დაც თამაშობს, ასდევს სტადიონის მაყურებლები: მიდი, მიდი! ჩქარია, ბურთს ფეხით ათამაშებს, კენკავს. თუმც ეს მერეა, მერე. მანამდე პაატა და ვარაზი ჭიდაობენ კლასიკურ ჭიდაობაში, პაატა იგებს, ის სულ იგებს, ეს მდინარეც გამოგვზრდის და გამოგვწვრთნის ყველას, პაატას უფრო, ვარაზის და იმედას უფრო. უმარტივეს საბაგიროსაც ამ მდინარეზე გამართავს იგი, ბაგირზე ოთხკუთხედ რკინის მავთულს ჩამოჰკიდებს, ფეხებით ზედ დაადგება, ხელებითაც ჩაეჭიდება და ჰერი! – მდინარის შუაწელზე, მეორე ნაპირას, მავთულბადის საამქროში, აქედან იქით, იქიდან აქეთ.

კაცი კი მიდის, მიაღწია აუზის ბოლოს. აჰა, ბრუნდება, მოალაჯებს ჭუჭყიან წყალში, თავს გადახრის და მკლავს მოუსვამს, მოცურავს ვითომ, ყველაფერი ვითომ და ვითომ...

ბებია საკურთხის სუფრას ამზადებს, ჯერ ცომს მოხელს, გუნდებს მოხელავს ხაჭაპურისთვის, ყველიანი კოკრებისთვისაც, კეცში ამყოფებს დახვეულებს, ხილფაფიანებს, პატარა, მრუდე ნაჭრებად დაჭრილთ, და აჰა, სანამ სადმე წავა და დიდხნობით დაიკარგება, ჩაგვიყლაპავენ, დაგვიკარგავენ მისი ძმისშვილნი, სანათესაო, როგორც დედას ეკარგებოდა მთელი ბავშვობა. დამახსოვდება ასე მზრუნველი, კეცზე გამომცხვარ ხვეულ ნამცხვრებით, საკურთხის მაგიდის ქვეშ დაჩოქილი მძიმე ფეხებით, კეცის ნატეხზე მიმოხნეულ ნაკვერჩხლებზე აბოლებულ ფიჭვის საკმევლის სუნში. შინმოუსვლელ, ომში დაკარგულ ბაბუის ბარობაზე დარჩენილი ერთი ცრიანტელა გოგოს – დედაჩემის დედობის ვერშემგრძნობი – ჩემი ბებია. სტალინის ქვეყნის შვილი ბებია, ომის წლებში სტალინისვე კმაყოფაზე მყოფი ბებია, ომის წლების სიმძიმის ვერ შემცნობი ბებია, რადგან, დახვრეტილ-გასახლებულთა წილ სტალინი მოდიოდა შინმოუსვლელთა ოჯახებში თეთრი კიტელით, მოდიოდა „დაჭვირთული“, მოჰქონდა დოში, ყოველ თვეში და ყოველ წელში, სულუგუნი და ფქვილი და ტკბილი, ორცხოობილები, შოკოლადის დიდი ფილები. მოუკლებელი საჭმელ-სასმელი და დედა მაინც მშიერი იყო მთელი ბავშვობა, სხვის სახლში, სხვისი მაგიდის ქვეშ იშლიდა საგებს. მანიჯარის მჭადი არჩენდა, მანიჯარის მჭადის ნატეხი. მის სახლის ბოძებს ამძიმებდნენ ფქვილით სავსე ტომრები თურმე, პური კი მაინც არ ცხვებოდა დედაჩემისთვის. გასახლებაც ხომ უნდოდათ ისევ „ახლობლებს“, რომ მერე მინა იმათ დარჩენოდათ, ისიც პატარა, ჩაებლაუჭა ბაღდათის მინას, რომ ჩვენ ვეშვით ამ მინა-წყალზე. ალბათ იმიტომ შეიკვივლა ზარდაცემულმა პატარა გულმაც: „უიიი, მოკვდა, სტალინი მოკვდა!“ შეიკვივლა, შეიტირა პატარა გულმა. არ იცოდა, რა იცოდა, ვინ გაუმხელდა... ჩვენც ვინ გვიმხელდა, ზეციური პურით, ლავაშით უკანა ტანი გამოწმინდეს როცა პატარებს, დღესაც ასეა, პატარების ღვთიურ პურით ტანის ჩაბანვა, ზეცამაც მიტომ დაიხუვლა, ნავიდა ზევით და კიდევ უფრო დაშორდა მინას. კაცი კი მოდის, თავგამეტებით გამოარღვევს ტალახიან წყალს... მოზიდა ტანი, ამოიმართა ოცი წლის ან ოცდაათის იქნება ალბათ. ვიცინით. ბავშვები ვართ, კაცებია, ქალებია, დიდებია, პატარებია. რა უცნაური კაცი არის, ფეხზემდგომელას რა უცნაური ცურვა სცოდნია?

ქვესაღბური

ჭიშკარგადაღმა, ჩვენი ქუჩის მეორე მხარეს, ლეთოდინთა სამოსახლოს ზედა კუთხეში ქვესაღბური დგას. აგურ-აგურ დაშლიან მალე. ქვესაღბურს სხვაგან გადაიტანენ, მოშორებით, წისქვილთან წამომართავენ პატარა კოშკურას, იქ მიუჩინენ ადგილს ძირსდაყრილ ნივთებს: ვეება გენერატორს, შავვლასტმასისტარიან ჩამრთველ-გამომრთველებს, რკინის საჰაერო სარკმლებსაც ჩასვამენ, რკინის ჩარჩოში გამოამწყვდევენ, მერე მზეც შეიხედავს მასში, ქარიც იქმითინებს. იმ სადენებსაც, რომელთა განმხოლოებაზე ჩვენი ოჯახების განათების ბედი ჰკიდია, მიატყუპებს ერთმანეთს და იქუხებს კიდეც, როგორც სჩვევიათ ქვესაღბურებს მოკლე ჩართვისას. საღამოობით, უამინდობისას, ქარ-წვიმისას, ქარიშხლებისას, რომ იქუხებს და ელვასავით გადააწვიმს მიდამოს ნათელს. ქვესაღბურში ვართ. აგურ-აგურ გამოგვაქვს იგი. მამა და დედა ძალაყინებს მიუმარჯვებენ ამ დროგადასულ, ჟამგადასულ შენობის კედლებს, აგურებს შორის ფაფადქცეულ უძველეს დულაბს. შენობის რღვევა დაიწყება, აღდგება ბული, აიშლება, კუდს მოიქნევს და ჰაერში დატრიალდება მტვრადქცეული კირნარევი სილა-ცემენტი, კველებად, კოტოშებად დაცვივდება ალაგ-ალაგ დანესტიანებული ძველი დულაბი, აფათურდებიან, თვლემისგან გამოერკვევიან ზანტი მორიელები, მათთვის ახალი ერა იწყება და ჩვენც, ბავშვებიც, შევაბიჯებთ ნანგრევთა ბურში. ირღვევა ძველი ქვესაღბური. აგურ-აგურ გამოგვაქვს იგი. ჩვენს სახლს დამატებითი ოთახები უნდა მოვადგათ. ბევრნი ვართ და სივინროვეა. ბალავერი ჩასხმული გვაქვს და აგური გვესაჭიროება. მთავრობას, როგორც ვთქვი, ძველი ნაშენები აღარ სურს, ქვესაღბური სხვაგან გადააქვს. იციან, ჭიანჭველებივით შევესევით სამუშაოს, აგურს აგურზე არ დავტოვებთ და ამად მამას და დედას მიანდობენ მადლიან საქმეს. ისინიც ძალაყინებს მიუმარჯვებენ ამ ჟამგადასულ, დროგადასულ შენობის კედლებს. ავმოძრავდებით, საქმეში ჩავრთავთ ბორბლიანებს, რაც კი მოგვეპოვება, ბადის ურიკებს, მამის ხელით ჩემი პატარა ძმებისთვის დამზადებულ ხის ავტოებს – თოკგამობმულ საზიდავ-საგორავებს. ამათზე ვაწყობთ მენამულ აგურს, ფირფიტებივით, კეცებივით დათხელებულს, ქარწვიმისგან, ყინვა-თოშით გულგამოხრულს და გამოჭმულს, კიდეებმოცვეთილს, აფურფუტებულს, თუმც პატარა ხელებისთვის მაინც უმძიმესს. წყობილ-წყობილა ვაწყობთ, ვინდომებთ, მიგვაქვს ნელ-ნელა, ჩიკინ-ჩიკინით. ჭიშკარგადაღმა ქუჩაც ჩვენია – ავტომობილი იშვიათად გაივლის და გაიხმაურებს. ავიტანთ, გავცლით, უკან გბრუნდებით, სადაც უკვე ქვესაღბურის ნანგრევებია.

იშლება ძველი, ინგრევა ძველი ქვესაღბური, ახლის კოშკურას წისქვილთან წამომართავენ, დოლაბის ხმაურში, სარეკელას რიკრიკში. ქვემოთ წისქვილია, მის თავზემოთ – სასაფლაო, ქვემოთ – ცოცხლები, ზემოთ – მიცვალებულეები. წისქვილი ფქვავს საფლავებს, საფლავები აბრუნებენ დოლაბებს, როგორც ბუნების წესია. პირიქითაც ხდება, საფლავები ფქვავენ წისქვილებს, წისქვილები აბრუნებენ საფლავთა ქვებს. დრო კი გადის და... ქარწვიმისას, ქარიშხლისას, მოკლე ჩართვისას, შიშველ სადენებს უამინდობა რომ დააწყვილებს, იქუხებს მძლავრად, გადაადენს მიდამოს ნათელს და მისი ექო ერთნაირად მიუვარდება დაბლა წისქვილს და მაღლა საფლავებს. შუქი აინთება ჩემი სულის კუნ-

ჭულეებშიც და გამოჩნდება დედა: აი, აქ, პატარაა, შვიდი-რვა წლისა, ბიძაშვილის სახლშია, იატაკზე ზის და რადიოს უსმენს. ომი დამთავრებულა, რადიოში სიმღერებია, სიმღერებს უსმენს გაფაციცებით. მამა არ დაუბრუნდა. სამი წლის პატარას ხსოვნამ მხოლოდ ეს სურათი შემოინახა – ღვინით სავსე დოქი შემოაქვს სამზადში მამას და მაგიდაზე დგამს. ესაა სულ, რაც მამის სახეს წარმოუდგენს. და აი, ომის დამთავრების შემდეგ მისგან პირველი სამკუთხა წერილი ჩნდება – „როგორ ხართ?“ – ამბის გაგებას ნაგვიანევად ეშურება ფრონტზე წასული. პასუხსაც სწერენ, მაგრამ რას? იქნებ რამე როყოს, ცოლ-შვილმა ხომ წერა-კითხვა არ იცის, შვილმა – გასაგები მიზეზის გამო, ჯერ პატარაა, ცოლმა იმის გამო, რომ ტყისპირზე, მხოლოდ ძროხების მწყემსვა-სიყრუეშია გამოზრდილი, არვინ ასწავლა, არვინ უბიძგა სასწავლებლად, თვითონაც არ მოინდომა ალბათ, ძროხების დევნა და სახრე არჩია წიგნს და საწერკალამს. ჯვარს დასვამს ახლა ხელმონერის ნაცვლად, ეს იცის, დაუსვამს ჯვარს და პასუხიც ეს არის. ასეც სჯობს, დასვას ჯვარი და გაგზავნოს. აზრი აქვს, რალაცას ნიშნავს ქმრისთვის ცოლის მიერ გაგზავნილი ჯვარდასმული წერილი, მაგრამ არა, პასუხის დასაწერად სხვას მოიწვევენ, ვის? ვილაცას, არ ახსოვთ მერე, ვერ იხსენებენ და აწერიანებენ მთელი ომის განმავლობაში მხოლოდ ერთხელ, ერთადერთხელ სამკუთხა კონვერტით მიღებული წერილის პასუხს. რას სწერს, მიდი და გაიგე, შიგ ვერ ჩაგიხედავს, რომც ჩაიხედო, რას გაარკვევ. მერე ხვდებიან, ზედმეტი პასუხისმგებლობით შეპყრობილ „მაღე მწერალს“ არაფერი გამორჩება – სიზუსტით ამცნობს: უფროსი ვაჟი – ნოდარია ხომ გარდაეცვალა, სახლში მარტოდ დარჩენილმა სკამი მიიდგა კარადასთან, არაყი დაისხა ჭიქაში და თოთო ნაწლავები იმით დაიწვა, უმცროსიც – ქერა ტატუნიაც იმის გზას მიჰყვა, წითელამ იმსხვერპლა და პავლუშას ოთხ დანატოვარზე ორი დაურჩა, ესეც მარტივი ართმეტიკა და ფრონტიდანაც, პავლეს მხრიდან, სადაც ალბათ ციდან ქუდები უკვე ჩამოთოვს – ცაში ასროლილი ხაკისფერი ქუდები, რადგან ომი უკვე დამთავრდა, დუმილი მოჰყვება წერილს პასუხად, მეტი წერილი აღარ იქნება, ვერც მამა, ვერც ელექტროდენი, ველარც რადიო შემოაგნებს ობლის სახლის კარს. და ზის დედა მეზობელ ბიძაშვილის იატაკზე, უსმენს რადიოს იატაკზე და ამ ფანერკამიკრული ყუთიდან ყოველ ჯერზე ახალ სიმღერას ელოდება, თავანუელი, ყელმოღერილი, რადიოსკენ პირმიქცეული, დაძაბული, ათრთოლებული ისე, თითქოს თვითონაც ასრულებს იმ სიმღერას, თვითონაც მღერის. ისიც არ ანბილებს: „თქვენ ახლა მოისმენთ სიმღერას „იმერული მგზავრული“... ამის და ამის შესრულებით... და დედას უკვე აღარაფერი აკლია, ყველაფერი აქვს, ყველაფერი ჰყავს, ეს ჯადოსნური ყუთი თავს ვერასდროს ვერ დაიმაღავს, დედა მიაგნებს, დაჯდება მის ქვემოთ იატაკზე და ყურს მიაპყრობს მის ხმიანობას. საღამოს დედას დედა დაუბრუნდება სიმონიკა გოგოძის ოჯახობიდან, სიმონიკა ელქსელების მთავარი ბუღალტერია, მის „ოჯახობას“ ეხმარება საოჯახო საქმეში, სიმონიკაც არ რჩება ვალში ომში დაკარგულის ოჯახს და ელექტროდენს უფასოდ შეაყვანიებს. ესეც იქნება: შუქიც შემოვა, რადიოც იმღერებს, სიხარულიც იქნება, ნუხილიც და ათასი რამეც... და ჩემი მოგონებებიც აიკინძება ერთიმეორის მიყოლებით. მე ხომ უკვე ჩემს თავს ვუთხარი, ტყუილები არ მოვიგონო, ლიტერატურის კალთას ცრუპენტელა შვილები არ გამოვაბა... ბაზრის შესასვლელთან მარო ბაჩანიეშვილის დაბალჭერიანი ნაგრძელებული სახლია, აქ მამას კაბელი გაჰყავს, ახალ ელექტროგაყვანილობას აკეთებს. ქალი, მარო, მინებს

წმენდს. წმენდს, წმენდს, კანკალი გაუდის გაკრიალებულ მინებს, იქვე მისი გოგონა თამაშობს პლასტმასის ტლანქი და დაუხვეწავი სათა მაშოებით. გოგონა ჩემი კბილაა და მისი სათამაშოები ჩემსას ჰგავს, დაუხვეწავია ჩვენი სათამაშოები, ვერ გაარკვევ რა ჩაუფიქრებია მის შემქმნელს, ან თოჯინების ფაბრიკას: ამ პლასტმასის გუნდის მრავალმხრივი გამოყენება? ფანტაზიის განვითარება? მაგრამ პატარა გოგონას რაგვარი სიყვარულით არის მოცული ეს პლასტმასის ტლანქი არსებები, როგორ ვუფრთხილდებით და ვუალერსებთ, დილით რომ ბუხრის რაფაზე ჩავწკაპავთ, საღამოს საწოლში, ჩვენ გვერდით საბანს ამოვუგებთ, ემანდ, საბანი არ დაგვიცურდეს და ეს პლასტმასის ჩვილები არ გაგვიყინოს. ქალი კი, მარო, წმენდს, წმენდს და დაუსრულებლად წმენდს სარკმლის მინებს. მე რას ვაკეთებ? ხანდახან მამას ჭიქა წყალს მივანვდი, ან გადახსნილი ჩანთიდან, რომელსაც მამა „საკვოიაჟს“ ეძახის, ხელსანყოფს მივანოდებ. ვუყურებ, კედლიდან ჭერზე როგორ მიისწრაფვის თეთრი სადენი, როგორც ცაში გაჭრილი რაკეტა, ეს სადენიც თითქოს „ისრიპიტელია“, კუდიდან თეთრ ბოლს ტოვებს. ეს „ისრიპიტელი“ მალე ჭერიდან გადმოეკიდება, ზედ შავი პატრონა მიემაგრება, ნათურა ჩაეხრახნება შიგ, მამის ხელები მიიმწყვდევენ შუაში და განათდება ნათურაზე მამის თითები. ისეთი ნათლით შეიმოსება მის გარსზე, თითქოს ნათურაა მამის ხელები. მამის ხელები აშუქებს, ეს ერთი წამი დროში გადავა, აინთება და განათდება ჩემი გულიც. ეს მოგონება ბრჭყალს გამოსდებს მეორეს, კვლავ აინთება და გამოჩნდება: ზაფხულის ხვატში საბავშვო ბიბლიოთეკაში მივპანკუნობთ სახლიდან სამნი, აფთიაქთან ატმისსურნელიანი ბუსუსა ხე ყვავილობს, დაბლა დაუხრია ტოტები და მოვარდისფრომოყვითალო ბუმბულა ყვავილებზე ფუტკრებს ისევს, აფრქვევს ტკბილ სურნელს, ჩვენ კი, პატარა გოგონიკები, წიგნებისთვის მივეშურებით. აყვავებულ ხის მახლობლად აფთიაქია, აფთიაქს აქეთ ბიჭიკო გელცმანის ქოხია. ქოხთან ბიჭიკო გელცმანი გარინდულა, ხელში ჯამი უჭირავს, ცალ მხარზე პიჯაკი ჰკიდია. მის წინ უშველებელი ნაგაზი რგოლს დაარიჩხინებს გრძლად გაბმულ მავთულზე. ბაზარს გადავჭრით, რაიკომის შენობას წინ ჩაფურბენთ და ბიბლიოთეკაც იქვეა. პირველ სართულზე, დაბლა, სადაც ცად აწვდილი თაროებია, წიგნის თაროებს მივადგებით თიკნებივით, თავალერილნი ვათვალეირებთ, პანია თითებით ვეხებით ულაზათო ფერებით მოხატულ წიგნებს. ამ დროში ხომ ფერადები სანატრელია, მხოლოდ შავთეთრი, ან შავნიტელი ტონები სჭარბობს. ბიბლიოთეკარის თითები ფორმულარს ავსებენ, სტაფილოსფრად დაფერილი გრძელი ფრჩხილები ჩხაკა-ჩხუკით მიჰყვებიან უკან კალმის წვერს, მრგვალი, დოქივით მუცლიანი ასო-ბგერებით ივსება პატარა ბარათი, მერე ეს ბარათი წიგნის ჯიბაკს ჩაეხუტება. ეს მთელი სპექტაკლია, სტაფილოსფრად დალაქულფრჩხილებიანი თითების სპექტაკლი. მხოლოდ ფრჩხილები... მასზე თვალთვალში არც ქალის ფერადი ზედატანი და კოხტად შემოსალტული ქვედაბოლო ჩანს და, არც ის, როგორ მიკელანობს ცამდე აწვდილ თაროთა შორის, დაბრუნებულ წიგნებს ძველი ადგილი რომ მიუჩინოს. ჩვენ კი გაცვეთილ ფერად წიგნებს ვიხუტებთ გულში ისე, როგორც ბარათი შეიფარა წიგნის ჯიბაკმა და ჩაიხუტა. ისევ გადვირბენთ იმ ქუჩაზე, საიდანაც მოვედით, გზადაგზა ფერად წიგნის კითხვა-თვალეირებით. ატმისსურნელიანი ბუსუსა ყვავილები ტკბილად ფშვინავენ და რალაც აქვთ საერთო ამ ფერად წიგნებს და ატმის სურნელს. აფთიაქს იქით, ბიჭიკო გელცმანის მაღალი, დახვეწილი ფიგურა ჩანს თავის ქოხთან, უზარმაზარი ქოფაკი რგოლს დაარიჩხინებს

გრძლად გაბმულ მავთულზე. ბიჭიკო გელცმანს ხელში ალუმინის ჯამი უჭირავს, შავი პიჯაკი მოტეხილ ფრთასავით ჰკიდია ცალ მხარზე, დგას გარინდული, თითქოს რალაცას აყურადებს. ატმის სურნელა ხე კი ყვავის, ყვავის და ყვავის. კვლავ განათდება და გამოჩნდება: ივერ მეზადური და ბიძინა მეფუტკრე ილანდებიან სათავის ჯებირთან, სასროლი ბადეები ჯებირზე უდევთ, ბადეების ჯიბეებში ხავსი და ხის ნკირებია გამოჩრილი, ჯებირზე ნაცნობი და უცნობი ჩრდილები დაეხეტებიან, ღიღილოიან მინდორსაც ეცემა მათი ჩრდილი. ჩვენ წყაროსთან ვართ, ხე-ბუჩქნარით შემოზღუ-რულში წყარო მიჩუხჩუხებს, ყინულის ნაკადებს მიაცურებს და მოყვითალო ხავსგადაკრულ ლიპეზე გადაედინება, გადაეკიდება ხანისწყალს და თავს არ ანებებს. ამ წყაროს გვერდით მეორე წყაროა, მის იქით კიდევ მესამე წყარო, სამთა წყაროა – მაცოცხლებელი. ეს მერე გადაემტერებიან ამ წყაროებს, ხე-ბუჩქნარს, თხმელებს გაჩეხავენ, გზას გაიყვანენ, დაშრება კიდევ წყაროები, მხოლოდ ხსოვნა შეირჩენს იმ დაბურულს, მხოლოდ სიგრილის ყნოსვა ან სადმე თვალმოკრუ-ლი ყვითელი ემალის ჩაიდანი. წყაროსთან ვდგავართ, დედას ნითელფოთლიანი თეთრი კაბა აცვია, ბამბის თეთრი თავ-საფარი აქვს ნაკრული, შუბლს ზემოთ და საფეთქლებთან ჯეჯილივით უჩანს მოკლედ წამოზრდილი თმა. მე ცალი ხე-ლით დედის მხარს ვარ ჩაბლაუჭებული, მეორე ხელი დის მხარზე მიდევს, მოკლე შარვალი მაცვია და თმა, პატარა კიკი-ნა უკან მაქვს გაკრული შავი რეზინით. დედა მეზობლის ქალებს ესაუბრება. აი, ეს ქალებიც: მარგალიტა, ნატალია და ოლია. ჩემი და-ძმები დახრილან და რალაცას აკვირდებიან, მე კი უფროსებს ვუგდებ ყურს. სულ ასეა მთელი ბავშვობა, სულ ის მაინტერესებს, რაზე საუბრობენ, რას ამბობენ უფროსები. კადრს გადმოღმა მამა დგას, ის იღებს ამ ფოტოს. ის აქვავებს ამ ნუთს, ქარვაში დებს და ინახავს იმ დროისთვის, როცა ქარვას მე მივადგები, გადავადნობ და გულისკენ დავძრავ. ინგრევა ძველი ქვესადგური, ახალი შენდება. დრო გავა, არც მასზე შეჩერდება მზერა დიდხნობით. აიშლები-ან, ბუდეს მოშლიან, სულ სხვა ქვესადგურებს გადაუფრენენ, თავს შეაფარებენ, უფრო მალეებს, კოშკისებურებს, ფრთებს შეანყვილებენ უცხო ცის ქვეშ, მალევე ქვესადგურებთან, სულს მოითქვამენ, თვალს წყალს დააღვინებენ. უკან დაურჩებათ ძველი ქვესადგურები – დაბლები, შეუხედავები... მე კი, საითაც წავალთ, იქით წამომყვებიან ჩემი ქვე-სადგურები, სულ ავტობუსის გასწვრივ ირბენენ, ფეხდაფეხაც ირბენენ ჩემ გვერდით და ბონკოშიც გადამყვებიან, იქ, ნისქვილებთან თავიანთ ხმებს შეიძენენ, ბონკოც ხომ იმერეთია და: „რამდენჯერ ხარ აქანე ფეხით არებული, სა იყო, ამისთანა გატკვარცალეული გზაი შენ რომ დარბოდი აქანე, მაშინ დენი ანათებდა, მურადია? სა ოყო დენი „ია აია“-ს რომ სწავლობდი, სა იყო ნათურა? სა იყო დენი? ნავთი იყო და ჭრაქი იყო, ლამპა იყო, შვაცეცხლი იყო, პეტერე ლუმელი გვექონდა, ბუხარი გვექონდა, ნაცარში რო ჭადს აცხობდნენ რავარი იყო? დანაყულ ქინძს გადოუსობდი და რაფერი გემ-რიელი იყო. ჩვენ დღეს გვიკვირს, აპა, მურიკელა! მიაწყდა ჩვენი ხალხი სხვის ალაგეს, პრჭყვიალები უკვირს. არაფერი არ მიკვირს, სახლში მეტლახიც ქე მაქ დაგებული, მარა არ მიკვირს, სოხანე მეტლახს არ სჯობდა, ბიო? რავარი ცივია „მეტლახი“, რაფერი თფილია, სოხანე... უკვირს ზოგიერთს, გადაეკარქება თვალთგან და უკვირს აპრჭყვიალებული... რაია პრჭყვიალა? რაი ყრია პრჭყვიალებში. ცხოვრებამ ჩვენ თვალწინ არ ჩეიარა, მურადია? ამას ყველაფერს ხო უნდა გათვალისწინება, ჩეიარა ცხოვრებამ, ბიო...“

ბოჯილა

ოსტატმა ზონარი მოსწია და შევირდმა დააშენა. ერთი ქვა ოსტატის, ერთი ქვა შევირდის. ერთს რომ ოსტატი დააშენებს, ზონარს მოსწევს – ეს ძველებური ტელეგრამაა, მყისიერი შეტყობინება ტექსტის გარეშე, მოძღვარ-შევირდის კურთხევანით გამყარებული. გაღმა ფერდზე შევირდმაც ერთი ქვა უნდა დააშენოს საყდრის ბალავარს. ერთი ქვა ოსტატის, ერთი ქვა შევირდის, ორი საყდარი ორ მახლობელ ადგილას – ასე ყველა გორის ფერდის საყდრის ლეგენდა. დინჯია ოსტატი, წლებგამოვლილი, დაკვირვებულმზერიანი, რუდუნა მკლავით. სულსწრაფია შევირდი, სული ყელში ამოსდის. სიჩქარეში თვალი უტყუვდება და ხელი უცუდდება. ერთს რომ ოსტატი დააშენებს და ზონარს მოსწევს – ჰარიქა, არ მომასწროსო, შევირდი ორ ქვას დააშენებს ერთად. სულსწრაფია შევირდი, ლეგენდის დასრულებას თუ ელტვის. ოსტატის სანახევროდ მოყრილი საყდარი, შევირდსსაყდრის დასრულება უხარის. სულსწრაფად ნაშენები მიწყვი დაინგრევა, ქვა ქვაზე აღარ დარჩება. შევირდის საყდრის ნამუსრევი სიძველის მაძიებელ შევირდთ აოცებთ, ოსტატზე უფრო ოსტატურიც ჰგონიათ ალბათ, მაგრამ შევირდი როდი არი ოსტატზე მეტი. დღესაც ასეა, არაფერი არ იცვლება ამ ციხეშეთში, ყველაფერი მხოლოდ მძიმდება. ახლაც მოსწია ბრძენმა ოსტატმა ზონარი, მაგრამ შევირდი შლეგიანია, ერთს რომ ოსტატი დააშენებს, ჰარიქა, არ მომასწროსო, ხუთს შევირდი დააშენებს, ხუთ ქვას ერთად. სულსწრაფია, სული ყელში ამოსდის. მოზვერს რომ აბუზარა შეუძვრება კუდქვეშ და დაარბენინებს ქაჯიანივით, ლობეყორეს ისე აწყდება. ციხე-გოჯს ვაშენებო, კოშკს, გოდოლს. არადა, გოჯილაა, ბავშვების ნათამაშები, ნაქურჩლით ნაგები. ჯერ ორი ნაქურჩალი, მეორე წყება ჩამკეტი, მესამე წყება პირველის გასწვრივ, მეოთხე წყება ისევ ჩამკეტი. ასე კოკოლავდება ნაქურჩლის გოჯილა, კოკოლა, ხუხულა. გრიგალს რად ელტვის, ანდა ქარის გამოქანებას, დაუნიავებს ნელი სიო ნიავი და ძირს დააფენს მთელ ამ კოკოლას. ეჰ, რა ძნელია შლეგიანის ხელში ცხოვრება?! თვალებადქცეული მამა წევს. ის უკან აღარასდროს მობრუნდება, შესვენებულთა რიგებში გადავა მალე. მე ვიხრები მისი განწმენდილ-გაპატიოსნებული სახისკენ და ვეუბნები: არ შეშინდე, გზად ანდრია შემოგხვდება და ის გაგიკლევს .მამა აღარ მოქაჩავს ზონარს. მისი ყველა ქვა დაშენებულია, მის თარაზოში ზეთის ბურთულა აღარ იძვრის, აღარ მიმოდის. მისი შვეული ლაროთი შვერილს დაკიდებული აღარ ქანაობს. შესვენებულთა რიგებში გადავა მამა. მასაც შეინოვს ოშადინე, გააქრობს მასაც და გორის ფერდის საყდრის ლეგენდა გამეზრახება, სად დავაშენე ერთად ორი ქვა.

მირიან რჩაულიშვილი

მეგი

(ნაწყვეტი მოთხრობიდან — „დიდი ზღვის სანაპირო“)

„აჰა, ესერა, მე გამცნებ შენ: განძლიერდი და მხნედ იყავ, ნუ შეძრწუნდები, ნუცალა გეშინის. რამეთუ მე შენთანა ვარ, უფალი ღმერთი შენი, ყოველსა ადგილსა, სადაცა წახვიდოდი.“

თავრალუნულმა ჩაამთავრა ბიბლიის კითხვა, წიგნი დახურა. შემდეგ თავი ასწია და შუშაბანდიდან შემოსულ მზის სხივებს მოუხუჭა თვალი. მხურვალეა ლოყაზე ცხელი თაფლივით მოედო და ცოტა ხანს გააყურა.

მეგი მღვდელი იყო. მამამისის დანატოვარი მამულების უმეტესობა გაყიდა და ერთი დაფაცხავებული ეკლესია ააშენა. კედლებზე ზოგან ფანერები, ზოგან ფარდები ჰქონდა აკრული, მაგრამ მზის სინათლე წერტილებად აქა-იქ მაინც შემოდიოდა. ეგონა ფული უკეთეს მასალაზე ეყოფოდა, მაგრამ - არ ეყო. ქალია, ქალაქში ბინძურმა მუშებმა რალაცა მოატყუეს ალბათ, მერეც უნიათოდ ურაკუნებდნენ ჩაქურჩებს. სანაპიროზე ფული იყო მთავარი, მეგის კი სულაც არ ჰქონდა მდიდრული იერი და აბა მისი კეთილი ზრახვები ვის რაში აინტერესებდა?

მაგრამ მაინც შეძლო. მეგი ახლა უკვე აშენებულ ეკლესიაში იდგა, ცოტა ნერვიულობდა, ოდნავ ხელიც კი აუკანკალდა, ქადაგებისთვის ემზადებოდა. მისი მრევლი სულ რამდენიმე ადამიანისაგან შედგებოდა: ლოთი ილია, რომელიც შუადღის გაუსაძლის სიცხეს თავს ეკლესიაში აფარებდა, რადგან სხვაგან უკვე ყველგან კარი ჰქონდა ჩაკეტილი, მეგის მეზობლის ბავშვი ჰენრი, რომელსაც დედა ყველგან უშვებდა, ოღონდ სახლში არ მისულიყო, მეტად უცნაური შუახნის ქალბატონი ლაურა, რომელიც გამუდმებით თავის ქმარზე საუბრობდა და ყოველთვის მდიდრულად იყო გამოპრანჭული და კიდევ ნებისმიერი ვიგინდარა, ვინც ქუჩიდან აქ შემოეხეტებოდა.

თავიდან ქალაქშიც და სოფელშიც ცუდი ხმა გაუვარდა. მეგის ნაგებობა ბაბილონის შორიახლოს იყო, სოფლიდან ნამოსული თვალს ვერ მოაცილებდი, ისე მედიდურად მოჩანდა გორაკზე შემდგარი ფიცრული ეკლესია. გვერდით მდგარი ხმელი მუხის ტოტები თითქოს მზრუნველობით თუ ბოროტებით ჰქონდა გადაფოფრილი - გააჩნია, როგორი თვალით შეხედავდი. ქალაქისკენ მიმავალი გლეხები ერთს გვარიანად გადაიფურთხებოდნენ ხოლმე ეკლესიის მხარეს და ისე აგრძელებდნენ გზას. ქალაქგარეთ გამოსული ელიტური საზოგადოება კი საერთოდ არ იმჩნევდა და თვალს არიდებდა ამ სიმახინჯეს. ქალაქში ამბობდნენ, რომ მეგი ლესბოსელი და ნამუსახდილი ქალი იყო, რომელიც თავისნაირების მოგროვებას ამ ქოხმახში აპირებდა და ეკლესიის ფორმაც იმიტომ მისცა, რომ თავისი გულგრილობისა და უზრდელობისათვის კიდევ ერთხელ გაესვა ხაზი. კაცებს დიდად არ ადარდებდათ მეგის ეკლესია, სხვა საქმეებით იყვნენ გართული. აი მათი ცოლები კი ბოლმით სკდებოდნენ, რომ ეს უსირცხვილო ქაჯი ერთი ხელის მოსმით წამოაჯდათ თავზე. თანაც რაო, მღვდელი ვარო? ჭორები ვრცელდებოდა და ზიზღი ტრიალებდა, მაგრამ ყოველივე ამით ისევ თავად იხრჩობოდნენ. მერე, როგორც იქნა, დიაკონ ალექსანდრომდეც მივიდა ეს ამბავი და მრევლი გასუსული ელოდა, რა ღონეს იხმარდა მათი სულიერი წინამძღოლი.

მეგიმ ეს ყველაფერი იცოდა: ისიც, რომ დღე-დღეზე ეკლესიის კარს შეიძლება გაველურებული ბრბო მისწყდომოდა და კაცმა არ იცის, რას ჩაიდენდნენ. ამიტომ უფრო მეტი უნდა ექადაგა, მეტი ხალხი მოეზიდა, თუ მომხვდურებს ბევრნი დახვდებოდნენ, იქნებ გაენებებინათ თავი, ან თავის დაცვას მაინც შეძლებდა მრევლი. გულსა და გონებაში ქაოსი უტრიალებდა, ხომხოშელა ნაბლისფერი თმა წელან რომ შეიკრა, ისევ მხრებზე ჩამოეშალა. მრევლი კი უკვე შეკრებილიყო და თავიანთ ადგილას ისხდნენ.

იატაკზე დაგდებულ ილიას ჰენრი წამოჯდომაში მიეხმარა, მანაც როგორღაც თავი გაასწორა და ბოთლით ხელში გამეშდა. ქალბატონმა ლაურამ საქციელი შეუქო პატარა ჯენტლმენს და თავის გვერდით შესთავაზა ადგილი. რამდენიმე სოფელელ ქალსაც მოეყარა თავი მეგის ეკლესიაში, განაბულები აცეცებდნენ თვალებს აქეთ-იქით. მეგიმ მბზინვარე თმა ისევ შეიკრა და სტუმრებს წარუდგა.

ყველას მიესალმა, დალოცა და ქადაგებას შეუდგა. ყველა განაბული უსმენდა. მისი ქრისტე ბევრად უფრო სხვანაირი იყო, ვიდრე მათ წარმოედგინათ. მეგის სიტყვები სილალითა და სიყვარულით ივსებოდა, ის არ საუბრობდა მიმტევებლობაზე, ანდაც ბოროტებასთან ბრძოლაზე. არც ჭკუას არიგებდა ვინმეს, არც კაცობრიობის ცოდვებზე ამახვილებდა ყურადღებას. მის ბიბლიურ ცოდნას რაღაც განსხვავებული ელფერი დაჰკრავდა, მეგის ბაგედან სიმშვიდე და

სიმყუდროვე მოედინებოდა. მიმტევებლობა ჭეშმარიტი ქრისტიანის აუცილებელ საქმიანობად კი არ გაასაღა, არამედ მოაზროვნე ადამიანის ფუნდამენტურ ჩვევად. მისეული სარწმუნოება არ იყო შორს, მასთან მისასვლელი გზა ტანჯვის ხიდზე არ გადიოდა, არამედ პირიქით, ძალიან ახლო და ხელჩასაჭიდი ჩანდა.

დასასრულს, აქა-იქ შეიმჩნეოდა ტკბილად მომღიმარი სახეები, ქალბატონმა ლაურამ მადლობაც კი გადაუხადა მეგის. დანარჩენები ოდნავ დაბნეულნი წამოდგნენ, ნაბარბაცდნენ, თავი დაუკრეს მღვდელს და ბარბაცითვე გავიდნენ ეზოში. მეგი ქალბატონ ლაურას გაუძღვა კარისაკენ და მრევლთან გამოსამშვიდობებლად ეზოში გავიდა. ყველას პამფლეტები დაურიგა. ზოგმა გამოართვა, ზოგმა - არა, ქალებმა: ამას სახლში ვერ მივიტანთო, ერთმა კაცმა შემოულრინა კიდეც და მეგიც ისევ ეკლესიაში შებრუნდა. კარი მიხურა, ურდულით გადაარაზა და თვალედახუჭული მიეყრდნო კედელს. უნდოდა ღრმად ჩაესუნთქა, იმის იმედით რომ მთელი ტკივილი და ნერვიულობა ამოსუნთქვას გაჰყვებოდა თან, მაგრამ წინა რიგებიდან შრიალი მოესმა. წინ წაინია ფეხაკრეფით და კედლის ჭრილიდან შემომავალ შუქზე კაცისა და ქალის ფორმები დალანდა. მიუახლოვდა, ორნი ერთმანეთს კოცნიდნენ, ისიც დაინახა, რომ რამდენჯერაც კაცი კაბის ქვეშ შეყოფილ ხელს გაატოკებდა, ქალიც იმდენს წამოიკვნესებდა ხოლმე და მერე სიცილს აგრძელებდა.

- უკაცრავად... - ხმა ჩასწყდომოდა მეგის - ...უკაცრავად-მეთქი!

კაცმა ერთი გამოხედა ღიმილით და ისევ გააგრძელა თავის ქალბატონთან თამაში.

- შეწყვიტეთ ახლავე! - ეკლესიაში მრისხანედ დაირხა მეგის ხმა. - დაუშვებელია ამგვარი საქციელი!

- აქ რა... მართლა ეკლესია გაქვთ? - ამრეზით ამოხედა მამაკაცმა.

- აბა, თქვენ რა გეგონათ?!

- ჩვენ გვითხრეს საროსკიპოაო - სულელური ღიმილით უპასუხა ქალმა.

- ახლავე დატოვეთ აქაურობა! - დაიყვირა მეგიმ, განზე გადაგა და კარისკენ მიუთითა.

- და რომ არ დავტოვოთ რა? - დამსკდარი ტუჩებიდან ჩაბუდებული ზიზლით გამოცრა კაცმა და მზით გადამწვარი სახე მიუშვირა მღვდელს. რაღაც ბნელი და ღვარძლიანი ბოღმა ამოდიოდა ამ კაცის თვალებიდან.

მეგი გაშრა, გაიყინა, თითი ისევ კარისკენ ჰქონდა გაშვერილი. ნაბლისფერი ხოშხოშელა თმა ნელა ჩამოეშალა მხრებზე და მათზე არეკლილი მზის ბზინვარება უცნაურად მოუხდა აწყლიანებულ შავ თვალებს, ოფლმოდენილ ტუჩის კიდეებსა და სწორ გრძელ ცხვირს, რომელიც კარისკენ გაშვერილი თითივით მკაცრად ედგა სინათლით ავსებულ სახეზე. დაიბნა. ნამდვილად არ იცოდა, ახლა რა უნდა ექნა. შეეშინდა. სუნთქვა უჭირდა. მაგრამ კაცმა თავი დახარა, წამოდგა, თავისი ქალბატონიც ძალით წამოაყენა და გასასვლელისკენ გაემართნენ.

როცა გავიდნენ, მეგი შეეცადა თმები ისევ შეეკრა, მაგრამ ტოტები ხელიდან უსხლტებოდა, მზეც უცნაურად დაადგა თავს, ჩაიკეცა, სახე ხელისგულეებში ჩარგო და აქვითინდა. მერე საკუთარ თავზე გაბრაზდა და უფრო მეტად ატირდა. როცა დამშვიდდა, თვალები ანაფორით მოინმინდა და სახლში დაბრუნება გადაწყვიტა. ეკლესიიდან გამოსული შეკრთა, რადგან ნელანდელი ურცხვი სტუმარი კიბეზე დახვდა ჩამომჯდარი. გვერდით ჰენრი მისჯდომოდა და რაღაცას ებაასებოდა:

- ...სოფლის დუქანი უნდა გადაწვას - ურჩევდა ბიჭუნა.
- ჰო? - სრული სერიოზულობით ეკითხებოდა უცხო.
- კაცები იქ აღარ წავლენ, მამაჩემსაც აღარ დაუძახებენ, ისიც აღარ დათვრება და მე და დედას აღარ გვცემს. მე თვითონ გადავწვავდი, მაგრამ ნავთი ვერაფრით ვერ ჩავიგდე ხელში.
- ასე ძალიან გინდა იმ დუქნის გადაწვა? - სტუმარმა მხარზე ხელი დაადო ჰენრის.
- კი. მერე ჩემი დაც აღარ მცემს.
- შენი და რატომ გცემს?
- მეუბნება, მამას ჰგავხარ და შენც ისეთი გაიზრდებიო - თავჩალუნული ბურტყუნებდა ჰენრი.
- გგონია, დუქნის გადაწვა საქმეს უშველის?
- რამდენს მალაპარაკებთ! გადაწვავთ თუ არა?
- კარგი, - უცნობმა ხელი მოაშორა ჰენრის მხარს - ვხედავ, სერიოზულ კაცთან მაქვს საქმე. დეტალებზე უნდა დავილაპარაკოთ.
- ფული ჯერ არ მაქვს, მაგრამ დიდი კაცი რომ გავიზრდები, აუცილებლად გადაგიხდით.
- მჯერა შენი. ხვალვე, არა?
- ჰო.
- კარგი, ხვალ მზიანი დღე იქნება. სიცხე დააჭერს. ცეცხლი ადვილად წაეკიდება. მაგრამ ხალხი ჩაქრობას შეეცდება. მაშინ მე იმათ სახლებსაც უნდა წავუკიდო ცეცხლი, რომ ყველანი დაიფანტონ და ყველამ თავის კარ-მიდამოს მიხედოს, ისე რომ დუქნის დარდი არავისა ჰქონდეს. მაგრამ მედუქნე და მისი მსახურები ხომ მაინც თავისას შეეცდებიან. გამოდის რომ მედუქნე უნდა დავაბა. მაგრამ მედუქნე კაი ჯანიანი კაცია, თან მსახურებიც არ დამაცდიან, გამოდის რომ მსახურები უნდა დავხოცო. თანაც სოფელში მხოლოდ ერთი წყლით სავსე ცისტერნა დგას. ხანძარი რომ გაჩაღდება, რიგში ჩამდგომი არავინ იქნება. წავა ჩხუბი და დავიდარაბა, ვინ იცის, იქნებ ვილაცებმა ერთმანეთი დახოცონ კიდეც. სიცხეც თავისას იზამს, ცეცხლი სახლებიდან ეზოებზე გადავა, ეზოებიდან მამულებზე. ეს ხალხი თავშესაფრისა და ლუკმა პურის გარეშე დარჩება. ნავთს მოგცემ, სოფელში რომ დაინახავ გაჩაღებულ ცეცხლს და ანიოკებულ ხალხს, მაშინ წაუკიდე დუქანს და მეც მალე მოვალ. ოღონდ სროლა თუ დაინყეს, მიწაზე დანექი და ჩემ გამორჩენამდე თავი არ ასწიო. თუ მოკლულს დაინახავ ვინმეს, იმასთან მიხობდი და გვამს მოეფარე. ხვალ მზის ამოსვლაზე დავინყოთ, რას იტყვი, აბა?
- ჰენრის ცრემლები გადმოსცვივდა, მაგრამ მაინც თავს იკავებდა ტირილისგან.
- აღარ გინდა დუქნის გადაწვა? - ჩაეკითხა სტუმარი.
- დუქნის კი, მთელი სოფლის არა. - ცრემლებს ინმენდდა ჰენრი.
- ვაჰ, მასე არ გამოვა, ხო გითხარი. ჩააქრობენ.
- აბა რა ვქნა?

- პატარა ცეცხლიდან დიდი წარმოიშვება, იქიდან უფრო დიდი, და გაიზრდება და გაიზრდება, სანამ ყველაფერს არ გადაწვავს თავის გზაზე. ბოროტებას ბოროტებით ვერ მოერევი - სტუმარი უკვე თავისთვის ბუტბუტებდა. მერე ისევ ჰენრის გახედა - ...ეკლესიაში რისთვის დადიხარ?.. ნადი და ილოცე. ღმერთს შეეხვეწე.

- მთელი წელია ვეხვეწები. - ახლა უკვე ღაპალუპით მოსდიოდა ცრემლები ჰენრის.

- ეცადე უფრო გულწრფელი იყო.

კაცმა მოიხედა, მეგი შენიშნა. ცოტა ხანს უყურეს ერთმანეთს, მეგი შეკრთა, ჰენრი წამოხტა, შერცხვა მისი ცრემლიანი სახე რომ დაინახეს და დაღმართზე სირბილით დაეშვა. ახლა მეგიმ მოისვა სახეზე თითები, თვითონაც შერცხვა ცრემლების.

- ტირილი სირცხვილი არაა. - უთხრა სტუმარმა.

- ჰო, ქალებს მეტი რა შეუძლიათ... - ირონიულად უპასუხა მეგიმ. - საროსკიპოო, არა? მტირალა მღვდლის სახელიც გამივარდება ახლა...

- კაცებიც ტირიან - ისევ გამოხედა უცხომ - ადამიანს თუ გტკივა, ამაში სასირცხვილო არაფერია.

- რა გქვიათ?

- კოლტონი. კოლტონ უაითი.

- კოლტონ უაითი? ის კოლტონ უაითი? - ჩაეკითხა მეგი.

- არა მგონია, ვინმეს ჩემზე ბინძური სახელი ჰქონდეს სანაპიროზე.

- აქ ასე იციან. რასაც ხალხი ღაპარაკობს ყველაფერი მართალი კი არ არის.

- როგორ არა, ზოგი არის, ზოგი არა... - გაბზარულმა ღიმილმა გაჰკრა კოლტონს სახეზე.

- ავხორცი და მკრეხელი რომ ხარ, თავად ვიხილე. ეჭვი მეპარება მაგ ტყვია-წამალს სილამაზისთვის ატარებდე. საშიში ადამიანი ხარ, კოლტონ. ხალხს შენი ეშინია.

- თქვენ? თქვენც გეშინიათ? - კოლტონი წამოდგა, ერთი საფეხურით დაბლა იდგა მაგრამ მაინც მღვდელზე ბევრად მაღალი იყო, ლამაზი კაკაოსფერი პიჯაკი კოხტად ედგა მსხვილ მხრებზე, სახიდან მრისხანება არ შორდებოდა.

- კი. მე ძალიან მეშინია თქვენი - ძლივს ამოიკნავლა მეგიმ და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა უკან. - აქ რისთვის მოხვედით?

- რა ვიცი... - გაელიმა კოლტონს - ...გასართობად.

- მაშინ რატომ აღარ მიდიხარ? - წელანდელივით გაბრაზდა მეგი.

კოლტონი გაშეშდა. კი იცოდა, რატომაც დარჩა, მაგრამ ვერცერთი მიზეზი ვერ ამოთქვა. მეგის სილამაზემ მოხიბლა, მისმა უმწეო სიმამაცემ, შეებრალა კიდევ, შეეცოდა. შეეშინდა - ველურ ხალხს ყელში რომ ამოუფიქლოდა, როგორ ამოანთხევდნენ თავიანთი უბედობისგან დაგროვილ ბოლმას ამ პატარა ქალზე. მეგის ასეთი თამამი საქციელი და ქედმაღლობა მშვიდად ნამდვილად არ ჩაივლიდა.

- რატომ? - თავისთვის გაიმეორა კოლტონმა, მეგიმ თითქოს იგრძნო კოლტონის თანადგომა - რა ვიცი აბა... შენ რატომ გინდა მღვდლობა?

- მე ბავშვობიდანვე სხვანაირად მესმოდა ბიბლია. ბევრ რამეში არ ვეთანხმებოდი უფროსებს. მაგრამ ვერ ვბედავდი რაიმეს თქმას. ღმერთმა იმისთვის გამაჩინა, რომ ხალხს მისი სიტყვა გადავცე. ყოველთვის ეს მალეღებდა და სხვა რამის კეთებაზე არც არასდროს მიფიქრია. შენ?

- რა მე?

- რისთვის გაგაჩინა ღმერთმა? - ჩაეკითხა მეგი.

კოლტონი შეტრიალდა. გორაკის ძირას სოფელს გადახედა, შემდეგ სანაპიროს ნაწილსაც შეავლო თვალი, გარშემო მიმოიხედა, მხრები აიჩეჩა, ხელებზე დაიხედა:

- მეტოქე სჭირდებოდა ალბათ - ისევ გაეცინა კოლტონს.

- ნუ მკრეხელობ! - გაუბრაზდა მეგი - როცა აქ ხარ, ნუ მკრეხელობ!

- ბარემ ჯვარზე გამაკარით, დედაო!

მეგის ოდნავ გაელიმა მაგრამ სიმშვიდეს ინარჩუნებდა. კოლტონიც სწორედ ამ სანუკვარი და ამოუცნობი სიმშვიდით ტკბებოდა, რომელიც სულ უფრო ნაზად იქარგებოდა მღვდლის სახეზე. თითქოს ქალის სული მთლიანად ნეტარების ბურუსს მოეცვა. მზისფერ თვალებში სიცოცხლე უდუღდა, ბრჭყვიალა მზე სულ უფრო მეტად დასთამშებდა ხასხასა თმებზე, ხმა კი ათასი ზღვის სიღრმითა და მომწუსხველობით ჰქონდა შერბილებული.

- ბავშვობაში ჩემი ძმა ერთ ზღაპარს მიყვებოდა ხოლმე - განაგრძო კოლტონმა, როცა ორივენი კიბეზე ჩამოსხდნენ - უფლისწული გადანყვეტს სახელმწიფოში ყველაზე ლამაზი ქალი მოძებნოს და ცოლად შეირთოს, რათა თავისი მდიდრული სასახლე უფრო მეტად დაამშვენოს და მოსიყვარულე მამასაც გული გაუხაროს.

ამიტომ თავიდან, უამრავ დიდგვაროვან და კეთილშობილ ოჯახს ესტუმრება, სადაც მართლაც ულამაზესი ქალიშვილები ჰყავდათ გასათხოვარი. მაგრამ ყოველთვის, როდესაც მსტოვარს გააგზავნიდა ამბის გამოსაძიებლად, აღმოჩნდებოდა რომ ყველა ოჯახს რაიმე დიდ ცოდვაში ედგა ფეხი. ქალიშვილები უნესოები იყვნენ, მათი ძმები ლაჩრები და ნათესავები მოღალატენი.

თავის ერზე გულგაცრუებულმა უფლისწულმა გადანყვიტა უფრო შორს, სხვა ქვეყნებში წასულიყო. ბევრი იარა, თუ ცოტა, ერთ დღესაც მსტოვარმა ამბავი მოუტანა, რომ მათ შორიახლოს უზარმაზარი კოშკი ნახა. ბოლო სართულზე კი მთელ სამყაროში ყველაზე ლამაზი და კეთილშობილი ქალი ცხოვრობდა. მაგრამ კოშკს უზარმაზარი დრაკონი ჰყავდა მიჩენილი და ახლო არავის უშვებდა.

უფლისწულიც მაშინვე გაემზადა და დრაკონთან საბრძოლველად წავიდა. კოშკთან მისულმა ფანჯარაში შენიშნა ულამაზესი ქალი, რომელიც გაფითრებული იცქირებოდა ქვემოთ. უფლისწული შეებრძოლა დრაკონს და დაამარცხა კიდეც. მაგრამ როდესაც კოშკის კარები შეამტვრია, დაფეთიანებული ქალი თვალებადვარღვარებული მივარდა დრა-

კონს და მუხლებზე დაემხო. ისეთი ხმით ტიროდა, რომ შორიასლო სოფლებიდან ხალხმა დაიწყო შეგროვება. დაბნეული უფლისწული სულელივით შეჰყურებდა უცნაურ სურათს.

- რაშია საქმე? - ჰკითხა ქალს - რატომ ტირი?

აღმოჩნდა, რომ ქალი დრაკონზე იყო შეყვარებული. შეშინებული კი კოშკიდან სწორედ იმიტომ იყურებოდა, რომ არ უნდოდა, მისი შეყვარებული მოეკლათ. ბევრი ეძახა უცნობ მეომარს, ბევრი უყვირა, მაგრამ ბრძოლაში გართულს, ვერაფერი გააგებინა.

უფლისწულს თავზარი დაეცა. გადანყვიტა სამშობლოში დაბრუნებულიყო და სამუდამოდ დაევიწყებინა ყველაფერი, რაც თავს გადახდა. მოგზაურობაში დიდი დრო გაატარა და სახლში დაბრუნებულმა შენიშნა, რომ მამამისის ბრწყინვალე სასახლე მხოლოდ გარედან ჩანდა ლამაზი, შიგნით ბოროტი და გაიძვერა ხალხით იყო სავსე. თავად მამამისიც არ იყო საუკეთესო მეფე და უამრავი საშინელი საქმე ჰქონდა ჩადენილი. როცა სარკეში ჩაიხედა, იმასაც მიხვდა, რომ უაზრო ახირების გამო თავისი ქვეყანა და ხალხი რამდენიმე წლით მიეტოვებინა.

ამ ზღაპრით ჩემს ძმას უნდოდა ერთი რამე აეხსნა ჩემთვის: ყველაფერი ისეთი არაა, როგორც ერთი შეხედვით ჩანს. არც სამყაროა ისეთი, როგორსაც ხედავ და არც შენ ხარ ისეთი, როგორიც გგონია. - ახლალა შეამჩნია კოლტონმა, რომ მეგის მის მხარზე ჩამოედო თავი და თვლემდა. - არც მე ვარ საშიში და არც შენ ხარ ძლიერი.

- ჭკვიანი ბიჭი ყოფილა შენი ძმა - თავისთვის ჩაიბუტბუტა მეგიმ.

- ჰო. - დაეთანხმა კოლტონი და თვალეში ჩააცქერდა მღვდელს.

- საღამოვდება უკვე, დროა სახლში წავიდე - გაელიმა მეგის.

- ჰო. დროა. - ღიმილს დაუკრა თავი კოლტონმა - მეც ჩავალ სოფელში, ღამის გასათევს მოვძებნი.

- ხვალ დაესწრები ქადაგებას?

- ალბათ, კი - ტკბილად ჩასჩურჩულა კოლტონმა, სახე ახლოს მიუტანა და რბილ ტუჩებზე ნაზად აკოცა.

მეგი წამოდგა, ვითომც აქ არაფერიო და სახლისაკენ დაეშვა.

კოლტონი სოფლის დუქანს ღამიანად მიადგა. ხურდა ფული ბარზე დაყარა და კათხა ლუდი მოითხოვა. მაგიდის ბოლოში მჯდარი მსუქანი, ბინძური კაცის დაჟინებულმა მზერამ კათხის ჩაცლა არ დააცადა. მსუქანას ოფლისგან ერთმანეთზე შენებებული წვერი, მთელ სახეზე რგოლებად დახვეოდა. აქა-იქ გაჭალარავებული ხუჭუჭა თმაც ჯაგარივით ეყარა თავზე, დიდი შუბლი ჩაშავებულ და ამოღამებულ თვალებს უჩრდილავდა. მზეზე დანითლებული კისერი მოეშიშვლებინა და ბოტოტა თითებს ყელზე ისვამდა. კოლტონმა კათხა დადგა და ისევ ბარმენს მიუბრუნდა:

- ღამის გათევა ხომ შეიძლება თქვენთან?

ბარმენმა თანხმობის ნიშნად თავი დაუკრა და კიბეზე მიუთითა, რომელიც მეორე სართულზე ადიოდა. კოლტონს უნდოდა სმა გაეგრძელებინა, მაგრამ იმ კაცის მზერა მოსვენებას არ აძლევდა.

- რაო - გასძახა კოლტონმა - რას მომჩერებხარ?

- არა, არაფერი - უპასუხა ღიმილით - რაო მღვდელმა ქალბატონმა, ვარგა რამედ?

კოლტონმა კათხა მოიყუდა, დაცალა და კიბისაკენ გაემართა.

- ...საათში მაინც რამდენს იღებს არ იტყვი? არა მგონია იაფი დაჯდეს... ფული ჯანდაბას, თუ ღირს გადავიხდი, მაგრამ ის მაინც ხომ უნდა ვიცოდე, ჩემ ცოლს ჯობია თუ არა. - თავს არ ანებებდა კაცი.

- ბორის, შენ ცოლს ყველაფერი ჯობია, რასაც კი გული უცემს! - გასძახა ვილაცამ.

- რა იყო, ენა ჩაგივარდა თუ იმ ქალში ჩაგრჩა? - მკლავში სწვდა კოლტონს - ან ფული რაზე გადავყარო, როცა მე და ჩემს ძმაცაცებს შეგვიძლია ავიდეთ და ჩვენი ისედაც გავისწოროთ?

კოლტონმა იდაყვში სტაცა ხელი და ისე ამოუტრიალა, რომ ძვლები სულ ტკაცატკუცით დაუღუნა. მეორე ხელით კეფაში სწვდა და თავი ისე არტყმევინა, სანამ ცალი თვალი და კბილები არ დაატოვებინა მაგიდაზე. მერე ხელი შეუშვა და ბორისიც უგონოდ გაიშხლართა კოლტონის ფეხებთან, მანაც ზედ გადააბიჯა და დასაძინებლად წავიდა.

მეორე დღეს ადრიანად გაემართა ეკლესიისაკენ. ეზოში დიაკონი ალექსანდრო შენიშნა, რომელიც მეგის უყვიროდა და რაღაცას ეჩხუბებოდა. ნაბიჯს აუჩქარა, არც გაუგია რას ლაპარაკობდნენ, ალექსანდროს ქეროში ხელი სტაცა და თავისკენ მოატრიალა. დიაკონს განცვიფრებით დაეჭყიტა თვალები:

- ... შენ? - ძლივს ისუნთქავდა ჰაერს - შენ? შენი ხელიც ურევია ამაში?!

- ჩემი ხელი ახლა შენს სიფათში აირევა - სხვათაშორის მიუგდო კოლტონმა.

- არ შეიძლება ქალი იყოს მღვდელი! - წელანდელი გამწარებით გაჰკიოდა ალექსანდრო - ან ვინ აკურთხა? ვინ მისცა უფლება? ეს მხოლოდ მკრეხელობა და ღვთისგმობაა! ვისაც მოეპრიანება ყველამ ეკლესია უნდა ააშენოს?!

- ბევრს იცნობ სანაპიროზე, ვინც ეკლესია ააშენა? - კითხვაზე კითხვით უპასუხა კოლტონმა.

- გამომიხვედი შენც ჭკუის კოლოფი! - აღელვებული იქნედა ხელებს დიაკონი - ეს შენობა... უნდა დაინგრეს და ამ ქალმაც ანაფორა უნდა გაიხადოს. - დიაკონმა წინ წაინია, მაგრამ კოლტონმა ხელი ჰკრა და უკან დააბრუნა.

- როგორ ბედავ, სასულიერო პირს ხელით შეეხო?! - აღშფოთებული იმეორებდა ალექსანდრო - ...როგორ ბედავ?! ახლავე მომეცალე გზიდან!

- შენ არც ამ ეკლესიას შეეხები, არც ამ ქალს. - ალექსანდრომ ისევ წინ წაინია და კოლტონმაც ისევ ჰკრა ხელი. - ახლა ადგები, გაბრუნდები, და ისევ იმ სოროში შეძვრები, საიდანაც გამოძვერი.

ალექსანდრო გამწარდა, გაგულისდა, სისხლი მოაწვა და თვალები გადმოეკარკლა. ბრაზით უცახცახებდა მთელი სხეული, მუჭებშეკრული ტორტმანებდა ერთ ადგილას, ბოლოს დაიღრიალა და მარჯვენა მუშტი კოლტონს მოუქნია, მაგრამ მის მუშტს კოლტონის მუშტი შეხვდა და ტკივილისაგან გამწარებულმა წრეზე დაიწყო სირბილი. ხმაურზე ათიოდე კაცი მოგროვდა ეკლესიასთან.

- წყეულიმც იყავ კოლტონ! წყეული!.. - ყვიროდა დიაკონი და ლოყებზე სიმწრის ცრემლები ჩამოსდიოდა. გულის-ჯიბიდან ცხვირსახოცი ამოაძვრინა, ხელზე დაიხვია, თავიც მოთოკა და ხელები ეკლესიისკენ გაიშვირა: - ვინაიდან შე-

მოგვეპარნენ ზოგიერთნი; უღმერთონი, გარყვნილებად რომ აქციეს ჩვენი ღვთის მაღლი და უარყოფენ ჩვენი ერთადერთი მბრძანებელისა და უფლის, იესო ქრისტეს წესს, რადგან იქცევინან ისევე, როგორც სოდომი, გომორი და მათი მოსაზღვრე ქალაქები, მათსავით მემრუშენი და უცხო ხორცს ადევნებულნი, ან უკვე საუკუნო ცეცხლით დასჯილნი და ნიმუშად დადებულნი! იგივე მოგელით თქვენ! ან და მარადის, უკუნითი უკუნისამდე, ამინ. ...მე დავბრუნდები, კოლტონ!

გამწარებული დიაკონი გაბრუნდა და სწრაფი ნაბიჯით ჩაიარა დაღმართი.

- რატომ ვეზიზღებით ასე? - გაფითრებული იდგა მეგი.

- რა ქნას... - შემოტრიალდა კოლტონი - მღვდელი რომ იყო, ორი ურთიერთსანინააღმდეგო თვისება უნდა გაგაჩნდეს: თავდაჯერება და თავმდაბლობა. უბრალო კაცისთვის, ამ თვისებების შეთავსება უფრო რთულია, ვიდრე ნემსის ყუნწში გაძრომა.

მეგის კოლტონის სიტყვა მოეწონა, მაგრამ მაინც წარბშეკრულმა ახედ-დახედა. თითქოს ანიშნა, შენც თავმოყვარეობა გძალავს, თუ თავი მასზე მეტი გგონიაო. მერე ხალხს მიუბრუნდა და ყველა ეკლესიაში შეიპატიჟა. ქადაგებას კოლტონიც დაესწრო. ოღონდ კართან იდგა, ჩრდილში, მრევლისგან მოშორებით. საუბრისას მეგი ხშირად გახედავდა ხოლმე კოლტონს, რომელიც ყველაზე მეტი გულისყურით ისმენდა მშვენიერი ქალისგან წარმოთქმულ ღვთის სიტყვას. მაღალი წვრილი ფანჯრიდან თეთრად იჭრებოდა უდაბნოს მზე და თოვლივით ეფინებოდა მეგის თეთრ ანაფორას. ყველა გასუსული უსმენდა. რამდენჯერაც მეგი კოლტონს მიაშტერდებოდა, თვალები ისეთი ღრმა და მრავლისმეტყველი უხდებოდა, ხალხს ეგონა, სწორედ ახლა ჰკარნახობს ქრისტე ღმერთი ყოველ სიტყვასო.

- ...ჩვენ უნდა ვინამოთ ღმერთი. - ამბობდა მეგი - ვიაროთ იმ გზით, რომელიც მან გაგვიკვალა. რატომ არის ამდენი უბედურება და ტკივილი ჩვენს სანაპიროზე? რატომ გაქვთ ნანამები სახე თქვენ და თქვენს მეზობლებს? რატომ ივსება ჩვენი სოფლის დუქანი ყოველდღე ისეთი ადამიანებით, რომლებიც მზად არიან თავიანთი შრომით მოპოვებული უკანასკნელი გროშები სასმელში გადაყარონ? ისინი მთელი დღე წვალბენ, შრომობენ, ხნავენ და თესავენ, იმისათვის, რომ დღის ბოლოს რამდენიმე საათით დაივიწყონ თავიანთი გაჯანჯლებული ცხოვრება. ვერცერთი თქვენგანი ვერ დააღწევს ამ სიმახინჯეს თავს, თუ ღმერთისკენ არ მიბრუნდება. ალბათ იკითხავთ - ჩვენ რა შუაში ვართ, ხომ მოვედით ეკლესიაშიო. ხომ დავდივართ ყოველდღე და ხომ ვაღიარებთ იესო ქრისტეს, ჩვენს მხსნელსო?

მაგრამ ეს მხოლოდ თვალთმაქცობაა. თქვენ საკუთარ თავებს ატყუებთ. ან ატყუებთ, კი? გულის სიღრმეში ყველამ კარგად ვიცით, ვინცა ვართ. ნებისმიერ უღმერთო ადამიანზე საშიში, ფარისეველი ადამიანია, რომელსაც ღმერთის ადგილი ვერ უპოვია ცხოვრებაში, და ეკლესიაში მხოლოდ თავის საკანტუროდ მოდის. ხოლო აქედან გასული, ისეთივე ცოდვილი და სამყაროს სიტკბოებისაკენ მიდრეკილია, როგორც მანამდე იყო. ჩვენ ხელახლა უნდა აღმოვაჩინოთ ღმერთი და ვინამოთ მისი. თქვენ აღიარებთ ღმერთის არსებობას, მაგრამ ეურჩებით მას და არ ცხოვრობთ იმ წესით, რომელიც მან დაგვიტოვა. ეს სამყარო მართულია ღმერთის მიერ, ყოველივე ტკივილი და ტანჯვა, რაც ცხოვრებაში დაგმართვიათ, მხოლოდ და მხოლოდ იმის ბრალია, რომ თქვენ ღმერთი განდევნეთ თქვენი ცხოვრებიდან.

როდესაც ბაგეებს ვხსნით, ვამბობთ რომ გვწამს მისი, გარეგნულადაც - ვლოცულობთ, ვგალობთ, აღსარებას ვაბარებთ. მაგრამ შინაგანად? ისე ვიქცევით, თითქოს წმინდა წერილის შესახებ არაფერი ვიცოდეთ. სწორედ ესაა ჩვენს სანაპიროზე ხალხის უბედურების უდიდესი წყარო. ჩვენ ჩვენდაუნებურად მივატოვეთ ღმერთი. - ჩაამთავრა მღვდელმა.

ხალხი ოდნავ შეშინებული და შერცხვენილი უყურებდა მეგის. ის კი მედიდურად იდგა, თავდაჯერებული და თავმდაბალი.

- და ბოლოს - გააჩერა ფეხზე ძლივს წამომდგარი მრევლი - მიწა დაიკონ ალექსანდროზეც ვთქვა ორიოდ სიტყვა: შეუძლებელია, ჭეშმარიტად მორწმუნე ადამიანი სიძულვილით იყოს სავსე. თუ ადამიანი ნებისმიერი სახის სიძულვილს ქადაგებს, ანდაც ღვთის რისხვით გვაშინებს, მას არაფერი აქვს საერთო რელიგიური ცხოვრების წესთან. ამით ის არც თავის თავს ეხმარება, არც გარშემომყოფებს, არც სოფელს და არც ქვეყანას. დაიმახსოვრეთ, ის ვინც სიძულვილს ქადაგებს, რაღაცა არმიის შეკვრას ცდილობს, თქვენ კი არავის სათამაშო ჯარისკაცები არა ხართ!

მზე უკვე ჩადიოდა. მეგიმ პამფლეტები დაარიგა. ამჯერად ყველამ გამოართვა. მალლობზე სასიამოვნო ნიავი წამოვიდა ზღვიდან, სახლში წასვლას არავინ ჩქარობდა. ყველამ თავისი წილი საგზალი ეზოში გაშალა, ერთმანეთს თავიანთ გასაჭირს უყვებოდნენ. თითქოს სანაპიროზე პირველად გამოეცნაურა ხალხი ერთმანეთს. კოლტონი განაბული იჯდა და უსმენდა ახალ ნაცნობებს. მეგი რაღაცას ყვებოდა თავის მამაზე, მაგრამ კოლტონს სიტყვა არ გაუგია. ჩამავლი მზეც კი ვერ ანებებდა თავს მის ქათქათა ანაფორას და თეთრ კბილებს, მზისგან შენითლებულ ლოყებს რომ უმშვენიებდა. ნაბლისფერი თმა ისევ ჩამოეშალა, მაგრამ საუბარში გართულს აღარ შეუმჩნევია. კოლტონს მოსწონდა, როცა მეგი ნეკა თითით ისწორებდა თმას. მისთვის მხოლოდ ეს მოძრაობაც ძალიან ბევრს ნიშნავდა.

- კოლტონ... თქვენ კოლტონ უაითი ბრძანდებით, არა? - უცბად გამოაფხიზლა ქალბატონი ლაურას შეკითხვამ. მის მედიდურ იერში ოდნავი უხერხულობა იპარებოდა, რადგან მიწაზე მჯდომი არც თუ ისე კომფორტულად გრძნობდა თავს. ნება-ნება აბოლებდა სიგარეტს და დროდადრო ბუმბულს ისწორებდა ქუდზე.

- დიახ, მემ, გახლავართ - თავი დაუკრა კოლტონმა.

- თქვენ ხომ ომის ვეტერანი ხართ! ძალიან ბევრი მსმენია თქვენზე.

- ეჭვიც არ მეპარება, მემ.

- შენ ხარ უაითი? - თავი წამოყო ლოთმა ილიამ. კოლტონმაც თავი დაუკრა.

- ილია, როდის უნდა შეეშვა ლოთობას? - უსაყვედურა ლაურამ, როცა მისი სიმყრალე ეცა.

- ლოთობას?.. რა ლოთი მე ვარ. ლოთი რომანტიკოსი უნდა იყოს. მე რომ მართლა ლოთი ვყოფილიყავი, აქამდე თავს მოვიკლავდი, რომ მერე ხალხს სინანულით გავეხსენებინე. - ილიამ ისევ მოიყუდა ბოთლი.

- თქვენ ხომ გმირი ხართ, ბატონო კოლტონ - განაგრძო ქალბატონმა გლორიამ - აქ რამ მოგიყვანათ?

- ვეტერანი და გმირი ერთსა და იმავეს არ ნიშნავს, მემ.

- უკეთესი მმართველობა გვჭირდება ჩვენ. ქალაქის მერმა აუცილებლად უნდა იცოდეს თქვენ შესახებ. თქვენნაირი ადამიანები დაფასებას იმსახურებენ, და არა სოფელ-სოფელ ხეტიალს.

- მე ისევ ისე ვცხოვრობ, როგორც აქამდე ვცხოვრობდი, მემ. ერთ ადგილას არ შემიძლია დიდხანს გაჩერება.
- წესიერ მოქალაქეს სურს პატივი მიაგოს, ვეტერანს, რომელმაც სიცოცხლე გასწირა საშობლოსათვის. - ისევ წამოყო თავი ილიამ.
- საბედნიეროდ, ბატონ კოლტონს არ მოუწია სიცოცხლის განირვა და სალ-სალამათი დაბრუნდა.
- ცდებით, ქალბატონო გლორია - ბოთლი დაეცალა ილიას - ომიდან ცოცხალი არავინ ბრუნდება.
- ომი ყოველთვის შეცდომაა. - თქვა კოლტონმა - ჩვენ რომ ნორმალური მმართველობა გვექონოდა, საერთოდ არ მოგვიწევდა სახელმწიფოსთან ბრძოლა. სამწუხაროდ, მხოლოდ ვეტერანებმა იციან, რომ ომს ყოველთვის მშვიდობიანი მოლაპარაკება სჯობს. მხოლოდ ვეტერანმა იცის, რა ძვირი ჯდება ქვეყნის არასწორი პოლიტიკა. ჩვეულებრივმა ხალხმა კი მარტო ის იცის ერთმანეთს როგორ გაეჯიბრონ, ერთმანეთი როგორ დაამარცხონ, გლადიატორებით ცხოვრობენ. გლადიატორთა არენაზე აშენებული ჯერ არავის არაფერი უნახავს. მე და ჩემმა ძმამაც ბრძოლის მეტი არაფერი ვიცოდით.
- თქვენ ხომ ორთაბრძოლაში მონაწილეების ლიდერი დაამარცხეთ. სხვანაირად ომი შეიძლება ვერც მოგვეგო - აგრძელებდა ლაურა.
- მე რა... ომი ჩემმა ძმამ მოგვაგებინა. მე ჩვეულებრივი მეომარი ვიყავი ბრძოლის ველზე.
- თქვენმა ძმამ... - ლაურამ შიშით გადახედა მეგის - თქვენს ძმაზეც ბევრი მსმენია. ოღონდ კარგი არაფერი მახსენდება, სამწუხაროდ.
- როცა ადამიანი ყურადღების ცენტრშია, დანარჩენებსაც ერთი სული აქვთ თავიანთი ბინძური ხელები მას შეანმინდონ. - უპასუხა კოლტონმა.
- ამიტომაც ვიკრიბებით აქ - ჩაეჭრა მეგი. - ყველა ღონე უნდა ვიხმაროთ, რომ ხალხში სიკეთემ დაისადგუროს.
- კოლტონმა თავი დაუკრა. წამოდგა, მუხასთან გადაჯდა და ქუდი თვალებზე ჩამოიფარა. მეგი თვალს ადევნებდა. კოლტონის სიარულის მანერა დაიმახსოვრა, ხელების მოძრაობა, მსხვილი მაჯები ჰქონდა, ძლიერი თითები, გადატყავებული იდაყვები და ხელის ზურგები. მძიმე ნაბიჯებით დადიოდა, მაგრამ თავი ისე ეჭირა, თითქოს გარშემო სულიერი არა ჰყოლოდა არავინ. სახე შეჭმუხნულს, თითქოს ჩამავალი მზეც კი თვალებში აჭყიტებდა. აი, თვალები კი სრულიად სხვა სამყაროდან იყურებოდნენ. მეგიმ აშკარად იგრძნო, თუ როგორ იმოქმედა მისმა ქადაგებამ ხალხზე, მაგრამ კოლტონს თითქოს არაფერი უგრძენია. მასზე თითქოს არაფერი მოქმედებდა. თითქოს მას უკვე ყველა პასუხი ხელში ეჭირა, ან პირიქით, ყველა კითხვა, მაგრამ პასუხები არსად არ ეგულებოდა. თავმდაბალი არ იყო, მაგრამ არც ამაყი, არც გულადი მეომრის იერი დაჰკრავდა, მაგრამ ლაჩარს ნამდვილად ვერ დაარქმევდი. მეგი დაჟინებით ცდილობდა, მაგრამ კოლტონის ადგილს მრევლში ვერსად ვერ პოულობდა. კოლტონი კაცი იყო. ძლიერი კაცი. ისეთი, როგორიც მეგის არასოდეს უნახავს. იქნებ ისეთიც კი, როგორიც მამამისი არასოდეს ყოფილა. მეგის ეგონა, თუ ეჩვენებოდა, რომ სანაპიროზე ყველა კაცი ან მამამისისნაირი იყო: გლეხი, ბეჩავი და სანყალი, ან კიდევ ბოროტმოქმედი და გაიძვერა.

კოლტონი კი თავისი ხასიათითა და იერით გამხმარ მუხას ჩამოჰგავდა, თავისი უსიცოცხლო და მსხვილი ტოტები რომ გადაეფოფრა ეკლესიაზე.

პიკნიკი დამთავრდა. ნელ-ნელა ყველა წავიდ-წამოვიდა. მეგი სათითაოდ გამოემშვიდობა ყველას, მერე კარზე მიყუდებული ცოცხი აიღო და ეკლესიაში შევიდა. კოლტონმა თვალი გააყოლა, ჯიბიდან სიგარეტი ამოიღო და მოუკიდა. სოფელს გასცქეროდა შორიდან. აქედან ხალხი არ ჩანდა. წარმოიდგინა, ვითომ სოფელში არავინ ცხოვრობდა. ვითომ გზაზეც არავინ მიმოდიოდა. ქალაქიც შორს მიჩუმათებულიყო. უდაბნოს ყრუ ექოს ნიავე ზღვის ტალღებში ფანტავდა. არავინ არ არსებობდა, არც არავის უარსებია. არც ომში ყოფილა კოლტონი, არც ადამიანი შეხვედრია აქამდე არასდროს. სძულდა საკუთარი თავი, მარტოობაზე ოცნება სიამოვნებას რომ ანიჭებდა. მძიმედ დაარტყა ნაფაზი, სიგარეტი დააგდო, ფეხით გასრისა და ეკლესიაში შევიდა.

მეგი საკურთხეველთან იყო. ღონივრად იქნევდა ცოცხს და ცდილობდა კოლტონზე არ ეფიქრა. იმედი ჰქონდა, რომ კოლტონი უკვე წავიდოდა. მაგრამ ეშინოდა, წუთი-წუთზე კარი რომ შემოეღო. კოლტონმაც შეაღო. კარის ხმაზე მეგი გაშეშდა. თვალები დახუჭა. ეგონა, კოლტონი ჯერ კიდევ მოშორებით იდგა და ვერც კი გაიგო, ისე მალე აღმოჩნდა მის მკლავებში. კოლტონმა ნელზე მოხვია ხელები, შემდეგ მკერდზე, მისი ქათქათა მხრები კოლტონის უდაბნოსფერში ჩაიკარგა. მეგი მის სუნთქვას გრძნობდა ყელში, მის სქელ ტუჩებს, ბასრ წვერს თავის ლოყაზე. მთელ ზურგში ჟრუანტელმა დაუარა. გულისცემა სუნთქვას არ აცდიდა.

კოლტონმა მხრებზე დააწყო თავისი მძიმე ხელები, ნელა მოატრიალა, ცერით ლოყაზე მოეფერა, ტუჩებზე აკოცა, თითქოს მეგის სახე და სხეული მთლიანად ჩაიკარგა კოლტონის ხელებში. მანაც თვალები განაბა და თხელი თითებით კოლტონის ლოყებს ჩაეჭიდა. მძიმე ხელები მთელ ტანს იპყრობდნენ, მეგის ერვენა, რომ მთელი სიმხურვალე რაც გარეთ იდგა, ახლა მის სხეულში ჩაბუდებულიყო. კოლტონს შავად ჩაქუფროდა თვალები, როგორც შეპყრობილს, თუ გარეულ მხეცს.

- აქ არა... - ძლივს ამოთქვა გულამოვარდნილმა მეგიმ.

მაგრამ კოლტონმა ერთი ხელის მოსმით შემოაცალა ანაფორა და სხვა ყველაფერიც. მეგი მიხვდა, რომ უკვე არანაირი ბარიერი აღარ არსებობდა მათ შორის. თხელი თითები მთელი ძალით ჩაჭიდა ზურგზე და თვითონაც გამალებული კოცნიდა ყელში. სცადა მისთვის პიჯაკი გაეხადა, მაგრამ, თითქოს კოლტონმა არ დააცადა. ეჭვების გასაქარვებლად ძლიერად შემოეკრა ფეხებით კოლტონს. მეგიმ მალე მისი გამალებული გულისცემაცა და აჩქარებული სუნთქვაც შეიგრძნო თავის ტუჩებსა და სხეულში. ის კვლავაც არ იხდიდა ტანზე, მხოლოდ ღილები ჰქონდა ჩახსნილი და მკლავები აკაპინებული. კოლტონის ტანი ისევე მოძრაობდა, როგორც მისი მძიმე ხელები; ნელა, დინჯად და მძიმედ, თითქოს მისთვის დრო არ არსებობდა და რასაც ახლანდელი ერქვა, ქალის ბრჭყვიალა თმასავით, ყველაფერი მკლავზე ჰქონდა დახვეული. მეგის მოეჩვენა, თითქოს სიშიშვლეში მიატოვეს. მაგრამ მზესავით მცხუნვარე მკლავები ნეტარების აბლაბუდასავით ჰქონდა შემოხვეული. ტანის დაძაბულობითა და ღელვით, თითქოს ჩანჩქერად მიედინებოდა სადღაც, და ბოლოს სიამოვნება ერთბაშად მოაწყდა დიდი ზღვის აქაფებული ტალღებით.

ორივენი სკამზე წამოწნენ, მეგიმ ანაფორა მიიფარა, კოლტონი თითქოს თვლემდა. ცოტა ხანს მიყუჩდნენ. მეგი ეკლესიის გუმბათში გამოპარულ სინათლის სხივს აშტერდებოდა. მოგონებებს მიეცა და მერე კოლტონს ჰკითხა:

- როგორ მიხვდები, რომ ქალი მართლა შეგიყვარდა? - ბავშვური ღიმილი დაუდიოდა სახეზე მეგის.

- არ ვიცი. - კოლტონმა ხელი ამოიღო თავქვეშ - მაგას ვერ მიხვდები. ეგ, ალბათ, უბრალოდ, უნდა იცოდე.

- რატომ არ გაიხადე წელან? - უცბად შეეცვალა სახე მეგის, ჭერში იხედებოდა, მხოლოდ ერთხელ გააპარა თვალი კოლტონისკენ და ისევ მალლა აიხედა.

- ა... არ ვიცი. - დაიბნა კოლტონი.

მეგი წამოდგა, სწრაფად ჩაიცვა და გასასვლელისკენ გაემართა.

- გაგაცილებ - გასძახა კოლტონმა.

- არა, იყოს. - მოკლედ მოუჭრა მეგიმ და ეკლესიიდან გავიდა.

ცოტახანში კოლტონიც წამოდგა, პიჯაკი გაისწორა, შარვალი შეიკრა, საკურთხეველზე ჯვარს შეხედა, პირჯვარი გადაინერა და ეკლესიიდან გამოსული, ისევ სოფლის დუქნისაკენ დაეშვა. ხვალ მოვლენ შენს წასაყვანად. - გაფითრებული მისჩერებოდა ძმას.

მეორე დღით ისევ ადრინად ავიდა ეკლესიასთან. მეგი უკვე იქ იყო, ეზოში იდგა გაფითრებული. კოლტონმა ახლალა შეამჩნია, რომ ეკლესიის გუმბათი გადმოქცეულიყო. მის დანახვაზე მეგი ოდნავ შეტოკდა, ისევ გააგრძელა თავისი საქმე. მერე ცოცხი გვერდით გადადო და კოლტონს მიუახლოვდა.

- დიაკონის ნამოქმედარია, ზუსტად ვიცი - თქვა მეგიმ.

- ჰო, ეჭვიც არ მეპარება - დაუდასტურა კოლტონმა.

- არ ვიცი, რა ვქნა... - სახე აემღვრა მეგის. - სად მაქვს ამის ფული - სახეზე ხელები აიფარა მეგიმ, ცრემლები მოიმინდა და ისევ კოლტონს მოუბრუნდა - გუშინდელივით აღარ მოიქცე, არასოდეს. მე არ მომექცე ასე. - მეგიმ ხელით ანიშნა კოლტონს, რომ იქ გაჩერებულიყო, სადაც იდგა. კოლტონი დამორჩილდა.

- მე წასვლა მომიწევს - თქვა მან.

- რა? - მეგის თავზარი დაეცა - ახლა რა გითხარი, ვერ გაიგე?

კოლტონი სიტყვებს ვერ პოულობდა. მეგის მოეჩვენა, თითქოს ამ კაცმა გახევებული დგომის მეტი არაფერი იცოდა. დღეს დღით თითქოს მთელი სამყარო ჩამოექცა თავზე და თავად უფალმაც კი მიატოვა.

ქალბატონი ლაურა ქოშინით ამოვარდა აღმართზე, უამრავი ხალხიც ფეხდაფეხ მოჰყვა.

- დედაო, მეგი... - ძლივს ითქვამდა სულს - მე.. მე არ ვიცოდი, რა მექნა.

- დანყნარდით, ლაურა - მეგიმ ცრემლები მოიმინდა, სახეზე ხელები მოისვა და ხალხს წინ გადაელობა.

- რა გინდათ? - დაიყვირა მან - რატომ არ დაგვანებებთ თავს?!

- რა გვინდა?! - გაისმა დიაკონი ალექსანდროს გამკვივანი ხმა, ცოტა ხანში კი თვითონაც გამოეყო ბრბოს - ღვთის რისხვა დაგტყდომიათ თავს! თქვენ უფალი განარისხეთ! - მერე კოლტონს მიუახლოვდა და ხმადაბლა უთხრა - ხომ გითხარი, დავბრუნდები-მეთქი.

- ჩვენ აქ კოლტონისთვის მოვედით, მამაო! - გაისმა ბრბოდან. კაცებს კვლავაც არ ადარდებდათ მეგი და მისი ეკლესია.

- მაგ ქალმა თუ უფალი განარისხა, ჩვენ ნულა ჩავერევით! - დაიძახა ილიამ.

- მართალია! ჩვენ აქ კოლტონისთვის მოვედით!

- ...და რა დაგიშავათ კოლტონმა? - ალექსანდრო შურისძიების უკანასკნელ იმედს ჩაებლაუჭა.

- რა აღარ! ჩემი მეზობელი დაასახიჩრა! ჩემ შვილს სოფლის გადაწვას დაჰპირდა და ჩემ წინააღმდეგ აამხედრა! მღვდელი გაგვიუპატიურა! მეტი რალა უნდა ექნა?!

ბოლო ფრაზამ ყველა გააჩუმა, კოლტონი სიძულვილით აივსო, უნდოდა სათითაოდ მოეგრიხა ყველასთვის კისერი. ხელი რევოლვერისკენაც წაიღო, მაგრამ უცბად გაშეშდა. მეგის მიაშტერდა. მის ხელში იყო კოლტონის ბედი. მეგის რამდენიმე სიტყვას შეეძლო ეს ხალხი უკან გაებრუნებინა, ალექსანდროსთვის სიმართლე ეთქვა.

- ეს მართალია, დედაო? - მოტრიალდა დიაკონი.

მეგიმ კოლტონს გადახედა. ცოტა ხანს უყურა. ამ კაცის თავი და ბოლო ისევ გაუგებარი იყო. ერთი რამ კი დაიჭემ-მარიტა - კოლტონი კეთილი კაცი არ იყო.

- თუ კოლტონს წაიყვანთ - უთხრა დიაკონს - მე და ჩემს ეკლესიას გაგვანებებთ თავს?

ალექსანდრო ცოტა ხანს იდგა ჩაფიქრებული, ბოლოს გადაწყვიტა, რომ სანაპიროზე კოლტონი უფრო დიდი საფრთხე იყო, ვიდრე მეგი და მისი ეკლესია. როგორც მწყემსს, საკუთარ ხალხზე უნდა ეზრუნა პირველ რიგში. გულზე დაკიდული ჯვარი ხელისგულში მოიქცია, ძლივს გაუსწორა მეგის თვალი და პირობა მისცა:

- ვფიცავ, რომ დღეიდან არცერთი სულიერი აღარ დაარღვევს თქვენი და თქვენი ეკლესიის სიმშვიდესა და პატიოსნებას. და წყეულიმც ვიყო, თუ ეს პირობა დავარღვიო!

- მაშინ წაიყვანეთ.

დიაკონმა ხელით ანიშნა კაცებს, ისინიც კოლტონს მისცვივდნენ, ერთი-ორი კარგად მოსდეს, გაკოჭეს, ძელზე გააკრეს და დროგზე დადეს. მეგი დასისხლიანებულ კოლტონს მიუახლოვდა, თვალეები ისევ ცრემლებით ევსებოდა:

- რატომ არ გაიხადე პიჯაკი? - ჰკითხა მეგიმ.

- არ მინდოდა ჩემი იარები დაგენახა. - კოლტონმა თვალის გასწორება ვერ შეძლო.

მათრახის ხმას ცხენის ჭიხვინი მოჰყვა და დროგი რიხინ-რიხინით დაეშვა დაღმართზე. სოფელი მალე უკან დარჩა. მზე დინჯად ჩადიოდა, გუმბათჩამოშლილი ეკლესია კი სრულიად შეუმჩნეველად იდგა გორაკზე. მეგის ისევ ჩამოემალა წაბლისფერი თმა, გაბრუნდა. ეკლესიასთან მდგარი ხმელი მუხის ტოტები კიდევ დიდხანს აგონებდნენ კოლტონის მკლავებს.

საუბრაზი

ქალაქიდან გამოქცეულები აღმოსავლეთით, კალოს მთებისკენ გაემართნენ. დაღამებამდე იარეს ხრიოკზე. ფრიდრიკს მთებში ეგულებოდა მეფე, უნდოდა თავად ენახა, სანამ ჯერ კიდევ ჰქონდათ დრო. გუსტავოს ეს ყველაფერი არ ეჯერებოდა, უბრალოდ, სხვა წასასვლელი აღარ გააჩნდა.

ფრიდრიკი საღამოს ბინდში მიმოდოდა და ცეცხლთან მჯდარ ძმასა და მღვდელს ყარაულობდა. ტრიალზე ისხდნენ მშვიდად, ზუსტად არც კი იცოდნენ თავიანთი ადგილ-სამყოფელი. ზღვიდან წამოსული სველი ნისლი სქლად გადმოდებოდა გორაკებსა და გამხმარ ხმელეთს. კოლტონმა ჯოხით ნაკვერჩხალი გაჩხრიკა, გვერდზე ჩამომჯდარ გუსტავოს გახედა, რომელიც დასისხლიანებულ ხელს იხვევდა:

- რწმენამ მივატოვა, მამაო? - სიცილით გასძახა თავის მხსნელს.

გუსტავომ ამრეხით გადმოხედა, მერე ისევ ხელის შეხვევა გააგრძელა და სიცილი აუტყდა. ლალად იცინოდა, თავისთვის, თითქოს სიხარულით.

- მხოლოდ ბრიყვი იტყოდა მაგას, რაც შენ თქვი - ღიმილი არ შორდებოდა გუსტავოს სახეს - უგუნურთ ჰგონიათ, რომ რწმენაში განმტკიცებული ბედნიერი და გასხვივონებულია, რომ მას ტყვია არ ეხება და ხმალი არა ქრის. თითქოს მას ყველა კითხვაზე აქვს პასუხი და უვნებელია ამ სამყაროში. უფალს მინდობილი მსგავსია კლდისა - არ შეირყევა, იდგომება უკუნისამდე. კლდეს თუ მძიმე ტალღა მიანყდა, მე თუ ხელი გამეჭრა - ეს იმას არა ნიშნავს, რომ რწმენამ მიმატოვა, ან მე მივატოვე ის. ჭეშმარიტი რწმენა იძულებულს ხდის ადამიანს კეთილი საქმე აკეთოს, მიუხედავად იმისა, ამით სარგებელს მიიღებს თუ სატანჯველს. მე სწორედ რწმენამ და არა შენი ძმის ჯადოქრობამ, მაიძულა, შენი წარწყმედილი სული ჩამომეხსნა სახრჩობელიდან. მაგრამ, რადგანაც წარწყმედილი ხარ, შენი ცოდვები ჩემზეც გადმოვიდა. ეს უბრალოდ ჩემი სხეულია, რომელსაც დიდად არ ვუფრთხილდები, რამეთუ დროებითია და ადრე თუ გვიან, უფლის გზაზე მდგარი, მაინც მივატოვებ მას. ბევრს ალბათ ისიც უკვირს, ასე ღრმად მორწმუნე კაცი, მღვდელი, ხმლით რად დადისო, მე კი მათ ყოველთვის ერთსა და იმავეს ვპასუხობ: ომში მებაღედ დგომას, ბაღში მეომრად ჯდომა სჯობია. სანამ მიწაზე ვარ, ხორციელ კაცთა კანონები ჩემთვისაც ისეთივეა, როგორც უფლის კანონები ანგელოზთათვის სამოთხეში. მე ისევე ვესწრაფი ზეცას, როგორც უფლის სიყვარული კაცთა მოდგმას.

- და ახლა რაღას იზამ, როდესაც უკვე ზურგი აქციე ხალხს? - კოლტონს წარბი არ შეტოკებია და წელანდელივით ცეცხლში ურევდა ჯოხს.

გუსტავოს გაახსენდა, თავისი პირველი გამოსვლა სანაპიროს ეკლესიაში. დიაკონ ალექსანდროსთან ერთად დილით ადრე მისულიყო, გზად ისევ ტკბილ მუსაიფში იყვნენ გართული. მაშინ გუსტავოს განსაკუთრებით მოეწონა ალექსანდროს გულუბრყვილობა და უმი ღიმილი, რომლის მიღმაც თითქოს რაღაცა იმალებოდა, მაგრამ მისი თვალები მაინც გულჩვილობასა და ბავშვურ სიყვარულს აფრქვევდნენ გარშემო.

კვირა დილით მართლაც საკმაო ხალხი მოგროვდა ეკლესიაში. გუსტავო ხარბად ისუნთქავდა ჰაერს, რომელიც ნამიანი გაზაფხულის ყვავილოვან სურნელებს აგონებდა. სტუმართმოყვარე და მეგობრული ღიმილით ესალმებოდა ხალხს. ზოგიერთს გამოელაპარაკა კიდეც. მრევლი კეთილად განეწყო მის მიმართ, ზოგიერთი, ვისაც ქალაქში მომხდარი ამბავი გაეგო, მაინც ეჭვის თვალით უყურებდა.

დიაკონმა ყველას თავი დაუკრა, შემდეგ თავისი ადგილი დაიკავა, ხალხს კიდეც ერთხელ მიესალმა და დასხდომა სთხოვა. ყველას მადლობა გადაუხადა მოსვლისთვის და თბილად მოიკითხა. მერე ხმას რიხი შეჰმატა, ღმერთს თაყვანი სცა, მადლობა გადაუხადა მშვიდობიანი დღის გათენებისთვის და ძმის გამოგზავნისთვის, გუსტავოს სახით.

- მამა გუსტავო გუშინ გავიცანი - კეთილი ღიმილით ამცნობდა ალექსანდრო მრევლს - მაგრამ სანამ ეკლესიიდან ჩემს სახლამდე მივიდოდით, ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს ბავშვობიდან ერთად ვიზრდებოდით. თითქოს ის ყოველთვის ჩემი უფროსი ძმა იყო, რომელიც უმცროსს ჭკუას დაგარიგებს და შეგაგულიანებს. შენს ყველა შეკითხვას ისეთ პასუხს გასცემს, იფიქრებ, მცოდნია აქამდე ყველაფერიო. მშობელივით გიპატრონებს და ჩუმად იამაყებს შენით... ბევრი რომ არ გადავაჭარბო... გთხოვთ, მამა გუსტავო...

ალექსანდრომ თბილი შესტიით მოიხმო მღვდელი. გუსტავომ მუჭები შეკრა, ნელა წამოდგა და მსუბუქი ნაბიჯებით გაემართა მეგობრისკენ, თავი დაუკრა, შემდეგ ხალხს მოუბრუნდა და ღიმილით მიმართა.

- დიდება უფალს და მის ძალას, რომ ჩვენ ერთად შეგვყარა აქ. დიდება მის ძლევამოსილებას, რომელმაც უხილავი ძალებით მაინც შეაკავშირა ერთმანეთთან ჩვენი ხალხები და დიდება მის ნებას, რომელმაც არ გაჰყარა ჩვენი გზები, მიუხედავად ტრაგიკული ომისა და სისხლისღვრისა, რომელსაც ახლო წარსულში მოვესწარი.

- დიდება უფალს! - გაიმეორა ხალხმა და გუსტავოსთან ერთად გადაინერა პირფვარი.

- ჩვენდამი მისი სიყვარული უსაზღვროა, არ არსებობს არცერთი საზღვარი, ოკეანე, მთები და მთაგრეხილი, რომელიც მას წინ აღუდგება. მძიმე წუთებშიც კი უნდა გვახსოვდეს, რომ ჩვენ არასოდეს ვართ მარტო. თუნდაც ყველამ მიგატოვოთ, გახსოვდეთ, რომ მისი სიყვარული თქვენ აჩრდილივით მუდამ თან დაგყვებათ, ყველამ რომ გიღალატოთ, მისი სიყვარული მარად თქვენში იქნება. ყოველი თქვენგანი უფალს დაბადებიდანვე უყვარს, დაე თქვენც მისკენ მომართეთ თქვენი სული და სრული არსებით შეიყვარეთ თქვენი ღმერთი. ამინ!

- ამინ! - გაიმეორა ხალხმა.

- ღმერთის სიყვარული სასწაულს სჩადის, და ამის მოწმენი გუშინ თავად გავხდით მე და დიაკონი ალექსანდრო. სანამ ძმებივით დავმოყვრდებოდით, მის ყელზე მახვილი მქონდა მიჭერილი, მაგრამ ღვთის ჩანაფიქრი ასეთი არ იყო და დღეს ორივეს საღსალამათს გვხედავთ - ძმობილებს. ცხოვრებისეული უკუღმართობანი, სამწუხაროდ, ხშირად სძალავს ჩვენს უფლისადმი სიყვარულს, რადგან ბოროტი საქმე სწრაფადვე არ ისჯება, ამიტომაც ბედავს ზოგი კაცი ბოროტების ჩადენას. მაგრამ განსაცდელს ვერავინ გაექცევა ... - გუსტავომ ახლალა შეამჩნია, რომ მახვილის ხსენებაზე

ხალხი შეიშმუშნა და ახლა მამა გუსტავოს შეიარაღება უფრო აინტერესებდათ ვიდრე ქადაგება. მღვდელმა დიაკონს გადახედა, ის კვლავაც კმაყოფილი ღიმილთაგან გარინდულიყო. - ...გასაგებია, როგორც ჩანს, თქვენ გიკვირთ, რატომ დადის მღვდელი იარაღით?! მამ მე გაგიმეორებთ: რამეთუ სწრაფადვე არ ისჯება ბოროტი საქმე, ამიტომაც ბედავს ზოგი კაცი ბოროტების ჩადენას. ღმერთს მინდობილ ადამიანს, არ უნდა აღელვებდეს ამქვეყნიური ბოროტებანი. ღვთის ძალა განუსაზღვრელია და კეთილ საქმეში განაფულ კაცს არ უნდა აშინებდეს ის, ვინც ქვეყნად ამ ძალას ატარებს: „...რადგანაც ის ღვთის მსახურია თქვენდა სასიკეთოდ. მაგრამ თუ ბოროტს სჩადიხარ, გეშინოდეს, ვინაიდან ტყუილად როდი არტყია ხმალი, არამედ იმიტომ, რომ ღვთის მსახურია, რისხვით შურისმგებელი ბოროტმოქმედთა მიმართ“. - გუსტავომ ზურგიდან დააძრო მბზინვარე მახვილი და ყველამ დაინახა, როგორ უდარდელად ეჭირა ორმხრივ ბასრი პირი მღვდელს შიშველ ხელში და წვეთი სისხლი არ ჩამოსდიოდა მაჯაზე. - ღვთის სიყვარული მახვილია, რომელიც კი არ ჭრის, არამედ კურნავს! კი არ ანგრევს, არამედ აშენებს! ძალა, რომელსაც ღმერთის სიყვარულში იპოვით, დაგეხმარებათ დაივიწყოთ ის, რაც უკან მორჩა თქვენს ისტორიას, და მიელტვოთ ყოველივეს, რასაც გპირდებათ მომავალი!

კოლტონის სიტყვებმა გამოაფხიზლეს მოგონებიდან:

- და ახლა რაღას იზამ, როდესაც უკვე ზურგი აქციე ხალხს? - კოლტონს ნარბი არ შეტოკებია და წელანდელივით ცეცხლში ურევდა ჯოხს.

- რწმენა იმავს მომიწოდებს: დავივიწყო ის, რაც უკან მომრჩა, და ვისწრაფოდე ყოველივესკენ, რაც წინ მომელის.

კოლტონს აღარაფერი უთქვამს, მინაზე განვა და თვალები მოხუჭა.

სალამოს ჩამოქუფრული სიცხე გუსტავოს ტანსაცმელში ატანდა და მწარედ ჩხვლევდა. მზის შორეული სხივები გვერდებს უცნაურად სწვავდა და უხარშავდა. წვრილი გრძელი ნემსებივით ერჭობოდა ადულებული სიმები ხერხემალში და მინაზე გამოტილი ვერაფრით ვერ მშვიდდებოდა. ბორგავდა, ტრიალებდა, ხან კეფას მინაზე ურტყამდა, მაინც ვერ ისვენებდა. ძმებისკენ გახედვა არ უნდოდა. ფრიდრიკს თავქვემ ხელები ამოედო და ცაზე ვარსკვლავების გამოჩენას ელოდა. გუსტავომ ველარ მოითმინა, ისევ გადმოტრიალდა, ფრიდრიკს მიაშტერდა, მაგრამ ვე შეჰბედა და კოლტონს ჰკითხა:

- კი მაგრამ... რატომ წამომიყვანეთ? ხომ შეგეძლოთ თქვენ გაქცეულიყავით? მე რაღაში დაგჭირდით?

- ეგ ამასა ჰკითხე - კოლტონმა ქუდი უფრო მეტად ჩამოიფხატა თვალებზე, ერთი ამოიხვნეშა და ფრიდრიკზე მიუთითა.

გუსტავოს საშინლად არ უნდოდა ფრიდრიკთან დალაპარაკება. ისედაც არ ეპიტნავებოდა გარშემო დატრიალებული ამბები, გრძნეულ ჯადოქრებთან დამეგობრება და საუბარი მითუმეტეს. გახედა ფრიდრიკს, მაგრამ საკუთარი შეკითხვა უკვე თითქოს უაზრობად მოეჩვენა. ვერ გაბედა, ვერ მოიფიქრა. თითქოს ძმების თვალში სულელის შთაბეჭდილებას ტოვებდა და სირცხვილმა შეანუხა. ისევ გადაბრუნდა და თავი იდაყვზე დაიდო. მთელი სხეულით გრძნობდა მიწის მხურვალეობას, მიზიდულობას, თითქოს უხილავი ძაფები უდაბნოს სიმშრალეს მღვდლის სხეულში აკერებდნენ.

- მე არ წამომიყვანისხარ არსად. - ნელა დაიწყო და პირამომშრალი აგრძელებდა ფრიდრიკი - შენ თავად წამოხვედი. მე უბრალოდ გიბიძგე. როცა თოკი გადაჭერი, შენ იქ უკვე აღარ გედგომებოდა. მაგრამ ჩემთვის მთავარიც სწორედ

ეს იყო. შენ ადრე სხვების პასუხებს მცემდი, სხვების ნათქვამებს მიმეორებდი. იმათი პასუხები მე ისედაც ვიცი, არაერთხელ მომისმენია აქამდე. მაგრამ როდესაც თოკი გადაჭერი, ვიფიქრე, აი ახლა უკვე საკუთარი პასუხები ექნება-მეთქი. უზენაესი არსების შეყვარება, რომელმაც შენი ავკარგაიანობისა ყველაფერი ხუთი თითივით იცის და თავად მარადმყოფი, მარადარსი და ყოვლისშემძლეა, მე თუ მკითხავ, არც თუ ისე რთული საქმეა. მაგრამ ბევრად უფრო რთულია შეიყვარო ადამიანი - უმეცარი, მარად ცვალებადი, წუთისოფელს გამოკიდებული და საცოდავი, როგორებიც სინამდვილეში ვართ. შენ უფლის ერთპიროვნულ სიყვარულს უღალატე, და მისი შემოქმედების შეყვარებისკენ გადმოდგი ნაბიჯი. ეს კი ერთ რამედ ღირს.

გუსტავოს ჩაეძინა.

ძმებს შეეძლოთ უდაბნოში ისე ეარათ დღეების განმავლობაში, რომ ხმა-კრინტი არ დაეძრათ, მაგრამ გუსტავო ამ ყოფას არ იყო ჩვეული. ყოველთვის, სადაც არ უნდა ყოფილიყო, მას ეკითხებოდნენ, მას უსმენდნენ, მისგან სწავლობდნენ. ხალხს უფრო მეტი უნდოდა გაეგო ღმერთის შესახებ. და თუ ვინმე ურწმუნო შეხვდებოდა, მასთან პაექრობასა და კამათს კიდევ სულ სხვა ხიბლი ჰქონდა. თანაც, გუსტავო ყოველთვის გამარჯვებული ჩამთავრებდა ხოლმე ამგვარ დისკუსიებს და სულ უფრო მეტი ხალხის სიყვარულსა და მონივნებს იმსახურებდა. მიაჩნდა, რომ მის სახელს ქრისტი ადიდებდა და თვითონაც, იმავეთი პასუხობდა. იცოდა, რისთვის ცხოვრობდა და ბოლოს რა ელოდა.

მაგრამ იმ წუთიდან, როცა ამ მიწაზე დადგა ფეხი, ყველაფერი შეიცვალა. მალე ყველაფერი თავდაყირა დადგა. რწმენას ნამდვილად არ მიუტოვებია, პირიქით, რაც ფრიდრიკს გადაეყარა, დარწმუნდა რომ ქრისტეს სიყვარული არც თუ ისე მარტივი საქმე ყოფილა და საკუთარი ადრინდელი დამოკიდებულება ზედმეტად ამპარტავნულიც კი მოეჩვენა. ძმების გვერდით თავს თითქოს დამცირებულად გრძნობდა, მაგრამ მალევე მიხვდა, რომ ძმები უღირსები კი არა, თავმდაბლები იყვნენ და გუსტავოსაც ისე ექცეოდნენ, როგორც უბრალო ადამიანს.

- ჰა, აბა, რამეს არ იტყვით?! - ველარ მოითმინა მღვდელმა.

ძმებმა გუსტავოს შეხედეს, მერე ერთმანეთს გადახედეს და ისევ გააგრძელეს სიარული.

- ვინაა ეს მეფე რომ მოდის, რა მეფეა, საიდანაა? - აგრძელებდა გუსტავო.

ფრიდრიკი შედგა, კოლტონს ანიშნა, აქ შევისვენოთო, მანაც ხურჯინი მოიხსნა და ცეცხლის ანთება დაიწყო.

- მეფეა რა... მოდის. - სხვათაშორის თქვა ფრიდრიკმა.

გუსტავო მიხვდა, ფრიდრიკი არც პირდაპირ ლაპარაკობდა, არც შეფარულად ან ჭრელად. ფრიდრიკი მოვლენებს მათი შინაარსის მიხედვით აღიქვამდა. თუ სწორად დაუსვამდი შეკითხვას, შეიძლება ბევრი საინტერესო პასუხი მიგელო. მაგრამ თუ ასე პირდაპირ მიახლიდი სისულელეს, ექოსავით, ისიც შესაბამის პასუხს მოგახლიდა უკან.

- მაშინ... ვინ არის მეფე? - ცხოვრებაში პირველად დასვა გუსტავომ ისეთი შეკითხვა, რომელზედაც აქამდე ეგონა, რომ პასუხი დაბადებიდანვე იცოდა.

- ამ სასონარკვეთილ ხალხს ვინც ძალიან რომ სჭირდება ისაა.

- რატომ? - გუსტავოს არ უნდოდა ფრიდრიქს საუბარი შეენწყვიტა.

- რატომ? მე გეტყვი რატომ - კოლტონმა ცეცხლი გააჩაღა, გუსტავოს შეხედა, ანთლებულ სახეზე ალმური ასდიოდა - იმიტომ რომ ეს ხალხი სალად ვერ აზროვნებს, აზრი ბოლომდე არ მიჰყავთ: ...იმაზე არავის უფიქრია, თავისუფლებას როგორ უნდა გამკლავებოდნენ! ამ მიწაზე საბოლოო შედეგზე არავინ არა ფიქრობს. მარტო ერთი ანთონ რალა-ცისტვის და დარბიან ქეციანი ძალღებვიით!

- ეს იმიტომ, რომ ცოდნა არა აქვთ - თქვა გუსტავომ და მიხვდა, რომ სულ უფრო მეტი საკუთარი პასუხები უჩნდებოდა. ისინი არც სემინარიაში მოესმინა და არც ბიბლიაში წაეკითხა. - ეს ცოდნა ჩვენ გვაქვს, ჩვენმა სამეფომ იცის, როგორ უნდა იმართოს სახელმწიფო.

- ცოდნა არა ჩემი ფეხები აქვთ. - ისევ ჩაეჭრა კოლტონი - თქვენ ტრადიცია გაქვთ - ტრადიცია სხვა რამეა.

- ტრადიცია ცოდნიდან მოდის. - გუსტავოს ეგონა კარგად საუბრობდა, მაგრამ გონებაში ის აზრიც უღივინებდა, რომ მისი ყოველი წინადადება შეიძლება მცდარი აღმოჩენილიყო, რადგან ისინი სულ ახალი გამოჩეკილი იყვნენ. თუმცა ამის გამო არ აპირებდა მათ შეკავებას, პირიქით, მზად იყო ყველა ბარტყი გადაესროლა ბუდიდან და ენახა, ერთი მაინც თუ შეძლებდა აფრენას.

- თუ ტრადიცია ცოდნიდან მოდის, მაინც ისე გამოდის, რომ ეგ ცოდნა თქვენ არ გაქვთ. შენ ამბობ, რომ ტრადიცია ცოდნის შედეგია, მაგრამ ცარიელი შედეგი არაფერს არ გვაძლევს. - სიტყვები აებნა კოლტონს.

- ...ჩემ ძმას იმის თქმა უნდა - ფრიდრიქი ჩაერთო საუბარში - რომ არ შეიძლება ასობით წლის წინანდელი მეთოდებითა და ტრადიციებით, დღეს, ასჯერ უფრო რთულ ცხოვრებასთან შეჭიდება.

- ბიბლიაში წერია, რომ დედამიწაზე ყოველივე შერყვნილია და შეუძლებელია მათკენ გქონდეს გული, რამეთუ შხამშია ამოვლებული. მხოლოდ ქრისტეა უწმინდესი და სრულყოფილი, რომელსაც უნდა ესწრაფოს ადამიანი. მხოლოდ მისი ხელით დასმული ხელმწიფეა ჭეშმარიტი მეფე, რომელიც თავის ხალხს გაუძღვება.

- ერთიანობა ერთი კაცის ძალაუფლებაზე თუა დამყარებული, ის აუცილებლად დაინგრევა. - თქვა კოლტონმა - აკი შენი უფალიც კი სამსახოვანია, ჩვენ ერთ კაცს ამდენს რატომ ვავალებთ?

გუსტავოს შესცივდა, უცნაურად იცოდა ხოლმე სანაპიროზე ჩამოლამება. ერთ წუთში რუხი ნისლი მოიცავდა არემარეს და ორი ფეხის ნაბიჯზე არ ჩანდა არაფერი. მხოლოდ ქარი და მტვერი ტრიალებდა მათგან შორიანხლოს.

- რა უცნაურია ეს თავისუფლება. - ხელებს ითბობდა გუსტავო. - რა უცნაურად იყენებთ თქვენ ორნი. დადიხართ სადაც გინდათ, აკეთებთ რასაც გინდათ, ლაპარაკობთ რასაც გინდათ. კანონი თქვენთვის არ არსებობს, რჯული თქვენთვის არ არსებობს...

- თავისუფლება რაც გინდა იმის კეთება არაა. - თავი გადააქნია ფრიდრიქმა - თავისუფალი მაშინ ხარ, როცა იმას აკეთებ, რაც შეგეფერება.

ხრიოკ მინაზე განოლილ გუსტავოს ძლივს ჩაეძინა. ორი დღე ფორიაქისა და ხეტიალის შემდეგ ძლივს შეძლო ამოსუნთქვა. თითქოს ძმებსაც შეეჩვია ოდნავ. მერე რა, თუ მათ თავს რალაც ეშმაკისეული ტრიალებდა, ხშირად მაინც უწყინრები ჩანდნენ. აქამდე თუ გაჭრილი ხელი მაინც სულ იარაღისკენ გაურბოდა, ცოტა ხნით დაივინყა ზურგზე აკიდებული ფოლადი და გულზე ჩამოკიდული ჯვარიც, მთელი ცხოვრება ზიდავდა და ყველაზე მძიმე სწორედ ამ რამდენიმე დღის წინ რომ გამხდარიყო. თითქოს საკუთარი სიტყვები თვითონვე შეისმინა და ამქვეყნიურ ნივთებს განუდგა ცოტა ხნით.

ალისფერი ვარსკვლავებით აჭრელებულ ცას, გარშემომდგარ სიცხის ჯანლს და მინავლებულ ცეცხლს თვალი მოუხუჭა და ჩაეძინა. თვითონ ეგონა, რომ სულ რამდენიმე წამით ჩათვლიმა, მაგრამ როცა გვერდით მჯდარი, თავჩალუნულ ფრიდრიკს ახედა, მიხვდა, რომ აშკარად დიდი დრო გასულიყო. ფრიდრიკი მის გვერდით მინაზე იჯდა, იდაყვები მუხლებზე ჩამოეწყო და თავჩალუნული, სიცხისგან დამსკდარ მიწის კლაკნილებს მისჩერებოდა.

- ხანდახან ალბათ... - დაიწყო ფრიდრიკმა - ...ხანდახან ალბათ გინდა, რომ გაიქცე. ფიქრობ ალბათ, რა მინდა ამ ურჯულოებთან, რა მინდა ამ მტვერში, უდაბნოში, ან ამ მინაზე საერთოდ.

- მე გამომაძევეს, - გაანწყვეტინა გუსტავომ, - მე ჩემი ნებით არ ჩამოვსულვარ. და რა მაგალითი მივეცი ხალხს? მღვდელმა ხალხი სიყვარულით უნდა შეკრას და გააერთიანოს, გააგებინოს, რომ ერთმანეთის სიყვარულზე ძვირფასი არაფერი გააჩნიათ. უდიდეს ძალას სწორედ ერთმანეთის სიყვარულში მოიპოვებენ. ჩემთან კი საბოლოოდ ყველამ სიძულვილის გამო მოიყარა თავი. მე თითქოს ყველას ვუჩვენე, რომ შენ და შენს ძმას ზურგი გაქციეთ. ან მე ვინ მეკითხებოდა, მაგრამ მაინც გაგრიყეთ. დაგიპირისპირდით. ჩემივე დინების საწინააღმდეგოდ წავედი, ჯერ რომ გაგრიყეთ და მერე რომ თქვენთან ერთად გამოვიქეცი. რას იფიქრებს ხალხი? აღარაფერი ყოფილა წმინდაო, არ იტყვიან? ამ ძმებმა მღვდელიც კი თავიანთ ქუაზე წაიყვანესო, არ იტყვიან? როგორ უნდა გავაგებინო მათ სიყვარულის პირველადი განმარტება? მერე რა თუ ურჯულოები ხართ, თქვენც ამ მიწას ეკუთვნით, თქვენც ამ ხალხს ეკუთვნით, თქვენც ერთ-ერთი მათგანი ხართ, არც მეტი, არც ნაკლები. მაგრამ ახლა ვინღა მომისმენს? ...არ ვიცი. „მიუხედავად იმისა რომ სიკეთე მინდა ვაკეთო, ბოროტება ყოველთვის თან მდევს.“ უკვე ძალიან ბევრი რამ აღარ ვიცი. და აღარც მღვდელი ვარ ამიერიდან - გუსტავომ თეთრი საყელო მოიძრო და ქვიშაში მოისროლა.

- რატომ გამოგაძევეს? - ჩაეკითხა ფრიდრიკი.

- პირველადი სიყვარული მათაც ვერ გავაგებინე. მართალია, წიგნებში კითხულობდნენ და ყოველდღე ლოცულობდნენ, მაგრამ ღმერთზე მეტად მაინც საკუთარი თავები უყვარდათ.

- ჯერ კაცი რომ გიყვარდეს და მერე ღმერთი? - ახლად ამონვერილი მზის მონითალო სინათლე აირეკლა ფრიდრიკის თვალებმა.

გუსტავომ ამრეხით გახედა მოსაუბრეს. ფრიდრიკი წამოდგა, ნელი ნაბიჯით წავიდა თეთრი საყელოსკენ, ქვიშიდან ამოიღო, მოტრიალდა და გუსტავოს წინ დაუჯდა.

- კეთილიცა და ბოროტი საქმეც ერთი წყაროდან მოედინება. ორივე ადამიანის სურვილს ემსახურება, რომ თავისი შინაგანი ნაკლი გამოასწოროს.

- მე ყოველთვის სიცოცხლე მწყუროდა, ხალისი, სხვებისა თუ საკუთარი. მინდოდა, ყველას ერთად ეგრძნო და განეცადა ეს არაჩვეულებრივი სამყარო, რომელიც მამაზეციერმა მოგვცა. მაგრამ ადამიანები თავკერძები არიან, მაინც იმის იქით ეპოტინებიან. იმქვეყნიურისკენ უჭირავთ გაუმაძღარი თვალი. მაინც სამოთხე ესიზმრებათ, თითქოს ამ ქვეყანას უკვე მოიმწვანოდა სიცოცხლე და აღარ ეპიტნავებათ!..

ფრიდრიკს ჯიუტი ღიმილი არ სცილდებოდა სახიდან. ხელი გულზე მიიდო, რაღაც მოსინჯა ტანსაცმელში, მერე პერანგიდან კარტი ამოაცურა. ორ თითში ეჭირა და გუსტავოს ცხვირწინ უტრიალებდა. კარტზე მუქი ფერებით მზე იყო გამოსახული. მუქ ლურჯ ფონზე პატარა თეთრი წერტილები იყო დაწინკლული, შუაში კი მრგვალი მზე წითელ-ყვითლად ათამაშებდა კარტის კიდეებამდე გატყორცნილ წვრილ სხივებს.

- სულიერი წინამძღოლის მოვალეობა ხალხისთვის საამური არაკების მოყოლა არაა. მისი მოვალეობაა ხალხს სიმართლე უთხრას. ქრისტე ისეთივე ხალხმა გააკრა ჯვარს, როგორებიც ჩვენ მოვიტოვეთ უკან. ვინ არიან ისინი? გლეხები, ხელოსნები, მეთევზეები - ისეთივე უბრალო ადამიანები, როგორც ათასი წლის წინათ იყვნენ. შენ შენი სიმართლის გნამს და ნუ გგონია, რომ რადგანაც სხვანაირია, აუცილებლად წარწყმედილი უნდა იყოს. ქვეყანას წმინდა წიგნები კი არა, ხალხი განაგებს. რწმენა არარაობაა ხალხის გარეშე. - ფრიდრიკი ისევ მზიან კარტს ატრიალებდა თითებში.

- ...შენ და შენი ფანდები, ფრიდრიკ - გუსტავო აღმაცერად უყურებდა ფრიდრიკის კარტს.

- ჭეშმარიტებას დამაჯერებლად სწორედ ფანდები ნათლავენ. - ტკბილად ჩაიღიმა ფრიდრიკმა.

გუსტავომ მთელი გზა ლოცვაში გაატარა. ჯვარი მუჭით ეჭირა, ხან ზედ დაჰყურებდა ხან თვალებს ხუჭავდა და სიარულში ლოცულობდა. ძმები ისე მიაბიჯებდნენ თითქოს არც არაფერი ესმოდათ. ორივე მზერაგაშეშებული თითქოს მექანიკური მანქანებისვით მოძრაობდნენ. როგორც იქნა ერთ ადგილას გაჩერდნენ დასაძინებლად, ცეცხლი აღარ დაუნთიათ.

შუალამისას მძინარე გუსტავომ მარცხენა ხელზე რაღაც იგრძნო, თითქოს გავარვარებული ხმალი გაუყარეს მაჯაში, იდაყვიდან მხრამდე აუსვეს, ბეჭები ჩაუსერეს და მარჯვენა ხელის მაჯამდე ჩაუხსნეს ჭრილობა. მართალია, ტკივილი არ უგრძვნია, მაგრამ მალე ამ შეგრძნებამ მთელი მისი სხეული მოიცვა. გიჟივით წამოიჭრა ფეხზე, თვალებიც თითქოს ყვითლად უღუოდა, თავი ვერ შეინარჩუნა და უძღურებისგან მუხლებზე დაემხო. მთელი არსება ამ ბასრი სინათლით ჰქონდა დახანჯლული და შებოჭილი. თვალები ძლივს გაახილა და უდაბნოში მის წინაშე თეთრად გაქათქათებული, ჰაერში მოლივლივე სხეულისებრი სტრუქტურა დაინახა. ანთებული თვალებიდან გუსტავოს ცრემლები წასკდა, ისევ ჩაღუნა თავი და სიმწრით დაიწყო მოთქმა. პატიებას სთხოვდა, ცრემლები ჩანჩქერივით წამოუვიდა თვალებიდან, მუხლებზე დამხობილი გრძნობდა, რომ ამ მინაზე თვითონ იყო უფასური. მთელი ცხოვრება, ბავშვობიდან მღვდლად კურთხევამდე, თვალწინ გამოესახა ერთ სიბრტყედ, ყოველი ცუდი საქმე რაც კარგი ეგონა, ყოველი კარგი საქმე, რაც ცუდად მიაჩნდა, სიამაყე და ორპირობა, რომელსაც დაბადებიდან მის არსში გაედგა ფესვები და მიხვდა, რომ მათ შე-

დეგებს ვერასდროს გამოასწორებდა. ვერც სიკვდილს ნატრულობდა და აღარც სიცოცხლე უნდოდა, არ იცოდა რა ექნა, რით გაემართლებინა თავი მის წინაშე მოლივლივე ნათელ სრულყოფილებასთან. საშველს ველარსად ხედავდა, უმწეო ბავშვივით იცრემლებოდა და ყოველ წამს პატიებასა და შენდობას ითხოვდა. ქმნილება მიუახლოვდა, მის გონებას ნათელი მოჰვინა და თავის აწევა სთხოვა. მამა გუსტავოც დამორჩილდა, ცრემლებიც თითქოს შეუწყდა და აღარც თვალები ეწვოდა ცეცხლისგან.

- სანამ მე შეგინდობდე - გადასცა ქმნილებამ - შენ შეუნდებ საკუთარ თავს?

ზღვასავით აღელვებული სიყვარულისა და იმედის ტალღა გუსტავოს ყელში მოაწვა, და ის იყო კვლავაც ტირილი უნდა გაეგრძელებინა, რომ ქმნილების უკან, მასავით აალებული კოლტონი დაინახა. იმასაც ხელები უღვიოდა და თვალები ცეცხლით უბრდღვიალებდა, ოღონდ არა ყვითლით, როგორც გუსტავოს, არამედ სიცივის დარი მჭახე თეთრით, ქმნილების ენერგია კი მის გარშემო სისხლისფერ წითელში გადადიოდა. გუსტავომ ყოველივე თავისი განცდილი, კოლტონის გაბრდღვიალებულ სულის სარკეშიც დაინახა, მაგრამ ძალა და თავმომრეობა, რაც მის სხეულსა და ქათქათა თვალებში იდგა, ვერაფრით გაეგო საიდან იღებდა სათავეს. ხან ერვენა, კოლტონს თითქოს წვრილი სიმებით ალისფერი ვარსკვლავები აწვდიდნენ ნაპერწკლებს, ხანაც - თითქოს ეს სიმები გულსა და გონებაში ჰქონდა ამოტვიფრული, და ასე ახერხებდა ქმნილების წინაშე ფეხზე დგომას. როგორც იქნა უაითი თავის იარაღს დასწვდა, ხასხასა არსებას მიუშვირა და პირდაპირ გულში დაახალა. ისიც გოდებით დაიმსხვრა და ნაცრად გაიფინა მათ ფეხებთან.

გუსტავოს ცივმა ოფლმა დაასხა. ყბა ჩამოუვარდა. ველარ გაეგო, ამიერიდან ღვთის რისხვის უფრო უნდა შეშინებოდა თუ კოლტონისა. მან კი ხელი გამოუწოდა წამოსაყენებლად და მხიარულად გადაულაპარაკა:

- ამის ძმაკაცს ბოლოს სამი დღე დასჭირდა დასაბრუნებლად, არა მგონია ახლა ამდენი დრო გვექონდეს.

გუსტავოს ხმა არ ამოუღია. არც კოლტონს დალაპარაკებია, ლოცვაც არ გახსენებია, როცა დილის მზე ამოიწვერა. გაფითრებული მიაბიჯებდა და თავდახრილი ძმების ნაკვალევს მიჰყვებოდა. ნაშუადღევს დაენია კიდეც.

ფრიდრიკს ამოფარებული გუსტავო შორიდან შიშით ადევნებდა თვალს მოშორებით მოსიარულე კოლტონს. ვერც ფრიდრიკს უბედავდა რაიმეს თქმას. ვერ გაეგო, გუშინდელი მართლა მოხდა თუ სიზმრად ნახა. ფრიდრიკი, ჩვეულებრივ, გაყინული სიფათით მიაბიჯებდა წინ. თითქოს არაფერი ენახოს. ან იქნებ მართლაც არაფერი ენახა. ან გუშინ, თუ მართლა მოხდა ის, რაც გუსტავომ იხილა, მაშინ სად იყო ფრიდრიკი? ან იქნებ ისევ ფრიდრიკის ოინები იყო ეს ყველაფერი? სიცხისგან რეტდასხმულ გუსტავოს სულ უფრო უჭირდა აზრების დალაგება. არასოდეს უგრძვნია თავი ისე უმნიშვნელოდ, როგორც ახლა, ძმებთან გატარებული რამდენიმე დღის შემდეგ. მტარვალ ძმებს გუსტავო თითქოს წრუნუნასავით ჰყავდათ გამოჭერილი და ერთმანეთში ათამამებდნენ. მღვდელს ეგონა ერთხელაც ეშვებს ჩაასობდა რომელიმე და გადასანსლავდა.

„არა“ შემოუძახა თავის თავს. გუსტავო წრუნუნა არ იყო. გუსტავოს ღმერთი უყვარდა და თუ მის სიყვარულსაც აქამდე არ მიუტოვებია, არც ახლა მიატოვებდა. განსაცდელში ჩავარდნილს გაუკვირდა კიდეც, რომ დაივიწყა სულიწმიდა, რომელიც მარად გვერდში ედგა. ჰოდა რილას შიში უნდა ჰქონოდა? ორი მანანწალა ავაზაკისა?

- „...ასე დავაღწიე თავი ლომის ხახას. უფალი დამიხსნის ყოველი ბოროტი საქმისაგან.“ - ღიმილით ჩაილაპარაკა გუსტავომ და დამტკბარი სახე მზეს მიუშვირა.

- რაო? - გამოხედა ფრიდრიკმა.

- ბიბლიიდანაა. - ღიმილითვე შეაგება მღვდელმა.

- ა... - ამოიხვნეშა ფრიდრიკმა და განაგრძო გზა.

- რა ჭირს შენს ძმას? - გუსტავო ცდილობდა ლაღად ელაპარაკა, მაგრამ შიშნარევ გაურკვეველობას მაინც ვერ უმაღავდა ფრიდრიკს. სახეზე გამკრთალმა ღიმილმა ლოყები დაუნაოჭა. თითქოს უკვე ისწავლა როგორ აელაპარაკებინა ფრიდრიკი.

- რას გულისხმობ? - ჩაეკითხა ფრიდრიკი.

- მართალი გითხრა, ზუსტად არც ვიცი. მაგრამ... საიდან გაჩნდა ის ბოროტება, მუდამ რომ მოედინება მისგან? აი, დახედე - გუსტავომ ხელები გაუშვირა - აი, ამ ხელებში ვგრძნობ კოლტონის სულის ძრწოლას და გვემას. ჩემი მახვილი ყინულივით ცივდება მის მოახლოვებაზე. რომ ვუყურებ, თვალი მიბნელებდა. მკვლელი, სისხლის მოყვარული, სიტყვაძუნწი და პირმყრალი. რატომაა ასეთი?

- შენ გონება არასწორად გიმუშავებს და ამიტომ არასწორ კითხვებს სვამ. - ფრიდრიკმა ზუსტად ისეთი სილალით შეაგება სიტყვები, როგორითაც გუსტავოს უნდოდა წელან საუბრის ნამოწყება - თუ ხედავ, რომ ადამიანი ბოროტებას ანთხევს, ეს მაინცდამაინც იმიტომ კი არა ხდება, რომ თვითონაა ბოროტი. კოლტონის სიტყვები და საქმეები, როგორც ნებისმიერი ჩვენგანისა, მხოლოდ იმ სამყაროს ირეკლავს, რომელშიაც თვითონ ცხოვრობს, მეტი არაფერი.

თავი - [მეფესთან შეხვედრა]

როგორც იქნა ერთი მთა დაძლიეს, ცხელი მტვერი და მდულარე მიწიდან ადენილი ალმური ყურებს უცობდათ, თვალებს უბრმავებდათ, გონებას ურევდათ. ყოველი გამოსახულება უცნაურად იზღაზნებოდა გარშემო: მათი სხეულებიც მზით ალივლივებულ მთებსა და მწვერვალებში.

დაღმართს დაუყვანენ სირბილით და როცა ვაკეზე ჩავიდნენ, თითქოს მცხუნვარება და ცხელი შტორმი სადღაც გაქრა, სხვა მთის კალთაში გადაინაცვლა, მთის მწვერვალზე მხოლოდ ყავისფერი მინა ტრიალებდა წრიულად. სამმა ერთმანეთს გადახედა, ერთი ამოისუნთქეს და მალევე შენიშნეს მოშორებით მდგარი შავი ფიგურა. კოლტონი მისკენ დაიძრა, მაგრამ გუსტავომ შეაჩერა. მახვილი დააძრო და ასე გაუძღვა ძმებს წინ.

ნელ-ნელა მიუახლოვდნენ, დახრილ ფიგურას ხელები მიწაში ჩაერგო. მათი მოახლოება რომ იგრძნო, წამოდგა. ღამესავით შავი, მსხვილი კიდურები ზანტად აამოძრავა, ორი კაცის სიმაღლის იყო. საშინელ სანახავს: ფერდებზე ეშვები ამოსვლოდა, წვრილი მაჯები იდაყვებთან უზარმაზარი კუნთებით მთავრდებოდა, მხრებზე კი თვალებიდან გადმოსული მკლავის სისქე რქები შემოხვეოდა და ხელში ხმლებივით მოემარჯვებინა. მაზუთისფერი კანი გარემოს წამლავდა და ძვლებზე უდულდა აქა-იქ. გალაჯული წვივებალესილი ფეხებით მყარად იდგა მიწაზე.

- მე ვარ თქვენი მეფე - ათას ცეცხლში გამოტარებული ხმითა და ღრჭიალით წარმოთქვა ურჩხულმა - იმ ხალხის მმართველი, რომელმაც მომიხმო ამქვეყნად. მე, ერთი ვიქნები თაყვანცემული. და თქვენც, მოდით და მეცით თაყვანი, რადგან ამ მიწაზე მე ვარ მეფე, მე - ერთი!

- ...ანგელოზი უძღვება ჩემს სხეულს - გუსტავომ მაგრად ჩაჭიდა მახვილს ორივე ხელი და ჯიქურ გაინია მეფისკენ, - ხოლო უფალი გონებას, ძე, მამა, და სულიწმინდა მიმიყვანენ ყოველ ხალხთან, ვინც მტრად მევლინება და ჩვენ მოვსპობთ მათ. თაყვანს არა ვსცემ მათ ღმერთებს და არცა ვემსახურები ოდესმე. არცრა მათს საქმეზედ მოვცდები, არამედ ჩავშლი და დავლენავ მათ მიერ აღმართულ სვეტებს. თუ ირწმუნებ და აღასრულებ ყოველივე ამ უფლის სიტყვას, თავად უფალი ღმერთი, ჩვენი ზეციერი მამაც კი მტრულად მოეკიდება ჩვენს მტერს და იბატონებს მათზე, ვისაც ბატონობა ენადათ ჩვენზე!

მზის ბაცმა სხივმა ღრუბლისა და მინის კორიანტელი გააპო და გუსტავოს ხმალში დაისადგურა. მანაც, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მზით გაკაშკაშებული მახვილი მოიქნია და მეფეს აძგერა. ის კი გაუნძრევლად იდგა ერთ ადგილას. მერე ცალი ხელით სინათლით გაჟღენთილი ბასრი პირი გამოიძრო, მეორე გუსტავოს სტაცა თავში, ჰაერში ასწია, ღონივრად მოიქნია და მღვდელი თავის მახვილიანად ფეხებთან მიუგდო ძმებს.

- მე ვიცოდი, რომ თქვენ მოხვიდოდით - ურჩხულმა ძმებზე მიუთითა - ვხედავ, სინათლის გმირიც თან წამოგიყვანიათ. კაცს, რომელსაც ჰგონია, რომ გიცნობთ და კვლავაც სჯერა, რომ საკუთარ სულს იხსნის. მაგრამ მან ხომ არ იცის, რა ცეცხლი გიზგიზებს თქვენს გულებში. გულებში, რომელთა გამაღებულ ცემას ჩემს მუშტში ვგრძნობ. მეფემ ჭრიანით შეკრა მუშტი და ძმებსაც გული შეეკუმშათ - მან ხომ არ იცის, რომ გულის გულში, ჩვენ სამივეს ერთი რამ გვინდა, ჩვენ სამივე ერთი და იგივე ვართ!

მეფე შებრუნდა, ჯერ წელში მოიხარა, მერე გაიმართა და მთელი ძალღონით რქები მიწაში ჩაარჭო.

- დაე, დღეიდან დაიწყოს მოკვდავთა სამყარომ დროის ათვლა, ამიერიდან შეწყდეს ურჩ ბავშვთა ქედმაღლობა, რომლებიც ჯიუტად ცდილობდნენ ღმერთების ცეცხლის სათავისოდ მოთვინიერებას. პატივმოყვარეობით დაბრმავებულებმა, ნაძარცვ ცოდნაზე ააგეს თავიანთი სახელმწიფოები. დაე, იმავე მიწით გაითელონ, რომელზეც ასე ამაყად დააბიჯებენ დღემდე!

მიწა შეიძრა, ფერდობს გადაღმა მტვერი უცნაურად ამოვარდა, უზარმაზარი მთა მიწაში ჩაიშალა, იქიდან ამომართულმა კლდემ მალე მზის მცხუნვარე ბურთულას მიადო წვერი და გუსტავოს გაოგნებული სახე დაჩრდილა. მათ წინაშე უზარმაზარი, ქვის გიგანტი იდგა, ისინი კი, ჭიანჭველებივით, უმწეოდ შეჰყურებდნენ ზეცაში აჭრილ კლდეკაცს. მეფე ნელ-ნელა წამოდგა, თავის ქმნილებას ახედა და თქვა:

- კლდეკაცს იმ ადამიანის სულს ჩავუდგამ, რომელმაც პირველმა უღალატა მეფეს.

ყბადაღებულ გუსტავოს ფრიდრიკისაკენ გაექცა თვალი, შიშისაგან რომ იცინოდა და შუბლზე ცივი ოფლი ასხამდა. მანაც გადმოხედა მღვდელს და აკანკალებული ხმით გაეხუმრა:

- სამყარო უფრო დიდია, არა? ვიდრე შენი წარმოდგენები ღმერთზე.

ნატო დავითაშვილი

ნაწყვეტი რომანიდან „აიას გზა“

შემთხვევა მთავრი

ამჯერად სანადიროდ დალი იყო წასული. ცვატა და თეკლა მორიგეობდნენ, ხან ერთი ტოვებდა ოკუს და მთებში მიდიოდა, ხან მეორე. ასე აია ციხე-ქალაქში მართო არ რჩებოდა. პირობა ჰქონდათ დათქმული, სამ დღეზე მეტხანს გარეთ არ დარჩენილიყვნენ.

რაც დრო გადიოდა, აია წიგნსაცავიდან სულ უფრო იშვიათად გამოდიოდა. ისიც მაშინ, კითხვისგან თვალეები ძალიან რომ აენწებოდა, ველარაფერს ხედავდა და ცრემლად იღვრებოდა. მაშინ მიაკითხავდა თეკლასა და ცვატას. თუ ორივე დახვდებოდა, ხომ კარგი, თუ არადა, რომელსაც გადააწყდებოდა, როგორც პატარა ბავშვი, ამბების მოყოლას ისე სთხოვდა. თავდაპირველად აიას დაჟინება ორივეს ეუცხოვა, ან ამდენი გასახსენებელი და სათქმელი რა უნდა ჰქონოდათ, მაგრამ აიას ჩანითლებული თვალეების შემხედვარენი, მაშინვე

თანხმდებოდნენ, ოღონდ ქალიშვილი, სულ ცოტა ხნით მაინც, წიგნებს მოსწყდომოდა და დაესვენა. მერე ასეთი საღამოები თავადვე მოეწონათ, გონებაში სულ უფრო ღრმად დაინყეს ქექვა და რა არ აღმოაჩინეს. თავადაც უკვირდათ, ნუთუ ეს ჩვენ გადაგვხდა, ან ვინმე მოგვიყვა და ვიცოდითო. საკუთარი მოგონებები უკვირდათ, ზოგი უხაროდათ კიდევ, ზოგმა ძველი დარდი და ჭრილობა შეახსენათ. აია ერთნაირი ინტერესით ისმენდა ყველაფერს. სანამ ბოლომდე არ გაიგებდა ამბავს, მთხრობელს არ მოეშვებოდა. ბოლოს თეკლას იმდენად სიამოვნებდა ასეთი შეხვედრები, აიას სტუმრობას მოუთმენლად ელოდა, თუმცა შეხვედრის დასასრულს აუცილებლად დააყოლებდა: დამლალე, აია, ამდენი ყველა დალს ერთად არ აქვს მოყოლილიო.

აია მაშინაც წიგნსაცავში იჯდა, დილაადრიანად ცვატა რომ ეახლა და ცოტა ხნით დაეთხოვა. თეკლა ნადირობიდან დათქმულ დროს არ დაბრუნებულყო და მის მოსაძებნად წასვლას აპირებდა.

— რამდენი დღეა, რაც წასულია? — დაინტერესდა აია.

— მეხუთე დღე გასრულდა.

— ნუთუ ხუთი დღის განმავლობაში არ მინახავს თეკლა? — გაიკვირვა აიამ, — თითქოს გუშინ არ ვნახე? შეიძლება მეშლება, გუშინწინ.

— არა, ეს დღეები საჭმელი მე შემომქონდა.

— არც კი შემიმჩნევია, — შეცბუნდა აია, — ხუთი დღე, — ჩაილაპარაკა თავისთვის, — ხუთი დღე ნადირობისთვის დიდი დრო არ უნდა იყოს. ასე არაა?

— ასეა, ხუთი დღით კი არა, ხალხი ხუთი კვირითაც მიდის სანადიროდ, მაგრამ ჩვენ პირობა გვქონდა, სამი დღისთვის არ გადაგვეცილებინა.

— მეც ნამოვალ, — აიამ წიგნი სწრაფად დახურა და ფეხზე ნამოიჭრა.

— არ ვიცი, რა გიპასუხო, შენი მარტო დატოვება მეფიქრება, მაგრამ წაყვანაც არ მინდა. მეშინია, რამე ხიფათს არ გადაგყარო.

— რა ხიფათზე ლაპარაკობ?! პირველად გავდივარ მთებში თუ რა? ამ წიგნების გადამკიდე, მგონი, მწიგნობარი გგონივარ, გადაგავინყდა დალებთან გაზრდილი რომ ვარ და იარაღი და ნადირობა ჩემთვის უცხო არ არის.

— არა, არ დამვიწყებია...

— დამელოდე, — თქვა აიამ და კარისკენ გაემართა.

— მაშინ სწრაფად! — სიტყვა გააყოლა მონადირემ ქალიშვილს.

— ამას მოვიშორებ, — ტანსაცმელზე ანიშნა აიამ და გზა კაბის ფრიალით გააგრძელა.

რამდენიმე წუთში თეკლას მოსაძებნად გამზადებული აია ცვატას ოკუპის შესასვლელში ბოლთას სცემდა. მონადირე იქით იგვიანებდა. აიას თუ საკუთარი თავის გარდა არაფერი ეკითხებოდა, ცვატამ ჩასარაზი ჩარაზა, დასაბინავებელი

დააბინავა. განსაკუთრებული გულმოდგინებით წინგნსაცავისა და აიას კარი შეამონწმა, ხომ კარგად არის დაკეტილიო. მერე ორი დღის საგზალი და წყალი აიღო და სანოვავის შესანახი სენაკის კარის ურდულებს კლიტეები დაადო. გასაღებები ქამარზე ჩამოიკიდა და გასასვლელისკენ გასწია. ოკში დაცულ ციხედ ითვლებოდა, არც მტრის სიმრავლით გამოირჩეოდა, მაგრამ სიფრთხილეს თავი არ სტკიოდა.

აიას საყვედურის თქმა უნდოდა, სად იყავი აქამდეო, მაგრამ, როცა ცვატამ მათარა და საგზალი გაუნოდა, შერცხვა — მიხვდა, როგორ ბავშვურად მოიქცა, როგორ არაფერზე იზრუნა.

— გმადლობ! — თავდახრილმა თქვა აიამ და ცვატას ზურგჩანთა ჩამოართვა. — მთავარ კარიბჭეს მე დავკეტავ, შენ წინ გამიძეხი, — გამოასწორა საქციელი ქალიშვილმა.

— კარგი. მოძრაობაში ხელს კი შეგიშლის, მაგრამ კარგი ქენი, რომ წამოიღე, — ხმალზე მიანიშნა ცვატამ აიას, გასაღები გაუნოდა და დაწინაურდა.

ოკში ამოსვლის პირველ დღეებში ცვატას თეკლას გვერდით ცხოვრება ცოტა გაუჭირდა. კი ახსოვდა, დალი რომ იყო, თან დაღების დედოფალი და არც ღონე აკლდა, არც მოხერხებულობა და არც მთებში ცხოვრების გამოცდილება, მაგრამ ცვატასთვის მაინც ქალი იყო და ხშირად მისთვის ხელის წაშველებას ცდილობდა. თან ერიდებოდა, არ ეგონოს, ამით ჩემს რაიმე უპირატესობაზე მივანიშნებო. კიდევ ერთი ეკალი ხინჯად ჰქონდა გულში ცვატას: მის წინ ხომ კაცთმოდულე დალი იდგა, ვაჟ შვილსაც კი გასაზრდელად რომ არ დაიტოვებდა. აიასთან ერთად გატარებული საღამოების გარდა ერთმანეთს ბევრს არ ელაპარაკებოდნენ, სიტყვას თუ ეტყოდნენ კანტიკუნტად, ისიც აუცილებლობის შემთხვევაში. თუ ცალ-ცალკე მდუმარებაში ყოფნა ერჩიათ, აიას თანდასწრებით თავისუფლად საუბრობდნენ, ხანდახან ხუმრობდნენ კიდევ.

— საით წავიდეთ? — იკითხა აიამ და ღრუბლებში ჩაკარგულ მთებს მიმოავლო თვალი.

— ჩრდილოეთისკენ! — დაფიქრების გარეშე უპასუხა ცვატამ.

— რა იცი, რომ იქით წავიდოდა? დაიბარა, თუ ნაკვალევი შეამჩნიე?

— მე იქით წავიდოდი, — ცვატამ მხარზე მშვილდი შეისწორა და ბილიკს შეუყვავა, თუ იმასაც ბილიკი ერქვა — ერთი ფეხის დადება მოსწორებული, წვრილი ზოლი მიუყვებოდა ფერდობს.

მზე კარგა ხნის ამოსული იყო, მაგრამ ღრუბლებს მიღმა იმალებოდა. სასიარულოდ შესანიშნავი ამინდი იდგა, ჩრდილში სასიამოვნოდ გრილოდა. ასეთ მშვიდ დღეებს მგზავრები ნატრობდენ ხოლმე. ირგვლივ ისეთი სინყნარე იყო, მხოლოდ ცვატასა და აიას ნაბიჯების ხმა და მომღერალი კლდეების ყრუ ზუზუნის ისმოდა. მშრალი ამინდები იდგა. ხრამებში ჩაკარგული მდინარეც გალუულიყო და ოკშამდე ხმას ვეღარ აწვდენდა.

გზადაგზა ცვატა ჩერდებოდა და იქაურობას ყურადღებით ათვალიერებდა, — იქნებ დალის დატოვებული სულ უმნიშვნელო კვალი მაინც ეპოვა. მერე — თეკლაო, ხმამაღლა დაიყვირებდა, ექოს ჩანყნარების შემდეგ მცირე ხანს პასუხს ელოდებოდა და რომ ვერ იღებდა, გზას აგრძელებდა ისევ. მთელი დღე ასე იარეს. სადაცაა მოსაღამოვდებოდა.

— წესით ამაზე შორს არ უნდა წასულიყო, — თქვა ცვატამ და დასასვენებლად ჩამოჯდა. მათარას პირი მოხსნა და ცოტაოდენი წყალი მოსვა.

— თუ მართლა ამ მხარეს წამოვიდა, — ცვატას ნათქვამს დააყოლა აიამ.

— მზის ჩასვლამდე თუ ნიშანი ვერ აღმოვაჩინეთ, უკან გავბრუნდეთ.

— არა, მე ეს არ მითქვამს, — მონადირის უეცარი გადაწყვეტილებით შეცბა აია, — გავაგრძელოთ გზა, არ დაველივარ.

— მაშინ, ამ ფერდობს ავივლით თუ არა, ქვაბულებია, იქამდე მივიდეთ და ღამეც იქ გავათიოთ, — მარჯვნივ გაიშვირა ხელი ცვატამ, — სადაცაა უღელტეხილი დაინყება. წესით და რიგით, თეკლას სადმე ახლოს უნდა შეესვენა. დილიდან კი ნადირს დაზვერავდა.

აია თვალის ცეცებით მიუყვებოდა გზას. იქნებ სადმე თეკლას დატოვებული სულ უმნიშვნელო ნიშანი მაინც დაეღანდა. თუ რამე კვალი დარჩა, იქ უნდა ყოფილიყო, ამ ხუთი დღის განმავლობაში წვეთი არ ჩამოვარდნილა და ნიაღვრები ვერ ჩარეცხავდა. რა თქმა უნდა, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თეკლამაც ეს გზა აირჩია. აიას შარვლის თასმებზე ძეძვი გამოედო და შეუხსნა.

— დამელოდე! — გასძახა ცვატას და თასმების შესაკრავად იქვე ჩამოჯდა. თვალი მოფუთფუთე ჭიანჭველებისკენ გაექცა. რალაცას მიათრევდნენ. მწერს არ ჰგავდა. აიამ პატარა ჯოხით მწერების გროვა გაფანტა და კაკლის ლებანი შერჩა.

— ცვატა! — დაიყვირა მთელი ხმით.

— გელოდები, გელოდები! — შემოჰყვირა მონადირემ.

— მოდი!.. ნახე, რა ვიპოვე! — აიამ მინიდან ლებანი აიღო, ხელის გულზე დაიდო.

— რა იპოვე?! — ფეხი აუჩქარა ცვატამ.

— ამას აქ რა უნდა? — ლებნიანი ხელი გაუნოდა აიამ ცვატას, — ჭიანჭველები მიათრევდნენ.

— კაკლის ლებანია!

— ჰო, ლებანია და აქ რა უნდა? გარშემო ერთი კაკლის ხეც არაა.

— შენ როგორ იპოვე? სად დაინახე?

— ძეძვა დამიჭირა, ჩავიმუხლე და დავინახე, ჭიანჭველები როგორ მიათრევდნენ. თეკლას უნდა დავარდნოდა, აქ სხვა ვინ უნდა ყოფილიყო.

— ეს ძეძვი და ლებანი, უცნაური დამთხვევაა. ასე არ ხდება ხოლმე, — ცვატა ლებანს უყურებდა და დაჯერება უჭირდა.

— გეთანხმები, ასე არ ხდება, უფრო ზუსტად, თითქმის არ ხდება. ეს გამონაკლისად ჩავთვალოთ. ხომ არ დაგავინყდა, ჩვენ იქ მოკავშირე რომ გვყავს? — მინას ფეხი დაჰკრა აიამ.

— მართალი ხარ. დამავინყდა, ჩემი თანამგზავრი რომ იროელია. ასეა თუ ისე, ეს ლებანი კარგი ნიშანია, თეკლას სადღაც ახლოს გაუვლია და ჩვენც სწორი მიმართულება შეგვირჩევია, — მხარზე მეგობრულად დაჰკრა ხელი ცვატამ აიას და გზა არჩეული მიმართულებით გააგრძელეს.

მღვიმეში რომ შევიდნენ, უკვე ბნელოდა. გზად შეგროვილი ფიჩხით კოცონი დაანთეს და მსუბუქად ივახშმეს. ცვატამ კიდევ ერთხელ რამდენჯერმე დაიძახა თეკლას სახელი, არავინ გამოპასუხებიათ. მთელი დღის სიარულისგან დაღლილ აიას მაშინვე ჩაეძინა. ცვატამ კიდევ დიდხანს იფხიზლა და უფრო უძილობისგან და ბორგვისგან დაღლილს გამთენიისას ძლივს ჩაეძინა.

ასეთი შემზარავი სიზმრები აიას არასდროს ენახა. თეთრ მგლებზე ამხედრებული როკაპები ესიზმრა, თავადაც მგელზე იჯდა, მხოლოდ დიდ, ლაპლაპა მენამულბენვიან მამბერს მიაქროლებდა და ავსულებს კვალში ედგა. როცა დაენია, როკაპებს ტყეში ჩაძირულ მინდორში კოცონი აენთოთ და მის გარშემო ფერხული გაეჩაღებინათ. ცეცხლის გარშემო დაჰქროდნენ და თან გაჰკვიოდნენ. მამბერი როკაპებისკენ იწევდა, აია ძლივს აჩერებდა. ავსულები ძალიან ბევრნი იყვნენ და ერთი მგელი, თუნდაც მამბერი და ერთი აია, ვერაფერს გახდებოდნენ. ცეკვას რომ მორჩნენ, როკაპები კოცონის გარშემო დასხდნენ. თითო-თითოდ დგებოდნენ, უბიდან რალაცას იღებდნენ და ცეცხლში აგდებდნენ. ყოველი ასეთი ჩაგდების შემდეგ კოცონი სიმაღლეში იმატებდა, ცეცხლის ალები ტყის თავზე დანავარდობდნენ. აიამ ვერ გაარჩია, რას ყრიდნენ ავსულები კოცონში. უკანასკნელმაც ისროლა და ცეცხლი ბურთად შეიკრა, ცაში აიჭრა და ტყის თავზე გასკდა. ცეცხლის ალები ფთილებად ეცემოდა ტყეს, ყველაფერს ცეცხლი მოეკიდა. მამბერს ხანძარმოდებულ ტყეში მიაქროლებდა. მგელს ტორებზე თითქოს ნალები ჰქონდა დაკრული, მიწაზე მიკარებისას ისეთ ხმას გამოსცემდა. ამ ხმამ გამოაღვიძა. ჯერ კიდევ ბნელოდა. კი ეღვიძა, მაგრამ მამბერის ფეხის ხმა მაინც ჩაესმოდა. ჯერ ეგონა, სიზმრიდან გამოყოლილიაო, მერე რომ მიაყურადა, ცხადშიც გარკვევით გაიგონა. ისე ისმოდა, თითქოს ვიღაც ქვას ქვაზე აკაკუნებდა. ხმა ხანდახან იმდენად ძლიერდებოდა, თითქოს მათ მხოლოდ ერთი კედელი ჰყოფდა. ცხადში კაკუნის გაგონებამ აიას ნანახი საშინელება მაშინვე მიაგინყა, თუმცა, მიუხედავად მღვიმეში ჩამქრალი კოცონისა და სიცივისა, შუბლზე სიზმრისეული ხანძრის სიმხურვალისგან გამოყოლილი ოფლის წვეთები ჯერ კიდევ არ შეშრობოდა.

— ცვატა! — შეანჯღღრია მონადირე აიამ.

— რა მოხდა?! — მყისვე წამოიჭრა კაცი.

— მოუსმინე! გესმის?

— მმმ... — დაფიქრდა ცვატა, — აკაკუნებენ.

— ჰო, აქ ვიღაც არის! მოიცა... — მიაყურადა აიამ, მოეჩვენა, უბრალო კაკუნი არ იყო და მსგავსი ადრე მრავალჯერ გაეგონა.

— რა იყო?

— მოიცა... მოიცა... — გააჩერა ქალიშვილმა.

ცვატა გაისუსა და პასუხს დაელოდა. აიას კაკუნი რალაცას ახსენებდა, მაგრამ ვერ მიმხვდარიყო. ჯერ იფიქრა, იქნებ იმ ბგერებს ჰგავს, მომლერალი კლდეები რომ გამოსცემდნენო, მაგრამ მალევე მიხვდა, ის არ იყო. კაკუნს თავადაც აჰყვა, — ტაკ, ტაკტაკტაკ, ტაკ, ტაკტაკ, — აიამ თვალეები დახუჭა და გონებაში რამდენჯერმე გაიმეორა, მაგრამ მაინც ვერაფერს მიაღწაგავსა.

— ჰეი, გაიღვიძე! — შეუძახა ცვატამ.

— მითხარი რამე? — მსწრაფლ გონს მოეგო აია, — გავიღვიძო? ჰო, გავიღვიძო! მიხვდი, რა ხმაა!

— რას მიხვდი, აბა?

— კამარაში, დალებთან, ამ კაკუნის მსგავსად მალვიძებდნენ და ტყეში მიმოფანტულ გოგოებსაც ასე გვაგროვებდნენ. სადღაც ახლოს თეკლაა, ეტყობა ხმას ვერ იღებს. ჩვენი ძახილი გაიგო და კაკუნით გვეპასუხება.

— ან მამაშენი გვიხმობს, — არც ეს გამორიცხა ცვატამ, — ასეა თუ ისე, ხმას უნდა მივყვეთ! აი, ირიჟრაჟა უკვე, გზას გავუდგეთ, — დაფაცურდა მონადირე.

ხმის მიყოლა ბევრად რთული აღმოჩნდა, ვიდრე ცვატასა და აიას წარმოედგინათ. ხან რომ ეგონათ, დაბლიდან ისმისო, ცოტას დაეშვებოდნენ თუ არა, კაკუნი ზემოდან მოდიოდა. ცვატა კლდის ზედაპირს ყურს ადებდა და სწორი მიმართულების პოვნას ცდილობდა. მონადირეს ნადირივით მახვილი სმენა ჰქონდა. ხმას კი არა, ჰაერის უმნიშვნელო შერხევასაც კი გრძნობდა, მაგრამ ამჯერად გაუჭირდა. კაკუნის სიხშირემაც იკლო.

— ალბათ ხელი დაეღალა, — დაასკვნა აიამ, — უნდა ვიჩქაროთ! ნამდვილად ცხვირწინ მესმოდა, მაგრამ აქ კლდეში შესასვლელი ნაპრალი არსად ჩანს.

კლდეებზე ცოცვა-ცოცვაში და ნაპრალების თვალეირებაში მზე კარგად ამოიწვერა, ცოტაც და შუადღეც გადავიდოდა, მაგრამ ძებნას შედეგი ჯერ არ გამოედო. ხმაც აღარ გამეორებულა, მიწყდა. ცვატა და აია ხან სად მიაყურადებდნენ და ხან სად, მაგრამ საგულისხმო ვერაფერი გაიგონეს.

— თეკლა! თეკლა! — გზადაგზა გასძახოდა აია დალს, მაგრამ პასუხი არსაიდან ისმოდა.

— იმის ოინები არ იყოს, — ხელით მიწისკენ ანიშნა აიას ცვატამ, — ისიც ხომ იქაა? იქნებ გონებას გვიბნევს, არ უნდა, რომ გზა გავაგრძელოთ.

— აღარ ვიცი, რა ვიფიქრო! — შეწუხებული ხმით თქვა აიამ, — ჩემს თავს ზემოთ შვერილი რომაა, იმას თუ შემოვუვლით, თორემ სხვაგან ახლომახლო ყველგან ვიყავით.

შვერილის უკან მომცრო შეღრმავება დახვდათ, ორივე რომ ჩამოჯდებოდა, ისეთი. მის იქით სხვა გასასვლელი არ იყო.

— დღეს თუ ვერ ვიპოვეთ, ოკუში უნდა დავბრუნდეთ, — უთხრა ცვატამ აიას.

— რას ამბობ, ნახევარი დღის უშედეგო ძებნამ იმედი როგორ გადაგინურა? იქნებ დაჭრილია და ჩვენს შველას ელის?
— გაცხარდა აია.

— მოიცა... მოიცა!.. — დაამშვიდა მონადირემ ქალიშვილი, — ოკუამდე მიგაცილებ და მაშინვე გამოვბრუნდები, ძებნას მარტო გავაგრძელებ. შენი მოცდენა არ მინდა, თეკლასაც არ ესიამოვნებოდა, რომ გაეგო, წიგნების კითხვის ნაცვლად მთებში როგორ დადიხარ.

— ეს აღარ მითხრა, — იწყინა აიამ. ქალიშვილს იმის გაფიქრებაც არ უნდოდა, თავად წიგნსაცავში მშვიდად მჯდარიყო, როცა თეკლას ასავალ-დასავალი არ იცოდა. დალები ერთმანეთს ჭირში არ ტოვებდნენ და არც არასდროს ლალატობდნენ.

— ... — უსიტყვოდ დაეთანხმა ცვატა.

— ცვატა, მოდი, სულ მალლა ავიდეთ და კლდეს თავზე მოვექცეთ. იქნებ იქიდან იყოს ჩასასვლელი, — შესთავაზა აიამ.

— ამისთვის მთას უნდა მოვუაროთ. ციცაბოზე აქედან ვერ ავალთ. ასე მალლა კი რად უნდა ასულიყო, თუ რამე არ მისდევდა, ან თავად არ იდგა კვალში, — ბჭობდა მონადირე.

— სადმე ხვითოს ქვით მოთამაშე კლდის დედოფალა ხომ არ დალანდა და იმას გაჰყვა?

— არა. წყლიდან ასე შორს დედოფალა ვერ მოაღწევდა. ერთი გზის გასაყარი გავიარეთ. იქ დავბრუნდეთ, — აიასთვის მოულოდნელად თქვა მონადირემ.

— კი მაგრამ, ხმა? კაკუნი ხომ აქ გავიგეთ? უმჯობესია, ზევით ავიდეთ და იქიდან კლდის შიგნით შესაღწევი გზა მოვიძიოთ.

— ხანდახან მთაში წყლის წვეთი ქვას ისე ეცემა, ექო ისე აზვიადებს მის წკაპუნს, კაცს ქვეყნის დაქცევა ეგონება.

— მაგრამ შეუძლებელია, ის კაკუნი, რაც მე გავიგონე და შენც მოისმინე, შემთხვევით დამთხვეოდა დალებთან გაგონილს.

— ერთი მალლა აიხედე, — ხელი გაიშვირა ცისკენ ცვატამ, — აი იმ ღრუბლის ქულას შეხედე, ზუსტად ჩვენ რომ შემოგვცქერის, რას გაგონებს?

— რას მაგონებს და ადამიანის სახეს, მოხუც წვეროსანს ჰგავს, მაგრამ ეს სულ სხვა შემთხვევაა. ისე მიხსნი, თითქოს ბავშვი ვიყო, — უკმაყოფილოდ გახედა აიამ ცვატას. მონადირემ ქალიშვილს თვალი აარიდა.

ერთ ხანს ჩუმად ისხდნენ. აია ზევით ასვლაზე ფიქრობდა, ცვატა უკან გაბრუნებაზე. გონებაში გეგმებს აწყობდნენ, მაგრამ ერთმანეთს აღარაფერს ეუბნებოდნენ. სიჩუმე ისე გაიწელა, აიამ ხმალიც კი ამოიღო და მიაყურადა.

— ამას რაღას უსმენ? — გამოერკვა ფიქრებიდან ცვატა.

— ეს განსაკუთრებული ხმალია. მისი გამოყენების დრო რომ მოდის, პატრონს თავად უხმობს.

— ახლა რას გეუბნება?

— ჩემად არის, არ მეძახის... მაგრამ ეს რა ხმაა!.. — დაძაბა სმენა აიამ. ცვატას რომ შეხედა, მიხვდა, მასაც ესმოდა, — მონადირეს სახეზე გაკვირვება აღბეჭდოდა.

უეცრად ქარი ამოვარდა და მოწმენდილ ცაზე ისეთი გრგვინვა გაისმა, თითქოს მინა შუაზე გაიპო და ყველაფერი ამობრუნდა. მთა შეზანზარდა და არადაარ გაჩერდა. ცვატამ აიას ხელი სტაცა და ქვაბულის სიღრმისკენ უბიძგა. რყევა რამდენჯერმე ისეთი ძლიერი აღმოჩნდა, თავი ძლივს შეიკავეს, რომ არ გადაცვინილიყვნენ. ირგვლივ ყველაფერი იქცეოდა, მთები ნაპრალებად იზარებოდა და სკდებოდა. თავდაპირველად ორივეს მინისძვრა ეგონა, მაგრამ იმდენ ხანს გაგრძელდა, ისეთი ხმაურითა და ღრინაცვლით, ორივე მიხვდა, ბუნება არაფერ შუაში იყო. ბუნება თავად იყო ბრძოლის ველზე მოხვედრილი და დაზარალებული.

— ჩამეჭიდე, ჩამეჭიდე! — უყვიროდა ცვატა აიას.

აია თავს ძლივს იკავებდა, თავადაც მინის სტიქიონად რომ არ ქცეულიყო და იმ საზარელ ბრძოლაში არ ჩაბმულიყო, რომელიც მის ფეხქვეშ, მის გარშემო მძვინვარებდა. ეს აზრი ყოველთვის ანუხებდა. ფიქრებშიც კი უჭირდა იმის წარმოდგენა, რომ ერთხელაც ლილეს გვერდით არ დადგებოდა და სამსალასთან ბრძოლაში განზე გადგებოდა, შორიდან დაუნყებდა ცქერას და მამას მარტოს დატოვებდა. და ამის მერე ცხოვრება ჩვეულებრივად უნდა გაეგრძელებინა. ამის გაფიქრებაც კი ზარავდა, მაგრამ ზუსტად იცოდა, მაინც ასე მოიქცეოდა, რადგან თავად ლილემ ასე დაიბარა. აიას მინის სტიქიონად ქცევა აუკრძალა და სამსალასთან საბრძოლველად სხვა გზების ძიება დაავალა. აია მიზეზს ვერ ხვდებოდა, რუფიაც არაფერს ეუბნებოდა. ქალიშვილს ლოდინისა და სხვა გამოსავალის ძებნის მეტი არაფერი რჩებოდა.

როცა ყველაფერი ჩანყნარდა და აიამ და ცვატამ მიმოიხედეს, იქაურობა ვერ იცნეს: მთები ბელტების გროვებად ქცეულიყვნენ, სიმწვანის ნასახიც არ ჩანდა. თითქოს უშველებელ გოლიათს მინა ბარით ამოეტრიალებინა. ერთდერთი ის მთა იდგა უწინდებურად, რომელსაც აია და ცვატა თავს აფარებდნენ.

— როგორ ხარ? — ჰკითხა ცვატამ აიას.

აიას პირი მტვრით ავსებოდა. ერთმანეთს მინებებული ტუჩები ძლივს გახსნა, მაგრამ ხმა მაინც ვერ ამოიღო და მხოლოდ თავის დაკვრით ანიშნა, — რა მიშავსო. ცვატამ მათარა გაუნოდა. ქალიშვილი წყალს ხარბად დაენაფა.

— კაკუნი მხოლოდ ჩვენს აქ შესაკავებლად ისმოდა!

— ჰო, მამაშენმა ჩვენი თავი არ დაანება სამსალას. იქნებ თეკლაც სადმე ასეა გამოკეტილი?

— შეიძლება და ამიტომაც დაიგვიანა.

— ლილეს ნიშნების ამოკითხვა უნდა ვისწავლოთ, — ცვატა ძირს იხედებოდა და ჩასასვლელ გზას არჩევდა, — მგონი, აქაურობის მიტოვების დროა. ყველაფერი ჩანყნარდა.

— დროებით ჩანყნარდა, — დააყოლა აიამ.

— ჩავიდეთ თუ არა? — ცვატამ გადანყვეტილების მიღება აიას დაუთმო.

— ჩავიდეთ. ამ ძალის გამოვლენის შემდეგ სამსალა ერთხანს სუსტად იქნება. გამოსაცოცხლებლად დრო სჭირდება, სტიქიონი ამით განსხვავდება სტიქიისგან, იღლება.

— უკან გავბრუნდეთ, ხომ?

— კი, ახლა თეკლას ძიებას აზრი არა აქვს. თუ ცოცხალია, თავად დაბრუნდება.

სიარული ჭირდა. შემოვლითი გზების ძებნის რამდენჯერმე მთავარ მიმართულებას ასცდნენ და კინალამ სულ სხვა, ოკპის მოპირდაპირე მხარეს გადავიდნენ. სალამომდე ისე იარეს, ნაცნობი ვერაფერი დალანდეს. მზის დახმარებით თუ ხვდებოდნენ, საით უნდა წასულიყვნენ, თორემ ამოტრიალებული ლოდები და ჩამონგრეული კლდის ზედაპირი მგზავრებს აღარაფერს კარნახობდა. ისეთ გამოცდილ მონადირესაც კი, როგორც ცვატა იყო, გზის გაგნება უჭირდა. მხოლოდ მესამე დღეს დაბრუნდნენ შინ. ოკპის კარიბჭეს რომ ალებდნენ, ზემოდან თეკლამ გადმოხედა.

— როგორც იქნა, მშვიდობით დაბრუნდით! — სიხარულს ვერ მალავდა დალი.

— რა მოხდა, სად იყავი?! — დაბრუნებულებმა კითხვებით აავსეს თეკლა.

— სანადიროდ წავედი, ვითომ არ იცით? — თითქოს არც დაუგვიანიაო, ისე უპასუხა თეკლამ.

— და რატომ დაიგვიანე, ამ ციკნის მონადირებას ამდენი დრო უნდოდა? — ჰკითხა ცვატამ.

— მერე მოგიყვებით, ახლა მოგხედავთ, ფეხზე ძლივს დგახართ, — დაფაცურდა თეკლა.

იმ დღეს აიას წიგნსაცავში არ შეუხედავს. თეკლასთან და ცვატასთან გაატარა. სულ მამაზე ეფიქრებოდა. დარდთან და მწველ გრძნობებთან მარტო დარჩენა არ სურდა, თან თეკლას მონაყოლიც აინტერესებდა.

დამშეულებს თეკლა განსაკუთრებულად გაუმასპინძლდა. სანელებლებიან ღვინოში შენახული აქნილი ნანადირევი სასწრაფოდ შეწვა. დარბილებული ხორცი მალევე გამზადდა და ისეთი სუნი დაატრიალა, აია და ცვატა თავს ძლივს იკავებდნენ, პირი რომ არ დაენვათ და გულის გასაგრილებლად ცივ ღვინოს მიეძალნენ. გამზადებულ ხორცს თეკლამ მთაში სახელდახლოდ მოკრეფილი კენკრისაგან დამზადებული სანებელი მოასხა და სუფრაც გაშალა. დაქანცულებზე ღვინომ ბევრად ადრე იმოქმედა, ვიდრე დანაყრდნენ. ორი-სამი ლუკმის შემდეგ აიაცა და ცვატაც უკვე ნელ-ნელა ჭამდნენ და სადილს გაციების საშუალებას აძლევდნენ.

— აღარ მოყვები, სად დაიკარგე? — ჰკითხა ცვატამ თეკლას, რომელიც მათ წინ იჯდა, მოსადილებს შესცქეროდა და თავად ორიოდ ლუკმაც არ გაეწინკნა.

— ცვატა, არ დამიჯერებ, რასაც ახლა მოგიყვები! — დაიწყო სახეგაბრწყინებულმა თეკლამ.

— მოყვი... დიდი ვერაფრით გაგვაკვირვებ, ჩვენც დაუჯერებელი ამბავი გადაგვხდა! — ნიშნის მოგებით უპასუხა ცვატამ.

— მოკლედ, სანადირო ადგილებს მშვიდობიანად სავარაუდო დროში მივალწი.

— სადაც აპირებდი, იქით ნახვედი? ლურჯი ტბებისკენ? — დააზუსტებინა ცვატამ.

— კი. სხვაგან რატომ ნავიდოდი? ასეთი პირობა არ გვექონდა დადებული?

— მერე?

— მერე უცნაური ნაფეხურები შემხვდა. ჯერ დათვის მეგონა, ზომით კი ჰგავდა, მაგრამ დათვის არ იყო. მერე ვიფიქრე, ეს რა მოზრდილი ჯიქი ყოფილა მეთქი... — თეკლამ მოყოლა შეწყვიტა და ცვატას თვალი თვალში გაუყარა.

— მერე... მერე... — დაინტერესდა ცვატა. პირისკენ ნაღებული ლუკმა ისევ ჯამში ჩადო.

— მერე ის, რომ ნაფეხურების პატრონის მოძებნა გადაწყვიტე და კვალში ჩავუდექი. არ მითხრა, თითქოს შენ სხვაგვარად მოიქცეოდი. ვიფიქრე, ერთი დღე აქეთ, ერთი დღე იქით. დათქმული სამის ნაცვლად ნადირობა ოთხდღიანი თუ გამოვა-მეთქი.

— ოთხზე მეტდღიანი გამოგივიდა, ამის გამო შევშოფოთდით, — ჩაერია საუბარში აიაც.

— მოიცა აია, ჯერ მომისმინე. კვალმა მთელი დღე მატარა. ხან ვკარგავდი და ხან ისევ ვპოულობდი. ბოლოს ერთ დიდ გამოქვაბულთან მივედი. სიმართლე გითხრათ, ცხოველს არც ველოდი, უფრო ავსულთა მსახური მეგონა. ამის გამო უფრო ვერ ვანებებდი თავს. გამოქვაბულში პირდაპირ არ შევედი. დაველოდე. ადრე თუ გვიან ხომ გამოვიდოდა. მთვარიანი ღამე დადგა. გამოქვაბულიდან კი ჩამი-ჩუმიც არ ისმოდა. ისიც კი ვიფიქრე, ვინ იცის, სულ ტყუილად ვარ ჩასაფრებული-მეთქი. ღამე იყო, მაინც ვერსად ნავიდოდი და ისევ ფხიზლად ყოფნა ვარჩიე. რამდენ ხანს ვიყავი ასე, არ ვიცი, მთვარე ზედ თავზე წამომასკუბდა. უეცრად ღრიალი მომესმა.

— გამოქვაბულიდან? — ჩაეძია ცვატა.

— კი, გამოქვაბულიდან!

— მერე? — პასუხის მოლოდინში ცალი წარბი აუთამაშდა ცვატას. აიამ მონადირეს შეხედა და მისი ფიქრების გამოცნობა რთული არ იყო.

— და ისიც გამოვიდა! ნიავი სახეში მცემდა. წინ ნავინიე, — თქვა თეკლამ და წამოდგა. ხელით სილუეტი შემოხაზა. თითქოს რალაცას ეფერებოდა, ისე ნელა მიუყვებოდა კონტურს. — მთვარის შუქზე მის ბენვს ვერცხლისფერი დაჰკრავდა, მაგრამ შავი ზოლები მაინც კარგად ემჩნეოდა. ვეებერთელა იყო, დიდებული. ისე ნაზად გაიზმორა, მის ტანს სულ არ შეეფერებოდა. მე ვერ მგრძნობდა. გინდაც რომ ვეგრძნე და შეტევაზე გადმოსულიყო, ხელს არ გავანძრევდი.

— რატომ? მოგნუსხა? — ჰკითხა ცვატამ.

— არა, ჩემთვის არც შემოუხედავს, — თეკლა მაგიდას დაუბრუნდა. — მასზე ხელს როგორ აღვმართავდი, სად ის და სად მე?! ჩვენ ორიდან ამ მიწას მისი სილამაზე და დიდებულება უფრო დაამშვენებდა, ვიდრე ჩემი. მე მისი მეტოქე არ ვიყავი.

— მართლა წარმოუდგენელს ჰყვები! — დაეთანხმა თეკლას ცვატა, — აიასაც ვეუბნებოდი, ნეტავ ზოლიანები კიდევ არსებობენ, თუ სულ გადაშენდნენ-მეთქი. მერე რა მოხდა, მერე!

— არც არაფერი. გათენებას დაველოდე, ეს ციკანი მოვინადირე და ოკპისკენ გამოვნიე. ვალიარებ, გზადაგზა ფეხს ვითრევდი, იქნებ მისთვის ან მისი ნაკვალევითვის თვალი კიდევ მომეკრა. ყველგან ის მელანდებოდა. ყველა გაფაჩუნებას ვაყურადებდი და ვუსაფრდებოდი. ამიტომაც ასე შემავიანდა. სულ ესაა. ცვატა, ვიცოდი, მიზეზის გაგების შემდეგ დაგვიანებას გამიგებდი.

— ჰო... — ამოიოხრა ცვატამ, — მესმის შენი, მესმის...

— თქვენ რაღა საოცრება დაგემართათ? — იკითხა თეკლამ და გრძნობებისგან გათავისუფლებულმა სადილობას მიხედა.

— ჩვენ? ისეთი არაფერი, — უპასუხა აიამ, — სამსალასა და ლილეს ორთაბრძოლას გადავეყარეთ.

— რაო?! — ლუკმა ყელში გაეჩხირა თეკლას.

აიამ ყველაფერი დაწვრილებით მოჰყვა: როგორ გაიგეს კაკუნი, როგორ გაახსენდა კამარა, როგორ შერჩნენ პატარა ქვაბულს და გარშემო რა უბედურება ტრიალებდა. თეკლა გაოგნებული უსმენდა.

— მაპატიეთ, კარგად არ მოვიქეცი! არ უნდა დამეგვიანა! არ უნდა დამვიწყებოდა, აქ რისთვის ვარ! — თხრობის დასასრულს მხოლოდ ეს თქვა თეკლამ.

კიდევ ბევრი ისაუბრეს და სანამ კარგად არ შემოალამდათ, არ დაიშალნენ. ბჭობდნენ, ვარაუდებს გამოთქვამდნენ. სინამდვილეში რა მოხდა, არც ერთმა არ იცოდა, თუმცა იმაზე კი თანხმდებოდნენ, ცვატა და აია სამსალასგან ლილე იროელმა დაიცვა, შვილი ბნელთმეუფეს არ დაანება. როგორ, რის ფასად — ამაზე საუბარს სამივე გაურბოდა, განსაკუთრებით აია. აია ცვატასა და თეკლას დაემშვიდობა და დასაძინებლად გასწია.

— წადი შენც, დაისვენე, დაიძინე, აქაურობას მე მივაღაგებ! — შესთავაზა თეკლამ ცვატას.

— ადვილი სათქმელია — დაიძინე! — ჩაილაპარაკა მონადირემ, — ისედაც უძილობა მკლავდა. ახლა ეს ოხერი ფიქრები მომასვენებენ, რომ დავიძინო?

— ჯობდა, არ მომეყოლა, — დამნაშავესავით თქვა თეკლამ და ცვატას გვერდით ჩამოუჯდა.

— მონადირისთვის წამებაა, ხეობის იქით ზოლიანი ელოდებოდეს, კლდეებში თავისუფლად დანავარდობდეს, ის კი კოშკში იყოს გამოკეტილი, — მწარედ ამოიოხრა ცვატამ.

— შენ ნანახი მაინც არ გყავს, მე კი ცხადში და სიზმარშიც მელანდება, — თავისი გასაჭირი შესჩივლა თეკლამ, — ამიტომაც ვერ მოვითმინე და გაგაგებინე. თუმცა, თავს პირობა მივეცი, კრინტი არ დამეძრა.

ცვატამ დაღს გახედა. კარგა ხანს მიშტერებოდნენ ერთმანეთს. თეკლამ მონადირის თვალეებში სასონარკვეთილება

ამოიკითხა, ხაფანგში გაბმული ნადირის გამოხედვა ჰქონდა. რა ეთქვა, რით შეემსუბუქებინა მონადირის ხვედრი დაღს, როცა იმავეს განიცდიდა და თავად შესაგულიანებელი იყო — ოკუპირებული სამუდამოდ არ ხარ გამოკეტილი, შენს კამარას მალე დაუბრუნდებიო.

- ნავედი! — სიჩუმე ისევ ცვატამ დაარღვია და ზანტად წამოდგა.
- სად? — შემოთებულმა გააყოლა მზერა თეკლამ.
- დასაძინებლად. იქნებ სიზმრად მაინც ვნახო!
- აჰა... — შვებით ამოისუნთქა ქალმა. რატომღაც ელოდა, ცვატა იარაღს აისხამდა და ოკუპს დატოვებდა.
- სხვაგან სად? — უიმედოდ ჩაიქნია ხელი მონადირემ.
- ცვატა, სიზმრად ზოლიანს თუ ნახავ, მეც იქვე ახლოს, ლოდს ამოფარებული ვიყავი. არ დაიზარო, გადმოიხედე!
- სიტყვა გააყოლა თეკლამ.

ამბეზი კაისას სიზმრებიდან

მხოლოდ სულიერი ბრძოლის უკიდურეს მიჯნაზე მისულები ხედავენ სხვა სამყაროებს და მათ შორის იმდენად გაცრეცილ ზღვარს, რომ ერთი ნაბიჯი კმარა გადასასვლელად, ნახევარი კი — ორივეში სასიარულოდ, — ერთხელ დაწერა კაისამ და თვლა არ ჰქონდა, მერამდენედ კითხულობდა აია. კაისას ჩანაწერებიდან ეს მისთვის ყველაზე მეტად ახლობელი და გასაგები სიტყვები იყო. რამდენჯერაც „ცხადში ნანახ სიზმრებს“ გადაშლიდა, პირველად აუცილებლად თავფურცელზე ამ წანამძღვარს მიადგებოდა. მერე ალაღბედზე გადაფურცლავდა და კითხვას იწყებდა. ჩანაწერების გაგება უჭირდა. სიზმრებს სულ არ ჰგავდა. ნანახი ამბების ნაცვლად კაისა გამოცანებითა და ქარაგმებით წერდა. ხანდახან თითქოს ლექსებს ამბობდა, მაგრამ არც მთლად ლექსები იყო. აია ხვდებოდა, მთავარი სიტყვები კი არ იყო, არამედ ის, რაც მათ უკან იგულისხმებოდა, მაგრამ სიტყვები და მათი ნყოფაც არანაკლებ იზიდავდა. კაისას ჩანაწერებს წიგნსაცავის ერთ წიგნს ვერ შეადარებდა. კაისასთან აია სტრიქონებში როგორც ლაბირინთში, ისე იკარგებოდა და გვერდიდან გვერდამდე არათუ გამოსასვლელს ვერ პოულობდა, შესასვლელის ადგილმდებარეობაც კი ავიწყებოდა. ასე მაგალითად, კაისა წერდა: სიბნელეს მხოლოდ სიბნელეთა ერთობამ მიანიჭა თავისუფლება და გახდა უთვისებო. რა უნდა ყოფილიყო უთვისებო სიბნელე, ან მანამდე რა თვისებები ჰქონდა, — ამაზე არაფერი ეწერა, ვერც აია ხვდებოდა. ასეთი ქარაგმის ამოიკითხვის შემდეგ მთელი დღეები მის ამოხსნაზე ფიქრობდა და სხვა წიგნების კითხვას გულს ვერ უდებდა, არადა, წასაკითხი რამდენი იყო თაროებზე შემონცობილი, ზოგიც შეკვრებად დალაგებული. ასეთი

სამი შეკვრა იპოვა აიამ. წიგნსაცავის ბოლოში, სკივრში ეწყო. ალბათ კაისამ მათი დასახარისხება ველარ მოასწროო, გაიფიქრა და გადაწყვიტა, უახლოეს მომავალში მათთვის ადგილი თავად მიეჩინა.

აიამ ახლაც ალაღბედზე გადაშალა კაისას „ცხადში ნანახი სიზმრები“. ისეთი ადგილი შეხვდა, რაც აქამდე არ ნაეკითხა. კაისა სიმღერას ელოდა. დასაწყისში მორიდებულად, შეფარვით ითხოვდა. მერე მორჩილი, მაგრამ ბედს-შეურიგებელი ადამიანის ხვეწნასავით ისმოდა მისი სიტყვები, რომელიც დასასრულისკენ განწირულ კვილიად გადაიქცა. ბოლო სტრიქონებში კი კაისა დანანებით ამბობდა, რომ ვერც ერთი ბგერა ვერ შეარხევდა მის გრძნობებს, გონებასა და სულს, რადგან გედს უკანასკნელი სიმღერა მრავალი წლის წინ უკვე ემღერა, ნისლში გაფანტულ ბგერებს კი უკან ვერავინ ველარასდროს დააბრუნებდა, თავად გედის ძვლების ფერფლი კი დიდი ხანია ზღვის სიღრმეებს შერეოდა.

— ვერ გავიგე! — წამოიძახა აიამ, — არარსებულსა და გამქრალს როგორღა ელოდება, — ამისხენი, კაისა, ამისხენი! — ქალიშვილმა ისე მიმოავლო თვალი ოთახს, თითქოს პასუხს სიცარიელისგან ითხოვდა. კარში კი თეკლა დახვდა. დაღს ხელში გრაგნილები ეჭირა.

— რა ვერ გაიგე? — იკითხა თეკლამ.

— მომისმინე! — აიამ კაისას ჩანაწერი ხმამაღლა წაიკითხა, — ვერ ვხდები, კაისა რას გულისხმობდა.

— იქნებ არც არაფერს გულისხმობდა, — თეკლამ გრაგნილები აიას მაგიდაზე დაალაგა.

— რას ჰქვია, არაფერს გულისხმობდა? — დაღის პასუხი გაუკვირდა აიას და ახსნის მოლოდინში სმენად იქცა.

— სიზმრად მოსმენილის მოსმენას ცხადშიც ნატრობს, — აუხსნა დაღმა.

— ეს გასაგებია, — თქვა იმედგაცრუებულმა აიამ. თეკლასგან ბევრად უფრო სერიოზულ ახსნას ელოდა.

— შენ კი ამბობ, ვერ გავიგეო, — გაუცინა თეკლამ და მოტანილი გრაგნილებიდან ერთ-ერთი მაგიდაზე გაშალა.

— ეს რა არის? — აიამ ხაზებს თითი გააყოლა.

— მე და ცვატა ოკუმის ლაბირინთებს ვსწავლობთ. სულ ქვედა სართულზე ვაპირებთ ჩასვლას. საოცრებებს ყვებოდ-ნენ ბოლო სართულის შესახებ. სამწუხაროდ, ოკუმის ნახაზებში მისკენ მიმავალ გზას ვერ მივაგენით და გადავწყვიტეთ, თავად გამოგვეკვლია.

— დრო კი გაქვთ თავზე საყრელი, — აია თეკლასა და ცვატას ძალისხმევამ დიდადაც არ დააინტერესა. მისთვის მთელ ოკუმში ერთადერთი დარბაზი იყო მნიშვნელოვანი — წიგნსაცავი, და ისიც მისი ოთახის გვერდით იყო. — შენ ფიქრობ, რომ კაისა მხოლოდ სიზმრებს აღწერს და მეტს არაფერს? — ისევ ძველ ფიქრებს დაუბრუნდა აია.

— ვერაფერს გეტყვი. ამაში დამრიგებლად და დამხმარედ არ გამოგადგები.

— თეკლა, შენ ხომ იცნობდი კაისას? მის შესახებ მომიყევი რა, — გრაგნილები გვერდზე გასწია აიამ.

— ვიცნობდი... თუმცა, უმჯობესია, თუ ვიტყვით, ვიცნობ! — თეკლამ შუბლი შეჭმუხნა, თვალეები მოჭუტა და თავი უკან გადასწია.

— რას იხსენებ? — გვერდით მიუჯდა აია თეკლას.

— პირველ დღეს — გონებადაკარგული კაისა კამარაში რომ მოიყვანეს. იმ დღეს გაქცევა გადაწყვიტე, — ჩაეცინა თეკლას, — ძიძასაც გამოვუტყედი, იმან დედაჩემს მოახსენა. დედოფლის ქალიშვილი ვიყავი, თან სუსტი ჯანმრთელობის და ამ სიტყვებისთვის არ დამსაჯეს.

— სად? რატომ? — დაინტერესდა აია.

— იმ მხარეში მინდოდა გაქცევა, სადაც ისეთ ლამაზ კაბებში ჩაცმული გოგოები ცხოვრობდნენ, როგორც კაისას ეცვა. მანამდე კაბაში გამოწყობილი ქალი არასდროს მენახა.

— თეკლა, რას ამბობ?! — აუტყდა სიცილი აიას, — ამას ვერასდროს წარმოვიდგენდი.

— აბა?! დალების მომავალ დედოფალს ეს ფიქრები არ მეკადრებოდა! კაისა სულ ავადმყოფობდა, სიარულიც არ შეეძლო. ხელში აყვანილს გამოიყვანდნენ გარეთ და სკამზე დასვა მდნენ. ის კი სადღაც შორეთში იცქირებოდა და არაფერს ამბობდა. დალ გოგოებს ხომ არაფრის გვემინოდა, მაგრამ კაისას მიმართ უცნაური რიდი გვექონდა. ჩვეულებრივი ადამიანი არც გვეგონა, გრძნეულს ვადარებდით. ისე, ჰქონდა გრძნეულებით გამჭოლი მზერა. ჩვენ გვეგონა, თვალი თვალში რომ გაგვეყარა, მაშინვე მოვინუსხებოდით.

— ბოლომდე ასე გემინოდათ?

— სხვებს ჰო, მე კი არა. ყველაფერი შეიცვალა, როცა კამარაში მეორე გონდაკარგული მოიყვანეს.

— მამაჩემი! — დაასწრო აიამ.

— ჰო, მამაშენი. ლილე და კაისა მაშინვე დამეგობრდნენ, მე ლილესთან ვმეგობრობდი და კაისაც უფრო ახლოს გავიცანი.

— და მიხვდი, გრძნეული რომ არ იყო.

— საშიში გრძნეული არ იყო, — შეუსწორა თეკლამ, — ნავალ ახლა. ამ გრაგნილებს აქ შევინახავ. ოკმის ჯურღმულე-ბამდე რომ ჩავალწევთ, მერე შენც ჩაგიყვანთ. სალამომდე აღარ შეგანუხებ. ახლა გზების გამოსაკვლევად ნავალ, — დალმა თავისუფალი გრაგნილი აიღო და გასასვლელისკენ გასწია.

— თეკლა, რაღაც მამცივნებს, იქნებ შენი ბალახებით ნაყენი მომიხარშო? დიდი დრო ხომ არ უნდა. მოამზადე და დატოვე. ნულარ მოიტან. მე გამოვალ და დავლევ.

— კარგი, — თავი დაუქნია დალმა აიას. მერე გრაგნილები იმ თაროზე შეალაგა, სადაც აია მისთვის და ცვატასთვის საინტერესო წიგნებს აგროვებდა და წიგნსაცავიდან გავიდა.

— კარი ღია დამიტოვე! — გასძახა აიამ.

აია ისევ კაისას სიზმრებს მიუბრუნდა. ბოლოსკენ გადაშალა, დასასრულამდე სადღაც ათი ფურცლით წინ და კითხვა დაიწყო. შესცივდა. მოსასხამში გაეხვია, ღია აივანზე გავიდა და მზეს მიეფიცა. ესამოვნა. ოკმის ძირში მოქცევა

ტალღებს ძველებურად აზვირთებდა და კლდეებზე თეთრ ქაფს ტოვებდა. აიამ წიგნი მოაჯირზე დადო და ზღვას ჩახედა. წყლის ხმაური, სურნელი, სიო — ყველაფერი თავისკენ ეძახდა, იზიდავდა. წინააღმდეგობის განწევა სულ უფრო მძიმე ხდებოდა. წამიც და აია თვალუნვდენელ ლურჯ სივრცეს შეუერთდებოდა. ხელები თავისით წამოიშალნენ და შემთხვევით მოაჯირზე შემოდებულ წიგნს გადაეყარნენ. აიამ კაისას ჩანაწერების დაჭერა ძლივს მოასწრო, ზღვაში რომ არ გადავარდნილიყო. გონს მოეგო. დაბლა აღარ ჩაუხედავს. წიგნი აიღო და იქვე ისე დაჯდა, ფურცლებს სხივები არ დასცემოდა და თვალი არ მოსჭროდა. ახლა ზღვის შხუილი იავნანასავით ჩაესმა, რული მოეკიდა, მაგრამ თავს ძალა დაატანა და დამახსოვრებული ადგილიდან გააგრძელა კითხვა. „წლებით ნაშენი გალავანი ბავშვობამ გამოარღვია და წარსული ცხადად იქცა. მერე რა, რომ იმ გალავნის ლოდები ჩემი წლები არაა, არც ის ბავშვობაა ჩემი, მაგრამ ისე ცხადად ვხედავ და ვგრძნობ, შეიძლება, ის მოგონებები ასეთი სიზუსტით თავად პატრონმა ვერ ამოქექოს. თავდაპირველად თუთა მეგონა. ის დაქროდა ნიავეზე სწრაფად, მას შეეძლო თევზით ცურვა. რამდენჯერ თვლებზე ხელი ამიფარებია, როცა ჩანჩქერს წყალივით გადმოჰყოლია. მგონებია, მორევი გადაყლაპავდა, მაგრამ უვნებლად ამოსულა. ამიტომაც ვფიქრობდი, რომ თუთას ბავშვობა მსტუმრობდა. შევცდი. თუთა წყალივით იყო, მაგრამ თავად წყალი არასდროს ყოფილა. ნიავევით მოუსვენარი იყო, მაგრამ მასავით უხილავად არ უქროლია. არც ქარი ყოფილა არასდროს. მწველი მზერა ჰქონდა, მაგრამ თავად ცეცხლი არასდროს ყოფილა. ყოველთვის ადამიანი იყო. ის ბავშვი კი თავად გახდა ჰაერი, როცა ხიდიდან გადაეშვა და თავად გახდა წყალი, როცა ზღვის სიღრმეებში მოხვდა. ის ბავშვი სტიქიებს არ ჰგავდა, თავად იყო სტიქია“, — წერდა კაისა.

— ეს ხომ მე ვარ! — წამოიძახა აიამ და გოცებისგან წიგნი ხელიდან გაუვარდა. მაშინვე აიღო და ძვირფასი საჩუქარით გულში ჩაიკრა. — ჩემზეა! — თქვა და კითხვა სასწრაფოდ გააგრძელა.

„მისმა ჟღალმა თმამ დამაბნია. ბავშვობაში ასეთი არ ჰქონდა. თვლებით ვიცანი, — აიამ თმაზე ხელი მოისვა, რომელსაც თეკლას რჩევით ფერი შეუცვალა, მონითალო შეფერილობა მისცა, — ჩემი ცრემლიანი მფარველის გვერდით იდგა. ცრემლებისგან ქალს სახეზე ერთ მხარეს ღარი გასჩენოდა. ცრემლი კი სდიოდა, მაგრამ არ ტიროდა.“ — ნეტავ, ეს ცრემლიანი ქალი ვინ უნდა იყოს, — ჩაფიქრდა აია, — თეკლა ან თუთა, — მხოლოდ ეს ივარაუდა და ცუდად ენიშნა. უსიამოვნოდ შეიშმუშნა.

შემდეგ კაისა ბნელ დღეზე, მძინარე წყალზე და მტრად მოსულ დაუპატიჟებელ სტუმრებზე წერდა და მასპინძელს მათ ბრძოლაში ჩარევას უკრძალავდა, ურჩევდა, საერთოდ დამალულიყვნენ. აიამ კიდეც რამდენიმე გვერდს გადაავლო თვალი და თეკლას მომზადებული ნაყენის დასალევად წავიდა. ვერ გადაეწყვიტა თეკლასთვის წაკითხულის შესახებ მოეყოლა თუ არა. სტიქიონებად ქცევის უნარს საიდუმლოდ თვლიდა. ასე იყო ლილესგან დარიგებული. არც არასდროს უნდა გამოეყენებინა და არც მოეყოლა. თუმცა თავად ლილემ დაარღვია წესი, ეს აიას მეტ თავისუფლებას ანიჭებდა, მაგრამ მამასთან შეთანხმების გარეშე მაინც თავს იკავებდა. რაც გერგეს გაუმხილა, ისიც საკმარისზე მეტად მიაჩნდა და ხანდახან ნანობდა კიდეც.

აიამ თავი შეუძლოდ იგრძნო. აღარ აციებდა. ახლა პირიქით — გულზე ცეცხლი ეკიდა, სიმხურვალე ყელში აწვებოდა. ძლივს წამოდგა. ნაყენის დაღევას ისევ წამოწოლა ამჯობინა. თავის ოთახში შევიდა, კარი ღია დარჩა. სანოლზე მიწვა.

— აქ ხარ? — შემოესმა თეკლას ხმა.

— აქ ვარ! — გაბზარული ხმით თქვა აიამ.

— რა მოგივიდა? ავად გახდი? — ფეხს აუჩქარა დაღმა.

— ჰო, მგონი. ახლა მცხელა, შუბლი და კისერი მეწვის. რა კარგია, რომ თვითონ მოხვედი.

— დალიე ნაყენი. დღეს დაისვენე, ინექი, — თეკლამ აიას გავარვარებულ შუბლზე ხელი დაადო, — ახლავე მოვალ!
— თქვა და ოთახიდან გავიდა.

უკან ღვინონარევი წყლით სავსე თასით დაბრუნდა. ნაჭერი დაასველა და აიას შუბლზე დაადო.

— კარგია! — ესიამოვნა აიას, — სად უნდა გავციებულყავი? სულ წიგნსაცავში ვარ.

— ეს დღეებია ხმალსაც ხშირად ცდიდი, — შეუსწორა თეკლამ.

— ჯერაც არ მივარჯიშია! — თავი გაააქნია აიამ, — შენ ხომ არ გაციებულხარ, ჩემთან ერთად არ იყავი? მე რაღა მომივიდა.

— დამშვიდდი. ხდება ხოლმე, — დაღმა ქალიშვილის შუბლიდან ნაჭერი აიღო, გაანიავა და ისევ დაადო, — ეს ნაყენი ხვალისთვის ფეხზე დაგაყენებს. აი, ნახავ!

— უკვე მიშველა მგონი, ისე აღარ ვხურვარ, — დასამშვიდებლად გაუღიმა აიამ, — დაგიჯერებ და დავისვენებ.

— დაიძინე! ერთი შენი თვალეები დაგანახა, ხორბლის მარცვლებივით დაგიპატარავდა. მე აქ დავჯდები.

— რად მინდა, მიხედე შენს საქმეს, — დაითხოვა აიამ თეკლა.

— კარგი, გავალ, მოისვენე! რომ გაიღვიძებ, დარჩენილი ნაყენი დალიე.

ცვატას გული დასწყდა, თეკლასთან ერთად ოკპის ლაბირინთების გამოკვლევა რომ გადაიდო. ეს ერთადერთი საქმიანობა იყო, რომელიც მონადირეს ოკპის მოსაწყენ ცხოვრებას აძლებინებდა. თავად ვერ ხვდებოდა, რა უფრო იტაცებდა — გზების კვლევა და კიბეებზე დაგებული ხაფანგების აღმოჩენა, — აქამდე ხომ მხოლოდ თავად აგებდა, თუ მრავალწლიანი მონადირული, მარტოსული ცხოვრების შემდეგ თანამგზავრთან ერთად, თუნდაც ქვის კიბეების, ავლა-ჩავლა. ლაბირინთების კვლევის დაწყების შემდეგ ცვატასა და თეკლას სასაუბროც გაუჩნდათ. ცვატა ქალებთან ლაპარაკისა და ქცევის დიდი მცოდნე არ იყო. ან სად უნდა ესწავლა — ისინი სანადიროდ არ დადიოდნენ და ცვატა კი ერთ ადგილას ცხოვრებას გულს ვერ უღებდა. უფრო მეტიც, ხშირად მათი მორჩილი გამომეტყველება აღიზიანებდა, დამფრთხალ სამიზნეს აგონებდა, შიშისგან გაქცევის თავიც რომ აღარ აქვს. თეკლას თვალეებში ზუსტად ამას ვერ ხედავდა, იოტისოდენადაც ვერ ამჩნევდა. არც იყო გასაკვირი, თეკლა დალი იყო, მაგრამ ცვატას მის მტკიცე მზერაში ის ნაპერწკალი უფრო იზიდავდა, რასაც აქამდე ამაოდ ეძებდა.

ცვატას აიას ავადმყოფობა გაუკვირდა. სანადიროდ ეგ არ ყოფილა და თავსხმასა და ქარიშხალში არ მოხვედრილა, მთის მდინარის გაყინულ წყალში არ ჩავარდნილა და წიგნსაცავში გამოკეტილს რა უნდა დამართოდაო. მერე თავად დაასკვნა: გადაიღლებოდა, ერთი კარგი გამოძინება სჭირდება და ჩიტივით იქნებაო.

— მეც ასე ვფიქრობ, — იმედიანად თქვა თეკლამ. — სხვათა შორის, დაბლა ჩასასვლელი კიდეც ერთი კარი ვიპოვე. ან აქამდე როგორ ვერ შევამჩნიეთ. კაისას ოთახთან ახლოსაა. რამდენჯერ ავუარ-ჩამოვუარეთ და ყურადღება არ მიგვიქცევია.

— როგორ აღმოაჩინე? — ცვატამ ახალი რუკებით გრაგნილი დაახვია, გვერდზე გადადო და სმენად იქცა.

— სულ შემთხვევით. დერეფანში წყალი დამექცა და ღრეჩოში მიიძალა. კარი ძლივს გამოვალე, კარგა ხანს ვინვალე.

— სახელური ჰქონდა?

— კედელში ჩატანებული, თითების გასაყრელით. ჩვეულებრივი რომ ჰქონოდა, თვალში ხომ აქამდეც მოგვხვდებოდა.

— ჰო... — თავი დააქნია ცვატამ, ცოტაოდენი ყოყმანის მერე კი დაამატა, — მე სანადიროდ ხომ არ წავიდე?

— მარაგი გვაქვს. ახალ მთვარეს დაელოდე. გაიგე, რა ამინდი იქნება და მერე წადი. რა გეჩქარება?

— არც არაფერი. ვიფიქრე, სანამ შენ აიას უტრიალებ, მე მთებში წავიდოდი.

— მით უმეტეს, თუ მე აიასთან უნდა ვიყო, ოკმს მიხედვა ხომ სჭირდება, — თეკლას ცვატას გამშვება არ უნდოდა.

ფეხზე დადგომის ნაცვლად აია სულ უფრო ცუდად ხდებოდა. ემჩნეოდა, მაღალი სიცხე ჰქონდა, ბორგავდა. რამდენჯერმე თავი სახლში — როშკაში ეგონა და თეკლას, როგორც ნაის, ისე ელაპარაკებოდა. როცა თეკლა შუბლზე ცივ, სველ ნაჭერს დააფენდა, წამიერად მშვიდდებოდა, მიყუჩდებოდა, ერთს ჩათვლემდა და ისევ აბობოქრდებოდა. დალი მთელი ღამე ფხიზლობდა. ქალიშვილისთვის თვალი არ მოუცილებია. გამთენიისას აიას სიცხე უფრო აენია, ბოდავდა, სანოლიდან დგებოდა, გაიძახოდა, ხმალი მიხმობსო. თეკლამ აიას ხმალს რამდენჯერმე გახედა, მაგრამ ძახილის ვერაფერი შეამჩნია. აიას კი ველარ აკაგებდა.

— ხმალი! ხმალი! — გაიძახოდა ქალიშვილი და იარაღისკენ იწევა.

დალმა ხმალი აიას მიუტანა, იქნებ ასე უფრო დამშვიდდესო. აია დაწყნარების ნაცვლად უფრო გახელდა და ხმლის ქნევა დაიწყო. თეკლამ ძლივს წაგლიჯა ხელიდან. სასწრაფოდ დააღვეინა რამდენიმე ფიალა დამამშვიდებელი ნაყენი. აია როდის-როდის დაწყნარდა. თეკლამ ხმლის აღება სცადა, მაგრამ ქალიშვილი ისე იყო ჩაბლაუჭებული, ძვრა ვერ უყო. თან შეეშინდა, არ გავაღვიძოო. ცოტა ხანში აიას სიცხემაც დაუნია. ისე აღარ ხურდა. ავადმყოფს ცვატამ მოაკითხა და აიასთან დროებით დარჩა, თეკლას შეცვლა შესთავაზა. დალი ნაყენების მოსამზადებლად გავიდა და მალევე სამკურნალო სითხიანი თასებით უკან დაბრუნდა.

— მშვიდად სძინავს! — მოახსენა ცვატამ.

— გამთენიისას დასაძინებლად ორმაგი ნაყენი მივეცი! — შუბლზე ხელი დაადო თეკლამ აიას, — თან გაგრილებულა! — შვებით ამოისუნთქა დალმა.

— ხმლით რად სძინავს? აღება მინდოდა და არ დამანება, — იკითხა ცვატამ.

— აიტეხა, ხმალი მეძახისო. ვერაფრით დავამშვიდე. მოვუტანე და სულ გაგიჟდა. ხომ გითხარი, დამამშვიდებელი ორმაგი ნაყენი დავალევინე-მეთქი. ამის მერეღა ჩაეძინა. კარგი ახლა, ნადი შენ. ისევ მე დავრჩები. — ცვატა თეკლას უხმოდ დაემორჩილა.

თეკლა აიას სანოლთან ჩამოჯდა. ოთახამდე მოღწეული ტალღების დგაფუნი მის მშვიდ სუნთქვას ფარავდა. არადა, სულ რამდენიმე საათის წინ ზღვა და აია ერთმანეთს ჯიბრში ედგნენ. თეკლას რული მოეკიდა. ძილს გაუძალიანდა და ყურადღების გადასატანად ის წიგნი აიღო, რომელიც აიას თავთან ედო და მისსავე ჩანიშნულ გვერდზე გადაშალა. რამდენიმე აბზაცი წაიკითხა.

— მართალია აია, ვერაფერს გაიგებს კაცი. რა მძინარე წყალზეა საუბარი, რა დღისა და ღამის შეყრაზე, ან სტუმრების ჩხუბსა და დავიდარებას მასპინძელმა შორიდან რად უნდა უცქიროს? ვერაფერი გავიგე, — ჩაილაპარაკა თავისთვის. წიგნი დადო და ისევ აიას სუნთქვას მიაყურადა.

აიას კვლავ ეძინა. თეკლამ ინანა კიდეც, ორმაგი ნაყენი არ უნდა მიმეცაო, მაგრამ მბორგავი ქალიშვილის შემხედვარე მაშინ ასე არ ფიქრობდა.

ღრუბლებმა მზის სხივებს გზა გადაუღობეს, ჩრდილმა ოთახი ნახევრად ჩააბნელა და შუადღისთვის უჩვეულოდ ჩაიბურა. თანდათან აიას სუნთქვა გამოიკვეთა და ოთახს მხოლოდ ის ავსებდა. თეკლამ ყურადღება დაძაბა. ოკშისთვის უჩვეულო გარემოს გრძნობდა, მაგრამ მიზეზს ვერ ხვდებოდა. აიამ ერთი ღრმად ამოიოხრა და წამიერად სუნთქვა შეეკრა. ახლა კი მიხვდა თეკლა, რა ანუხებდა: ოთახში სამარისებური სიჩუმე იდგა. თითქოს ოკშის ძირში მღელვარე ზღვა არც კი ყოფილიყო, რომლის მუდმივად აზვირთებულ ტალღებს წყლის ქაჯები და მაცილნიც გაურბოდნენ. თეკლა დერეფანში გავარდა და აივნიდან გადაიხედა. მოკრიალებულ ცაზე მზეს მთვარე აფარებოდა და მის დამალვას ლამობდა. ოთახში ჩამობნელების მიზეზიც ეს უნდა ყოფილიყო და არა ღრუბლების ჩრდილი. კლდეს მიბჯენილი ზღვის გამშემებული ტალღები არც კი ირხეოდნენ — წყალს ეძინა.

— სტუმრები... დაუპატიჟებელი სტუმრები!.. — წამოიყვირა თეკლამ.

ჯერ აიას ოთახში შევარდა. შეანჯღრია, მაგრამ საგონებელში ვერ ჩააგდო. ცვატას გასაფრთხილებლად დააპირა გაქცევა, კარებამდე მივიდა, ისევ უკან გამობრუნდა, ვერც აიას ანებებდა თავს.

— თეკლა! — შეუყვირა საკუთარ თავს დალმა.

დალი აიას ოთახთან ახლოს აღმოჩენილი კარისკენ გავარდა. გამოალო და ისევ უკან შებრუნდა. აია პატარა ბავშვივით აიტაცა და სამალავისკენ გააქანა. შეძლებისდაგვარად მოხერხებულად დაანვინა, კარი მიუხურა და ცვატასკენ

გაქანდა. ცვატა ვერც თავის ოთახში აღმოაჩინა და ვერც დიდი სათავსოში, რომელსაც სამზარეულოდ იყენებდნენ. ჭიშკრისკენ გაექანა, თან მთელი ხმით ეძახდა.

— აქ ვარ! — მოესმა მონადირის ხმა უკნიდან.

— ჭიშკარი... — ძლივს ამოთქვა თეკლამ.

— გავიგე... გავიგე... დავაბინავე უკვე!

თეკლა ცვატას მივარდა, არც კი ჰკითხა, ვინ დააბინავეო, მკლავში ხელი ჩასჭიდა, გამომყევო, — შეუძახა და პატარა ბავშვივით წაათრია.

— თეკლა, რას აკეთებ, — გაუძალიანდა ცვატა, მაგრამ დაღმა თვალები ისე დაუბრიალა, მის ნებას მიჰყვა.

— წიგნსაცავი ჩარაზე! სწრაფად! — უბრძანა მონადირეს დაღმა, თავად კი აიას ოთახში შევარდა და ის წიგნი აიღო, რომლიდანაც მძინარე წყლის შესახებ ამოიკითხა.

— რა მოხდა, აღარ მეტყვი? — ჰკითხა სამალავში ცვატამ ქალს, — ფასისიდან გვესტუმრნენ, თუთამ ხალხი გამოგზავნა. რას იტყვიან?

— ფასისიდან? — დაეჭვდა თეკლა.

— აია აქ რატომ შემოიყვანე, ვის ვემალებით?

— ახლავე გეტყვი... — თეკლა ცოტა დამშვიდდა და ცვატას ყველაფერი მოუყვა.

— კი ჩამოზნელდა უეცრად, — დაეთანხმა მონადირე, — წყლის დაძინების კი რა გითხრა, ზღვის ხმაური ჩემამდე არც მოდიოდა.

— ახლა შენ მითხარი, ვინ იყვნენ?

— ხუთნი იყვნენ. ერთი შეხედვით ჩვეულებრივი ადამიანები. ვერაფერი ვიეჭვე. ოკუში შევიყვანე. შენ გიკითხეს, საქმე გვაქვს სასწრაფოო.

— თეკლა, სად ვარ? — მოისმა აიას ხმა.

— სამალავში ვართ.

— რა ხდება? — თავი წამოსწია აიამ.

— წყალმა დაიძინა, — მხოლოდ ეს უპასუხა თეკლამ.

— წყალმა დაიძინა... წყალმა დაიძინა... — გაიმეორა ქალიშვილმა, — და დაუპატიჟებელ სტუმრებს ვემალებით. — თეკლა, შენც იცოდი ეს?

— არა. ამ დღით ამოვიკითხე და ის გავაკეთე, რასაც კაისა გვირჩევდა.

დერეფნიდან ბრახუნი მოისმა. რა ხდებოდა, გარჩევა რთული იყო. ბრახუნი ღრიალმა შეცვალა. სამივეს ისეთი განც-
და დაეუფლა, ზუსტად მათ კართან ნადირი ერთმანეთს დარეოდა და სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლა გაემართათ
პირველობისთვის. კარს სულ უმნიშვნელო ჭუჭრუტანაც არ ჰქონდა, რომ გაეხედათ. დრო ისე გაინელა, სამივეს მოთ-
მინების ფიალა ევსებოდა, გაურკვეველობა კი მოლოდინის აუტანლობას უფრო ამძაფრებდა.

— ქაჯები არიან! — დაასკვნა დალმა.

— ჰო, ეგენი არიან! — მონადირე რამდენჯერმე ისე აიტანა ბრძოლის ჟინმა, იარაღის ტარს წაეტანა.

— დამშვიდდი! — თეკლამ მაშინვე იგრძნო მისი მოძრაობა, — აჰ, მეც რა დიდი სიამოვნებით გავუხტებოდი. რა ხა-
ნია, აღარსად შემომფეთებინა! — კბილებსშუა გამოსცრა დალმა.

ხმაური ოდნავ მიწყნარდა თუ არა, ცვატამ გასვლა გადაწყვიტა. კარი ოდნავ შეღებულიც არ ჰქონდა, რომ ისეთი
გრგვინვა გაისმა, იქაურობა ისე შეზანზარდა, ეგონათ, ოკში თავზე ჩამოექცეოდათ. ოკშელები კედლებს მიეხეთქნენ.
ერთმანეთს ეჭიდებოდნენ, დაბლა ჩამავალ კიბეზე რომ არ ჩაგორებულყვნენ. კიდევ კარგი, რყევა დიდხანს არ გაგრ-
ძელდა. გრგვინვასა და ზრიალს ზუზუნი მოჰყვა, რკინის რკინაზე შემორტყმის შემდეგ რომ იცის ხოლმე, ისეთი. ზუზუ-
ნის შემდეგ სიჩუმემ დაისადგურა. ერთხანს ოკშელებს მხოლოდ საკუთარი ყურების შიშინი ესმოდათ, შემდეგ კი კაკუნი
გაისმა. ზუსტად ისეთი, იმ სიხშირითა და წყვეტებით, როგორც აიამ თეკლას ძებნისას მთებში მოისმინა.

— ეს მამაა! — წამოიძახა აიამ, — ნიშანს გვაძლევს, როგორც მაშინ. გასვლა შეგვიძლია.

კარი ფრთხილად გააღეს. დერეფანი ქაჯებისა და შაშილების გვამებით იყო სავსე. კიდევ, ბევრი მიწა ეყარა გოროხე-
ბად. ოკშს, პირველად არსებობის მანძილზე, ავსულთა შემოტევა გადაეტანა.

— კაისამ და ლილემ გადაგვარჩინეს! — ამაყად თქვა თეკლამ.

— აქ მხოლოდ ქაჯთა გვამებია, კი მაგრამ, წინააღმდეგობა ვინ გაუნია?! — გაოგნებული ცვატა აქეთ-იქით იყურებოდა.

— აი ვინ! — აიამ მოზრდილი გოროხი აიღო და მონადირეს გაუნოდა.

მთვარე მზეს მოსცილებოდა. ზღვაში ჩამავალ მნათობს ჰორიზონტი გაენითლებინა. ტალღები უწინდებურად
ეხეთქებოდნენ ოკშის კლდეებს და იქაურობას აყრუებდნენ.

— ეს რა ამბავი დაგიტრიალებიათ აქ? — მოისმა ყრანტალი.

— რუფია! — ერთდროულად შესძახეს თეკლამ და აიამ.

სულ რამდენიმე სიტყვით მოიკითხეს ერთმანეთი. რუფიამ დაამშვიდა ოკშელები, საჩქარო არაფერია, ისე მოგიკითხეთ,
ჯერ საქმეს მიხედეთო — დერეფნები ავსულთა გვამებისგან იყო გასაწმენდი, დალამებამდე კი ცოტა დრო რჩებოდა.

ცვატამ და თეკლამ აიას ავადმყოფობის შემდეგ მოსვენება შესთავაზეს, უშენოდაც მოვუვლით საქმესო, მაგრამ პა-
სუხად მტკიცე უარი მიიღეს. ჯერ გვამების დანვა გადაწყვიტეს, მაგრამ ღია ადგილამდე ისე შორს იყვნენ, დერეფანს

დილამდე ვერ მოასუფთავებდნენ. რუფიამ ოკშელები დაარიგა, გვამები აივნებიდან პირდაპირ წყალში გადაეყარათ. აიას საქმე გაუადვილეს. ცვატა და თეკლა ავსულებს მოაჯირზე დებდნენ, ის კი ზღვაში ყრიდა. აია ამდენ ქაჯს ერთად პირველად ხედავდა. შემზარავი შესახედაობისანი იყვნენ, ადამიანებზე ბევრად მოზრდილები და ბრგეები. ისეთი მძიმე, მოუქნელი ცულები და რკინის ეკლიანი კომბლები ეჭირათ, ბევრ ვაჟკაცს მათი მოქნევა გაუჭირდებოდა. რკინის სამაჯურებიანი, მორებივით მაჯები ჰქონდათ და კუნძივით კისრები. აიას ისეთი შეგრძნება გაუჩნდა, თითქოს ნადირს ეხებოდა. ერთის გულსაკიდმა აიას ყურადღება მაშინვე მიიპყრო: საოცრად ჰგავდა მის სტიქიონების მედალიონს, მხოლოდ ბევრად დიდი იყო და უხეში ნაკეთობის. აია, სანამ გვამს უბიძგებდა, მისკენ დაიხარა, უკეთ რომ შეეთვალეოდა. დერეფანში მყოფთაგან ვერავინ დაინახა, როგორ ჩაავლო ქაჯმა მკლავში ხელი, მთელი ტანით მოაჯირიდან გადაიზნიქა, ზღვაში გადავარდა და ქალიშვილიც თან წაიყოლა. აიამ ერთი დაყვირება შეძლო მხოლოდ.

თეკლამ გაიაზრა თუ არა, რაც მოხდა, ქვის განიერ მოაჯირზე ავარდა. ცვატას თეკლას შეჩერება შეძახილითაც არ უცდია. მონადირემ მხარზე გადაკიდებული ქაჯი იქვე დააგდო და დალისკენ გაექანა. თავადაც გადახტომას აპირებდა. თეკლა წამიერად დაყოვნდა, ჯერ დაბლა ჩაიხედა, აქაფებული ტალღები კლდეებს უმონყალოდ ასკდებოდნენ. რუფიას ხელი რომ არ შეეშალა, წამიც და უფსკრულში გადაეშვებოდა. არა-არას ძახილით ყვავი გაშმაგებით სახეში შეაფრინდა. რუფიას ძალისხმევას არ შეუჩერებია თეკლა, ერთ ყვავს ადვილად მოიშორებდა, მისი შემაკავებელი ნამდვილად არ იყო. იგი იმ აზვირთებულმა ტალღამ გააშეშა, რომელიც ზღვიდან მათ სიმაღლემდე ამოზნექილიყო და დერეფნისკენ მოინევდა. სარკმელში შემოვარდნილმა წყლის ჭავლმა თეკლა მოაჯირიდან დერეფანში გადააგდო. ნიაღვარმა მკვდარიც და ცოცხალიც თან წაიყოლა. უეცრად მოვარდნილი წარღვნა უეცრადვე ჩანყნარდა.

— როგორ ხარ?! — ხელი გაუნოდა ცვატამ თეკლას, — რა იყო ეს?

— მე ვიყავი! — წამოადგათ თავზე აია, — ტალღად შემოვვარდი.

— აია, ცოცხალი ხარ! — ძლივს ამოთქვა თეკლამ.

— ცოცხალი ვარ! იროელის დამარცხება არც ისეთი იოლია! არა, რუფია? — გახედა განუნულ ყვავს აიამ.

— ვიცი... ვიცი... — ჩახლეჩილი ხმით ამოიყრანტალა წყალნაყლაპმა ყვავმა, — ოღონდ ძალიან კი შეგვაშინე! — დააყოლა ბოლოს.

* * *

ყველაფერი რომ მიაღაგეს, დერეფანი ავსულთა გვამებისგან განმინდეს, ცვატა და თეკლა ცეცხლის გარშემო დასხდნენ. ორივე მთელი ლამის უძინარი იყო, მაგრამ რული არ ეკარებოდათ. ყვავისა და ქალიშვილის საუბარში არც ერთი არ ჩარეულა, მარტოები დატოვეს. მალე აია და რუფიაც შეუერთდნენ.

— გამთენიისას აიტეხე, ხმალი მეძახისო, მე ბოდვა მეგონა, სიცხე გქონდა მაღალი და ასე ჩავთვალე, — წამოიწყო თეკლამ.

— მართლა? მე არ მახსოვს. მერე? — მაშინვე დაინტერესდა აია.

— მე ვერაფერი შევამჩნიე, ხმალი თავისთვის ეკიდა. შენ კი მისკენ იწვედი, ძლივს გაკავებდი.

— ხმალმა მოახლოებული საშიშროება იგრძნო ნამდვილად, — თქვა რუფიამ.

— ახლა მეც ასე ვფიქრობ, — დაეთანხმა თეკლა, — მაგრამ მაშინ...

— შენ ადგილას მეც ბოდვად ჩავთვლიდი, — დაამშვიდა აიამ თეკლა.

ტალღადქცევაზე აიამ არაფერი თქვა და არც თეკლა და ცვატა ჩაეძინენ. ყველა გაჩუმდა.

— ალბათ მალე ფასისში დავბრუნდებით, — დაარღვია სიჩუმე აიამ.

— ყველაფერი ნაიკითხე უკვე? — გაკვირვებით შეხედა თეკლამ.

— არა. აქ მხოლოდ ერთი წიგნია, სადაც ყველაფრის პასუხი წერია და ეს წიგნი ვიპოვე, — უპასუხა აიამ და მხარდასაჭერად რუფიას შეხედა.

— ასეა! — დაუდასტურა ყვავმა.

— ეგ არის, ამ წიგნში ყველაფერი გამოცანად წერია! — ამოიოხრა აიამ.

ოქროს სარანა

შაბათი შაქარყინულისა იყო. ჯერ კიდევ ყველას ეძინა, ძია სეითი ჩემს ფანჯარაზე ლობიოს მარცვალს რომ ამოაგდებდა და თვალით მანიშნებდა, ჩამოდიო. კბილის ჯაგრისით დერეფნის ბოლოს საპირფარეშოსკენ გავრბოდი, თავს სწრაფად ვინესრიგებდი და მორიგეობაზე დაუგვიანებლად ვცხადდებოდი. შაბათობით მე ძია სეითს ვემსახურებოდი, ის კი თავის ღმერთს ეთაყვანებოდა.

დღის ბოლოს განუული შრომის საფასურად შაქარყინულის რამდენიმე ნატეხი მერგებოდა, რომელსაც სარაიაში მომპასის ყუთში ვინახავდი და მთელი კვირა ვიზოგავდი. დედა ყოველ ჯერზე ერთსა და იმავეს მიმეორებდა, ერთხელაც არ მინახავს სინაგოგაში წასული, რაღა შაბათს გაახსენდება ღმერთი და უქმეო. მე კი ძია სეითისთვის მსახურებაზე უარი არასოდეს მითქვამს და შაბათის მოახლოებას მოუთმენლად ველოდი, რომ ახალგაღვიძებული ღია კიდევ ერთხელ მენახა.

ერთ დღესაც ძია სეითი მეუბნება:

- ზურიკო, იმ დღეს მომაგონდა! შენი არ იყოს, ცხონებულ მამაშენსაც იმ სარაიაში თავისი ამბავი ჰქონდა, — მამაჩემის უხსენებლად შაბათი არ ჩაივლიდა.

- ჰო, ვიცი! — ისე გავხედე, თითქოს მემკვიდრეობით სარაია კი არა, სრა-სასახლე მრგებოდა.

- რაც სკოლა დავამთავრეთ, მე იქ აღარა ვყოფილვარ! შენა, ის კუკლა ისევ იქ არის? — ცალი წარბი ანია და ქვემოდან შემომხედა.

- რა კუკლა, ძია სეით? — ტოლჩიდან წყალი ჩამოვისხი.

- აი, ფაიფურისა, ჩავარდნილი თვალებით, — წრედ შეკრული თითები თვალებთან მიიტანა.

- არა, არ მინახავს! — ღიმილი ვერ შევიკავე.

- იმ კუკლას შიგნით ნათურა დაუყენა. აი, რომ ანთებდა, ცეცხლოვანი გველეშაპი გეგონებოდა. ღამით ჩართულს ტოვებდა, ქურდები უნდა დავაფრთხოო! — სიცილზე დიდრონ თვალებში ცრემლი მოერია.

- ძია სეით, რეები გახსოვს! — თითო საჩემო ამბავი ყოველთვის მზად ჰქონდა.

- როგორ მოიფიქრა მაინც! — საჩვენებელი თითი საფეთქელთან მიიღო — ფირმა გოგოების ფოტოები ჰქონდა სარაიაში გაკრული. იმათ ყარაულად თუ დააყენა! — ცხვირსახოცის კუთხით თვალები ამოიშრო.

- სულ ზედა თაროზე თუ იქნება, — ჩაფიქრებული კედელზე გაკრულ პანორამას მივაცქერდი.

- კარგად დაძებნე ყუთებში, არ გადააგდებდა, — შვიდრტოიან შანდალს სანთლის ნალვენთი ფრთხილად ააცალა.

- მოვძებნი, ძია სეით! — ჩაის ტილო მაგიდას გადავაფარე და მორიგეობისთვის მოვემზადე.

- ახლა მიდი, გენაცვალე, ღია გაიღვიძებს და ჩაიდანნი შემოდგი ცეცხლზე! — ჩემი მსახურება ყოველთვის ღიასთვის საუზმის მომზადებით იწყებოდა.

ღია სეითზე ბევრად უმცროსი იყო და მთელ ეზოში ყველაზე ღამაში კაბები ეცვა. სანოლში მირთმეული ყავის ლაქებით აჭრელებულ ლეიბებს ყოველ ზაფხულს ამინას არეცხინდებდა. მერე კი ხის ჩრდილში ფარდაგზე ფეხმორთმული წიკპლას მოიმარჯვებდა, გადათეთრებულ მატყლს თვითონვე გაჰენტავდა და ჩემს გულს კიდევ ერთხელ მოიგებდა. ღიას ალები ანუხებსო, ერთხელ რალაცაზე განანყენებულმა ამინამ თავისთვის ჩაილაპარაკა. ძილის წინ დედას ვკითხე, ეგ რა არის-მეთქი. ქალური ამბავიაო, მოკლედ მომიჭრა. ღია, ალები, ქალები — ვიმეორებდი გულში და ღიაზე ლექსის დასაწერად ორი ღამეც კი გავტყხე, არაფერი გამომივიდა. ის ღამეებიც შაქარყინულის ანგარიშზე იყოს.

* * *

კვირა კალმახისა იყო. დილით, როდესაც მე და დედა გოგილოს აბანოში წასასვლელად ვემზადებოდით, ქვრივშუშანა მზის ქოლგას გაშლიდა, თავისივე მოქსოვილ იისფერ ბადეს დაიჭერდა და დეზერტირების ბაზრისკენ გაუყვებოდა გზას. დიდი ხნის წინ დამეგობრებული ვაჭრისგან ორ ცალ მოზრდილ კალმახს იყიდდა და „ცარსკი პეროგის“ გამოსაცხოზად რამდენიმე ვაშლსაც გამოიყოლებდა. შუადღისთვის სუფრას ორისთვის გააწყობდა და სადილს უჩემოდ პირს არ დააკარებდა. აბანოდან მოშიებული ვბრუნდებოდი, ეზოს ჭიშკართან დედას ყელზე ვკოცნიდი და პირდაპირ შუშანა ბებოსთან გავრბოდი.

სანამ სუფრას შემოვუსხდებოდით, შუშანა ერთი ათჯერ მაინც შემოირტყამდა თავში ხელს:

„უი, თავი მომიკვდეს, ტარხუნის გამოტანა დამვიწყებია“, ან „ეს რა პური დამიჭრია?! შავი პური შავი დღისთვისაო. თეთრი დღეა, თეთრი პური მივირთვათ!“ სანამ შუშანა ბებო დაფუსფუსებდა, მე ისევ აბანოდან გამოყოლილ ხატებს დავდევი უმისამართო მზერით. ცხელი ორთქლისგან ანთლებული შიშველი სხეულების, წყლისგან გასწორებული დალალების, ჩემს დანახვაზე ოდნავ შემცბარი, იშვიათად კი ურცხვად მომზირალი ქალების წარმოდგენა თავგზას მიბნევდა და კიდევ უფრო მაშიებდა. დამატყობდა შუშანა, საითაც გამიტაცებდნენ ფიქრები და თავისებურად შემომაპარებდა ხოლმე: „დიდი ბიჭი ხარ უკვე! რალა დროს შენი ქალების აბანოში წაყვანაა. იმ კვირიდან ეზოს კაცებს გაჰყვები, ჰო, გენაცვალე!“

ქვრივშუშანა პირველ სართულზე, ერთ ვინრო ოთახში ცხოვრობდა. მთელი ჩვენი ეზო და კარ-მიდამო ერთ დროს შუშანას მამამთილის ყოფილა. მერე კი ბედის უკუღმართობას მთელი ოჯახი პირველ სართულზე, ერთ პატარა ოთახში გამოუმწყვდევია, უნინ მრეცხავებისთვის რომ ჰქონდათ დათმობილი.

- ეგ ხეც ჩემი მამამთილის დარგულია, — ერთ დღესაც შუშანამ თვითონ წამოიწყო ჩვენი ეზოს თუთის ხეზე საუბარი.

- მეც მაგას არ ვეუბნები?! — ღვინოსავით დავაგემოვნე მსხლის ლიმონათი.

- ჰო, გენაცვალე, ყველა იტყუება, ეს თუთის ხე პაპაჩემის დარგულიაო! — თან ჩემი თეფშისკენ გადმოწეულიყო და კალმახს ფხას აცლიდა.

- შუშანა ბებო, ეგ ხე ყველას უყვარს და მოსაჭრელად ენანებათ, — გამოვექომაგე თუთას.

- შენმა მზემ, ჩემზე მეტად გული არავის ეტკინება, მაგრამ მალე მაგის ფესვები იატაკს ამოამტვრევს და სახლში შემოგვივარდება. ის დები ხო უსახლკაროდ დარჩებიან და შენი სარაიაც ზედ მიჰყვება! — უტყუარობის დასტურად ჩანგლის ბოლო მაგიდას დაჰკრა.

- შუშანა ბებო, ჩემი სარაიის ქვეშ მართლა ოქროს ფულია ჩამარხული? — თვალეზანთებულმა კიდევ ერთხელ ვკითხე.

- ჰო, მამ! სახლის შენება რომ დაუნყიათ, ჯერ ეგ სარაია დაუდგამთ მუშებისთვის. ჰოდა, საძირკველში ოვანესს ნიკოლოზისდროინდელი ოქროს ფული ჩაუტანებია. ვერცხლი უნდაო, მაგრამ ამან ოქრო ჩადო. დიდი ამაყი ვინმე იყო! — ოვანესზე საუბრისას პატივისცემის ნიშნად ხმას იცვლიდა.

- ერთხელაც ოქროს თუთა რომ გამოისხას იმ ხემ, — თვალები ამიციმციმდა.

- უნდა მოიჭრას! შუშანა თანახმაა-თქო, ყველას უთხარი. — ხელსახოცით მოინმინდა ტუჩის კუთხეები.

ხანდახან სადილის ბოლოს საჩუქარიც მერგებოდა. ქვრივშუშანა ოთახის სიღრმეში სკივრისკენ გამიძღვებოდა, ნაქარგებიან გადასაფარებელს გადაადრობდა და ჯადოქარივით ორივე ხელით ახდიდა თავს. ამოირჩიეო, მეტყოდა და თვალს ჩამიკრავდა, ჩემი თავსატეხიც ეგ იყო. ათასგვარი მუნდმტუკებიდან, მძივებიდან თუ ფერუმარლის ცარიელი ყუთებიდან ერთ ყველაზე ბრჭყვიალა რამეს მოკრძალებით ამოვიღებდი და მადლობის ნიშნად გულუხვ მასპინძელს ხმელ მკერდზე მივადებდი თავს. ამასობაში ქვრივშუშანას ფუმფულა ბალიშებისკენ გაეპარებოდა თვალი, ძილმორეული გამიღიმებდა და მეტყოდა, „ცარსკი პეროგს“ აქ არ გავჭრი, ჩაიზე სახლში მიირთვიოთო. მერე დედაჩემს ასძახებდა და კიბის რიკულებიდან გამონვდილ დარცხვენილ ხელს, დაღესტნური ვერცხლის სამაჯურით ხელუხლებელ ნამცხვარს მიაწვდიდა.

* * *

ორშაბათი არაჟინიანი მაჭკატებისა იყო. გაკვეთილების მერე „ვანეი გარადოკში“ მივდიოდი და საშა სუროვცევს ქართულს ვასწავლიდი. გარადოკს ოთხი შესასვლელი ჰქონდა. მე საბადურის ქუჩიდან ვსტუმრობდი ქალაქს, სადაც მხოლოდ ბავშვები და ქალები დაიარებოდნენ. სამხედრო ფორმაში გამოწყობილ მამაკაცებს კი გათენებამდე ან გვიან საღამოს თუ მოჰკრავდით თვალს. ეს გეომეტრიულად სწორხაზოვანი და მოსაწყენი, სამხედრო წესებს დამორჩილებული „გარადოკი“ მაინდამაინც ნატიფი რიკულების, ორნამენტებიანი ჭიშკრების და წრიული კიბეების უბანში გაეშენებინათ. უკანა გზაზე ამ მკვეთრი სხვაობის გასაფერმკრთალებლად გზას ვიგრძელებდი და შაუმიანის ქუჩით ვუბრუნდებოდი ჩემს ფერად და მხიარულ თბილისურ ეზოს.

სუროვცევები სამხედრო ქალაქის შუაგულში, გენერლების ტუფით მოპირკეთებულ კორპუსში ცხოვრობდნენ. გენერალი სუროვცევი მხოლოდ გაზეთიდან ამოჭრილ ფოტოზე მყავდა ნანახი, თუმცა მისი არსებობა სახლში მაინც ყოველთვის იგრძნობოდა. სანამ საშასთან ავიდოდი,

ეზოში მოთამაშე ბავშვებს გამოველაპარაკებოდი და სახლის წინ ჩამომსხდარ დიასახლისებს ანგარიშს ჩავაბარებდი - ვისთან და რატომ მივდიოდი. ყველა კორპუსის წინ, დაბალი ლობით შემოკავებულ გაზონებში სხვადასხვა ფერის ვარდები და გლადიოლუსები ხარობდნენ. ამ პანია ბაღების პატრონები ძირითადად პირველი სართულის მაცხოვრე-

ბლები იყვნენ. სუროვცევებს კი ასეთი ბალნარი არ ჰქონდათ, რადგანაც მეორე სართულზე დაედოთ ბინა.

ჩემი და საშას მეცადინეობა თამაში იყო, რომლის დროსაც მხოლოდ ქართულად უნდა გველაპარაკა. სანამ საშა თავის არსენალს სიამაყით მაცნობდა ხოლმე, დეიდა ლადა ტაფაზე მაჭკატებს აბრუნებდა. „ბაკაკებო, ხვანტი ზანიმატსა!“ - კარს შემოგვიღებდა ბოლოს და ხელებს პეპლებიან წინსაფარზე გაიწმენდა.

- ზურიკო, ნაპომნი კაკ პო გრუზინსკი ბლინი, — გარეცხილ ჭურჭელს საშრობზე ჩამოალაგებდა.

- მაჭკატი, წონია ლადა! — დარცხვენით ვეტყოდი და უხერხულობისგან ჩანგალს მივაბჯენდი კბილებს.

- მაჩკატი, მაჩკატი! — იმეორებდა დეიდა ლადა და გულიანად იცინოდა.

როგორც კი იქაურობას მიაღებდა და დიდ ოთახში ტელევიზორის საყურებლად გავიდოდა, საშას ხმადაბლა ვეტყოდი:

- საშა, გინდა მე ვეტყვი წონია ლადას, ჩემთან გამოგიშვას? — დიდი ოთახისკენ გავაპარებდი თვალს.

- არ გამომიშვებს. ეს “ვაეინი გარადოკია”, თავისი წესები აქვს! — სამზარეულოს კარს მიხურავდა და თავს გააქნევდა.

- ჩემთან ხომ მეგობრობ? ხოდა ჩემი ეზოა! — კიდევ ერთხელ ვცდიდი გადმობირებას.

- მისმინე, მართლა არ კეტავთ ღამით კარს? — საშა სკამს ჩემკენ ახლოს მოწევდა.

- მართლა! — ამენტებოდა თვალები ჩემს ეზოზე საუბრისას.

- მართლა ერთად სადილობთ ხოლმე მეზობლები? — ცნობისმოყვარეობა არ ასვენებდა.

- მართლა! — დასტურად თავს მოწყვეტით დავუქნევდი.

- მართლა ყველას თავისი ღმერთი ჰყავს? — კიდევ უფრო ხმადაბლა იკითხავდა.

- ჰო, იქ ყველას თავისი ღმერთი ჰყავს, საპირფარეშო კი საერთო. — გავუღიმებდი და არაყინან თეფშს ჩანგალზე ნამოცმული მაჭკატით მოვასუფთავებდი.

- შენი სარაია მართლა ოქროსია? — დაეჭვებული კიდევ ერთხელ მკითხავდა.

- მართლა! — თვალს ავარიდებდი და კედელზე დაკიდებულ ხის კოვზებს გავხედავდი ზედ მოხატული ძახველით.

- შტაბს ვერ დავტოვებ! — მომიჭრიდა ბოლოს და თეთრად მოთხუპნულ პირს მოიწმენდა.

სუროვცევებმა ისე დატოვეს საქართველო, საშა ერთხელაც არ მსტუმრებია. გამგზავრების წინ სამახსოვროდ ნაჩუქარმა ჯარისკაცების ნაკრებმა კი ჩემი სარაიის მეორე თაროზე დაიდო ბინა.

* * *

სამშაბათი ჩაისა იყო — პატარა, გამჭვირვალე ჭიქით და ლამბაქზე ნატეხი შაქრით მორთმეული ჩაისა. ამ ჩაის სულ სხვა გემო ჰქონდა, ვიდრე სახლში, ვერცხლის ბუდეში მოთავსებული დიდი ჭიქით დალეულს. ელმირა და შაჰლა ადრე

დაობლებული დები იყვნენ. იმათ დედ-მამას ქრელ აბანოში მექისეებად უმუშავიათ. ერთხელ მოულოდნელად მოვარდნილ წყალს აბანოები დაუტბორია და ხალხი დამხრჩვალა, მათ შორის ალიცა და ფატმაც. მეზობლებს გოგოები ნათესავებისთვის არ გაუტანებიათ — როგორც ჩვენს შვილებს, ისე მივხედავთო. ობლებისთვის ლუკმა-პური გაუყვიათ და არაფერი დაუკლიათ, შაჰლას თვალებისთვის კი ვერაფერი უშველიათ. რომ ნამოზრდილან, ელმირას ფრჩხილების გალამაზება უსწავლია და უბნის ქალებთან ბინაზე დაიარებოდა. როცა არ უნდა დაგეხედა, ცერა ფრჩხილის კიდებზე წვრილ ხაზად სხვისი ნუნებიდან ამოსუფთავებული ნითელი ლაკი ემჩნეოდა. ამასობაში კი შაჰლა ლიას ზურგზე მასაჟის კეთებაში დაოსტატებულა და საქმეც გაუჩინია.

- აი, რომ ვერ ხედავს, ხელი უფრო მგრძნობიარე აქვს, — იტყოდა ხოლმე მასაჟისგან გათანგული ლია.

- ეგ კი არა, სამზარეულო ოთახის გვერდითა მაქვს და სადილი თუ მიმენვა, შაჰლა მეძახის ეზოს ბოლოდან, — პირზე ხელს აიფარება და ისე იტყოდა ამინა.

- ნოვრუზის ჯეჯილი რომ ჩაქენება, აღდგომისას ჩავუტან ხოლმე. ერთი-ორ ღერს თითებით გასრესს და ისე ხარბად დაყნოსავს! — სინანულით თავს გააქნევდა დედაჩემი.

ელმირა კი ამბობდა, სხეულის სიამეების ცოდნა შაჰლას მშობლებისგან გამოჰყვა, მერე რა, რომ ქისა არ უჭირავს ხელშიო.

მთელ ეზოში ყველაზე მოსაწყენი ხედი შაჰლასა და ელმირას ფანჯარას ჰქონდა — იქიდან მხოლოდ ეზოს ჩიხი და ჩემი სარაია მოჩანდა, სახურავზე განოლილი ქრელი კატებით. ხოლო ის, რისი დანახვაც სარაიიდან მათ ფანჯრის მიღმა შეიძლებოდა, სუნთქვას მიჩქარებდა და ამოუცნობ სიამოვნებას მანიჭებდა. სამშაბათობით ფიზკულტურის გაკვეთილს ვაცდენდი და სკოლიდან ადრე ვბრუნდებოდი. სარაიაში შევიპარებოდი, ბინოკლს მოვიმარჯვებდი და შაჰლასთან სტუმრად მოსულ ვარდისფერ ქალს მალულად ვუცქერდი.

გაშიშვლდებოდა ეს ქალი, ტახტზე პირალმა დანვებოდა და მოკეცილ ხელებს თავს გვერდულად ჩამოადებდა. შაჰლა თითებს გაავარჯიშებდა, ზურგზე სურნელოვან ზეთებს წაუსვამდა და სივრცეში მომზირალი დაჰყვებოდა ხერხემლის მალეებს. მერე ხან ხელის გაშლილი მტევნებით დაუვლიდა, ხან იდაყვებს მიაშველებდა და ვარდისფერი ქალიც ნეტარებისგან ტერფებს აათამაშებდა. მასაჟის მერე შაჰლა და მისი სტუმარი სავარძლებში მოკალათდებოდნენ, ელმირა ხალიჩაზე ფეხმორთხმით დაჯდებოდა, სამოვარიდან ჩაის ჩამოუსხადა და გააბამდნენ ქალები მუსაიფს. თუ დარი იყო და ფანჯარა ღია ჰქონდათ, საუბარს ადვილად ვარჩევდი. ერთხელაც შაჰლა ამბობს:

- თავიდანვე გეთქვა! აი, ჩვენი ლიაც, უშვილოა და იმიტომ ვუკეთებ მასაჟებს.

- შაჰლა, შენ თუ მიშველი! — სავარძლიდან ნამოხტა ვარდისფერლოყება ქალი.

- მაშინ მარტო ზურგის მასაჟი არ გეყოფა, — თავი გააქნია შაჰლამ.

- შენ როგორც იტყვი, შაჰლა! — ორივე ხელი ანია ქალმა დანებების ნიშნად.
- სისხლია მთავარი! ის რომ ამოძრავდება, ნაყოფიც მოგეცემა. — მისანივით წარმოთქვა შაჰლამ.
- ღია რომ მაინც უშვილოა? — დაეჭვებით იკითხა სტუმარმა.
- ახლა უკვე სეთმა უნდა ივარგოოს! — ღიმილით წაუძღერა.

ქალები ჯერ კიდევ საუბრობდნენ, ელმირამ სარაის კარი მოულოდნელად რომ შემომიღო. ჩაი გამომიწოდა — ცხლად დალიე, გაგაგრილებსო, ნიშნისმოგებით მითხრა და დოინჯი შემოიყარა. შემცბარმა ხმა ვერ ამოვიღე, ბინოკლი ზურგსუკან გადავმალე და თავის გასამართლებლად ესლა მოვიგონე:

- დარაბები ღია დაგრჩენიათ და...
 - ზურიკო, ზურიკო! — თითი დამიქნია და თვალი ჩამიკრა.
- მას მერე მამხილებელი ჩაის გარეშე არც ერთ სამშაბათს არ ჩაუვლია.

* * *

ოთხშაბათი ქიშმიშისა იყო. საღამოთი ღიას მეზობელ ქუჩაზე ვეგზავნებოდი „ზაკაზის“ წამოსაღებად. ძია რუბენს უბანში „ვიტიჩკას“ ეძახდნენ. ხან ვის შეპირდებოდა, კაბას ფეშქაშად შეგიკერავო, ხან ვის დააიმედებდა ერთი შარვალი ჩემზე იყოსო, მაგრამ შეკვეთების გადამკიდე დანაპირებს ვერ ასრულებდა. ვიტიჩკაში ჩამაკერეო, ეტყოდნენ ხოლმე განაწყენებული უბნელები და რუბენიც თავიდან დათქვამდა დანაპირების ჩაბარების დროს. ღიასთან საქმე სხვაგვარად იყო, „ზაკაზი“ იყო და იმიტომ. იცოდა, ოთხშაბათ საღამოსთვის ღიას მუშტრებისთვის უსიკვდილოდ ორი ჯინსის შარვალი უნდა ჰქონდა შეკერილი. დამინახავდა თუ არა, ახალგაუთოვებულ შარვლებს უბეში ხელს წაავლებდა, კოხტად დაკეცავდა და ცელოფანის პარკში ჩამილაგებდა.

- ღიას უთხარი, ბოლო პარტიაა-თქო — ყოველ ჯერზე ერთი და იმავეს მეუბნებოდა.
- ვეტყვი, ძია რუბენ! — თან ქიშმიშისკენ გავაპარებდი თვალს.
- ვახ, კინალამ არ დამავინყდა?! — ვერცხლის თასს ჩემკენ გადმოდგამდა — ეგა მშველის. აი, სულ რომ ვზივარ, ბოდიში და, ტუალეტში მიჭირს. სამირას არ უთხრა, იცოდე, მამამისს ეტყვის.
- არ ვეტყვი, ძია რუბენ, — ღიმილით ვუპასუხებდი, მუჭს გავივსებდი და ქარვისფერ ქიშმიშს სათითაოდ შევექცეოდი.
- ერთი კარგად უნდა დაველაპარაკო ღიას, გაძვირდა ხო იცი ესენი! — უჯრას გამოალებდა და ონტანას მარკებს გადმომიწებდა ფრთაგაშლილი არწივის გამოსახულებით — ამ ფასად ველარ შეკერავს-თქო.
- რომ არ დააკეროთ ჯინსებს ეს არწივები? — საჩვენებელ თითს გადავუსვამდი ოვალურ სპილენძის მარკას.

- რას ამბობ? მაგითა ვჭამ პურს. ეგრე მუშტრები ვერცხლის ქუჩაზე გაიქცევიან. უმარკებოდ იქაური პატრონიცა კერავს.

ძია რუბენი კერვას გააგრძელებდა, მე კი ასჯერ ნანახ ნივთების ხელახლა ვათვალიერებდი. ყველაფერი იგივე იყო: საკერავ მანქანაზე დამაგრებული საკითხავი ნათურა, პანია ბალიშში ჩარჭობილი ნემსები, თარგების დახაზვისას ცარცით მოხატული მაგიდა, მუშაბის სანტიმეტრები, სხვადასხვა ზომის მაკრატლები და ლილები, საკიდებზე საპატიოდ ჩამოკიდებული კაბები და ნანყვეტ-ნანყვეტი ფერადი ძაფები ძია რუბენის კალთაზე. ხანდახან ნემსზე ძაფის აგებას მთხოვდა და დაინუნუნებდა, მე თვალის ჩინი დამაკლდა, ჩემმა ბიჭმა კი კორპუსში ამჯობინა ცხოვრება და მოხუცი მამა მარტო დამტოვაო.

- შაბათ-კვირამდე ამ ჩემს შურტვანს არა სცალიან, ვექილია! — თავის გვარგადაკეთებულ ვაჟზე იტყოდა ხოლმე — ძნელია მარტოობა, ზურიკოჯან!

- ძია რუბენ, -ს როგორ ანერ ჯიბეებზე? — თავს გადავწევი და ხელის გულზე დარჩენილ წვრილ ქიშმიშებს პირში ჩავიყრიდი.

- გასწავლი ხელობას, ოღონდ სათითეს თავიდანვე უნდე მიეჩვიო. ნახე, თითები რა დღეში მაქვს! მიდი, შენ მაინც დაუკარი პიანინოზე. — მეტყოდა და თან კედელზე დაკიდებულ გუგულიან საათს ახედავდა.

შუშაბანდიდან დიდ ოთახში შევიდოდი და ერთი ნათურის მომიმდე ბროლის ქალს ავანთებდი. შავ, დამტვერილ პიანინოს თავს ავხდინდი და საჩვენებელი თითებით „ჩიჟიკ-პიჟიკის“ დაკვრას დავიწყებდი. ძია რუბენი ნაცნობ მელოდias ლიღინით აჰყვებოდა, მერე ხმას ჩაინმენდდა და გამომძახებდა:

- იმ ოთხშაბათს ტარზანზე სომხურად გასწავლი სიმღერას!

- მასწავლე, ხეზე ავალ და ისე ვიმღერებ, — ყელს მოვიღერებდი ხოლმე.

- ზურიკო, შენ აღარ უნდა გაიზარდო, ჰა? — თავს გააქნევდა და ჩემკენ მობრუნდებოდა.

- რა მეჩქარება, ძია რუბენ! — მხრებს ავიჩეჩავდი.

- შენ როდის შეგიკერო შარვალი? მოვიცლი თუ არა, ოჩერედში პირველი შენა ხარ! — სქელშუშინან სათვალეს ჩამოინევდა და თვალს ჩამიკრავდა.

ძია რუბენს ჯინსი ჩემთვის არ შეუკერავს, ნაჩუქარი ონტანას მარკა კი სკოლის შარვალზე დავაკარი, ოღონდ შიგნიდან.

* * *

ხუთშაბათი კაკლის მურაბისა იყო. დედამ კბილები რომ არ დაგიჭიანდეს, ერთი დღე დავთქვათ და იმ დღეს გაგიხსნი ქილასო. მწვანედ დაფერილ ბროლის ლარნაკში პანია ფურცლები ჩავყარეთ, ხუთშაბათი ამოვიდა. სანამ დილაობით

გამზადებულ კარაქიან პურს და მურაბიან ჩაის გეახლებოდით, დედა სარკესთან დადგებოდა, გიშრისფერ გრძელ თმას გაიშლიდა და მონდომებით ივარცხნიდა. თავს რომ მოინესრიგებდა, სამნაჭრიანი სარკის გვერდითა ფრთებს ისე აამოძრავებდა, რომ ყველა მხრიდან დაენახა საკუთარი თავი. მეც, ამ მომენტს ჩასაფრებული, წამოვხტებოდი და ზურგსუკან დავუდგებოდი. ერთბაშად რამდენიმე დედაჩემის დანახვა მაფრთხობდა კიდეც და უზომოდაც მაბედნიერებდა. განა სხვა დღეს არ ივარცხნიდა თმას, მაგრამ კაკლის მურაბასთან ერთად ამ ჯადოსნურ სანახაობას სხვა გემო ჰქონდა.

- საფოსტო ყუთის შემონმება არ დაგავინყდეს! — შემახსენებდა და მამაჩემის ოდეკოლონების ცარიელ ფლაკონებს თვალდახუჭული დაყნოსავდა.

- ნელს მგონი კარგი რთველი გვექნება, — ზურგიდან ჩამეხუტებოდა, ჩემს გატკბილულ ხელებს აირიდებდა და აივნის რიკულებზე აყოლილ ვაზს გახედავდა.

- აბა, იპოვე რომელ ჭიქაშია ბუფეტისთვის ხურდა, — გამომცდელად მეტყოდა და მეც პირლია თევზის ფორმის არყის სირჩებს რიგრიგობით გადმოვაპირქვავებდი.

დედა ყოველთვის გადამეტებულად ზრუნავდა ჩემზე, განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც მამა გარდაიცვალა. მეც ყოველთვის მორჩილად ვუახლოვდებოდი, როდესაც დილა-სალამოს შუბლზე კოცნით ჩემი სხეულის ტემპერატურას ამოწმებდა. არც იმას ვუკადრისობდი, სკოლაში წასვლის წინ ძილ-ბურანში მყოფს პერანგის ღილებს რომ მიკრავდა. დიდხანს ვერ შეველიე დედაჩემის ღამის პერანგს, რომლის სურნელიც ჩვილივით უშფოთველ ძილს მგვრიდა. იმ დღეს კი, როდესაც ეზოში თუთის ხეს ჭრიდნენ და თვალეზე ხელი ამაფარა, ზურგსუკან ქვრივშუმანას ხმა მოგვესმა:

- გაუშვი, ნახოს! ხო უნდა იცხოვროს ამანაც?!

მომდევნო ხუთშაბათს დედამ ჩვეულად გამოიღო განჯინიდან კაკლის მურაბა, მინდვრის ყვავილებით მოხატულ ფაიფურის ფიალაზე გადმომიღო და იქვე ჩამომიჯდა.

- ზურიკო, ერთ რამეზე მინდა მოვრიგდეთ. — ღელვისგან თვალეებს ხშირ-ხშირად ახამხამებდა.

- რა იყო, დე? - კბილებს შორის გაჩხერილი კაკლის უღელი ფრჩხილით მოვიშორე.

- აი, რომ დათბება, სარაია ერთად დავალაგოთ, — ტუჩები მოკუმბა და თუთიყუმისთავიანი კოვზი ხელზე მსუბუქად დამარტყა.

- მე თვითონ დავალაგებ! — თავი ჯიუტად გავაქნიე.

- ძველმანები უნდა გადავყაროთ, — მომეალერსა და შუბლზე ჩამოშლილი თმა გამისწორა.

- არ გადავყრი! — თავი განზე უხეშად გავწიე.

- შეეშვი იმ სარაიას! ეზოში ითამაშე ბავშვებთან ერთად და წონაშიც დაიკლებ, — მუცელზე დამადო ხელი.

- ის სარაია ჩემია! — განანყენებულმა მურაბის ქილა დედაჩემისკენ გადავდგი.

ვერ მოვრიგდით. სარაიის შეჩვეული სუნი, ნახევრადშემინულ კარში შემომავალი მზის ორიოდ სხივი და თაროებზე ჩამოლაგებული, ერთმანეთთან დაუკავშირებელი ნივთები ყველაფერს მერჩინა. იმედგადაწურულმა დედამ ხელები მკერდზე ჯვარედინად დაილაგა, პირი კედლისკენ იბრუნა და დეკორატიულ თეფშზე გამოსახულ მამაჩემის ფოტოს, როგორც ხატს, ისე მიაცქერდა. დედაჩემის ზურგისთვის თვალი არ მომიშორებია. მხრები ოდნავადაც არ შერხევია, მაგრამ რომ შემობრუნდა, უკვე ნამტირალევი იყო. მე არასოდეს მინახავს დედაჩემის ტირილი, მხოლოდ აწურული წარბები და წყლიანი, წითლად შემორკალული თვალები. ხანდახან მეგონა დედაჩემის საცრემლე არხები დაძარღვულ ყელში ჩაედინებოდა და ამიტომაც ჰქონდა მის ღანვებს მტკნარი გემო. იქნებ სულაც სხვაგვარად იყო ეს ყველაფერი, ჩემს გულს კი ასე დაამახსოვრდა.

* * *

პარასკევი გრძელი ვახშმისა იყო. ვისაც რა ჰქონდა იმ დღისთვის მომზადებულ-გადანახული, უშურველად გამოჰქონდა, ეზოში დიდი ლურჯი სუფრა იშლებოდა და მთელი სამეზობლო ერთად ვვახშმობდით. უბრად მყოფი მეზობლები ორი ჭიქა ღვინის მერე გულაჩუყებულები ეხვეოდნენ ერთმანეთს, ხუთი ჭიქის მერე კი ხელახლა ჩხუბობდნენ. შუალამემდე ვმხიარულობდით ბავშვებიც. ვმღეროდით, ვთამაშობდით, უფროსების მონაყოლ ამბებს გაფაციცებით ვუსმენდით:

- როგორ იყო, ალიკას ძაღლმა რომ უკბინა და ვეტექიმთან წავიდა? — იტყოდა ერთი და მხიარულად აჰყვებოდნენ დანარჩენები.

- ისა? რუბენა ბებიაშის შინიონით ქალების აბანოში რომ შეიპარა? — იტყოდა მეორე და ამბის მოყოლომდე ჯერ თვითონ იჯერებდა გულს სიცილით.

- იმას რად არა ჰყვებით, გოგია ჩეხ გოგოებს ჩურჩხელის ნერგს რომ დაჰპირდა! — იტყოდა მესამე და ვიღაცას გადაცდენილ ლუკმაზე ზურგში წარმორტყმა არ ასცდებოდა.

სუფრას რომ აალაგებდნენ ქალები და დარეცხილი თეფშები თავის პატრონებს დაუბრუნდებოდა, მაგიდის თავსა და ბოლოში წარდი და დომინო გაიშლებოდა. პატარები მამებს ზურგსუკან ამოუდგებოდნენ და მხურვალედ გულშემატკივრობდნენ. ამ დროს მე უკვე სარაიაში გადავინაცვლებდი ხოლმე და ჩემს ძვირფას ნივთებს ხან რაღაც მოსაზრებითა და ლოგიკით, ხანაც თავშესაქცევად ვუცვლიდი ადგილებს.

ერთ პარასკევსაც ეზოში განსაკუთრებული სამზადისი იყო. ამინამ ახლა მინდა, ხალხო, თქვენი დახმარება და გვერდით დგომაო. დილეს გათხოვება გადაენწყვიტათ. დილე ჩემზე უფროსი იყო და ერთი თავით მაღალიც. პატარა ძმასავთ დამიჭერდა ხოლმე და ლოყებზე მკოცნიდა. მე კი ამ ალერსიან თამაშში მისი ხვეული თმის სურნელი მაბრუნებდა. იმ სუსხიან დღეს დილეს ლამაზი აბრეშუმის კაბა ეცვა — მგონი სამი ერთად, სულ ფერად-ფერადები. სუფსარქისის

ქარები კარგა ხნის ჩავლილი იყო, მაგრამ ჩვენი სახლის კიბეს მზე ჯერ კიდევ ვერ ათბობდა. დილეს ნაცვლად მე მციოდა, ის კი თითქოს ერთბაშად გაკაჟებულიყო და დაქალბუღლიყო, ჩემთვის არც უკოცნია — როგორც დიდმა გოგოებმა იციან, ისე გადამისვა თავზე ხელი.

- დილე, აქ აღარ იცხოვრებ? — პირველად შევხედე დილეს თვალებში თამამად.
- აღარ, ქორწილი მალე იქნება. — პირველად დაიმორცხვა დილემ.
- ხო მოხვალ ხოლმე? — ქურთუკის საყელოში ჩავრგე გაყინული ცხვირი.
- რომ არ მოვიდე, მამაჩემი ჩუმიად იტირებს, — ცრემლი შეერია ხმაში.
- ჩვენთან აღარ ითამაშებ? — კედელზე დაკიდებულ ბადმინტონის ჩოგნებს გავხედე.
- სათამაშოდ სადღა მეცვლება?! — დიდი ქალივით გაისწორა უბესთან კაბა.

დილეს დასანიშნად სტუმრები დაფითა და ზურნით მოვიდნენ, სასიძო დილეზე ცოტათი უფროსი იქნებოდა, ასე 17 წლისა. შრაშუნა ქალღმერთები გახვეული საჩუქრები დილეს დაძმებს და მშობლებს ჩამოურიგეს. დილეს კი საქონინო ბეჭედი გაუკეთეს და წითელ-ყვითელ ყვავილებიანი თავსაფარი წააკრეს. იმ საღამოს დილეს ხმა აღარ ამოუღია, მე კი პირი არაფრისთვის დამიკარებია. სარაიაში ჩავიკეტე და დიდხანს ვფიქრობდი, მთელი ჩემი ავლა-დიდება რომ გამეტანა, შევძლებდი თუ არა პატარძლის გამოსყიდვას. ზურნის ხმა რომ მიწყნარდა, თითქოს დავმშვიდდი და გული მოვიბრუნე. მოულოდნელად თავში ძია სეითის შეკითხვამ გამიელვა — კუკლაზე. სკამზე შევდექი და ზედა თაროების გადმოლაგება დავიწყე. ერთ დამტვერილ ყუთს მივაგენი, ფრთხილად ჩამოვიდე და გულისფანცქალით ავხადე თავი. შიგნით ის ძველი ფაიფურის თოჯინა აღმოჩნდა. ლურჯი ხავერდის ტილოთი სათუთად გავწმინდე, მალაზიაში გავიქეცი და ნათურა ნისიად წამოვიღე.

სარაია გვიან დავტოვე. ეზოში რომ გამოვედი, სტუმარ-მასპინძლები დაშლილიყვნენ, ქალებსაც მოგროვილი ჭურჭელი ონკანთან დიდ ჯამებში ჩაელაგებინათ და საქმე ხვალისთვის გადაედოთ. დედა თავის სარწველაში განაწყენებული მელოდა, დღეს მაინც რალა იყო იმ ბნელ და მტვრიან სარაიაში გამოკეტვაო.

იმ ღამეს შაჰლას კვილმა გაგვალღიძა, დედამ ფანჯარა გამოაღო და განწირული ხმით გამომძახა:

- სარაია იწვის!

ღამის პერანგზე ხალათი მოიცვა და ეზოში ჩამავალ ხვეულ კიბეზე სირბილით დაეშვა, მეც დავედევნე. მეზობლებს სათლები და თასები სასწრაფოდ გამოეტანათ, ონკანთან რიგი დაეყენებინათ და სარაიას წყალს მორიგეობით ასხამდნენ. ძველი ხის თაროები და კარადები მალევე დანაცრულიყო, გადარჩენილ ნივთებს კი ერთიანად შავი ფერი დასდებოდა. მზად ვიყავი იმ ნახშირში ისევ თავიდან აღმომეჩინა ჩემი საგანძური, მაგრამ ვიცოდი, დედა ახლოს არ მიმიშვებდა. ნარეცხმა წყალმა, რომელიც ეზოს დაქანებული შუაგულისკენ მიედინებოდა და დაჟანგული ლუკით ჩვენი ქალაქის მინისქვეშა სამყაროს უერთდებოდა, უმზეო სარაიის ნათელი დღეები თან გაიყოლა.

ხანძარი რომ მინელდა, ძია სეითმა ხმამაღლა და გადაწყვეტით თქვა: „მოკლე ჩართვის ამბავია!“ ყველამ მე შემომხედა. დილემ თავისი თავშალი მომახურა და ზურგსუკან დამიდგა. დედაჩემის ტირილი ისევ ვერ ვნახე, კვლავ ნამტირალევი თვალებით მიყურებდა და დასველებული ხალათის ბოლოს მუჭში წურავდა. წრეზე ჩამწკირივებულ მეზობლებს თვალი მოვაველე და ძლივს ამოვილულლულე: „ის კუკლა ვიპოვე...“. იმის თქმა კი ველარ გავბედე, რომ სარაის კი არა, დილეს დარაჯად ავანთე იმ ღამეს ცეცხლოვანი გველეშაპი — იქნებ ის მხიარული სტუმრები, განიერი შარვლებითა და მონეტებით შემკული ფერადი კაბებით აღარასოდეს მობრუნებულიყვნენ დილეს ნასაყვანად. სანამ მხრებაჩეჩილი მეზობლები ერთმანეთს ეკითხებოდნენ, რა წამოვროშე, ძია სეითი ნელი ნაბიჯით მომიახლოვდა, დაიჩოქა, გულში ჩამიკრა და ჩუმად მითხრა: „დაგენაცვლე, მამაშენმა, დიდი ბიჭი ხარო.“

* * *

შაბათს ძია სეითთან მორიგეობაზე აღარ ჩავსულვარ, არც იმას ამოუგდია ჩემ დასაძახებლად ლობიოს მარცვალი. ნაშუადღევს პეტრე-პავლეს ეკლესიაში წასულა და მამაჩემისთვის დიდი სანთელი დაუნთია. იქიდან მობრუნებულს უთქვამს, მე მაინც მგონია, ღმერთი ერთიაო. მერე ლიას მუცელზე მოფერებია — თუ გვისურვა, აბრაამი დავარქვათო.

* * *

კვირას აბანოში ეზოს კაცებთან ერთად წავედი.

უმრანა ლეჰანიძე

მანანა ანუა - ტყვეობის ორმოცდამოთორმეტი დღე

(ნაწყვეტი რომანიდან)

რაფიკ აიბა

მამა ანდრიას საფლავთან ფსალმუნს ვკითხულობდი. ნათელი დღე იდგა. მართალია, სადღაც რაღაც ხრჩოლაგ-და და ირგვლივ დამწვრის სუნი ტრიალებდა, მაგრამ შავად აკვამლებული გაუდაბურებული ნასოფლარის თავზე ცა ლაჟვარდისფრად იყო მოკრიალებული. აღარც ყუმბარები ღმუოდა, აღარც აფეთქებებისგან ავარდნილი მტვრის ბული გმანავდა მზის შუქით გაბრდღვიალებულ სივრცეს. უკვე თავისუფლად შემეძლო სიმშვიდის ნაჩუქარი ნუთებით ტკობა, ძვალ-რბილში გამჯდარი ფორიაქის მიყურება, აღქმა, თუ როგორ დამლივლივებდა სინათლის უხვ ქავლში გახვეული ტაძრის ოქროსფერი სილუეტი.

ცხელოდა. მხურვალეებისგან გათანგულ მიდამოს თითქოს სუნთქვა შეენწყვიტა. ჰაერი არ იძვროდა. ფოთოლი არ ირხეოდა. ტაძრის შემოგარენი უჩვეულო სინყნარეს მოეცვა. და სწორედ ივლისის თაკარა ნაშუადღევს ჩამოვარდნილი გარინდებისას მოულოდნელმა შფოთმა შემიპყრო, განგაშმა ამიტანა. ჯერ ვერ დამედგინა, გამახვილებულ ყურთასმენამდე მოღწეული პირველი ფრთხილი, შემპარავი ჩქამი მოვლენების დინების მაუნყებელი ნიშანი იყო, ვთქვათ, ნაბიჯების ხმა, თუ ბუნების სუსტი, დახშული ფეთქვა, აი, თუნდაც ნიავის ქროლვა, ბალახებში გახლართული მწერების ფუთფუთი. ვითომ აბეზარი კალიების დაძარღვული ფრთები და სახსრები გამოსცემდნენ ერთ დროს უწყინარ, ახლაკი გამალიზიანებელ ბგერებს, ყურადღებად ქცეულს, მეხის გრგვინვასავით რომ ჩამესმოდა? ვითომ გულს ტყუილად ვიხეთქავდი და გაზვიადებული წარმოდგენების, გამდაფრებული მგრძნობელობის მთავარი მიზეზი თვითგადარჩენის ინსტინქტი იყო, შიში, რომელსაც დიდი თვალეები ჰქონდა? არა, რა თქმა უნდა, არა.

ჩქამი, რომელმაც სულ რამდენიმე წუთით ჩამოვარდნილი მშვიდობის ილუზია გაფანტა, მიწის სიღრმიდან ან ეზოს რომელიმე კუნჭულიდან კი არა, გალავნიდან მოიწვედა. და არა მარტო მოიწვედა, თანდათან მატულობდა, ძლიერდებოდა, რუსულ-აფხაზურ ფრაზებად, ყიჟინად, შეძახილად, გინებად, მუქარად ნანევრდებოდა...

სანამ რაიმეს გააზრებას მოვასწრებდი, ნაცნობმა კადრებმა ელვისუსწრაფესად ჩამიქროლა თვალწინ. გონებამ დაუნდობლად, შემზარავი სიცხადით გააშიშვლა ახლო წარსულის სურათები:

აი, იპოდიკვნად ნაკურთხი იური ანუა გაუვალ ტყედ აჯაგრული ჩახმანხეყნებული ავტომატების ფონზე. საკუთარი სისხლის გუბებში მფორთხავი სონია. სკამის საზურგეზე თავგადაკიდებული, მკერდდაცხრილული ალექსი. თითქოს მდინარიდან გამორიყულ მკვდრებს შორის მობორიალე, არყით და სისხლით მთვრალი ჯარისკაცები. მამა ანდრია, მამა ანდრია...

წუთით ვიფიქრე, იქნებ მეხსიერება მლალატობს, ყური ან თვალი მატყუებს-მეთქი. არა, ნამდვილად ისინი იყვნენ, ნახევრად მხეცები, ნახევრად ადამიანები, ყაყაჩოსფრად გაღვივებული ნაიარევებით, უმოწყალოდ დაჩეხილი სახეებით. ვინც მამა ანდრია დახვრიტა, იური ანუას არსებობის კვალი გააქრო, ალექსის სხეულს ავტომატის ჯერი გადაატარა, სონიას მკლავი მოაგლიჯა, დატყვევებული კომანდლები სიცოცხლეს გამოასალმა. მგლის დამშეული ხროვა, თავზე-ხელაღებული თარემით გაჩანაგებულ მიწაზე ახალ მსხვერპლს, ახალ საკბილოს რომ ეძებდა.

– რა შეხვედრაა, არა, ლამაზო?! უკეთესს ვერც ინატრებდა კაცი, – ხორხოცებდნენ, ურცხვი ღრეჭვით მიახლოვდებოდნენ, თმის ღერიდან ფეხის ფრჩხილამდე მსინჯავდნენ, თვალებით მჭამდნენ. მხოლოდ სამმაგ შესამოსელში კი არა, კანში ატანდა მათი ავხორცი, უტიფარი მზერა.

მუხლებზე ჩაჩოქილი, სწრაფად წამოვხტი, ნელში გავიმართე, ნაბიჯი უკან გადავდგი, აღმაშენებლის ჭედურ გამოსახულებას ზურგით ავეკარი და, დამფრთხალმა, გასაქცევს დაფუნყე ძებნა, მაგრამ თავის დაძვრენა შეუძლებელი იყო. გარს შემომრტყმოდნენ, ალყაში მოვემწყვდიეთ.

– აჰაა, ჩაგიგდეთ თუ არა ხელში?!..

– ველარსად წაგვიხვალ...

– დროა, მამაშენის ცოდვები გამოისყიდო...

ვიგრძენი, როგორ გამეყინა სისხლი გაგანია სიცხეში. მუხლი მომეკვეთა. სუნთქვა შემეიგუბდა. უკვე დანამდვილებით ვიცოდი, რომ ადრე რეალური განსაცდელის წინაშე მარტო არასდროს ვმდგარვარ. 5 ივლისს, 5 ივლისამდე, შემდგომ ანგარიშსწორება-განუკითხაობისა და ცხელ გულზე ამონთხეული პირველი ემოციის სისასტიკე მოძღვარმა, მამამ, ტაძარს შეფარებულმა ინვალიდებმა, სამხედრო ტყვეებმა, რიგითმა კომანდლებმა უშუალოდ საკუთარ ტყავზე იწვნიეს. ფიზიკური ძალმომრეობისგან მამაოს სისხლით შეღებილმა სახემ, სამოსმა, ყოვლისშემძლე გულთამხილავის, გრძნეულის სახელმა მიხსნა. დღემდე უახლოესი ადამიანები დამცავ ფარად მევლინებოდნენ. დღეს კი ჩემი ჯერიც დადგა.

შეიძლებოდა თუ არა, დანდობა მღირსებოდა ჯარისკაცების, უფრო სწორად, გაველურებული არსებების მოდგმისგან, ვის ყოფასაც მხოლოდ ერთი, ბნელი, მხარე შერჩა და ეს მხარე, ანუ მთელი ცხოვრებისეული უბედურება და ტრაგიზმი, პირმოუკრავ იარებად აღიბეჭდა მათ სახეებზე? არა, რა თქმა უნდა, არა.

მამა ანდრია, მიშველე-მეთქი, ნავიბუტბუტე. უძლური ვიყავი, განწირული. ან სასწაულის იმედი უნდა მქონოდა, ან ბედისწერას შევგუებოდი.

* * *

პირველი ბომბი ტაძრის შორიახლო ჩამოვარდა. მეორემ გალავნის ნაწილი მოანგრია. როცა მრავალსართულიანი სახლის სიმაღლეზე ამოტყორცნილი მიწის შადრევნები ძირს ხრიალით ჩამოშვავდა, გონსმოსულმა, მტვრის ბუქში მოძრავ, სხვადასხვა მხარეს მიმოფანტულ სილუეტებს მოვკარი თვალი. ჯარისკაცები თავს გაქცევით შველოდნენ. გარშემო არავინ ჩანდა. კედელს მოვწყედი, ტაძარში შევვარდი, მიმოვიხედე, მაგრამ – არ ვიცი, მღელვარების ბრალი იყო, თუ მკვეთრი სინათლიდან სიბნელეში გადანაცვლების – თვალებზე თითქოს ლიბრი გადამეკრა. გარემოს აღქმის უნარი დაგვარგე. ხატები გაბუნდოვანდა, მონაცრისფრო ნისლში გაზავდა თუ აითქვიფა. ერთადერთი, რაც არ შეცვლილა, მეტიც, თითქოს განსაკუთრებული ძალმოსილებითა და ბრწყინვალეობით გაშუქდა, გასხივოსნდა, ნაშლილი კონტურების, გახუნებული ფერების, ჩამქრალი შარავანდედების ბინდიდან სასწაულებრივი სისწრაფით ამოიზარდა და მაგნიტივით მიმიზიდა, ცეცხლისმფრქვეველი ურჩხულის თავზე შუბშემართული მხედრის სახე იყო.

– წმინდა გიორგი! – განწირული ხმით შევვალადე, ხატს მივეჭერი, მუხლებზე დავემხე და, ცრემლად დაღვრილმა, აცახცახებულმა, მთელი სასონარკვეთა, შიშის ზაფრა გულიდან ამომსკდარ მუდარაში ჩავაქსოვე, – ტყვეთა განმათავისუფლებლო, დამეხმარე, გევედრები! გიორგი! გიორგი! გიორგიიიი!..

და უცებ მოხდა რაღაც, რისი ახსნა ერთბაშად ვერ შევძელი. ტაძარში რბილი, ხავერდოვანი ბარიტონი შემოიჭრა, სივრცეს მოედო და ექოსავით გაიშალა:

– დანყნარდი, გოგონი... რა ფერი გადევს?.. ვინ შეგაშინა?.. სინდისს ვფიცავ, ღერი თმა არ ჩამოგვარდება... ამას მე გეუბნები, რაფიკ აიბა...

შეგვრთი. მთელი არსება შფოთიან მოლოდინად მექცა, არასასიამოვნო განცდად, რომ ყველანაირი ემოცია იდუმალი სამალავიდან მოდარაჯე უცნობის თვალწინ მქონდა გამოფენილი. მიყურებდა და ვერ ვხედავდი. არ ჩანდა, თავად უმნიშვნელო მოძრაობას, ნაკვთების რხევას ვერ გამოვაპარებდი.

სულ რაღაც ერთ ნუთს გაგრძელდა ასე. სულ რაღაც ერთი ნუთით მომეჩვენა, თითქოს საკუთარ თავს გავცდი და ცხადად, გარკვევით დავინახე იატაკზე ჩამხობილი, გაფითრებული გოგონა, რომელიც ძრწოლით და რწმენით, ეჭვით და კრძალვით სავსე მზერას აქეთ-იქით აწყვეტდა. შავ ხილაბანდქვეშ მოხაზული მქრქალი ცისფერი თვალები ხან ტაძრის ბნელ ლაბირინთებში ცდილობდნენ გზის გაგნებას, ხან კედლებს ელურსმებოდნენ, ხან საკურთხევის გასწვრივ დაქროდნენ.

– ვინ ხარ? – ნავიჩურჩულე, თუმცა პასუხის მიღების იმედი არ მქონდა. ვფიქრობდი, ნამდვილად მისტიკური ხილველის ტყვეობაში აღმოვჩნდი, შეშლილობის ზღვრამდე მისულს, ყველაფერი მომელანდა-მეთქი.

– რაფიკ აიბა.

– ვინ?

კაცს ნათქვამი აღარ გაუმეორებია, ტაძრის მცირე დარბაზს გამოსცდა, მარცხენა მხრიდან მომიახლოვდა და ორიოდე ნაბიჯის მანძილზე შეჩერდა.

მომეჩვენა, თითქოს სასწაულის მომსწრე გავხდი, ხახადაფჩენილი ურჩხულის თავზე შუბშემართულ კაპადოკიელ დიდებულს უფლის სხივი დაეცა და ხატი გაცოცხლდა, განსხეულდა. კარგა ხანი დამჭირდა გონს მოსასვლელად და გასააზრებლად, რომ წმინდანი კი არა, თოფ-იარაღში ჩამჯდარი ჩვეულებრივი აფხაზი მეომარი იყო, სანთლის ასანთებზედ შემოსული რაფიკ აიბა. აი, იდგა, მკვეთრი პლასტებით ნაძერწი, ბრინჯაოსაგან ნაქანდაკევი თუ ფოლადისაგან ჩამოსხმული ნაკვთების ფონზე უეცარი ღიმილით მზერაგანათებული. გრუზა თმა. ხშირი, შავი ულვაში. მკაცრი პროფილი. მთის ამაყი შვილის ოდნავ ქედმაღლური იერი. სიმტკიცე და სითბო, შეუპოვრობა და ღმობიერება ერთად.

– რა გქვია? – აღერსიანად, დაყვავებით მკითხა. მივხვდი, თითოეულ სიტყვას საგულდაგულოდ სწონიდა, თითქოს სულს მიბერავდა, რომ უნდობლობის ფორიაქი, მიუღებლობა-უარყოფის სიცივე დიდი სიფრთხილით გადაელახა. რატომ მელოლიავებოდა? მხოლოდ სიბრალულის გამო? უცნობს? მტრად მიჩნეულ მძევალს, ვისაც უკიჟინებდნენ: მოძღვრის საფლავთან ფსალმუნის კითხვისას სოხუმში მყოფ მონინააღმდეგეს აფხაზური შენაერთების ადგილსამყოფელის შესახებ საიდუმლო მონაცემებს გადასცემ, რისი წყალობითაც მიზანმიმართულად დაშენილი ქურგები კომანის საგუშაგო-პოზიციებს პირწმინდად აცამტვერებსო? როგორ შეუფასებდნენ თანამებრძოლები „ჯაშუშის“ მფარველობას?.. არაფერი მესმოდა.

– რა გქვია, გოგონი? – დაიხარა, ნიკაპი ამინია, თვალეში ჩამხედა და წყნარად ჩამომიმარცვლა, – სახელი, სახელი მითხარი.

– მა... – წამოვიწყე და გავჩუმდი, მერე ნერწყვი გადავყლაპე და სწრაფად დავასრულე, – მარია... შეგიძლიათ, და მარია დამიძახოთ.

– და მარია? – გაიმეორა, – მორჩილი ხარ?

– ჰო, – ჩავილაპარაკე.

ჯიქურ შემომხედა:

– მართლა? – ხმას დაუდაბლა, მზერა მოუღბა, – თუ...

კრინტი არ დამიძრავს. კერპივით გავქვავდი. რისი თქმა უნდოდა? არ ვიცი, არ ვიცი. ან რიტორიკული შეკითხვა იყო, სიტყვის მასალა, ან ზრდილობის გამო შუაზე შეწყვეტილი ფრაზა. რომელი ფრაზა?.. გულთამხილავი! „მართლა?“ – წამოიწყე და უხმოდ დაასრულა, – „თუ ღვთისმსახურობა დაიბრალე, ძალადობისგან თავდასაცავად, შეურაცხყოფის ასარიდებლად სასულიერო პირის სახელს, ანუ სიცრუის ცოდვას, ამოეფარე?“

სიცრუის ცოდვა...

გახსოვს? – ერთ მოგონებას ჩავებლაუჭე, – 5 ივლისი იყო. ძირს ჩამჯდარ მამა ანდრიას მკლავები სახსარში მოხრილ და მკერდს მიკრულ წვივებზე შემოეჭდო, ნიკაპით მუხლისთავებს ებჯინებოდა, ამბობდა:

– მარადისობას მივუგდოთ ყური. იქნებ უფლის ხმა შემოგვესმას.

– მამაო, – ენა ძლივს მოვაბრუნე, უხერხულ თხოვნას დიდი წვალეებით მოვაბი თავი, – ვიცი, მაინცდამაინც გამართლებული არ არის, მაგრამ... ვიფიქრე, თუკი დამცირების და შეურაცხყოფის საფრთხე დამემუქრება, ხომ არ ჯობს, ვთქვა, ვითომ მონაზონი ან მორჩილი ვარ?..

მზერა ამარიდა. საუბრის გაგრძელება ვეღარ გავბედე. თემა ამონურული იყო, საკითხი – განხილული.

მორჩა, დამთავრდა. უპასუხოდ დამტოვა? ესე იგი, შემებრალა, საკუთარი ბედის გადანყვეტის უფლება თავად მომანდო, ნათქვამს ნაუყრუა, ტყუილს თვალი მოუხუჭა. საშუალება მომცა, დუმილი თანხმობის ნიშნად მიმიღო.

სიცრუის ცოდვა?

თვითმკვლელობისაც?

მაგალითი – რამდენიც გინდა.

სოხუმელმა დედაოებმა ეპარქიის მთავარეპისკოპოსისგან განსაკუთრებული კურთხევა მიიღეს. გაუპატიურების საფრთხის შემთხვევაში, მათ სამრეკლოებიდან გადმოხტომის ნებართვა ეძლეოდათ. თვითმკვლელი მონაზვნები. ქრისტეს პატარძლების სუიციდი უფლის წმინდა სახლში. სასულიერო პირის დასტური სიცოცხლის ხელოვნურად შეწყვეტის, არსებობისთვის ზღვარის დანესების, ღვთის ნების წინააღმდეგ, საკუთარი სურვილისამებრ თვითგა-

ნადგურების განზრახვაზე. დაუჯერებელი კომპრომისია, არა? ცნებების აღრევა. მრავალსაუკუნოვანი წარმოდგენების იძულებითი ნგრევა. მოუნანიებელი ცოდვის სიძიმე. ღირსება, რომლის დაცვის მიზანი სიცოცხლის წყურვილს, მცნების სინმინდესაც კი აჭარბებს. ნაბიჯი, რომლის გადადგამადე კონკრეტულ ისტორიებს მივყავართ. საფრთხეს, რომელმაც საერო და სასულიერო პირი არ იცის.

ჰო, ასეა... იმ დღის მერე, რაც მედავითნე გულნარას ამბავი შევიტყვე, მივხვდი, მამა ანდრიას საზამთრო-საზაფხულო კაბების, სახის გარშემო შავ ჩარჩოდ მოვლებული ხილაბანდის, თვითნებურად შერქმეული „და მარიას“ იმედი ყოველთვის არ უნდა მქონოდა. ომის ტალღას შეიძლებოდა, ნებისმიერ წუთს გადმოესროლა ათასი ჯურის მოძალადე, ვის სულში ჩაბუდებულ მხეცს მონაზვნის სახელითა და სამოსით ვერ შეაკავებდი.

მედავითნე გულნარა ვახსენე. რა დაემართა? შინ შეუცვივდნენ, ღვთისმშობლის ხატი ხელიდან წაგლიჯეს, კაბა შემოაფლითეს, გააუპატიურეს, დახვრიტეს, დაწვეს და, საბურავზე მიკრული, ზღვაში გადააგდეს, გაუპატიურებულ, დახვრეტილ, დამწვარ დედამთილთან ერთად.

მეგონა, მონაზვნობა დამიფარავდა. ფუჭი იმედი გამოდგა. წელან, მამა ანდრიას საფლავთან ფსალმუნის კითხვისას, გაველურებული არსებების საზარელი მოდგმა შემომერტყა გარს. აფეთქებამ მიხსნა. წმინდა გიორგიმ. რაფიკ აიბამ.

რაფიკ აიბა.

– მაშ, და მარია, არა? – დათმო ბოლოს, – ასე იყოს. როგორც გინდა, – მიმოიხედა, – მოდი, ჯერ სანთლებს ავანთებ, მერე შტაბში წავალ და პროდუქტს მოგიტან. მარტო ხარ? დედასთან ერთად? ახლა სად არის? არ იცი?... კარგი. შევთანხმდით. წავალ და მალე დავბრუნდები. ნუ გეშინია. ყველაფერი კარგად იქნება.

* * *

ოცდათორმეტი წლის რაფიკ აიბამ, დუშმანად წოდებულმა გუდაუთელმა მაჰმადიანმა, დროებითი საცხოვრებელი ადგილი – რუსეთი, ქალაქი როსტოვი – ქართულ-აფხაზურ შეიარაღებულ კონფლიქტში მონაწილეობის მისაღებად დატოვა. შინ დაბრუნებულს, დედამ უმცროსი ძმის ამბავი დაახვედრა:

ბიჭს ომმა სოხუმში მოუსწრო. ქალაქიდან წასვლა არ ისურვა. მხედრონელებმა მიაგნეს, დაატყვევეს. გაქცევა მოახერხა. ესროლეს. დაჭრეს. ფორთხვით მიაღწია სახლამდე. მეზობლებს მიუკაკუნა. ქართველებს. სანამ კარს გაუღებდნენ, გონი დაკარგა. შეიფარეს.

ბინდებოდა. გარეთ ყაყანი ისმოდა. უგზო-უკვლოდ გამქრალი აფხაზის ხელში ჩასაგდებად დაგეშილი მხედრონელები აქეთ-იქით დაძრწოდნენ, ბუჩქებს ჩხრეკდნენ, სარდაფებს ამონმებდნენ. ცოტაც და, გაქცეული ტყვეს ძებნას სართულ-სართულ შეუდგებოდნენ, სადარბაზოს ჩექმების ბრაგუნით და იარაღის ჟღარუნით გააყრუებდნენ, ხიზანს მიაგნებდნენ, მასაც მოკლავდნენ და ზედ გულმონყალე მასპინძლებსაც მიაყოლებდნენ.

მეზობლები შავ დღეში ჩაცვივდნენ. დაბნეულებმა, ტუჩების კვნიტით და თითების მტვრევით გადახედეს ერთმანეთს. ყოყმანის დრო არ ჰქონდათ. გადანყვეტილება სწრაფად უნდა მიეღოთ. ან დაჭრილი აფხაზი გაენიროთ, ან მასთან ერთად მომკვდარიყვნენ, ან... რა? ვითომ სხვა გამოსავალიც არსებობდა? დიახ, დიახ! გონება გაუნათდათ. თვალები გაუბრწყინდათ. ხიზანს ეცნენ, მხრებსა და ფეხებში მოებლაუჭნენ, ტახტზე დაანვინეს, გულხელი დაუკრიფეს, თეთრი ზენარი გადააფარეს, გარშემო სკამები შემოუნყვეს. სკამებზე ქალები ჩამოსხეს. თვითონ, კაცები, თავჩაქინდრულები და ზურგზე ხელებშემონყობილები გამწკრივდნენ ღია კართან.

მერე რაც მოხდა, ძნელი წარმოსადგენი არ უნდა იყოს. ბინაში შეჭრილ ჯარისკაცებს, რომლებმაც, არც მეტი, არც ნაკლები, შუა „პანაშვიდზე“ ამოყვეს თავი, „მგლოვიარეებით“ გარშემორტყმულ „მიცვალებულის“ დანახვისას ცივი წყალი გადაესხათ.

– რა ამბავია? – იკითხეს.

– აფხაზებმა ვაჟკაცი მოგვიკლეს. იმას დავტიროთ.

სახელდახელოდ გამომცხვარი ტყუილის შინაარსს, ინსცენირებული რიტუალის დრამატულობას, „ჭირისუფლების“ ცრემლებსა და მოთქმას, „გარდაცვლილისადმი“ რიდსა და პატივისცემას უკვალოდ არ ჩაუვლია. მხედრიონელებს სისხლისღვრის ჟინი კი გაუნელდათ, გაღიზიანების საფუძველი გამოეცალათ, მაგრამ სადღაც, გულისგულში ეჭვის პანანინა მარცვალი მაინც უღვიოდათ. ვერც წასვლა მოეფიქრებინათ, ვერც – დარჩენა. არც ოთახების ჩხრეკის თავხედობა ჰყოფნიდათ, არც – მწუხარების გაზიარებისა და თანაგრძნობის გამოხატვის კეთილშობილება. ზღურბლზე ტორტმანებდნენ. იბღვირებოდნენ.

ამასობაში მასპინძლებს შიშისაგან გულები უსკდებოდათ: გონდაკარგული ბიჭი რომ გამოფხიზლდეს, დაიკვნესოს, წამოახველოს, ან შეირხეს, რა გვეშველება? ყველანი დავიღუპებით. მტრის მფარველობის ბრალდება, დედაბუდიანად ამონყვეტა არ აგვცდება. გამხეცებული ჯარისკაცები ქვას ქვაზე არ დატოვებენ. რა ვიღონოთ, როგორ მოვიქცეთო? თუმცა მღელვარებას ოდნავაც არ იმჩნევდნენ. პირიქით, იმ ადამიანის თავზეხელაღებული სიმამაცით აქეზებდნენ, წამუსზე შემგდები ფრაზებით უტევდნენ მღევარს, ვისაც მსხვერპლად შენირვის, უკიდურეს რისკზე წასვლის გარდა სხვა გზა არ დარჩენია და დასაკარგიც აღარაფერი აქვს:

– რა, არ გვენდობით? გგონიათ, ვცრუობთ და რამეს გიმალავთ? ა, ბატონო, მობრძანდით, ნუ გერიდებათ, შეგიძლიათ, სუდარა გადასწიოთ, საკუთარი თვალით დახედოთ მკვდარს, შეამოწმოთ, დარწმუნდეთ...

მებრძოლები შეყოყმანდნენ. რომელიღაცამ მართლა გადადგა ნაბიჯი წინ, სკამებშემომწკრივებულ ტახტზე დასვენებული „მიცვალებულისკენ“, მაგრამ დანარჩენებმა შეაჩერეს, უკან დასწიეს:

– მაიცა, თუ ძმა ხარ. ახლა მკვდარი გვამოწმებინე კიდე. ვერ ხედავ, რა ხდება? აბა, დავახვიეთ აქედან. წავედით, წავედით.

წავიდნენ. აგვისტო იყო. სექტემბრის შუა რიცხვებში, უკვე საბოლოოდ განკურნებული და ჭრილობამოშუშებული ნიზანი, რომელმაც მეზობლების ჭერქვეშ მთელი თვე დაჰყო, მასპინძლებმა ქვეყნიდან გააპარეს.

– ქართველებთან ვალში ვარ, – თქვა რაფიკ აიბამ, – ძმის სიცოცხლე მაჩუქეს. ვალს კი გასტუმრება სჭირდება. ვიცი, ომია და სხვა გზა არ მაქვს, უნდა ვიბრძოლო. მაგრამ თუ შემთხვევა მოიტანს, ქართველებთან მტრობას დავივიწყებ, ძმის გადარჩენის ამბავს კი – არასოდეს. ყველას დავეხმარები, ვისი ხსნის საშუალებასაც ღმერთი მომცემს. ხოლო როცა რჩეული დუშმანი, სულით ხორცამდე ნამდვილი აფხაზი პატიოსან, კაცურ სიტყვას იტყვის, დამიჯერე, მოკვდება და იმ სიტყვას არაფრის ფასად არ გადავა, ფიცს არ უღალატებს.

* * *

რაფიკ აიბამ მოძღვრის საფლავი შეგვაღობინა. ჯარისკაცებს უმისამართოდ სროლა, ტაძრის რბევა, სარკოფაგის და ხატების არამცთუ დაცხრილვა-ნაბილწვა, მათთან მიახლოებაც სასტიკად აუკრძალა. მცველები მოგვიჩინა. ორი ბერძენი ტყვექალი, ამზარელი ვერა და ანფულა, შემოგვისახლა. კვების საკითხი მოგვიგვარა. დილა-სალამოს პური და თევზის კონსერვი მოჰქონდა. ხანდახან ჯიბიდან თაფლის სანთელსაც ამოაცოცებდა და დედას გაუნვდიდა, აჰა, ზოია, დაანთეთ და ილოცეთო. მარტო იშვიათად გვტოვებდა. გვირჩევდა, ტაძრიდან ფეხი არ გაგვედგა, კარებჩარაზულ დარბაზში, პლედებდაგებულ იატაკზე გაგვეთია ღამე, დღე კი გალავანს არ გავცილებოდით. საკმარისია, გარეთ დავიგულონ, დამშეული მეომრები შუაზე გაგვლეჯენო, გვაფრთხილებდა. როგორც კი დროს გამონახავდა, სასაუბროდ შემოივლიდა. საფლავთან ჩამოვსხდებოდით. მამა ანდრიასა და იური ანუაზე ვუყვებოდი, მაცხოვრის ხატის წინ გვერდ-დიგვერდ ჩაჩოქილ ქართველ მოძღვარსა და აფხაზ იპოდიაკვანზე. იოანე ნათლისმცემლის წმინდა ნაწილების პოვნის ადგილას ასაგებ ბაზილიკაზე, სადაც მინიერ ცხოვრებას სამუდამოდ მონყვეტილ ორ ბერს, ერისკაცობაში ბაღდათელ პაატა ყურაშვილსა და ოჩამჩირელ იური ანუას, დარჩენილი დღეები ერთად უნდა გაეტარებინათ...

რაფიკ აიბა ჩაფიქრებული მისმენდა. მეტწილად დუმდა. დროდადრო 5 ივლისის მოვლენებს უბრუნდებოდა, კითხვებს სვამდა, ვერსიებს აზუსტებდა, ადრე ნაამბობს ახალ დეტალს ამატებდა. თუმცა სათქმელი ძალიან ცოტა ჰქონდა.

თვე იწურებოდა, მომხდართან დაკავშირებით კი თითქმის არაფერი ვიცოდით. ჰო, არაფერი, რაფიკ აიბას მიერ გუდაუთის სამხედრო შტაბიდან მოპოვებული ოფიციალური ცნობის გარდა, რომლის თანახმადაც მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის ძეგლის, იოანე ოქროპირის სახელობის ტაძრის, და ეკლესიაში მყოფი პირების სიცოცხლის ხელყოფა, თურმე, კატეგორიულად იკრძალებოდა. ანუ შენობა უვნებლად უნდა დაეტოვებინათ. მონასტრის მსახურებსა და ხიზნებს (როგორც სასულიერო პირებს, ისე მრევლს) ფიზიკურად არ უნდა შეხებოდნენ. რატომ? ცხადია, იმიტომ, რომ საერთაშორისო საზოგადოებრიობის თვალში ბარბაროსებად არ გამოჩენილიყვნენ. ვინ გასცა განკარგულება? აფხაზურმა სარდლობამ. როდის? არც მეტი, არ ნაკლები, 5 ივლისს. დიახ, აფხაზურ-რუსული ბატალიონების კომან-ში შემოჭრის დღეს, როცა თვალამოთხრილმა, ცალ მხარეს ქუთუთოებშენებებულმა ახმახმა ეშერელმა იპოდიაკვანი

იური (გიორგი) ანუ კონდახის ცემით გაიგდო წინ, თავსხმა წვიმაში, ტაძრიდან კარიბჭისკენ, სადაც მერი პაკელიანის ნაფლეთებად ქცეული გვამი ეგდო. როცა პატრიარქის რეზიდენციის ერთ-ერთ ოთახში გამომწყვდეულ მამა ანდრიას, უკანასკნელი ლოცვის წარმოთქმისას, მცირე კალიბრის ცენტრდაკარგული ტყვია პირდაპირ კეფაში დაახალეს. როცა ეკლესიას შეფარებულ საბრალო ინვალიდებს საშინელი სამსჯავრო მოუწყეს და კაცისკვლის ცოდვით გაჟღენთილი აპოკალიფსური ღამის სისხლიანი მდულარება თითებგაშლილი მტევნების წებოვან, ბლანტ ნაკვალევად ჩამომეკანრა სახეზე. როცა...

– დამშვიდდი, დაო მარია...

ვკანკალებდი. ცივ ოფლს მასხამდა – სამმაგი შესამოსელის ქვეშ, გაგანია სიცხეში. ვკანკალებდი. წყეული ომი! 5 ივლისის ბრძანება. ღმერთო ჩემო! სამხედრო შტაბიდან მოსული განკარგულება ხელშეუხებლობის შესახებ. და შედეგი? ჩახოცილი ადამიანები. დაცხრილული ხატები. სისხლის გუბეში მოტივტივე დაჭეჭილი მასრები, ცარიელი მჭიდები. მკლავი... მოგლეჯილი მკლავი...

– დანყნარდი, გთხოვ!..

ნელა, ძალიან ნელა ვუბრუნდებოდი საკუთარ თავს.

– როგორ ხარ?

– კარგად.

– მაშ, მომისმინე.

თურმე, გუდაუთის მთავარი სამხედრო შტაბის მიერ 1993 წლის 5 ივლისს გაცემული დოკუმენტი მოიერიშეებს, უპირველესად, აფხაზი მამულიშვილის – იური ანუას – ცოცხლად შეპყრობას ავალებდა. ნებისმიერი სხვაგვარი, ანუ ძალადობრივი, საქციელი (ტყვეს წამება, დახვრეტა) დაუმორჩილებლობად, დანაშაულებრივ თვითნებობად შეფასდებოდა, რასაც უყურადღებოდ არ დატოვებდნენ. მოძალადეს სამხედრო ტრიბუნალს გადასცემდნენ და კანონის შესაბამისად დასჯიდნენ.

– რა დასკვნის გამოტანა შეგვიძლია აქედან?

თუ აფხაზი მებრძოლები ალაღბებზე კი არა, ინსტრუქციის თანახმად მოქმედებდნენ, გამოდის, ტაძარში შემოჭრის უმთავრესი მიზანი იური ანუას დატყვევება იყო და არა მისი წამება ან მკვლელობა. კარგი, ვთქვათ, მკვლელობა განზრახული არ ჰქონდათ. მხოლოდ ცოცხლად შეიპყრეს და, გარკვეული ბრალდებების საფუძველზე, ციხეში გამოამწყვდიეს. მაგრამ რომელ ციხეში? მამას ხომ ვერც კომანის, ვერც გუდაუთის, ვერც რომელიმე სხვა სოფლის თუ დაბის საპყრობილეში მიაგნეს?

დავუშვათ, აფხაზ მამულიშვილად მოხსენიებული ცნობილი ქველმოქმედი, ვისაც, წარსული დამსახურებების გამო, ხელისუფლების მაღალჩინოსნები (ომამდეც, ომის დანყების მერეც) დიდ ანგარიშს უწევდნენ, უდანაშაულოდ სცნეს

და გაათავისუფლეს. მაშინ სადმე ხომ უნდა წასულიყო? იური ანუას გაათავისუფლებისა და სავარაუდო ადგილსამყოფელის შესახებ სანდო წყაროებისგან მოპოვებული, წერილობით ან სიტყვიერად დადასტურებული ერთი ცნობა, გადანყვეტილების ასლი მაინც ხომ უნდა შემოენახა შესაბამის უწყებებს? არა. არაფერი ამის მსგავსი.

რჩება ორი ვერსია. პირველი: იური ანუასადმი გამოჩენილი ხაზგასმული შემწყნარებლობა-ლოიალობის ფონზე, აფხაზური სარდლობის ფარული ნაქეზებით გათამამებულმა ჯარისკაცებმა თუ სატუსაღოს გუშაგებმა „საპატიო ტყვეს“ ხელიდან დასხლტომის, გაპარვის შესაძლებლობა მისცეს, ან გაქცევის ფაქტზე თვალი განგებ დახუჭეს. მეორე: მათ, ვინც მამა ტაძრიდან გაიყვანეს, 5 ივლისის განკარგულების შესახებ ძალიან გვიან, დანაშაულის ჩადენის მერე, გაიგეს (გამორიცხული არ არის, ყველაფერი იცოდნენ, მაგრამ ტყვე შემოაკვდათ, ან სამხედრო ხელმძღვანელობის გაფრთხილება არაა ჩაადგეს), ბოლოს კი, სასჯელის თავიდან ასარიდებლად, ძალადობის კვალი წაშალეს, გვამი გააქრეს, თანამონაწილეებსა და თვითმხილველებს გაჩუმება აიძულეს.

– სულ ეს არის? – სასონარკვეთილი მივაჩერდებოდი რაფიკ აიბას, – რამის დაზუსტება, უტყუარი ფაქტებით, სარწმუნო ცნობებით დასაბუთება გამორიცხულია? მხოლოდ ეჭვების, ვერსიების და ვარაუდების დონეზე ვრჩებით?

– ჰო, სამწუხაროდ...

– კი, მაგრამ ხომ არ შეიძლება, ადამიანი ასე ერთბაშად თვალსა და ხელს შუა აორთქლდეს, ვერც ცოცხალს მივაგნოთ, ვერც მკვდარს, ვერც ამბის მთქმელს? – გულს ვასკდებოდი.

რაფიკი დუმდა.

– ამიხსენი, – ვემუდარებოდი, – თავად თუ გჯერა, რომ არავინ არაფერი იცის?

– ალბათ, იციან, მაგრამ... – შეყოყმანდებოდა, – ვფიქრობ, დუმის ალექსა აქვთ დადებული. პირზე ბოქლომი ადევთ. ტყავიც რომ გააძრო, სიტყვას ვერ დააცდენინებ.

– რატომ?

– იმიტომ, რომ მათი სიჯიუტე, შიშის გარდა, ფიცის ძალაზე, ფიცისადმი ერთგულებაზეა დამყარებული.

– აბა, რა ვქნათ?

– ლოდინს უნდა გავუძლოთ. ლოდინს და დროს, რომელიც თანდათანობით ყველაფერს გამოაჩენს, ადრე თუ გვიან საიდუმლოს ფარდას ახდის. სხვა გზა არ გვაქვს, დაო მარია. უნდა დავიცადოთ.

დედა

მარმარილოს იატაკზე წოლისგან ძვლები მტკივა. სხეული დაბუჟებული მაქვს. თვალს ძლივს ვახელ. ირგვლივ ჯერაც ბინდებუნდია. სარკმლიდან პირქუშად ჩაბურული ცის ნაგლეჯი მოჩანს. გული უსიამოვნო წინათგრძნობით მეესება. შფოთვა მიპყრობს. ნეტა, რას გვიმზადებს დღევანდელი დღე? ალბათ, კარგს არაფერს, რადგან მარტონი ვართ. ტაძრის მცველები წავიდნენ. წუხელ, სოფლის ცარიელ შუკებში დიდხანს ისმოდა ცუგუროვკასკენ საბრძოლველად გაკრეფილი ქვეითების ნაბიჯების ხმა. ნამუალამევს სიჩუმე ჩამოვარდა, თუმცა შვება კი არ მიგრძნია, პირიქით, ძრწოლამ ამიტანა. მეგონა, მთელ უნუგეშოდ გადამწვარ-გაუდაბურებულ ქვეყნიერებაზე ორნილა დავრჩით. გარს გაურკვეველობით სავსე, მტრული სამყარო შემოგვრტმოდა.

ნაცნობი შეგრძნება იყო. მსგავსი რამ ადრეც მომხდარა. დაზავების ხანმოკლე პერიოდს ბრძოლის განახლება მოჰყვებოდა ხოლმე, რასაც თან სდევდა სოფელში თავმოყრილი სამხედრო შემადგენლობების სწრაფი ცვლა. კომანის გზებზე ურთიერთშემხვედრი მიმართულებით დაუსრულებლად მიმოდიოდნენ ფრონტის ერთი უბნიდან მეორისკენ გადასროლილ-გადმოსროლილი აფხაზურ-რუსული, სომხურ-ჩეჩნური საჯარისო ნაწილები.

წივლისის შტურმიდან მოყოლებული, ვინ მოთვლის, რამდენმა შერეულმა დაჯგუფებამ გადმოიარა კომანის ხიდი, საომარი მზადყოფნის გამოცხადებისთანავე რამდენი ქვეითი გაემართა მუდმივად ბრძოლის ცეცხლში გახვეული ცუგუროვკას მთისკენ, რამდენჯერ დაგვემშვიდობნენ რაფიკ აიბას თანამებრძოლები, რამდენჯერ ითხოვა ბათალ ტარნალამ ტყვია-წამლის მარაგის შესავსებად შტაბში მიბრუნების ნებართვა... „მშვიდობით, მარია“, „ნახვამდის, ბათალ“...

ნაცნობი შეგრძნება იყო-მეთქი. ადრეც არაერთხელ ავუფორიაქებვართ მიუსაფრობისა და დაუცველობის განცდას, ახალ-ახალი შენაერთების წინაშე ღვთის ანაბარა, საკუთარი თავის იმედად აღმოჩენის შიშს. ბრძოლებში ნაცადი, დაუდგარი ჩეჩნების მოლოდინი ხომ ბოლოს გვიღებდა. რას აღარ ყვებოდნენ მათზე: უმონყალოდ ამოჟლეტილი ქართველების თავებით ფეხბურთს თამაშობენო. ყველაზე ფანატიკოსები მონინაალმდეგის დაჯგუფებებისთვის მუსრის გასავლებად თვითმკვლელობასაც არ ერიდებიანო. ცეცხლისმფრქვეველი თვალები გრდემლზე გამომწვარ რკინას მიუგავთ. ძარღვებში სისხლი უდუღლთ. შავწვერმოვლებულ კუშტ სახეებზე ველური მოუხელთებლობა, ურყევი ნება, ჯიუტი შეუვალობა და ამაყი ძალმოსილება აღბეჭდვიათ. ქარიშხალივით შეიჭრებიან ხოლმე ბრძოლის ველზე. უხორცოსავით უშიშარნი, ღვთის რისხვად ატყდებიან თავს ქართველებს. მათ ფეხქვეშ მინა გიზგიზებს. წინ ვერავინ აღუდგებათ. ვერაფერი შეაჩერებთო.

რა გასაკვირი იყო, სიკვდილთან პირისპირ შეყრა გვენატრა, ტაძრის სიახლოვეს მათი გაჭაჭანება კი — არა. ამიტომ როდესაც ხმა დაირხა, მოდიან, მოდიანო, მოსვენება დაგვარგეთ. თვალი წამდაუნუმ კარიბჭისკენ გაგვირბოდა. უმნიშვნელო ჩქამსაც კი ვაყურადებდით. გამოჩნდნენ? სოფლის შემოგარენში მოაბიჯებენ? ტაძრისკენ აიღეს გეზი? არა, ჯერ არა. გამთენიისას აპირებენ გუმისთის გადმოლახვას? შუალამისას? ვინ იცის. მოიცათ, მოიცათ... რისი ხმა ისმის? ჩექმების ბრაგუნის? ან რა ბულია გზაზე? ჯარისკაცების მწკრივს შლეიფივით ფეხდაფეხ ადევნებული მტერის კორიან-

ტელი ხომ არ დგას? რა მნიშვნელობა აქვს, ძალადობა მოგვიღებს ბოლოს თუ ძალადობის შიში, სასჯელი თუ სასჯელის მტანჯველ, თუნდაც ცრუ მოლოდინში თეთრად დათენებული სამი უსასრულო, ბნელზე ბნელი ღამე!

მოვიდნენ. მეოთხე დღეს გამოჩნდნენ კომანის შემოგარენში. ხიდი გადმოიარეს. სვანების ნასახლარებისკენ დაემგნენ. ტაძარს გასცდნენ... ჩეჩნებმა ქართულ სალოცავს, მაჰმადიანებმა ქრისტეს წმინდა სახლს უსიტყვოდ, რიდიტა და კრძალვითაც კი, აუქციეს გვერდი.

ხანდახან როგორი საფუძველსმოკლებული, გამაოგნებლად მცდარი — იმედისმომცემიც და იმედგამაცრუებელიც — შეიძლება აღმოჩნდეს წინასწარ შექმნილი განწყობილება. როგორ გადასძალავს ხოლმე ზოგადადამიანური ღირსებები და საყოველთაო ფასეულობები ვინროეთნიკურ მისწრაფებებს და კერძო ინტერესებს. როგორ ვანყდებით დანდობას უღმობლობის, გულმონყალებას შეუბრალებლობის სანაცვლოდ და პირიქით.

პირიქით, რადგან სხვაგვარი დღეებიც გაგვთენებია, სხვაგვარ ადამიანებსაც შევხვედრივართ, დედა.

აფხაზური რაზმის მეთაური გახსოვს? — ბუშლატგაღელილი, გაბანჯგვლული, სიმთვრალისაგან თვალებჩანითლებული და პირზე დუჟმომდგარი რომ ტორტმანებდა შუა დარბაზში? სისხლმონოლილ, აღმურადენილ ლოყებზე ხვითქი ასკდებოდა. ოფლისა და სპირტის სუნად ყარდა. სასმელის ოხშივარს აფრქვევდა. ჟინმორეული ბურტყუნებდა, გავიგე, ანუას კარგი გოგო ჰყოლიაო, თან უკანდახეულს ბანცალ-ბანცალით მიახლოვდებოდა, ამღვრეულ მზეერას არ მაშორებდა. ირგვლივ განწირული ვიხედებოდი, თუმცა ხსნის იმედი არ მქონდა. რაფიკ აიბა საგუშაგოზე მეგულეობდა. ზაალმა და ედგარტმა რამდენიმე წუთის წინ გაიხურეს კარიბჭე, რომელიც სულ მალე, წესით, ბათალსა და ასტამურს უნდა შემოეღოთ, კარიბჭე კი არ იღებოდა. ბიჭები იგვიანებდნენ. ველარაფერი მიშველიდა.

და სწორედ ამ დროს შევნიშნე, ბუშლატგაღელილი მეომრის თავზე დაშნასავით როგორ აღიმართა ოქროთი მოვარაყებული თუჯის ვეება, მძიმე, მრავალსანთლიანი შანდალი. ცოტაც და გალემილი ოფიცრის თხემისა და კეფისგან ძვლების, ტვინის, სისხლის გულისშემალონებელი ნაზავის გარდა აღარაფერი დარჩებოდა.

— არ ჩაარტყა, დედა! — დავიყვირე.

მეომარმა, რომლის დაბინდულ გონებას, ჩანს, რალაც მისწვდა, სასმელისგან გაჟღენთილი ადამიანის უგერგილობითა და მოუქნელობით, ტლანქად მიიღრიცა კისერი უკან, ჰაერში ავისმომასწავებლად გამოკიდებული „მახვილისკენ“ და როგორც კი შანდალმოღერებული ქალის მრისხანე, გაალმასებულ მზეერას გადააწყდა, ნირი ეცვალა, სისხლმონოლილი, აღმურადენილი სახე გაუფითრდა.

— ახლავე გაეთრეე აქედან! — შეუტია დედამ, — ახლავე-მეთქი, თორემ იარალის ამოღებას კი არა, თითის განძრევას ვერ მოასწრებ, სულს გაგაცხებინებ!

არავინ იცის, რა მოხდებოდა, დარბაზში უეცრად ნაცნობი გვარდიელი, თამაზი, მეტსახელად „ჭალარა“, რომ არ შემოსულიყო.

სანამ ტაძარს გაარიდებდნენ, შიშნაჭამი, გულმოსული ოფიცერი დიდხანს ცდილობდა უნიათო წინააღმდეგობის განევას, ილანძლებოდა, ჭირვეულობდა, ხელებს გამალებით, ჟინიანად იქნევდა...

ზოიასთანამამაცი ქალი არასდროს გვინახავსო, თქვეს მოგვიანებით ბიჭებმა.

ვინც მთელი არსებით მიენდობა უფალს, ღვთის ჭეშმარიტი რწმენა არამცთუ შიშის სენისგან განკურნავს, არამედ მარტვილობისკენ უბიძგებს. უფლისა და რწმენისთვის მონამებრივი აღსასრული, ქრისტესთვის სიკვდილის ძიება, ტანჯვის თმენა უზენაესი ნეტარებააო, განმარტა დედამ.

გამოდოდა, რომ თუკი მე ტაძრის კედლებს შორის ყოფნის უმთავრეს (და, ზოგადად, ცხოვრებისეულ) საზრისად, ღვთის მსახურების გზით, თვითგადარჩენა მესახებოდა, დედა თვითშენირვას ესწრაფვოდა. მე ქვეცნობიერად სიცოცხლეს მიველტვოდი, დედა მამა ანდრიას ბედის გაზიარებაზე ოცნებობდა: „როცა მოვკვდებით, მოძღვრის გვერდით დაგვმარხეთ!“ — მოუწოდებდა აფხაზებს. მე უფლისგან დანესებული ამქვეყნიური არსებობის ვადის ბოლომდე გავლა მსურდა, ის სიცოცხლეზე უარის სათქმელად ზეგარდმო მოვლენილ ნიშანს, ნებისმიერ ხელსაყრელ შემთხვევას ელოდა. მე განსაცდელს ვუფრთხოდი, ვემალეობდი, ის არ ეპუებოდა, მეტიც, მგზნებარედ ინვევდა და მოუხმობდა:

— როგორ ბედავ მარიას სამოსის ჩაცმას? ახლავე გაიხადე, თავხედო! — ნინ აესვეტა ერთხელ ნაძარცვ ქურქში გამონყობილ მეომარს, რომელსაც, წესით, ორივენი ადგილზე უნდა დავეცხრილეთ, მაგრამ, არ ვიცი, როგორ ან რატომ, ზოიას ბრძანებას უსიტყვოდ დაემორჩილა.

რამდენიმე დღის ნინ კი დაუფერებელი რამ მოხდა. დედა ძირს დაანარცხეს, ჩახმახშეყენებული ავტომატის ლულა გულზე დააბჯინეს, გინდა თუ არა, გაგვიმხილე, იური ანუას მიერ ქართველებისთვის იარაღის მისაწოდებლად გათხრილი მიწისქვეშა გვირაბი სად არის, თორემ დაგხვრეტო.

— არავითარი გვირაბი არ არსებობს, რით ვერ გაიგეთ? ტაძარში იარაღის საცავს რა უნდა? მაგრამ თუ სროლა გაქვთ განზრახული, მესროლეთ, დამხვრიტეთ. ხელს ვინ გიშლით? რაღას უცდით? ახლავე გამოჰკარით სასხლეტს თითი, დაუყოვნებლივ! ოღონდ რაიმე სხვა მიზეზის გამო კი არა, ქრისტესთვის, რწმენისთვის მომკალით! — ისეთი ძალით შეუძახა, დაბნეულმა, შემცბარმა, წუთის ნინ სისხლის დასაღვრელად აღერლილმა ჯარისკაცებმა, მგონი, უსუსურობა იგრძნეს. ცხადი იყო, შიშის გრძნობაზე ამალღებული ამ უცნაური ქალის ნებისყოფის გასატეხად, თვალებიდან გამოსხივებული ჭეშმარიტი სიმტკიცისა და შეუპოვრობის ნინაშე, დასჯის, ძალადობის მუქარა ვერ გამოადგებოდათ.

საერთოდ, თუკი ზოია ადამიას განრისხება გასურდათ, „მიწისქვეშა კომანი“, „ზუნკერების სისტემა“, „საიდუმლო ლაბირინთი“ უნდა გეხსენებინათ. ბრაზისგან წონასწორობას კარგავდა, ცეცხლი წაეკიდებოდა ხოლმე. აღარც საკუთარ მდგომარეობას დაგიდევდათ რამედ, აღარც გარშემომყოფების სამხედრო სტატუსს, ჩინსა და წოდებას, ანუ ფაქტს, რომ მონასტრის ხიზნების ყოფნა-არყოფნის საკითხის გადაწყვეტა ხშირად სწორედ დატუქსულ-გალანძლილი თანამოსაუბრის გუნება-განწყობილებაზე იყო დამოკიდებული.

მასხოვს, რაფიკ აიბამ გუდაუთის ფრონტის სარდალს შეგვახვედრა. სარდალმა უგულისყუროდ აგვხედ-დაგვხედა და ორიოდ არაფრისმთქმელი ფრაზის წამოსროლის მერე, არც აცია, არც აცხელა, გვირაბი სად არისო, იკითხა. რაო, გვირაბიო? თვალი შევასწარი, როგორ აჰკრა სიმწრის აღმურმა დედას. დღესაც არ ვიცი, რა ძალამ შეაკავა, რომ ცდუნებისთვის გაეძლო და გუდაუთელ მაღალჩინოსანს ყელში არ სწვდომოდა.

— როგორ არ გრცხვენიათ, ცილს რომ გვნამებთ? გირჩევნიათ, მიპასუხოთ, რა დამართეთ ჩემს ქმარს, სად გააქრეთ, სად წაიყვანეთ, სად მოკალით?

რაფიკ აიბა გაფითრდა.

— ყურადღებას ნუ მიაქცევთ, — სწრაფად გადაუჩურჩულა აჭარხლებულ სარდალს, — დიდი განსაცდელი გამოიარა. ნერვული შეტევა აქვს. ემოციების გაკონტროლება უჭირს. სიფიცხე აპატიეთ...

— ერთი სიკვდილი გავათავე, — მითხრა მოგვიანებით რაფიკმა, — ბენვზე გადავრჩით. დაარწმუნე ზოია, თავი შეიკავოს, საკუთარ სიცოცხლეს თუ არ დაეძებს, სხვა მაინც შეიბრალოს. გაფრთხილდით, მარია, თითოეულ ნაბიჯსა და სიტყვას დაუკვირდით.

— ჰო, მაგრამ... ვერ გამიგია, რატომ აკერია ყველას პირზე ეს მითიური, ყბადაღებული, დანყვევლილი და არარსებული გვირაბი?

— არარსებული? — ყურადღებით შემათვალისწინებდა, — მარია, — მითხრა ბოლოს, — მოდი, შენს ალალ თვალებში ჩამახედე და გულწრფელად მიპასუხე, ოღონდ არ მომატყუო, არის გვირაბი თუ არა?

— არა, რაფიკ, არა.

ვნახოთო. წავიდა. შტაბში მოკალათებულ ჯარისკაცებს სულთამხუთავივით დაადგა თავს. წამოყარა. სახლის უკან ფაქიზად ჩანკნიკებული ფიცრებისკენ გაირეკა (სადაც, თურმე, იარაღის საცავი ეგულეობდათ), გადააღაგეთ, მიწა გათხარეთ და თუ ვერაფერს აღმოაჩინეთ, ბელტები უკანვე ჩაყარეთ, თხრილი ამოავსეთ, ფაქიზად დატკეპნეთ, რომ ბარის და ნიჩბის ნაკვალევი არსად დარჩეს, მერე ფიცრები კოხტად, თანმიმდევრულად გადმოაწყეთ, ძველი წესრიგი აღადგინეთ. დილას რომ ავდგები, ყველაფერი უცვლელად უნდა დამხვდეს, თორემ ტყავს გაგაძრობთო.

— მართალი ყოფილხარ, — შემომღიმა მეორე დღეს, — არ არის.

ეჰ, რაფიკ, რაფიკ...

* * *

ნაშუადღევია. კარს ფრთხილად ვაღებ და ვინრო ღრიჭოდან ლანდივით ვსხლტები. საფეხურებზე ვეშვები, ერთი, ორი, სამი. ვცდილობ, პარმაღის მოაჯირს, შემდეგ ქვის კედელს აკრულმა, შეუმჩნევლად მივალნიო ფასადის კუთხემდე, აღმამენებლის ქედურ გამოსახულებას ზურგით მივეყრდნო და მამა ანდრიას სამარის გვერდით ჩავიჩოქო.

ვმშვიდდები. ვფიქრობ: აი, მოძღვრის საფლავი, ვრცელი ეზო, ალაგ-ალაგ გაბნეული ფიჭვები, ორი კარიბჭე, რომელთაგან ერთ-ერთისკენ სამანქანო გზა მოემართება, მეორე სოფლის შარას რკინის კიბით უკავშირდება. თუკი ტაძარს გარს შემოვუვლი და აღმოსავლეთის მხრიდან მოვექცევი, ჯერ სენაკს მოვიტოვებ უკან, ბოლოს პატრიარქის რეზიდენციის დაუმთავრებელ შენობას მივადგები. უფლება მაქვს, კიდევ რამდენიმე ნაბიჯით ნავინიო წინ, ეზოს მახლობელი კუნჭულებისკენ, მერე კი იძულებული ვარ, შევჩერდე. საითაც უნდა მოვატარო მზერა — პირდაპირ, მარ-

ჯვნივ, მარცხნივ, ირგვლივ, ყველგან — გალავნით მკაცრად შემოზღუდულ სივრცეს, გადაულახავ კედლად აღმართულ ბეტონის რკალს ვაწყდები.

ნეტა, რა ხდება იქით? ვინ არის იქით? კომანდლებისგან არავინ, საერთო სამარხში ჩაყრილი მიცვალებულების გარდა, რომლებსაც აფხაზ მკვდრებში გადაცვლის მერე, ალბათ, სოხუმთან ახლოს, სოფელ მაჭარას მინას მიაბარებენ. საერთო სამარხის ადგილას კი, ნანგრევებს შორის ამოჯაგრული შამბისა და ხვიარის ფონზე, ლურჯი ცის ქვეშ, გულამოთხრილი, ხახადაფრენილი ვეება, შავი ღრმული დარჩება.

როგორია ცხოვრება ტაძრის გალავანს მიღმა, თუკი ნანგრევების დუმილს შეიძლება ცხოვრება ეწოდოს?

არ ვიცი, არ ვიცი.

სად არის სახლი, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ერთი ღამით დავტოვეთ, თუმცა აზრადაც არ მოგვსვლია, რომ დრო დაბინდებასა და განთიადს შორის, ერთი ღამის ნაცვლად, მთელ მარადისობას მოიცავდა?

ვერ ვხედავ. ვცდილობ, წარმოსახვით გადავდგა აკრძალული ნაბიჯები ეზოს მახლობელი კუნჭულებიდან ბეტონის მკვიდრად შედულაბებულ ფილებამდე, გამოვხსნა კარიბჭე, ჩავუყევი კიბეს, ვიარო გუმისთის ხეობის გასწვრივ, წმინდა წყლების მიდამოსკენ, სანამ ყაზარმად ქცეულ ნასახლარს არ მივადგები.

არ შემიძლია. თვალებს ვხუჭავ და ვახელ. გინდ მარჯვნივ მიაწყვიტე მზერა, გინდ — მარცხნივ, გინდ — პირდაპირ, გინდ — უკან, არაფერი იცვლება. ცხვირწინ მხოლოდ ზღუდეა, ორ ადგილას კარიბჭედატანებული, თანაბარი სიმაღლის რუხი კედელი, ტაძრისა და დანარჩენი ქვეყნიერების გამყოფი ხაზი, უკიდურესი მიჯნა, ჩაკეტილი წრე, რომელსაც ვერ გავცდებით. რატომ?

თითქმის მთელი თვეა, უმკაცრესი რეჟიმით ვცხოვრობთ. გვძინავს ტანგაუხდელად, კარებჩარაზულ დარბაზში, პლედებდაგებულ იატაკზე. ვსაზრდოობთ რაფიკ აიბას თანამებრძოლების მიერ დილა-სალამოს მონოდებული ჯარისკაცული ულუფით. თავისუფლად ვმოძრაობთ მხოლოდ შენობის შიგნით, გუმბათქვეშა სივრცესა და დერეფან-სათავსოებში. გარეთ გასვლას ვბედავთ ძალიან იშვიათად, მალვით, ფარულად, როცა უცხო პირთაგან ირგვლივ არავინ გვეგულება. ყოველი ნაბიჯის გადადგმას ვუთანხმებთ რაფიკ აიბას, რომელიც წყვეტს (კი არ გვიბრძანებს, გვირჩევს), როდის და რამდენ ხანს განვმარტოვდეთ მოძღვრის სამარესთან, რა მანძილზე მივუახლოვდეთ გალავანს, დარბაზში ფეხმოუცვლელად გამოვიკეტოთ თუ საკუთარ თავს ხუთი-ათი წუთით სუფთა ჰაერზე გასეირნების უფლება მივცეთ. მთავარია, ტაძრის მცველები გვერდიდან არ მოვიშოროთ, ყურადღება არ მოვადუნოთ, რომ სროლის დაწყებისას ღია ცის ქვეშ, ჭურვებისა და ყუმბარების სამიზნეზე არ აღმოვჩნდეთ.

ვერ ვიტყვი, ჩვენი ყოფა ნებისმიერ წუთს აუტანლად მძიმეა, სიმი დღე და ღამ გასაწყდომად არის დაჭიმული-მეთქი. ხანდახან მშვიდი დილა თენდება, როცა არც ჩექმების ბრაგუნის ისმის, არც კვამლი ადის ცაში, არც მტვრის ბული დგას გზაზე, არც ბიჭებს გზავნიან ცუგუროვკას მთაზე საბრძოლველად. როცა ომი გვავიწყდება, ავი წინათგრძნობა და უსიამოვნო მოლოდინი ქრება, მხიარულ გუნებაზე ვდგებით, თითქოს უცნაურად ვიქცევით, ვითარების აღქმის უნარს ვკარგავთ, სინამდვილეში, ძველი ჩვევების აღდგენას ვცდილობთ.

აი, მაგალითად, ფრონტის წინა ხაზიდან მობრუნებული ასტამური, ანკესით ხელში, გუმისთისკენ მიემართება. სახეზე ბავშვური ღიმილი დასთამაშებს. უნდა, განწყობილების შესაქმნელად, რამე ღრმააზროვანი და ბრძნული კი არა, ძალიან მარტივი, თუნდაც გულუბრყვილო, სახალისო მითხრას:

— ქრისტესმიერო და მარია, ერთი სათხოვარი მაქვს. ქრისტესმიერ ძმებს, ბათალს, ედგარტს და ზაალს გადაეცი, რომ ქრისტესმიერი ძმა ასტამური მდინარეზე ჩავიდა.

— კარგი, — ვიცინი, — გადავცემ.

ორი-სამი საათის მერე კარზე აკაკუნებს. ვალებ. სახელოები აუკაპინებია. ლოყები შეფაკვლია. გაბადრული შემომყურებს:

— ქრისტესმიერო და მარია, კალმახი დავიჭირეთ. მოძღვრის სენაკში ქურა, ცხიმი და მარილი ვიპოვეთ. პური მოვიტანეთ. თევზი შევწვით. შემოგვიერთდი. სადილზე გეპატიჟებით.

ვყოყმანობ. ვფიქრობ.

— არა, — ვამბობ ბოლოს.

სახტად რჩება:

— რატომ?

— ვმარხულობ, — ვიმიზეზებ, სინამდვილეში, ძველი საზრუნავი მახსენებს თავს: არსებობს რაღაც (ერთხელ და სამუდამოდ განაწილებული როლები, აწყობილი ურთიერთობები...), რასაც არ უნდა შეეხოს, რომ ხელში არ შემოგემსხვრეს. განწყობილება მეცვლება. სიმსუბუქე ქრება. ბავშვობა მთავრდება. მაგონდება, რომ ომია, ომის მსხვერპლი ვარ, რომ... მოძღვარი დახვრიტეს, მამა უკვალოდ გააქრეს, ხიდის აფეთქებულ ბურჯთან დაურ ზუხბას დანანევრებული ცხედარი იპოვეს, საერთო სამარხი 5 ივლისს დახოცილი კომანდოებით არის სავსე, ჩემ წინ კი, თუმცა ერთგული და მზრუნველი, ალალი და კეთილი, მაგრამ მაინც ჯარისკაცი დგას.

დუმს, თხოვნის გამეორებას ვერ ბედავს:

— კარგი. წავალ. ბიჭები მელოდებიან. თუ რამე დაგჭირდება, არ მოგერიდოს, დაგვიძახე, დაო მარია.

— არ მომერიდება, ასტამურ, აუცილებლად დაგიძახებთ.

* * *

დედა ამბობს:

— თავი მომაბეზრეს. ოჰ, როგორ მომაბეზრა თავი ყველამ. თუ ძალადობას დაგვიპირებენ, ვუბრძანებ, რწმენისთვის, ქრისტესთვის დაგვხოცონ და აუცილებლად ტაძრის ეზოში დაგვმარხონ, ოღონდ მოძღვრის სამარის გვერდით ჯერ მე გამითხარონ მინა, მერე — შენ. მამა ანდრია, ზოია ადამია, მანანა ანუა. გესმის?

— არ მინდა სიკვდილი, არ მინდა სიკვდილი, — ვევედრები, თან გული მისკდება, რამე საბედისწერო არ ჩაიდონოს, ვთქვათ, სარკოფაგს მიშტერებული მელოტი ნვეროსნის ან საკურთხეველთან მობორიალე სახებრტყელი ჩია წითუ-

რის მხარზე გადაკიდებულ ავტომატს არ სწვდეს, კვლავ ოქროთი მოვარაყებულ თუჯის მძიმე შანდალს არ წამოავლოს ხელი და სანამ შეჩერებას აიძულებენ, რომელიმე ჯარისკაცის კეფაზე არ დაუშვას.

— დედა!

სწრაფად მშორდება. აღრიანცელებულ ბრბოში ნიავევით დაქრის. უცებ ჩერდება. იატაკზე გაშოტილ, კედელს მიყრდნობილ, ჭუჭყიანი დოლბანდით შუბლშეხვეულ ორმოციოდე წლის მეომარს დაჰყურებს, სახელოებაკაპინებული გიმნასტურა რომ აცვია, სამხედრო შარვლის ტოტები კი ზონარმოშვებულ, ბინძურ „ბათინკებში“ აქვს ჩატანებული, სიგარეტს ხარბად ეწევა, ღრმა ნაფაზს არტყამს, პირდაპირ მარმარილოს ფილებზე აფერფლებს.

— ჩააქრე! აქ ბაზრის მოედანი ან სოფლის ბირჟა არ გეგონოს. უფლის წმინდა სახლში ხარ, ტაძარში, — ბავშვივით ტუქსავს დედა.

მეომარს ნერვიც არ უტოკავს.

— ჩააქრე!

კაცი დაქანცულ, განურჩეველ მზეერას შეავლებს. გაყვითლებულ თითებს შორის მოქცეულ სიგარეტს აუღელვებლად მიიტანს პირთან. მოქაჩავს. ნამწვს იატაკს დაასრესს და კარის ჭრილიდან ეზოსკენ წკიპურტით გასტყორცნის. მერე თვალს თვალში გაუყრის. ხრინწიანად ჩაახველებს, თითქოს განგებ გაჭიანურებული დუმილის დასარღვევად ძალას იკრებს, და ღიმილს გადაჩვეული თხელი, გაცრეცილი ბაგეებით — რუსულ, აფხაზურ, სომხურ, ჩეჩნურ კი არა — ქართულ, დიახ, დიახ, ქართულ სიტყვებს წარმოთქვამს:

— აჰა, ხომ მიიღე, რაც გინდოდა? ახლა წადი. თავი დამანებე.

დედა შეკრთება:

— ქართველი ხარ? — და კვლავ მკაცრად: — მიპასუხე!

— კარგი, ჰო... სანახევროდ.

— მერე?..

— არ დამინყო ახლა...

— მომისმინე, — ჩურჩულებს. გამალებით უხსნის რალაცას. ეკამათება. ხან გულს ასკდება, ხან ბრაზს იოკებს, — ღვთის გულისათვის... დედაშვილურად გთხოვ... — ხმა ეცვლება, ცხრება, კვლავ თოფის წამალივით იფეთქებს, — ვერ ამჩნევ, რა ხდება? — ტაძარს მოდებული ჯარისკაცებისკენ იწვდის ხელს, კუთხეში მიყუჟულს, შორიდან რომ მზვერავენ, ნელ-ნელა მიახლოვდებიან, გარს მივლიან, — გაიყვანე, მოგვაშორე, მანანა დაიცავი, დაეხმარე.

კაცი, უარის ნიშნად, თავს აქნევს:

— არა-მეთქი, არა.

— რატომ? გული არ გაქვს?

— არ მაქვს.

— არ გენანება?

— არ მენანება.

— ცოდო არ არის?

— ცოდო, ცოდო, — მოთმინება ღალატობს, — არავინ არ არის ცოდო. არავის და არაფრის გულისთვის არ ვაპირებ თავის შეწუხებას. ფეხსაც არ მოვიცვლი. არც კი წამოვდგები. ხმას არ ამოვიღებ. თითს არ გავატოკებ. ვინ არის მანანა, რითია ჩემ ცოლ-შვილზე, ჩემ თექვსმეტი წლის გოგონაზე უკეთესი, მთელმა ჯგრომ რომ თვალწინ გამიუპატიურა და ჩამიხოცა? გამაგებინე, ამიხსენი!

წამით ჩუმდება. ყველანი ვჩუმდებით. მეომარი ჯიბიდან სიგარეტის დაჭმუჭნილ კოლოფს იღებს, უაზროდ დაჰყურებს, მერე ხელს ჩაიქნევს, კოლოფს უკანვე ჩაიკუჭავს.

უცებ კარი ფართოდ იღება. ზღურბლზე ბათალ ტარნალა დგას.

— ბათალ!

ყველამ იცის, რომ ბათალი რაფიკ აიბას კაცია. რაფიკ აიბა აფხაზური ჯარის კომენდანტია, გუდაუთელი დუშმანი, რჩეული ვაჟკაცი, მეთაური, ბელადი, ავტორიტეტული, ანგარიშგასანევი სამხედრო ფიგურა. ამიტომ როცა ბათალი — ანუ კომენდანტის, დუშმანის კაცი — შუბლშეკრული იხედება აქეთ-იქით და მკაცრად ამბობს: „რაფიკ აიბა გიბარებთ. ყველანი შტაბში!“, თავს ზევით ძალა არ აქვთ, ბრძანებას უნდა დაემორჩილონ.

ემორჩილებიან. ფეხარეულები მიიზღაზნებიან: მელოტი წვეროსანიც, ჩია წითურიც, სხვებიც, ჭუჭყიანი დოღბანდით შუბლშეხვეული ნახევრად ქართველიც, ნახევრად ქართველი ქალის გადასარჩენად თითის გატოკება რომ არ ისურვა, რადგან თავისი ქალი და გოგო კბილებალესილი ნადირების მთელმა ხროვამ თვალწინ დაუგლიჯა, თვითონ კი სხვა ხროვას შეუერთდა შურისსაძიებლად.

— ასე გაგრძელება აღარ შეიძლება, — ამბობს მეორე დილას რაფიკი, — დღემდე სამხედრო დავალებაზე მიმავალს ფეხები უკან მრჩებოდა. სულ მეშინოდა, ბიჭების არყოფნაში რაიმე უბედურებას არ გადაყროდით. ახლა გაცილებით ცუდად არის საქმე. გუდაუთის შტაბიდან უკვე მოვიდა განკარგულება კომანში დისლოცირებული საჯარისო ნაწილების ცუგუროვკაზე გადასროლის შესახებ, რომლის შესრულებას ვაჭიანურებ. ვცდილობ, კომანში ყოფნის აუცილებლობა ათასგვარი მიზეზით დავასაბუთო, მაგრამ, გესმით, ალბათ, სოფლის დატოვება ყოველ მიზეზგარეშე მომიწევს. სხვა გზა არ მაქვს. თვითნებობა, დაუმორჩილებლობა, სამხედრო დავალებისთვის გვერდის ავლა უმკაცრესი ბრალდებებია, რომლებსაც გასამართლება და სასჯელი მოსდევს. უნდა წავიდე. დღესვე წავიდოდი, მაგრამ თქვენ?.. ცხადია, ფრონტის სხვა უბნიდან ვერ გიპატრონებთ. ვერც ველარავინ გამოიძებს თავს იური ანუას ცოლ-შვილის დასაცავად. ამიტომ რაღაც უნდა მოვიფიქროთ... უფრო სწორად, მოვიფიქრე, გამოსავალი მოვძებნე, საბოლოო გადანყვეტილება მივიღე და, თუკი საწინააღმდეგო არაფერი გაქვთ, მზად ვარ, უკანასკნელი დახმარება გაგიწიოთ. ზოია, მარია, წასვლის დრო დადგა. ვეცდები, სოფლიდან, რაც შეიძლება, მალე გაგიყვანოთ. ჯერ გუდაუთამდე მიგაცილებთ. მერე სოხუმში ჩაფ-

რინდებით. კომანსა და გუდაუთას შორის უამრავი საგუშაგოა, მაგრამ გაჩერებას ვერავინ გამიბედავს. ყველა წვრილმანი გათვლილია. უსაფრთხოდ მგზავრობის პირობას გაძლევთ. აბა, რას იტყვით? თანახმა ხართ?

* * *

ივლისის ბოლო დღეები სწრაფად წაენყო ერთმანეთს. ქართულ-აფხაზურ მხარეებს შორის სამშვიდობო ხელშეკრულების გაფორმების მერე დროებითი ზავი დამყარდა თუ არა, სოფელში, აფხაზ მებრძოლებს შორის, ქართველი ჯარისკაცებიც გამოჩნდნენ, მაგრამ მათ მოკვლით, წამებითა და დატყვევებით არავინ ემუქრებოდა. პირიქით, მასპინძლობდნენ, ძმობას და მეგობრობას ეფიცებოდნენ. არ გამკვირვებია. ნაცნობი სურათი იყო. მსგავსი რამ ადრეც მომხდარა. ომს მუდამ ახლდა სასიამოვნო, უფრო ხშირად კი, გულსატკენი პარადოქსები, როცა ზავის წყალობით დამეგობრებული ბიჭები საღამოს ლუკმას იყოფდნენ, მომდევნო დილას კი, ცეცხლის განახლებისთანავე, ერთმანეთის უნებური მსხვერპლი ხდებოდნენ.

ავვისტოს დამდეგს ტყვეებისა და მიცვალებულების გაცვლა დაიწყო.

კომანელებს 5 ივლისს დაღუპული და საერთო სამარხს მიბარებული ოცდასამი ახლობლის ცხედრის გადასვენების ნება დართეს.

12 ავვისტოს რაფიკ აიბა ტაძარში სვანებს შემოუძღვა. მერის ძმა, ვახტანგ პაკელიანი ვიცანი. ჩავეხუტე.

— დღესვე ბრუნდებიან სოხუმში, — მიმართა დედას რაფიკმა, — გაყევით.

— არა, — გადაჭრით იუარა დედამ.

ვახტანგი შეცბა:

— რატომ?

— იმიტომ, რომ... — ვეცადე, ზოგადი ფრაზებით შემოვფარგულიყავი. ვრცელი ახსნა-განმარტებებისა და საკუთარი სულიერი მდგომარეობის შესახებ მსჯელობის დრო არ გვქონდა. ან როგორ გვეთქვა: ფიზიკური არსებობის შესანარჩუნებლად სულაც არ გვიღირს კომანის, ტაძრის, მამა ანდრიას საფლავის მიტოვება, პიროვნულ ტრაგედიაზე ამაღლებისა და უფლის სიახლოვის განცდის ღალატი. უფალთან ახლოს ვართ. თითქოს მიწაზე კი არ გვიდგას ფეხი, ჰაერში ვლივლივებთ, ღრუბლებში დავცურავთ, წყალზე დავდივართ, პეტრესავით, რაც სიხარულს გვანიჭებს, უცნაური და დაუფერებელი, ალტაცების მომგვრელი, ლამის საზეიმო შეგრძნებით გვავსებს ამქვეყნიურ ჯოჯოხეთშიც კი (მხოლოდ მორწმუნე მიხვდება, რას ვგულისხმობ), რაც არსად გვიშვებს. ტაძარს ვართ მიჯაჭვულები. ხიზნობა გვაქვს მისჯილი, ოღონდ ადამიანების კი არა, უფლის მიერ. ეს უკვე ზღვარს იქითა სამყაროსთან დაბრუნების აღკვეთაზე მეტად თვითაღკვეთას, აკრძალვაზე მეტად თვითაკრძალვას ჰგავს. ტაბუს, რომლის დასარღვევად, წასვლის უფლების მოსაპოვებლად საჭიროა ერთადერთი რამ: ნიშანი. მაგრამ ნიშანი არ ჩანს. მიჯაჭვულობის განცდა არ ქრება. ტაძარს ვერ ვცილდებით.

და საერთოდ, თუ განვლილ დღეებს გადავავლებთ თვალს, ადვილად მივხვდებით: ტაძარში ყოფნა მინიერი საზრუნავისაგან გათავისუფლებისა და სულიერების წინ წამოწევის სასარგებლოდ ჯერ კიდევ ომის დაწყებისას მიღებული განწყვეტილებაა. არა თავსმოხვეული უზენაესი ნება, არამედ ამქვეყნიურ და მარადიულ ფასეულობებს შორის ძალდაუტანებლად, ბუნებრივად გაკეთებული არჩევანი. ჩვენი არჩევანი, ვისაც არასდროს განგვიხილავს, არც კი დაგვისვამს სოფლიდან გადახვევის, უფლის სახლისა და მამა ანდრიას დათმობის საკითხი.

— მეექვსეა, სხვა დროს აქედან გალწევის შესაძლებლობა მოგეცეთ, ზოია...

— მშვიდობით, ვახტანგ!

პაკელიანმა შემოგვხედა, მერე თქვა:

— მშვიდობა მოგცეთ ღმერთმა!

* * *

14 აგვისტოს მამა ანდრიას ორმოცი გადავიხადეთ.

15 აგვისტოს რაფიკ აიბამ გვაცნობა:

— მორჩა, დამთავრდა. ყველანაირი ვადა ამოიწურა. რამდენიმე დღეში უნდა გავემგზავრო. თუ ბრძანებას არ შევასრულებ (რის გაკეთებასაც უნებურად მაიძულებთ: კომანიდან ფეხის მოცვლა არ გინდათ, მარტოებს კი ვერ გტოვებთ), დაუმორჩილებლობისთვის სამხედრო ტრიბუნალს გადამცემენ. ორივე შემთხვევაში, ფრონტის სხვა უბანზე გადავალ თუ ლალატის ბრალდებით დამხვრეტენ, შეურაცხყოფა, დამცირება, სიკვდილი არ აცდებათ. ზოია, საბოლოო პასუხი მჭირდება: მიდიხართ? უარს ვერ მივიღებ. დამთანხმდი. რაკი საკუთარი თავის გარდა შვილიც გაბარია, სიცოცხლე რომც არად გიღირდეს, ვალდებული ხარ, მისი ღირსების დაცვაზე იზრუნო, შვილის გამო დათმო. შეიბრალე. ნარმოიდგინე, რა მოელის, როგორც კი შორს დამიგულებენ, როგორც კი გვერდით მფარველი აღარ ეყოლება.

— მისმინე... — წამოიწყო დედამ, მაგრამ რაფიკმა გაანწყვეტინა:

— ნუ აჩქარდები. დილამდე იფიქრე, ვითარება კარგად ანონ-დანონე. გაიაზრე: რა შეიძლება მოჰყვეს უარის თქმას, ხარ თუ არა მზად ნებისმიერი მოსალოდნელი შედეგისთვის, იღებ თუ არა საკუთარ თავზე ყველანაირ პასუხისმგებლობას. ოღონდ გიმეორებ, არ დაივინყო, რომ სამი ადამიანის ბედი გაქვს გადასანწყვეტი, შენთვის, ჩემთვის, მარიასთვის სასიცოცხლო ან სასიკვდილო განაჩენი გამოგაქვს.

— რაფიკ! — შეკრთა დედა.

— ნახვამდის! დილას დაგბრუნდები.

ჩვენ და „ვეფხისტყაოსანი“

მე ვზივარ ახლა და ვფიქრობ, რამდენად შორს ხარ აქედან. რთულია...

და ოდესღაც იჯდა თინათინი და ფიქრობდა, თუ რამდენად შორს იყო ავთანდილი. უჭირდა.

უჭირდა ისე, თითქოს თავად არ გაეშვას.

მე არ გიშვებდი არსად. სიტყვის მჯეროდა. უსიტყვოდაც.

თინათინმა გაუშვა ის. შორს. დიდი დროით.

რატომ დაიტანჯა თავი...

მე არ მინდოდა შენი გაშვება. შენ გინდოდა წასვლა?

ავთანდილს უნდოდა წასვლა? წასვლაც უნდოდა და წაუსვლელობაც.

მე რომ მეთქვა, წახვიდოდი სამი წლით? ის რომ წავიდა? ნუთუ, არასდროს გინატრია, ავთანდილის ძალა გქონოდა?

მე მახსენდება და ვფიქრობ, რატომ ტიროდა დღეს მეტროში ის უცნაური გოგო... და სადღაც თინათინს კლავდა ინტერესი უცხო მოყმის ტირილის მიზეზისა.

უნდა ვთქვათ, რომ არსებობს პარალელები. ყველგან და ყველა დროში.

გახსოვს, მეხუთე კლასში რომ ავთანდილის ანდერძი მოგვცეს საზეპიროდ? როგორ ვიტყვით სახლში, როგორ გვძულდა. მაგრამ მერე ვითამაშეთ, გახსოვს? შენ ტარიელი იყავი, მე — ნესტან-დარეჯანი. და ვგრძნობდით, როგორ გვიყვარდებოდა ნელ-ნელა „ვეფხისტყაოსანიც“ და ერთმანეთიც.

ქაჯობანას თამაში მიყვარდა ყველაზე მეტად: ციხიდან რომ მიტაცებდით შენ და შენი მეგობრები. გახსოვს, ერთხელ ბეჭედი მოიტანე, ბურბუშელაში ამოგივიდა. ბრჭყვიალებდა და მაჩუქე-მეთქი გითხარი. შენ კიდეც, „მარგალიტი არვის მიჰხვდეს უსასყიდლოდ, უვაჭრელად“, — მითხარი. ბევრი ვიცინეთ მერე ამაზე.

მე ვდგავარ ახლა, სარკეში ვუყურებ საკუთარ თავს და მგონია, მართლა ვგავარ მელიას. მეთანხმები... და ოდესღაც ნესტანი იყურებოდა სარკეში და ალბათ, მართლა ჰგავდა ვეფხვს. ტარიელი ეთანხმებოდა, როგორც ყოველთვის.

მე არ მოგაკვლევინებდი შენ სპარს უფლისწულს. შენ მოკლავდი? ტარიელმა რომ მოკლა? შენ ხომ ყოველთვის გინდოდა, ტარიელის ძალა გქონოდა.

კიდეც რა გავისხენოთ... როსტევეანი. გახსოვს, მამაშენს რომ გაეპარე პატარაობაში და წერილი რომ დაუტოვე მაცივარზე? მაშინ რა იცოდი, რომ ოდესღაც, როცა ავთანდილი გაეპარა როსტევეანს, შენგან ბევრად განსხვავებულად, ანდერძი დაუტოვა.

არსებობს პარალელები.

ასმათზე გიფიქრია? მე მიფიქრია. და ასმათი მიყვარდა ყველაზე მეტად. ქალის ერთგულების სიმბოლო, ქეშმარიტი ქალი მეგობარი. ბავშვური ახირებები, თორემ მე ასმათი მირჩევნია ნესტანსაც და თინათინსაც. და მაინც უნდა გაგიმხილო, რასაც ამდენ ხანს ვფიქრობდი... მგონია, რომ სადღაც ძალიან სიღრმეში, რომელიღაც კუთხეში, ქალ-ვაჟურად უყვარდა ასმათს ტარიელი. ეს მგონია ამდაგვარი ერთგულების საყრდენი. იქნებ, ძალიანაც ვცდები, რავიცი. შესაძლებელია ყველაფერი.

გახსოვს, ადრე რომ გოგო გიყვარდა და ლექსი დაუნერე?

და ოდესღაც რუსთაველმა საყვარელ ქალს მიუძღვნა პოემა, რომელზეც რვა საუკუნეზე მეტია მსოფლიო საუბრობს.

ელიზაბედ ფირცხალავა

„ვეფხისტყაოსნის“ თარგმანის მნიშვნელობა

მსოფლიოში 5000-ზე მეტი ენაა. აქედან, შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, 52 ენაზეა თარგმნილი. რატომ უნდა ითარგნოს „ვეფხისტყაოსანი“?

დღევანდელ სამყაროში, სადაც ადამიანური ღირებულებების დეფიციტია, სადაც ნელ-ნელა ივიწყებენ, რას ნიშნავს სიყვარული, მეგობრობა, ერთგულება, თანასწორობა თუ თანაგანცდა, სწორედ ისეთი ნაწარმოების თარგმნაა აქტუალური და აუცილებელი, როგორც შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“.

„ვეფხისტყაოსანი“ - ეს არის მეგობრობის და მშვიდობის წიგნი, წიგნი პიროვნულ თავისუფლებაზე, წიგნი, რომელიც იმ ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებს ატარებს, რაც ყველა ერისთვის მნიშვნელოვანია. ეს არის წიგნი ადამიანზე და მის უფლებებზე, ადამიანზე და მის თანასწორობაზე: ფერის, სქესისა თუ სოციალური მდგომარეობის მიუხედავად.

გარდა იმისა, რომ XII საუკუნეში შექმნილი, ქართველთათვის უდიდესი მნიშვნელობის მატარებელი ნაწარმოები ქართული სუ-

ლიერი კულტურის გვირგვინია და საუკუნეების განმავლობაში მას ეყრდნობა ჩვენი კულტურა, ისტორიული ყოფა და ცხოვრება, „ვეფხისტყაოსანი“ ამასთანავე მსოფლიო ლიტერატურის შედეგრიცაა.

ამდენად გასაკვირი არაა, მისით უცხოელების დაინტერესებაც.

პოემის თარგმანების ათვლა 1802 წლიდან იწყება, მაშინ, როცა რუსულად ითარგმნა და გამოქვეყნდა მისი პირველი სტროფის ბნკარედი - სიტყვა-სიტყვით თარგმანი (მთარგმნელი ევგენი ბოლხოვიტინოვი). ამავე, 19-ე საუკუნეში პოემა კიდევ რამდენჯერმე თარგმნეს, მათ შორის, ისევ რუსულ, ფრანგულ, გერმანულ და სომხურ ენებზე.

20-ე საუკუნეში ამას დაემატა ინგლისურ, ესტონურ, უნგრულ, რუმინულ, ბულგარულ, პორტუგალიურ, იტალიურ, გერმანულ, იაპონურ, ჩინურ, უკრაინულ და სხვა ენებზე შესრულებული თარგმანები.

იმის გამო, რომ პოემა ძალიან რთული სათარგმნია, უმეტესად გამოიცემოდა ნაწყვეტები და პროზაული თარგმანები.

პირველი ინგლისურენოვანი პროზაული თარგმანიც მარჯორი უორდროპისეულია, რომელიც მკვლევართა შეფასებით, საუკეთესოდ ითვლება. დღეს ამ ენაზე „ვეფხისტყაოსნის“ ოთხი თარგმანი გვაქვს.

რა თქმა უნდა, პროზაულად ან ბნკარედებით თარგმნილ პოეტურ ნაწარმოებში იკარგება მისი მუსიკა, რითმა, რიტმი, ინტონაცია, ლექსთწყობა და ა.შ. მაგრამ რჩება შინაარსი, ეპითეტები, შედარებები, მეტაფორები, ზოგადსაკაცობრიო აფორიზმები, რითიც ასე მდიდარია „ვეფხისტყაოსანი“. ამდენად, მისი თარგმნა, თუნდაც პროზაულად და თუნდაც ბნკარედებით, მაინც ძალიან მნიშვნელოვანია.

2016 წელი იუნესკომ „ვეფხისტყაოსნის“ წლად გამოაცხადა.

შეიძლება ითქვას, რომ ეს ქართული კულტურის გამარჯვებაა, მისი მნიშვნელოვანი მონაპოვარი, შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსნის“ მსოფლიო აღიარება.

ძალიან სასიხარულოა, რომ 12-ე საუკუნეში დაწერილი პოემა, ჩვენი დიდი საგანძური, დღემდე ინტერესს იწვევს უცხოეთში.

ამაზე ბოლო წლებში განხორციელებული მნიშვნელოვანი თარგმანები და გამოცემებიც მიუთითებს.

2013 წელს პოემა გამოიცა დიდ ბრიტანეთში (მარჯორი უორდროპისეული პროზაული თარგმანი);

ამავე წელს გამოიცა საფრანგეთში (სერგი წულაძისეული პოეტური თარგმანი);

2014 წელს გერმანიაში გამოიცა გერმანულენოვანი სასაჩუქრე „ვეფხისტყაოსანი“;

2015 წელს დიდ ბრიტანეთში ინგლისურად გამოიცა ახალი პოეტური თარგმანი (მთარგმნელი ლინ კოფინი);

2016 წელს რუმინეთში გამოიცა (მეორე გამოცემა, რუმინული პოეტური თარგმანი, მთარგმნელი ვიქტორ კერნბახი);

ამავე წელს კორეაში გამოიცა პირველი კორეული, პოეტური თარგმანი (მთარგმნელი ჩო ჯუ კვანი).

ახლა ძალიან ხშირად გამოიციემა მსოფლიო კლასიკის ნიმუშების ადაპტირებული ვერსიები და მათი თარგმანები მოზარდთათვის. რა თქმა უნდა, ამ ვერსიებსა და თარგმანებში ნაწარმოების სიდიადე იკარგება, მაგრამ რჩება მისი არსი. ვფიქრობ, რომ ამ პროცესს „ვეფხისტყაოსანიც“ უნდა შეუერთდეს, ეს ხელს შეუწყობს არამარტო პოემის, არამედ ჩვენი ქვეყნის პოპულარიზაციას ახალ თაობაში.

ამასთანავე, უნდა აღინიშნოს, რომ ნაწარმოების თარგმნა, ზოგადად, მხოლოდ ლიტერატურული პროცესი არაა, ეს არის სხვადასხვა ერის კულტურათა ურთიერთობა და ქვეყანათა დაახლოების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი გზა.

სწორედ „ვეფხისტყაოსანს“ შეუძლია გააცნოს მსოფლიოს, თუ რა ისტორიული, კულტურული ღირებულებებისა და ფასეულობის მატარებლები ვართ ჯერ კიდევ 12-ე საუკუნიდან.

სწორედ „ვეფხისტყაოსანს“ შეუძლია იყოს ჩვენი ქვეყნის დესპანი, კეთილი ნების ელჩი სხვა ქვეყნებში.

„ვეფხისტყაოსანს“ შეუძლია დაგვაფიქროს იმაზე, რომ სამყაროს ძალადობა და სხვისი უფლებების უგულველყოფა კი არაა, სიყვარული, ერთგულება, თანაგანცდა, მეგობრობა გადაარჩენს.

და კიდევ: ჩვენ ძალიან გვახარებს ყველაფერი, რაც უცხოეთში შოთა რუსთაველის სახელს უკვდავყოფს. მაგალითად, გვახარებს, რომ რომის ერთ-ერთ უდიდეს პარკში, მსოფლიო კლასიკოსების მონუმენტებს შორის შოთა რუსთაველის ბიუსტიც დგას, მაგრამ უფრო საამაყო იქნება, თუ ჩვენი ქვეყნის სტუმრებს აქ ჩამოსვლისას მის მუზეუმს დავახვედრებთ, სადაც სხვა ისტორიულ მასალასთან ერთად გამოფენილი იქნება „ვეფხისტყაოსნის“ თარგმანი და ყველა გამოცემა.

ეს მუზეუმი ხელს შეუწყობს არამარტო შოთა რუსთაველისა და „ვეფხისტყაოსნის“, არამედ ჩვენი ქვეყნის პოპულარიზაციას.

ეს იქნება იმის მანიშნებელი, თუ რა ღირებულებებით ხელმძღვანელობს და რა კურსის მატარებელია ჩვენი სახელმწიფო.

სოფიო ჭელიძე

„ვეფხისტყაოსანი“ ჩემთვის და ჩემი თანატოლებისათვის

შეყვარებული ვარ? არა, ნამდვილად არა, იმიტომ რომ ჯერ პატარა ვარ, იმიტომ რომ არ ვარ მზად სიყვარულისთვის, იმიტომ რომ კრიტიკული თვალთ ვუყურებ ჩემს თანატოლ ბიჭებს და უფროსებსაც, განსჯის საბაზი კი შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსანმა" მომცა, რომელიც წელს ვისწავლეთ სკოლაში. სულ სხვა თვალთ შევხედე ყველას და ყველაფერს და, ნუ გაგიკვირდებათ, ბევრი შეკითხვაც გამიჩნდა. დღეს, როცა გაძლიერდა ურთიერთკავშირი მსოფლიოს ყველა კუთხეს შორის, საკომუნიკაციო საშუალებები დაიხვეწა და გაფართოვდა მათი ხელმისაწვდომობის არეალი, შეიცვალა ჩვენი მენტალიტეტი, როგორი უნდა იყოს ჩვენთვის მიჯნური, ვის უნდა ჰგავდეს იგი, "ვეფხისტყაოსნის" გმირებს, ავთანდილსა და ტარიელს, მიგელ დე სერვანტესის დონ კიხოტს, ქარის წისქვილებთან მეომარ მოხეტიალე რაინდს, დუღესინებაზე, არარეალურ ქალზე შეყვარებულს თუ ფიზიკურად ძლიერ, უსამართლობის წინააღმდეგ მებრძოლ რემბოს (გმირს იმავე სახელწოდების კინოფილმიდან), რომელიც მიზნის მისაღწევად ყველაფერს ანადგურებს თავის გზაზე?! პირადად ჩემთვის იდეალური

მამაკაცი "ვეფხისტყაოსნის" გმირი ავთანდილია, მშვიდი და განონასწორებული, მასში თანაბრად არის შერწყმული გარეგნული და სულიერი სილამაზე, მაგრამ რა კრიტერიუმებს უნდა ვაკმაყოფილებდეთ ჩვენ, ქალები, რისკენ უნდა ვისწრაფოდეთ? დღეს ქალისა და მამაკაცის იდეალური წყვილი ასე გამოიყურება: მამაკაცი დაკუნთული სხეულით და ქალი, მშვენიერი მერლინ მონროს მიერ განსახიერებული გმირი, ერთი კინოფილმიდან, მუდამ მომღიმარი და ოდნავ მოსულელო. აქედან გამომდინარე, რა მიზნებს გვისახავს თანამედროვეობა? მე სრულყოფილ ქალთა შორის დავასახელებდი "ვეფხისტყაოსნის" პერსონაჟს, წყნარსა და ზრდილ თინათინს, რომელსაც მამის ტახტზე დასაჯდომად თავი არ ეღირსებოდა. იგი თავმდაბლობის და კეთიშობილების სიმბოლოა, გამორჩეული სიბრძნით და სილამაზით. ვართ კი ჩვენ ასეთები, ჩვენი თაობის გოგონები? სვირინგებიანი, ლურჯად, ვარდისფრად, მწვანედ თმაშელებილი, მოკლეკაბიანი, ბილნი სიტყვებით მოსაუბრე მოზარდები. მართალია, ყველა ასეთი არ არის, ზოგი ზრდილიცაა და თავმდაბალიც, მაგრამ მაინც ჩვენი შეხედულებები ბევრად განსხვავდება მეთორმეტე საუკუნეში მცხოვრებთა შეხედულებებისაგან, ამიტომაც მებადება კითხვა: არიან და უნდა იყვნენ თუ არა ჩვენთვის იდეალები "ვეფხისტყაოსნის" გმირი ქალები: თინათინი, ნესტან-დარეჯანი, ასმათი?!

მიუხედავად ჩვენ შორის დიდი გარეგნული თუ მენტალური განსხვავებებისა, ჩემი აზრით, მაინც ბევრი საერთოა ჩვენ შორის. ჩვენც პატივს ვცემთ მშობლებს, უფროსებს, როგორც თინათინი, თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, დიდებს ასე არ ჰგონიათ, რადგან სიყვარულს სხვაგვარად გამოვხატავთ. ამავე დროს ერთგულებაც შეგვიძლია, როგორც ასმათს და ალბათ, თავსაც ვავნირავთ მეგობრისთვის. თუმცა ჩვენში ნესტან-დარეჯანის მემბოხე სული უფრო ცხოვრობს, ვიდრე სხვა პერსონაჟისა, რომელმაც გაილაშქრა უსამართლობის წინააღმდეგ, მას არაფერი ჰკითხეს, ისე ათხოვებდნენ უცნობ უფლისწულზე, ჩვენი იდეალებისთვის ჩვენც დაუფიქრებელი პირდებით სამყაროს, ვიბრძობდით, წინააღმდეგობას ვავუნევთ ყველას და ყველაფერს, თუმცა ჩვენს ასაკში ჯერ არ გვაქვს გაცნობიერებული, რისთვის უნდა ვიბრძოლოთ.

გვეუბნებიან, უცხოეთისკენ გიჭირავთ თვალები, პატრიოტები არა ხართო. რომ გვექონდეს პატრიოტიზმი და გვიყვარდეს სამშობლო, უნდა ვიცოდეთ, რა არის სამშობლოს სიყვარული და რითი უნდა გამოვხატოთ ის რა თქმა უნდა, სკოლაში გვასწავლიან პატრიოტულ ნაწარმოებებს, ლექსებს, მოთხრობებს, ქაჯეთის ციხეში გამომწყვდეული ნესტან-დარეჯანი ტარიელს სთხოვს, დაბრუნდეს თავის ქვეყანაში და მტრისაგან შევიწროებული ინდოეთი გაათავისუფლოს. დღეს სამშობლოსათვის თავგანწირვა თითქოსდა არამოდურია, დღევანდელი სულისკვეთება სულ სხვაა. მაშინ როდესაც თინათინი ავთანდილს მოუწოდებს საყვარელს საგმირო საქმეები უჩვენოს, ჩვენ არც კი ვიცით, რისკენ მოვუწოდოთ საყვარელ ადამიანებს, იმისკენ ხომ არა, რომ წარმატებული ადამიანის კარიერა გაიკეთოს, რაშიც მატერიალური კეთილდღეობა იგულისხმება?! მავანი გვეტყვის, რა ვქნათ, ეპოქა მოითხოვს ამასო თუ საზოგადოებამ დაკარგა ის ღირებულებები, რომელზეც დგას "ვეფხისტყაოსანი"?! სამწუხაროა, რომ ქვეყანი და განათლებული ადამიანები დღეს, ხშირ შემთხვევაში, წარმატებას ვერ აღწევენ, რაც სტიმულს უკარგავს ახალგაზრდებს და ისინი თავის გამორჩენის სხვა გზებს ეძებენ. ამიტომაც წინააღმდეგობაში ვვარდებით და გვებადება კითხვა, რა საქმის კეთებისკენ უნდა მოვუწოდოთ "საყვარლებს"? ეპოქა სხვა არის და ის სხვა გმირობას მოითხოვსო, გაგვიმეორებენ, მაგრამ მახსენდება

ილიას სიტყვები, რომ დღეს ხმლის ქნევით კი არ უნდა გამოვიჩინოთ თავი, არამედ ცოდნით და განათლებით. დიას, შეიძლება დღეს, ატომის ეპოქაში, ხმლის ქნევა არ გვჭირდება და ამით ვერც ვერაფერს მივაღწევთ. მაგრამ ჩვენი მოვალეობაა პატივი ვცეთ სწავლულებს, მათი ცოდნა გამოვიყენოთ, რათა ქვეყანას დავეხმაროთ, ცხოვრება გავუადვილოთ მშრომელ, მაშვრალ კაცს. „მიეცით ნიჭსა გზა ფართო, თაყვანისცემა-ღირსებას,“ - უთვამთ ჩვენს დიდ წინაპრებს და ჩვენც, სწორედ ამ ვარსკვლავს უნდა მივდიოთ. აი, რა უნდა იყოს ჩვენი საზრუნავი. დიდი შოთა გვასწავლის, იმისთვის ვსწავლობთ, რომ დავემორჩილოთ მსოფლიო წესრიგს და მართალი გზით გავაგრძელოთ ქვეყნად ცხოვრება. "მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა". ცოდნა და განათლება, აი, რა არის ქვეყნის გადარჩენის გზა, იდეალური ქალი და მამაკაცი კი ის არის, ვინც სამშობლოს კეთილდღეობისთვის იბრძვის, რა პროფესიისაც არ უნდა იყოს იგი: ჯარისკაცი თუ მუშა, მეცნიერი თუ მფრინავი, მებაღე თუ მხატვარი, მთავარია, თავისი საქმის ოსტატი იყოს.

"ვეფხისტყაოსანში" მატერიალური კეთილდღეობა მეორე პლანზე დგას, ავთანდილი ყოველგვარი სინანულის გარეშე ტოვებს უთვალავ სიმდიდრესა და ქონებას და მეგობრის დასახმარებლად მიეშურება, მისი გაცემა და ღარიბებისთვის დარიგება მისთვის გზაა სამოთხეში მოსახვედრად. ტარიელიც ყოველგვარ პატივზე ამბობს უარს და საყვარელი ქალის გადარჩენას ცდილობს. ფრიდონი მეფეა, მაგრამ უზომოდ უყვარს ხალხს, რადგან ის სამეფოს მაცხოვრებელთა კეთილდღეობაზე ზრუნავს, ამიტომაც არის მისი ქვეყანა პატარა, მაგრამ მდიდარი და სავსე. ის თითქოს მომავალი საქართველოს მაკეცია. ასევე თინათინი არ დაინანებს თავის საუფლისწულო მზითევს და გასცემს უანგარიშოდ.

ერთგულება, სიყვარული, მეგობრობა ვეფხისტყაოსნის გმირებისათვის ბევრად უფრო მაღლა დგას, ვიდრე მატერიალური კეთილდღეობა, სიმდიდრე, დღეს კი, როგორც ვხედავთ, პირიქითაა, და ახალგაზრდა თაობაში კი არ უნდა ვეძებოთ დამნაშავე, როგორც ამას ხალხის გარკვეული ნაწილი ცდილობს, არამედ საზოგადოებაში, რომელმაც სულ სხვა ღირებულებებზე გააკეთა აქცენტი. შოთა რუსთაველმა "ვეფხისტყაოსანში" დაგვიხატა თითქმის იდეალური სამყარო, სადაც პატივს სცემენ უფროსებს, მშობლებს, მეფე ზრუნავს ქვეშევრდომებზე და მათ თავის ტოლად მიიჩნევს, მიუხედავად ქონებრივი და სოციალური უთანასწორობისა, მდიდარი ღარიბებს ეხმარება და ცდილობს მდგომარეობა შეუმსუბუქოს, აგებს ხიდებს, თავშესაფრებს. არ ვიცი, იყო თუ არა მაშინდელ საქართველოში ასეთი ვითარება, მაგრამ ჩანს, რომ ავტორი სწორედ ამ იდეებს უქადაგებდა თანამედროვეებს და მომავალ თაობებსაც, იდეებს, რომლებსაც ფრანგი განმანათლებლები — დიდრო, ვოლტერი ევროპაში მხოლოდ მე-18 საუკუნეში ქადაგებდნენ და ავრცელებდნენ, პიროვნული თავისუფლების, თანასწორობის შესახებ. ამიტომ ჩვენ ჩვენი გადარჩენის გზები და ყველა კითხვაზე პასუხი შოთა რუსთაველის "ვეფხისტყაოსანში" უნდა ვეძებოთ. სწორედ მასში ვხედავთ, როგორ უხვად დასაჩუქრდება ასმათი ერთგულებისა და თავგანწირვისათვის, მას ინდოეთის ერთ-ერთი სამეფო უბოძეს, ამით ავტორმა გვანახა, რომ კეთილი საქმეები არ უნდა რჩებოდეს დაუნახავი და დაუფასებელი, რათა სხვებმაც მიზაძონ მათ.

ქალისა და მამაკაცის თანასწორობა აქტუალური თემაა, "ვეფხისტყაოსანში". "ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია" გვეუბნება, რომ ქალი ისეთივე პატივცემულია, როგორც მამაკაცი, მას შესტრფიან, კრძალვითა და რიდით ექცევიან, მისთვის თავს წირავენ. ასეთ სიყვარულს დღეს იშვიათად თუ შეხვდებით, ჩვენ კი სწორედ ასეთ სამყაროში გვინდა ცხოვრება და მისკენ უნდა ვისწრაფოდეთ ყველანი.

თოვლის მკვამლე

უთოვლოდ შემცვივდება...
და ვტუქსავ თებერვალს.
მე თოვლის ხელმწიფე ვარ.
მე თოვლის მეფე ვარ.

ვგრძნობ გულის ნაპრალებთან
ფიფქების ნამწამებს...
რაც გინდათ მაპრალებთ და
რაც გინდათ დამსწამეთ! -

არ მინდა თავანები -
გზა გულის შეხუთვის...
თოვლს არავის დავანებებ,
თოვლილა მეკუთვნის.

თუმც ელის აორთქლება -
მკვდარ ხსოვნებს ამთელებს...
სულიერ აორტებად
მივიჩნევ ფანტელებს...

სიამე მეცოტავა,
სიმნარე მებევრა...
იცოდეთ მე ცოდვა ვარ! -
მე თოვლის მეფე ვარ.

თოვლს ვიცავ თავდადებით -
ძმა ყველა ფანტელის
და სადაც დავმთავრდები,
დანყებაც მანდ მელის.

ვსვამ ღმერთის ღვინოსავით
ყვავილებს ჭერმისას...
და დროის დინოზავრი
ვერაფერს ვერ მიზამს

მე - თოვლის ქამანჩიანს,
სიშიშვლით შეფუთვნილს.

სხვა რალა გამაჩნია,
თოვლილა მეკუთვნის...

მე თოვლის რიკულების
სპექტაკლებს ვესწრები,
თოვლიდან მიყურებენ
კოსმოსის ფრესკები...

თოვლია პროცესია
გარდაცვლილ მინების,
მე თოვლის კოცონზე ვარ
და ტკბილად ვინვები.

მე მჭუჭნის უთოვლობა,
დარდებით დარაზმულს
და თოვლით ვუთოვდები,
უთოვლოდ არა მსურს

არც ტანჯვის შემცირება,
არც სულის შებერვა...
მე თოვლის ხელმწიფე ვარ!
მე თოვლის მეფე ვარ!

როინ აბუსელიძე

ჩ ვ ე ნ ე ბ უ რ ე ბ ი

ედღენება ტაო-კლარჯეთში მყოფ ქართველებს

- კიდევ ერთხელ მიაბზე,
გურჯისტანზე,¹ ეფენდი,²
რატომ მღერის ყარდაში³
ცრემლიანად „ჯილველოს“?
გუშინ შელამებამდინ,
ჭოროხთან რომ გევედი,
ტაიას⁴ ხმა გევეგონე, -
აგ ზენ⁵ ბავშვებს ჰყიდდნენო.

ყოველ დილით ბაბაი,⁶
რატომ გასცქერს ჩრდილოეთს?
რატომ ახლავს ამ სურათს
ნენეს⁷ ცრემლი ალალი?
ანდაც ყველა საღამოს,
მაინც რომც არ გინდოდეს,

„სულიკოს“ რომ მღერობენ,
რატომ მზურძგლავს ბალანი?

გურჯისტანი შორსაა?
იქ რატომ არ ვბრუნდებით?
ფეხით ჩავალთ იქამდის?
მომიყვი, ეფენდი,
რატომ არ დამასწავლი?
ასე რატომ ჩუმდები?
ნეტა გზები ვიცოდე,
მარტოც მოვაფერებდი.

დავიბენი ეფენდი,
ვინ ვართ? - ან ვინ ვიყავით?

მოდე დღესვე წავიდეთ,
იქნებ კიდეც გველიან,
ბავშვობაში ემიას⁸
გორასთან რომ მივყავდი,
მებნეოდა - გახსოვდეს -
ამის მიღმა ჩვენია...

კიდეც ერთხელ მიაბზე,
გურჯისტანზე ეფენდი, -
ისევ იმეორებდა
ბიჭი ტაო-კლარჯელი
და უსმენდა უსიტყვოდ,
ცრემლიანი თვალებით,
თურქ ეფენდის სამოსში,
ოთხმოცი წლის - ქ ა რ თ ვ ე ლ ი!...

1. **გურჯისტანი** - სპარსელები, ოსმალები, - ქართველებს „გურჯებს“ ეძახდნენ, რაც ქართულად „მგელს“ ნიშნავს, მათ ქვეყანას კი - „გურჯისტანს“, ანუ “მგლების ქვეყანას”, შესაბამისად, ფერეიდანში და ტაო-კლარჯეთში მყოფი ქართველებიც, ასე მოიხსენიებენ საქართველოს.
2. **ეფენდი** - მამაკაცისადმი ზრდილობიანი მიმართვის ფორმა - “ბატონო”.
3. **ყარდაში** - ძმა
4. **ტაია** - ბიძა (დედის ძმა)
5. **აგზენ** - აქ, ამ ადგილას
6. **ბაბა** - მამა
7. **ნენე** - დედა
8. **ემია** - ბიძა (მამის ძმა)

ბენრი დოლიძე

თოვლის თარგმანი

ფანჯარა, ჩემი კედლის გაზეთი
მესამე დღეა მაკითხებს ზამთარს.
და რაც დრო გადის როგორც ასეთი,
ვერ გიყოფ ისევ საკუთარ თავთან,
მცივა, ფიფქებით ისე მევსები,
რომ ვახარისხებ ტკივილებს ძნებად,
და შენს თვალებში ჩემი ლექსები
მარტის თოვლივით ნაკლებად დნება,
და რაც დრო გადის, კოცნების წყურვილს
უფრო ნაკლები ცეცხლი ედება,
და აღარ სკდება ლექსების ჭურვი,
შენი გულწრფელი ცრემლის წვეთებად,
ალაგებ ჩემი სულის განჯინას,
და ლექსის ნაცვლად ცარიელ გვერდებს,
კეცავ და აწყობ როგორც განაჩენს,
უსათაურო დღეების გვერდით,
გარეთ კი თოვა ველარ აჯაზებს,
არ ესინჯება ამინდსაც პულსი,
და ლექსი მიდევს თოვლის მაჯაზე,
და თოვლი მადევს დარდივით გულზე,
და მაინც ვკემსავ ღამის მაქმანით,
რიგითი ზამთრის რიგით კვირის დღეს,
რომ გისახსოვრო თოვლის თარგმანი -
ამ წლის პირველი კოცნის გვირისტი.

ნილო სადღოპელაშვილი

ზღაპარი ფანჯრიდან დანახულ ხეებზე

ჩემო შვილო,
კარგად მოკალათდი მაგ სკაფანდრში,
ზღაპარი უნდა გაიმბო
ფანჯრიდან დანახულ ხეებზე.
შენ საიდან უნდა იცოდე,
იყო ეგეთი ფანჯრები,
საიდანაც ხეები ჩანდა,
და იყო ხეებიც,
რომლებიც გვიგ ზავნიდნენ
პირველ შეტყობინებებს
ამინდის, ღრუბლების,
წელიწადის დროთა შესახებ...
შენ უკვე დიდი ხარ და
ეს ცათამბჯენი გაპატარავენს,
ამიტომ მე შემეძლია ერთდროულად
დიდების ზღაპარიც მოგიყვე და
პატარებისაც,
რა კარგია ცათამბჯენები,
რა დიდებული ჩანაფიქრია —

იცხოვრო ღრუბლებზე მაღლა და
სულ ერთი იყოს, დიდი ხარ თუ
პატარა ბავშვი,
რადგან რაც უფრო მაღლა მიიწევ,
მით უფრო აღარ ხარ,
არ ჩანხარ,
სიმაღლე მაისის თოვლივით
გაქრობს,
ჰოდა მე გიამბობ ზღაპარს
ხეებზე,
რომლებიც ცათამბჯენებამდე ვერ
გაიზარდენ.
მათ ჰქონდათ მკვრივი მკლავები,
და როდესაც ამ მკლავებს შლიდნენ,
სამყაროში რაღაც ხდებოდა,
თითო ფოთლის ზედაპირზე
თითო ტალღას იქოჩრიდა
ლურჯი ნიავი
და ჩვენს თავზე
სულ ზვირთებად გადადიოდა,
ქალაქის ბოლოს გაისმოდა
ქალაქის თავში მომღერალი
რომელიმე ჭადარი, ალვა,
ჩიტებსაც ჰქონდათ ნაურთმევლად
თავშესაფარი,
ძაღლებსაც — ჩრდილი
განა მარტო უკუღმართი წესებისათვის!..

ბევრნი იყვნენ, მაგრამ ყველას მაინც
თავისი სახელი ერქვა,
გაარჩევდი ფერით, ზნით და
კიდეც იმით —
რომლის მუჭში უფრო
უხვად მოთოვდა ხოლმე,
რომელთან უფრო დიდხანს
დარჩებოდა თოვლის სტუმარი,
რომ მათი მსუყე ნასუფრალით
გემრიელად გული გვეჯერა!..
შენ საიდან უნდა იცოდე —
ამ ხეების ძირში პოეტებიც ცხოვრობდნენ ადრე,
იყო ეგეთი ძველი კასტა
სევდიანი დინოზავრების,
და მათ მთვრალ და აბდაუბდა
ნაფეხურებს
შინისაკენ სულ ხეები მიაცილებდნენ...
ხანდახან ვინმე მხარზე
თოფს თუ გადმოიღებდა
რომ თავისი აჩრდილისთვის
დაეხალა და დაესვენა,
ეს ხეები შეუშვერდნენ ხოლმე
გულ-მუცელს,
რადგან ხეებმა აჩრდილების ფასიც იცოდნენ!..
ციდან ვიღაც დასცქეროდათ
იმედის თვალით და
თეთრ სხივებს სიზმებივით

ტოტზე ჰკიდებდა...
ვილაცაზე გამახსენდა
და კიდევ ცაზე —
შენ არ იფიქრო, რომ
რაიმე გაკლია, კარგავ,
მშვიდად ისუნთქე მაგ სკაფანდრში და
ცათამბჯენთან ერთად აინიე
უფრო ზევითკენ,
რადგან ჩვენი ერთადერთი მოძრაობა
მინც ასვლაა,
რადგან, რაც უკვე ზევით დაიძრა,
ველარაფერი გააჩერებს,
შენ შეგიძლია,
მაგ უთვალავი სართულიდან

გადმოიხედო
და დატკბე იმით, რომ
არც დიდი ხარ და არც პატარა,
რომ არც კი ჩანხარ და
ცოტაც და,
ცაში ღმერთებს მიუკაკუნებ!
დედა გიამბობს ზღაპრებს
ხეებზე,
სხვა ზღაპრებსაც გიამბობს დედა,
რადგან ესაც დედის წესია —
ზღაპრებით მინც გააადვილოს
როცა რალაც რთულადაა,
რთულად და ძნელად...

მანანა ჩიტიშვილი

ლექსების ციკლი

„ფლევანდელის ჰორიზონტიდან“

ქსნის ხეობაში

ამ ხეობამ,
მხრებით ცას რომ ელტვის
ან ამ მიწამ,
სისხლით რომ ჰგავს ნაბანს,
მამულს
რალა უნდა მისცეს მეტი,
შალვასი და
ელიზბარის გარდა.
სამუხრანო...
მე გზას ლარგვისს მივდევ,
შორს ჩანს
ქსნის პირს დაფრენილი მტრედი...
სჯულს და რწმენას
რალა მისცეს კიდევ,
მკერდდაშანთულ
ქეთევანის მეტი...

ალარც ის საქართველოა

მთები რომ ჯანღმა მინისლა,
მტერმა სავალი დალახა,
„ვაჟკაცსო გული რკინისა“ –
შენ ის ვაჟკაცი არა ხარ.

მკლავი, ცხენ-კაცის მკვეთელი,
მუხრანს სძრავს ქვიშას ნამიანს,
მახვილი, რკინის მკვნეტელი,
დრო და ჟამს შეუჭამია.

თუმც ჯიხვთ ხორონი კმა იყო,
ვეფხვს შეუღენა ნანოლი,

იმ მოყმის გული სხვა იყო,
სხვა ძუძუ ჰქონდა ნანოვი.

ცად ქართველთ სისხლი აშხეფდა,
წინამურს მოსკდა ბალახად,
ნაგებულ ომში არ შეხვალ,
შენ ის ქართველი არა ხარ.

თითქოს კვლავ ის მთა-ველია,
წყლის პირს იგივე ლელები,
ალარც ის საქართველოა,
ალარც ის არაგველები.

გამოვიღვიძებთ

დღეს კარზე გვიდგას შავი ავდარი,
არც „ოროველა“ ისმის მეგუთნის
და მინა, ქართულ სისხლით დამბალი,
მოძალადეს და უცხოს ეკუთვნის.

არ წავა ჟამი ასე ბინდებად
და უკანასკნელ სუნთქვით ვიფიცებთ, -
რომ საქართველო თუ გაბრწყინდება,
ჩვენ ყველა ერთად გამოვიღვიძებთ.

პირველად პატილში

კალმახი ფეთქავს, როგორც ლალუმი,
ეს წყალია, თუ საღმრთო მირონი,
მთების სისხლივით მოჩქეფს არღუნი
და ჩემს ძარღვებში ჟრჟოლად მიმოდის.

რა გოროზი და რა უეცარი,
აქ, ამ კოშკებთან ჟამი ბერდება
და ქარი, როგორც ქისტი მუცალი,
ღრუბლების რემას მიერეკება.

ვეფხისტყაოსნის სიყვარულს

სიზმრად რომ მაინც მანახა
ნესტანის რიდე-ამბარჩა,
ვეფხისტყაოსნის სიყვარულს,
მაგრამ მყიდველი არა ჩანს.

რა უამური დრო გვიდგას,
ერთობის ამომბზარავი,
ქსნის ერისთავთა სისხლს ვეფხი,
თუმცა მყიდველი არ არი.

რამდენი მტერი გვესევა,
როგორც კალია-სარანჩა,
ხმლებს ვეფხი არაგველებს,
მყიდველი მაინც არა ჩანს.

ვეფხი „მერანს“ და „ბახტრიონს“,
ჯავარ-სინაზეს თამარის,
„დავითიანს“ და „განთიადს“,
მყიდველი ისევე არ არი.

არც შენი საზი მინდა და
არც სხვისი ზურნა-ქამანჩა,
ჩემი ვეფხისტყაოსნის ჯავრს ვეფხი,
თუმცა მყიდველი არა ჩანს.

თუ რამ მაქვს, გითმობთ, წაიღეთ,
მე დავრჩე დარდის ამარი,
ვეფხისტყაოსნის სიყვარულს,
მაგრამ მყიდველი არ არი.

პოეზია

შორს ცისკარი აღმოხდება გამთენია,
გაანათებს ცის თალებს და მერიდიანს,
ლექსი თავად სიყვარულის სანთელია,
პოეზია - მარტოობის რელიგია.

ალიონზე ზარებს რეკავს ზეცის მნათე
ტოროლა და შეაფხიზლებს მდუმარ მუხებს,
ლექსი, უფლის უბეში რომ ღამეს ათევს,
დრო მოვა და სამუმივით დაიქუხებს.

ზოგჯერ უნდა სიყვარულით გაგვაბრუოს,
გენახოს, მიჯნურთ რა სიმძაფრით გული გვიცემს,
ნაღდი ლექსი დამდორებულ წყალს ვერ ჰგუობს,
ჭემმარიტ ლექსს გულის სისხლი უნდა მისცე.

ხან მშვიდია, ეფერება ტანთეთრ ვერხვებს,
ხან სურნელობს, ვით ქათქათა მაგნოლია,
გოლგოთაზეც ასულია არაერთხელ,
ემაფოტზეც მრავალ ჩვენგანს აჰყოლია.

ის ყოველთვის გაგლეჯილი მღერის გულით,
უფლის ცრემლი ცის ნამივით დასდენია...
რამდენია იუდასგან გაყიდული,
მარტოობით შეშლილებიც რამდენია.

მან არ იცის დროისა და სივრცის ცნება,
სხვა სიბრძნე და გრძნების ძალა მისცა ღმერთმა...
პოეზიამ ორი დიდი საოცრება -
სიცოცხლე და სიყვარული შეაერთა.

თუ მსახურებ, უნდა გული მისცე სრულად,
სიტკბოც ბევრი, ტანჯვაც მრავლად მოძალდება,
ავდგეთ ფეხზე, მივეგებოთ ღირსეულად,
დედოფალი -
პოეზია მობრძანდება!

აღმომხდარა შორს ცისკარი გამთენია,
კვლავ ანათებს ცის თალებს და მერიდიანს,
ლექსი თავად სიყვარულის სანთელია,
პოეზია - მარტოობის რელიგია.

ჩვენ რომ მამული გვექონდა და...

მგონია, სიზმრად მოგვლანდდა,
დრომ ისე სწრაფად მოლია,
ჩვენ რომ მამული გვექონდა და...
ჩვენ რომ მეფენი გვეყოლია...

ძლივსლა მეხსნება ბაგე და
უცხო დგას ცხმორთან, ჰერეთთან,
ჩვენ რომ ციხენი ვაგეთ და...
ჩვენ რომ ნიგნები ვწერეთა...

ლომ-ვეფხვნი გვეყავდა მორბედად,
ცხრა მხრით მოგვექონდა ალაფი,
ჩვენ ამირანიც ვშობეთ და
მერმე ჯაჭვებით დავაბით.

დრო, სისხლით მიმონამული,
იცვალა, რადღა, გულო, სცემ,
ამირანიც და მამულიც
ყვავ-ყორანს გადავულოცეთ.

ზურგში მახვილი ვადამდე,
ფხიზლად არც ერის გონია,
„ნიკოფსიით დარუბანდამდე“ -
ზოგჯერ ზღაპარი მგონია.

იქნება მართლა მოგვლანდდა,
დრომ ასე როგორ მოლია,
ჩვენ რომ მამული გვექონდა და...
ჩვენ რომ მეფენი გვეყოლია...

გმადლობთ, მეუფევ

*ნიქოზისა და ცხინვალის
მიტროპოლიტს, ისაია ჭანტურიას*

გშვენით მამულზე ფიქრით ზეობა,
მტირალ სულს შვეების კალთას აფარებთ,
გმადლობთ, მეუფევ, ჯვარცმულ ხეობას
ქრისტეს აღდგომა რომ მიახარეთ.

თვალეზე ცრემლის მწარე აკიდო,
ბაგე რა ხნიდან ღიმმა დატოვა,
ჩვენგან დათმობილ სახლს და სამკვიდროს
თქვენ გამოუჩნდით მწედ და პატრონად.

ქსნის ძველ ციხეებს გრიგალი თოფავს
და ცივი წვიმა იგლოვს ამ გორებს,
მეუფევ, ქსანზე დღე თქვენი ყოფნა
ყარაყორუმში ყოფნას მაგონებს.

ქარი, თითქოსდა ქვრივი ვინმეა,
ცივ საფლავებთან იმგვარად ოხრავს,

ჯაჭვის პერანგზე უფრო მძიმეა
თქვენი უბრალო ბერული ჩოხა.

სულს თქვენსას ვერამ დაატყო ბზარი,
უფლის თვალივით დაგყურებს ზეცა,
დიდო მეუფევ, ეგ წმინდა ჯვარი
მამულის დამცველ მახვილად გექცათ.

ყრუ ნასოფლარებს სიბნელე დამზერს,
მზეც კი ვერ ათბობს სხივით ამოთი,
მგონია, ყველა ყვავილი ქსანზე
ღვთისმშობლის მბრწყინავ ცრემლზე ამოდის.

გშვენით მამულზე ფიქრით ზეობა,
მტირალ სულს შვეების კალთას აფარებთ,
გმადლობთ, მეუფევ, ჯვარცმულ ხეობას
ქრისტეს აღდგომა რომ მიახარეთ.

ვერც რა ტკივილები აგაცილე,
ვერც ავის მოსურნე შევამცირე,
მტერს რომ შენს მამულში გააცინებ,
ეგეთი სიცოცხლე შევარცხვინე.

სამკვიდრო თუ სისხლით დაგიცალეს,
არც ძე, არც ასული შეგარჩინეს,
ამ დროს თუ ლოგინში გარდიცვალე,
ეგეთი სიკვდილიც შევარცხვინე.

თუმცა დღეის დღე
ალარ მიხარის,
სხვა დარდი ლელავს
გულში ლელებად -
ცაო, მაღალო,
ოლონდ მითხარი,
ხვალ მამულს ჩვენსას
თუ ეშველება.
ხომ ვუძლებ
მკერდში მოვარდნილ აღმურს,
ოლონდ სამზეოს
ვიდრე მოვილევ,
წინაპრის
ნაკვდავ-ნაფერებ მამულს
აკუნულს ნულარ
დამატოვინებ.

ეკა ქეჰანიშვილი

მეუახტის ცოლის სიმღერა

ამაღამ გვიან მოვა ჩემი კაცი.

ჩემი შებოლილი ქმარი. და მისი კბილები თეთრად გაიელვებს.

კბილებით შემოძლია ჩემი ქმარი სხვებისგან გამოვარჩიო -

როცა გავიცანი, თეთრი კაცი იყო, ახლა რაღაცნაირი მტვრის-
ფერი გახდა.

ხმაშიც თითქოს დაფხვნილი რკინა გაერია.

თვალებში გავარვარებული ზეთი უპრიალებს.

იცვლება ჩემი ქმარი, როცა გრძელი გვირაბიდან ამოდის, როცა
სააქაოს ბრუნდება.

აი, სადაცაა მოვა.

ამოგანგლული შემოაღებს კარს და მოიტანს სუნს,

დედამინის შუაგულიდან წამოღებულს - სხვა მისნაირი დაქანცუ-
ლი კაცების.

მოვა - ცალ ხელში ცარიელი კონტეინერებით, მეორეში გამურუ-
ლი პურით.

პურსაც გადაედო ჩემი ქმარი. ჩემ გარდა, ისიც გააშავა:
გზაში ცოტა ჩამოუტეხავს, ეტყობა, მოშივდა.
დაჯდება მაგიდასთან და ზის.
ელოდება წვნიანიან თეფშს, რომელსაც მოჰყვება ჩემი რამდენიმე მოსასწრები წინადადება
ბანკის ვალებსა და მალაზიის ნისიასა და
მეზობლის ბავშვის ახალ ფეხსაცმელსა და ჩვენი შვილების დაძველებულ ჩანთებზე -
სასონარკვეთაზე.
დაჯდება და იყურება ფანჯარაში, ცისკენ.
ცა მენატრება - მეტყვის და დადუმდება.
ამალამ გვიან მოვა ჩემი ქმარი და დაყრის გასარეცხ ტანსაცმელს.
და ზამთრის ყინვაში შეაღებს ფანჯარას.
ჰაერი მენატრება, - იტყვის და დადუმდება.
და მე ველარაფერს ვეტყვი სახატავ რვეულებსა და შოკოლადებსა და ნიგნებსა და ახალ კაბებსა და
აი, იმ ვიტრინაში გამოდებულ ყელსაბამსა და საერთოდ,
ადამიანურად ცხოვრებაზე.
მხოლოდ გავიფიქრებ:
ნეტა ხელი და ფეხი სულ ჰქონდეს ჩემს ქმარს, რომ შახტში ჩავიდეს.

ლელა ცუცქირიძე

მამის სახლი

მას შემდეგ, რაც მამაჩემის ნაჩუქარი სახლი გავყიდე,
რომელშიც ყველა კედელი თავისი ხელით ამოაშენა,
გააკრა შპალერი და ზედ ყვავილივით გადაიყვანა თავისი სული,
იატაკიც თავად დააგო, მყარად რომ მევლო (არავის ენდო),
გააკეთა აბაზანა, სამზარეულო...
ავეჯიც კი, ყველა ოთახში...
და იყო ამაყი, რომ ასეთი სახლი მაჩუქა -
თავისი ხელით გაკეთებული,
სადაც მე აუცილებლად ბედნიერი ვიქნებოდი...
მას შემდეგ, რაც ეს სახლი გავყიდე,
სულ მეშინია, რომ ერთხელაც ვნახავ სიზმარს:

რომ აი, მოდის მამაჩემი,
როგორც მოდიოდა შაბათობით,
ბაზრიდან, დატვირთული.
ლიფტი არ მუშაობს და
ფეხით ამოდის მეექვსე სართულზე,
ცალ ხელში საზამთრო უჭირავს,
მეორე ხელში ხილით დამძიმებული პარკი და
ერთგული მეგობარი - ხის ყავარჯენი.
ამოდის მხნედ და კარზე ზარს რეკავს.
ელოდება, რომ მე გავაღებ,
საზამთროს და ხილს ჩამოვართმევ,
ჩავეხუტები,
ჩაეხუტება შვილიშვილიც...
ელოდება, სახე უცინის...
მაგრამ კარს აღებს სხვა და ეუბნება, რომ
მისი შვილი იქ აღარ ცხოვრობს.
მე კი ვდგავარ ჩემი სიზმრის ფანჯარასთან,
სირცხვილისგან ფარდის უკან ვიტუზები და ვხედავ,
როგორ დგას შუა ქუჩაში დაბნეული და მხრებში მოხრილი მამაჩემი,
ცალ ხელში საზამთრო უჭირავს,
მეორე ხელში - ხილით სავსე მძიმე პარკი
და ჩემზე მეტად ერთგული ყავარჯენი
და ყველა გამვლელს ეკითხება:
- ჩემი შვილი ხომ არ გინახავთ?!
- ხომ არ იცით, სად არის ახლა ჩემი შვილი?!
და რომ ვერ მპოულობს,
სიზმარშიც კვდება
და იქიდანაც სამუდამოდ მიდის.

სიმღერა

ნიმე
ჩაჩავა

მუსიკა- ნინო ჩაჩავა
ტექსტი-თემო საჯაია

შეხედე სამყაროს — რა საოცარია,
ირგვლივ ყველა ჩვენი მეგობარია.
ბავშვობის ყველა წამი ხომ ზღაპარია
და გვიხარია.

რაც მართლა გულით გინდა, მხოლოდ ინატრე
ცისარტყელას ფერებს ზეცა გაგიმხელს,
და თვალებს გაგინათებს შენ მზის სინათლე
ნატვრას აიხდენ!

მისამღერი:

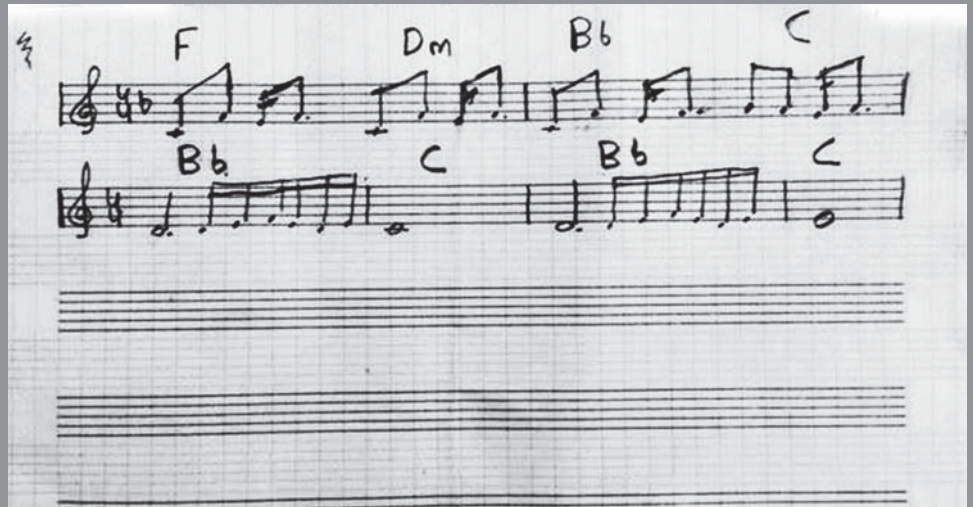
ყველა ერთად დღეს, ვუმღერო სიცოცხლეს
სიხარულს და მზეს და ულევ სიკეთეს
ჩვენ მოვდივართ, მომავლიდან ვართ
დღეს ავმღერდებით, ბედნიერებით
და იმედებით ჩვენ ერთად ვართ.

ჩვენ გვჯერა სიყვარულს რომ საზღვარი არ აქვს,
ცის კიდესაც შევვხებით ხელებით...
და ერთად ავაშენებთ მშვიდობის ქალაქს
სხვას რომ არა ჰგავს.

მისამღერი:

ყველა ერთად დღეს, ვუმღერო სიცოცხლეს,
სიხარულს და მზეს და ულევ სიკეთეს.
ჩვენ მოვდივართ და მომავლიდან ვართ,
დღეს ავმღერდებით, ბედნიერებით
ჩვენი ერთად ყოფნით ვხარობთ
ერთად შევცვლით მთელ სამყაროს!
დღეს ვუმღერო სიცოცხლეს,
სიხარულს და მზეს და ულევ სიკეთეს,
ჩვენ მოვდივართ, მომავლიდან ვართ
დღეს ავმღერდებით, ბედნიერებით
და იმედებით ჩვენ ერთად ვართ.

გიორგი ვარსიმაშვილი

„ზეპ“

მუსიკა: გიორგი ვარსიმაშვილი

ტექსტი: გელა კორძაძე, სულხან ნამჩევაძე

ზეგ დარეკავ, ზეგ გამოხვალ ზეგ ნახვალ და ზეგ ჩამოხვალ.
ცოლს მოიყვან, შვილს გააჩენ და სამშობლოს გადაარჩენ
ზეგ... ნუ გააკეთებ ზეგ, ხვალ, თუკი შეგიძლია დღეს.

დღეს შეჭამ და დღეს დათვრები, დიეტაზე ზეგ დაჯდები,
სამსახურსაც ზეგ იპოვი, გამდიდრდები ფულს იპოვი.
ზეგ... ნუ გააკეთებ ზეგ. ხვალ, თუკი შეგიძლია დღეს!

ზეგ იშრომებ მამულისთვის! ზეგ იბრძობებ მამულისთვის!
ზეგ ილოცებ მამულისთვის! ზეგ იზრუნებ მამულისთვის!

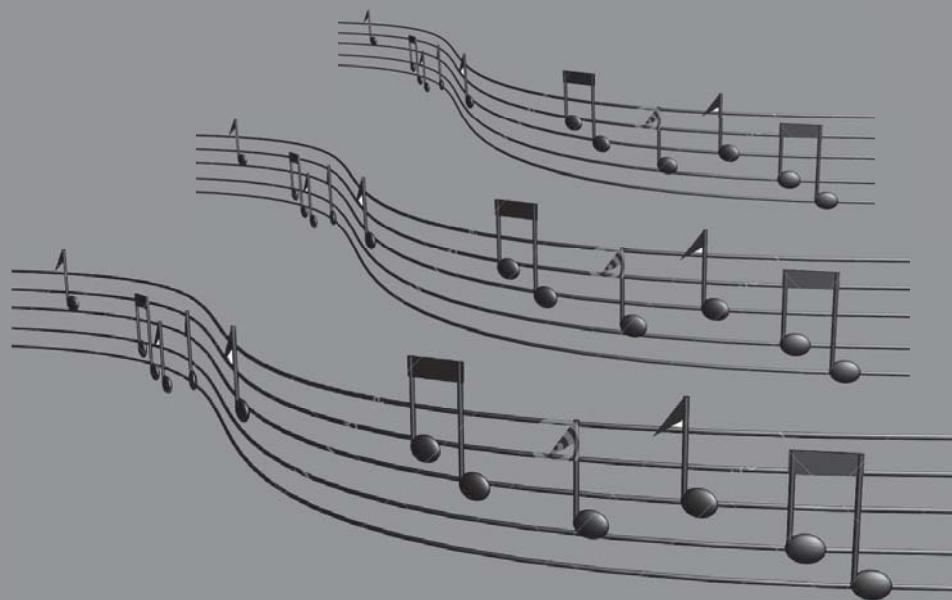
ფიალები დღეს ივსება, ივერია ზეგ ბრწყინდება,
ასეთია ეს ცხოვრება, ზეგ ახალი გზა იხსნება
ზეგ... ნუ გააკეთებ ზეგ, ხვალ, თუკი შეგიძლია დღეს.

ზეგ იცინებ, ზეგ იხუმრებ, ბანკის ვალს ზეგ გაისტუმრებ.
ზეგ დაიჭერ თაიგულებს, ყველა სურვილს აისრულებ
ზეგ... ნუ გააკეთებ ზეგ, ხვალ, თუკი შეგიძლია დღეს.

ზეგ გაგიცნობ, ზეგ შეგხვდები, შენც ყველაფერს ზეგ მიხვდები.
შენ ვერაფერს ზეგ ვერ მეტყვი, მე კი მოვალ და შენ გეტყვი
დღეს, მე შენ მიყვარხარ დღეს... ხვალ... და მეყვარები ზეგ...

ეკა კახიანი ნინი გაღურაშვილი

ვახელ თვალს... ვიცი ამქვეყნად,
მე უკვე, - მყავხარ შენ!..
ვაღებ კარს და იღუმალ ხმას,
მოვყვები - შენამდე...
და ახლა ეს სულერთია,
თოვს, წვიმაა თუ მზე,
გული ბედნიერია,
როცა ვამბობ შენ სახელს,
როცა ვხედავ შენს სახეს!

მისამლერი: მე, შენ და სხვა არავინ...
დღეს შენ თვალეში ვხედავ სამყაროს,
ეს შენ ხარ, ლამაზი ზღაპარი
მინდა სულ გაგახარო, სევდა არ მოგაკარო!..

ყოველ დღე, ყოველ წუთს და წამს,
ჩემთან ხარ ფიქრებში...
მომენდე, მე გიჩვენებ სახლს
მოხატულს, - მზისფერი...
და ახლა ეს სულერთია

თოვს, წვიმაა თუ მზე,
გული ბედნიერია,
როცა ვამბობ შენ სახელს,
როცა ვხედავ შენს სახეს!

მისამლერი: მე, შენ და სხვა არავინ...
დღეს შენ თვალეში ვხედავ სამყაროს,
ეს შენ ხარ, ლამაზი ზღაპარი
მინდა სულ გაგახარო, სევდა არ მოგაკარო!..

ისევ გაზაფხულია, რა მალე გადის დრო
ეს ის სიყვარულია,
ყველა თოვლს რომ დაადნობს,
ყველა გულს რომ გაათბობს,

მისამლერი: მე, შენ და სხვა არავინ...
დღეს შენ თვალეში ვხედავ სამყაროს,
ეს შენ ხარ, ლამაზი ზღაპარი
მინდა სულ გაგახარო, სევდა არ მოგაკარო!..

ფერწერა

ლიკა შხვატაბაია

„შხვატაბაია მანკი“, (ტილო, აკრილი, 100/145 სმ.)

დიმიტრი დუმბაძე

„მითოვებული სოფელი“, (ტილო, ზეთი)

მოქანდაკე გიორგი (გია) ჯაფარიძე
კონკურსის პრიზი
XII საუკუნის არტეფაქტის სოხვის გამოსახულების
სტილიზებული ვარიანტი

გენალი ზაქარია

„ილია ჭავჭავაძის ფიგურატიული კომპოზიცია“

ქანდაკეზა

ფოტოხელოვნება

სალომე ბენდელიანი

„მითოვებული სახლი“

ანი ნიქაზაძე

„თბილისის
დეტალები —
აგანოთუბანი“

ლიზა ოსეჯანიშვილი-ნემცოვა

„მოვასანის საუკუნე“

არქიტექტურა

გიორგი მოსულიშვილი

„არქიტექტურული ოფისი ჭონაძეაძე“

გოგა ჩხეიძის

„Rooms Hotel თბილისი“

გაბა კიკნაძე ლევან მუშკულიანი

„ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქცია“

აბუსელიძე როინი

1994-2005 წლებში დაამთავრა ა.წერეთლის სახელობის №22-ე საშუალო სკოლა, რომლის დამთავრების შემდეგ სწავლა განაგრძო ბათუმის შ. რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში (2005-2009 წ.).

პერიოდულად იბეჭდება ჟურნალ-გაზეთებში, „ჭოროხი“, „ლიტერატურული პალიტრა“, აჭარისა და საქართველოს პოეტთა ანთოლოგიებში. გამოცემული აქვს პოეტური კრებული “ოცდაერთის გამოღმა და ოცდაერთის გაღმა” (2010 წ.), „ა ბ გ დ“. (2011 წ.), “მეცხრე ტალღა”. (2011) და „პოლი“ (2015 წ.).

თარგმნილია სომხურად, რუსულად და ინგლისურად. არის ლიტერატურული ბიბლიოთეკა „ლიტკლუბის“ რედაქტორი. დაჯილდოებულია ფრიდონ ხალვაშის, ზურაბ გორგილაძის, ნიკოლოზ ბარათაშვილის პრემიებით, ასევე არის ლიტერატურული კონკურსის „ლექსების გამოფენა“-ს გამარჯვებული.

2016 წელს, როინ აბუსელიძე ლექსით „ჩვენებურები“, გახდა თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის „თბილისი“ პოეზიის ნომინაციის პრიზიორი.

ბადურაშვილი ნინი

დაიბადა რეჟისორ ერეკლე ბადურაშვილისა და ქართველი მომღერლისა და მსახიობის — ეკა კახიანის ოჯახში. ექვსი წლიდან ბასტი-ბუბუს სოლისტი იყო და უამრავ გასტროლზეც ყოფილა. პირველი კლიპი, ჯერ კიდევ ბავშვობის ასაკში, დათო ევგენიძის სიმღერაზე „ნანა ჩემო ბაია-ზე“ გადაიღო. ასევე იყო ჯგუფ „სტეფანე და 3“-ს მონაწილე, ამ ჯგუფის სიმღერამ „We Don't Wanna Put In“ დიდი მოწონება დაიმსახურა და ევროპის დიჯეების ჩარტებში მეორე ადგილზეც მოხვდა, ამავე სიმღერით ჯგუფი ევროვიზიაზე გამგზავრებას აპირებდა, თუმცა იმ წელს საქართველოს ამ კონკურში მონაწილეობა აღარ მიუღია, რადგან მათ ტექსტის შეცვლა მოსთხოვეს.

ნინი ბადურაშვილი გადაღებულია ფილმებში „თბილისი ჩემი სახლია“ (1993), „კიდევ ერთი ქართული ისტორია“, (2003), „კონფლიქტის ზონა“ (2009), თბილისური Love Story (2009).

2016 წელს, ნინი ბადურაშვილის და ეკა კახიანის თანაავტორობით შესრულებული სიმღერა „ელენეს“ გახდა თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის „თბილისი“ მუსიკის ნომინაციის პრიზიორი.

ბენდელიანი სალომე

2015 წელს წარჩინებით დაამთავრა სამხატვრო სკოლა.

სწავლობს წმ. გაბრიელ ეპისკოპოსის სახელობის წყალტუბოს სასულიერო გიმნაზიაში.

2016 წელს, თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის “თბილისი” ფოტოგრაფიის ნომინაციაში გაიმარჯვა სალომე ბენდელიანის ფოტომ “მიტოვებული სახლი”.

ბუდალაშვილი ლიზი

ქართულ-ამერიკული უმაღლესი სკოლის მეთორმეტე კლასის მოსწავლე, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სახელობის კონკურსის პოეზიისა და პროზის სექციაში გრან-პრის მფლობელი, ლიტერატურული კონკურსის „ამირანი“ მესამე პრემიის ლაურეატი, ზ.გორგილადის და ფრ.ხალვაშის სახელობის პოეზიის კონკურსის „ზღვაური“ გამარჯვებული და ოქროს დიპლომოსანი, საერთაშორისო ლიტერატურული კონკურსის “La Rocca Borronea”, ქ. კასორიაში მე-9 საერთაშორისო ლიტერატურული კონკურსის, სიცილიის მე-6 საერთაშორისო პოეზიის კონკურსის, ნეაპოლის “e parole dell’anima”, საერთაშორისო პოეზიის კონკურსის „LAGOGERUNDO.“-ს გამარჯვებული. იტალიის ქალაქ ადრიაში ჩატარდა მისი პერსონალური შემოქმედებითი სადამო „ჩემი მუსიკის ფერები“. არის ქალაქ ტრიესტის “CONCORSO INTERNAZIONALE DI POESIA CASTELLO DI DUINO“ – სერჯო პენკოს სახელობის სპეციალური პრიზის და საპატიო მედლის მფლობელი. რომის სახელოვნებო კონკურსის პროზის, პოეზიის და სამხატვრო სექციის გამარჯვებული (ახალგაზრდა ტალანტის ჯილდო), ლიტერატურული ფესტივალის „სიკეთის ხე“ რჩეული, ქალაქ სიენაში გამართული მე-9 საერთაშორისო ლიტერატურული კონკურსის პრიზიორი, პოეზიის საერთაშორისო ფესტივალის „ციხარტყელა, პოეზიის სიყმაწვილე“ გამარჯვებული. 2015 წელს ლიზი ბუდალაშვილის ესეისტური ნაწარმოები „ჩემი თბილისი“ ნომინირებული იყო თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“, ხოლო 2016 წელს, ესეისტური ნაშრომი „ჩვენ და ვეფხისტყაოსანი“ გახდა ესეს ნომინაციის გამარჯვებული.

გამოცემული აქვს პოეტური კრებული „მზეს*უმზირა“. ნაწარმოებები შეტანილია ქართულ და იტალიურ ენებზე გამოცემულ ანთოლოგიებში.

დავითაშვილი ნატო

მიღებული აქვს ტექნიკური განათლება. 1990-იან წლებში იყო სარედაქციო-საგამომცემლო საქმის სპეციალისტი. 2000-იანი წლებიდან ფენტეზის ჟანრში წერს.

გამოცემული აქვს წიგნები: "ამბავი ლილე იროელისა", (ფსევდონიმით – ჯორჯი ვაშატელი), "როცა ფრთოსანი ლომები დაბრუნდებიან", "ამბავი ლილე იროელისა" (განახლებული გამოცემა), "ნისლებში და ნისლებს მიღმა", "ოთხი მხარე და ოთხი სვეტი", "პატარა დინოზავრი დინდინელა", "ლურჯი სუფურის მოცეკვავე", "აიას გზა".

ქარჩხაძის გამომცემლობის და ბაზისბანკის მიერ ჩატარებული საბავშვო პროზის კონკურსზე, მიღებული აქვს "ოქროს ბუმბულის" ლიტერატურული პრემია რომანისათვის – "როცა ფრთოსანი ლომები დაბრუნდებიან", (2008) ასევე არის ლიტერატურული კონკურსის "გალას" ნომინანტი – "როცა ფრთოსანი ლომები დაბრუნდებიან", (2009) გალა (ლიტერატურული პრემია) რომანისათვის "ნისლებში და ნისლებს მიღმა", (2011) ლიტერატურული კონკურსის "გალას" ნომინანტი - "ოთხი მხარე და ოთხი სვეტი", (2012).

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში "თბილისი", ნაწარმოებით "აიას გზა" გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

დანელია ბათუ

1987 წელს დაამთავრა მ. გორკის სახელობის ლიტერატურის ინსტიტუტი. (მოსკოვი)

გამოცემული აქვს წიგნები: "მთვარის დღესასწაული", (2003), "გადასახედი", (1998), "მარტოობის ზამთარი", (1997), "მოგესალმებით არსაიდან", (1993), "ტინარი", (1987), "წყნარი ქუჩა", (1986), "ქალაქი ფრთებქვეშ". (1982).

1983 წლიდან ბათუ დანელია არის მწერალთა საერთო ეროვნული კავშირის წევრი.

ქართული ლიტერატურის განვითარებისათვის დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით (2016).

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში "თბილისი", ბათუ დანელია ნაწარმოებით "თოვლის მეფე" გახდა პოეზიის ნომინაციის გამარჯვებული.

დოლიძე გენრი

2006-2010 წლებში დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი.

2004 წლიდან არის საქველმოქმედო ორგანიზაცია „კაკასიონის“, ლიტერატურული ბიბლიოთეკის „ლიტკლუბის“ მთავარი რედაქტორი და დამფუძნებელი.

2010 წლიდან არის საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრი.

გამოცემული აქვს პოეტური კრებულები „ა ბ გ დ“, (2010), „დახურეთ ზეცა“, (2011), „სევდიანი საღალბო ბათუმს“, (2013), განახლებული გამოცემა „ა ბ გ დ“, (2016).

დაჯილდოებულია იერუსალიმის პატრიარქის მედლით, ასევე ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და (2011) ზურაბ გორგილადის (2015) სახელობის ლიტერატურული პრემიებით.

2010-2011 წლებში მიჰყავდა საავტორო გადაცემა „პოეზიის დილა“ რადიო „საქართველოს ხმაზე“. იყო გამომცემლობა „მერანის“ გენერალური დირექტორი.

გენრი დოლიძე არის 40 დოკუმენტური ფილმის ავტორი და რამდენიმე საერთაშორისო კონკურსის პრიზიორი.

მისი ლექსები თარგმნილია სომხურ, ინგლისურ, რუსულ და უკრაინულ ენებზე.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “თოვლის თარგმანი” გახდა პოეზიის ნომინაციის პრიზიორი.

დუმბაძე დიმიტრი

ევროპული სკოლის (IB პროგრამა) წარჩინებული მოსწავლე.

მ. კოსტავას სახელობის მე-8 მუსიკალური სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლე.

ზ. ფალიაშვილის სახელობის მე-2 ხელოვნების სკოლის მოსწავლე.

2017 წელს დიმიტრი დუმბაძე იყო დელეგატი ნიუ-იორკის გაეროს მთავარ შტაბბინაში და ამავე კონფერენციის ერთ-ერთი ჯგუფის ლიდერი. (რეზოლუციის ხელმომწერი)

4 წლიდან ხატავს და დადის ელ. ახვლედიანის სახელობის ბავშვთა გალერეაში.

დიმიტრი დუმბაძე არის მერიის სტიპენდიანტი და საერთაშორისო კონკურსების ლაურეატი.

ჰქონდა პერსონალური საქველმოქმედო გამოფენა-გაყიდვა: ამერიკაში, შვეიცარიაში, იტალიაში, მალტაში.

დიმიტრი დაკავებულია სპორტით, პროფესიონალურად ემზადება ჩოგბურთში, კალათბურთში, უკრავს დოლზე და ფორტეპიანოზე.

2017 წელს თბილისში, საჯარო ბიბლიოთეკაში, ჰქონდა კლასიკური მუსიკის სიმფონიურ ორკესტრთან სოლო-კონცერტი და პერსონალური გამოფენა.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “მიტოვებული სოფელი” გახდა ფერწერის ნომინაციის პრიზიორი.

პარსიანაშვილი გიორგი

გიტარაზე დაკვრა 2003 წელს დაიწყო. გიტარის მასწავლებლები იყვნენ დიმიტრი გიგაური, თენგიზ გამიტაძე, რომან გოშაძე და კაკო ვაშალომიძე. 2004 წელს დაარსა როკ-ჯგუფი Made in Georgia, რომელიც 4 წელიწადში გადაკეთდა სოლო ჯგუფად. 2007 წელს გამოუშვა პირველი ალბომი „ზღვარი“, რომელიც მთლიანად ინსტრუმენტალური კომპოზიციებისგან შედგებოდა. 2013 წელს საფრანგეთში გამოუშვა ფრანგული შანსონების და ინსტრუმენტალური კომპოზიციების ალბომი „Particulier a Particulier“. 2016 წელს გამოუშვა როკ-ალბომი „ათი წელი“, რომელშიც ბოლო ათი წლის განმავლობაში ჩაწერილი სიმღერები შევიდა.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “ზეგ” გახდა მუსიკის ნომინაციის პრიზიორი.

ზაქარაია გენადი

საქართველოს მხატვართა კავშირის წევრი (1983 წლიდან), შპს „საქართველოს მხატვრის“ გამგეობის წევრი. 1980 წლიდან მონაწილეობს გამოფენებში: ეროვნული გალერეა (თბილისი, 1981), საერთაშორისო სიმპოზიუმი (რიგა, ლატვია, 1986), საერთაშორისო სიმპოზიუმი, კომპოზიცია „კორიდა“ (ბიარიცი, საფრანგეთი, 1991, 1998), ქანდაკების საერთაშორისო სიმპოზიუმი „a Manche Cerisy La-Forêt, Biennale de Sculpture Ouistreham Riva Bella“ (საფრანგეთი, 2005) და სხვ. მისი ნამუშევრები დაცულია საქართველოს პარლამენტის, თბილისის, გორის, ოპოლოს (პოლონეთი), საქართველოსა და უცხოეთის კერძო კოლექციებში. 1983 წელს გადაეცა პირველი პრიზი წლის საუკეთესო ნამუშევრისთვის „ქალის ტორსი“, 2000 წელს – პირველი პრემია წლის საუკეთესო ნამუშევრისთვის „ცხენი“, 2002-ში გახდა საერთაშორისო კონკურსის „Humanity Foundation“ (აშშ) გამარჯვებული და იმავე წელს გორში გამართული კონკურსის პირველი პრემიის ლაურეატი – ელისაბედ ერისთავის მემორიალური პორტრეტისათვის. 2015 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“ გენადი ზაქარაია იყო წლის საუკეთესო ქანდაკების ნომინაციის პრიზიორი, ხოლო 2016 წელს იმავე კონკურსში ნაწარმოებით “ილია ჭავჭავაძის ფიგურატიული კომპოზიცია” გახდა ქანდაკების ნომინაციის გამარჯვებული.

თოფურია თეა

1998 წელს დაამთავრა თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტი. გამოცემული აქვს ლექსებისა და მოთხრობების კრებული ”პიტნის კალო”, ზღაპრების წიგნები ”პარადის არდადეგები”, ”გასაღვიძებელი ზღაპრები” და პოეზიის კრებული ”ეკოციდი”.

თეა თოფურია არის სხვადასხვა ლიტერატურული კონკურსების, მათ შორის, ”Pen-მარათონის” (2007), ”ოქროს ბუმბულის” (2008), ”საბას” (2008), ”წეროს” (2006, 2010), ”გალას” (2011) და ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის “თბილისი” პრიზიორი (2016) და ლაურეატი.

კახიანი ეკა

დაამთავრა ცენტრალური მუსიკალური გიმნაზია და თეატრალური უნივერსიტეტი. 1974-80 წლებში იყო ანსამბლ „მზიურის“ წევრი. შესრულებული აქვს მრავალი როლი კინო და ტელე ფილმებში. არის პოპულარული სიმღერების ავტორი და შემსრულებელი. მიღებული აქვს ღირსების ორდენი. ეკა კახიანის ფილმოგრაფიას განეკუთვნება: „ავტოპორტრეტი“ (1987), „მარტივი პასიანსი“ (1990), „მხოლოდ სიკვდილი მოდის აუცილებლად“ (1992), „ოცნების ქალაქი“ (2009) – „ლიკა“.

2016 წელს, ნინი ბადურაშვილთან თანაავტორობით შეასრულა სიმღერა „ელენეს“, რომელიც გახდა თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის „თბილისი“ მუსიკის ნომინაციის პრიზიორი.

კვირტია ბაჩო

1996 წელს დაამთავრა შოთა რუსთაველის სახელობის თბილისის კინოსა და თეატრის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, დრამატურგიის ხელოვნების ფაკულტეტი (თამაზ ჭილაძის სახელოსნო).

1994 წლიდან დღემდე იბეჭდება ქართულ ლიტერატურულ ჟურნალ-გაზეთებში („ლიტერატურული საქართველო“, „მნათობი“, „კარი“, „არილი“, „პარნასი“, „24 საათი“, „ლიტერატურული პალიტრა“, „ლიტერატურა – ცხელი შოკოლადი“, „ფოკუსი“, „ცხელი შოკოლადი“, „ქართული მწერლობა“, „ლიტერატურული გაზეთი“ და სხვ.).

2008 წელს „რადიო 106“-ის ეთერში განხორციელდა მისი პიესის „შებინდებიდან გათენებამდე“ – რადიოსპექტაკლის პრემიერა.

1994 წლიდან 2004 წლის ჩათვლით მონაწილეობდა ახალგაზრდა დრამატურგთა ყოველწლიურ სემინარებში.

2003 წლიდან 2010 წლის ჩათვლით, მონაწილეობა მიიღო ყოველწლიურ ლიტერატურულ კონკურსში „Pen-მარათონი“.

2011-2012 წლებში მონაწილეობა მიიღო ლონდონის Royal Court Theatre-ს, საქართველოში ბრიტანეთის საბჭოსა და მ.თუმანიშვილის ფონდის ორგანიზებით განხორციელებულ 2-წლიან პროექტში New Writing Workshop.

გამოცემული აქვს წიგნები: პროზაული კრებული „მატარებლის მოსვლამდე“ (2007 წ.) პროზაული კრებული „მძინარე ციკლოპის ძახილი“ (2011 წ.) პროზაული კრებული „ტასმანიური ვეფხვი“ (2013 წ.)

ლიტერატურული პრემიები და ნომინაციები: პირველი პრემია ლიტერატურულ კონკურსზე „Pen-მარათონი“ (2007 წ.) პირველი პრემია ლიტერატურულ კონკურსზე „წერო“ (2007 წ.) ლიტერატურული პრემია „საბა“ (ნომინაციაში „საუკეთესო დებიუტი“, პროზაული კრებულისთვის „მატარებლის მოსვლამდე“) (2008 წ.) გურამ რჩეულიშვილის სახელობის ლიტერატურული პრემია „ალავერდი“, ნომინაცია: „საუკეთესო მოთხრობა“ (2011 წ.) გამარჯვებული ნომინაციაში „საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროს რჩეული“, ლიტერატურულ კონკურსზე „წერო“ (2013 წ.) ლიტერატურული პრემია „საბას“ ნომინანტი, ნომინაცია: „საუკეთესო პროზაული კრებული“ (2014 წ.) მეორე პრემია გოდერძი ჩოხელის სახელობის ლიტერატურულ კონკურსზე „ერთგულება“ (2015 წ.)

2016 წელს, ნაწარმოებით „ბამბის ქულა“ ბაჩო კვირტია გახდა თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსის „თბილისი“ პროზის ნომინაციის გამარჯვებული.

კონსტრუქციული გზა

1986 წელს დაამთავრა სპი-ს არქიტექტურის ფაკულტეტი.

1986-1989 წლებში მუშაობდა საპროექტო ინსტიტუტში “საქქალაქმშენპროექტი”, 1989-2004 წლებში - არქიტექტორი, პარტნიორი, სტუდია “არსი”, 2004-დან - არქიტექტორი, პარტნიორი, საპროექტო სახელოსნო “არქიტექტორები.ჯი”

რეალიზაციები (ლევან მუშკუდიანთან ერთად):

ურბანული პროექტები და რეაბილიტაციები:

2016 – საცხოვრებელი უბანი “ლისი”; 2012 – პუშკინის და მარჯანიშვილის ქ. რეაბილიტაცია; 2009 – ქუთაისის ისტორიული ცენტრის რეაბილიტაცია. მუზეუმები: 2012 – სვანეთის მუზეუმი; 2011 – სამცხე-ჯავახეთის მუზეუმი; თელავის მუზეუმი ბატონის ციხეში, რაჭის მუზეუმი ონში და ბოლნისის მუზეუმი (მშენებლობის პროცესში).

საზოგადოებრივი შენობები და რეკონსტრუქციები:

2015 – ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქცია; 2014 – ივანე მუხრან-ბატონის სასახლის რეკონსტრუქცია და ღვინის ქარხანა მუხრანში; 2012 – ამერიკული აკადემია თბილისში; 2007 – საოფისე ცენტრი “მწვანე შენობა”; 2005 – თიბისი ბანკის სათავო ოფისი; 1998 – შენობა “ბატა”; 1994 – ყოფ. კადეტთა კორპუსის რეკონსტრუქცია; 1996 – თბილისის ცენტრის საჰაერო ხელი (გრაფიკა)

პრემიები და ჯილდოები:

2016 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია (საცხ. სახლი ცინისძირში); 2015 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქციისთვის; 2014 – საუკეთესო საცხოვრებელი ლისის საცხოვრებელი უბნისთვის; 2013 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია ახალციხის მუზეუმისთვის; 2010 – საუკეთესო ურბანული რეაბილიტაცია ქუთაისის ისტორიული ცენტრის რეაბილიტაციისთვის; 2010 – ბრწყინვალეობის საპრეზიდენტო ორდენი; 2007 საუკეთესო არქიტექტურული ნაწარმოები საოფისე ცენტრ “მწვანე შენობისთვის”; 2006 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია თიბისი ბანკის სათავო ოფისისთვის; 2005 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია გასართობ ცენტრ “მეიდანისთვის”; 1998 – საუკეთესო არქიტექტურული ნაწარმოები (საქართველოს არქიტექტორთა კავშირი) “ბატას” შენობისთვის; 1986 – სტუდენტური კონკურსის ლაურეატი (სერჟი-პონტუაზი).

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ლევან მუშკუდიანთან ერთად თანაავტორობით შექმნილი არქიტექტურული პროექტით “ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქცია”, გახდა არქიტექტურის ნომინაციის პრიზიორი.

ლდოკონენი მაკა

1989 წელს დაამთავრა თბილისის №3 ექსპერიმენტული საშუალო სკოლა;

1995 წელს დაამთავრა ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტის სრული კურსი ჟურნალისტიკის სპეციალობით;

2007 წელს დაამთავრა ქართულ-ამერიკული უნივერსიტეტის (GAU) PR –სკოლა ინტეგრირებული მარკეტინგული კომუნიკაციების სპეციალობით;

1992 წლიდან მუშაობდა სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემაში.

არის თვითნასწავლი მხატვარი, გრაფიკოსი, ილუსტრატორი. დასურათებული აქვს თანამედროვე ქართველი ავტორების პოეტური და პროზაული კრებულები, საბავშვო წიგნები.

2005 წლიდან თანამშრომლობს სხვადასხვა ლიტერატურულ გამოცემებთან. მისი მოთხრობები შესულია: ლიტერატურულ კონკურს „წერო-2006“ და „წერო-2008“ კრებულში (2008 წლის კრებულში შესულმა მოთხრობამ „მისი სახლი“ ჟურნალ „ცხელი შოკოლადის“ პრიზი დაიმსახურა); ლიტერატურულ კონკურს „Pen-მართონი - 2007“ და „Pen-მართონი - 2010“ კრებულში;

2009 წელს გამოსცა სადებიუტო მოთხრობების კრებული „ქიშმიშიანი ამბები“;

2010 წელს „ლიტ.სახელების“ კონკურსში მისმა მოთხრობამ „ანდერგრაუნდი – საიუბილეო პერფორმანსი“ მეორე ადგილი დაიმსახურა;

2010 წელს წიგნი „ქიშმიშიანი ამბები“ ყოველწლიური ლიტერატურული კონკურსის „საბას“ ლაურეატი გახდა დებიუტის ნომინაციაში.

2011 წელს მისი მოთხრობა „რატომ ტიროდნენ ჩვენი მოხუცები“ გერმანულ ენაზე ითარგმნა და პროექტის „ვენის ლიტერატურული კაფეების“ ფინალისტი გახდა;

2011 წელს გამოსცა მოთხრობების კრებული „ბიშეს ბალიშები“ (ელექტრონული სახით);

2013 წელს გამოსცა მოთხრობების კრებული „ლიტერატურული პროექტი.“

2017 წელს გამოსცა მცირე რომანი „ოციდან ოცდაათამდე ცხენისკუდა.“

მისი მოთხრობები ნათარგმნია ლიტვურ, გერმანულ და რუსულ ენებზე.

2007 წელს იყო ლიტერატურულ კონკურს „პოეტური წეროს“ ჟიურის წევრი;

2010-2017 წლებში სტუდენტური კონკურსის „შემოდგომის ლეგენდა“ ჟიურის წევრი.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებთ “ოციდან ოცდაათამდე ცხენკუდა” გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

ლეზანიძე შორენა

1983 წელს დაამთავრა თბილისის პირველი საშუალო სკოლა. 1984-89 წლებში სწავლობდა თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე. 1990-97 წლებში იყო პირველი ქართული დამოუკიდებელი გაზეთის – „7 დღის“ – სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

წერდა იმ პერიოდში შექმნილი ურთულესი სოციალურ-პოლიტიკური ვითარების ამსახველ პუბლიცისტურ სტატიებს, ნარკვევებს, კრიტიკულ წერილებს, რეპორტაჟებს კონფლიქტის ზონებიდან – აფხაზეთიდან და სამეგრელოდან, აწარმოებდა ჟურნალისტურ გამოძიებებს, ეხმაურებოდა ყველა მნიშვნელოვან მოვლენას. მომდევნო წლებში შორენა ლეზანიძე მუშაობდა გაზეთ „რეზონანსის“ პოლიტიკის განყოფილების ჟურნალისტად, „საქართველოს გაზეთის“ გვერდის რედაქტორად, ტელეკომპანიების – „რუსთავი 2“-ისა და „იმედის“ – საინფორმაციო გადაცემების ჟურნალისტად, „მეცხრე არხის“ დამის საინფორმაციო გამოშვების რედაქტორად, თანამშრომლობდა გაზეთებთან – „კვირის პალიტრა“ და „24 საათი“. 2006-2011 წლებში იყო ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის დოკუმენტური ფილმების განყოფილების სცენარისტი და დოკუმენტური ფილმების შემოქმედებითი ჯგუფის წევრი. 2008 წელს შორენა ლეზანიძის ნარკვევა „8848 (ევერესტზე ასული ქართველი ალპინისტის დღიურები)“ სატელევიზიო ფილმების ფესტივალ „ნამორის“ ლიტერატურულ კონკურსზე გაიმარჯვა და ჟურნალ „ცხელი შოკოლადის“ მიერ დაწესებული მთავარი ჯილდო და ფულადი პრემია მიიღო.

გამოცემული აქვს დოკუმენტური რომანები: „მაესტროს დაბრუნება“ /დირიჟორ ევგენი მიქელაძის, ცხოვრების ქრონიკები/ (2004), „ეს მე ვარ – ფიროსმანი“ (2012), „საშვი კონფლიქტის ზონაში“ (2014), „მანანა ანუა – ტყვეობის ორმოცდათორმეტი დღე“ – 2016 წლის საბას ნომინანტი.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი” შორენა ლეზანიძეს გადაეცა ჟიურის სპეციალური პრიზი (“მანანა ანუა – ტყვეობის ორმოცდათორმეტი დღე”).

მეგრელიშვილი გურამი

გამოცემული აქვს წიგნები: „10+2“ (2002), „შენ“ (2005), „მრავალჯერადი ბოთლები“ (2008), „ადამიანის ქალაქი“ (2010), „რამდენიმე სიტყვით სიყვარულზე“ (2014), „ანტიგლობალისტები“ (2013), „ევროპელი ხევისბერი“ (2014), „მოდელი 18/12“ (2011), „IRATTA.RU“ (2009). „მკაცრები და ნაზები“ (2010), „როგორ გავაკეთოთ ბიჭი“ (2013), „ნალალატვე ქმართა პირველადი დახმარებისა და მოლაღატე ცოლთა რეაბილიტაციის ცენტრი“ (2012), „მდიდარი სოფლელები“ (2014), „სეზონი“ (2009), „კვენტინის სათვალე“ (კინოსცენარი) (2008). „ბუდე“ (კინოსცენარი)

გურამ მეგრელიშვილს თარგმნილი აქვს: „მოდელი 18/12“ (ალბანურად, 2015), „მწერალი“ (შვედურად, 2012), „ნესი“ (იტალიურად, 2011), „IRATTA.RU (ინგლისურად, 2015).

გურამ მეგრელიშვილი არის სხვადასხვა ლიტერატურული კონკურსის გამარჯვებული და პრიზიორი:

2003 - განსაკუთრებით ნიჭიერი ახალგაზრდა მწერალი - პრეზიდენტის სახელმწიფო პრემია. 2004 - განსაკუთრებით ნიჭიერი ახალგაზრდა მწერალი - პრეზიდენტის სახელმწიფო პრემია. 2008 - წლის 15 საუკეთესო მოთხრობა. (ვერცხლის პრიზი) 2009 - წლის

15 საუკეთესო მოთხრობა. (ბრინჯაოს პრიზი) 2010 - წლის 15 საუკეთესო მოთხრობა. (ვერცხლის პრიზი) 2011 - ყველა დროის 20 საუკეთესო ქართული მოთხრობა. 2011 - წლის რომანი (Iratia.ru) გურამ რჩეულიშვილის სახელობის პრემია 2013 - ბან კი მუნის სახელობის გაეროს ქალთა საერთაშორისო ორგანიზაციის (UN Women) პრიზი პიესისთვის „როგორ გავაკეთოთ ბიჭი“ 2015 - წლის საუკეთესო 15 მოთხრობა.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “ალტერნატიული საქართველოს ამბები” გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

მოსულიშვილი გიორგი

1996-1997 წლებში დაამთავრა საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის ფაკულტეტი, ხოლო 1998-2000 წლებში შტუდგარტის (გერმანია) ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის ფაკულტეტი, რის შემდეგ სწავლა განაგრძო დარმშტადტის ტექნიკური უნივერსიტეტში. (გერმანია)

2005 წელს დააფუძნა არქიტექტორული ფირმა „მოსულიშვილი & პარტნიორები“, ხოლო 2011 წელს – სამშენებლო ფირმა Mosulishvili Retail Construction Ltd.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, არქიტექტურული პროექტით “არქიტექტურული ოფისი ჭონქაძეზე” გახდა წლის საუკეთესო არქიტექტურული პროექტის გამარჯვებული.

მუხკუდიანი ლევანი

1981-1986 წლებში დაამთავრა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის არქიტექტურის ფაკულტეტი.

2004 წლიდან არის არქიტექტორი, პარტნიორი, საპროექტო სახელოსნო “არქიტექტორები.ჯი”, ასევე არქიტექტორ-პარტნიორი საპროექტო სახელოსნო “არსი“-ში, “საქქალაქმშენპროექტი” (1986-1989)

რეალიზაციები (გაგა კინაძესთან ერთად):

ურბანული პროექტები და რეაბილიტაციები:

2016 – თბილისი, საცხოვრებელი უბანი “ლისი”, – ლისის ტბის მიმდებარედ, 2013 – ბათუმი, გოგებაშვილის ქ. რეაბილიტაცია, 2012 – თბილისი, პუშკინის ქ. რეაბილიტაცია, 2012 – თბილისი, მარჯანიშვილის ქ. რეაბილიტაცია, 2009 – ქუთაისი, ისტორიული ცენტრის რეაბილიტაცია, ბაკურიანი, კოსტის საბაგიროს მიმდებარე ტერიტორიის განაშენიანება (მშენებლობის პროცესში)

მუზეუმები:

2012 – მესტია, სვანეთის მუზეუმის რეკონსტრუქცია, 2011 – ახალციხე, სამცხე-ჯავახეთის მუზეუმი, თელავის მუზეუმი ბატონის ციხეში (მშენებლობის პროცესში), რაჭის მუზეუმი ონში (მშენებლობის პროცესში), ბოლნისის მუზეუმი (მშენებლობის პროცესში)

საზოგადოებრივი შენობები და რეკონსტრუქციები:

2015 – ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქცია, 2014 – ივანე მუხრან-ბატონის სასახლის რეკონსტრუქცია და ღვინის ქარხანა მუხრანში, 2013 – რაბათის ციხის არქიტექტურული მოცულობები, ახალციხე, 2012 – მესტიის სასამართლოს შენობა, 2009 – “სილქ როუდ ბანკის” სათავო ოფისი, ზაარბრიუკენის მოედანი, თბილისი, 2009 – რესტორანი “ოზანური” სანაპიროზე, ერეკლე II მოედ. (როსტომ მეფის სტამბა), 2007 – საოფისე ცენტრი “მწვანე შენობა”, 2006 – გასართობი ცენტრი “მეიდანის” სანაპიროზე, მრავალფუნქციური შენობა თბილისში, ჭავჭავაძის 74 (მშენებლობის პროცესში), ინდივიდუალური საცხოვრებელი სახლები თბილისში, წყნეთში, 1996 – თბილისის ცენტრის საჰაერო ხედი (გრაფიკა).

პრემიები და ჯილდოები:

2015 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია (ჟურნალი “სტილი”) ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქციისთვის, 2014 – საუკეთესო საცხოვრებელი (ჟურნალი “სტილი”) ლისის საცხოვრებელი უბნისთვის, 2013 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია (ჟურნალი “სტილი”) ახალციხის მუზეუმისთვის, 2010 – საუკეთესო ურბანული რეაბილიტაცია (ჟურნალი “სტილი”) ქუთაისის ისტორიული ცენტრის რეაბილიტაციისთვის, 2010 – ბრწყინვალეების საპრეზიდენტო ორდენი (ქუთაისის ცენტრის რეაბილიტაციისთვის), 2007 – საუკეთესო არქიტექტურული ნაწარმოები (ჟურნალი “სტილი”) საოფისე ცენტრი “მწვანე შენობისთვის, 2005 – საუკეთესო რესტავრაცია-რეკონსტრუქცია (ჟურნალი “სტილი”) გასართობ ცენტრ “მეიდანისთვის”, 1986 – სტუდენტური კონკურსის ლაურეატი (სერჟი-პონტუაზი).

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, გაგა კიკნაძესთან ერთად თანაავტორობით შექმნილი არქიტექტურული პროექტით “ორბელიანების სასახლის რეკონსტრუქცია”, გახდა არქიტექტურის ნომინაციის პრიზიორი.

ნიქაზაქი ანი

2010 წელს დაამთავრა თბილისის გალაკტიონ ტაბიძის სახელობის 51-ე საჯარო სკოლა. მოგვიანებით სწავლობდა საქართველოს ტელევიზიისა და რადიომაუწყებლობის ინსტიტუტში, ჟურნალისტიკის ფაკულტეტზე. მუშაობს მედიაპოლინგ „კვირაში“ ფოტორეპორტიორად.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “თბილისის დეტალები – აბანოთუბანი” გახდა ფოტოხელოვნების ნომინაციის პრიზიორი.

ოსაფაიზვილი-ნამცოვა ლიზა

1993-98 წლებში დაამთავრა მოსკოვის ეკონომიკის ინსტიტუტი, ხოლო 1999-2001 წლებში თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემია, 2005 წელს ინტერნაციონალური სამხატვრო აკადემია ავსტრიის ქალაქ ზალცბურგში. მოიპოვა გოეთეს ინსტიტუტის და Kulturkontakt გრანტი; გაიმარჯვა კონკურსში „არტ კოლცოვა“ (ეკატერინბურგი).

2001 წლიდან აქვს პერსონალური გამოფენები: „sibillis red and black“, „Levitation“, „სხეულის ობიექტი, ხელოვნების ეკოლოგია“, „აპოლონია“, „Administraciones of justice“, WORLD PRESS PHOTO, Galerie L'Arbre de Vie (საფრანგეთი), „Stop waiting Georgia“, (საქართველოს ისტორიული მუზეუმი ქარვასლა), ნიუ არტ კაფე contemporary art, ინტერნაციონალური ბიენალე „Alluminium“ (ბაქო), ინტერნაციონალური გამოფენა Casa Museu Bissaya Barreto – Convento Sant'Anna: Portugal, პერსონალური გამოფენა „წერილები პერში“ (გალერეა აკადემია), თბილისის ფოტო-ფესტივალი photographie night, ფრანგულ ინსტიტუტთან ერთობლივი პროექტი „მოპასანის საუკუნე“, „Countries with injection – riven IV pidemics“, Transborder Exclusion inclusion (ვენა).

მონაწილეობდა არტ-პროექტებში, არტისტერიუმის ფესტივალში და ჰქონდა სამოგზაურო ჯგუფური გამოფენა: საბერძნეთში, საფრანგეთში, ბელგიაში, სან-პეტერბურგში, ატლანტაში, ავსტრიაში, რუსეთსა და სლოვაკეთში.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “მოპასანის საუკუნე” გახდა ფოტოხელოვნების ნომინაციის პრიზიორი.

რუსაძე რუსუდანი

პროფესიით ჟურნალისტი და 1996 წლიდან მოყოლებული სხვადასხვა გაზეთთან და ჟურნალთან თანამშრომლობს.

მისი პირველი პროზაული კრებული - "ჩაისთან მოსაყოლი ამბები" ლიტერატურული პრემია "საბას" 2014 წლის ნომინანტია – საუკეთესო დებიუტისთვის. "ერთი თქვენგანი გამცემს" კი, ავტორის მეორე კრებულაა, რომელიც "ინტელექტმა" 2016 წელს გამოსცა და წიგნის საახალწლო ფესტივალზე გამომცემლობის ბესტსელერი გახდა.

რუსუდანი რუსაძის მოთხრობები თარგმნილია ინგლისურ, თურქულ და აზერბაიჯანულ ენებზე.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “ოქროს სარაია” გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

რჩეული მხარე

მოთხრობები „ასობით მილი და შორს“, „ფერადი ციებ-ციხელება“, „ლედი ინტეგრე“, „მეგი“, „დიდი სანაპირო“ და სხვები დაბეჭდილია ლიტერატურულ გაზეთში, ლიტერატურულ საქართველოსა და ჟურნალ „ახალ საუნჯეში“.

თარგმნილი აქვს კლასიკოსი უცხოელი მწერლების მოთხრობები: ვასილ შუკშინის „ჩაჭრა“, ირვინ შოუს „გოგონები ზაფხულის კაბებში“, შერვუდ ანდერსონის „ქაღალდის ბურთები“ და რეი ნელსონის „დილის რვა საათი“.

მუშაობდა ჟურნალ „აფრის“ ლიტერატურულ ნომერზე, სადაც დაბეჭდილია თანამედროვე ლიტერატურული მწერლების მიხედვით თარგმანი.

გადაიღო სამოყვარულო-დოკუმენტური ფანრის ფილმი „მწერალი“, რომლის ჩვენებაც 2017 წელს მოეწყო მწერალთა სახლში.

მისი მოთხრობები ორჯერ იყო ნომინირებული თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“, ნაწარმოებით „დიდი ზღვის სანაპირო“ გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

სადღობელაშვილი ნინო

დაამთავრა კულტურის სახელმწიფო ინსტიტუტი, ლიტერატურული დაოსტატების სპეციალობით; მუშაობდა საპატრიარქოს რადიოს ლიტერატურულ რედაქციაში; 2006 წელს გამოვიდა მისი მოთხრობების პირველი კრებული „ბამბაზის სამოთხე“, რომელიც 2008 წელს რეჟისორ სოსო ნემსაძემ მესხეთის თეატრში დადგა. 2007 წელს, ქუთაისის ლადო მესხიშვილის დრამატულ თეატრში, რეჟისორმა გიორგი სინარულიძემ დადგა მისი პიესა „ბამბაზის სამოთხე“. 2010 წელს, ავთანდილ ვარსიმაშვილის პროდიუსერობით, გადაიღეს ამავე სახელწოდების ფილმი.

გამოცემული აქვს წიგნები: „ბამბაზის სამოთხე“ (2006), „შუაღამის იანვანი“ (2008), „ორსული“ (2009), „თავშესაფარი“ (2007), „ფრთები და ხელები“ (2011), „იასამნის სეზონი“, (2013)

2015 წელს, თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურს „თბილისის“ ფიურის სპეციალური პრიზი გადაეცა, ფენტეზის ფანრის სათავგადასავლო რომანისათვის „განძის თეატრი (შვიდი სიმღერის საიდუმლო)“, გამომცემლობა Amusing Media Group in Georgia, 2015;

დაჯილდოებულია გურამ რჩეულიშვილის პრემიითა და მწერალთა სახლის პრემიით „ლიტერა“.

ნინო სადღობელაშვილის რომანი „თავშესაფარი“ გამოსცა თურქულმა გამომცემლობა გეჯემ. წიგნის მთარგმნელია ჰარუნ ჩიმქე. (2016)

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“, ნაწარმოებით „ზღაპარი ფანჯრიდან დანახულ ხეებზე“ გახდა პოეზიის ნომინაციის პრიზიორი.

ფირცხალავა ელისაბედი (ლიზა)

თბილისის 47-ე საჯარო სკოლის X კლასის მოსწავლე.

არის ინგლისური ოლიმპიადების („ევერესტი“, „კინგსი“, ინგლისურის სასკოლო ოლიმპიადა) გამარჯვებული და ფინალისტი.

2014 წელს მისმა თარგმანმა (ინგლისელი მწერლის, ნილ გეიმანის „ქორალაინი“) გაიმარჯვა ამირან სვიმონიშვილის სახელობის მოზარდთა ლიტერატურულ კონკურსში „ამირანი“.

ინგლისურიდან ნათარგმნი და გამოცემული აქვს სამი წიგნი. 2015 წელს გამომცემლობა „ელფმა“ გამოსცა მისი თარგმანი, ამერიკელი კლასიკოსის ელენორ პორტერის მსოფლიო შედეგად აღიარებული საყმაწვილო რომანი „პოლიანა“.

2016 წელს გამომცემლობამ „წიგნები ბათუმში“ გამოსცა მისი მორიგი თარგმანი, ამერიკელი მწერლის, სარა შეპარდის რომანი „პატარა საყვარელი მატყუარები“. ამავე წელს გამოიცა რომანის მეორე წიგნიც – „უნაკლო“.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ესეისტური ნაწარმოებით “ვეფხისტყაოსნის თარგმანის მნიშვნელობა” გახდა ესეს ნომინაციის პრიზიორი.

ქევანიშვილი ეკა

ჟურნალისტი, 2008 წლიდან რადიო “თავისუფლების” რეპორტიორი.

მუშაობდა გაზეთებში “რეზონანსი”, “ახალი ვერსია”, რადიოში “მწვანე ტალღა”, ინტერნეტ პორტალ www.humanrights.ge-ს მთავარი რედაქტორი. გამომცემული აქვს ორი პოეტური კრებული “ჭორია” (2006) და “აქ ნუ დადგებით” (2010). არის ლიტერატურული პრემია „საბას“ ორგანიზაციის ლაურეატი.

ეკა ქევანიშვილმა რამდენიმე წლის წინ, სრულიად სპონტანურად, ლიტერატურულ ფორუმზე ქართველი პოეტებისა და პროზაიკოსების ლიტერატურული პროფაილების გამოქვეყნება დაიწყო. ერთუზიანობით მუშაობდა, უდედლაინოდ, ავტორებს თავად არჩევდა. ერთ ავტორს მეორე მოჰყვა, მეორეს – მესამე. შემდეგ ამ პროფაილებმა და დიალოგების სერიამ ლიტერატურულ ჟურნალებში (არილი, ლიტერატურული პალიტრა, საუნჯე) გადაინაცვლა. ასე დაგროვდა სხვადასხვა თაობის და სხვადასხვა მიმართულების მწერალთა ამბები, რომლებსაც წიგნში მოუყარა თავი. გამოქვეყნებული აქვს „ევაკუაციის გეგმა“, რომელსაც თავისუფლად შეგვიძლია ვუწოდოთ ერთგვარი მანიფესტი, ლოზუნგების, ამბოხისა და ბრძოლისკენ მოწოდებების კრებული. ეს არ გახლავთ ლექსები სიყვარულსა და სიცოცხლეზე, ეს გახლავთ ლექსები სიყვარულის აუცილებლობასა და სიცოცხლის უფლებაზე. კრებულს რამდენიმე პერსონაჟი ჰყავს, ერთმანეთისგან განსხვავებული ადამიანები განსხვავებული წინააღმდეგობითა და მათგან განთავისუფლების მეთოდებით, ადამიანები, რომლებიც შიშველი ხელებით თხრიან და დღითიდღე სულ უფრო აფართოებენ იმ გვირაბს, რომლის ბოლოს გამოჩენილი სინათლეც აძლევს მათ ასე აუცილებელ სიყვარულს, ღირსეული სიცოცხლის უფლებასა და სასოწარკვეთაზე გამარჯვებულ იმედს.

ეკა ქევანიშვილმა კრებულისათვის ბოლო სამი წლის განმავლობაში დაწერილი ლექსები შეარჩია. ომი, კონფლიქტი, სოციალური უსამართლობა, ფემინიზმი - ავტორის ლექსები თემების მრავალფეროვნებით ხასიათდება.

როგორც თავად აღნიშნავს, ბიოგრაფიები და ჩარჩოები არ უყვარს.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “მეშახტის ცოლის სიმღერა” გახდა პოეზიის ნომინაციის პრიზიორი.

ყურაშვილი ცირა

1987 წელს დაამთავრა ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი, ქართული ენის და ლიტერატურის სპეციალობით.

1986–93 წლებში მუშაობდა ჟურნალ „განთიადის“ რედაქციაში კორექტორად, ლიტმუშაკად, განყოფილების გამგედ.

1991 წელს მწერალთა ჯგუფთან ერთად დააფუძნა მწერალთა ასოციაცია „ურანი“ და მისი პასუხისმგებელი მდივანი.

1999 წელს მისი ინიციატივით დაფუძნდა ხელოვანთა კავშირი „მარიოტა“ და ამ ასოციაციის ხელმძღვანელი.

2004 წელს მწერალთა ჯგუფთან ერთად დააფუძნა ლიტერატურულ-საზოგადოებრივი გაზეთი „ენიგმა“, რომელიც 2006 წლიდან ჟურნალის სახით გამოიცა.

1993 წელს მისი ლექსები შევიდა ქართული ახალგაზრდული პოეზიის ანთოლოგიაში.

1996 წელს გამოსცა ლექსების კრებული „ასფალტის ყვავილები“.

1996–2011 წლებში მუშაობდა ქუთაისის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში ქართული ენის და ლიტერატურის მასწავლებლად.

1998 წლიდან იყო მასწავლებელთა თავისუფალი პროფკავშირის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და პროფკავშირის გაზეთ „დელოზარის“ რედაქტორი.

1999 წელს გამოსცა ზღაპრის წიგნი „ქრისტესია“.

2001 წელს მისი ინიციატივით გამოვიდა საბავშვო ლექსების კრებული „ლილე“.

2002 წელს „კავკასიური სახლის“ ლიტერატურულმა გამოცემამ „ალტერნატივა“, მწერლის მოთხრობა „უკან არ მიიხედო“ წლის საუკეთესო პროზაულ ნაწარმოებად აღიარა.

2005 წელს მოთხრობა შევიდა „კავკასიური სახლის“ მიერ გამოცემულ ორტომეულში – „ქალი, სახე, პრობლემა“.

2006 წელს გამოსცა ლექსების კრებული „ანბანური პერიოდი“

2008 წელს მოთხრობების და მინიატურების კრებული.

2011 წელს გამომცემლობა „ინტელექტმა“ გამოსცა მისი პროზაული ნაწარმოებების კრებული „ზიზნები კომანის მონასტერთან“.

2012 წელს გახდა ლიტერატურულ კონკურს „საბას“ ნომინანტი.

2011-2012 წლებში იყო ქუთაისის საჯარო ბიბლიოთეკის იშვიათ გამოცემათა განყოფილების თანამშრომელი, პირველი კატეგორიის ბიბლიოთეკარი.

2012 წლიდან ბაღდათის ვლადიმერ მაიაკოვსკის სახლ-მუზეუმის თანამშრომელი, მთავარი სპეციალისტი.

2013 წელს გამომცემლობა „საუნჯემ“ გამოსცა მისი ლექსების კრებული „სამოთხის სარკმელი“.

2014 წელს გაიმარჯვა საერთაშორისო პოეზიის კონკურსში ლექსით, – „მამა“

2015 წელს მისი ლექსები ითარგმნა და შევიდა ქართველ პოეტთა გერმანულენოვან ანთოლოგიაში.

2016 წელს გამომცემლობა „ინტელექტმა“ გამოსცა მისი ნოველების კრებული „ჟამსა თამაშობისასა“ და წერილების, ესეების კრებული „ვინ გაიტანს თეფშებს“.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“, ნაწარმოებით „სახვეპელი“ გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

შხვაცაბაია ლიკა

ძირითადი არსი შემოქმედების ეფუძნება ცხოვრების ოპტიმისტურ ხედვას, მიუხედავად რთული და ფრიად წინააღმდეგობრივი სამყაროსი, რომელშიც ცხოვრობს. მიაჩნია, რომ კომპოზიციასთან ერთად ფერს აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. ფერი არის სამყარო, სიცოცხლე და ყოველი დღე.

დაიბადა მოქანდაკის ოჯახში. ბავშვობიდან იზრდებოდა ხელოვნების ატმოსფეროში, რამაც განსაზღვრა მისი მომავალი პროფესია.

1994 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის არქიტექტურის ფაკულტეტი; იმავე წელს გაემგზავრა სიენის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, (იტალია).

1995 წლიდან აქტიურად მონაწილეობს ქართულ-უცხოურ გამოფენებში და არის სამხატვრო კავშირის წევრი.

ამჟამად ცხოვრობს მადრიდში.

პერსონალური გამოფენები:

2016 – „Vide Sile“ teneo de Madrid, ესპანეთი; 2015 – „Soulroom“ მადრიდი, ესპანეთი; 2014 – "Madiathek" თბილისი; 2011 – "M გალერეა", თბილისი; 2010 – კაფე „კანაპე“ თბილისი; 2003 – წლის "ღიზანერთა კავშირი" (საგამოფენო დარბაზი) თბილისი; 1998 – საქართველოს მისია, გაეროში, NY

ჯგუფური გამოფენები:

2017 – „Experiencias“ ბარსელონა, ესპანეთი; 2017 – Premier ARTFAIR Honk Kong 24-26 მარტს; 2017 – Galeria Eka & Moore, მადრიდი, ესპანეთი; 2017 – Galeria Feel & Flow, მადრიდი, ესპანეთი; 2017 – „A ti mujer“ Galeria Feedingart მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – "Luces y sueños" Espacio Ronda, მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – "საშობაო კოლექტიური", მალაგა, ესპანეთი; 2016 – "Ventana a Malasaña" Galeria Feedingart, მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – „Efimero“ Galeria Feedingart, მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – ქართველ მხატვართა ჯგუფური გამოფენა, Castello dei conti di Ceccano, იტალია; 2016 – "5 ქალი, 6 ქვეყანა", კულტურული სივრცე, მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – "სერვანტესის სამყარო" გალერეა Atalante, მადრიდი, ესპანეთი; 2016 – eria de Madrid, Palacio Neptuno, მადრიდი, ესპანეთი; 2014 – "Regalarte" Galeria Sexta expresion, მადრიდი, ესპანეთი; 2014 – ახუნდოვის გალერეა, "კარგი დღე", თბილისი, საქართველო; 2012 – თბილისი ცენტრალი "დედამიწა შენს გარშემო ბრუნავს"; 2006 – გალერეა "კობალა", თბილისი; 2005 – "საშობაო გამოფენა" ცისფერი გალერეა, თბილისი; 1998 – გალერეა, "სოპო", NY; 1995 – გალერეა "L'Arte", Siena, იტალია.

ლიკა შხვაცაბაიას ნამუშევრები ინახება კერძო კოლექციებში (საქართველო, საბერძნეთი, საფრანგეთი, ესპანეთი, ჰოლანდია, იტალია, გერმანია, ესპანეთი, კანადა და აშშ-ში).

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში "თბილისი", ნაწარმოებით "შეხვედრა ოაზისში" გახდა ფერწერის ნომინაციის გამარჯვებული.

ჩარხვა ნინო

1989-1994 – სწავლობდა თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახელობის სახელმწიფო კონსერვატორიაში - საგუნდო-სადირიჟორო ფაკულტეტზე.

1992-1993 – გადაცემა “ჭორნიუსის” რეჟისორის ასისტენტი;

1995-2007 – ა. ვირსალაძის სახელობის ხელოვნების გიმნაზიის ვოკალის პედაგოგი.

1995-2007 – სტუდია “ბასტი-ბუბუ” – ვოკალის პედაგოგი.

2000-დან – სტუდია “ჩიკო” - ხელმძღვანელი.

2007-2012 – შ.პ.ს. სამაუწყებლო კომპანია „რუსთავი-2“

პროექტები: “ანა-ბანა” – ვოკალის პედაგოგი, ხმის რეჟისორის ასისტენტი “ჯეოსტარი” – ვოკალის პედაგოგი, ხმის რეჟისორის ასისტენტი “ვარსკვლავების აკადემია” – ვოკალის პედაგოგი, ხმის რეჟისორის ასისტენტი “მიმღერე რამე” – ვოკალის პედაგოგი, ხმის რეჟისორის ასისტენტი “ბრაუო” – მუსიკალური ხელმძღვანელი “მელომანია” - ხმის რეჟისორის ასისტენტი “ნიჭიერი” – მუსიკალური ხელმძღვანელი, ვოკალის პედაგოგი, ხმის რეჟისორის ასისტენტი 2011 – სტუდია “ანა-ბანა”, ვოკალის პედაგოგი 2012წ. აგვისტოდან - ტელეკომპანია “იმედი” – ვოკალის პედაგოგი 2013 – შ.პ.ს. სტუდია “მაესტრო” – ვოკალის პედაგოგი – მუსიკალური რეალითი შოუ “მაგთიფანი” 2013 – საზოგადოებრივი მაუწყებელი – ვოკალის პედაგოგი 2015 - ტელეკომპანია „იმედი“ - მუსიკალური შოუ „ერთი-ერთ-ში“ მუსიკალური ხელმძღვანელი, ვოკალის პედაგოგი

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “ჩვენ მოვდივართ” გახდა სიმღერის ნომინაციის გამარჯვებული.

ჩიტიპილი მანანა

1974 წელს დაამთავრა გორის სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის ისტორია-ფილოლოგიის ფაკულტეტი. 1986 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია. სალიტერატურო მოღვაწეობა დაიწყო 1970-იანი წლების ბოლოს.

იბეჭდებოდა ჟურნალებში „ციცკარი“, „მნათობი“ და გაზეთში „ლიტერატურული საქართველო“.

გამოცემული აქვს ლექსების კრებულები: „ქსანზე“, (1979), „მინდვრის ფერადები“, (1984), „ქართლის გზაზე“, (1988), „მზის მოლოდინში“, (1990), „შენ ჩემი ლოცვა გიშველის“, (1997), „100 ლექსი“ (2001), „მანაც საქართველო ერქვა“, (2010).

მიღებული აქვს ვალაკტინ ტაბიძის, დავით აღმაშენებლის, ვლადიმერ მაიაკოვსკის სახელობის საკავშირო-ახალგაზრდული პრემია და საქართველოს მწერალთა კავშირის პრემია. დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით.

მისი ლექსები თარგმნილია იტალიურ, ინგლისურ, სომხურ, აზერბაიჯანულ და რუსულ ენებზე.

2003 წელს ამერიკის ბიოგრაფიის უნივერსიტეტმა შეიტანა კრებულში „თანამედროვე ეპოქის ცნობილი ადამიანები“.

მანანა ჩიტიპილი არის საქართველოს მწერალთა კავშირისა და საქართველოს საერთო ეროვნული კავშირის წევრი;

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ლექსების ციკლით “დღევანდელის პორიზონტიდან” გახდა პოეზიის ნომინაციის პრიზიორი.

ჩხეტიანობა

დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო აკადემიის არქიტექტურის ფაკულტეტი. ინსტიტუტის დამთავრებისთანავე, რამდენიმე წელიწადი მუშაობდა სახელმწიფო-საპროექტო ინსტიტუტებში - „საქქალაქპროექტში“ და „ინტურისტმშენში“.

ამავე პერიოდის პროექტია - ინტურისტის სასტუმრო ქალაქ ოდესაში და ქალაქ ლვოვში (1987-1988 წწ).

1991-1993 წწ. მოღვაწეობდა ნიდერლანდებში არქიტექტურულ სახელოსნოში. მომდევნო წლებში მუშაობდა ბულგარეთის და რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში.

1998 წლიდან შემოქმედებით საქმიანობას განაგრძობს საქართველოში. მისი პროექტით ხორციელდება შემდეგი ობიექტები: კინოს სახლის რეკონსტრუქცია, საავტორო სტუდიების დეკორი ტელევიზიაში; „სახალხო ბანკი“-ს ოფისი ჭავჭავაძის გამზირზე; შოურუმი ფილარმონიის შენობაში; ასევე საცხოვრებელი სახლებისა და ბინების ინტერიერები თბილისში და ქალაქგარეთ.

2001 წლიდან გოგა ჩხეტიან ხდება „აჭარა არქ. ჯგუფის“ მთავარი არქიტექტორი, წარმოადგენს ცათამბჯენის საპროექტო წინადადებას 26 მაისის მოედანზე. ასევე აპროექტებს სასტუმრო „აჭარის“ მოცულობაში სხვადასხვა დანიშნულების ობიექტებს: „მიუზიკ-პოლი“ ქალაქ თბილისში, „მიუზიკ-პოლი“ ქალაქ ბათუმში, კაზინო, ტოტალიზატორი, რესტორანი. პარალელურად აკეთებს ისეთ პროექტებს, როგორც არის: შოურუმი „ნიუ თრენდი“ ჭავჭავაძის გამზირზე, კლუბი „ზენი“-ს ინტერიერი შარდენის ქუჩაზე; ფრანგული რესტორანი „ლექსპრესი“ შარდენის ქუჩაზე, რესტორანი და გასართობი ცენტრი თბილისის გარეუბანში. მისი ბოლო პერიოდის განხორციელებული პროექტებია სასტუმრო „პოლიდეი ინ“ (სასტუმრო „აჭარა“), გასართობი ცენტრი ქალაქ ბათუმში, „რუმს ოტელ თბილისი“ და რამდენიმე ბინისა და რესტორნის ობიექტი.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, არქიტექტურული პროექტით “Room Hotel თბილისი” გახდა არქიტექტურის ნომინაციის პრიზიორი.

ჩხიკვაძე ვანო

1971 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. პირველი ლექსები გამოაქვეყნა 1966 წელს, ლექსთა პირველი წიგნი – 1973. მისი ცალკეული ლექსები თარგმნილია რუსულ, უკრაინულ, გერმანულ, ლიტვურ და ფრანგულ ენებზე.

გამოცემული აქვს წიგნები: „დერეფანი“ (1999), „ეკო“ (1999), „ორი რომანი“ (1991), „წიგნში ჩამარხული ყვავილის სევდა“ (1989), ჩიტი ზამთარში (1986), „გადაფრენა“ (1984), „ორი კაცი“ (1983), „შემოდგომის ბილიკი“ (1982), „სალამი ზამთრის დელოფალო!“ (1981), „მტრედი ეკლესიის გუმბათზე“ (1980), „ლექსები“ (1980), „ორნი სინათლის წრეში“ (1978), „დაბადება“ (1976), „ნათება“ (1973).

1985 წელს გადაეცა კომკავშირის პრემია წიგნისთვის, „ორი კაცი“, 1997 წელს – ღირსების ორდენი, ხოლო 1999 წელს - საქართველოს მწერალთა კავშირის პრემია.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ნაწარმოებით “ქულა” გახდა პროზის ნომინაციის პრიზიორი.

ცუცქირიქე ლელა

არის რამდენიმე წიგნის, მათ შორის საბავშვო წიგნების ავტორი.

USAID-ის საქართველოს დაწყებითი განათლების პროექტის – G-PriED (წიგნიერების დონის ამაღლება საქართველოში) საბავშვო ტექსტების შემქმნელი, სხვადასხვა ლიტერატურული პროექტის ლაურეატი. მისი ნაწარმოებები თარგმნილი და გამოცემულია რუსულ, ინგლისურ და ლიტვურ ენებზე. ამჟამად მუშაობს მოსწავლე-ახალგაზრდობის ეროვნულ სასახლეში ბიბლიოგრაფ-პედაგოგად.

2015 და 2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“ ლელა ცუცქირიძის ფერწერული ნამუშევარი „სიმღერა სამშობლოზე“ (ფერწერის ნომინაციაში) და „მამის სახლი“ (პოეზიის ნომინაციაში) იყო ნომინირებული.

ჭელიქე სოფიო

ქ. თბილისის 116-ე საჯარო სკოლის მე-11 კლასის მოსწავლე; ამავდროულად – თბილისის სამხატვრო სასწავლებლის მე-8 კლასის მოსწავლე, საქართველოს ეროვნული აკადემიის „მომავლის აკადემიის“ წევრი.

გამარჯვა 2013 წლის ბავშვთა მე-10 საიუბილეო გამოფენა-კონკურსში „ოქროს პალიტრა“ და იმავე წელს გახდა ევროკავშირის წარმომადგენლობის მიერ საქართველოში ორგანიზებული სლოგანების კონკურსის „გადავარჩინოთ ბავშვები“ გამარჯვებული.

2015 წელს სოფიო ჭელიძის ესეისტური ნაწარმოები „ჩემი თბილისი“ ნომინირებული იყო თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში „თბილისი“.

2016 წელს საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითი კავშირის თბილისის კულტურულ დონისძიებათა ცენტრმა გადასცა დიპლომი ახალგაზრდა მწერალთა კონკურსში „მერანი“ წარმატებით მონაწილეობისათვის.

2016 წელს თბილისის საკრებულოს ლიტერატურისა და ხელოვნების კონკურსში “თბილისი”, ესეისტური ნაწარმოებით “ვეფ-ხისტყაოსანი” ჩემთვის და ჩემი თანატოლებისთვის” გახდა ესეს ნომინაციის პრიზიორი.

Զարհուրանալի Երկրորդ համաշխարհային
ճգնաժամի հետևանքով
Համաշխարհային

დათო ავგანიძე (კომპოზიტორი, მუსიკოსი)

ნიკოლოზ შინგელაია (მხატვარი)

2 0 1 6

ც

ა

ს

წ

ი

ც

ი

მურაზ მურვანიძე (მხატვარი, სცენოგრაფი, მოქანდაკე)

ც

ჰ

ი

კობა ჯანდიაძე (მწერალი, სცენარისტი)

2 0 1 6

გობა ჩანადირი (ფოტოგრაფი)

მარია ნიკლაური (პოეტი, საგავეშვო მწერალი, მთარგმნელი)

2 0 1 6

ც
ი
ც
წ
ი

უ

ნილო ლალიძე (არქიტექტორი)

ც

ვ

დ

2 0 1 6

ს
ა
მ
ა
ნ
ა
ს

მ
ს
ე

ს
ა
უ
ნ
ა
ნ
ა
რ
ე
ქ
ს
ი
ე
ს
ი
ა
ნ
ა
ბ
ი
შ
ე
რ
ს
ე
ნ
ი
ე
ს
ი
ს
ტ
რ
ა
ტ
ი
რ
ე
ნ
ი

ვ
რ
თ
ბ
ა

სამედიკო სფერო

კომპონა

კომპანიაში მუშაობის პირობები

მომავალი

ს
ა
შ
ა
რ
ა
ს
ტ
რ
ა
ს
ა
ს

ქართული მუსიკის განვითარებაში
 შეტანილი ღვაწლისთვის დაჯილდოვდა
 კომპოზიტორები — მარიკა კვალთაშვილი და რევაზ ლალიძე

2 0 1 6

თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ლიგერაგურისა და ხელოვნების კონკურს „თბილისის“ საორგანიზაციო ჯგუფი განსაკუთრებულ მადლობას უხდის გაწეული მხარდაჭერისთვის მეხუთე მოწვევის საკრებულოს წევრებს, აპარატის წარმომადგენლებს და ოფიციალურ პარტნიორებს:

